

ආනන්ධකථා

සයවෙහි කොටස

(සිංහල පරිවර්තනය)

VI

ප්‍රකාශනය

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය

ආතකට්ඨකවා සවෙති කොටස 98 පරිවර්තනය

! අධිකවා සිංහලට
නය කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය
බෞද්ධ සංස්කෘතික
තනයේ ඉල්ලීම පරිදි,
කවා සයවෙති කොටස
පරිවර්තනය කරනු ලැබූ
බී.ව.සී. සරත්චන්ද්‍ර
න මහතා කැලණි
පාලයේ ශාස්ත්‍රපති
පාඨිධාරියෙකි. (1994)
යේ දී ඒ මහතා ප්‍රාචීන
මිභාගය සමන් වූයේ
මිනෙන්ම සංස්කෘත
දෙවැනි ස්ථානය ලබා
කාවද දිනා ගැනීමෙනි.

ආලංකාර මහා
ආචාර්ය වරයෙකු
සේවය කරන ඒ මහතා
තාවරයෙක් ද වෙති.

ප්‍රබන්ධය, රස වංශය,
දු නාට්‍යය, යන පොත්
පරිවර්තනය කර ඇති
පරිදි ගාථා ද සිංහලට
ස කර ඇත. බෞද්ධ
කල්පය ද එතුමා රචිත
වේ.

අර්ථකථාවාදීය බුද්ධිකෝෂ ස්ථවිර පාදයන් විසින් විරචිත

ජාතකටඨ කථා

හයවැනි කොටස

(40-80 නිපාත)

(සිංහල පරිවර්තනය)

බුද්ධශාසන අරමුදලේ භාරකාර මණ්ඩලයේ අනුග්‍රහයෙනි.

අර්ථකථාවාර්ය බුද්ධිඝෝෂ ස්ථවිර පාදයන් විසින් විරචිත

ජාතකට්ඨ කථා

හයවැනි කොටස

(40-80 නිපාත)

(සිංහල පරිවර්තනය)

සිංහල පරිවර්තනය

ඒ.ඇම්.ඩී.වයි. කර්නවන්දු අමරතුංග

(රාජකීය පණ්ඩිත-ශාස්ත්‍රපති)

අධීක්ෂණය

සිරිමෙවන් සේනක

පණ්ඩිත-ශාස්ත්‍රවේදී, අධ්‍යාපන ධීපලෝමා)

ප්‍රකාශනය

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය

125, ඇන්ඩර්සන් පාර, නැදිමාල, දෙහිවල.

දුරකථන: 2734256 ෆැක්ස්: 2736737

අර්ථකථාවාර්ය බුද්ධිසෝඡ ස්ථවිර පාදයන් විසින් විරචිත

ජාතකට්ඨ කථා

හයවැනි කොටස

(40-80 නිපාත)

(සිංහල පරිවර්තනය)

ප්‍රථම මුද්‍රණය 2008

I S B N - 978-955-1604-24-0

පරිගණක අකුරුකරණය

උපමාලි කුලසේකර - කටුගස්තොට.

සිටකවරය

සුසිල් ජයගාන්ත පෙරේරා - මහරගම.

මුද්‍රණය

අපිත් ප්‍රින්ටර්ස් (ප්‍රයිවට්) ලිමිටඩ්

නො. 342, පරණ කැස්බෑව පාර, රත්නනපිටිය, බොරැස්ගමුව.

දුරකථනය: 0112517269

ප්‍රකාශනය

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය

125, ඇන්ඩර්සන් පාර, නැදිමාල, දෙහිවල.

දුරකථන: 2734256, 2728468, 2726234 ෆැක්ස්: 2736737

විද්‍යුත් තැපෑල: bcc456@sltnet.lk

www.buddhistcc.com

ප්‍රස්තාවනා (අට්ඨකථා)

පාළි භාෂාව මධ්‍යතන ඉන්දු ආර්ය පූර්ව අවධියට අයත් ප්‍රාකෘත විශේෂයක් බවත්, එම ප්‍රාකෘතය වූ කලී එකල උත්තර භාරතයේ ඒ ඒ ප්‍රදේශවල පැවති පොදු ජනයාගේ කථා ව්‍යවහාරය බවත්, පිළිගත් විද්වත් මතයයි. ප්‍රාකෘත ව්‍යවහාරය පොදු ජනතාවගේ හා ශ්‍රමණ සම්ප්‍රදාය ගරු කළ චින්තකයන්ගේ ද භාෂා මාධ්‍යය විය. එය උත්තර භාරතයේ පැතිරී ගිය ඉන්දු යුරෝපීය භාෂා ව්‍යවහාරයෙන් ජනිත වූවක් සේ සැලකිය යුතුය. මෙම ප්‍රාකෘත ව්‍යවහාරයේ ලිඛිත සාධක අනුව මූල අවස්ථාවක් සේ පෙනෙන පාළි භාෂාව උත්තර භාරතයේ කිසියම් විශේෂ ප්‍රදේශයක කථා ව්‍යවහාරයේ මාධ්‍යයක් විය.

1. පාළි භාෂාව ක්‍රි.පූ. 6 වැනි 7 වැනි සියවස්වල කොසොල් රට පැවති කථා ව්‍යවහාරය පදනම් කොට ඇති වූවේකැයි ද එය නොයෙක් ජනපදවල ජනයාගේ පොදු භාෂා මාධ්‍යය වී යැයි ද මහාවාර්ය ඊස් ඩේවිඩ්ස් කුමා පවසයි.
2. පාළිය උප්පයින් ප්‍රදේශයේ භාෂාව යැයි වෙස්ටර් ගාඩ් සහ ඊ කුන් සහ ඔටෝ ප්‍රොන්කේ වැනි විචාරකයෝ පවසති.
3. පාළිය මගධයේ කථා ව්‍යවහාරයයි යන බුද්ධසෝම හිමියන්ගේ මතය මහාවාර්ය ගෛර් කුමා අනුමත කරයි.
4. බුදුරජාණන් වහන්සේ මූලදී කොසොල් රට බසින් දහම් දෙසන්නට ඇතැයි සලකන වින්ටර්නිට්ස් පාළි ත්‍රිපිටකයේ භාෂාව පැරණි මගධ ව්‍යවහාරය බව පදනම් කොට වෙනත් ප්‍රදේශ ව්‍යවහාරයන්ගේ සම්මිශ්‍රණයද ඇතිව ගොඩනැගුණු බෞද්ධයන්ගේ සාහිත්‍යයික භාෂාවකැයි පවසයි.
5. බුදුන් වහන්සේ ධර්ම ප්‍රචාරයේ යෙදුණු පන්සාළිස් වසින් වැඩි කොටසක් කොසොල් මගධ ප්‍රදේශවල සැරිසැරූ බව බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ පෙනෙන බැවින් පාළි භාෂාව කොසොල් මගධ දෙරට

කරා ව්‍යවහාරය පදනම් කොටගෙන බිහි වූවාක් සේ සැලකීමට පුළුවන් බව ඊ කුන් නම් විචාරකයා පෙන්වා දෙයි.

මෙම විග්‍රහයන් ශාස්ත්‍රීය වශයෙන් වැදගත් වන අතර විශේෂයෙන් සැලකිය යුත්තේ බුදුන් වහන්සේගේ මතයයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළ ආකල්ප විග්‍රහ වන්නේ මජ්ඣිම නිකායේ අරණ විභංග සූත්‍රයෙනි. මෙම සූත්‍රයෙන් පෙන්වන්නේ උන්වහන්සේ භාෂා මාධ්‍යයෙහි අනවශ්‍ය ලෙස දැඩිව එල්බ ගත් ශාස්ත්‍රාචාරයෙකු නොවන බවයි. එකම දෙය විවිධ ජනපදවල නාම කීපයකින් හඳුන්වනු ලබන කල ඒ එක නාමයක් දැඩිව අල්ලා නොගෙන ඒ ඒ ලෙසට ව්‍යවහාර කළ යුතු බවත් ලෝක ව්‍යවහාරය නොඉක්මවිය යුතු බවත් අරණ විභංග සූත්‍රයෙහි උගැන්වෙයි.

බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසුව ත්‍රිපිටකය සංගීත වූ භාෂාව වන පාළි භාෂාව ථේරවාදීන්ගේ ආගමික භාෂාව විය. එය සමස්ත ත්‍රිපිටකය පුරා රැඳී ගියේය. ථේරවාදීන්ගෙන් බිඳී ගිය මහායානිකයෝ බුද්ධ ධර්මය සංස්කෘතයට පෙරළා ගත්හ. ඔවුන්ගේ සංස්කෘත සාහිත්‍යය දියුණුවීමත් මුස්ලිම් ආක්‍රමණ වැනි ආක්‍රමණත් මහායානික දර්ශනය විශ්ව විද්‍යාල මගින් රට මුළුල්ලෙහි බෙදා හැරීමත්, මහායානිකයන් ආම්භ පූජා යන්ත්‍ර, මන්ත්‍ර ආදියෙන් පෘථග්ජන ප්‍රසාදය දිනාගැනීමත්, හික්කු විනය නීති ලිහිල් ලෙස මහායානිකයන් විසින් සකස් කිරීමත් ආදිය නිසා බුද්ධ ධර්මයත් පාළි භාෂාවත් බුද්ධජන්මභූමියෙන් අතුරුදහන් විය. එය ශ්‍රී ලංකාදීපයේ තහවුරු විය.

හෙළඅටුවා

සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් දෙසිය පන්තිස් වැන්නෙහි අශෝක අධිරාජයාගේ දායකත්වයෙන් පැලලුප් නුවරදී තුන්වන සංගායනාව පැවැත්වීය. මොග්ගලීපුත්තතිස්ස මහ රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රහතන් වහන්සේලා දහක් සම්බන්ධ වෙමින් මෙම සංගායනාව පවත්වා ඇත. සාහස්සිකා නමින් හඳුන්වන මෙම සංගායනාව නව මසකින් සම්පූර්ණ විය.

තෘතීය සංගායනාවසානයේ දඹදිව ථේරවාදාවරිය පරම්පරාවේ අවසන් පුරුෂයා වූ මොග්ගලීපුත්තතිස්ස මහ රහතන් වහන්සේගේ ශිෂ්‍ය

මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ විසින් තෘතීය සංගායනාවේදී තෝරා බේරා ගෙන සංග්‍රහ කළ, ථේරවාදී ත්‍රිපිටකය ශ්‍රී ලංකාවට ගෙන එන ලදී. මිහිඳු හිමියන් විසින් ලක්දිවට ගෙන එන ලද පාළි ත්‍රිපිටකය මහා අර්ථය රහතන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ කොට ඇති සිංහල භික්ෂූන් වහන්සේලා උගත්හ. පාළියෙන් තිබූ ත්‍රිපිටකයේ ගැටලු තැන් සිංහල ජනතාවට පැහැදිලි කර දීම අවශ්‍ය විය. බුද්ධ කාලයේ සිට වාචනා මාර්ගයෙන්, ආචාර්ය පරම්පරා වලින් පැවත ආ අර්ථ විවරණ ක්‍රම මිහිඳු හිමියන්ගෙන් සිංහල භික්ෂූන් වහන්සේලා උගෙන ත්‍රිපිටකයේ ගැටලු තැන් හෙළ බසින් අරුත් විවරණය කළහ. හෙළටුවා නමින් මේවා හඳුන්වයි.

අටුවා වනාහි ත්‍රිපිටකයට අයත් පොත් වලට ලියා ඇති ව්‍යාධ්‍යාන සංග්‍රහ සමූහයයි. අටුවාවල පරමාර්ථය පෙළෙහි ඇති දුරවබෝධ වචන සහ ධර්මයේ ගැඹුරු තැන් විස්තර කිරීමත් අවශ්‍ය තැන්වලදී විස්තරාර්ථ සැපයීමත්ය. මෙම පරමාර්ථයෙන් ලියන ලද හෙළටුවා නම්,

මහා අට්ඨකථා
කුරුන්දි අට්ඨකථා
පච්චරිය අට්ඨකථා නම් වේ.

හෙළ අටුවා අතුරින් ප්‍රමුඛ ස්ථානය දරුවේ මහා අට්ඨකථාව හෙවත් මූල අට්ඨ කථාවයි. බුද්ධසෝම හිමියන්ගේ අට්ඨ කථා සියල්ලටම පාහේ ශරීරය කරගෙන ඇත්තේ මෙම අටුවාවයි. තුන් පිටකයටම අයත් අට්ඨ කථාවන්හි මහා අට්ඨකථාව ගැන සඳහන් වන බැවින් එය තුන්පිටකයම අළලා සකස් වුනු හෙළටුවාවක් වශයෙන් සැලකිය හැකිය. එසේම විෂය අතින් සෙසු හෙළටුවාවන්ට වඩා පරිපූරණ වී තිබුණ මහා අට්ඨකථාවේ ලක්දිව සිදු වූ දේ පිළිබඳව බොහෝ වෘත්තන්ත ද සඳහන්ව තිබුණ බව සිතා ගත හැකිය.

මහා පච්චරිය අට්ඨකථාවට එම නම ලැබුනේ පච්චරියක් හෙවත් පහුරක් උඩදී එය ලියන ලද බැවිනි. කුරුන්දිවේලු විහාරයේදී ලියන ලද හෙයින් කුරුන්දි අටුවා නම් විය.

මෙම ප්‍රධාන හෙළටුවාවන්ට අමතරව තවත් අටුවා කීපයක් දක්නට ඇත. අන්ධ අට්ඨකථාව එයින් එකකි. දකුණු ඉන්දියාවේ කාක්ච්චුර

(කොන්ජ්වරම්) යෙහි පැවති අටුවාවයි. එය ආන්ධ්‍රා භාෂාවෙන් ලියා ඇතැයි සැලකේ.

බුද්ධඝෝෂ හිමි

දඹදිව බෝමැඩට නුදුරු ඝෝෂ නම් ග්‍රාමයේ බමුණු කුලයක උපත ලද බුද්ධඝෝෂ වාදයෙහි දක්ෂ වූ රේචන නම් මහා තෙරපාණන් වෙත පැවිදි වූ බව ප්‍රචලිත මතයයි. බුද්ධඝෝෂ මහාබෝධී මණ්ඩපයට දකුණුදිග බමුණුගම උපන් බව සද්ධම්මසංගහ නම් පොතෙහි සඳහන් වේ. බෝමැඩට නුදුරෙහි ඝෝෂ නම් වූ ගමේ උපන් බව බුද්ධඝෝසුඡ්පත්ති නම් කථාවේ ද සඳහන් වේ. මෙවැනි විවිධ කරුණු විමංශනයෙන් පසුව බුද්ධඝෝෂ ජන්ම භූමිය මොරණ්ඩබේටක නම් ගම බව පිළිගෙන ඇත. ආන්ධ්‍ර දේශයේ ගුන්දුර් දිස්ත්‍රික්කයේ පාල්නාඩි නලුන් පෙදෙසේ "කෝටතේමලි පුරිගුන්ඩලු පල්ලි" යන ලග පිහිටි ගම් දෙක මොරන්ඩබේටක යැයි පැවසේ. උන්වහන්සේ උපන් පෙදෙස මොරන්ඩබේටක යැයි විසුද්ධි මග්ගයෙන් පෙනේ. මජ්ඣිමනිකායටීඨ කථාවේ කර්තෘ සංදර්ශක ගාථාවක මයුර සුත්ත පටිඨන හෝ මයුර රූප පටිඨන සඳහන් වන බැවින් එතුමා එහි විසූ බව ද සිතිය හැකිය.

ව්‍යාකරණ විෂයෙහි ද දර්ශන ශාස්ත්‍රයෙහි ද වෛදික ග්‍රන්ථ විෂයෙහි ද ඉතිහාස පුරාවිද්‍යා විෂයෙහිද කාය ව්‍යවච්ඡේද විද්‍යාවන් හිද ලක්ෂණ ශාස්ත්‍රයෙහිද පැතිරී ගිය බුද්ධි ප්‍රභාවයක් එතුමා කෙරෙහි පැවති බව පැහැදිලිය. බුද්ධඝෝෂ හිමියන් ලංකාවට පැමිණීමට පෙර ඤාණෝදය නම් ධර්ම ප්‍රකරණයන් අත්පසාලිනී අටුවාවන් දඹදිව දී කළ බවද සඳහන්ය. බුද්ධෝඝෝෂ හිමියන් කලින් සර්වාස්ති වාදියෙකු ව සිට පසුව ථේරවාදී වූ බව ඇතැම් විචාරකයන්ගේ පිළිගැනීමයි.

බුද්ධඝෝෂ හිමියන් ලක්දිවට පැමිණියේ අනුරාධපුරය රාජධානිය කරගත් මහානාම රජ දවසය. බුද්ධවර්ෂ 953-975 අතර කාලයේය. උන්වහන්සේ ලංකාවට වඩින විට අට්ඨකථා සංහිතා කීපයක්ම මේ දිවියනේ පැවති බවත් ඒවා හෙළ බසින්ම උගත් බවත් මෙයින් සමහරක් ග්‍රන්ථ ස්වරූපයෙන්ද සමහරක් පූර්වාචාරීන්ගේ මතවාද ඇතුලත් වූන සාහිත්‍යය වශයෙන්ද පැවති බවත් ආචාර්ය අදිකාරම් මහතා පවසයි.

මිහිඳු හිමියන් දවසම ආරම්භ වූ සිංහල අටුවා කථා වසර 700ක පමණ කාලයක් සිංහල ත්‍රිපිටකය හෙළි පෙනෙළි කරමින් පැවතියහ. ත්‍රිපිටක පාළියට සිංහල අටුවා ලියා ඇති බව දඹදිව විසූ රේවත හිමියන්ද දැන ගැනීමෙන් සිංහල අටුවා පාළියට පරිවර්තනය කිරීම, බුදුදහම විරස්ථායී වීමට හේතුවක් යැයි උන්වහන්සේ ද සලකා හෙළවුවා පාළියට පරිවර්තනය කිරීම සඳහා බුද්ධසෝම හිමියන් ලක්දිවට එවන්න ඇතැයි සැලකිය හැකිය.

බුද්ධසෝම හිමියන් මෙහි පැමිණ බුදුන් වදාල දෙලක්ෂ පන්සැත්තැ දහස් දෙසියපනස් ග්‍රන්ථ සංඛ්‍යාවක් ඇති ආගමයට තුන්ලක්ෂ එක්සැටදහස් සත්සියපනස් ග්‍රන්ථ සංඛ්‍යාවක් පමණ අටුවා කථා ලියා ආගමයෙහි පහත් නැගූ සේකැයි දත යුතු යැයි පූජාවලියේ සඳහන්ව තිබේ.

සංස්කාරකයෙකු හා අනුවාදයකු වශයෙන් බුද්ධසෝම හිමියන්ගේ කාර්යය වූයේ තමන් ඉදිරියෙහි වූ හෙළවුවාවන්හි අන්තර්ගත වූ විවරණ වෙනස් කිරීම නොව, ඒවා සකස් කිරීම සහ අවශ්‍ය ස්ථාන පිඬු කරමින්, අවශ්‍ය ස්ථාන විස්තරාර්ථ දක්වමින්, විධිමත්ව සුගමව පාළි භාෂාවට නැගීමයි. බුද්ධසෝම හිමියන්ට අට්ඨකථා සකස් කරන්නට මහාවිහාරයෙන් ඉඩ ලැබී ඇත්තේ මහාවිහාර වාවනා 'මාර්ගයට විරුද්ධ මත ඒවායේ ඇතුළත් නොවිය යුතුය' යන කොන්දේසිය ද සහිතවය.

"මහා අට්ඨකථාව ශරීරය කොටගෙන මහාපච්චරිය කුරුන්දි ආදී විශ්‍රැතඅර්ථ කථාවන්හි යම් විනිශ්චයක් වේද එහි යුක්තාර්ත සහ ඇතුළත් වන්නා වූ ස්ථවිර වාදයද අන්තොහරිමින් සංවර්ධනය හොඳින් ආරම්භ කරන්නෙමු."

තව ද එම අර්ථ කථාවලින් භාෂාන්තරය පමණක් අන්තර් විස්තර තැන් පිඬුකොට සියලුම විනිශ්චයන් ඇතුළත් කොට කිසිම තන්හි යුත් අත් නොඉක්මවා සංවර්ණනය කරන්නෙමු යි බුදුගොස් හිමියෝ පවසති.

බුද්ධසෝම හිමියන් විසින් කරන ලද අට්ඨකථා සියල්ලම මිහිඳු මාහිමියන් විසින් ලක්දිවට ගෙන එන ලදුව මහා විහාරිකයන් විසින් ආරක්ෂා කරනු ලැබූ හෙළවුවාවන්හි පාළි අනුවාද බවත් මහා අට්ඨකථාවේ සාරය ගෙන පාළි අට්ඨකථා රචිත බවත් මෙම අට්ඨකථාවල සඳහන් වේ.

මේ අනුව බුදුගොස් හිමියන්ගේ කාර්යය වූයේ බුදුසමය පිළිබඳව අමුතුවෙන් පොත් ලිවීම නොව එතෙක් හෙළවුවාවන්හි ආ කරුණු විධිමත්ව හා සුගමව පාළි භාෂාවට නැගීම වෙයි. පාළි අටුවා පොත්වලින් අඩකටත් වඩා සපයා ඇත්තේ බුදුගොස් හිමියන් විසිනි. බෞද්ධ අවධිකථාවාරීන් අතුරෙන් එතුමා ශ්‍රේෂ්ඨතමයායි. එතුමාගේ ජීවන චරිතය වටා විවිධ ජනප්‍රවාද ගෙනී ඇත්තේ ඒ නිසාමය. එතුමා මෙලොව පහළ වූයේ බුදුන්ගේ පර්යාප්ති ශාසනය දීර්ඝ කාලයක් නිර්මලව පවත්වාගෙන යාම සඳහා පාළි අවධිකථා ලිවීමටමය යන ජන ජනප්‍රවාදයක් ද ඇත.

අටුවා විස්තරය

විනය පිටකය

	පෙළ	අටුවාව	කර්තෘ	කාලය
උභය විභංග	1 පාරාජිකා පාලි	1 ආණා දෙසනා සමන්තපාසාදීකා	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
	2 පාවිත්තිය පාළි	2 යථාපරාධ සාසන විනය අවධිකථා		
බන්ධක	3 චූල්ල වග්ග පාළි	3 සංවරාසංවර කර්ම		
	4 මහාවග්ග පාළි			
පරිවාර	5 පරිවාර පාළි			
		හික්කුපාතිමොක්ඛ කභීධා විතරණී	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
		හික්කුණී පාතිමොක්ඛ (මාතිකට්ඨ කර්ම)		

අභිධර්ම පිටකය

1 ධම්මසංගහීජ්ජකරණ	1 පරමත්ථ දේසනා	අත්සාලිනී	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
2 විභංගජ්ජකරණ	2 යථාධම්ම සාසන	සම්මොහ විනොදනී	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
	3 නාමරූප පරිච්ඡේද කර්ම			
3 කර්මවත්තූජ්ජකරණ			බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
4 පුද්ගලපඤ්ඤාජ්ජකරණ				
5 ධාතුකර්මජ්ජකරණ	පරමනට්ඨපනී			
6 යමකජ්ජකරණ	පඤ්චජ්ජකරණවිධිකථා			
7 පටිඨානජ්ජකරණ				

සූත්‍ර පිටකය

1 දීඝනිකාය	1 වොහාරා දේශනා	සුමංගල විලාසිනී	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
2 මජ්ඣිමනිකාය	2 යථානුලෝමසාසන	පපඤ්ච සුදනී	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
3 සංයුක්තනිකාය	3 දිට්ඨි විනිවේදන කථා	සාරත්ථපකාසිනී	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
4 අංගුත්තරනිකාය		මනෝරථපුරණී	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
5 බුද්දක නිකාය				
1	බුද්දකපාඨ පරමත් ජොතිකා		බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
2	ධම්මපද ධම්මපදධ්ව කථා		බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
3	උදාන පරමත් දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
4	ඉතිචුත්ත පරමත් දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
5	සුත්තනිපාත පරමත් ජොතිකා		බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
6	විමානචන්ද්‍ර පරමත් දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
7	ජේත චන්ද්‍ර පරමත් දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
8	ජේර ගාරා පරමත් දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
9	ජේරී ගාරා පරමත් දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
10	ජාතක ජාතකට්ඨකථා		බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
11	නිද්දේස (චුල්ල-මහා)	සද්ධම්ම ජොතිකා		උපසේන ආචාර්ය
12	අපදාන (ජේර-ජේරී)	විසුද්ධ ජන විලාසනී		මහානාම ආචාර්ය
13	පටිසම්භිදා මග්ග	සද්ධම්මජපකාසිනී		ධම්මපාල ආචාර්ය
14	බුද්ධචංස	මදුරත්ථපකාසිනී		බුද්ධදත්ත හිමි
15	වරියාපිටක	පරමත් දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය
		විසුද්ධි මග්ග		බුද්ධඝෝෂ හිමි

තෙත්තිජපකරණ තෙත්ති අට්ඨකථා ධර්මපාල ආචාර්ය 5වන ශ.ව.
 චතුභාණ්ඩාරපාළි චතුභාණ්ඩාර අට්ඨකථා ආනන්ද චන්දන 8වන ශ.ව.

බුද්ධඝෝෂ හිමියන් විසින් පාළියට නොනගන ලද අට්ඨ කථා පාළියට නගන ලද්දේ බුද්ධදත්ත ධම්මපාල උපසේන සහ මහානාම තෙරවරුන් විසින්ය.

බුද්ධදත්ත හිමි

බුද්ධඝෝෂ හිමියන්ගේ සමකාලීනයෙකි. මධුරත්ථ විලාසිනී නම් බුද්ධචංස අටුවාව උත්චතන්සේ ලියා ඇත.

උපසේන හිමි

සද්ධම්මපෝතිකා නම් නිද්දේශ අට්ඨකථාව මහාපරිවේනවාසී උපසේන හිමියන් විසින් කරන ලදී.

මහානාම හිමි

පටිසම්භිදාමග්ග අට්ඨකථාව වන සද්ධම්මඡ්පකාසනිය මුන්වහන්සේ විසින් ලියන ලදී.

ධම්මපාල හිමි

පරමත්ථදීපනී අට්ඨකථා - උදාන - ඉතිච්ඡන්තක - විමානවත්ථු - ප්‍රේතවත්ථු - ථෙර ථෙරී ගාථා අට්ඨකථා මුන්වහන්සේ ලියන ලදී.

මෙම අට්ඨකථාවන් උගෙන ඒවා ආරක්ෂා කළ අය අට්ඨකථිකා නමින් හඳුන්වා ඇත. අට්ඨකථාවරියා යනු අට්ඨකථා සම්පාදනය කළ ආචාර්යවරයෝය. ආචරිය වාද, ආචරිය මත, ආචරිය වාද යන නම්වලින් කියවෙන්නේ අට්ඨකථාවන් මැයි.

අට්ඨකථාවන් පිළිබඳ විවිධ විවේචන හා මතවාද උගතුන් අතර පවතී. මෑතකාලීන වියතුන් අතුරින් අග්ගමහාපණ්ඩිත පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමියෝ එවැනි විවේචකයෙකි. උන්වහන්සේගේ අටුවා පරීක්ෂණ නම් පොතෙන් එවැනි විවේචන ඉදිරිපත් කර ඇත. අටුවාකථා බුදුන් වහන්සේගේ දේශනා නොවන බව කවුරුත් පිළිගනිති. අටුවාචාරීන් වහන්සේලා අතරද විවිධ මතභේද තිබූ බව දක්නට ඇත. වසර හත්අට සියයක් ගෙන ආ ලිඛිතව නොතිබූ අර්ථ කථා සාහිත්‍යයට එවැනි දේ ඇතුළත් වන්නට පහසුකම් තිබේ. මිහිඳු හිමියන් විසින් ගෙන එන ලද පාළි විවරණ මහාවිහාරික හික්කුන් විසින් සිංහලට පරිවර්තනය කොට එම හෙළටුවා පස්වන සියවසේ බුද්ධඝෝෂ හිමියන් විසින් නැවත පාළි භාෂාවට පරිවර්තනය කළ බව පිළිගත් සම්ප්‍රදායයි. මේ තැන්වලදී එම මිඛිමාන්තර ඇතුළත් වන්නට ඇති බව සිතිය යුතුය.

මහාවිහාරීය සම්ප්‍රදාය එකකි. අභයගිරි ජේතවන පරම්පරා හිද එවැනි සම්ප්‍රදායන් පැවතුණු බවට සැකයක් නැත. ස්වකීය පාරම්පරික මතවලට පටහැනි සුත්‍ර ධර්මයන් පෙළෙහි ඇති බව දැන දැන් සිය මතය

තහවුරු කරනු සඳහා ඒවා මදකිනිදු වෙනස් නොකර, ඉවත් නොකර, සංගායනාවලදී පැවති තත්ත්වයෙන්ම ත්‍රිපිටකය රැකගෙන ඒම ගැන මහාවිහාරීය පරම්පරාවට බෞද්ධයාගේ ප්‍රණාම පූර්වක ගෞරවය හිමිවිය යුතුය.

මේ අන්දමින් පැවතගෙන ආ අට්ඨකථා අපේ හාමුදුරුවරු තවත් වර්ෂ සිය ගණනක් තම ආරාමවල පොත්ගල්වල තබා පුස්තකාලවල තැන්පත්කොට උදේ සවස සුවද දුම් අල්ලා ධර්ම ගෞරවයෙන් ධර්ම රත්නය රැකගෙන ආහ. අනගාරික ධර්මපාලතුමාගේ ජාතික ආගමික වැඩපිළිවෙළ ආරම්භ වීමෙන් පසුව එතුමාගේම පවුලේ නෑයන් විසින් අට්ඨකථා මුද්‍රණය කිරීමේ වැඩපිළිවෙළ ආරම්භ කර ඇත. ඒ ධර්මපාලතුමා විසින් ඇතිකරන ලද ආගමික ප්‍රබෝධයේ එක් ආභාෂයකි. 1916 ජූලි 05 දින ත්‍රිපිටක මුද්‍රණසභා නම් ආයතනයක් සයිමන් ඇලෙක්සැන්ඩර් හේවාචිතාරණ මහතුන්ගේ මැදහත්වීමෙන් කොල්ලුපිටියේ පාම් හවුස්හි පිහිටුවා ඇත. 1929 ජූනි 29 දින මෙම ත්‍රිපිටක සභාවේ රැස්වීමක් කොළඹ ඩික්මන් පාරේ තක්සලාහිදී පවත්වා තිබේ. මෙම රැස්වීමට අති පූජ්‍ය හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල මහා නාහිමියන්ද, රත්මලානේ ශ්‍රී ධම්මානන්ද ධර්මාලෝක නායක හිමියන්ද ප්‍රධාන පණ්ඩිත ධර්මධර භික්ෂූන් වහන්සේලා 25 නමක් සහභාගී වූ බව සඳහන් වේ. අනගාරික ධර්මපාලතුමා ප්‍රධාන සාසනමාමක පිරිස්ද මෙම රැස්වීමට සහභාගී වී ඇත. මෙම නායක පණ්ඩිත ස්වාමීන් වහන්සේලා එක් එක් අටුවා ග්‍රන්ථ සංස්කරණය භාරගත් බවද සඳහන් වේ.

සවිමන් හේවාචිතාරණ මහතාගේ අභාවයෙන් පසුව සෝමලතා හේවාචිතාරණ ළමාතැනී විසින් ත්‍රිපිටක මුද්‍රණය සඳහා අරමුදල පිහිටුවීය. එම අරමුදල මගින් හේවාචිතාරණ අට්ඨකථා ග්‍රන්ථ සමූහය මුද්‍රණය කර ඇත. ආගම ධර්මය, ඉතිහාසය, පුරාවිද්‍යාව, සාහිත්‍යය ආදී ශ්‍රී ලංකා සංස්කරණ විවිධ ක්ෂේත්‍රයන් පර්යේෂණාත්මක අධ්‍යයනවලට යොමු කරමින් ශාස්ත්‍රීය පොතපත සපයා සංස්කෘතිය පිළිබඳව අවබෝධයක් ජනතාවට ලබාදීමේ අරමුණින් 1845 දී ආරම්භ කළ ශ්‍රී ලංකා රාජකීය ආසියාතික සමිතියේ සිංහල අට්ඨකථා සිංහලට පරිවර්තනය කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය මගින් පොත් දහයක් මුද්‍රණය කිරීම මහඟු කාර්යයකි.

අභාවයට යන පැරණි බෞද්ධ පොත්පත් හා අලුතින් ලියැවෙන බෞද්ධ පොත්පත් මුද්‍රණය කරවීමත් ඉංග්‍රීසි බෞද්ධ පොත්පත් සිංහලට

පරිවර්තනය කර මුද්‍රණය කිරීමත් පරපුරෙන් පරපුරට බුද්ධ ධර්මය ගෙන යාමත් බෞද්ධ සංස්කෘතියේ ආරක්ෂාවත් සඳහා පිහිටුවා ඇති අප ආයතනය වන බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය මගින් බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටකයේ පුනර්මුද්‍රණය නිමවීමෙන් පසු අවිධිමත් සිංහලට පරිවර්තනය කොට මුද්‍රණය කිරීමට ප්‍රතිපත්ති සකස් කරන ලදී. සිංහලෙන් මුද්‍රණය අවසන් කොට අටුවා කථා ඉංග්‍රීසියට පරිවර්තනය කර මුද්‍රණය කිරීම අපේ අදහසයි.

“කථා පවත්තිනී” නම් පාඨයක් ත්‍රිපිටකයේ අංගුත්තර නිකායේ සඳහන් වෙයි. ධර්මදේශකයා පෙළක් අටුවාවක් දැනී නම් දහම් අසන්නා පෙළක් අටුවාවක් දැනී නම් දහම් දෙසන්නාත් අසන්නාත් දෙදෙනාම පෙළක් අටුවාවක් දැනී නම් එම ධර්ම දේශනාව සාර්ථක දේශනාවක් වන බව මෙහි සාමාන්‍ය අදහසයි. තථාගත ධර්මය වඩාත් ප්‍රකට වීම විවෘත වීම එහි පැවැත්මට හා උත්තරීතර භාවයට හේතුවන බව සඳහන්ය. මෙම කරුණු පිළිබඳ විමසිලිමත් වනවිට අවිධිමත් පරිවර්තනයේ හා මුද්‍රණයේ අවශ්‍යතාව වඩාත් පැහැදිලි වන්නේය. එයට අමතරව විශ්ව විද්‍යාලවල පාළු හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශවල උසස් අධ්‍යාපනය ලබන ශිෂ්‍යයන්ට විෂය නිර්දේශානුකූල අවිධිමත්වල සිංහල පරිවර්තන නොමැතිකමේ බාධාවද, එම ගුරු ශිෂ්‍ය දෙපිරිසටම මේ මගින් දුරු කිරීමද අපේ පරමාර්ථයකි.

අපගේ ඉල්ලීමද පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත වැළඹිටියාවේ කුසලධම්ම නාහිමියන්ගේ අනුශාසනාවද අනුව අටුවා කථා සිංහලට පරිවර්තනය කර මුද්‍රණය කරවීමේ භාරදුර කර්තව්‍යය ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ වර්තමාන ආගමික අමාත්‍යාංශය මගින් ඉතාම කෙටි කාලයක් තුළ අවසන් කිරීම සඳහා අපට පවරන ලදී. බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක පුනර් මුද්‍රණය මගින් අප දැක්වූ ආදර්ශයත් ගොඩනැගූ විශ්වාසයත් මෙයට හේතු වූ බව නිසැකය. මෙම කාර්යය අපට පැවරීම පිළිබඳව ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ ගරු ජනාධිපතිතුමන්ට, ගරු අගමැතිතුමන්ට, ගරු බුද්ධශාසන නියෝජ්‍ය ඇමතිතුමන්ට, ආගමික අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් මහතාට සහ අමරහේවා මද්දුම මහතාට ද අපේ කෘතඥතාවය, පුණ්‍යානුමෝදනාපූර්වකව පළකරමු.

අටුවා පරිවර්තනයේදී ආමිෂ ලාභයම නොව ශාසනික සේවයම සලකා එක් එක් පොත භාරගෙන මැනවින් සිංහලට පරිවර්තනය කරදුන් පණ්ඩිත ස්වාමීන් වහන්සේලාට ද, උගත් ගිහි මහතුන්ට ද අපගේ

කෘතඥතාව හිමිවේ. සිංහල අටුවා පරිවර්තන සමීක්ෂණය කළ උගත් ගිනි පැවිදි දෙපිරිසටම අපගේ කෘතඥතාව හිමිවේ.

අටුවා කථා පරිවර්තන කාර්යය සම්බන්ධීකරණය කරමින් කටයුතු කළේ විජිතනන්ද සරත්චන්ද්‍ර මහතාය. එම ග්‍රන්ථාවලිය මුද්‍රණය කරවීමේ කාර්යය භාරවූයේ අප ආයතනයේ මුද්‍රණ කටයුතු අධ්‍යක්ෂ පාලිත ලියනගේ මහතාටය. මෙම මහත්වරු දෙපළම ඉතා උනන්දුවෙන් මෙම කටයුතුවල නියැලීම පිළිබඳව එම මහත්වරුන්ටද මාගේ කෘතඥතාවය පළවේ. මෙයට අමතරව මෙම කාර්යයට හොඳහිතීන් අවංකව සහාය දුන් සියලු දෙනාටම පින් පුරවමින් ආසිරි පතමිහ.

මෙයට,

ශාසනස්ථිතිකාමී,

කිරම විමලජෝති ස්ථවිර,

අධ්‍යක්ෂක, බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය,
නැදිමාල, දෙහිවල.

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානයේ අවිධිකථා පරිවර්තක මණ්ඩලය

පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත ආඥාචල දේවසිරි නායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත තුඹුල්ලේ ධම්මානන්ද නායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත යාලේගම වන්දකිත්ති හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මැදුරුගොඩ විජයකිත්ති හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත වටගෙදර විමලබුද්ධි හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත විදුරුපොල ආනන්ද හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත හත්තොටුවේ ඉන්දරත්න හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත පල්ලේගම සමිත හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මාවනානේ සෝමිත්ඤ්ඤ හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත බලපිටියේ සිරිසිවලි හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත බමුරුගම ධම්මවංස හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මැදුරුගම විජිතධම්ම හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත පන්තල සුමේධ හිමිපාණන් වහන්සේ

- රාජකීය පණ්ඩිත කීර්ති නාරම්පනාව මහතා
- ශාස්ත්‍රවේදී ඇන්.එච්. පෙරේරා මහතා
- පණ්ඩිත ජේ.පී. නිමල්ලාල් රංජිත් මහතා
- පණ්ඩිත ටී.ජී. ජයතිලක මහතා
- පණ්ඩිත ඒ.ඇම්.ඩී.වයි. සරත්චන්ද්‍ර අමරතුංග මහතා
- පණ්ඩිත බී.ඇම්.පී. බාලසූරිය මහතා
- පණ්ඩිත සෝමරත්න ගම්මන් වෙලගෙදර මහතා
- පණ්ඩිත දයා ගුණසේකර මහතා
- පණ්ඩිත ඩබ්ලිව්. ඇල්.පී. ධර්මදාස මහතා
- පණ්ඩිත ජිනදාස ගොඩකන්ද මහතා
- පණ්ඩිත පී.ඇල්.කේ. පෙරේරා මහතා

සම්බන්ධීකරණය:- විජිතනන්ද සරත්චන්ද්‍ර මහතා

**බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානයේ
අවධිකථා පරිවර්තක සමීක්ෂණ මණ්ඩලය**

1. පූජ්‍ය මැදගම්පිටියේ විජිතධම්ම හිමිපාණන් වහන්සේ
(පේරාදෙණිය ශ්‍රී ලංකා විශ්වවිද්‍යාලයේ කථිකාචාර්ය)
2. පූජ්‍ය කොටියාගල උපරතන හිමිපාණන් වහන්සේ
(කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ කථිකාචාර්ය)
3. පූජ්‍ය මැදලයන්ගොඩ විජයකිත්ති හිමිපාණන් වහන්සේ. (ශාස්ත්‍රපති)
4. පූජ්‍ය ඇස්වත්තේ රේචන හිමිපාණන් වහන්සේ. (ශාස්ත්‍රපති)
5. හේමවන්ද්‍ර දිසානායක මහතා. (ශාස්ත්‍රවේදී)
6. පණ්ඩිත දයා ගුණසේකර මහතා (රාජ්‍ය භාෂා දෙපාර්තමේන්තුව)
7. පණ්ඩිත ඒ ලසිත් නලන්ත මහතා (රාජ්‍ය භාෂා දෙපාර්තමේන්තුව)
8. පණ්ඩිත සිරිමෙවන් සේනක මහතා (ශාස්ත්‍රවේදී)
9. අභිධර්මාචාර්ය බුද්ධික විජේසිංහ මහතා (ශාස්ත්‍රවේදී-විද්‍යාවේදී)

පටුන

පිටුව

හතළිස් වෙනි නිපාත වර්ණනාව

17-1	තෙසකුණ	ජාතකය	1
17-2	සරභංග	ජාතකය	24
17-3	අලම්බුසා	ජාතකය	55
17-4	සංඛපාල	ජාතකය	68
17-5	වුල්ල සුතසෝම	ජාතකය	84

පනස් වෙනි නිපාත වර්ණනාව

18-1	නළිනිකා	ජාතකය	99
18-2	උම්මාදන්ති	ජාතකය	117
18-3	මහාබෝධි	ජාතකය	138

සැට වෙනි නිපාත වර්ණනාව

19-1	සොණක	ජාතකය	161
19-2	සංකිච්ච	ජාතකය	180

සැත්තෑ වෙනි නිපාත වර්ණනාව

20-1	කුස	ජාතකය	201
20-2	සොණනන්ද	ජාතකය	240

අසූ වෙනි නිපාත වර්ණනාව

21-1	වූලභංස	ජාතකය	267
21-2	මහා භංස	ජාතකය	293
21-3	සුඛා භෝජන	ජාතකය	326
21-4	කුණාල	ජාතකය	362
21-5	මහා සුතසෝම	ජාතකය	415

ජාතිකයා කථා-ජාතික අටුවාව

සවෙනි භාගය

නමෝ තසු භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

ඒ භාග්‍යවත් වූ අරහත් වූ සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේට
නමස්කාරය වේවා !

17-1

වෙසසනතරං තං පුච්ඡාමි, යන මෙය ශාස්තෘන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරන සේක්, කොසොල් රජුට අවවාද වශයෙන් දේශනා කළ සේක.

එකල්හි රජු ධර්මශ්‍රවණය පිණිස පැමිණි කල්හි, බුදුරජාණන් වහන්සේ රජු අමතා, මහරජ, රජවරු නම් දැහැමින් රාජ්‍යය කරවිය යුතුයයි වදාළ සේක. යම් කලෙකිනි රජවරු අධාර්මික වෙන් ද, එකල්හි රාජ්‍ය විවාර්ම ද, අධාර්මික වේ යයි, චතුක්ක නිපාතයේ සඳහන් සූත්‍රානුකූලව අවවාද කොට, අගතියට යාමේ ආදීනව ද, අගතියාමී නොවීමේ ආනිශංස ද, පවසා, සිහිනයකට උපමා කිරීම් ආදී න්‍යායෙන් කාමයන්හි ආදීනව විස්තර කොට, මහරජ, මෙබඳු වූ සත්ත්වයන්ට

"මාරයා සමග පොරොන්දුවක් නැත.

අල්ලස් දීමක් ද නැත. යුද්ධයක් නැත. ජයක් නැත.

සියලු දෙනාම මරු වසඟයට යති."

එසේ පරලොව යන්තවුන්ට හැර, තමන් විසින් කරන ලද, යහපත් කර්ම, අන් අයට පිළිසරණක් නම් නැත. එසේ ස්වල්ප වූ වැටහීම ඒකාන්තයෙන් දුරු කළ යුතුය. කීර්තිය නිසා වැඩ ප්‍රමාද කිරීම නො වටනේ ය. අප්‍රමාදයෙන් යුතුව දැහැමින් රාජ්‍යය කිරීම වටනේ ය. පුරාණ රජවරු, බුදුවරුන් පහළ නොවූ කාලවල දී උගතුන්ගේ අවවාදයන් පිළිගෙන ධාර්මිකව රාජ්‍යය කරවා දෙව්ලොව පුරවමින් එහි ගියාහු යයි වදාරා ඔහු විසින් අයදන ලද්දේ අතීත කථාව ගෙනහැර පෑ සේක.

අතීතයේ බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත රජු රාජ්‍යය විවාරන්නේ අප්‍රභුක වැ සිටියේ ය. ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ නමුත් පුතකු හෝ දුවක නො ලැබීය. ඔහු එක් දිනක් මහත් පිරිවරින් උයනට ගොස්, දිවා කාලයේ උයනේ සෙල්ලම් කර, මංගල සල්ගස මුල යහනාවක් අතුරා, ටික වේලාවක් නිදා, පිබිදී, සල්ගස දෙස බලා එහි කුරුලු කුඩුවක් තිබෙනු දුටුවේය. එය දැකීම් පමණින් ම ඔහුට මහත් සෙනහසක් උපන්නේ ය. ඔහු එක මිනිසකු කැඳවා "මේ ගසට නැග, මේ කුඩුවෙහි කිසිවකු ඇත්ද, නැද්ද යන වග දැනගනුවයි කීවේ ය. ඔහු ගසට නැග එහි කුරුළු බිජුවට තුනක් ඇති බව දැක, ඒ බව රජුට දැන්වීය. රජු එවිට, එසේ වී නම් සුළඟින් වන උවදුරු වලකා, ඒවා විසිර යා නොදී, කුඩා පෙට්ටියක පුළුන් ගොඩක් අතුරා, එහි එම බිත්තර තබා, වහාම ගසින් බැසපියායි, ගසින් බස්සවා, කුඩා පෙට්ටිය අතින් ගෙන කවර පක්ෂීන්ගේ බිත්තර වන්නේදැයි ඇමතියන්ගෙන් විචාළේය. "අපි එය නො දනිමු. වැද්දෝම ඒ බව දන්නාහු" යයි කීවාහුය.

රජ වැද්දන් කැඳවා විචාළේ ය. වැද්දෝ පැමිණ, මහරජ, මේ බිත්තර අතර එකක්, බකමුහුණු බිජුවකි. එකක් සැලලිහිණි බිජුවකි. අනෙක ගිරා බිජුවකැයි, කිහ. එකම කැඳැල්ලක කිරිල්ලියන් තිදෙනෙකුගේ බිත්තර තිබෙන්නේද? මහරජ, එසේය. උවදුරක් නැති කල්හි, සුරක්ෂිතව තබන ලද්ද, නො නැසෙන්නේ ය. රජු සතුටු වී, මේ (බිජු) මගේ දරුවන් වන්නාහු යයි එම බිජු තුන ඇමතියන් තිදෙනෙකුට පවරා, "මේවා මගේ දරුවෝ වන්නාහ. නුඹලා මනාකොට පෝෂණය කර, බිජු කෝෂයෙන් නික්මෙන කල්හි මට දැනුම් දෙව" යි කීවේය.

ඔවුහු ඒවා මනාකොට රැක්කාහ. එම බිත්තර අතරින් පළමුවෙන් ම බකමුහුණු බිජුව බිඳුණේය. ඇමතියා එක වැද්දකු කැඳවා, ස්ත්‍රිය ද, පුරුෂ ලිංගිකයකු ද යන වග දැනගනුව යයි කියා, ඔහු විසින් ඒ බව විමසා, පුරුෂ ලිංගිකයකු බව කී කල්හි, රජු වෙත එළඹ, "දේවයන් වහන්ස,

ඔබතුමාට පුත්‍රයකු උපන්නේ" යයි කීවේ ය. රජු අභියාසා සතුටට පත්ව, ඔහුට බොහෝ ධනය පවරා දී "මගේ පුත්‍රයා මැනවින් පෝෂණය කර ඔහුට 'වෙස්සන්තර' යයි නම් කරන්න" යයි, පවසා පිටත් කරවීය. ඔහු එසේ කෙළේය. අනතුරුව දින කීපයකින් පසුව සැලලිහිණි බිත්තරය බිත්දේ ය. ඒ ඇමතියා ද එය වැද්දකු කෙරෙන් විමසා, ස්ත්‍රියක යයි දැන, රජුගේ සම්පයට ගොස් "දේවයන් වහන්ස, ඔබට දියණියක් උපන්නී" යයි කීවේ ය. රජු සතුටට පත්වූයේ ඔහුට ද බොහෝ ධනය දී "මගේ දුව මැනවින් පෝෂණය කරව. ඇයට 'කුණ්ඩලිනි' යයි නම් කරව" යි කියා පිටත් කෙළේය. ඔහු ද එසේ කළේය. නැවත දින කීපයකින් පසු, ගිරා බිත්තරය බිත්දේ ය. ඒ ඇමතියා ද වැද්දාගෙන් විමසා පිරිමියකු බව කී කල්හි, රජු සම්පයට ගොස් "දේවයන් වහන්ස, ඔබට පුත්‍රකු උපන්නේ" යයි කීවේය. රජු ද සතුටු වූයේ, ඔහුට ද, බොහෝ ධනය දී, මහත් වූ පිරිවරින් යහපතක් කොට ඔහුට 'ජම්බුක' යයි නම් කරන්නැයි කියා, පිටත් කරවීය. ඔහු ද එසේ කෙළේය. ඒ කුරුල්ලෝ තිදෙනා, ඇමතියන් තිදෙනාගේ ගෙවල රාජකුමාර ලීලාවෙන් වැඩෙත්. රජු ද, මගේ පුතා, මගේ දුව යයි ආමන්ත්‍රණය කරයි. ඉක්බිති රජුගේ ඇමතියෝ බලවී රජුගේ ක්‍රියා පිළිවෙත, තිරිසන් සතුටට ද, මගේ පුතා, මගේ දුව යයි කියමින් හැසිරෙන්නේ යයි, ඔවුනොවුහු අවඥා සහගතව සිතන සෙහි. ඒ බව අසා, රජු මෙසේ සිතීය. මේ ඇමතියෝ ඒ මගේ පුතුන්ගේ බුද්ධි මහිමය නො දනිති. ඔවුන්ට එය පෙන්වා දෙන්නෙමියි කීය. ඉක්බිති එක ඇමතියෙකු වෙස්සන්තර සම්පයට යැවී ය. නුඹගේ පියා ප්‍රශ්න විචාර්මට කැමැත්තෙන් සිටියි. කවදා අවුත් විචාරාවාදැයි ඇසීය. ඇමතියා ගොස් වෙස්සන්තරට වැද, එම පුවත දැනුම් දුන්නේ ය. වෙස්සන්තර ද, තමන්ව පෝෂණය කරන ඇමතියා කැඳවා, "මගේ පියා මගෙන් ප්‍රශ්න විචාර්මට කැමැත්තේ ඔහු මෙහි පමුණුවා සත්කාර සම්මාන කරන්නට වටනේ ය. එය කවදා සිදුකරමෝදැ" යි විචාළේය. ඇමතියා ද, මෙයින් සත්වෙති දිනයෙහි පැමිණේවා යි, කීවේ ය. ඒ අසා වෙස්සන්තර ද, පියා මෙයින් සත්වෙති දිනයෙහි පැමිණේවායි කියා ඇමතියා පිටත්කර හැරියේ ය. ඔහු පෙරළා පැමිණ රජුට ඒ බව දැන්වීය.

රජු ද, සත්වෙති දිනයේ, නගරයේ බෙර හඬ නංවා පුතුගේ නිවසට ගියේ ය. වෙස්සන්තර ද, රජුට මහත් ගරු සත්කාර කෙළේය. යටත් පිරිසෙයින් දැසි කම්කරුවන්ගේ සත්කාර ද කරවීය. රජු, වෙස්සන්තර කුරුල්ලාගේ නිවසේ දී ආහාර අනුභව කර ඉමහත් කීර්තියක් වින්දනය

කර, තම නිවසට පැමිණ, රාජාංගනයේ මහා මණ්ඩපයක් කරවා, නගරයේ බෙර හඬ නංවා, අලංකාර වූ මණ්ඩපයේ මහජනයා පිරිවරා හිඳ, වෙස්සන්තරව, රැගෙන ඒවායි, ඇමතියාගේ සමීපයට පණිවිඩ යැවීය. ඇමතියා, වෙස්සන්තරව, රන් පුටුවක වාඩිකරවා, රැගෙන ආවේය. කුරුල්ලා ද, පියාගේ උකුලේ සිට පියා සමග සෙල්ලම් කර ගොස් යළිත්, මිණිපුටුවේ හිඳ ගත්තේය. ඉක්බිති ඔහුගෙන් රජු, මහජනයා මැද, රාජ ධර්ම විමසන්නේ පළමු ගාථාව කීවේය.

වෙස්සන්තරනම්

සොඳුරු පක්ෂිය, නුඹට යහපතක් වේවා!
 රාජ්‍යය කරනු කැමැත්තන් විසින්
 කවර කටයුතු කළ යුතුද, කෙසේ
 උත්තම වේ ද පින්වත,

එහි සකුණා යනු ඔහුට ආමන්ත්‍රණය කිරීමයි. කිංසු යනු කෙසේ කෘත්‍යය සම්පාදනය කරමි ද, කෙසේ උතුම් වේදැයි කියව. මට සියලු රාජ ධර්මයෝ. එසේ ඔහුගෙන් රජු විචාලේය. ඒ අසා වෙස්සන්තර ප්‍රශ්නය නොකියාම රජුට ප්‍රමාදය ගැන චෝදනා කරමින් දෙවෙනි ගාථාව කීවේය.

"පියාණෙනි, බොහෝ කලක පටන් බරණැස් නුවර වැසියන්ට සතර සංග්‍රහ වස්තුවෙන් සංග්‍රහ කරන කංසනම් රජු පමා වූයේ, අප්‍රමාදී වූද පුත්‍ර වූ ද මගෙන් ප්‍රශ්නයක් විචාලේය."

එහි තාතො යනු පියා වේ. කංසො යනු මේ ඔහුගේ නාමයයි. බාරණසිග්ගහො යනු බරණැස් වැසියන්ට සතර සංග්‍රහ වස්තුවලින් (දානය, ප්‍රියවචන, අර්ථවරියාව, සමානාත්මතාව) සංග්‍රහශීලි පැවැත්මයි. පමනො යනු මේ ආකාර වූ වියතුන්ගේ සමීපයෙහි වාසය කරමින්, ප්‍රශ්න නොඇසීමෙන් වන ප්‍රමාදයයි. අපමනතං යනු ශීලාදී ගුණ ධර්මයන්ගෙන් පිරිපුන් වූ අප්‍රමාදී ගුණයයි. පිතා යනු පෝෂණය කළ පියා වෙයි. අචෝදයී යනු ඇමතිවරුන් විසින් තිරිසන්ගත සත්ත්වයන් පුතුන් සේ සලකා ව්‍යවහාර කිරීමයි. අවඥා සහගත ලෙස සිතනසෙමින්, බොහෝ කලක් ප්‍රමාදව සිට, අද ප්‍රශ්න විචාරයී කියා චෝදනා කෙළේ ය.

මෙසේ මේ ගාථාව තුළින් වෝදනා කර, මහරජ, රජු නම් ත්‍රිවිධ ධර්මතාවල පිහිටා සිට, දැහැමින් රාජ්‍යය කළ යුතුයයි පවසා රාජ ධර්ම පවසන්නේ මෙසේ කීවේය.

1. පළමුව අසත්‍යය, ක්‍රෝධය ක්‍රීඩාශීලී ස්වභාවය දුරලන්නේ ය. අනතුරුව රාජ කෘත්‍යයන් කළ යුතු වන්නේ ය. එය ඒකාන්තයෙන් ඤාත්‍රිය ලකුණ වන්නේ ය.
2. පියාණෙනි, නුඹ පෙර යම් ක්‍රියාවක් කොට සැකයට පත් වන්නේ ද, රාගයෙන් රත් වූ යම් දුෂ්ට ක්‍රියාවක ඇලුණේ වේද, එය නැවත නොකරන්නේ ය.
3. රටෙහි රාජ්‍ය විචාරණ, ඤාත්‍රියයාගේ යම් ප්‍රමාදයක් වේ නම් රටේ සියලු හට හෝග සම්පත් විනාශ වන්නේ ය. ඒ පාපය රජුගේ යයි මහජනයා විසින් කියනු ලැබේ.
4. පියාණෙනි, සෞභාග්‍යය ද සම්පත ද විචාරණ ලද්දේ මෙසේ පවසන ලදී. උට්ඨාන චීර්යය ද, ජනයා පෝෂණය කිරීම ද ඊර්ෂ්‍යා නොකිරීම ද බව මම කියමි.
5. මහරජ, මිනිසා කෙරෙහි ඊර්ෂ්‍යා කිරීම ද, නපුරු හදවත් ඇති බව ද, නපුරු ක්‍රියා කිරීම ද, කාලය විනාශ කරමින් ධර්ම වක්‍රය බිඳ දැමීමෙහි ඇලුණෙක් වෙයි.
6. "ඒ නුඹ වහන්සේ සියලු ජනතාව කෙරෙහි සුහද සිත් ඇතිව, සියල්ලන් රකින්නෙකු වන්න. මහරජ, කාලකණ්ණිය දුරලා, ශ්‍රී කාන්තාව රදවා තම මන්දිරයේ වාසනාවන්තයකු වන්න."
7. කසිරට අධිපති රජුනි ! ලක්ෂමිය සහිත වූ, ප්‍රඥාවෙන් හා චීර්යයෙන් යුතු උසස් අදහස් ඇති පුරිස තෙම පසම්තුරන්ගේ මුල ද අග ද සිඳියි.
8. මහරජ, ශක්‍ර තෙමේ ද උට්ඨාන චීර්යයෙහි ප්‍රමාද නොවේ. හෙතෙම කුශල ක්‍රියාවෙහිම ධෛර්ය උපදවා උට්ඨාන චීර්යයෙහි සිත පිහිටුවයි.

- 9. "ගන්ධර්වයෝ ද, දෙවිවරු ද, බ්‍රහ්මයෝ ද,
එබඳු සක්රජ්‍රව සමාන ජීවිකාව ඇත්තෝ වෙති.
දේවතාවෝ උත්සාහවන්තව අප්‍රමාදයේ ඇළුණු ඔහු අනුව පවතිත්.
- 10. "පියාණෙනි, අප්‍රමාදී වම, නොකිපුණු සිතින් ම කටයුතු කළ මැනව.
වැඩකටයුතුවල මැනවින් උත්සාහවන්ත වූ,
අලස පුද්ගලයා සැප නො විඳී.
- 11. මහරජ ! මා කී ප්‍රකාශනයන්හිම චුතපදයෝ ද වෙති. මෝ තොමෝ
මා අනුශාසනා වන්නීය. මිතුරන් සුවපත් කිරීමටද, සතුරන්ට දුක්
පිණිස ද, මෙය සමර්ථ වේ. (යයි වෙස්සන්තර නම් පක්‍ෂියා කියේ ය.)

එහි පද්මමෙතෙව විතථං යනු පිය රජුනි, මුලින්ම මුසාවාද සහිත රජුගේ රට ඕජස් රහිත රටක් වූයේ වෙයි. පොළෝතලයෙහි ඕජස රියන් සතක් පමණ යටට බසී. එසේම ආහාරයෙහි තෙල්, මීපැණි, උක් පැණි ආදී ඖෂධ වර්ගවල ඕජස් ගතිය නැති වේ. ඕජස් රහිත ආහාර පාන අනුභව කරන මිනිස්සු බොහෝ ආබාධ ඇත්තෝ වෙති. රටේ ගොඩබිමින් ද, ජලමාර්ගවලින් ද ආදායම නූපදී. එසේ අයබදු නූපන් කල්හි රජවරු දුප්පත් වූවෝ වෙති. ඔවුහු සේවකයන්ට සංග්‍රහ කිරීමට නොහැකි වෙත්. සංග්‍රහ නොලබන සේවකයෝ රජවරුන් දෙස, ගරු බුහුමන් සිතින් නොබලත්. එපරිදි පියාණෙනි, මුසාවාද නම් වූ මේ ඕජස් රහිත මුසාවාදය ජීවිතය සඳහාවත් නොකළ යුතු, සත්‍යය වනාහි රසයන් අතර වඩාම ප්‍රියතර රසය බව එපරිදි විමසා බැලිය යුතුය. තව ද මුසාවාදය නම් ගුණ දහම් පිරිහෙළන විපත්ති කෙළවර කොට ඇති. දෙවෙනි විත්ත පරම්පරාවේදී අවිච්චිතා නරකාදියෙහි ද දුක ඇති කරවයි. මෙය වනාහි මුසාවාදය මෙහි දී ධර්මය ඒකාන්තයෙන් නැසීම අර්ථකොට ඇත්තේනුයි චේතිය ජාතක කථාව කිය යුතුය. ක්‍රෝධ නම්, රජු පළමුවෙන් ම කිපීම් ලකුණු නැතිකර ගතයුතු වන්නේය. පියාණෙනි, අන් අයට ක්‍රෝධ කිරීම වහාම හිස් මුදුනට නොපැමිණෙයි. රජු වෙතට පැමිණෙයි. රජවරු නම් වචන නැමති ආයුධයෙන්, කිපී බලාසිටින අයට පවා, මතු නොව අනර්ථයක් විනාශයක් කරති. එබැවින් රජතුමා අනිත් මිනිසුන් කෙරෙන් බලනවිට, අවම වශයෙන් ඉවසීම හා මෛත්‍රිය හා දයාපරවශව, ලෝ වැසියා තමන්ගේ ප්‍රිය පුතු මෙන් සිතා ක්‍රෝධ රහිතව වාසය කළ යුතුය. පියාණෙනි, අතිශය ක්‍රෝධශීලී වූ රජ තමන්ට ලද

කීර්තිය පවා රැක ගැනීමට නොහැකි වන්නේ ය. මේ අර්ථය වැඩිදුරටත් පැහැදිලි කරගැනීම පිණිස ඤාන්තිවාදී ජාතකය මෙන් ම චුල්ල ධර්මපාල ජාතකය ආදිය පරිශීලනය කළ යුතුය.

චුල්ල ධර්මපාල ජාතකයෙහි සඳහන් පරිදි මහාප්‍රතාප රජ සිය පුත්‍ර ඝාතනය කිරීමෙන් ඒ පුත්‍ර ශෝකය නිසා හදවත පැලීමෙන් මරුමුවට පත්වූ, දේවියද, තමන් ද දේවිය හා අනුව ශෝක කිරීමෙන් හදවත පැලී මරණයට පත් වූයේ ය. ඉක්බිති ඒ තිදෙනාම එකම සොහොනක ලා දැවූහ. ඒ නිසා රජතුමා, පළමුව මුසාවාදය දුරුකොට දෙවනුව ක්‍රෝධය ද දුරුකළ යුතුය. භාසං යනු සිනහවයි. මෙය ම අව පාඨයටද යෙදේ. ඒ ඒ කටයුතුවලදී සිත අධික ප්‍රීතියෙන් පිනාගියේ කෙළිකවටකම මුසු වූ, අපහාස පරිහාස සිනහව වැලක්විය යුතු වන්නේ ය. පියාණෙනි, රජතුමා විසින් නම් කවට සිනහවෙන් නොසිටිය යුතුය. අනුන්ගෙන් නොයැපෙන්නෙකුට සියලු කටයුතු තමන්ගේ කටයුතු මෙන් සලකා බලා කටයුතු කළ යුතුය. ප්‍රීතියෙන් ඔද වැඩී ගිය සිත් ඇති රජු, අසමාන නොගැලපෙන ක්‍රියාවන් සිදුකරන්නේ, තමන් ලද කීර්තිය ඒ නිසා විනාශකර ගන්නේ ය.

සරභංග ජාතකයෙහි පුරෝහිතයා ගේ වචනය ගෙන දණ්ඩ කාරණයෙහි කිසවවිෂ් තාපසයන්ට අපරාධ කොට, සිය රටත් විනාස කොට උණුඅළු අහසෙහි උපන් සැටි ද,

මාභංග ජාතකයෙහි මෙධ්‍යාරණයෙහි දී බමුණන්ගේ බස් ගෙන මණ්ඩව්‍ය කුමාරයා විසින් මාභංග තාපසයන්ට අපරාධකොට නිරයෙහි උපන් අයුරු ද,

ඝත ජාතකයෙහි දසබෑ රජදරුවන් මෝහයෙන් මුළා වූ වචන ගෙන කණ්ඳිපායන තවුසන්ට අපරාධ කොට වාසුදේව කුලයම නැසුණු බව ද පැහැදිලිව කීවයුතුය.

තතො කිව්වානි කාරෙය්‍ය යනුවෙන් මෙසේ පියාණෙනි, පළමුව මුසාවාදය ද, දෙවනුව ක්‍රෝධය ද, තෙවනුව අදැහැමි සිනහව ද වර්ජනය කොට, ඉන් අනතුරුව, රජු, රටවැසියන්ගේ කළ යුතු කාර්යයන් කළයුතු වන්නේ ය.

නං වනං ආහු බතතියා යනු කෂත්‍රිය මහරජ, යමක් මා විසින් කියන ලද්දේද එය, රජුගේ වුන සමාදානය යයි, පුරාණ පඬිවරු කීවාහුය. න නං කයිරා යනු, යම් බඳු ඔබ විසින් රාග ද්වේෂ මෝහාදී වසයෙන් පසුතැවිලි වන කාර්යයක් මින් පෙර කරන ලද්දේ ද, එවැන්නක් අදින් පසුව නො කළ යුතු ය. පියාණෙනි, (කරන්නට එපා) වුවුවනෙ යනු, එය රජුගේ විපත පාපය දුක යයි පුරාණ පඬිවරු කීවාහුය සිරිව යනු මේ වෙස්සන්තර පක්‍ෂියා පෙර බරණැස පවත්වන ලද කාරණය ගෙනහැර දක්වමින් පැවසීය.

එහි අබ්‍රවු යනු, පරිවාර සිටුකුමා විසින් විමසන ලද්දේ කීවාහු යන අරුතයි. උට්ඨාන විරියෙ යනු යම් පුරුෂයකු උත්සාහයයේ ද, විරියයේ ද පිහිටියේ අනුන්ගේ සම්පත් දැක ඊර්ෂ්‍යා නො කරයිද, එහිලා මම සතුටු වෙමි යි කිය. එසේ පක්‍ෂියා කීවේ ය. උසස්සයාකෙ යනු අභාග්‍යය වනාහි පියා විවාරණ ලද්දේ මම එය අනුන්ගේ සම්පත්වලට ඊර්ෂ්‍යා කිරීම බව කියමි. දුහදයෙ යනු නපුරු සිත වේ. කම්මදුසකෙ යනු යහපත් ක්‍රියා දූෂණය කිරීමයි. යමෙක් යහපත් ක්‍රියාව නොඉවසන්නේ, අප්‍රිය කරන්නේ පිළිකුල් කරන්නේ නො කරයි ද, එහිලා මම සතුටු වෙමි. ඇලෙමියි කීවේ ය. එපරිදි මහරජ, ඒ කාලය කාදමන්නා සුදුසු ප්‍රදේශයේ වාසය කරන්නහුගේ කුසල වක්‍රය බිඳ දැමීමෙහි ඇලෙයි. සුහදයො යනු සුන්දර යහපත් සිත වේ. යහපත් ලෙස සිතන්නා වේ. නුදා යනු බැහැර කිරීමයි. නිවෙසනං යනු භාග්‍යවත්ත නිවසක පිහිටියේ සිටියේ යන්නයි. සලකඛි ධිති සමපනෙනා යනුවෙන් කාසි දේශයට අධිපති මහරජ, ඒ මිනිසා ප්‍රඥාවෙන් ද, විරියයෙන් ද යුක්ත විය යුතු ම ය. මහගගනො යනු ඉමහත් අධ්‍යාසයයි අපේක්‍ෂාවයි. සොරුන්ගේ වස්ත්‍රාභරණාදිය ගැනීම සතුරන්ගේ ධනය පැහැර ගැනීමක් වැනි බැවින් එය සතුරන්ගේ මුදුන කපා දැමීමක් වැනිය. සකෙකා යනු ශක්‍ර දේවෙන්ද්‍රියා වේ. භුතපති යනු, රජවරුන්ට ආමන්ත්‍රණය කිරීමයි. උට්ඨානෙ යනු උච්චාන විරියයයි. සියළු කටයුතු සිදුකිරීම නප්‍යමය්ජති නම් වේ. සකලයාණෙ යනු, ඒ දිව්‍යරාජයා, උත්සාහයෙන් විරියෙන් සිතා කටයුතු කරන්නේ. පච්ඤා නො කොට, යහපත් වූ පුණ්‍යකර්මයන්ම රැස්කොට උත්සාහයේ අප්‍රමාදීව මෙනෙහි කිරීමයි. ඔහුගේ යහපත් ක්‍රියාවන්ගේ සහ විරිය කරනයේ මනා දැක්ම පිණිස සරභධග ජාතකයේ එන දිව්‍යලෝක දෙකෙහි දෙවිවරුන් සමග කපිටිය ආරාමයට පැමිණ ප්‍රශ්න විචාරා ධර්මශ්‍රවණය කිරීම ආදී කථා ද, මහා කණ්ඞ ජාතකයෙහි එන, මහා කණ්ඞ ජාතකයේ ශක්‍රයා

තමන්ගේ ආනුභාවයෙන්, ජනයා ත්‍රාසයට බියට පත්කොට, පිරිහෙන්නා වූ ශාසනය ඒ පිරිහීමෙන් වැළැක් වූ අන්දම ද කිවයුතුයි. මේ ආදී වූ කථා වස්තූන් ප්‍රකාශ කළ යුතුය. ගනධබ්බ යනු, වාතුර්මභා රාජකාදී දෙව් ලෝවලට යටත් පිහිටි, සිවු යෝනිජ දේව කොට්ඨාසයකි. ඔවුහු ගන්ධර්ව නමින් ඉපදී ඇත. පිතරො නම් බ්‍රහ්මයෝ වෙති. දේවා යනු උපතින් ම දෙව්වරු වූ සදිව්‍ය ලෝකයේ උපන් කාමාවචර දෙව්වරු (යාමය, තුමිතය, තාවතිංස, නිම්මාණරති, පරනිම්මිත වසවර්ති, වාතුර්මභාරාජක) කාදිනො යනු, ඒ ආකාර වූ, කුලලාභිවෘද්ධියෙහි ඇලුණු ඒ රජවරුන් යනුයි. සාජ්වාහොනති යනුවෙන් අදහස් කළේ සමාන ජීවිකාව ආශ්‍රයකොට වාසය කළයුතු බවයි.

එබඳු රජවරු දානාදී පින් කරමින් දෙව් දේවතාවුන්ට පිං පෙන් දෙති. එම පින් ඔවුහු ද අනුමෝදන් වී, පිළිගෙන සතුටින් දිව්‍ය යසසින් වැඩෙත්. අනුනිධ්‍යනි යනු, එබඳු ආකාර වූ චීර්ය වඩන්නා වූ අප්‍රමාදී බවට පැමිණ කටයුතු කරන්නාවූ රජවරුන් දේවතාවෝ ආරක්‍ෂා කරත්. අනුව යති, ධාර්මික රැකවරණ ද සම්පාදනය කරති. සො යනු ඒ ඔබ යන අර්ථයි. වායමසසුච යනු එම රටවල පරිපාලන ක්‍රියා සමබර බවෙන් ද, තීරණ වශයෙන් ද, ප්‍රත්‍යක්‍ෂ ක්‍රියා වශයෙන් ද ඒ ඒ වැඩකටයුතුවල චීර්ය කරව යන අර්ථයි. තසොව තෙ වතතපදා යනු යම් බඳු වූ මා මහරජගෙන් ඔබ කටයුතු කෙසේ කෙලෙස, කුමන අයුරින් කළ යුතුදැයි කෙසේ හැසිරෙත්දැයි විචාලේය. එහිදී ඔබේ ප්‍රශ්නයටම අදාළ වූ කරුණු මා විසින් පළමුකොට කියන ලද්දේ ය. මේ වත් ය, මේ වුන පිළිවෙත් කොටස් පදය. මෙසේ එහි පැවතිය යුතුය යනුවෙන් දක්වා ඇත. එසා යනු, යම් බඳු වූ ඔබට මා විසින් කියන ලද, මේ ඔබට කරන අනුශාසනාව වේ. අලං යනු, මෙසේ පවත්නා වූ රජතුමා, තමන්ගේ මිත්‍රයන්ට සැප එල්වන්නට ද, අමිත්‍රයන්ට දුක් පිණිස සුදුසු වූ ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට දක්ෂ වූ සමර්ථ වූ ස්වභාවයයි.

මෙසේ, වෙස්සන්තර නම් පක්‍ෂියා විසින් එක ගාථාවකින් රජුගේ ප්‍රමාදයට චෝදනා කොට. ගාථා එකොළසකින් ධර්මය කී කල්හි, බුද්ධ ලීලාවෙන් ප්‍රශ්නය විමසන ලදැයි මහජනයා අසිරිමත් අඛභුත ජනක සිතින් යුක්ත වූයේ සිය ගණනින් සාධුනාද පැවැත් වූහ. රජු සොම්නසට පැමිණියේ, ඇමතියන් අමතා, පින්වත් ඇමතිවරුනි; මගේ පුත්‍ර වූ වෙස්සන්තර විසින් මෙසේ කියන ලද්දේ, කවුරුන් වශයෙන් වැඩකටයුතු

කළ යුතුද, දේවයන් වහන්ස; අයකැමි අමාත්‍ය තැන වසයෙන් කිය. ඔහුට අයකැමි අමාත්‍ය යයි කී. එසේ වී නම්, පක්‍ෂියා තනතුර දෙමිසි; වෙස්සන්තර සුදුසු තනතුරේ තැබිය. හෙතෙම එතැන් පටන් (වෙස්සන්තර පක්‍ෂියා) අයකැමි අමාත්‍ය තනතුරේ සිටියේ පිතු කර්ම මැනවින් කෙළේය.

වෙස්සන්තර ප්‍රශ්නය නිමිඤ්ජය.

යළින් රජතුමා දින කීපයක් ඇවෑමෙන් පළමු පරිද්දෙන් ම කුණ්ඩලිනි පක්‍ෂියාගේ සමීපයට දූතයකු යවා සන්වෙනි දිනයේ එහි ගොස්, ආපසු පෙරළා පැමිණ එහි ම මණ්ඩපය මැද හිඳ, කුණ්ඩලිනිය ගෙන්වාගෙන රන් පුටුවෙහි හිඳිමින්, රාජධර්ම විචාරන්නේ මේ ගාථාව කීවේය.

බන්ත නම් බකමුහුණු පක්‍ෂියාගේ සහෝදරිය වන කුණ්ඩලිනි පක්‍ෂිය,
නුඹ, මා විසින් විචාරන ප්‍රශ්නය විසඳන්නට හැක්කෙහි ද?
රාජ්‍යය කරවනු කැමැත්තන් විසින් කවර කටයුතු කළ යුතු ද?
කෙසේ හැසිරිය යුත්තේ ද? කවර කෘත්‍යයක් කළ යුත්තේ යහපත් ද?

එහි, සකඛී යනු, මා විසින් විචාරණ ලද ප්‍රශ්නය, කියන්නට හැකි වන්නෙහි ද? විචාරීමයි. කුණ්ඩලිනි යනු ඇගේ භාවාර්ථය සහිතව (ස්ත්‍රී-පුරුෂ) ආවා වූ නමින් ආමන්ත්‍රණය කිරීමයි. ඇගේ කණ දෙපැත්තෙහි ආහරණ ලකුණු සහිත ඉරි දෙකක් විය. ඒ නිසා ඇයට කුණ්ඩලිනි යයි නම් කෙළේය. මඤ්ඤසී යනු මා විසින් විමසන ලද ප්‍රශ්නයාගේ අර්ථය දැනගන්නෙහිය. බන්ත බන්ධනී යනු, අයකැමි අමාත්‍ය බකමුහුණු පක්‍ෂියාගේ නැගණිය යන හැඟීමෙන් ඇයට එසේ අමතයි. කුමක් නිසා මේ වෙස්සන්තර පක්‍ෂියාගෙන් මෙසේ නොවිචාරා, මැයගෙන් මේ ගැන විමසයිද? ස්ත්‍රියක යන හැඟීමෙනි. ස්ත්‍රීහු ස්වල්ප වූ ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත බැවින්, ඉදින් දක්‍ෂ දැයි විචාරන්නෙමි. නැතහොත් නොවිචාරන්නෙමි යි විමසීම වශයෙන් මෙසේ විචාරා ඒ ප්‍රශ්නයම විචාළේය. ඇය මෙසේ රජුගෙන් රාජ ධර්ම විචාළ කල්හි, පියාණෙනි, නුඹ මං ස්ත්‍රී බවත් කුමක් නිසා කියන්නෙහිදැයි විමසහිදැයි සිතමි. සියලු රාජ ධර්ම නුඹට පද දෙකකට ඇතුළත් කොට කියන්නෙමි යි කියා මෙසේ කීවාය.

1. පියාණෙනි ! යම් තැනක ඇති සියල්ල පද දෙකකින් පිහිටුවන ලද්දේය. නො ලද යම් ලාභයක් වේ නම් එය ලබා ගැනුම ද ලබන ලද්දහු රැකිය යුතු වීම ද වන්නේ ය.
2. පියාණෙනි ! ප්‍රාඥ වූ යහපතට දක්ෂ වූ, දූ කෙළීමෙහි නො යෙදන්නා වූ, සුරාදීන්හි සොඬ නොවූ, දූෂණයෙහි නො යෙදෙන්නා වූ ඇමතියන් ම, භාණ්ඩාගාරාදී තනතුරුවලට පත්කළ යුතුය.
3. ඔබගේ ධනය රකින යම් පුද්ගලයෙක් වේද, ඔහු යහපත් වූ රථාවාර්යයකු මෙන් විය යුතුය. ඔබගේ කටයුතුවල එවැන්නෙකු යෙදීම කළ යුතුය.
4. ඇතුළත්හි ජනයාට මනාව සංග්‍රහ කළ යුතු ය. නිධන්ගත වස්තුව පිළිබඳව ද, ණය දීමේ ආදිය ද තමන්ම කළ යුතුය. අනුන් ලවා නො කරවිය යුතුය.
5. තෙමේ ම අය-වැය දැනගන්නේ ය. තෙමේ ම කළ යුතු නො කළ යුතු දේවල් ද දැනගන්නේ ය. නිග්‍රහ කළ යුත්තන්ට නිග්‍රහ කරන්නේ ය. උපකාර කළ යුත්තන්ට උපකාර කළ යුතුය.
6. මහරජ, ඒ දනව් වැස්සෝ නො දැහැමි වූවාහු ධනයන් රටන් නො නසත්වා යි කියා දනවූ වැස්සන් හට තමන්ට ප්‍රත්‍යක්ෂ කරුණින් අනුශාසනා කරන්නේ ය.
7. පිරික්සා නොබලා කලබලයෙන් වැඩකටයුතු නො කරන්න. නො කරවන්න. වේගයෙන් ඉක්මණින් නිමකළ වැඩ පසුව පසුතැවිල්ලට හේතු වේ.
8. පියාණෙනි! කුසලය ඉක්මවා යන කල්හි ඔබේ සිත දැඩි කෝපයට පත්වෙයි. එසේ දැඩි කෝපයෙන් ක්‍රෝධ නො කරව, ක්‍රෝධය නිසා බොහෝ ප්‍රසිද්ධ වූ කුලයෝ විනාශ වූහ.
9. පියාණෙනි! මම අධිපති වෙමි'යි අනුන් අනතුරෙහි නො හෙලනු! ඔබගේ රාජ්‍යයෙහි කිසිම ස්ත්‍රියකට හෝ පුරුෂයෙකුට දුකක් නොවේවා!

- 10. පහ වූ ලජ්ජා භය ඇති, කැමති පරිද්දෙන් හැසිරෙන රජුගේ සියලු භෝගයෝ විනාශ වෙති. එයට පාපය යයි කියයි.
- 11. මහරජුනි! තුඹ ඇසූ ප්‍රශ්නයට වුතපදයෝ මේ අනුශාසනාවේ ඇතුළත් වේ. දන් පින් කරන, රා සොඬ නොවූ, වස්තුව විනාස නො කරන දක්‍ෂයෙක් වව, සිල්වතෙක් වව, දුශ්ශීලයා නිරයෙහි වැටෙන්නේ ය. (කුණ්ඩලිනිය කීවාය.)

එහි, පදකානි යනු කරුණු පැහැදිලි කිරීමය. යථා යනු සියලු පද දෙකහි අර්ථයේ ගැනේ. අර්ථකාරී වූ ද හිතසුව පිණිස පිහිටීම ද වේ. අලංකාරය යනු, යමෙක් පෙර නොලැබූ ලාභයක්, එම ලාභය ලැබෙන තෙක් සුරැකිව සිටීමය. පියාණෙනි; නූපන්, නො ලද, ලාභයක් ඉපදවීම නම් මහ බරකි. උපන් ලාභයක් ඒ අනුව රැකීම ම බරකි. ඇතැමෙක්, කීර්තිය උපදවාගෙන, කීර්ති යසසෙහි ප්‍රමාද වූයේ, ප්‍රමාදය උපදවාගෙන ප්‍රාණ ඝාතාදිය කරයිද? මහ සොරෙක් වී රටවල් මංකොල්ලකමින් හැසිරේද? ඉක්බිති ඔහුව, රජවරු අල්ලාගෙන මහ විනාශයකට පමුණුවති. නැතහොත් හටගත් රූපාදි ගුණයෙකිනි ප්‍රමාද වී, සිහිබුද්ධියෙන් තොරව, ධනය විනාශ කරමින් සියලු ගමන් වියදම් බඩු බාහිරාදි ධනය, ක්‍ෂය වූ කල්හි දිළින්නේදැක බවට පත් වී, වීරකවසනයෙක්ව¹ (බෙල්ලේ පටන් ගොප්ඥාය දක්වා හම ගැසූ අයෙක්ව) කම්මුල පමණක් ශේෂ වූ අයෙකු ලෙස සැරිසරයි.

පැවිද්දකු වුව ද, ග්‍රන්ථධුරය පිරිමි වශයෙන් ලාභසන්කාර උපදවා, ප්‍රමාදයට පැමිණ, හීනයාවර්ති වූයේ, පසුව ප්‍රථමධ්‍යානාදිය උපදවා ගත්තේ වී නමුත්, සිහිමුළාවට පැමිණ එබඳු ආකාර අරමුණු බිඳී, ධ්‍යානයෙන් පිරිහෙයි. එසේ උපන්නහුගේ කීර්තිය ද, ධ්‍යාන ලාභය ද, රැකීම අහිමිවී දුෂ්කරය. එම අර්ථය තවදුරටත් පැහැදිලි කිරීම පිණිස දෙවිදන් තෙරුන්ගේ කථා වස්තුවද, මුදුලකබණ ජාතකයද, ලොමස කාශ්‍යප ජාතකයද, හාරිත ජාතකය ද, සංකප්ප ජාතකය ද කිවයුතුය. ජාතක ආදී ජාතක වස්තු ද, කිවයුතුය. අයෙක් ලාභසන්කාර උපදවා අප්‍රමාදී ව සිට, යහපත් ක්‍රියා සිදුකරයි. ඒ නිසා ඔහුගේ එම යසස පුරපක්‍ෂයෙහි වන්ද්‍රයා මෙන් වැඩෙයි. ඒ නිසා මහරජ, තුඹ අප්‍රමාදය නම් ප්‍රයෝග (කුසල) සම්පත්තියේ සිට,

1. පඤ්චපකරණ අට්ඨකථා - 293 පිට.

දැහැමින් රාජ්‍යය විවාරමින් ඔබට උපන්නා වූ කීර්තිය මැනවින් ආරක්‍ෂා කරව. ජානාහි යනු, භාණ්ඩාගාරික ක්‍රියා ආදිය කරන ආකාරය මැනවින් දැනගැනීමයි. අනකඛාකිතවෙ යනු, නොකියන ලද, නොකරන ලද දුකෙළියට අයත් නොවන, කපටි මායා රහිත යන අර්ථයි. අසොණ්ඩෙ යනු පැසවන ලද සුරා, ගන්ධ මාලාදියේ ලොල් බවෙන් තොරව. අවිනාසකෙ යනු, ඔබ සතුට පවතින ධන ධාන්‍යාදියේ විනාශ නොවීමයි. යො යනු යම්කිසි ඇමතියෙක් යනුයි. යඤ්චවාහි යනු ඔබේ නිවසේ ද යම්කිසි ධනයක් වේද, එය රැකීමයි. සුනොවා යනු, රථාචාර්යකු මෙන්. යම්සේ රියදුරකු විෂම මාර්ග අනහැර අශ්වයන් පදවන්නේ නම්, රථය මැනවින් හසුරුවන්නේ ය යන අර්ථයි. එපරිදි යමෙක් ධන ධාන්‍ය සම්පත් සමග එය රැකීමට සමත් වේද, එබඳු වූ ඒ ඇමතියා නම් ඒ පරිදි ගෙන භාණ්ඩාගාරික සතු කාර්යන් කරන්නේ ය. සුසංග හිතනන ජනො යනු පියාණෙනි; යම් බඳු රජකු තමාගේ ඇතුළත ජනතාව ද, තමන් පරිහරණය කරන පිරිවර ජනතාව ද, දාන පරිත්‍යාගාදියෙන් සතුටු නො කරන ලද්දේ වේද, ඔහුගේ ඇතුළත ගෘහයෙහි රන් අමුරන් ආදී ඒවාට ඇළුම් නොකරන මිනිසුන්ගේ වශයෙන් විනාශ වෙත් ද, අභ්‍යන්තර සාකච්ඡා පිටතට යයි ද, එහෙයින් නුඹ ම මැනවින් සකසා ඇතුළත ජනයෙක් වී, මගේ ධනය මෙපමණකි, තෙමේ ම තමාගේ ධනය බලන ලදුව අසවල් තැන නිධානයක් ඇත. අසවලාට ණයට දෙමුයි යන මේ දෙකරුණු ඔබ ම තීරණය කළයුතු.

නකරෙ පරපතතියා යනු, අනුන් සමාදන් කොට සියල්ල නොකළ යුතු තමන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන්ම කළයුතු වන්නේ යයි කීම ය. ආයං වයං යනු, ඉක්බිති උපදවන ලද අයද, (ඉපදවීම) ඔවුනොවුන්ට දිය යුතු වැය ද තමන් දැනගත යුත්තේය. කතාකතං යනු යුද්ධයේදී හෝ නවකම් කිරීමේදී හෝ අන්‍යයන් කරන වැඩකටයුතුවලදී හෝ මොහු විසින් මේ ටික කරන ලදී. මෙය නොකරන ලද්දී යයි මෙය ද තමන් විසින් දත යුත්තේය. එය අනුන් සතු ප්‍රතිපත්තියක් නොවේවා! නිගාණෙන යනු පියාණෙනි, සන්ධි අත් පා සිද දැමීම් වශයෙන් නිග්‍රහයට ලක් කර, ගෙනවුත් දක්වන ලද්දවුන් පරීක්‍ෂාකොට, පෞරාණික රජවරුන් විසින්, පනවන ලද දඬුවම බලා වරදට සරිලන දඬුවම පැමිණවිය යුතුය.

පගාණෙන යනු, යමෙකු දැඩිව උත්සාහ කරයි ද? නොබිඳුණා වූ හෝ අනුන්ගේ බලය බිඳින, බිඳීමට තැත් කරන, සිය බලය සතුටු කරන්නා

වූ, නොලබන්නා වූ, රජවරුන් ගේ දේ ලබාගන්නා වූ, ලබන ලද්ද නොවෙනස් ලෙස පවත්වනසුළු යමකු විසින් ජීවිතය වුව දෙන ලද්දේ වේද? මෙබඳු ආකාර වූ දැඩිව චීර්ය කොට අල්ලාගෙන මහත් වූ සන්කාර සම්මාන කරන්නේය. මෙබඳු වූ ඔහුගේ කටයුතුවල වෙන අයෙකු හෝ. හදවත දී (ගැඹුරු සෙනහස පුදා) කළ යුතු දේ කරන්නාහ. ජාතපදං යනු ජනපදවාසීහුය. යටත්වැසියෝය. තමන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන්ම අනුශාසනා කරන. අධම්මිකා යුතතා යනු අදැහැමි වූවෝ ඒ ඒ තැන නිරතව අයුතු ලෙසින් අල්ලස් ආදිය ගෙන, දැහැමි විනිශ්චය බිඳිමින් ඔබේ, ධනය ද රට ද, නසන්නාහු ද, මේ කාරනයෙන් අප්‍රමාදී වී ඔවුන්ට තෙමේ ම අනුශාසනා කළ යුතුය. වෙගෙන යනු වහා අසමාන ලෙස ඉක්මවා යාමයි. වෙහසා යනු, අසමානව ඡන්දාදී වශයෙන් වහාම කරන ලද ක්‍රියාවයි. එවැනි දේ යහපත් නොවේ. සුන්දර නොවේ. එබඳු ආකාරයෙන් ක්‍රියාකොට, පසුව මන්දෝත්සාහී වූයේ, විපිළිසර වීම් වශයෙන් මේ ලෝකයේදී ද, අපාය දුක් අනුභව කරමින් පරලොව ද කැවෙයි. මේ අර්ථය වනාහි ඍෂින් අතර ගරු රාජයයි අසන ලදී. ගරු ජාතකයෙන් (උපතින්) දැක්විය යුතුයි.

මා තෙ අධිසරෙ මුවව සුබාලහනමධිකොපිත යනු, පියාණෙනි, ඔබේ කුසල් හදවත, වේගයෙන් හැසිර, ඉක්මවා ගොස් සිටි කල්හි අනුන්ගේ අකුසල කර්මයන් දැක, ක්‍ෂණයකින් අධික කෝපයට පත්ව, කිපී සිට, ඉන් මුදාව නොපිහිටාවා යන අර්ථයයි. මෙය මෙසේ ද කියන ලදී. පියාණෙනි, යම් කලෙක ඔබේ විනිශ්චයේ සිටියා වූ, මේ මිනිසා විනාශ කළ, අත් පා සිඳින ලද්දේ හෝ සොරෙකු දක්වන්ද? එකල ඔවුහු අනුන්ගේ වචනයෙන් මොහොතින් කිපී හදවත ද කෝප වශයෙන් නොමුදවා අයිති නැති දෙයක් ගතහොත් දණ්ඩනයෙන් තොරව දඬුවම් පමුණුවුව. කුමන කරුණක් නිසා සොරකම් නොකරන්නා, සොරකම් කරයිද? ගෙන පමුණුවන්ද? එහෙයින් නොකිපී තමන්ට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් කෙසේ හෝ අසා පිරිසිදුව දැන, ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් දන්නා වූ නමා විසින් ඔහුගේ සොරකම බව දැන, ප්‍රවේණිගතව තබන ලද දඬුවම් වශයෙන් කළයුතු දේ කරව. රජු විසින්ද, උපන්නා වූ ක්‍රෝධය තුළ හදවත සිසිල් නොකොට, කටයුතු නොකළ යුතුය. යම්කලෙක ඔහුගේ හදවත සිසිල්ව තිවුනේ වේද? මාදු වූයේ ද එවිට විනිශ්චය ක්‍රියාව කළ යුතුය. එරූප රච සිතකින් රන්වූ කල්හි ජලයේ විද්‍යමාන මුහුණේ ස්වභාවය මෙන් කාරණය මනාව ප්‍රකට

නොවේ. කොටසාහි යනු, පියාණෙනි, බහුල වශයෙන් ක්‍රෝධයෙන් සමෘද්ධ වූ කල්හි, රාජකුලය වහාකුල භාවයට ගියකල්හි මහත් විනාශයක්ම පැන නගියි.

මේ අර්ථය වැඩිදුරටත් පැහැදිලි කිරීම පිණිස ක්‍ෂාන්තිවාදී ජාතකය, නාළිකීර රාජ වස්තුව, සහස්සබාහු අර්ජුන කථාවස්තු ආදිය ප්‍රකාශ කළ යුතුය. පනාරයී යනු, පියාණෙනි, මම පෘථිවිය පාලනය කරමිනි, මහජනයා කාය දුශ්චරිතාදී අනර්ථය පිණිස පැතුරුවේද, ඉන් නොවැලැක්වූයේද, යම්සේ එම අනර්ථය පිණිස සමාදන්කොට පවතියිද? එවැනි දේ නොකළ යුතු යන අර්ථයයි. මා තෙ ආසී යනු. පියාණනි, ඔබේ විජිතයේ මිනිස් වර්ගයාට හෝ තිරිසන් ගත සත්වයාට හෝ ස්ත්‍රී පුරුෂයන්ට යන අර්ථය. දුග්‍රහයෝ යනු දුක්ඛදායක උපතක් නොවේවා යන අර්ථය. යම්සේ අධාර්මික රජවරුන්ගේ පාලන ප්‍රදේශයේ මිනිස්සු, කාය දුශ්චරිතාදිය සිදුකොට අපායේ උපදිත්. ඔබේ රටවැසියන්ට එම දුකක් යම්සේ සිද්ධ නොවේද? එසේ ක්‍රියා කරනු යන අර්ථය. අපේත ලෝමහංසසසා යනු, තමන්ටම අතනානුවාද පරානුවාද බිය රහිත වූයේ උපවාද නැගේවි යන බියෙන් මිදුණේ වෙයි. මේ අයුරින් මෙය ප්‍රකට කරයි. පියාණෙනි, යම් රජකු කිසියම් ම සැකයක් නොකොට තමන්ගේ ක්‍රියාවන්ම සිහිකරයිද? ඡන්ද (ආශා) වශයෙන් යමක් යමක් කැමැති වේද? ඒ ඒ දේ සිදුකරයි. විසිකරන ලද සැරයටිය ඇති අන්ධයකු මෙන්, අංකුසය නොමැති වණ්ඩ හස්තිරාජයකු සේ නිර්භයව ස්වාධීනව හැසිරේ.

සබ්බෙ භොගා විනසසනති යනු ඔහුගේ එම භෝග සම්පත් විනාශ වීමයි. දුක අභං යයි කියනු ලැබේ. තණ්ච තෙ වතතපදා යන්න පළමු ආකාරයෙන්ම යෙදිය යුතුය. දකඛසසුදානී යනු පියාණනි, නුඹ මේ අනුශාසනාව අසා දැන්, දකෙබා දක්‍ෂ වූයේ, අලස නොවූයේ පින් කරණ කොටගෙන පුඤ්ඤ කරො වූයේ, සුරා ආදිය දුරු කිරීමෙන් අසොණෙඩා වූයේ මෙලොච-පරලොච වශයෙන් දැකිය හැකි කුසල අර්ථයාගේ විනාශය සිදු නොවීමෙන් අවිනාසකො වන්නෙහිය. සීලවසසු යනු සිල්වත් ආචාරශීලී වන්නේ, දසරාජ ධර්මවල පිහිටා රාජ්‍යය කරව යන්නයි. දුසසීලො විනිපාතිකො යනු මහරජ, දුශ්ශීලයා තමන් අපායෙහි වැටෙන්නේ නුයි විනිපාතික නම් වෙයි.

මෙසේ කුණ්ඩලිනී ද, ගාථා එකොළසකින් ධර්මය දේශනා කළාය. රජ සතුටුවූයේ ඇමතිගේ විවාළේය. පින්වත් ඇමතිවරුනි, මගේ දුච වූ

කුණ්ඩලිනිය විසින් මෙසේ පවසනු ලබන්නී කවුරු වසයෙන් කළ යුතු ද? කෙසේ කළ යුතුදැයි යනුවෙනි. භාණ්ඩාගාරිකයා වසයෙනි. දේවයන් වහන්ස; එසේ වී නම් ඇයට භාණ්ඩාගාරික තනතුර දෙමිසි; කුණ්ඩලිනිය එම තනතුරේ තැබිය. ඇය එතැන් පටන් භාණ්ඩාගාරික තනතුරේ සිට, පියා සතු වැඩ කළාය.

කුණ්ඩලිනි ප්‍රශ්නය නිමි.

යළිත් රජු කීප දිනක් ඇවෑමෙන් පළමු පරිද්දෙන් ම ජම්බුක පණ්ඩිතයාගේ සම්පයට දූතයකු යවා සත්වෙනි දිනයේ එහි ගොස්, සම්පත් අනුභව කොට පෙරළා අවුත්, එහි ම මණ්ඩපය මැද හුන්නේ ය. ඉක්බිති ඇමතියා ජම්බුක පණ්ඩිතයන් රත්තරන් ආසනයේ වඩා හිඳුවා පුටුව හිසින් ගෙන පැමිණියේය. පණ්ඩිතයා පියාගේ ඇකයෙහි හිඳුවා, සෙල්ලම් කර ගොස් රත්රන් පුටුවේ ම හිඳගත්තේ ය. ඉක්බිති රජු ඔහුගෙන් ප්‍රශ්නයක් විචාරන්නේ මේ ගාථාව කීවේ ය.

කෝසිය ගෝත්‍ර පුත්‍ර ජම්බුකය, කුණ්ඩලිනියගෙන් ද
 වෙස්සන්තර සහෝදරයාගෙන් ද, ඇසුවා සේ ඔබගෙන් ද විචාරම්භ.
 ජම්බුකය, බලයන් අතර උතුම් ම බලය දැන් මට කියව.

එහි අර්ථය නම්, දරුව ජම්බුකය, මම ඔබේ සොයුරු කෝසිය ගෝත්‍රික වෙස්සන්තරගෙන් ද නැගතිය වූ, එම කුණ්ඩලිනියගෙන් ද රාජ ධර්ම ඇසුවෙමි. යම්සේ විචාරණ ලද අයුරින් ඔවුහු තමන්ගේ ශක්තියෙන් කීවාහු, එසේ ම දැන් පුත්‍ර ජම්බුක වූ ඔබගෙන් ද විචාරම්, නුඹ රාජ ධර්ම ද බලයන්ගෙන් උතුම් බලය ද කියව. මෙසේ රජ මහසතාණන්ගෙන් ප්‍රශ්නය විචාරමින් අතින් දෙදෙනාගෙන් විචාර වූ ආකාරයෙන් නොවීමසා විශේෂකොට ඇසිය. ඉක්බිති පණ්ඩිත ජම්බුක තෙමේ එසේ වී නම් මහරජ, නොවැසූ කණින් අසව. ඔබට සියල්ල පවසන්නෙමි'යි දිගුකළ අත් ඇත්තේ, දහසින් බැඳි පියල්ලක් තබන්නාක් මෙන් ධර්මදේශනාව ආරම්භ කෙළේය.

1. ලෝකයේ, මහත් අදහස් ඇති මිනිසා කෙරෙහි පිහිටි, මාහැඟි බලය පස්ආකාර වේ. එහිදී කාය බලය නම් ලාමක බලය යයි කියනු ලැබේ.

2. දීර්ඝායුෂ ඇති මහරජ, හෝග සම්පත් බලය දෙවෙනි බලය, යයි කියනු ලැබේ. දීර්ඝායුෂ ඇති මහරජ, ඇමති බලය තෙවෙනි බලය යයි කියනු ලැබේ.
3. ඒ ජාති සම්පත්තියෙන් ඇති වූ බලය නිසැකයෙන් සතරවෙනි බලය වේ. පස්වැනි වූ ඥාණ බලය, අනික් සියලුම බලයන් මැඩපවත්වමින් රැඳී සිටී.
4. මේ බල පහ අතුරෙන් උතුම් වූ ප්‍රඥා බලය උතුම්ය. ප්‍රඥා බලයෙන් යුක්ත වූ නුවණැත්තා අභිවෘද්ධියට පැමිණේ.
5. ඉදින් අඥාන තෙමේ සම්පතින් පිරුණා වූ උතුම් වූ පෘථිවිය ලවා ද එය නුවණැති අන්‍යයෙක් බලහත්කාරකම් කොට හෝ ඔහුගේ නො කැමැත්ත කියත් දී උදුරා ගනී ද?
6. කසී රට අධිපති මහරජ, විශිෂ්ට ජාති ඇති ක්ෂත්‍රියයෙක් වුව ද, අඥානයෙන් රාජ්‍යය ලබාගත්තේ නමුත් ඒ රාජ්‍ය සම්පතින් ජීවත්වීමට ඔහුට නොහැකියි.
7. ප්‍රඥාව අසන ලද්දේ විනිශ්චය කරයි. ප්‍රඥා නොමෝ කීර්ති සෝභාව ලාභ සත්කාර වඩන්තිය. ප්‍රඥාවන්තයා මෙලොව දුක් ඇති වුව ද, උපාය දක්ෂතාවයෙන් සැප විඳියි.
8. නුවණැත්තන් ඇසුරු නො කොට, බහුශ්‍රැතයන් කරා නො එළඹ දැහැමී නො දැහැමී කරුණු නො විමසා, ස්වභාව කාරණයෙහි පිහිටා සිටීමෙන් පමණක් කිසිවෙක් නුවණ නො ලබයි.
9. (දස කුශල කර්ම) ධර්ම විභාගය දන්නා වූ, සුදුසු කාලයේ උත්සාහ වචන, අනලස් වූ යමෙක් සුදුසු කාලයෙහි ක්‍රියාකාරී වේද, ඔහුගේ කාර්ය ඵලය සමෘද්ධි වේ.
10. දුශ්ශීලකම් කරන්නා වූ, දුශ්ශීල පුද්ගලයන් ආශ්‍රය කරන්නා වූ, කලකිරීමෙන් ක්‍රියා කරන්නා වූ පුද්ගලයාගේ කුශල කර්ම මනාකොට විපාක නො දේ.

- 11. තමන් පිළිබඳව අනිත්‍යාදී වසයෙන් සලකන, එබදුම සිල්වතුන් ඇසුරු කරන, මනා උත්සාහයෙන් කටයුතු කරන, පුද්ගලයාගේ කුශලකර්ම මැනවින් විපාක දේ.
- 12. යෙදිය යුතු කරුණෙහි සුදුසු වූ පරිදි යොදන ප්‍රඥාව ද, රැස්කරන ලද ධනය ආරක්ෂා කරන ප්‍රඥාව ද යන දෙක සහ ඉහත දක්වන ලද ප්‍රඥාවන්ද යන සියල්ල සේවනය කරනු මැනවි. නිකරුණෙහි ධනය නො යොදව. පියාණනි! ත්‍රස්සුසු කටයුතු කරන අනුවණ පුද්ගලයා බට ගසින් කළ ගෙයක් මෙන් දිරා වැටේ යයි ජම්බුක කීවේය.

එහි මහගහනෙ යනු, මහරජ, මේ සත්ත්ව ලෝකයෙහි, මහත් අධ්‍යාස කුසල ශක්තිය ඇති මිනිසා කෙරෙහි පස් ආකාර බලයක් වෙයි. බාහු බලං යනු කාය (ශරීර) බලයයි. වරිමං යනු අතිමහත් බවට ද, ලාමක බවට සමාන අර්ථයකි. එසේ වන්නේ කුමන කරුණු නිසා ද? ඉදින් වනාහි අදබාල භාවයෙන් කාය බලය මහත් වන්නේ ය. ඇත් බලයෙන් බලනවිට, කැටකිරිල්ලිගේ බලය කුඩා වන්නේ ය. අඥාන බවෙන් මරණයට හේතුවී උපන්නේ ය.

කැටකිරිල්ලිය තමාගේ බුද්ධි මහිමය නිසා, ඇතා මරණයට පත් කළේය යි මෙහි අර්ථයයි. සියළු තැන, බලයෙන් ශක්තියෙන් සියලු වැඩ සිදු නො වේ. බලය, බාලයාගේ වධය විනාශය පිණිස පවතියි. සූත්‍රය ගෙනහැර පෑ යුතුය. හෝග බලං යනු, උපහාරී වීම් වශයෙන් සියලු අමුරන්, රත්රන් ආදී උපහෝග සම්පත් ද හෝග බලය නම් වේ. එය කාය බලයට වඩා අති මහත් වේ. අතිරේක වේ. අමච්ච බලං යනු නොබෙදිය නොබිඳවිය හැකි සුර වූ, සුහද වූ අමාත්‍ය මණ්ඩලයක් සතුව පවතින බලයයි. එම බලය යුද්ධ ශූරතාවයට වඩා අතිමහත් බලය වේ. අභිජච්ච බලං යනු කුල තුන ඉක්මවා, ඤාතිය කුල වශයෙන් උපත ලැබීමේ වාසනාවයි. සෙසු බලයන්ට වඩා මහත් කැත් කුලයක උපත ලැබීම බලයක් වේ. සෙසු කුල එසේ නොවේ. යානි චේතානි යනු මේ බල සතරකින් යුතු පණ්ඩිතයා යමෙකුගේ ආනුභාවයකින් අධිගෘහිත වේද, අභිබවා යයිද, ඒ සියලු බලයන්ට වඩා ප්‍රඥා බලය ශ්‍රේෂ්ඨ වේ. අග්‍ර වේ යයි කියනු ලැබේ. කුමන කරුණක් නිසා ද? බලයන් අනුව පෝෂිත පණ්ඩිතයා ජීවිත පරමාර්ථය විදියි. අභිවෘද්ධියටද පත්වෙයි. එම අර්ථය බැබළවීම පිණිසයි. යමකු විසින් පිරුණා වූ නදිය පූජාව පිණිස සුදුසු

වේද එපරිද්දෙනි. පුණ්ණ නදී ජාතකය, සිරිකාලකණ්ණි ප්‍රශ්නය, පඤ්ච පණ්ඩිත ප්‍රශ්නය, සත්තුහත්ත ජාතකය, සම්භව ජාතකය, සරභංග ජාතකය ආදිය කියවිය යුතුය. මනො යනු මද නුවණ ඇති බාලයාය. පීත යනු පියාණෙනි, සත්රුවණින් පිරි උතුම් පොළව ලදුවත්, එය පවත්වාගෙන යාමට නො හැකි වන්නේ, අනෙක් ප්‍රඥාවන්ත පුද්ගලයෙක්ම එය පිළිපදියි. මද නුවණැති පුරුෂයා ලද යසස් හෝ කුලසන්තක වූ හෝ ප්‍රවේණියෙන් ආවා වූ හෝ, රාජ්‍යය ගෙන යා නොහැකි වන්නේ ය. ඒ අර්ථය ප්‍රකට කිරීම පිණිස 'පාදාඤ්ජලී කුමාරයා ඒකාන්තයෙන් අප හැම දෙනාටම වඩා නුවණින් බබළයි' ආදී වූ පාදාඤ්ජලී ජාතකය ඉදිරිපත් කළ යුතුය. ලද්ධානා යනු, ජාති සම්පත් නිසා කුල සන්තක රාජ්‍යය ලැබ යන අර්ථයි. සබ්බන්ත පීති යනු, ඒ සියලු රාජ්‍ය කරුණ කොටගෙන යන අර්ථයි. න ජීවති යනු වැරදි ආකාර කුසල නිසා දුගතියට පැමිණේය යන අර්ථයි. මෙසේ මහ සත්ත්වයන් වහන්සේ (බෝසතාණෝ) මෙබඳු තැනකින් අඥානායාගේ අභූත කියා, දැන් ප්‍රඥා සම්පත්තිය ප්‍රශංසා කරමින්, පඤ්ඤා යන ආදිය ප්‍රකාශ කළහ. එහි සුභං යනු අසන ලද ධර්ම කොට්ඨාසයෙහි සඳහන් ප්‍රඥාව විනිශ්චය කිරීමයි. කිත්ති සිලෝක වඩස්භි යනු කීර්ති සෝභාවගේ සහ ලාභ සත්කාරයාගේ වර්ධනයයි. දුකෙබ් සුඛානි විනුති යනු දුක උපන් ඇසිල්ලේම නිර්භයව, උපාය බුද්ධි කුශලතාවයෙන් සැපය ලබාගැනීමයි. එම අර්ථය ප්‍රකට කිරීම පිණිස පහත සඳහන් ගාථාව කියේයැ.

වදුරු රජාණෙනි, වාක් සත්‍යය, පරීක්ෂා ඥානය, ටෙට්ඨයය,
 ත්‍යාගය යන සතර ධර්මයන් තට මෙන් යමෙකු කෙරෙහි පිහිටා ද
 ඔහු සතුරන් ඉක්මවා යයි. ජලයට වැටුණු දඹ ගෙඩි මෙන්
 එම අර්ථය දැනගන්නේ ය.

වානරින් ද ආදී ජාතක කථාවන් කිය යුතුය. අසුසසුසං යනු මෙහි, උගත් පුද්ගලයන් ආශ්‍රය නොකරන්නේ, ඒ අයගෙන් නොඅසන්නේ යනුයි. බහුසසුතං අනාගමම යනු, ඔහුගේ නො ඇදහීමයි. ධම්මධං යනු, අර්ථ සහිත කරුණු දැනගැනීමයි. අවිනිබ්බුජං යනු, අර්ථ අනර්ථ, කාරණා, අකාරණා, ඉගෙන නො ගන්නේ, නො විමසන්නේ, පියාණෙනි, එවිට කිසියම් බුද්ධි මහිමයක් නො ලබයි යනාර්ථයයි. ධම්ම විභංගඤ්ඤා යනු, දසකුශල කර්ම පථ ද, කුසලය විභාගකොට බැලීමයි. කාලුධංයායි යනු වීර්ය කිරීමට සුදුසු කාලයේ වීර්ය කිරීමයි. අනුධංහති යනු ඒ ඒ කාලයේ ඒ ඒ වැඩ කිරීමයි. තසසා යනු ඒ පුද්ගලයාගේ යන අර්ථයයි. කම්මඵලං

සමීඡ්ඤති යනු නිපදවෙයි. අනායතන සීලසස යනු ලාභ යස සැපයන්ට අනායතන යයි කියනු ලැබේ. ඒ ශීලයේ දුසිල් කර්ම අනාකර නම්. දුශ්ශීල කර්මයෙන් සමන්විත දුස්ශීල පුද්ගලයාගේ සත්තාවම, සේවනය කරන්නාගේ කුසල කර්මයන් කරන කාලයම වේ. නිබ්බිඤ්ඤාසාරසසා යනු කලකිරී, උකටලි වී ක්‍රියා කරන්නහු ගේ රූප ස්වභාවයයි. පියාණෙනි, පුද්ගලයා ගේ කර්මාර්ථය මනාකොට, විපාක නොදෙයි ද, ඉවත නොයයි ද, ත්‍රිභේතුක වූ, සද්ව්‍ය ලෝකයන්හි නො පමුණුවයි යන අර්ථය යි.

අජ්ඣන්තඤ්ඤව යනු තමාගේ අධ්‍යාත්මය අනිත්‍ය භාවනාදී වශයෙන් යෙදීමයි. තථායතන සෙවිනො යනු එබඳු වූ සිල්වත් පුද්ගලයන් ඇසුරු කිරීමයි. විපඪ්චති යනු මහත් වූ කීර්තියෙන් සමෘද්ධ වූ යනාර්ථයයි. යොග්‍යප්‍රයෝග සංඛිතං යනු, භාවනාවේ දී යෙදිය යුතු කාරණාවක දී ප්‍රයෝග වශයෙන් යෙදෙන ප්‍රඥාවයි. සමහනසස යනු රැස්කරන ලද ධනය අනුව රැකීමයි. තානි සං යනු දැන් ද, පෙර ද මා විසින් කියන ලද කරුණු සියල්ල, පියාණෙනි, සේවනය කළ මැනවි. මා විසින් කියන ලද, අවවාද, හදවතේ තබාගෙන තමන්ගේ ගෘහයෙහි ඇති ධනය රකින්න. මා අකමමාය රක්‍ෂී යනු, අයුක්තියෙන් නිෂ්කාරණයෙන්, එම ධනය විචර නොකරව, නොදවව, විනාශ නොකරව. කුමන කරුණක් නිසා ද, අකමමුනා අයුක්ති සහගත ක්‍රියාවන් නිසාවෙනි. දුමේමධො දුෂ්ප්‍රාඥ පුද්ගලයා ස්වකීය ධනය නසා පසුව දුගතියට විනාශයට ගිය බැවිනි. නළාගාරංව සීදති යනු යම්සේ බටගස හෝ බට කැලය මුල පටන් දිරායන සුළු වූයේ, නොපිහිටින්නේ වැටෙයි. බිමට පාත්වෙයි. එපරිදි නිකරුණේ ධනය විනාශ කොට අපායවල උපදින්නේ ය.

එසේ ම බෝධිසත්වයන් වහන්සේ මෙපමණකින් පඤ්ච බලයන් වර්ණනා කොට ප්‍රඥා බලය ඔසවා තබා වැරදි මණ්ඩලය පතුරුවන්නා සේ කියා දැන් ගාථා දසයකින් රජුට අවවාද දෙමින් මෙසේ කීවේය.

කෘත්‍රියවංශික මහරජතුමනි, මවිපියන් කෙරෙහි ද
 යුතුකම් ඉටුකර ධර්මයෙහි හැසිරෙන්න.
 රජතුමනි, මෙලොවදී ධර්මයෙහි හැසිර ස්වර්ගයට යන්නෙහි.

කෘත්‍රිය මහරජතුමනි, අඹුදරුවන් කෙරෙහි ද
 යුතුකම් ඉටුකර ධර්මයෙහි හැසිරෙන්න රජතුමනි.
 මෙලොවදී ධර්මයෙහි හැසිර සුගතිකාමී වන්නේ ය.

කෂත්‍රිය මහරජතුමනි, මිත්‍ර ඇමතියන් කෙරෙහි ද
යුතුකම් ඉටුකර ධර්මයෙහි හැසිරෙන්න රජතුමනි,
මෙලොව ධර්මයෙහි හැසිර දිව්‍යලෝකයේ යන්නෙහි.

මහරජ, යානාවලදී ද, හට හමුදාව අතරදී ද, ධර්මයෙහි
හැසිරෙන්න රජතුමනි. මෙලොව ධර්මයෙහි හැසිර
ස්වර්ගයට යන්නෙහි.

මහරජතුමනි, ගම්වලදී ද, නියංගම්වලදී ද,
ධර්මයෙහි හැසිරෙන්න. මෙලොවදී
ධර්මයෙහි හැසිර, රජතුමනි, දෙව්ලොව යන්නෙහි.

මහරජතුමනි, රටවැසියා කෙරෙහි ද, දනව් වැසියා කෙරෙහි ද
ධර්මයෙහි හැසිරෙන්න. රජතුමනි, ධර්මයෙහි හැසිර
දෙව්ලෝ යන්නෙහි.

මහරජතුමනි, ශ්‍රමණ-බ්‍රාහ්මණයන් කෙරෙහි
ධර්මයෙහි හැසිරෙන්න. රජතුමනි, මෙලොවදී ධර්මයෙහි
හැසිරී ස්වර්ගයට යන්නෙහි.

කෂත්‍රිය මහරජ, මුව පක්ෂි කෙරෙහි ද
ධර්මයෙහි හැසිරෙන්න. රජතුමනි, ධර්මයෙහි හැසිර
ස්වර්ගයට යන්නෙහි.

මහරජතුමනි, ධර්මයෙහි හැසිරෙන්න. මනාසේ පුරුදු කරන ලද
ධර්මය සැප එළවයි. රජතුමනි, මෙලොවදී ධර්මයෙහි
හැසිර දෙව්ලොව යන්නෙහි.

මහරජතුමනි, ශක්‍රදෙවියා, මහා බ්‍රහ්මයන් මෙන් ධර්මයෙහි
හැසිරෙන්න. ධර්මය මැනවින් පුරුදු කිරීමෙන් එතුමෝ
දෙව්ලෝ සැපත් වූහ. මහරජතුමනි, ප්‍රමාද නොවන්න.

එහි පළමු ගාරාවේ සිට පිළිවෙළින් ඇති ඉධ ධම්මය යනු මව්පිය
උවචූන් කිරීමේ පටන් කල් ඇතිව නැගිට මුව සේදීම, දන් මැදීම ආදී

උපකරණ දී මුළු සිරුර පිරිසිදු කිරීම් කරන්නේ ම මූලික වතාවත් ආදිය ප්‍රකාශ කරයි. පුනහදාරෙසු යනු දු පුතුන් පළමුව පාපයෙන් වලක්වා යහපත් ඇසුරට යොමු කරන්නේ ශිල්ප ශාස්ත්‍ර ප්‍රගුණ කරවන්නේ. වයසට පැමිණි කල්හි, සුදුසු කුලයක් ඇසුරින් ආවාහ-විවාහ කරවන්නේ සුදුසු කල්හි ධනය පවරා දෙන්නේ දුපුතුන් කෙරෙහි ධර්මය හැසිරීම නම් වේ. බිරිඳ සම්මාන කරන්නේ නොඉක්මවා ක්‍රියා කරන්නේ, ඉසුරු සම්පත් පවරා දෙන්නේ අලංකාර දෑ පිරිනමන්නේ යනු අමුචන් කෙරෙහි ධර්මය හැසිරීම යනුයි. මිත්‍රතාවවෙච්ඡු යනු, මිත්‍ර ඇමතියන් සතර සංග්‍රහ වස්තුවලින් සංග්‍රහ කරන්නේ පරස්පරතා ගැටුම් පිණිස ක්‍රියා නොකරන්නේ, ඔවුන් විෂයෙහි ධර්මය හැසිරීම යනුයි.

වාහනෙසු බලෙසුව යනු, ඇත්, අස් ආදීන් වාහනයන්ගේ බලකායන් දියයුතු අයට දෙන්නේ සත්කාර කරමින් හස්ති අශ්ව ආදීහු මහලු වූ කල්හි වැඩකටයුතුවල නොයොදමින්, ඔවුන් විෂයෙහි ධර්මයෙහි හැසිරීම යනුයි. ගාමෙසු නිගමෙසුව යනු ගම් නියමිතව්‍යාපිත, දඬුවම් බලියම් (ආදායම් බදු) ආදියෙන් නොපෙළන්නේ ඔවුන් ධර්මයෙහි හැසිරීම යනු රඬෙයු ජනපදෙසුව යනු රට ද, ජනපදය ද නිකරුනේ වෙහෙසන්නේ පිරිසිදු යහපත් සිතක් නොපිහිටන්නේ, එවැන්නහි අධර්ම හැසිරීම නම් වෙයි. පීඩාවට පත් නොවන්නේ සුහද සිත පතුරුවන්නේ එහි ධර්මයෙහි හැසිරීම යනුවෙනි. සමණ බ්‍රාහ්මණෙසුව යනු ඔවුන්ට සිවුපසය දෙන්නන් නම් වෙති. ඔවුන් විෂයෙහි ධර්මයෙහි හැසිරීම යනු මිහපකඛිසුව යනු, සියලු සිව්පා, පකෂීන්ට අහය දානය දෙමින් ඔවුන් විෂයෙහි ධර්මයෙහි හැසිරීම නම් වේ. ධමෙමා විණෙණා යනු, සමවරයා ධර්ම පුරුදු කරන්නේ නිසි පරිදි සොයා බලා හැසිරේ යනුයි. සුඛාවහො යනු ත්‍රිත්තක උදාර කුලවලට අයත් කාමලෝක හයෙහි සැප ගෙන දෙයි යන අර්ථයයි. සුවිණෙණනා යනු, මේ ලෝකයෙහි පුරුදු කරන ලද්දා වූ කාය සුවරිතාදී යහපත් පුරුදු වේ. දිවං පනතා යනු, දිව්‍යලෝක බ්‍රහ්මලෝක සංඛ්‍යාත දිව්‍යලෝක ගතවූවෝ එහි දිව්‍ය සම්පත් ලැබ උපන්නෝ වෙති. මා ධමමං රාජ පමාදො යනු එබැවින් මහරජ, ඔබ ජීවිතය හැරයන්නේ නමුත් ධර්මයෙහි ප්‍රමාද නො වෙච්ඡ යන ආකල්පයයි.

මෙසේ දස ධර්මවර්ග ඇතුළත් ගාථා වදාරා තවදුරටත් අවවාද දෙන්නේ අවසාන වශයෙන් මේ ගාථාවද කීවේය.

එහිදී ම ඔබට එක් පිළිවෙත් සපුරාලන බවට අනුශාසනා කරනු කැමැත්තේ වෙමි. ප්‍රඥාවන්තයන් සේවනය කරමින් යහපත් වූයේ පුරණ ලද ගුණයෙන් යුතුව ගුණයන් සමාදන්ව, මේ අනුශාසනා නොඉක්මවා පිළිපදුව.

එහි, තතෝච තෙ වතතපදා යනු, මේ පෙර පරිද්දෙන්ම යෙදිය යුතුයි. සප්පඤ්ඤසේවි කලාණි සමනතා සාමනං විදු යනු මහරජ, මා විසින් කියන ලද අවවාද පරිදි ඔබ, සුදුසු කාලයෙහි ප්‍රඥාවන්ත පුද්ගලයෙකු සේවනය කර යහපත් ගුණයෙන් පිරිපුන්ව සිට මැනවින් පසක් කළ පරිපූර්ණ වූ සාමාර්ථ බවක් ඇති බව දැනගන්න. තමන් ප්‍රත්‍යක්ෂ වශයෙන් දැන, අනුශාසනා කළ පරිදි පිළිපදුව.

එසේ බෝධිසත්වයෝ ආකාශ ගංගාවෙන් එතර වන්නාක් මෙන් බුද්ධ ලීලාවෙන් දහම් දෙසූ සේක. මහජනයා මහත් සත්කාර කළහ. දහස් ගණනින් සාදුනද දුන්න. රජ සතුටු වූයේ, ඇමතියන් අමතා මෙසේ විවාළේය. පින්වත් ඇමතිවරුනි, මගේ පුත්‍රයා විසින්, තුඩකින් අනින ලද නොමේරූ ගෙඩියක් මෙන් ඇත්තේ, ජම්බුක පණ්ඩිතයා විසින් මෙසේ කියන ලද්දේ කවරකු වසයෙන් සේවය කළයුතු වන්නේද? කෙසේ කරන ලදද?

සේනාපති වසයෙනි දේවයන් වහන්ස, එසේ චීනම් ඔහුට සේනාපති තනතුර දෙමිසි, ජම්බුකයා අදාළ තනතුරේ තැබිය. ඔහු එතැන් පටන් සේනාපති තනතුරේ සිට පිය කර්ම කෙළේය. කුරුල්ලන් තිදෙනාට ඉමහත් සත්කාරය විය. ජනයෝ තිදෙනා ද, රජුට අර්ථයෙන් ද, ධර්මයෙන් ද අනුශාසනා කළහ. බෝසතුන් ගේ අවවාදයේ පිහිටා රජ දානාදී පින් රැස් කොට ස්වර්ගගාමී විය. ඇමතිවරු රජුගේ ශරීරය ආදාහනය කොට කුරුල්ලන්ට දන්වා ස්වාමීනි, ජම්බුක නම් කුරුළු රජා ඔබලාට ඡත්‍රය එසවිය යුතුයයි කීවේය යයි කීවාහුය. බෝධිසත්වයෝ මට රාජ්‍ය කර්මයෙන් වැඩක් නැත. ඔබලා අප්‍රමාදීව රාජ්‍ය කරවුය යි, ජනතාව ශීලයෙහි පිහිටුවා මෙසේ විනිශ්චය නියම කිරීම, පවත්වව යයි විනිශ්චය ධර්මය රන් තහඩුවක ලියා තබා, වනගත විය. ඔහුගේ අවවාද වර්ෂ හතළිස් දහසක් කල් පවතියයි කීය.

ශාස්තෘන් වහන්සේ, රජුට අවවාද වශයෙන් මේ ධර්ම දේශනාව දේශනා කොට ජාතක කථාව නිම කළහ. එකල රජු නම් ආනන්ද තෙරුන්ය. කුණ්ඩලිනිය උප්පලවණ්ණා වූවාය. වෙස්සන්තර, සාරිපුත්ත තෙරුන්ය. රජ ඇමතිවරු බුදු පිරිස වූහ. ජම්බුක පක්ෂියා නම් මම ම විමි යි කිය.

තේසකුණ ජාතකය නිමි.

17-2

අලංකතා කුණ්ඩලිනො සුවඤා යන මෙය ශාස්තෘන් වහන්සේ, ජේතවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරන සේක්, මහා මුගලන් තෙරුන් වහන්සේ ගේ පරිනිර්වාණය අරඹයා වදාළ සේක.

සාරිපුත්ත තෙරුන් වහන්සේ, දෙවීරම් වෙහෙර වැඩවසන තථාගතයන් වහන්සේ ගෙන් සිය පිරිනිවීම අනුදන්නවා ගෙන ගොස් නාලක ගමෙහි උපන්ගෙහි දී ම පිරිනිවන් පෑ සේක. උන්වහන්සේගේ පිරිනිවන් පෑ බව අසා, ශාස්තෘන් වහන්සේ රජගහනුවරට වැඩ, වේළුවනයේ වැඩ වාසය කළ සේක.

එකල්හි, මහමුගලන් තෙරුන් වහන්සේ ඉසිගිලි පර්වත ආසන්නයේ කාළසිලාවෙහි වැඩ වාසය කරති. උන්වහන්සේ සෘද්ධි බලයෙන් කෙළවර පැමිණි නිසාවෙන්, අහස් තලයේ ද පොළෝ තලයේ ද සැරිසරති. දිව්‍ය ලෝකයෙහි බුද්ධ ශ්‍රාවකයන්ගේ මහත් වූ ඉසුරු සම්පත් දැක කෙලෙස් පිරුණු අපායවල, තීර්ථක ශ්‍රාවකයන්ගේ ඉමහත් දුක් දැක, මිනිස් ලොවට වැඩමකර අසවල් උපාසකයා අසවල් උපාසිකාව ද අසවල් නම් ඇති දිව්‍ය ලෝකයේ උපත ලබන මහත් ඉසුරු සම්පත් අනුභව කරති. තීර්ථක

ශ්‍රාවකයන් අතර අසවලා ද, අසවල් තැනැත්තිය ද, අපායවල අසවල් නම් අපායෙහි උපත ලද්දේ යයි මිනිසුන්ට වදාළ සේක. මිනිස්සු, ශාසනයේ පහදිත්. තීර්ථකයන් දුරුකරත්. බුද්ධ ශ්‍රාවකයන්ට ඉමහත් සත්කාර ලැබුණේ විය. තීර්ථකයන්ට ලැබෙන සත්කාර පිරිහෙයි.

ඔවුහු තෙරුන් කෙරෙහි වෛර බැඳ, මොහු ජීවත් වනනාක් කල් අපගේ උපස්ථායකයෝ බිඳෙත්. සත්කාර සම්මාන ද පිරිහෙයි. මොහු ව (මුගලන් තෙරුන්ව) මරන්නෙමුයි තෙරුන්ගේ මරණය සිදුකිරීමට ශ්‍රමණගුප්ත නම් සොරාට දහසක් දුන්න. ඔහු තෙරුන් මරන්නෙමි යි මහත් පිරිවර සහිතව කාළසිලා පර්වතයට ගියේය. තෙරුන් වහන්සේ ඔහු පැමිණෙනවා දැක ම සෘද්ධියෙන් උඩට නැගී පලා ගිය සේක. සොරා එ දවස, තෙරුන් නො දැක, නැවතී, ඊළඟ දිනයේ ද, හයවෙනි දින ආවේය. තෙරුන් වහන්සේ එ පරිදි සෘද්ධි බලයෙන් වැඩි සේක. සත්වෙනි දිනයේ නම් තෙරුන්ගේ, පෙර කරන ලද අපරාපරියචේදනිය කර්මයකට අවස්ථාව එළඹුණි.

උන්වහන්සේ වනාහී පෙර සසර දී, බිරිඳගේ බස් ගෙන මව්පියන් මරනු කැමැත්තේ යහනාවෙන් ම කැලයට ගෙන ගොස් සොරුන්ගේ ආකාරය හඟවා මව්පියන් දෙදෙනාට තලා පෙළා පහර දුන්නේ ය. ඔවුහු දැස් දුබල නිසා, රූප දැකීම් රහිත වූවෝ ඒ තමන්ගේ පුතු බව නො අදහන්නෝ මේ සොරුන් යයි යන හැඟීමෙන්, දරුව, අසවල් නම් ඇති සොරු අපව ඝාතනය කරති. නුඹ ඉවත්ව යවයි කී. ඔහුට අවස්ථාව සලසමින් හඬා වැලපුනහ. ඔහු මෙසේ සිතීය. මොවුහු, මා විසින් තලනු ලබන්නේ ද, මගේ අර්ථ සිද්ධිය ගැන ම සිතා වැලපෙති. අයුතු වැඩක් කරමි. ඉක්බිති ඔවුන් අස්වසා සොරුන් පලායන බව හඟවා, ඔවුන්ගේ අතපය මිරිකා අම්මේ, තාත්තේ, බිය නොවන්න. සොරු පලාගියෝ යයි කියා නැවත තමන්ගේ ගෙදරට ම පැමිණ විය.

එම පාප කර්මය මෙ පමණ කලක් එල නොදී අඵයට සැඟවුණු හිනිගුලියක් මෙන් සිට, මේ අවසන් භවයේදී ආසන්නයට පැමිණ සිටියේය. යම්සේ බල වැද්දකු විසින් මුවකු දැක බල්ලා පසුපස නො ගොස් මුවා ලුහුබැඳ යම්තැනකට එළඹේ ද? එහිදී ම අල්ලා ගනියි. එසේ මේ කර්මය යම්කිසි අවස්ථාවක ඉඩක් ලබයි ද? එහි දී විපාක දෙයි. ඉන් මිදුණෙක් නම් නැත. තෙරුන් වහන්සේ, තමන් කළ කර්මය පසුපස එන බව දැන

තෙරුන් වහන්සේ ඉවත්ව නො ගිය සේක. උන්වහන්සේට, කර්මය පසුපස ගලා එන බැවින්, අහස උඩට නැගීමට නො හැකි විය. නන්දෝපනන්ද දමනයෙන් වෛජයන්ත ප්‍රාසාදය කම්පනය කළ උන්වහන්සේට සෘද්ධිය, කර්ම විපාක බලයෙන් දුර්වලත්වයට පත් විය. සොරා, තෙරුන්ව අල්ලාගෙන, තෙරුන්ගේ ඇට, සුන් සහල් පමණට කුඩු කරන්නේ, සිඳ කුඩුකර, පඳුරු ගොඩක් මත බහා වධ දී, මැරුනාය යන හැඟීමෙන් පඳුරුගොඩක් මත දමා පිරිවර සහිතව නික්ම ගියහ.

තෙරුන් ද, සිහිය ලැබ ශාස්තෘෂත් වහන්සේ වැද පිරිනිවන් පාන්නෙමියි සිතා, සිරුර ධ්‍යාන බලයෙන් වෙලාගෙන තදකොට අහසට නැගී අහසින් ශාස්තෘෂත් වහන්සේ සමීපයට ගොස්, ශාස්තෘෂත් වහන්සේ වැද "ස්වාමීනි, මම ආයුෂ අත්හැර පිරිනිවන් පාන්නෙමියි" වදාළ සේක. "මොග්ගල්ලානයෙනි, පිරිනිවන් පාන්නෙහිද?" "එසේය ස්වාමීනි." "කොතනට ගොසින්ද?" "ස්වාමීනි, කාලසීලා පව්වට ගොසිනි." "එසේ වීනම් මොග්ගල්ලානය, මට ධර්මය පවසා වඩිනු මැනවි. මෙබඳු ශ්‍රාවකයකුගේ දැකීමක් දැන් නැත."

උන්වහන්සේ "ස්වාමීනි, එසේ කරන්නෙමි"යි ශාස්තෘෂත් වහන්සේ වැද, තල්ගසක පමණට අහසට නැගී පිරිනිවන්පානා දිනයෙහි සාරිපුත්ත තෙරුන් මෙන් විවිධාකාර සෘද්ධි මවා, ධර්මය පවසා ශාස්තෘෂත් වැද අටවෙනි දිනයේ ද කාලසීලාවේදී පිරිනිවන්පෑ සේක. ඒ ක්‍ෂණයේ ම සඳෙව්ලොව එකම කෝලාහලයක් විය. අපගේ ගුරුතුමා පිරිනිවන් පෑවේ යයි දිව්‍යමය සුවද මල් දූප සඳුන්කුඩු ද නොයෙක් දරද ගෙන පැමිණියහ. රියන් අනුනාමයක් ප්‍රමාණයේ සඳුන් විතකයක්ද විය. ශාස්තෘෂත් වහන්සේ, තෙරණුවන්ගේ සමීපයේ සිට ශරීරය අත්හැරීම කළ සේක. ආදාහනය හාත්පස අවට යොදුනක් පමණ ප්‍රදේශයේ මල් වර්ෂාවක් වැස්සේය. දෙවියන් අතර මිනිස්සු ද, මිනිසුන් අතර දෙවියෝ ද සිටියහ. පිළිවෙළින් දෙවියන් අතර යක්‍ෂයෝ සිටිත්. යක්‍ෂයන් අතරෙහි ගාන්ධර්වයෝ සිටිති. ගාන්ධර්වයන් අතර නාගයෝ සිටිත්. නාගයන් අතර ගුරුලෝ සිටිත්. ගුරුඑන් අතර කින්තරයෝ සිටිත්. කින්තරයන් අතර කිඳුරෝ සිටිත්. කිඳුරන් අතර කුඩ තිබෙත්. කුඩ අතරෙන් රත්සෙමර තිබේ. රත් සෙමර අතර කොඩි තිබේ. ධජයන් අතර පතාක කොඩි තිබේ. දින හතක් යහපත් ක්‍රීඩා කළහ. ශාස්තෘෂත් වහන්සේ, තෙරණුවන්ගේ ධාතු ගෙන්වා ගෙන වේළුවන දොරටුව අබියස මළුවෙහි වෛතාසයක්ද කරවූ සේක.

එකල දම් සභාවේදී කථා ආරම්භ කළහ. ඇවැත්නි, සැරියුත් මහරහකුන් වහන්සේ, තථාගතයන් වහන්සේ ගේ සමීපයෙහි පිරිනිවන් නොපෑයෙන් බුදුරදුන් ගේ සමීපයෙහි මහත් වූ සම්මාන නො ලැබූ සේක. මහ මුගලන් තෙරුන් වහන්සේ බුදුරදුන්ගේ සමීපයෙහි පිරිනිවන්පෑ බැවින් මහත් සම්මාන ලැබූහ.

ශාස්තෘන් වහන්සේ වැඩම කර, මහණෙනි, කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියෙහුදැයි විමසා, මෙබඳු කථාවකින් සිටින්නමෝ යයි විචාරා, මෙබඳු කථාවකින් යයි කී කල්හි, මහණෙනි, මහ මුගලන් තෙරුන් දැන් පමණක් නොවෙයි මගේ සමීපයෙන් සම්මාන පුද ලැබුවේ. පෙර ද ලැබුවේ යයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර පෑ සේක.

අතීතයේ බරණැස බුන්මදත්ත රජු රාජ්‍යය කරවන කල්හි බෝධිසත්වයෝ පුරෝහිත බැමිණියගේ කුසෙහි පිළිසිඳගෙන, දස මසක් ඇවෑමෙන් අලුයම් කාලයේ මව්කුසින් නික්මුණහ. එකෙණෙහි, බරණැස් නගරයේ දොළොස් යොදුනක ප්‍රදේශයේ සියලු ආයුධ දිළිසුණේය. පුරෝහිතයා, පුත්‍ර උපන් කල්හි, පිටතට නික්ම අහස බලන්නේ, නැකැත් යෝගයක් දැක, මේ නැකැත් යෝගයෙන් උපන් බැවින් මේ කුමාරයා මුළු දඹදිව් තලයේ දුනු ශිල්පීන්ගෙන් අග්‍ර ප්‍රමුඛයා වන්නේ යයි දැන, කලින් ම රාජකුලයට ගොස්, රජුගෙන් සැපයේ නිදාගත්තේදැයි විචාළේය. ඇදුරුකුමනි, කුමන සැපයක් ද? අද මුළු නගරයේ සියලු ආයුධ දිළිසුණේ යයි කී කල්හි, දේවයන් වහන්ස, බිය නොවන්න. ඔබතුමා ගේ නිවේසනයේ පමණක් නොව, මුළු නගරයේ ම ආයුධ දිළිසුණේ යයි, අද අපගේ ගෙදර, කුමාරයාගේ උපත සිදුවූ බැවින් එසේ සිදුවිය යි, ඔහු මුළු දඹදිව් ම දුනු ශිල්පීන් ගෙන් අග්‍රයා වන්නේ ය. යහපති ගුරුකුමනි, එසේ වී නම් ඔහු පෝෂණය කරවා වයසට පැමිණි කල්හි, අපට දෙන්න යයි කියා කිරි මිල සඳහා දහසකුත් දෙවාපී ය.

පුරෝහිතයා එය රැගෙන ගෙදර ගොස් බැමිණියට දී, පුත්‍ර ගේ නම් තබන දිනයේ උපන් විගස ආයුධ දිළිසුණු නිසා ජෝතිපාල යයි ඔහුට නම් තැබීය. ඔහු ඉමහත් පිරිවරින් වැඩෙනු ලැබෙන්නේ සොළොස් (16) අවුරුදු කාලයේ උතුම් රූපශ්‍රීයෙන් යුක්ත විය. ඉක්බිති ඔහුගේ පියා ශරීර ලකුණු බලා, දහසක් දී, දරුවා; තක්ෂිලාවට ගොස් දිසාපාමොක් ඇදුරාගේ සමීපයෙහි ශිල්ප උගනිවයි කීවේය. ඔහු යහපතැයි

පිළිගෙන ගුරුපඬුරු රැගෙන දෙමව්පියන් වැද එහි ගොස් දහස දී ශිල්ප උගෙන ගෙන, සත් දිනකින්ම නිමාවට පැමිණියේ ය.

ඉක්බිති ඔහු ගේ ගුරුතුමා සතුටු වී තමාගේ සන්තක වූ කඩු රන්තය ද, කොපුව ද එළු අඟක බහාලූ දුනු කලාප සහිත කොපුව ද, කිණිහිර ද තමාගේ සන්තද්ධ සැටිය ද, නළල් පටය ද දී, දරුව ජෝතිපාලය, මම මහලු වෙමි. දැන් නුඹ මේ මානවකයන්ට උගන්වුව මැනවැයි, පන්සියයක් මානවකයන් ඔහුට ම පවරා දෙනු ලැබීය. බෝධිසත්වයෝ සියලු උපකරණ ගෙන, ගුරුතුමා වැද බරණැසට ම අවුත් දෙමව්පියන් දැකබලා සිටියහ.

ඉක්බිති, හේ වැද සිටි කල්හි පියා මෙසේ කීවේ ය. දරුව; ශිල්පය උගත්තේ ද? පියාණෙනි; එසේය. ඔහු ඔහුගේ වචන අසා රජගෙදරට ගොස් දේවයන් වහන්ස; මගේ පුතා ශිල්ප හදාරා ආවේ ය. දේවයන් වහන්ස; කුමක් කරනු ලැබේදැයි කීවේ ය. ගුරුතුමනි; අපට උවටැන් කරවා. දේවයන් වහන්ස; ඔහුට වියදමට මුදල් අනුදැනව. දිනපතා දහසක් ලැබේවායි ඔහු යහපතැයි පිළිගෙන ගෙදර ගොස්, කුමාරයා කැඳවා දරුව; නුඹ රජතුමාට උපස්ථාන කරවයි කීවේ ය. ඔහු එතැන පටන් දිනපතා දහසක් ලැබ, රජුට උපස්ථාන කෙළේය.

රාජ්‍ය සේවකයෝ උද්ඝෝෂණය කළහ. අපි ජෝතිපාල විසින් කරන ලද වැඩ නොදකිමු. දිනපතා දහසක් ගනියි. අපි ද ඔහුගේ ශිල්පය දකිනු කැමැත්තෝ වෙමුයි රජු, ඔවුන්ගේ බස් අසා පුරෝහිතට කථා කොට මෙ කරුණ පුරෝහිතයාට කීය.

පුරෝහිතයා, යහපති, දේවයන් වහන්ස යයි පිළිගෙන පුතුට දැනුම් දුන්නේය. ඔහු, පියාණෙනි යහපතැයි මෙයින් සත්වෙති දිනයේ දී ශිල්ප දක්වන්නෙමියි, රජු තමන්ගේ රාජ්‍යයේ දුනු ශිල්පීන් රැස්කරවායි කීවේ ය. පුරෝහිතයා එය අසා ගොස් රජුට ඒ බව දැනුම් දුන්නේය. රජු නගරයේ බෙරහඬ නංවා දුනු ශිල්පීන් සම්පාදනය කරවීය. සැටදහසක් දුනුවායෝ ඒකරාශී වූවහු රජු ඔවුන්ට, රැස්කළ කාරණාව දන්වා නගරවාසීහු ජෝතිපාලගේ ශිල්පය බලන්වායි බෙරහඬ නංවා රාජාංගනයට රැස්කරවා මහජනයා පිරිවරාගෙන උතුම් පලඟක් මත හිඳ දුනු ශිල්පීන් කැඳවා, ජෝතිපාල පැමිණේවායි කැඳවීය.

හෙතෙම ගුරුතුමා විසින් දෙන ලද දුන්න කිණිහිර, සන්නද්ධ සැට්ටය, හිස් පළඳනාව, නිවාසයේ තබා කඩුව ගෙන්වා ගෙන ප්‍රකෘති ස්වභාවයෙන් ම රජු සමීපයට ගොස් එකත්පසක සිටියේ ය. ධනු ග්‍රාහකයෝ ජෝතිපාල, දුනු ශිල්පය පෙන්වීමට පැමිණියේ දුන්න නො ගෙනම පැමිණියේ, අපගේ අතින් දුන්න ගනු කැමැත්තේ වන්නේයයි, ඔහුට දුන්න නො දෙමුයි (ඔවුහු) කතිකා කරගත්හ.

රජු ජෝතිපාල අමතා ශිල්ප දක්වන්නැයි කීවේය. ඔහු හණ රෙද්ද, පරික්ෂා කර බලා, හණ රෙද්ද ඇතුළත් තුඩු සඵව ඉවත්කොට සන්නාහ සන්නද්ධ හැට්ටයට අතයවා උරහිස් හිස් පළඳනාව ඉවත් කොට එළු අගක බහා තුඩු දුන්නෙහි පබළු වර්ණ දුනුදිය නංවා කිණිහිර පිටෙහි බැඳ කඩුව වමනින් ගෙන දියමන්ති අග ඇති නාරාවය (යකඩ හුල) නියපිටින් පෙරළමින් හණ රෙද්ද විවරකාට, පොළොවට ගසා බිඳ, අලංකාර වූ ඇත් පැටවකු මෙන් නිකම ගොස්, රජුට ගෞරව දක්වා සිටියේය. ඒ දැක මහජනයා ප්‍රීතියෝග්‍ය කරති. නාද දෙති. අත්පොළසන් හඬ නංවති. රජු ජෝතිපාල ශිල්ප දක්වන්නේ යයි කිය. රජතුමනි, ඔබතුමාගේ දුනු ශිල්පීන් අතර සිටින, අක්ෂණවේදීන්, වාලවේදීන්, ශබ්දවේදීන් ඊතල විදින්නන් යන සතර ධනුර්ධරයන් ම කැඳවව. රජු කැඳවීය.

බෝධිසත්වයෝ රාජ අංගනයෙහි වතුරශ්‍රය අභ්‍යන්තරයේ මණ්ඩපයක් කරවා කොත් සතරෙහි, ධනුර්ධරයන් සතර දෙනෙකු තබා, එකිනෙකාට, ඊතල තිස් දහසක් ද දී, එකිනෙකාට සමීපයේ ඊතල බෙදා දෙන්නෙකු තබා, තෙමේ දියමන්ති අගින් යුත්, යකඩ හුල්කටුව බැගින් ගෙන්වාගෙන මණ්ඩපය මැද සිට මහරජතුමනි, මේ ධනුර්ධරයන් සතරදෙන එක පහරින් ඊතල දමා, මට විදින්නා. මේ මේ කැඩුණු කැබලිවලින් නවතන්නෙමියි කිය. රජු එසේ කරවූ යයි අණ කෙළේය. ධනුර්ධරයෝ ආවෝය. මහරජුනි, අපි අකුණු සැරිත් විදින්නන්, ගණ අදුරේ විදින්නන්, ශබ්දවේදීන්, ආයුධවේදීන් ඊතල ආදී දෙයින් විදින්නන්, ජෝතිපාලකයා තරුණ මානවකයෙකි. අපි නො විදින්නෙමුයි බෝධිසත්වයෝ, ඉදින් හැකිවන්නාහු නම් මට විදිවූ යයි කිය. ඔවුහු යහපතැයි පිළිගෙන එකපාරින් ම කැබලි ඊතල දමා ගැසූහ. බෝධිසත්වයෝ ඒවා නාරස්තෙන් පහර දී එහෙට මෙහෙට හැකි පරිදි බිම දැමීය. බෝධිකොටුව විනාශ වන්නාක් මෙන් තාලයෙන් තාලය, ඊතලයෙන් ඊතලය, දණ්ඩෙන් දණ්ඩ ඊතල හඬින් හඬ නො ඉක්මවන්නේ දමා ගසා,

ඊතල හඬ පමණක් කෙළේය. දුනුවායන්ගේ ඊතල ක්ෂය විය. ඔහු ඒවා ගෙවී ගිය බව දැන ඊතල හඬ අවසන් වීමට පෙර පලාගොස් රජු සමීපයේ සිටියේය. මහජනයා හඬ නගන්නෝ අත්පොළසන් දෙවන්නෝ ගල් උඩ දුවන්නෝ අසුරු පහර දෙන්නෝ මහ කෝලාහලයක් කර වස්ත්‍රාභරණාදිය දමාගැසූහ. මෙසේ රැස්කළා වූ ධනය අටළොස් කෝටියක් පමණ විය.

ඉක්බිති ඔහු ගෙන් රජ විවාලේ ය. ජෝතිපාල කුමන ශිල්පයක් නම් දන්නෙහි ද? දේවයන් වහන්ස, ඊතල වැලැක්වීමේ ශිල්පයයි. වෙනත් කිසිවෙක් දන්නෙහි ද? මා හැර මුළු දඹදිව් තලයේ ම අන් කිසිවෙක් නැත මහරජතුමනි. දරුව, වෙනත් ශිල්පයක් දක්වව. දේවයන් වහන්ස, මේ සිව්කොණේ සිට ජනතාව සතර දෙනෙකුට මට විදීමට නොහැකි වූහ. මේ සිව්කොණේ සිටියෙකුට මම එකම ඊතල පහරින් විදින්නෙමි. දුනුවායෝ එසේ සිටීමට නොසමත් වූහ. බෝධිසත්වයෝ සතර කොන්වල කෙසෙල්ගෙඩි සතරක් තබා අලවංගු තුඩෙහි රතු නූල්කැබැල්ලක් බැඳ, එක් කෙසෙල් ගෙඩියක් ඉලක්ක කොට දමා ගැසී ය. නාරස්නය ඒ කෙසෙල්ගෙඩිය විදගෙන අනතුරුව දෙවෙනි, තෙවෙනි, සතරවෙනි ද, යළිත් පළමු පරිද්දෙන් ම විද නැවත අතට ම පිහිටියේය. කෙසෙල් නූලේ දැවටී තුබුණාහ. මහජනයා දහසක් ප්‍රීතිසෝෂා පැවැත්වූහ. රජතුමා දරුව, එය කුමන ශිල්පයක් ද? දේවයන් වහන්ස, එය වක්‍රවිදීම නම් වේ."

දරුව, තවත් ශිල්පයක් දක්වන්න. බෝධිසත්වයෝ ඊතල යෂ්ටි නම්, ඊතල රැහැන් නම්, ඊතල වේය නම් දැක් වී ය. ඊතල ප්‍රාසාද නම්, ඊතල මණ්ඩප නම්. ඊතල හිණිමඟ නම් ඊතල ප්‍රාකාර නම්. ඊතල පොකුණ නම් ඊතල පියුම් නම් ආදිය පිපුණේ කරවී ය. ඊතල වර්ෂාවක් වැස්ස වී ය. මේ ආදී තවත් අනභිභවනීය ශිල්ප දොළසක් පමණ දක්වා පෙන්වා යළිත් අසාධාරණ මහකඳන් හතක් ද, බිඳවාලී ය. අඟල් අටක් පමණ ඝනකම දිඹුල් කොටයක් ද විද්දේ ය. අඟල් සතරක් ඝනකම. පියාගස් ලෑල්ලක් ද අඟල් දොළසක් ඝනකම තඹ ඉරියව්වක් ද, අඟල් එකක් ඝනකම යකඩ පුවරුව ද ඒකාබද්ධ වූ පුවරු සියයක් ද විද්දේය. පිඳුරු ගැලක් ද, වැලි ගැලක් ද, ලෑලි ගැලක් ද යන ඒවාට ඉදිරියෙන් හීය විද පසුපසින් නික්මවාලී ය. ජලයෙහි, ගොනුන් සතර දෙනෙකුට ද, ගොඩබිම වෘෂභයන් අටදෙනෙකු ද සිටින තැනට ඊතල යැවීය. ගොඩබිම වාතයේ සංඥාවෙන් ගොනුන් මත්තෙහි අශ්ව ලෝමයක් විද්දේ ය.

ඔහුගේ මෙපමණ ශිල්ප දක්වන්නේ ම ඉර බැස ගියේ ය. ඉක්බිති රජු ඔහුට, සේනාපති තනතුර පිරිනමා, ජෝතිපාලය, අද සුදුසු කාලය නො වේ. හෙට සේනාපති පදවිය ගන්නේ නම් යෙහෙකි. කෙස් රවුල් බා, ස්නානය කර පැමිණෙන්නැයි එ දවස පිරිවැය පිණිස ලක්ෂයක් ද පිරිනැමී ය.

බෝධිසත්වයෝ, මේවායින් මට වැඩක් නැත. අටළොස් කෙළක් ධනය ස්වාමියන්ට ම පවරා මහත් පිරිවරින් නැමට ගොස්, කෙස් රවුල් බහා, ස්නානය කර සර්වාලංකාරයෙන් සැරසී අපමණ අසිරියෙන් නිවස්නට පැමිණ මහාර්ඝ රසැති භෝජනය වළඳා, සිරියහනට නැගී නිදන්නේ යාම දෙකක් නිදාගෙන, පශ්චිම යාමයෙහි පිබිදී, නැගිට, පලඟක් බැඳ යහන් මත්තෙහි හොත්තේ ම තමාගේ ශිල්පයේ මුල මැද අග මෙතෙහි කරන්නේ මගේ ශිල්පයේ මුලින් ම මරණින් පසු තත්වය ප්‍රකට වෙයි. මධ්‍යමයේ, කෙලෙස් පටිභෝගය ද, අවසානයේ අපායෙහි පිළිසිඳ ගැනීමද වේ. ප්‍රාණසාතාදි කෙලෙස් පරිභෝගවලදී ද, අධික ලෙස ප්‍රමාද වූයේ අපාය ප්‍රතිසන්ධිය දෙයි. රජු විසින්, මට මහත් වූ සෙනෙවි තනතුර දෙන ලදී. එය මට මහත් ඉසුරු සම්පත් වන්නේ ය. බිරිඳ ද, දු පුත්තු ද බොහෝ වන්නාහ. කෙලෙස් සහිත වස්තු බොහෝකොට ගියේ ය. දුරුකිරීමට අපහසු වෙයි. දැන්ම ම නික්ම හුදකලාව ම වනයට පිවිස සෑමි ප්‍රච්ඡාදවෙන් මට පැවිදිවීමට සුදුසු ය. සිරියහනින් නැගිට කිසිවකුට නොකියා මාලිගාවෙන් බැස, ප්‍රධාන දොරටුවෙන් නික්ම හුදකලාව ම වනයට පිවිස ගෝදාවරී නදී තෙර තුන්යොදුනක් විශාලැති කපිටියවනය ඇසුරුකොට විසීය.

ඔහුගේ නික්මුණු බව දැන ශක්‍රයා විශ්වකර්මයා කැඳවා, දරුවා ජෝතිපාල තෙම අභිනිෂ්ක්‍රමණයෙන් නික්මුණේ, මහත් සමාගමයක් වන්නේ ය. ගෝදාවරී නදී තීරයේ කපිල වනයේ අසපුවක් මවා පැවිදි පිරිකර ද සම්පාදනය කර දෙවයි කීවේ ය. ඔහු එසේ කෙළේය. බෝධිසත්වයෝ ඒ ස්ථානයට පැන එක් පදික මාවතක් දැක, පැවිද්දා විසින් වාසය කරන ස්ථානයක් විය යුත්තේ ය. ඒ මාර්ගයෙන් එතැනට ගොස් කිසිවක් නොදකින්නේ පන්සලට පිවිස පැවිදි පිරිකර දැක ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයා මගේ නික්මුණු බව දැනගත්තේ යයි සිතා සළුව ඉවත් කොට රතුචන් වීචරයක් හැඳ-පොරවා අඳුන්දිවිසමින් කළ පත්කඩය ඒකාංශයට දා ගත්තේ ය.

ජටාමඩුලු බැඳ, සහල්ල (උරය) උරහිසින් එල්ලාගෙන සැරයටිය ගෙන පන්සලෙන් නික්ම, සක්මන්මඵඵට නැග, කීපවාරයක් ඔබ-මොබ හැසිර පුවුරුණා සිරියාව සතුටින් සිහිපත් කරමින් කසිණ කර්මස්ථාන සිහි කොට පැවිදි වූ දා පටන් සන්වෙනි දිනයෙහි අෂ්ට සමාපත්ති සහ පංච අභිඥා උපදවාගෙන පිඬු පිණිස වනමුල් ගෙඩි ආහාර වශයෙන් ගෙන හුදකලාව ම වැඩවාසය කළ සේක. මව්පියන් හා සහෝදරයන් ද, ඥාති සමූහය ද, ඔහු නොදකින්නෝ, හඬමින් වැලපෙමින් හැසිරෙත්.

ඉක්බිති එක් වැද්දෙක් වනයට පිවිස, කපිල අසපු පෙදෙසේ වැඩහුන්නා වූ බෝසතුන් දැක හේ හැදිනගෙන ඔහු සමග පිළිසඳර කරාකොට නුවරට ගොස්, ඔහුගේ මව්පියන්ට දැනුම් දුන්නේ ය. ඔවුහු රජුට දැන්වූහ. රජතුමා, එව්, ඔහු දකින්නෙමුයි ඔහුගේ දෙමව්පියන් රැගෙන මහජනයා පිරිවරන ලද්දේ වැද්දා විසින් දක්වන ලද මාර්ගයෙන්, ගෝදාවර් ගංතෙරට පැමිණියේ ය. බෝසත් තෙම ගංතෙරට පැමිණ අහසේ වැඩ සිටිමින් දහම් දෙසා ඒ සියල්ලෝ අසපුට පිවිසවා, එහිදී ද, ඔවුන්ට, අහසෙහි සිටිමින් ම කාමයන්හි ආදීනව පවසා දහම් දෙසූහ. රජු ආදිකොට ඇති සියල්ලෝම පැවිදි වූහ. බෝධිසත්ව තෙම සෘෂි සමූහයා පිරිවරා ගෙන එහි ම වාසය කෙළේය.

ඉක්බිති එහි ඔහු වාසය කරන බව මුළු දඹදිව් තලයේ ම ප්‍රසිද්ධ විය. වෙනත් රජවරු ද, රටවාසීහු ද පැමිණ ඔහු සමීපයේ පැවිදි වූහ. සමාගමය අතිමහත් විය. පිළිවෙලින් පිරිස සියදහස් ගණනක් වූහ. යමෙක් කාම විතර්කය හෝ ව්‍යාපාද විතර්කයන් හිංසා විතර්කය හෝ සිහිපත් කරයි ද, බෝසත් තෙම එතැනට ගොස් ඔහුගේ ඉදිරිපිට, අහසින් වැඩසිට ධර්මය දේශනා කළහ. කසිණ පරිකර්මය කියා පෑහ.

ඔහු ගේ අවවාදයේ පිහිටා, අෂ්ට සමාපත්ති උපදවා, ධ්‍යාන ඵලයට පැමිණියෝ, සාලිස්සර, මෙණ්ඩිස්සර, පබ්බත කාළදේවල, කිසවච්ඡ, අනුසිස්ස, නාරද යනුවෙන් ජ්‍යෙෂ්ඨයෝ සත්දෙනෙක් වූහ. පසු කාලයේ කපිල ආශ්‍රමයේ සෘෂි සමූහයා පිරිවරණ ලද්දේ වාසය කිරීමට ඉඩක් නො සෑහේ.

ඉක්බිති බෝසත් තෙම සාලිස්සර අමතා සාලිස්සරය; මේ අසපුව සෘෂි සමූහයාට ඉඩකඩ මදිය. නුඹ මේ සෘෂි සමූහයා රැගෙන මෙජ්ඣ රජුගේ රාජ්‍යයේ ලම්බවුලක නම් නියමිගම ඇසුරු කොට වාසය කරවයි

කීවේය. ඔහු යහපතැයි ඔහුගේ වචනය පිළිගෙන, නොයෙක් දහස් ගණන් සෘෂි ගණයා රැගෙන එහි ගොස්, වාසය කෙළේය. මිනිසුන් අතර සිටි, පැවිදිවනු කැමැත්තනු පැමිණ නැවත ආශ්‍රමය පිරුණෝ වූහ. බෝධිසත්වයෝ මෙණ්ඩිස්සර අමතා, "මෙණ්ඩිස්සරය, නුඹ මේ සෘෂි සමූහයා රැගෙන සුර ජනපදය සීමාවෙහි, සාතෝදික නම් නදියක් ඇත. එම තීරයේ වාසය කරවයි පිටත් කෙළේය. මෙම උපාය ක්‍රමයෙන් තුන්වෙනි වාරයෙහි 'පබ්බත' අමතා "පබ්බතය, නුඹ මහා වනය ආශ්‍රිතව අඤ්ජන නම් පර්වතයක් ඇත. එය ඇසුර කොට වාසය කරව"යි පිටත් කෙළේය. සිවුවෙනි වාරයෙහි කාළදේවල අමතා, "කාළදේවල, නුඹ දක්ෂිණාපර්යේ අවන්ති රටෙහි, ඝනසේල නම් පර්වතයක් ඇත. එය ඇසුරු කොට වසන්නැ"යි පිටත් කෙළේය. යළිත් කපිල ආශ්‍රමය පිරුණේ විය. ස්ථාන පහක සෘෂි සමූහයා දසදහස් ගණනින් වූහ. කිසවච්ඡ; යළි බෝසතුන් අමතා දණ්ඩකී රජුගේ රාජ්‍යයෙහි කුම්භවතී නගරයේ සේනාපති ඇසුර කොට එම උයනෙහි වාසය කෙළේය. නාරද, මධ්‍යම දේශයේ අඤ්ජනගිරි නම් පර්වතයෙහි පර්වතාභ්‍යන්තරයේ වාසය කළේය. අනුසිස්ස, බෝධිසත්වයන් සමීපයේ ම සිටියේය.

එකල්හි දණ්ඩකී රජු තමන්ගෙන් සත්කාර ලබන එක් ගණිකාවක තත්ත්වයෙන් පහ කෙළේය. ඇය, තමන්ගේ වෛශ්‍යා ධර්මය හැදින හැසිරෙමින් උයනට ගොස් කිසවච්ඡ තාපසයා දැක මේ කාළකන්ණියකු වන්නේ යයි මොහුගේ සිරුරෙහි දෝෂය පවී සෝදාහැර නා යන්නෙමි යි. දැහැටිකුරක් විකා සියල්ලට පළමු ඔහු මත්තෙහි කෙළපිඩක් දමාගසන්නී, කිසවච්ඡ තාපසයාගේ ජටාව අතර කාරා කෙළ ගසා දැහැටිකුර ඔහුගේ හිසෙහි ම දමා තබා හිස සෝදා නා ගියාය. ඉක්බිති රජු ද වෙනත් කරුණක් නිසා වෛශ්‍යාව සිහිකොට නැවත හිටපු තනතුරෙහිම පිහිටුවීය. ඇය මෝභයෙන් මුළාවී කාළකන්ණියාගේ සිරුරේ පවී සෝදා හළ නිසා රජු නැවත සුදුසු කල්හි තනතුරෙහි තැබියයි සිතුවා ය. මා විසින් කීර්තිය ලබන ලද්දේ යයි, ඉගියක් ද කළාය. ඉක්බිති නොබෝ දිනකින් ම රජු පුරෝහිතයාගේ ද තනතුර අහෝසි කෙළේය. ඔහු ද ඇගේ සමීපයට ගොස් නුඹ කවර කරුණකින් නැවත තනතුර ලද්දේදැයි විචාළේ ය. ඉක්බිති ඇය රාජ උද්‍යානයෙහි කාළකන්ණි තාපසයාගේ සිරුරෙහි, කෙලෙස් පවී පාකර, හැරිය බව පාප ප්‍රහාරය කළ බව දැනුම් දුන්නී ය. පුරෝහිතයා ද ගොස් එපරිදි ම ඔහුගේ සිරුරෙහි පාපදෝෂ, දුරු කෙළේය. ඒ රජ ද වෙනත් හේතුවකින් නැවත ඔහු එම තනතුරේ තැබීය.

ඉක්බිති සවස් කාලයෙහි ප්‍රත්‍යන්ත ජනපදවාසීහු කුපිත වී, සේනා සමූහයා සමග යුද්ධයට පැමිණියහ. එවිට මෝඩකමින් මුළා වූ පුරෝහිතයා, රජකුමනි! ඔබතුමා ජයගනු කැමැත්තේ ද? පරාදවනු කැමැත්තේදැයි රජු ගෙන් ඇසී ය. ජයගනු කැමැත්තෙමි'යි රජු කීය. එසේනම් පළමුව රාජ උයනෙහි ඉන්නා වූ, කාළකන්ණියාගේ සිරුරේ පාප ප්‍රවාහය කොට එවයි කීය. රජු ඔහුගේ වචනය පිළිගෙන මා සමග රජ උයනට ගොස් එහි සිටින කාළකන්ණියාගේ ශරීරයේ පාප ප්‍රවාහය කොට එන්නැයි හමුදාවට කියා, උයනට ගොස් දැහැටි දඬු විකා, පළමු කී පරිද්දෙන්, තාපසයාගේ ජටාවෙහි දැහැටි දමා, කෙළ ගසා, දැහැටි දමා ගසා, හිස නා බලසෙනග සමග පාප ප්‍රවාහය කෙළේය.

ඔවුන් එසේ ඉක්ම ගිය පසු, සෙනෙවියා අවුත් තාපසයා දැක දැහැටිකුරු ආදිය ඉවත් කොට මැනවින් නාවා, ස්වාමීනි, රජුට කුමක් වන්නේදැයි විචාළේය. ඇවැත්නි, මගේ සිතේ දෝෂයක් නැත. දෙවියෝ වනාහි කුපිත ව, මෙයින් සත්වෙහි දිනයෙහි මුළු රටම අරාජික කරන්නෝ ය. නුඹ ඉක්මණින් පලාගොස් අන් තැනකට යව යනුවෙනි. හෙතෙම බියෙන් තැති ගත්තේ ගොස් රජුට දැන්වීය. රජු ඔහුගේ වචනය අසා ගණනකට නො ගත්තේය. ඔහු නැවතී තමාගේ ගෙදරට ගොස් අඹුදරුවන් රැගෙන පලාගොස් අන් රටකට පිවිසියේ ය.

සරභංග ශාස්තෘන් වහන්සේ ඒ කාරණය දැනගෙන තරුණ තාපසවරු දෙදෙනෙකු යවා කිසවච්ඡ නාපසයන් දෝලාවකින් අහසින් රැගෙන ආවේය. රජු යුද්ධය කොට සොරු අල්ලාගෙන නගරය කරාම පැමිණියේ ය. ඔහු පැමිණි කල්හි දේවතාවෝ පළමු වර්ෂාව වැස්ස වූහ. මහ සැඩපහරින් සියලු කුණුරොඩු පහව ගියකල්හි, සුදුවැලි වර්ෂාවක් පතිත විය. වැලි මත්තෙහි දිව්‍යමල් වර්ෂාවක් වැස්සේය. මල් මත්තෙහි මසුරං වැස්සක් පතිත විය. මසුරන් මත, කහවණු වර්ෂාවක් වැස්සේ ය. කහවණු මතට දිව්‍යාභරණ වර්ෂාවක් වැස්සේ ය. මිනිස්සු සොම්නසට පැමිණියෝ අමුරන් රන් ආභරණාදිය ගැනීමට පටන් ගත්හ. එවිට ඔවුන්ගේ ශරීරයෙහි ගිනිගෙන දිළිසෙන විවිධාකාරයේ ආයුධ වර්ෂාවක් වැස්සේය. මිනිස්සු, කැබලි කැබලිවලට කැපී ගියහ. ඉක්බිති ඔවුන් මතුයෙහි මහත් මහත් වූ දිළිසෙන අගුරු පතිත විය. ඔවුන් මත්තෙහි රියන් හැටක් පමණ පෙදෙසක් පුරවන්නා වූ සියුම් වැලි වර්ෂාවක් පතිත විය. මෙසේ යොදුන්

හැටක් පමණ අරාජික විය. මෙසේ ඒ රට විනාශ වූ බව මුළු දඹදිව තලයේ ම ප්‍රසිද්ධ විය.

ඉක්බිති එම රට හැර අනිත් රටවල අධිපතිව වූ කාලිංග, අට්ඨක සහ හිමරථ යන රජවරු තිදෙනා කල්පනා කළහ. පෙර බරණැස් නුවර කලාවූ නම් කසිරට රජු, ඤාන්තිවාදී තාපසයා කෙරෙහි අපරාධ කොට, පෘථිවිය පලාගෙන ගියේ යයි අසනු ලැබේ. එපරිදි නාලිකිර නම් රජු බල්ලන් පන්සියයක් ලවා තාපසයන් කවා ද, සහස්සබාහු අර්ජුන නම් රජු අංගීරස තාපසයන්ට අපරාධ කොට ද විනාසයට පැමිණියෝ ය. දැන් දණ්ඩකී රජු, කිසවච්ඡ තාපසයන්ට අපරාධ කොට, රටවාසීන් සමග විනාශයට පැමිණියේ යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ රජවරුන් සතර දෙනා ගේ උපන් ස්ථාන අපි නො දනිමු. අපගේ එම පුවත සරහංග ශාස්තෘන් හැර අනෙකකු කීමට දක්‍ෂයකු නම් නැත. වෙන එළඹ මේ ප්‍රශ්නයන් විචාරන්නෙමුයි; ඒ තිදෙනා ම මහන් වූ පිරිවරින් මේ ප්‍රශ්නයන් විචාරීම පිණිස නික්ම ගියහ. ඔවුහු වනාහි ඔවුනොවුන් පිටත් ව නික්ම යන බවක් නොදැන හුදකලාව ම "මම ම යමීයි කල්පනා කරයි." ඔවුහු තුන්දෙනා ගෝදාවරී නදියට නුදුරින් එක්රැස් වූහ. ඔවුහු රටවලින් බැස තිදෙනා ම එක ම රථයකට නැග ගෝදාවරී නදී තෙරට පැමිණියහ.

ඒ වේලාවේ ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයා පාණ්ඩුකම්බල ශෛලාසනයේ හුන්නේ, ප්‍රශ්න හතක් ගැන සිතා (සත්වයන්ගේ පැන) මේ ප්‍රශ්න සරහංග ශාස්තෘන් වහන්සේ හැර සදේවක ලෝකයෙහි අනෙකකු නම් කීමට දක්‍ෂයෙක් නැත. උන්වහන්සේ ගෙන් මේ ප්‍රශ්න විචාරන්නෙමි'යි මේ රජවරු තිදෙනා සරහංග ශාස්තෘන්ගෙන් ප්‍රශ්න විචාරීමට ගෝදාවරී නදී තීරයට පැමිණියහ. මොවුන්ගේ ප්‍රශ්න මම ම විචාරන්නෙමියි, දිව්‍යලෝක දෙකක දේවතාවුන් පිරිවර ගෙන දිව්‍යලෝකයෙන් බැස්සේ ය. එදවස ම කිසවච්ඡ තාපසයා කඵරිය කෙළේය. ඔහුගේ ශරීරය ආදාහනය කිරීමට ස්ථාන හතරක වාසය කරන නොයෙක් දහස් ගණන් ඍෂිවරුන් මණ්ඩපයක් ද කරවා, එක්තැනකට රැස්ව පස්වන ස්ථානයේ නොයෙක් දහස් ගණන් ඉසිවරු කිසවච්ඡ තාපසයාට සඳුන් සැයක් කරවා, ශරීරය දවාලූහ. ආදාහනයට හාත්පස යොදුන් භාගයක් පමණ තැන දිව්‍යපුෂ්ප වර්ෂාවක් වැස්සේය. බෝධිසත්වයෝ ඔහුගේ ශරීරය ආදාහනය කරවා, අසපුවට පිවිස ඒ ඍෂින් සමූහයා විසින් පිරිවරණ ලද්දෝ හුන්නාහ.

ඒ රජවරුන් නදී තීරයට පැමිණි කල්හි, මහත් සේනාවකින් වැහෙන සේ තුරය නාදයක් විය. බෝධිසත්වයෝ එම ශබ්දය අසා අනුශිෂ්‍ය තාපසයා අමතා, දරුව; නුඹ ගොස් එම ශබ්ද කුමක්දැයි දැනගෙන එවයි කීහ.

ඔහු පැන් කළයක් ගෙන, එතැනට ගොස් ඒ රජවරුන් දැක ප්‍රශ්න කිරීම් වශයෙන් පළමු ගාථාව කීවේය.

අලංකාර වූ ආභරණින් සැදී, මනා සඵ පිළි පොරවා,
වෙළුරුමිණි මාණික්‍ය වූ කොපු බැඳි කඩු ඇතිව
රථයෙන් සපැමිණි නුඹලා කවරහුද? මිනිස් ලොව
තොපි, කෙසේ දැනගනින්ද?

එහි, වෙළුරුමුනතා ධරුබහු බන්ධා යනු වෛදුරු මැණික්වලින් ද, වෛදුරු මුතු ද එල්ලෙන්නා වූ අලංකෘත වූ කොපුවලින් යුතු මහාර්ඝ කඩුවලින් සමන්විත වූයේ යනුයි. තිටියට යනු, එක්තරා රථයක සිටිවු. කෙතූ යනු, නුඹලා කවරෙක් නම් වේද, තොපි කෙසේ හඳුනා ගනින් ද යනුයි.

ඔවුහු අනුශිෂ්‍ය තාපසයාගේ වචනය අසා, රථයෙන් බැස වැඳ සිටියහ. ඔවුන් අතරින් අටියක රජු, ඔහු සමග කථාබහ කරමින් දෙවෙනි ගාථාව කීවේය.

මම අටියක වෙමි. මේ තෙම හිමරථ වෙයි.
මේ ප්‍රසිද්ධ වූ කාලිංග රජතුමා ය.
මනා හික්මීම් ඇති ඍමිවරුන් දැකීම පිණිස
මෙහි පැමිණියෝ වෙමු. ප්‍රශ්නයන් ද විචාරමු.

එහි උගගතො යනු, සඳ හිරු මෙන් ප්‍රකට වූ ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත බවයි. සුසඤ්ඤතානං ඉසීනං යනු, ස්වාමීනි, අපි වන ක්‍රීඩා ආදිය සඳහා නොපැමිණියෙමු. යළිදු කායාදී මනා සංවරයෙන් යුතු, සීලවන්ත සෘෂිත් දැකීමට මෙහි පැමිණියෙමු. ප්‍රවර්තායෙමහ පඤ්ඤා යනු සරභංග ශාස්තෘන්ගෙන් ප්‍රශ්න විචාරීමට ආවේ වෙමු. අපගේ එම අර්ථයයි. යකාරය ව්‍යඤ්ජන සන්ධිය ඇතිකරයි යන අර්ථය යයි දතයුතුය.

ඉක්බිති ඒ තාපසයා මහරජ; යහපති. ආයුතු නැනට ම පැමිණ තිබේ. එසේ විනම් නා, පිරිසිදු වී, අසපුවට පිවිස සෘෂි ගණයා වැද ශාස්තෘන්ගෙන් ප්‍රශ්න විචාරවූ යයි ඔවුන් සමග පිළිසඳර කථා කොට පැන් කළය ඔසවා ජලය ම පිය දමන්නේ අහස දෙස බලා ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයා දිව්‍ය සේනාව පිරිවරණ ලද්දෝ, ඵෙරාවණ හස්තිරාජයාණන්ගේ ශරීරය මතින් බසින්නහු දැක ඔහු සමග සල්ලාපයෙහි යෙදෙමින් තෙවෙනි ගාථාව කීවේය.

අන්තර්කෂ පහයෙහි, පසළොස්වක ව්‍යුයා මෙන් සිටින්නෙහි
මහානුභාවැති යක්‍ෂය! ඔබගෙන් විචාරමි
මිනිස්ලොව කෙසේ දනින් ද?

එහි වෙහාසයං යනු අහසෙහි පර්දුනො යනු මාර්ගයට බැසගත් අර්ථ පථයෙහි, ආකාශ මාර්ගයෙහි සිටියේ යන අර්ථයයි. ඒ අසා ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයා සිව්වෙනි ගාථාව කීවේය.

දෙව්ලෝවල සුජම්පති යයි යමෙකු ගැන කියද් ද
මිනිස් ලොව මසවා යයි ඇමතුවේ ද?
මනාසේ හික්මුණු සෘෂිවරුන් දැකීම පිණිස
සක්දෙව් රජ වන මම මේ අද පැමිණ සිටිමි.

එහි ස දේවරාජා යනු, ඒ මම ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයා වෙමි. ඉද මජ්ඣනිකා යනු මේ තැනට අද පැමිණියේ ය. දසසනායා යනු දැකීම පිණිස වන්දනය පිණිස ද, සරහංග ශාස්තෘන්ගෙන් ප්‍රශ්න විචාරීම පිණිස දැයි කීවේය.

ඉක්බිති ඔහුට අනු ශිෂ්‍ය තෙම, යහපති මහරජ, නුඹලා පසුව පැමිණෙවු පැන් කළය ගෙන ආශ්‍රමයට පිවිස, පැන් කළය තැන්පත් කොට, රජවරුන් තිදෙනා ද, ශක්‍රයා ද, ප්‍රශ්න විචාරීම පිණිස පැමිණි බව බෝසතුන්ට දැනුම් දුන්නේ ය. එතුමා, සෘෂිවරුන් විසින් පිරිවරන ලදුව, මහත් විශාල මඵවක හුන්නේ ය. රජවරු තිදෙන පැමිණ සෘෂි සමූහයා වැද එකත්පසක හුන්නෝ ය. ශක්‍රයා ද බැස සෘෂි ගණයා වෙත එළඹ ඇදිලි බැඳ සිටියේ සෘෂි සමූහයා වර්ණනා කොට, වන්දනා කරමින් පස්වෙනි ගාථාව කීවේය.

ස්වාමීනි!

මහානුභාව සම්පන්න, සෘද්ධි ගුණයෙන් යුක්ත
අපගේ සෘෂිවරු රැස්වුවෝ යයි දුර සිටම අසන ලදී.

මිනිසුන් අතර ශ්‍රේෂ්ඨ වූ, මේ ජීවලෝකයෙහි ආර්ය උතුමන් ගැන
පැහැදුනු සිත් ඇති ඔබලා වදිමි.

එහි, දුරේ සුතා නො යනු, ස්වාමීනි, නුඹලා අප කෙරෙන් දුර වූ
දිව්‍ය ලෝකයෙහි සිටියේවා, මගේ පුතුන් යන හැඟීමෙන් මෙසේ කීවේය.
එය මෙසේ ද කියන ලද්දේ වෙයි. මෙහි රැස්වූවා වූ අපගේ සෘෂිවරු, දුර
සිට බුන්මලෝකය දක්වා පැතිරුණු ප්‍රසිද්ධ වූවෝ යයි අසන ලදී. මහිඳුකා
යනු මහානුභාව සම්පන්න නම්. ඉඳි ගුණුපපනනා යනු පස්වැදෑරුම්
සෘද්ධි ගුණයෙන් සමන්තාගත බවයි. අයිරෙ යනු ආර්ය ගුණයයි. යෙ
යනු නුඹලා මේ ජීව ලෝකයෙහි මිනිසුන් අතර ශ්‍රේෂ්ඨ වන්නනු බවයි.

මෙසේ සෘෂි සමූහයා වර්ණනා කොට ගක්‍රයා සය වැදෑරුම් හිඳිනා
ආකාරය දුරුකරමින් එකත්පසක හුන්නේය. ඉක්බිති ඒ සෘෂිවරුන්, යට
පැන්නේ සිටිනවා දැක අනුශිෂ්‍යයා සවෙනි මේ ගාථාව කීය.

පැවිදිව බොහෝ කල්ගත වූ, සෘෂිවරුන් ගේ කයින් නික්මෙන ගඳ
සුළඟින් හමාය යි. ශක්‍ර දේවේන්‍ද්‍රය!

මෙතැනින් නික්මෙව, සෘෂිවරුන්ගේ ගඳ අපිරිසිදු යයි තාපසයා කීය.

එහි විරදිකඛිතානං යනු පැවිදිව විරරාත්‍රඥවීමයි. (බොහෝ කල්ය.)
පටිකකමමා යනු, නික්ම, පහවීමයි. සහසසනෙනනා යනු ශක්‍රයා යනුවෙන්
ආමන්ත්‍රණය කිරීමයි. ඇමතියන් දහසක් විසින් සිතිය යුතු අදහස, එකකු
විසින්ම බලනු ලබයි. එහෙයින් සහසස නෙනනා යයි කියනු ලැබේ.
අසුචි යනු ඩහදිය මළ මුත්‍රාදිය මිශ්‍රවූ බැවින් දුර්ගන්ධ වේ. නුඹලා පිරිසිදු
ක්‍රියා ඇති බැවින් එයින් තොපට එම ගන්ධය වලක්වයි. ඒ අසා ශක්‍රයා
වෙනත් ගාථාවක් කීවේය.

විරරාත්‍රඥ වූ සෘෂිවරුන් ගේ සුවඳ
කයින් වූතව සුළඟින් යේවා, විචිත්‍ර වූ පුෂ්පයන් මෙන්ද
සුවඳ මාලාව ද, ස්වාමීනි, මේ සුවඳ කැමති වෙමු.
මෙහිලා දෙව්වරු පිළිකුල් හැඟීම ඇතිකර නොගනිති.

එහි, ගවජතු යනු යම් සුඛයක් පවතීවාද? අපගේ නාස්පුඩු පහරාවා යන අර්ථයයි. පටිකංඛාමා යනු, කැමැතිවෙමු, ප්‍රාර්ථනා කරමු. එසේ යනු මේ සුඛද කෙරෙහි දෙව්වරු පිළිකුල් සහගත හැඟීමක් නොවෙත් යනුයි. දුශ්ශීලයෝම පිළිකුල් කරත්. දෙව්වරු සිල්වතුන් පිළිකුල් නො කරත්.

ස්වාමීනි, මෙසේද කියා, අනුසිසස මම මහත් උත්සාහයෙන් ප්‍රශ්න විචාරීමට පැමිණියෙමි, මට ඉඩ ප්‍රස්තාවක් ලබාදෙන්නැයි කීවේය. ඔහු ඔහුගේ වචන අසා අසුනින් නැගිට, ඍෂි සමූහයෙන් ඉඩකඩක් අවසරයක් කරන්නේ මේ ගාථා දෙක කීවේය.

පුරින්දද, භූතපති, යසසසී, දේවානම්ඤ, මසවා සුජම්පති යන නම්වලින් හඳුන්වන, කීර්තිමත් ශක්‍ර දිව්‍යරාජ වූ ඒ දෙව්වරජ අසුර සේනා මර්දනය කළ සේක්, ප්‍රශ්න විචාරීමට අවසර පතයි.

මේ ලෝකයෙහි පණ්ඩිතයන්ගෙන් කවරකු විමසන සුළු වූයේද ප්‍රශ්න විචාරණ කල්හි, සියුම් නුවණින් ප්‍රතිඋත්තර දෙන්නේද, මනුජාධිපතින් වූ රජවරුන් තිදෙනා ද ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයා ද මෙහි සිටිත්.

එහි, පුරිඤ්ඤා යනාදියෙන් ශක්‍රයාගේම ගුණනාම ප්‍රකාශිත වේ. ඔහු වනාහි පෙර දානාදිය දෙන ලද බැවිනි. පුරිඤ්ඤා සත්වයන් අතර ජ්‍යෙෂ්ඨ බැවින් භූතපති නම්. පරිවාර සම්පත්තියෙන්, යසසසී නම් වේ. පරම අධිපති බැවින් දේවානම්ඤා නම් වේ. සත්පුරුෂ ලෙසින් වත් පිළිවෙත් මැනවින් ඉටුකළ බැවින් සකෙකා යනු වේ. පෙර ජාති වශයෙන් උපත ලද මසවා නමිනි. මනාසේ උපන් අසුර කන්‍යාවගේ ස්වාමී භාවයෝ සුජම්පති වූයේය. දෙවියන්ගේ සිත් සතුටු කරවන බැවින් දේවරාජා වේ. කොනෙවා යනු කවරෙක්ම වේද යනුයි. නිපුණෙ යනු සියුම් මාදු ලෙස ප්‍රශ්න කෙරෙහි බලයි යන අර්ථයයි. රඤ්ඤං යනු, මේ රජවරුන්ගේ ද, සතරවරම් රජ දරුවන්ගේ ද සිත් ගෙන, මේ උගත් ඍෂිවරුන්ට ප්‍රශ්න ඉදිවිපත් කරන්නේය. ප්‍රශ්න ඔවුන්ට කීමට සමත් බව දැනිව් යයි කියයි.

ඒ අසා ඍෂි සමූහයා, නිදුකාණෙනි, අනුසිස්ස නුඹ පොළෝ තලයේ සිට පොළොව නොදකිනවා මෙන් කරා කෙළේ ය. සරභංග

ශාස්තෘන් වහන්සේ හැර අන් කවරෙකු ඔවුන්ගේ ප්‍රශ්න කීමට සමර්ථ වෙත්දැයි කියා ගාථාව කීවේ ය.

ආචාර්ය පුත්‍ර වූ, සුවිනිත රූපශෝභා ඇති
හටගත් මෙඵන රතියෙන් වැලකුණු කීර්තිමත්
මේ සරභංග සෘෂිත් වහන්සේ වූ හෙතෙම
ඔවුන් ගේ ප්‍රශ්න විචාරන්නේයි.

එහි සරභංගො යනු, හි තළ අහසට වීද අහසෙහි හි වලල්ලක් කොට, නැවත එක හියකින්, බිම වැටෙන්නා වූ හිතළ සුණු විසුණු කෙරේනුයි, සරභංග නම් වූයේ. මෙඵ නසමා යනු මෙඵන ධර්මයෙන් වෙන් වූ යනුවෙනි. ඔහු වනාහි මෙඵන සේවනය නොකරම පැවිදි වූයේය. ආචර්ය පුතෙතා යනු රජුගේ ගුරුතුමා වූ පුරෝහිතයාගේ පුත්‍රයාය.

මෙසේ ද කියා සෘෂිගණ තෙමේ අනුශිෂ්‍යයාට මෙසේ කීවේ ය. නිදුකාණෙනි; ඔබ ම ශාස්තෘන් වැද සෘෂි ගණයාගේ වචනයෙන්, ශක්‍රයා විසින් විමසන ලද ප්‍රශ්න විසඳීම පිණිස අවසරයක් කරවමයි යනුයි. ඔහු යහපතැයි පිළිගෙන ශාස්තෘන් වැද අවසරයක් ලබන්නේ අනතුරුව ගාථාව කීවේය.

මනා යහපත් ගුණ ඇති සෘෂිවරු යමක් ප්‍රකාශ කරන්ද,
කොණඩඤඤ, ගෝත්‍ර ඇති සෘෂිවරයාණන් වහන්ස,
ප්‍රශ්න විසඳනු යනුයි.
නුවණින් වැඩිදියුණු වූ යම්බඳු ශ්‍රේෂ්ඨයකු වෙතොත් ප්‍රශ්න විසඳීම
ඔහුට අයත්ය යනු මිනිසුන් අතර පවත්නා මතයයි.

එහි, කොණඩඤඤ යනු, ඒ ගෝත්‍ර නාමයෙන් ආමන්ත්‍රණය කිරීමය. ධම්මො යනු සත්‍ය ධර්මයයි. යං වුඩ්ඪං යනු, යම් ප්‍රඥා වෘද්ධියෙන් යුතු පුරුෂයකු, මේ ප්‍රශ්නයන් විසඳීමේ වගකීම භාරගැනීමට පැමිණේද? හෙතෙම මිනිසුන් අතර සත්‍ය ධර්මයෙන් යුතු වේ. එබැවින් සඳ හිරු දහසක් නැගී සිටින්නාක් මෙන් ප්‍රකට කොට රජුගේ ප්‍රශ්න කියවයි යනුයි.

ඉක්බිති බෝධිසත්ත්ව තෙම අවසරය දෙන්නේ අනතුරුව ගාථාව කීවේය.

යම් ප්‍රශ්නයක් මනසින් කැමතිවන ලදද පැතුවේද,
කරන ලද අවසරය ඇත්තේ පින්වතුන් එය අසන්නවා.
මෙලොව පරලොව මැනවින් දැන මම ඒ ඒ ප්‍රශ්න
නොපට විමසා දෙන්නෙමි.

එහි යං කිඤ්චි යනු, හුදෙක් නුඹලා පමණක් නොව සදේවක
ලෝකයාගේ යම්බඳු වූ, මනසට නැගුණු ප්‍රශ්නයක් වේද? එය මගෙන්
පින්වත්හු විචාරන්නවා. මම වනාහි, මෙලොව ඇසුරුකොට ඇත්තේ හෝ
පරලොව ඇසුරුකොට ඇත්තේ නොපගේ ඒ සියලු ප්‍රශ්න ද, මෙලොව
හෝ පරලොව හෝ ස්වයංභුඥානයෙන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කොට කියන්නෙමියි
සර්වඥයන් වහන්සේ පැවරීම් නිම කළ සේක.

මෙසේ එතුමාණන් විසින් අවසර දුන් කල්හි, ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයා
තමා විසින් රැස්කළ ප්‍රශ්නය විචාළේය. එම අර්ථය ප්‍රකාශ කරයි. ශාස්ත්‍රාන්
වහන්සේ මෙසේ වදාළ සේක.

පුරින්දද වූ, අර්ථදක්නා සුඵචු මඝවා නම් වූ සක්‍ර දෙව් රජ
අනතුරුව යම්බඳු ප්‍රාර්ථනාවක් විමසීමක් කෙළේද?
ඒ අනුව පළමු ප්‍රශ්නය විචාළේය.

කවර දෙයක් විනාශකොට කිසිදා ශෝක නොකරයි ද?
කුමන දෙයක් දුරුකිරීම සෘෂිවරු වර්ණනා කරත් ද?
මේ ලෝකයෙහි කවරෙක් රළු බස් ඉවසවූ ද?
කොණ්ඩඤ්ඤය, මේ අර්ථය මට කියව.

එහි යඤ්චාසී යනු ඔහුගේ මනසට යමක් ප්‍රාර්ථන වීද එයයි. එය
විචාළේය යන අර්ථයයි. එතං යනු එය මා විසින් විචාරණ ලද්දේ, එම
අර්ථය කියවයි යන අර්ථයයි. එක ගාථාවකින් ප්‍රශ්න තුනක් විචාළේය.
අනතුරුව එය විමර්ශනය කරමින් මෙසේ කිය.

ත්‍රෝධය දුරුකොට කිසිදා ශෝක නොකරයි.
ගුණමකු බව දුරුකිරීම සෘෂිවරු වර්ණනා කරත්.
සියලු ආකාර ඵරුෂ රළු වචන ඉවසවූ යයි කියන ලදී.
ඒවා ඉවසීම උතුම් ඝාන්තිය යයි සන්පුරුෂයෝ කීහ.

එහි කොඩං වධිචෝ යනු ක්‍රෝධය විනාශකර ශෝක කරන්නේ. තරහ සිතින් ම ශෝක කරයි. ක්‍රෝධයෙන් යුතුව කරන ලද, ශෝකය එයින් කියන ලදී. න කදාවී සෝවහි යනුවෙනි.

මකඛපපහාණං යනු අනුන් විසින් තමන්ගේ කෘතගුණ අවස්ථාව ලක්‍ෂණය අකෘතඥ භාව සංඛ්‍යාත මැකීමේ ස්වභාවය. සෘෂිවරු වර්ණනා කරත්. සබෙබසං යනු හිත මධ්‍යම කලකිරුණු සියලු දෙනාගේ ම රළු වචන ඵරුෂ බස් ඉවසවු යනුයි. සනෙතා යනු පුරාණ පඩිවරු මෙසේ කියත්. ශක්‍රයා මෙසේ ඇසීය.

සමාන වූවාහුගේ හෝ ශ්‍රේෂ්ඨ වූවාහුගේ හෝ දෙපාර්ශ්වයේම රළු පරුෂ වචන ඉවසීමට හැක්කේ ය. හිතයාගේ වචනය කෙසේනම් ඉවසමු ද කොණ්ඩඤ්ඤය: මේ අර්ථය මට කියව.

සරහංග මෙසේ කීවේය.

බීය නිසා ශ්‍රේෂ්ඨයා ගේ වචන ඉවසන්නේ ය. එකට එක කිරීම ද හා සමානයාගේ වචන ඉවසන්නේය. යමෙක් හිත වූවහුගේ වචනය ඉවසන්නේනම් මේ ඉවසීම සත්පුරුෂයෝ උතුම් ශාන්තිය යයි කිත.

මේ ආදී ගාරාවන්ගේ වචන ප්‍රතිවචන වශයෙන් ඇති සම්බන්ධය දැනගත යුත්තාහ.

එහි, අකඛාහි මෙ යනු, ස්වාච්ඡි: කොණ්ඩඤ්ඤය, නුඹලා විසින් ප්‍රශ්න දෙකක් මනා සේ විසඳන ලදී. එකක් මගේ සිත් නොගනී. තමාට වඩා හිත වූවහුගේ වචන කෙසේ ඉවසීමට හැකිවේද? එය මට කියවයි, විචාරන්නේ ම මෙසේ කීවේය. එතං බන්ධං යනු, යම් මේ ජාති කුල වශයෙන් හිත වූවහුගේ වචන ඉවසීම උතුම් මේ ඉවසීම යයි පුරාණ පඩිවරු කියත්. යම් බඳු වූ ජාති ආදියෙන් ශ්‍රේෂ්ඨ වූවහුගේ, බියෙන් හෝ ඒ හා සමාන ගති පැවතුම් කරණ කොටගෙන එකට එක කිරීමේ ආදීනව දැකීමෙන් ඉවසීම, මෙය අධිකතර වූ ඉවසීම නම් නො වේ යන අර්ථයයි.

මෙසේ කී කල්හි ශක්‍රයා බෝසතුන්ට මෙසේ කීවේය. ස්වාමීනි; පළමුව ඔබ විසින් සියලු දෙනාම කියන ලද රථ පරුෂ වචන ඉවසවූ යන මෙය උතුම් වන්නේ යයි පවසා, දැන් යම් බදු හිනයකු ගේ වචනද ඉවසවූ. එය ද උන්තම වේ යයි කීහ. පළමුව කී වචනය පසුව කී වචන හා සමාන නොවේ දැයි කිවූය.

ඉක්බිති ඔහුට, බෝධිසත්වයෝ, ශක්‍රය; මා විසින් පසුව; මේ තෙම හිනයයි දැන, පරුෂ වචන ඉවසන්නහුගේ වශයෙන් කියන ලදී. යම්හෙයකින් රූප දර්ශන මාත්‍රයෙන් සත්ත්වයන්ගේ ශ්‍රේෂ්ඨාදී ගුණ භාව ප්‍රකාශ කිරීමට නො හැකිය. එහෙයින්, පළමුව කියන ලද්දේ යයි පවසා, සත්වයන්ගේ වෙනත් සංවාසයෙන් දැකීම් මාත්‍රයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨාදී ගුණ භාව දැනගැනීම අයහපත් බව ප්‍රකාශ කරමින් මේ ගාථාව කීහ.

සතර ඉරියව්වෙන් වැසීගිය ස්වභාව ඇත්තහු ශ්‍රේෂ්ඨයයි කියාත්, සමාන යයි කියාත්, වැළිඳු හිනයයි කියාත්, කෙසේ නම් දැනගන්නේ ද? උතුම් සත්පුරුෂයෝ ද ලාමකයන්ගේ ස්වරූපයෙන් හැසිරෙත්. එහෙයින් ශ්‍රේෂ්ඨ - සමාන, පහත් සියල්ලන්ගේම පරුෂ වචන ඉවසන්නේ ය.

එහි වතුමටයිරූපං යනු, සතර ඉරියව්වලින් වැසී තිබෙන ස්වභාවයයි. විරූපරූපෙන යනු, විරූපී වූ, ලාමක පුද්ගලයන්ගේ ස්වරූපයෙන් උතුම් ගුණ ඇති සත්පුරුෂයෝ ද හැසිරෙත්. මේ අර්ථයෙහිලා මජ්ඣිමනිකා නෙරුන්ගේ කථා වස්තුව පැවසිය යුතුය.

ඒ අසා ශක්‍ර දේවේන්‍රයා නිසැකව ස්වාමීනි; අපට මේ ඉවසීමේ ආනිශංස වදාරවූ යයි ඉල්ලීය.

ඉක්බිති ඔහුට බෝධිසත්වයෝ මේ ගාථාව වදාළහ.

ඉවසනසුළු සත්පුරුෂයා යම් අර්ථයක් ලබයිද, යුද ජයගන්නා වූ රජුන් සහිත බලසෙනහ එබඳු අර්ථයක් යහපතක් නො ලබන්නේය. ඉවසීමේ බලයෙන් වෛරයෝ සන්සිඳෙත්.

එහි එතමන්. යනු, වෛරය සංසිඳවන පටිඝයෙන් තොරව යන

අර්ථයයි. මෙසේ බෝසතුන් විසින් කෞන්ති ගුණය කියන ලද කල්හි, ඒ රජවරු මෙසේ සිතූහ. ශක්‍රයා තමන් ගේ ප්‍රශ්න විචාරයි. අපගේ ප්‍රශ්නවලට ඉඩක් අවසරයක් නොපෙන්වයි. ඉක්බිති ඔවුන්ගේ අදහස් දැන ශක්‍රයා තමන් විසින් සකස් කරගත් ප්‍රශ්න සතර හැරදමා, ඔවුන්ගේ සැකය ගැන විචාරමින් මේ ගාථා කියන ලදී.

සුභාමිත වදන් අනුමෝදන් වෙමින් අන් කරුණක් විචාරමි.
එබැවින් එහි අදහස වදාරන්න.
දණ්ඩකී, නාලිකීර, එසේම අප්පුන සහ කලාබුයන රජවරු
අතිශයින් කරන ලද පාප ක්‍රියා ඇත්තාහු

ඔවුන්ගේ පාප කර්මයන්ගේ ස්වභාවය ඔවුන්ට පවසන්න.
සෑමවරුන්ට වෙහෙස කරවන දේවල් කළ ඔවුහු කොහි
ලපන්නෝ ද?

එහි අනුමෝදියානා යනු, මේ මා විසින් විචාරණ ලද ප්‍රශ්න තුනේ විසඳීම් වශයෙන්, ඔබගේ යහපත් වචන අනුමෝදන් වී යන අර්ථයි. යථා අහු යනු යම් නමක් විය. කලාබුවා යනු කලාබු රජතුමා වේ.

අනතුරුව ඔහුට විසඳුම් වශයෙන් බෝධිසත්වයෝ ගාථා පහක් වදාළ සේක.

දණ්ඩකී නම් රජ කිසවච්ඡ තාපසයන්ට අපරාධ කොට
සපිරිවරින් රටවැසියා සහිතව කිසිදු පිහිටක් නැතිව කුක්කුල නම්
නරකයෙහි පැසෙයි. ඔහුගේ ශරීරයේ සහළඟුරු වැටේ.

යමෙක් හික්මුණු පැවිද්දන් හිංසා පීඩා කිරීමට ලක්කරයිද? ධර්මය
දේශනා කරන්නා වූ සංයත වූ ශ්‍රමණයන් නිරාපරාදේ දූෂ්‍ය කළේද?
ඒ නාලිකීර රජු ඔහු, පරලොවදී කම්පාවට පත් ව සුනඛයෝ රැස්වී
කා දමන්.

අප්පුන නම් රජු, ඉවසීම් ඇති, බොහෝකල් රක්තා බඹසර ඇති,
ගෞතම ගෝත්‍රයෙහි අංගීරස නම් තාපසයන්ට හිංසාකොට
සත්තිසුල නම් නරකයෙහි හිස යටිකුරුව පා උඩුකුරුව වැටුණේය.

යම් රජෙක් ක්ෂාන්තිය වැඩූ, නිරපරාධ වූ සන්තිඳුවන ලද පව් ඇති,
ක්ෂාන්තිවාදී තාපසයන් කඩ කඩ කොට කපා දැමී ද?
ඒ කලාබු රජ මහත් වූ කටුක වූ දුක් ඇති අවිච්ඡේ ඉපිද පැසේ.

ශක්‍රය! නුවණැත්තෝ මේ නරකයන් ද, මෙයටත් වඩා දුක් සහිත
පාපිෂ්ඨ නරකයන් ද අසා දැන, මහණ බමුණන් කෙරෙහි දැහැමින්
හැසිර, දෙව්ලොවට පැමිණෙන්නේ යයි පැවසිය.

එහි, කිසං යනු අල්ප වූ මස් ලේ සහිත කෘශ වූ ශරීරයයි. අවකිරියා
යනු, විසුරුවා, කෙළ වැගිරෙන දත් ලොඹු පහතට වැටීමෙන් ද, ඔහුගේ
සිරුර හානියට පැමිණ සේදී ගොස් යනුයි. උච්ඡන්තමූලො යනු, ඉදුරු
මුල් ඇතිව, සජනො යනු, පිරවර සහිතවයි. කුකකුලනාමේ නිරයමහි
යනු, යොදුන් සියයක් ප්‍රමාණ වූ කල්පයකින් පමණ පැසවන උණු අළු
අපායෙහි යනුයි. පුලිංගානි යනු පැසවණ දිළිසෙන අගුරු ඇති බවයි.
ඔහුගේ වනාහි, එහි උණු අළු අතරෙහි නිමග්න වූවහුට තුවාල වණ
නමයකින් උණු අළු පිවිසෙයි. හිසෙහි මහත් මහත් වූ අගුරු වැටෙයි.
ඒවා වැටෙන කාලයෙහි මුළු සිරුරම පහත් රුකක් මෙන් බබළයි. බලවත්
වේදනා පවතියි. ඔහු ඒවා ඉවසීමට නොහැකිවන්නේ මහා හඬින් විලාප
දෙයි. සරභංග ශාස්තෘෂ්ඨ වහන්සේ පොළොව බිඳ එහි එසේ පැසවන්නා
වූ ඔහු දුටු සේක. මහජනයා බිය සන්ත්‍රාසයට පත්වූහ. ඔහුගේ අතිශය
බියසුළු බව දැන බෝසත් තෙම ඒ අපාය අතුරුදන් කරවීය. ධම්මං
භණනෙන යනු, දසකුසල කර්ම මාර්ග ප්‍රකාශ කිරීමයි. සමණෙ යනු
පාපයෙන් වෙන්වූ හික්වුණු. අදුසකෙ යනු නිරපරාදේ යනුයි. නාළිකීර
යනු එබඳු නම් ඇති රජතුමාය. පරඤ්ඤා යනු, පරලොව අපායේ උපත
ලැබීමයි. සංගමම යනු ඔබ-මොබ රැස්වී, සිඳි මහත් අතිමහත් සුනඛයෝ
කා දමත්. එසමයෙහි කලිගුරුට දන්තපුර නම් නගරයේ නාළිකීර නම් රජු
රාජ්‍යය කරවන සමයේ එක් මහා තාපසයෙක් පන්සියයක් තවුසන්
පිරිවරාගෙන හිමාලයෙන් අවුත් රජ උයනේ කල්ගතකොට මහජනතාවට
ධර්මය දේශනා කෙළේය.

ධාර්මික තාපසයා රජ උයනේ වාසය කරයි යන පුවත රජුට ද
දැනුම් දුන්න. රජු වනාහි, අධාර්මික වූයේ අදැහැමින් රාජ්‍යය කරවීය.
ඔහු ඇමතියන් අතර තාපසයා ප්‍රශංසා කරන්නෙකුව සිට, මම ද ධර්මය
අසන්නෙමි යි උයනට ගොස් තාපසයා වැඳ හුන්නේය.

තාපසයා රජු සමග පිළිසඳර කථා කරන්නේ මහරජ; කිම ධර්මයෙන් රාජ්‍යය කරතිද, මහජනයා නොපෙළෙහිදැයි කීවේය. ඔහු තවුසාට කිපී මේ හොර ජටිලයා මෙ පමණ කලක් නගරවාසීන් සමීපයේ මගේ ම අගුණ කීවේයයි හඟින්නේ වේවා එය දැනගන්නෙමිසි සිතා හෙට, අපගේ ගෙදොරට පැමිණේවායි ඇරයුම් කොට, ඊළඟ දවසෙහි පැරණි අසුවී සැළි පුරවා තබා, තාපසයන් පැමිණි කල්හි ඔවුන්ගේ හික්කාගාර භාජන අසුවී පුරවා දොර වසා මෝල්ගස් ද, ලෝහ දණ්ඩක් ද ගෙන්වා ගෙන සෘෂිවරුන්ගේ හිස් බිඳ, ජටා අතරින් අල්ලාගෙන තෙරපා ඇද දමා, බල්ලන් ලවා කටවා, එතැනම පොළව පලාගෙන සුනඛ මහා නිරයේ උපන්නේය. එවිට ඔහුගේ සිරුර ගවු තුනක් පමණ විය. ඉක්බිති ඔහුට මහත් අතිමහත් මහ ඇතකුගේ ප්‍රමාණ වූ, වර්ණ පහකින් යුතු සුනඛයෝ ලුහුබැඳ, දණ්ඩකොට (සපා කා) යොදුන් නමයක් පමණ දිළිසෙන, පොළොවට වැටී කට පිරෙන තරම් උගුල්ලමින් සපාකමින් පෙරළමින් කැවානුය. බෝධිසත්වයෝ පොළව දෙබැකොට එම අපාය පෙන්වා, මහජනයාට බියජනක බව දැන අතුරුදන් වූ සේක. අඵජ්ජනෝ යනු, සහස්සබාහු රජතුමායි. අංගිරස යනු, ශරීර අංගවලින් රැස් විහිදෙන්නේ මෙසේ එම නම ලබන ලද්දේ වෙයි. හෙය්යිකා යනු, වෙහෙසවා විෂ පෙවූ ඊතලයකින් විද, ජීවිතක්ෂයට පමුණුවා යනුයි. ඒ අඵජ්ජන නම් රජු මහිංසක රටෙහි කේක රාජධානියෙහි රාජ්‍යය කරවන්නේ, මුව භූමියට ගොස් මුවන් පෙළා, අඟුරුවලින් පිසන ලද මස් කමින් හැසිරෙයි. ඉක්බිති එක දවසක් මුවන් පැමිණෙන මාර්ගයේ කොටුවක් සාදා මුවන් එන මග බලමින් සිටියේය.

එකල තාපසයා ඒ රජුට නුදුරින් එක් කර ගසකට නැග, ගෙඩි කඩමින් ද කඩන ලද ගෙඩි අත්තෙන් මුදවීය. ඒ ගෙඩි විසිකරන ශබ්දයෙන් ඒ ස්ථානයට පැමිණි මුවෝ පලා ගියහ. රජ කිපී විෂ සහිත හුලකින් විද්දේය. තාපසයා ගිලිහි වැටෙන්නේ, මත්තෙහි වූ කිහිරි කණුවක උල අග ඇති, පීඩාවට පැමිණ කඵරිය කෙළේය. රජ ඒ මොහොතේ ම දෙපලු වූ පොළොවට පිවිස තියුණු හුල් ඇති නිරයේ උපන්නේ ය. තුන් ගවු පමණ වූ ශරීරයක් ද විය. එහි යමපල්ලෝ දිළිසෙන ආයුධවලින් කොටා, දිළිසෙන යකඩ පර්වතයකට නංවාලති. පර්වත මුදුනෙහි සිටි කාලයේ සුළඟ හමයි. ඔහු වාත වේගයෙන් ගිලිහී යළි වැටෙයි. එකෙනෙහි, නව යොදුනක් පමණ යට, දිළිසෙන යකඩ පොළොවෙහි මහත් තල්කඳක

ප්‍රමාණැත්, දිළිසෙන යකඩ හුලක් නැගී සිටියි. ඔහු හුල අග මුදුනෙහි නංවා හුලෙන් අනින්නාක් මෙන් සිටියි. ඒ මොහොතේ පොළව දිළිසෙයි. හුල සෙළවෙයි. ඔහුගේ සිරුර ද කම්පා වෙයි. ඔහු එහි දී මහත් හඬින් නාද කරමින් කැගසමින් පැසවයි. බෝධිසත්වයෝ මහාපොළොව දෙපරිදි කොට, ඒ අපාය මහජනයාට පෙන්වා, බියකරු බව දන්වා අතුරුදන් විය. බණ්ඩසො යනු, අත් පා සතර, කණ නාසය ද, කැබලි කැබලි කොට යනුයි. අද්දසකං යනු නිකරුණේ එසේ සිඳවා කස පහර දහසකින් තළවා ජවාවලින් ඔහු ගෙන ඇද, මුණින් අතට හිඳවා පිටට පාදයෙන් පහරදී මහ දුකක් ඇති කෙළේය. කලාබ්‍රවිච්චං යනු, කලාබ්‍ර නම් නිරයයි. කටුකං යනු තියුණු වේදනාවයි. මෙබඳු ආකාර වූ අපායේ ඉපිද, තියුණු දැල් අතර පැසවයි. විස්තර වශයෙන් නම්, කලාබ්‍ර රජුගේ කථා වස්තුව ද, ක්‍ෂාන්තිවාදී ජාතකයේ එන කථාවද වේමය. අඤ්ඤානි පාපිට්ඨතරානි වෙන්ථා යනු, මේ නිරයවලින් පාපතර වූ වෙනත් නිරයන් ගැන අසා යනුයි. ධම්මඤ්චරෙ යනු, ශක්‍ර දේවරාජය, නැණවත් කුලපුත්‍රයා මේ සතර අපායගාමී නොවේ. හුදෙක් මේ රජවරු ද අපායගාමීහු නො වෙති. අනෙක් නිරයේ ද අනෙක් රජවරු ද නිරයන්හි උපන්නෝ යයි දැන, සිවුපස දානයෙන්ද, ධාර්මික රැකවරණ සංඛ්‍යාතව ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් අතර ධර්මයෙහි හැසිරෙන්නේ ය. මෙසේ බෝසතුන් විසින් සිවු රජවරුන් උපන් තැන් දැක්වූ කල්හි, රජවරු තිදෙනා සැක නැත්තෝ වූහ. ඉක්බිති ශක්‍රයා ඉතිරි ප්‍රශ්න හතර විමසීම් වශයෙන් මේ ගථාව කීවේය.

පින් අනුමෝදන් වෙමින් සුභාෂිත වදන් කියන්නේ,
 වෙනත් කරුණක් ද විචාරයි. පින්වතාණනි, එය වදාරන්න.
 කවර අයුරකින් සීලවන්ත යයි කියත් ද?
 කවර අයුරකින් ප්‍රඥාවන්ත යයි කියත් ද?
 කවර අයුරකින් සත්පුරුෂ යයි කියත් ද?
 කවර අයුරකින් අපගේ සෞභාග්‍යය දුරුනොකර පවතින්නේ ද?

එහි කථං විධං නො සිරිනො ජහාති යනු පුරුෂයා විසින් ලබන ලද සිරි සෞභාග්‍යය දුරු නොවන්නේ කෙසේද යන ආකාරයයි.

එය ඔහුට විසඳා දෙමින්, බෝධිසත්වයෝ ගථා සතරක් වදාළහ.

කයින් වචනයෙන් හෝ ලොකු හැඟීමකින් යුතුව සිතින් ද කිය පාප කර්මයක් නොකරයිද? ආත්මාර්ථය පිණිස මුසාවාද නොබිණී ද? එබඳු තැනැත්තා සීලවන්ත යයි පවසන්.

ගැඹුරු ප්‍රශ්න මනසින් සිතමින්, ඉතා අහිතකර වූ රෝග කර්මයන් නොකරයි ද, සුදුසු කාලය පැමිණි කල අර්ථ සිද්ධිය නො සලකා නොහරි ද? තැනැත්තා ප්‍රඥාවන්ත යයි පවසන්.

යම් නැණවතෙක් කෙළෙහිගුණ දන්නේ වේ ද? කලාණ මිත්‍ර වූයේ දැඩි භක්තිය විශ්වාසය ඇත්තේ වේ ද? දුකට පත් වූ මිත්‍රයාගේ කෘතෘය සකසා ඉටුකරයි ද? එබඳු තැනැත්තා සත්පුරුෂ යයි පවසන්.

මෙබඳු ආකාර සියළු ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූයේ ශ්‍රද්ධාව, මෘදුබව, දාන ශීලාදී බෙදීම, ප්‍රියවචන බිණීම, සතර සංග්‍රහ වස්තු, ආදී ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූයේ එබඳු ආකාරයෙන් ලැබගත් ශ්‍රී කාන්තාව සෞභාග්‍යය දුරු නො කරන්නේ ය.

එහි කායෙන ආදියෙන් ත්‍රිවිධ සුවර්ත වූ දොරටු වශයෙන් කියන ලදී. න අතහෙත්තු යනු දේශනා කිරීම් ආදියයි. තමාගේ අර්ථ සිද්ධිය අනුන්ගේ යහපත, ධනහේතු, යසහේතු, ලාභහේතු හෝ කිසියම් ආමිෂ ලාභයක් නිසා මුසාවාද ප්‍රකාශ නො කරයි යන අර්ථයයි. කාමය ද මේ අර්ථයෙන් දතයුතු. වාචාය සඤ්ඤානො යනු මේ අයුරින් මුසාවාදාදිය තුළින් පාපයක් නැතැයි යන අදහස ඉස්මතු නො කිරීමය. ගමහිර පඤ්ඤා යනු අර්ථයෙන් ද, පෙළෙන් ද ගැඹුරු වූ, සැඟවුණු වැසුණු, සත්තුභන්ත ජාතක, සම්භව ජාතක, උම්මග්ග ජාතක ආදියෙහි, ප්‍රකට වන ඒ හා සමාන ප්‍රශ්න වේ. මනසා විචිතයං යනු සිතින් සිතමින් අර්ථය අවබෝධ කොට සඳ-හිරු දහස බැගින් නැඟි එන්නාක් මෙන් ප්‍රකට කොට, යමෙක් කීමට හැකිවේද? එබඳු අර්ථයයි. නාවචාහිතං යනු ඉතා අහිතකර වූ හිතකර බව ඉක්මවා ගිය, ලොල් වූ එරුෂ වූ සාහසික කර්මයන් යමෙක් නොකරයිද යන අර්ථයයි.

මේ අර්ථය තවදුරටත් බෙදා දක්වනු පිණිස මෙසේ දක්වයි.

පණ්ඩිතයෝ තමන්ගේ සෑප පිණිස පාප කර්මයන්
රැස් නොකරති. සත්පුරුෂයෝ දුකසේ ඡන්දය ද ද්වේෂය ද
පෝෂණය නොකර පරාජය කරන්. ධර්මය දුරු නොකරන්.

ගැඹුරු වූ ප්‍රඥාව කිවයුතුය. කාලගතං යනු, මෙහි දන්දිය යුතු
කාලයෙහි, සිල් රැකිය යුතු කාලයේ, පෙනෙවස් සමාදන්වන කාලයෙහි
සරණශීලයේ පිහිටන කාලයෙහි, පැවිදිවන කාලයෙහි ශ්‍රමණ ධර්ම රකින
කාලයෙහි, විදර්ශනා භාවනා වඩනා කාලයෙහි මේ දානාදිය සම්පාදනය
කරන කාලයයි. අත්පපදං න රිඤ්චනී යනු නොපිරිහෙළයි නම් වේ.
තථා විධං යනු ශක්‍යය; සර්වඥ චූද්ධ, පසේචූද්ධ, මහාබෝධිසත්වවරුද
ප්‍රඥාවන්තව කථාකරන්නා වූ එබඳු ආකාර පුද්ගලයා කියත්. යො වෙ
යනු මේ අනෙකකු විසින් තමාගේ කෘතගුණය දැනිය යනු කතඤ්ඤ වේ.

මෙසේ දැන යමකු විසින් යමෙකුට යම් හොඳ දෙයක් කරන
ලද්දේද එම ගුණයට පෙරළා කටයුතු කිරීම කතවේදී නම් වේ. දුබ්‍රසස
යනු තමන්ගේ දුකට පත්වූ සහායකයාට පත් දුක, තමා කෙරෙහි
ආරෝපණය කර, යමෙක් ඔහුට හටගත් වැඩ සහයෝගයෙන් සකසා ඉටු
කරයිද? චූද්ධවරු ආදීහු මෙබඳු රූප ඇත්තා සත්පුරුෂ නමින් පවසත්.
තවද, සත්පුරුෂයෝ නම් කෘතඥ වූ කෘතවේදී වූවෝ ම වෙත්, යයි
සතපත්ත ජාතකය, චූල්ලහංස, මහාහංස ජාතකාදියෙන් කිවයුතුය. ඒතෙහි
සබ්බෙහි යනු, ශක්‍ය දේවරාජය; යමෙක් මෙබඳු යට කියන ලද ශීලාදී
සියළු ගුණයන් ගෙන් යුක්ත බව සඳෙධා යනු විශ්වාස කළ ශුද්ධාවෙන්
යුක්ත බවය. මුදු යනු, ප්‍රිය තෙපුල් ඇති බවයි. සංවිභාගී යනු, ශීල බෙදීම,
දාන බෙදීම ආදියෙහි ඇලුණා වූ සංවිභාගී ක්‍රමය යාවකයන් ගේ වචන
දැන දාන වශයෙන් බොහෝ කොට සැපයීමයි. සංගාහකං යනු සතර
සංග්‍රහ වස්තුවලින් යුක්ත වූයේ ඒ ඒ දේවලින් සංග්‍රහ කරන්නේ සංග්‍රාහකයා
මිහිරි වචනයෙන් යුක්ත වූයේ සබ්බං නම් වේ. මුදුමොළොක් වචන ඇති
බැවින් සංඝනවාචං නම් වේ. තථා විධං නො යනු, යසසින් හා ලාභ අග්‍ර
වූ උසස් වූ එබඳු ආකාර පුද්ගලයාය. සිරි නො ඡනාති ඔහුගේ ශ්‍රියාව
විනාශ නො වන්නේනුයි.

මෙසේ බෝධිසත්වයෝ අහස්තලයේ පූර්ණ වන්දයා නැගී එන්නාක්
මෙන් ප්‍රශ්න සතර විසඳූහ. ඉන් අනතුරුව සෙසු ප්‍රශ්නයන් විචාරීම් ද,
විසඳීම ද වෙයි. ශක්‍රයා කීවේ ය.

සුභාෂිත බස් තෙපලන පින් අනුමෝදන් කරන
 ශ්‍රේෂ්ඨයන් වහන්ස, වෙනත් ප්‍රශ්නයක් විචාරමි.
 කියනු මැනවි ශීලය ද, ඓශ්වරිය ද සත්පුරුෂ ධර්මය ද
 ප්‍රඥාව ද, කවරෙක් මෙයින් ශ්‍රේෂ්ඨතර වේ ද?

බෝධිසත්වයෝ මෙසේ කීහ.

තරු අතරින් වන්ද්‍රයාම ප්‍රධාන වන්නාක් මෙන්,
 හැම තරු වන්ද්‍රයා පිරිවරා සිටින්නාක් මෙන් දක්‍ෂයෝ ප්‍රඥාවම
 ශ්‍රේෂ්ඨකොට ඇත්තේය. ශීලයත්, ඓශ්වරියත් සත්පුරුෂ ධර්මත්
 ප්‍රඥාවන්තයා පසුපසම යන්නේය.

ශක්‍රයා මෙසේ කීහ.

සුභාෂිත වදනින් අනුමෝදන් ව,
 ඔබගෙන් අනෙක් පැනයක් ද විචාරමි පින්වතාණනි,
 එය කියනු මැනවි කෙසේ කරන්නේ ද, කුමකින්
 කරන්නේ ද, කුමක් උතුම් වේ ද, කුමක් සේවනය
 කිරීමෙන් ප්‍රඥාව ලැබේ ද? දැන් ප්‍රඥා ප්‍රතිපදාව
 කියනු මැනවි මිනිසා කෙසේ ප්‍රඥාවන්ත වේ ද?

සරභංග තෙම කීවේය.

නිපුණ වූ බහුග්‍රහයන් සේවනය කරවූ, වඩවූ,
 ඉගෙන ගන්නෙක්, විචාරන්නෙක් වන්න.
 සැලකිල්ලෙන් සුභාෂිත වදන් අසන්නේ ය.
 එසේ කරන්නා ප්‍රඥාවන්ත මිනිසකු වන්නේ ය.

ඒ ප්‍රඥාවන්තයා කාමගුණයන් මැනවින් බලයි.
 අනිත්‍ය දුක්ඛ රෝග වශයෙන් බලයි.
 දුක්ඛය කෙරෙහි ද, කාමවස්තු කෙරෙහි ද මහත් බියක්
 උපන් කල්හි, විශේෂයෙන් බලන නැණවතා කාමයන් කෙරෙහි
 ආශාව තදංග ප්‍රභාණ වසයෙන් දුරුකරයි.

චිතරාගී වූ පුද්ගලයා ද්වේෂය දුරු කරන්නේ ය.

මෙහි සිත අප්‍රමාණව වඩන්නේ ය. සියළු සතුන් කෙරෙහි දඬුවම් හිංසා කිරීම බහා තබා අප්‍රමාණ වූ මෙහි සිත දියුණු නින්දා නො ලබන බුන්ම ස්ථානයට පැමිණේ.

එහි සීලං යනු ආචාර ශීලයයි. සිරි යනු ඉසුරුමත් බවත් සතඤ්ච ධම්මං යනු සත්පුරුෂ ධර්මයයි. පඤ්ඤා යනු මේ ධර්මතා හතර අතරින් කවර ධර්මයක් වඩාත් ශ්‍රේෂ්ඨ වේදැයි කියතියි විචාරයි. පඤ්ඤාහි යනු ශක්‍රය, මේ ධර්මතා සතරෙහි යමක් මේ ප්‍රඥා නාම යෙන් ශ්‍රේෂ්ඨ යයි බුද්ධාදීහු කියත්. කුසලාවදං යනු, යම්සේ තාරකාවෝ වන්දයා පිරිවරන් ද? වැනියා ම ඒවායෙන් උතුම් වේ. එපරිදි ශීලය ද ආචාරශීලී බව ද, සත්පුරුෂ ධර්මය ද යන මේ තුන උතුම් වේ. අත්‍යවිකා පඤ්ඤාවනො භවං යනු, ප්‍රඥාවන්තයන් ම අනුව යත්. ප්‍රඥාව ම පිරිවර වෙන් යනු අර්ථයි. කථංකරො යනු මුලදී ඔවුනොවුන් ගේ සබැඳියාවය නො වන්නේ ම ය. කථංකරො යනු කීමෙක් නම් ක්‍රියා කරන්නේ ද, කීමෙක් හැසිරෙන්නේ කුමක් සේවනය කරන්නේ කුමක් භජනය කරන්නේ ද, මේ ලෝකයේ ම ප්‍රඥාව ලබයි. ප්‍රඥාවට අදාළ ප්‍රතිපදාව මට කියන්න දැනගනු කැමැත්තේ වෙමි. මිනිසා කෙසේ ප්‍රඥාවන්තයෙක් වෙයිදැයි විචාරයි. වූසේය් යනු ප්‍රඥාහිවෘද්ධියට පැමිණි පණ්ඩිතයන් යනුයි. නිපුණෙ යනු සියුම් කරණයෙහි උපන් සමත්කම් ඇති යනුයි. එවං කරො යනු යම් පුද්ගලයකු මෙසේ කියන ලද ආකාර ඇති පුද්ගලයෙකු සේවනය කරයිද, භජනය කරයිද ළඟින් ඇසුරු කරයිද, පෙළ උගනියිද, නැවත නැවත අර්ථය විචාරයිද ගලෙහි කොටනු ලබන රේඛාවක් මෙන්, රත්රන් භාජනයක සිංහ තෙල් දමා වසා තබන්නාක් මෙන් සැඟවුණු කන් අතිව සකසා සුභාෂිත වචන අසයි.

මෙසේ කරනු ලබන මිනිසා ප්‍රඥාවන්තයෙක් වෙයි යනුයි. මෙසේ බෝධිසත්වයෝ නැගෙනහිර ලෝක ධාතුවෙන් හිරු පායන්නාක් මෙන් ප්‍රඥා ප්‍රතිපදාව පවසා දැන් ඒ ප්‍රඥාවගේ ගුණ ප්‍රකාශ කරමින් සපඤ්ඤවා යනාදිය කීවේය. එහි, කාමගුණෙ යනු, කාම කොටසේ සිට අභාව වශයෙන්, අභාව අර්ථයෙන් අනිවචනො නමි. මෙලොව වශයෙන් දැකිය හැකි දුක්ඛදායක වස්තූන්ගේ අභාව වශයෙන් දුක්ඛනො යනුද, අට අනුවක් රෝගාරම්භයන් කාමය නිසා භටගන්නා බැවින් රෝගනො යනු ද, අවෙකඛ යනු බලයි යනුයි. හෙතම එවං විපසසී ලෙස මේ කාරණාවලින් කාමයන් අනිත්‍ය ලෙසින් බලමින් කාමය නිසා උපන්නා වූ දුක්ඛයන්ගේ කෙළවරක්

නැත. කාමයන්ගේ ප්‍රභීණ වශයෙන් සැප විඳි යන ලෙසින් දුකෙබසු කාමෙසු මහබහයෙසු ලෙස ඡන්දකාමය දුරුකරයි. සවිතරාගො යනු ශක්‍රය; ඒ පුද්ගලයා මෙසේ රාගය දුරුකරන ලද්දේ නව ආසාන (නැසීම්) වස්තු වශයෙන් ඉපද හටගැනීම්, ස්වභාවකොට ඇති ද්වේෂය දුරුකොට මෙෙත්‍රී සිත වඩන්ගේ ය. අප්‍රමාණ වූ සත්වයන් කෙරෙහි අරමුණු ගැනීම් වශයෙන් අප්‍රමාණව වඩා ධ්‍යානයෙන් නොපිරිනුණේ ගර්භාවට ලක් නොවී බ්‍රහ්ම ලෝකයේ උපදි යනුවෙනි.

මෙසේ බෝසත් තෙම කාමයන්ගේ ආදීනව කියන කල්හි ම ඒ රජවරුන් තිදෙනාගේම වර්ණ සහිත ශරීරයන්ගෙන් තදංග වශයෙන් (කුසලයකින් අකුසලය යටපත් කිරීම) පංචකාම ගුණ රාගය ප්‍රභීණ විය. ඒ බව දැන බෝධිසත්වයෝ ඔවුන්ගේ දැඩි සතුට පිණිස මේ ගාථාව කීහ.

මහත් සෘද්ධියක් පැමිණියේ විය.
 අට්ඨක, හිමරජ රජවරුන්ගේ ද
 කාලිංග රජු ගේ ද ඉතා ඉහළට නැගුණු
 සියළු ආශ්‍රව ද කාමරාගය ප්‍රභීණ විය යනුවෙනි.

එහි මහිද්ධියං යනු, මහත් සෘද්ධි ඇති මහත් පැතිරීම් ඇති මහා තේජස් ඇති බවයි. තවමට්ඨක ඔබගේ අට්ඨකය. පහිණො යනු තදංග ප්‍රභාණයෙන් ප්‍රභීණ වීමයි.

ඒ අසා රජවරු බෝධිසත්වයන්ට ස්තුති පුදකරමින් ගාථා ප්‍රකාශ කළහ.

මෙපරිදි අනුන්ගේ සිත් දන්නා වූ තාපසයාණන් වහන්ස,
 අප සියල්ලන්ගේ ආකාර ආසව කාමරාග තදංග වශයෙන් ප්‍රභීණ
 අනුග්‍රහ පිණිස පැවිදිවීමට ඉඩක් ලබාදෙන්න
 එබඳු නිෂ්පත්තියකට අපි පැමිණෙන්නෙමුයි රජවරු කීහ.

එහි අනුගහභායා යනු පැවිදිවීම පිණිස අපට අනුග්‍රහ කරව යනුයි. යම්සේ අපි පැවිදිවී ඔබගේ ගතිං නිෂ්පත්තිය නිමාව අභිසමභවෙම අවබෝධ කරගන්නෙමු. ඔබ විසින් ප්‍රතිචේධ කරගත් ගුණය මැනවින් අවබෝධ කරගන්නෙමුයි කීවාහුය.

ඉක්බිති ඔවුන්ට අවකාශ කරමින් බෝධිසත්වයෝ ඉතිරි ගාථාව කීහ.

පැවිදි වීමට ඉඩකඩ අවසර දෙමි.
එසේ ඔබගේ කාමරාගය ප්‍රහීණ වේවා!
මහත් වූ ධ්‍යාන ප්‍රීතියෙන් කය පිනවයි. මගේ නිෂ්පත්තිය
යම්සේද, එබඳු නිෂ්පත්තියකට පැමිණෙවි.

එහි එරාථ කායං යනු ධ්‍යාන ප්‍රීතියෙන් මහත් වූ ගරීරය වඩවූ.
ඒ අසා ඔවුහු ඒ බව පිළිගනිමින් ගාථාව කීහ.

මහා ප්‍රාඥයන් වහන්ස, යම් යම් දේ ඔබ කියෙහිද?
ඔබ ගේ අනුශාසනා අනුව සියල්ල පිළිපදිමු.
විපුල වූ ධ්‍යාන ප්‍රීතියෙන් කය පිණවමි. ඔබවහන්සේගේ
නිෂ්පත්තිය යම්සේද එබඳු නිෂ්පත්තිය අවබෝධ කරගනිමු.

ඉක්බිති ඒ රජවරුන්ට බෝධිසත්වයෝ පැවිද්ද දී සෘෂි සමූහයා
පිටත් කරමින් මේ ගාථාව කීහ.

පින්වත්නි! කිසවවස් තාපසයන්ට මේ පූජාව කරන ලදී.
සෘෂිහු යහපත් ස්වභාව ඇත්තෝ යෙත්වා! හැමකල්හි ධ්‍යානයෙහි
ඇළුනා වූ එකඟ සිත් ඇත්තාහු වවු. පැවිද්දාට මේ ඇල්ම ශ්‍රේෂ්ඨය.

එහි ගව්ෂනතු යනු තම තමන්ගේ වාසස්ථානවලට යෙත්වා යන
අදහස වේ.

සෘෂිවරු ඔහුගේ වචනය පිළිගෙන වැඳ අහසට පැන නැග ස්වකීය
වාසස්ථානවලට ගියහ. ශක්‍රයා ද අසුනින් නැගිට, බෝසතුන්ට තුති පුදා,
ඇදිලි බැඳ හිරු නමදින්නාක් මෙන් බෝසතුන්ට නමස්කාර කරමින්
පිරිවර සහිතව පිටත්ව ගියේය. ඒ අර්ථය දැන ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ
ගාථාව වදාළ සේක.

පණ්ඩිත සෘෂිවරයා විසින් මැනවින් කියන ලද
පරමාර්ථය සනිටුහන් කළ ගාථා අසා
සතුටු වූ පිරිවර ඇත්තා වූ දෙවියෝ අනුමෝදන් ව
දෙවිලොවට ගියාහු ය.

පණ්ඩිත සෘෂි විසින් මැනවින් කියන ලද
 අර්ථවත් ව්‍යඤ්ජන සහිත මේ ගාථා යම් කිසිවෙක්
 මනාසේ මෙනෙහිකොට අසන්නේ නම්,
 හේ ප්‍රථම ද්විතීය ධ්‍යාන ලබන්නේය.
 එම ධ්‍යානයන් ලබා මාරයාට නොපෙනී යන්නේ ය යනුවෙනි.

එහි පරමසංසඤ්චිතා යනු, අනිත්‍යාදිය ප්‍රකට කරවන, නිර්වාණය
 ආශ්‍රිත කොට ඇති යනුයි. ගාථා ඉමා යනු මෙය ශාස්තෘන් වහන්සේ,
 සරභංග ශාස්තෘහු හේ නිර්වාණ දායක වූ සුභාෂිත වර්ණනා කරමින්
 කීහ. එහි අපථවතී යනු නිර්වාණය ලබා දෙන අර්ථයෙන් පරමාර්ථය
 ආශ්‍රිත බවයි.

සුඛ්‍යඤ්ජනා යනු, පිරිසිදු අර්ථ සහිත බවයි. සුභාසිතා යනු ඇසිය
 යුතු දේ ඉටුකොට, කියන ලද්ද, කථාකරන ලද්ද වේ. අට්ඨකඛා යනු
 නමා මනාසේ පිළිගැනීම් කොට, අර්ථ දන්නෙකු වී සකසා අසන්නේය
 යනුයි. පුබ්බාපරියං යනු, පෙර, ප්‍රථමධ්‍යාන විශේෂය ද, පසුව ද්විතීය
 ධ්‍යානය ද මෙසේ අෂ්ට සමාපත්ති වශයෙන් සතර මාර්ග වශයෙන් පෙර
 අපර වශයෙන් දැනගත් විශේෂයයි. අදසසනං යනු අවසානයෙහි, පසුව
 අර්භත් බව ලැබ, නිවණට පැමිණෙන්නේ ය. නිර්වාණාධිගමය ලද පුද්ගලයා
 මාරයාට නොපෙනී ගියේ නම් වෙයි.

මෙසේ ශාස්තෘන් වහන්සේ දේශනාව කුළුගන්වා මහණෙනි, දැන්
 පමණක් නොව, පෙර ද මොග්ගල්ලාන තෙරුන්ගේ ආදාහනයේදී මල්
 වර්ෂා වැස්සේ යයි සත්‍යය පවසා, ජාතකය හමාර කරමින් වදාළ සේක.

එකල්හි සාලිස්සර නම් තාපස තෙමේ දැන් ශාරීපුත්‍ර ස්ථවිරයන්
 වහන්සේය. මෙණ්ඩිස්සර තාපස තෙම කාශ්‍යප තෙරණුවෝය. පබ්බත
 නම් තවුස් තෙම අනුරුද්ධ තෙරණුවෝ ය. දේවල නම් තාපස තෙම
 කච්චායන ස්ථවිරයෝය. අනුසිස්ස තාපස තෙම ආනන්ද තෙරණුවෝය.
 කිසච්ච නාපසයා කෝලිත නම් වේ. නාරද නම් තාපස තෙම පුණණ
 මනනානිපුත්ත තෙරණුවෝය. සෙසු පිරිස බුදුපිරිසය. සරභංග නම් බෝධි
 සත්ත්ව තෙම දැන් බුදු වූ ලෝකනාථයන් වහන්සේ යයි ජාතකය නිමවා
 වදාළ සේක.

සරභංග ජාතකය නිමි.

17-3

අප්ඛවී යනු මෙය ශාස්තෘන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් පුරාණ බිරිඳක ගේ පෙළඹවීමක් අරබයා වදාළ සේක. කථා වස්තුව ඉන්ද්‍රිය ජාතකයෙහි විස්තර වේ ම ය.

ශාස්තෘන් වහන්සේ වනාහි ඒ හික්ෂුවගෙන් මහණෙනි, ඔබ උකට්ඨි වූයෙහිදැයි විචාරා, ස්වාමීනි, එය සත්‍යය යයි කී කල්හි, කවර දෙයකින් උකට්ඨි වූයේ දැයි කියා පුරාණ බිරිඳ නිසා යයි කී කල්හි, මේ ස්ත්‍රිය නුඹට අනර්ථකාරී වූවා, නුඹ මැය නිසා ධ්‍යානය ද නසා, අත්මභාව තුනක් මුළාවට පත් ව, සිහිවිකල් ව හිඳ, උපන්නා වූ හැඟීමෙන් මහා වැලපීමෙන්, හඬා වැලපුනේ යයි කියා අතීතය ගෙනහැර පෑ සේක.

අතීතයේ බරණැස් නුවර බුහුමදත්ත රජු රාජ්‍යය කරවන්නේ බෝධිසත්ත්වයෝ කාසිරට බ්‍රාහ්මණ කුලයේ ඉපිද, වියපත් වූයේ සියලු ශිල්ප ශාස්ත්‍රවල කෙළවරට පැමිණ සෘෂි ප්‍රච්ඡ්‍යාවෙන් පැවිදි ව, අරණ්‍යායතනයක වනමුල් ගෙඩි ආහාර කොට ජීවත් වූහ. ඉක්බිති එක් මුවදෙනක් තාපසයා මුත්‍රා කෘතය කළා වූ ස්ථානයේ සමීභවයෙන් මිශ්‍ර වූ තණ කා ජලය පානය කළා ය. එකෙණෙහිම, ඔහු කෙරෙහි බැඳුණු සිත් ඇත්ති ගර්භණී බව ලැබ එතැන් පටන් කිසිතැන නොගොස් තාපසයා සමීභවයෙහි ම ඒ ඔබ්මොබ හැසිරෙයි. බෝධිසත්ත්වයෝ පරික්ෂා කරන්නේ ඒ කාරණය දැනගත්හ. ඇය කල්යාමෙන් මිනිස් කුමාරයකු වැදූවාය. බෝසත්හු ඔහු පුත්‍ර සෙනහසින් පෝෂණය කළහ. ඉසිසිංගතිස්ස යයි නම් කෙළේ ය.

ඉක්බිති බෝසත් තෙම දැනුමෙන් වැඩිවිය පැමිණි ඔහු පැවිදි කරවා තමා මහලු කාලයේ ඔහු රැගෙන නාරිවන නම් තැනට ගොස් දරුව, මේ හිමවතෙහි මේ මල් හා සමාන ස්ත්‍රීහු වෙති. ඇලා තමන් වසඟයට ගිය කල්හි මහා විනාශයකට පැමිණෙත්. ඇලාගේ වසඟයට යාම නොවී යයි අවවාද කොට, පසුකාලයේ බුහුමලෝකගත විය. ඉසිසිංගද ධ්‍යාන ක්‍රීඩා කරන්නේ ම හිමවත් පෙදෙසෙහි වාසය කෙළේය. දැඩියේ තපස්කම් කොට මනා ලෙස දිනන ලද ඉන්ද්‍රිය ඇත්තේ විය.

ඉක්බිති ඔහුගේ ශීල තේජසින් ශක්‍ර භවන ද කම්පා කෙළේය. ශක්‍රයා ආචර්ජනා කරන්නේ, ඒ කරුණ දැන මේ මා සකසා විචාරන්නේ එක් දෙවඟනක යවා ඔහුගේ සිල් බිඳවන්නෙමි. මුළු දෙව්ලොව ම පරික්‍ෂා කරන්නේ තමාගේ අඩ කෙළක් පමණ පිරිවර දෙවඟනන් මැද, එක් අලම්බුසානම් දෙවඟන හැර, අන් නැතැත්තියක ඔහුගේ සිල් බිඳීමට සමර්ථ නො වන බව දැන, ඇ කැඳවා ඔහුගේ සිල් බිඳීම කිරීමට අණ කෙළේය. ඒ අර්ථය සිහිපත් කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ පළමු ගාථාව වදාළ සේක.

වක්ත්‍ර නම් අසුරයා මැඩපැවැත් වූ, ජයප්‍රාප්ත වූ දෙවියන්ගේ පිය නනතුරෙහි වැජඹෙන්නා වූ, මහත් ආනුභාව ඇති ශක්‍ර තෙමේ, සුධර්මා නම් දිව්‍ය සභාවෙහි පරික්‍ෂාකොට අලම්බුසා නම් දෙවඟනට මෙසේ කියේ ය.

එහි, බ්‍රහා යනු මහා යනුයි. චත්‍රභූ යනු චත්‍රභූ නම් අසුරයා ඉක්මවා මැඩ පැවැත්වීමයි. ජයනං පිනා යනු ජයගන්නා වූ ජයපතන්නා වූ සෙස්සන් අතර තිස්තුනක් දේව පුත්‍රයන් ගේ පිය කෘතය සම්පාදනය කරන්නා වූ, පරාහෙක්ඛා යනු හදවත බිඳ බලන්නාක් මෙන්, මැය එය ඉතා සමත් යයි දැනගෙන යන අර්ථයයි. සුධම්මායං යනු, සුධර්මා නම් දිව්‍ය සභාවෙහි පාණ්ඩුකම්බල ශෛලොසනයේ හුන්නා වූ ඒ ශක්‍රයා අලම්බුසා කැඳවා මෙසේ කීවේය.

පුරුෂයන් කෙළෙස් මිශ්‍රණයෙන් මිශ්‍ර කරන හෙයින් මිසසා නම් වූ සෘෂිත් පොළඹවාලීමේ දක්‍ෂ අලම්බුසාවෙහි!
 ශක්‍රයා සහිත තාවතීංසයේ දෙව්වරු ඉසිසිංග නාපසයා පෙළඹවීමට තිට යාඥා කෙරෙත්, එහි යව.

එහි මිසෙස යනු ඇයව ආමන්ත්‍රණය කර මෙය ද ඇගේ නම යි. සියළු ස්ත්‍රීහූ පුරුෂයන් කෙළෙස් මිශ්‍රණයෙන් මිශ්‍ර කරන බැවින් මිස්සා යයි කියනු ලැබෙත්. එයින් සාධාරණ වූ ගුණ නාමයක් ලෙස ආමන්ත්‍රණය කරමින් මෙසේ කීවාහුය. ඉසිපලොහිකෙ යනු සෘෂිවරුන් කම්පා කිරීමෙහි කැලඹීමෙහි දක්‍ෂ වූ යන අර්ථයයි. ඉසිසිංගං යනු, ඔහුගේ හිස්මුදුනේ මුඛ අගක ආකාරයෙන් උල් දෙකක් නැගී සිටියේය. එහෙයින් එසේ කියනු ලැබේ.

මෙසේ ශක්‍රයා, යව, සෘෂිසිංහ වෙත එළඹ තම වසඟයට ගෙන ඔහු ගේ සිල් බිඳුවවයි අලම්බුසාට අණ කළේය.

එම්බා අලම්බුසාවනි! බුන්මවාරී වූ චුත රක්තා ඒ ඉසිසිංහ තාපසයා ගුණයන් ගෙන් වැඩි සිටියි. නිවන්හි ඇලුනේ ය. මොහු අපගේ විෂය ඉක්මවා යන්නට පෙර ඔහුගේ දෙවිලොව ගමන් මඟ ආවරණය කරව.

මේ වචන කීවේය.

එහි පුරායං යනු මේ තාපසයා චුත සම්පන්න වූයේ, බුන්මවාරී ද වේ. ඔහු වනාහි දීර්ඝ ආයුෂ ඇති බැවින් නිර්වාණ සංඛ්‍යාත මාර්ගයෙහි මැනවින් ඇලුණේ, ගුණ වෘද්ධියෙන් වැඩුණේ, එහෙයින් මෙ තෙමේ යම්තාක් අප මැඩ මේ ස්ථානයෙන් චුත කෙරෙන්නම් ඊට පෙර එහි ගොස් යනුයි. තසස ඔහුගේ දෙවිලොව ගමන, මගගානි ආවර යම්සේ මෙහි නො ඒ ද? එසේ කරවයි මග අහුරව යන අර්ථයයි. ඒ අසා අලම්බුසා ගාථා දෙකක් කීවා ය.

දිව්‍ය රාජය; කුමක් නිසා සෘෂීන් පෙළඹවීම සඳහා මාව ම නුඹ තෝරාගනී ද? මේ දෙවිලොව තවත් දෙවගනෝ ඇත්තාහු නොවෙත් ද?

නන්දන වනයේ, අශෝක උයනේ, මා හා සමාන අප්සරාවෝ ද මට වඩා දක්ෂතාවයෙන් උතුම් අප්සරාවෝ ද සිටිති. ඔවුහු තාපසයන් පෙළඹවීමට යෙත්වා.

එහි කීමෙවන්ඩං යනු මේ නුඹ කුමක් නම් කරහි ද? දෙවිලොව මා මෙන් ම ඔබ ද කුමක් කැමැති වේ ද? අනෙකෙක් නොදකියි යන අදහසින් කිය යි. මෙහි 'ස' කාරය ව්‍යඤ්ජන සංද්ධිය පිණිස වේ. ඉසිපලොහිතෙ ගඨ්‍යා යනු කුමන කරුණක් හඟිමින් ම මෙසේ කියහිදැයි යන මූලික අදහසයි. පරාවොවා යනු අපි ද උත්තරීතර වෙමු. අසොකෙ යනු ශෝක රහිත බවයි. නඤනෙ යනු, සතුට උපදවන යනුයි. පරියායො යනු ගමන කාලයයි.

ඉක්බිති ශක්‍රයා ගාථා තුනක් කීවේය.

ශෝක රහිත නන්දන වනයෙහි තී හා සමාන වූ ද තිට වඩා උතුම් වූ ද වෙනත් දෙවගනන් ඇතැයි තී ඇත්තක් කියයි.

සියලු අංගයන් ගෙන් හෙබි අලම්බුසාවෙහි! පුරුෂයකු වෙත ගියා වූ ඒ අප්සරාවරු, තී යම්බඳු පාරිවර්යයක් දැන්ති නම්, එවැනි පිළිපැදීමක් දක්වන්නට නො දන්නාහ.

යහපත් තැනැත්තිය තී මැ යව, තී ස්ත්රීන් අතුරෙන් උතුම් වන්නිය. තිගේ වර්ණයෙන් ද, රූප සම්පත්තියෙන් ද ඒ තාපසයා වසඟ කළ හැකිය.

එහි ප්‍රමංගතා යනු පුරුෂයකු වෙත එළඹෙන්නට සුදුසු වූයේ මුත් පුරුෂයා පෙළඹවීමට නොදන්නී යනු, වණණරූපෙන යනු ශරීර වර්ණයෙන් සහ රූප සම්පත්තියෙන් යුක්ත බවයි. වසමානාපයිසසසී යනු ඒ තාපසයා තම වසඟයට එන්නේ ය. ඒ අසා අලම්බුසා ගාථා දෙකක් කීවා ය.

ගකු දේවරාජයන් විසින් එවන ලද්දේ මම එහි නොයන්නෙම් නොවෙමි. එහෙත් උග්‍ර තේජස් ඇති මේ තවුසා වෙත ළංවීමට බිය වෙමි.

සෘෂි ආදීන් පෙළඹවීමට ගිය බොහෝදෙන මෝහයෙන් සංසාරයට බැස නිරයට පත්වූවෝ වෙති. ඒ නිසා ලොමු දැහැ ගනිත්.

එහි නවාහං යනු මම නො වෙමි යන අර්ථයි. විහෙමි යනු භය වෙමි. ආසාදුං යනු ළංවීමට යනුයි. එය මෙසේද කියන ලදි. දේවයන් වහන්ස, නුඹ විසින් එවන ලද්දේ නමුත් මම නොයන්නේ නො වෙමි. යනුයි. තව ද මම ඒ සෘෂි සංඝයාගේ ශීල භේදනයට ඇලලීමට බිය වෙමි. හෙතෙම උග්‍ර තේජස් ඇති බැවිනි. ආසාදියා යනු නිරිහැරකොට. මෝහසංසාර යනු, මෝහ නැමැති සසරේ මෝහයෙන් සෘෂිවරයකු පොළඹවා සංසාර ගමනට වැටුණු අපමණ දුක් ඇත්තේ, එසේ සිටි සත්ත්ව ගණන අති මහත් ලෙස ඉක්මවා ගොසිනි. තසමා යනු, මම ඒ කාරණය නිසාවෙන්, ලෝමානි හංසයෙ යනු ලොම් දැහැ ගනිත්. මම ඔහුගේ සිල් බිඳින්නෙමියි සිතීම නිසාවෙන් මගේ මයිල් කෙළින් වේ යයි කියයි.

පුරුෂයන් කැමතිවන ගරීර වර්ණයක් ඇති, පුරුෂයන් ක්ලේශයෙන් පොළඹවන්නා වූ, අලමිබුසා නම් අප්සරාව මෙසේ කියා ඉසිසිංග තාපසයන් ක්ලේශයෙන් මිශ්‍ර කරන්නට ගියාය.

ඉසිසිංග තාපසයන් විසින් රක්තා ලද, රත් කරවූ ගසින් ගැවසීගන්නා වූ, හාත්පස යොදුනක් පමණ වූ ඒ වනයට වැද.

පෙර බත් කාලයෙහි ඉර පායන උදෑසනම අමදිමින් ගිනිහල්ගෙයි සිටියා වූ ඉසිසිංග තාපසයන් වෙතට එළඹීයාය.

මේ අභිසම්බෝධි ගාථා වේ.

එහි පකකාමී යනු, එසේ විනම් දෙවරජ, ආවර්ජනා කරන්නෙහි. තමාගේ යහන්ගැබට පිවිස අලංකාර කොට සෘෂිවරයා කෙළෙස්වලින් මිශ්‍ර කිරීමට කැමැත්තී, පිටත්ව ගියාය. මහණෙනි, ඒ දෙවගනෝ ඔහුගේ අසපුවට ගියෝය යනුවෙනි. බිම්බිජාලක සඤ්ජනනං යනු රත්කරවූ වර්ණයෙන් වැසී ගිය, පාතොව පාතරාසමහි යනු මහණෙනි, අඵයම් කාලයේ උදෙන් ම මූලින් ම උදයේ ම යනුයි. උදණහ සමයං පටී යනු හිරු උදාවන වේලාවේම. අගගිට්ඨං යනු ගිනිහල්ගෙයි රාත්‍රියේ ප්‍රධන් වීර්යය වඩා උදෑසන ම ස්නානය කර, උදක කෘත්‍යය කර පන්සලෙහි ඊක වේලාවක් ධ්‍යාන සුවයෙන් කල් යවා, නික්ම, ගිනිහල්ගෙයි පිරිමදින ඒ ඉසිසිංග වෙත එළඹීයහ. ස්ත්‍රී විලාශය දක්වන්නී ඔහු ඉදිරියේ සිටියාය. ඉක්බිති ඇයගෙන් තාපසයා විචාරන්නේ මෙසේ කීවේ ය.

විචිත්‍ර වස්ත්‍රාහරණයෙන් ද මුතුමැණික් කොඬොලින් සැරසුණු තී ඕෂධී තාරකාව මෙන් ද, අහසෙහි විදුලිය මෙන් ද බබළයි. කී කවර තැනැත්තියක් ද?

හිරු ගේ වර්ණයෙන් බබළන, රත්සඳුන් විලේපන සුවදින් යුතු ප්‍රියදැකුම් ඇති මනා වටකුරු කලවා ඇත්තීය. මහා මායා ළඳරු වයස් ඇත්තී ය. මනෝඥ දැකුම් ඇත්තීය.

තෝ සිහින් ඉඟටියක් ඇත්තීය. සියුමැලිය. නිර්මලය. තිගේ පාදයෝ මනාව පිහිටියහ. ගමන් කරන්නා වූ තෝ ඉතා කමතීය ය. මාගේ සිත ඇදගන්නී ම ය.

තීගේ කලවා යුවල පිළිවෙළින් මහත් ය. ඇත් සොඩියක් බඳු උපමා ඇත්තේය. තීගේ පුළුල් වූ උකුල රන් පෝරුවක් මෙනි.

මනාව පිහිටි තීගේ නාභිය උපුල් කර්ණිකාවක් බඳුය. කළු අඳුනෙන් පිරී ගියාක් මෙන් දුරට පෙනේ.

තීගේ පයෝධර යුවළ ළෙහි හටගත් නැටි රහිතව මනාව පැන නැගුණු කිරි රඳ පවත්නා වූ මලානික නොවූ සම වට කුඩා ලඬු ගෙඩියක් දෙකට කපා නැඬුවාක් මෙනි.

දික් වූ මිහිඟු බෙරයකට සමාන බැබළීම් ඇති තීගේ බෙල්ල ඒණිමුවකුගේ බඳු ය. මනහර දෙතොල් දිවට බඳු පැහැයෙන් යුක්තය.

තීගේ උඩු දත් හා යටි දත් පෙළ දැහැට්ටලින් පිරිමදින ලද්දාහු ඉතා දැකුම්කළුය.

කළු පැහැ මුල ඇති රතු පැහැ අග ඇති ඔලිඳ ඇට බඳු දික් වූ සේක. මහත් වූයේ තීගේ ඇස් ඉතා දැකුම්කළු ය.

ඉතා දික් නොවූ, මැනවින් මට කරන ලද්දා වූ, රන් පණායෙන් පිරන ලද, තීගේ හිසෙහි වූ කෙස් සඳුන් සුවඳ ඇත්තේ ය.

යම්තාක් සී සාන්තාහු ගෙරින් රක්තාහු ද, වෙළඳුන්ගේ යම් ස්වභාවයක් වේ ද, සංයම ඇත්තා වූ තපස් රක්තා සෘෂිවරුන්ගේ න් යම් පරාක්‍රමයක් වේ ද?

මේ පොළෝ තලයෙහි නොපට සමාන කෙනෙකු නො දැක්කෙමි. නුඹ කවරෙක් ද? කාගේ පුත්‍රයෙක් ද? අපි කෙසේ නොපි දකිමු ද?

එහි විවිභවභ්‍යාහරණ යනු විසිතුරු වූ වස්තූ ආහරණවලින් යුක්ත බවයි. හේමවඤ්ඤා ගන්ධනී යනු, රන්වන් සඳුන් සුවඳ ආලේපනයන් ය. සඤ්ඤාතුරු යනු මනා වටොර ඇති කලවාවලින් යුක්ත කලවා ලකුණු ඇති. විලාකා යනු හරි මැද ය. මුද්‍රකා යනු මාද්‍ර සිසුමැලි බවයි. සුද්ධා

යනු නිර්මල බවයි. සුපතිට්ඨිතා යනු සමසේ පොළොව ස්පර්ශ කරමින් මනාසේ පිහිටි යනුයි. කමනා යනු ගමන් කරනු ලබන යන අර්ථයයි. කමනියා යනු, කාන්තිමත් කැමැති විය යුතු කමනිය යනුයි. හරනතියෙව මෙ මනො යනු, මෙබඳු ආකාර වූ උතුම් ස්ත්‍රී විලාශයෙන් සක්මන් කරන්නී, ඔබේ පා, මගේ සිත් පැහැර ගන්නිය යනුයි. විමට්ඨා යනු විශාලත්වයයි. සුස්සෝණී යනු සුන්දර උකුලයි. අකබසසා යනු රන් පුවරුවක් මෙන් විශාල වූ ඔබේ උකුල් තලය ප්‍රකාශ කරයි. උපපලසෙසව කිඤ්ඤකඛා යනු, නිලුපුල් රේඡුවක් මෙනි. කණහඤ්ඤනසෙසවා යනු, සියුම් වූ කාලවර්ණ ලොම්වලින් සැරසුණු නිසා එසේ කිය. දුච්ඛා යනු පියවුරු වර්ණනා කරමින් කිවේය. පපුවෙහි දෙඋරක් වී වටකුරු නොවූවා නිසා අවණවා නම් වේ. හදවතෙහි ලැග සියුමැලි බවින් නික්මුණු බැවින් සාධු පවචදා නම් වේ. කිරි දරණ බැවින් පයෝධරා නම්. අපපනිතා යනු නොසතුටු වූ, මිලාන නොවූ බැවින් නොබිඳෙන බැවින් ද ඇතුළට නොපිහිටන්නේ යනු අප්පනිතා වේ. රන් පුවරුවක තබන ලද, ස්වර්ණමය වටකුරු වූ අඩලබු ගෙඩියක් හා සමාන බැවින් අඩ්ඨලාබුසමාප්තා නම් වේ. එණෙය්‍යකා යථා යනුවෙන් ද, ඒණි නම් මුවාගේ දිග හෝ වටකුරු හෝ ශ්‍රීවය ශෝභාවක් වේ ද? එපරිදි ඔබගේ ද තරමක් දීර්ඝ වූ විලාශයයි. කමුඛනලාභාසා යනු රන්වලින් බැඳුණු මට්ටම් සහිත ශ්‍රීවයක් යන අර්ථයයි. පණධරාවරණ යනු දන්ත ආවරණයයි. වතුප්ඵමන සනනිභා යනු, සතරවෙති ඉන්ද්‍රිය කියනු ලැබේ. සතරවෙති වස්තුව නම් දිවයි. ඉතා රතු බැවින් දිව හා සමාන ඔබේ දෙනොල අවසාන වශයෙන් කියනු ලැබේ. උඳධග්ගා යනු උපරිම දත් යනුයි. අධග්ගා යනු යටදත් පෙළයි. දුමග්ගපරිමජ්ජනා යනු දැහැටි කුරුවලින් පිරිමැද පිරිසිදු වූ යන අර්ථයයි. දුච්චා යනු දෙවරක් උපන්. නෙලසමභූතා යනු නිර්දෝෂී වූ හනු මාංශ කෙළවරවල හටගත්. අපණධරා යනු කාල වර්ණයයි. ලෝහිතතතා යනු රතුපාට කෙළවරකොට ඇති බවය. ජ්ඤජුකඵලසනනිභා යනු රතුපාට වූ ඔලිඳගෙඩි හා සමාන වර්ණයයි. සුදසසනා යනු පැහැදුනුවත්ගේ අතෘප්තිකර වූ පංචප්‍රසාදයෙන් සමන්තාගත බවයි. නාතිදීසා යනු නියමිත ප්‍රමාණයයි. සුසමමට්ඨා යනු සුමට සියුමැලි බවයි. කතක බන්ධසමොචිතා යනු රන්වන්පාට කියනු ලැබේ. සුවද පැණි සුවද තෙල් ආදිය රැගෙන මැනවින් ඉස සකස් කළ යනු කසි ගොරකඛා යනු මෙලෙසින් කෘෂිකර්මය ද, ගව පාලනය ද නිසා ජීවන උපායන් සතුන් දක්වනු ලැබේ. යා ගතී යනු යම් පමණ නිපදවයි ද එය පරකකනතං යනු යම් පමණ සෘෂිවරුන්ට උත්සාහයක් පතුරුවන ලද්දේද? මේ හිමාලයේ යම් පමණ සෘෂිවරු

වාසය කරති යන අර්ථයයි. න තෙ සම සමං යනු ඒ සියලු දෙනා අතර රූප ශෝභාවෙන් විලාශයෙන් ඇ හා සමාන අන් එකම ස්ත්‍රියක හෝ නො දකිමි යනුයි. කො වා කං යනු මේ ඇගේ ස්ත්‍රීභාවය දන්නා වූ පුරුෂයකු ව්‍යවහාර වශයෙන් විචාරයි යන අර්ථයයි.

මෙසේ පාදයේ පටන් කේශ කලාපය දක්වා තමන් ගේ වර්ණය හැඩය කියන්නා වූ තාපසයා කෙරෙහි අලම්බුසා නිශ්ශබ්දව සිට ඇගේ කරාවෙන් එකිනෙක සම්බන්ධතාවයට ගියේ යයි ඔහුගේ මුළා වූ බව දැන මේ ගාථාව කීවා ය.

කාශ්‍යප ගෝත්‍රයෙහි උපන් තාපසයාණනි!
මෙසේ නුඹ ගේ සිත ඇති කල්හි යහපත් සොඳුරු ප්‍රශ්න ඇසීමට කාලය නොවෙයි. මිත්‍රය, අප දෙදෙනා අපගේ අසපුවෙහි රමණය කරන්නෙමු. එන්න. නුඹ, වැළඳගන්නෙමි.
නුඹ පස්කම් සුව විදින්නන් අතුරෙන් දක්‍ෂයකු වේවා.

එහි කසසපෙවං ගතෙ සනී යනු කාශ්‍යප ගෝත්‍රයෙහි උපන් තැනැත්ත; මෙසේ ඔබේ සිතේ සිතක් පවත්නා කල්හි, ප්‍රශ්න අසන වේලාවක් කාලයක් නොවෙයි. සමමා යනු මිත්‍රයාට ප්‍රිය වචනයෙන් ආමන්ත්‍රණය කිරීමයි. රනීනං යනු පස්කම් සැපතෙහි ගුණයෙහි ඇලීමයි.

මෙසේ කියා අලම්බුසා මෙසේද සිතී ය. මම මෙසේ සිටිකල්හි මොහු මා වෙත නො එන්නේ ය. යන්නියක මෙන් සිටින්නෙමිසි ස්ත්‍රී මායා දක්‍ෂතාවයෙන් තාපසයා කම්පා කොට, ආවා වූ මාර්ගයට අභිමුඛව පිටත් වුණා ය. ඒ අර්ථය වදාරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙසේ වදාළ සේක.

පුරුෂයන් කැමති වන්නා වූ, පුරුෂයන් ක්ලේශයෙන් මිශ්‍ර කරන්නා වූ, හැඩ රුව ඇති අලම්බුසා, ඉසිසිංග තාපසයා ක්ලේශයෙන් පොළඹවනු කැමැත්තී මෙසේ කියා ගියා ය.

ඉක්බිති තාපසයා යන්නා වූ ඇය දැක, මෑ යන්තී යි තමාගේ බල පරාක්‍රමය වූ මන්දගමන සිඳ, වේගයෙන් දුටගෙන ගොස් අතින් කේශ කලාපය පිරිමැදී ය. ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙසේ වදාළ සේක.

තාපස තෙමේ බල පරාක්‍රමය සිදු, සෙමින් ගමන අත්හැර
වේගයෙන් නික්ම ගොස් ඇගේ කෙහෙවලුවලින් අල්ලාගෙන
අගසිට මුලට පිරිමැද්දෙහි ය.

ඉතා ලස්සන යහපත් පෙනුම ඇති ඕ පෙරළා නැවතී
තවුසා වැළඳ ගත්තී ය. එසේ වැළඳ ගැනීමෙන් ම බුන්මවරියාවෙන්
චුතවිය. ශක්‍රයා යමක් සිතී ද එය ම සිදු වූයේ ය. එකල්හි අලම්බුසා
තාපසයන් සතුටු කරන ලද්දී ය.

අලම්බුසා සිතීන්, ශක්‍රයා වාසය කරන නන්දන වනයෙහි
ගත කරන්නී දේවශ්‍රේෂ්ඨ වූ මසවා නම් ශක්‍රයා ඇගේ සංකල්පනාව
දැන.

ශක්‍ර තෙමේ මත්තෙහි වසන ලද ඇතිරිලි පනසක් ඇති, කොඳුපලස්
දහසක් අතුරන ලද රත්වත් වූ කවිච්චියක් එවිය.

ශෝභන වූ අලම්බුසා ඒ ඉසිසිංග තවුස්හු පුරා තුන් වර්ෂයක්
ඒ පලඟෙහි (ඇඳෙහි හොවා) ළෙහි හොවා දැරුවාය.

පහ වූ මත්චීම් ඇති ඒ තවුසා (ඉසිසිංග) තෙවසකින් පිබිද
ගිනිහල්ගෙය සමීපයේ නිල්වත්ව වැඩී ගිය කැලය දුටුවේ ය.

කොවුලන් විසින් පවත්වන ලද නාද ඇති, නව පත්‍රයෙන් සැදුම්ලත්
පිපිගිය මල් ඇති භාත්පස වනය බලා ඉසිසිංග තාපසයා අඬමින්
කඳුළු වැගිරී වී ය.

යාග නො කෙළෙමි, මන්ත්‍ර ජප නො කෙළෙමි. හෝමාග්නිය නසන
ලදී. පරිවරියාවෙන් කවරෙකු නම් මගේ සිත මෙසේ පෙළඹවී දැ යි
කියමින් තවුසා කෑ ගසමින් හැඳුවේ ය.

ආරණ්‍යයෙහි වසන්නා වූ මා විසින් ශ්‍රමණ තේජසින් රැස්කරන ලද,
මහා සාගරයෙහි නොයෙක් රුවනින් පිරී ගිය නැවක් බඳු වූ
මගේ ධ්‍යාන ගුණය පැහැර ගත්තේ කවරෙකු දැයි
මුරගාමින් හැඬීය.

එහි අර්ථසාධනා යනු සම්පත්තියයි. තමුදාවතත කලාණී යනු ඔහු කෙස් පිරිමැද සිට සෘෂිවරයා ප්‍රබෝධයෙන් තවන යහපත් දර්ශන ඇති ඇ සියුමැලි ශෝභමාන වූවා යනුයි. පළිසසර් යනු වැළඳ ගත්තේය යන අර්ථයයි. වචිතමහි බ්‍රහ්මවරියා යථා තං අථ තොසිතා යනු මහණෙනි; ඒ සෘෂිවරයාගේ යම්තාක් ධ්‍යාන අතුරුදන් වේද? එකෙණෙහි එම ධ්‍යානාදියෙන් ද බ්‍රහ්මවරියාවෙන් ද, වූතචී ගිය කල්හි, ශක්‍රයා විසින් ප්‍රාර්ථනා කරන ලද්ද, එසේම සිද්ධවිය. එවිට ශක්‍රයාගේ ප්‍රාර්ථනාව සමෘද්ධ වූ බව දැන ඒ දිව්‍ය කන්‍යාව සතුටට පත්වූවා, ඔහුගේ එම බ්‍රහ්මවරියාව විනාශ වීමෙන් හටගත් අප්‍රමාණ ප්‍රීතිය සතුට අපමණ සතුට යන අර්ථයයි. මනසා අගමා යනු ඕ තොමෝ ඔහු වැළඳගෙන සිටියා, අහෝ ඒකාන්තයෙන් කවිච්චියක් එවන්නේ නම් යහපතියි ඇය සිතින් සිතුවා ය. එසේ ම ශක්‍රයා කවිච්චියක් (පලඟක්) එවන ලද්දේ, දිව්‍යමය ඇතිරිලි පණහක් අතුරන ලද යනුයි. නැතො යනු, ජනතා ආනන්දයට පත් කිරීමට සම්පූර්ණ බැවින් නන්දන වනය ඇසුරු කොට ඇති තච්චිසා භවනයේ වාසය කරන්නා වූ යන අර්ථයයි. දේවකුඤ්ජරො යනු දේව ශ්‍රේෂ්ඨයා (ශක්‍රයා) යනුවෙනි. පහිණී යනු යෑවිය යන අර්ථයයි. පාහිණී යනු පෙළ පායියයි. සොපවාහනං යනු පිරිවර සේනාව සහිතව. ස උතතරච්ඡද, පඤ්ඤාසං යනු දිව්‍යමය ඇතිරිලි පණහක් අතුරන ලද යනුයි. සහසසපටිකත්තං යනු, දහසක් දිව්‍යමය වූ කොඳුපලස්. තමෙනං තප්ථා යනු ඒ සෘෂිවරයා එම දිව්‍ය පලයෙන් හුන්නාහු උරෙ කඬාන ධාරෙසී යනු වර්ෂ තුනක් එක මොහොතක් මෙන්, මිනිස් ලොව ගණනය කිරීමෙන් ඇය උරෙහිළා තුරුළු කරගෙන හොවා එහි සිට ම දැරීය.

විමදො යනු, මදයෙන් ප්‍රමාදයෙන් තොර, පහව ගිය විසංඥ භාවයයි. ඔහු වනාහි වර්ෂ තුනක් විසංඥව සයනය කර පසුව ලබන ලද සංඥා ඇත්තේ පිබ්බුණේ ය. එසේ පිබ්බුන කල්හි අත් ආදිය වෙච්චලනු දැක ඔහු පිබ්බෙන බව අලම්බුසාව දැන, පලග අතුරුදන් කරවා තෙමේ ද, අතුරුදන්ව සිටියා ය. අද්දසාසී යනු අසපුව දෙස බලන්නේ කවරකු විසින් ශීල විපත්තියට පැමිණේදැයි සිතා මහත් හඬින් හඬමින් ගියේ ය. හරිතරුකෙබ යනු ගිනිපුෂා පවත්වන ගිනිහල්ගෙය භාත්පස පිරිවරා සිටි, හරිතවර්ණ පත්‍ර ඇති වෘක්ෂ සමූහයයි. නව පතන වනං යනු තරුණ වූ අළුත් පත්‍රවලින් ගැවසුණු වනයයි. රුදං යන හැඬීම වැළඹීමයි. න ජුහෙ න ජපෙ මනෙන යනු, මේ මොහුගේ හැඬීම සඳහන් ගාථාවයි. පහාපිතං යනු ඉක්මවන ලද යනුයි. 'ප' කාරය උපසර්ගය මාත්‍රයකි. පාරිවරියායා

යනු කවරෙක් කෙලෙස් වැගිරවීමෙන් මෙයින් පෙර මගේ සිත කම්පාවට පත් කළේදැයි හැඬීමයි. යො මෙ තේජාහ සමහනං යනු, 'හ' කාරය නිපාත මාත්‍රයකි. යමෙක්, මගේ ශ්‍රමණ තේජසින් හටගත් ධ්‍යාන ගුණ නැමැති නොයෙක් මහාර්ඝ රත්නවලින් පිරිසුන් මහා සාගරයේ විනාශයට පැමිණවීය මෙය කවරෙක් කරන ලද්දේදැයි හැඬී ය.

ඒ අසා අලම්බුසා මෙසේ සිතුවා ය. ඉදින් මම කථා නොකරන්නේ නම් මෙතෙම මට ශාප කරන්නේය. අදෝමැයි මොහුට කතා කරන්නෙමි. ඇය දැකීම් පමණින් ගරිරයෙන් සෘජුව සිට මේ ගාථාව කීවා ය.

පින්වත් තාපසය! ශක්‍ර දිව්‍යරාජයා පරිවර්යාව පිණිස මෙහෙයවන ලද, මම මගේ සිතින් නුඹ ගේ සිත මැඩ පැවැත්වීමි.
එය ඔබවහන්සේ ප්‍රමාදයෙන් අවබෝධ නොකළහ.

ඔහු ඇයගේ කථාව අසා, පියා විසින් දෙන ලද අවවාද සිහිකොට පිය වචනය නොකොට මහත් විනාශයකට පැමිණියේ වෙමිසි, හඬා වැලපෙන්නේ ගාථා සතරක් කීවේ ය.

මගේ පියා වූ කස්සප තෙම මේ අවවාද අනුශාසනා කෙළේය.
මානවකය, පියුම් වැනි ලිය තඹර මල් වැනි ස්ත්‍රීහු වෙත්.
ඔබ ඔවුන් වටහාගන්න.

අනුකම්පා ඇත්තෙකු සේ මගේ පියා වූ කාශ්‍යප තෙම,
අවවාද දෙමින්, මාණවකය ළයෙහි මස්ගඩු දෙකක් ඇති ස්ත්‍රීන් දැන ගනුව. ඒ ස්ත්‍රීන් වසඟයට ගියවුන් නැසෙතිසි දැනගනුව.

වෘද්ධ වූ ඒ පියාගේ අනුශාසනය ඒ මම නොකෙළෙමි.
මිනිසුන් විරහිත අරණ්‍යයෙහි හුදකලා වූ මම එකලාව වැළපෙමි.

ඒ මම එසේ කරන්නෙමි. මගේ ජීවිතයට නින්දා වේවා. නොහොත් මාගේ ජීවිතයෙන් ඇති ඵලය කිම? නැවත හෝ එබන්දෙක් වන්නෙමි. නැතිව ගිය ධ්‍යානය ලබා ගන්නෙමි. නො එසේනම් මාගේ මරණය හෝ වන්නේ යයි තාපසයා නැවතත් අධිෂ්ඨාන කෙළේය.

එහි, ඉමානි යනු මේ වචන මාලාවයි. කමලාසර්සිකී යො යනු නෙළුම් මල් කියනු ලැබේ. නාරිලතා මල් හා සමාන ස්ත්‍රීහු. තායො බුජෙකුසී යනු මානවකය, ඇලා දැනගන්නෙහි යයි දැන දර්ශනපර්යට නො ගොස් පලායන්නෙහි. යම් බඳු වූ මේ වචන එකල මට පියා අනුශාසනා කළේද මේ වනාහි ඒවාය. උරෙ ගණධායො යනු, පපුවෙහි ගඩු දෙකකින් සමන්තාගත බවයි. (පියවුරු) බුජෙකුසී යනු, මානවකය; තමන් ඇලාගේ වසඟයට ගිය කල්හි විනාශයට පැමිණෙහි'යි දැනගන්නෙහි. නාකං යනු නොකළෙමියි, ක්‍රමායාමී යනු ශෝක කරමි. වැලපෙමියි. ධීරඤ්ඤ ජීවිතෙන මෙ යනු මගේ ජීවිතයෙන් ජීවත්වීම කවර අර්ථයක් ද? යනුවෙන් ගර්භා කරන ලද්දේ ඒ ප්‍රාඥයාට ස්තුති වේවා! පුත වා යනු එසේ කරන්නෙමි යළිත්. විනාශ වූ ධ්‍යානය යළි උපදවා විතරාහි වන්නෙමි. නැතහොත් මට මරණය හෝ වන්නේය.

හෙතෙම කාමරාගය දුරුකොට නැවත ධ්‍යානය ඉපිදවී ය. ඉක්බිති ඔහුගේ ශ්‍රමණ තේජස දැක ධ්‍යානය ද ඉපදුණේ යයි දැන අලම්බුසා හිතියට පත්වූවා ඤාමාව අයැදී ය. එම අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ ගාථා දෙකක් වදාළ සේක.

ඒ ඉසිසිංග තාපසයා නූචන මනාව වඩන ලද තේජසත්, චීර්යයත්, උත්සාහයත් දැන අලම්බුසා ඉසිසිංග තාපසයා ගේ පාළඟ වැටී හිසින් දෙපා වැද ඤාමා කරවා ගත්තා ය.

මහා චීර්යන් වහන්ස! මට නො කිපෙනු මැනැව. මහර්ෂිය, මට නො කිපෙනු මැනැව. පිරිවර ඇති තාවතියෙ දෙවියන්ට මා විසින් මහත් මෙහෙයක් කරන ලදී. එකල්හි මුළු දෙවිපුරය නුඹවහන්සේ විසින් වෙසෙසින් කම්පා කරන ලදී.

ඉක්බිති; සොදුර ඔබට ඤාමාව දෙමි. යම්සේ සැපසේ යවයි පිටත් කරමින් ගාථාවක් කීවේය.

තච්චිසා වැසි දෙව්වරු ද, දෙවිලෝ වැස්සන්ට අධිපති ශක්‍රයා ද සුවපත් වේවා! තී ද සුවපත් වෙත්වා; යහපත් වේවායි; කන්‍යාවනි, සැපසේ පිටත්ව යව.

ඇය ඔහු වැඳ ඒ රන් පළඟින් ම දිවාපුරයට ගියා ය. ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ ගාථා තුනක් වදාළ සේක.

අලම්බුසා උන්වහන්සේ ගේ පා අල්ලා වැඳ ප්‍රදක්‍ෂිණා කොට ඇදීලි බැඳ එතැනින් බැහැර වූවා ය.

පිරිවර සහිත වූ මත්තෙහි වසන ලද, ඇතිරිලි පණහකින් හා කොඳුපලස් දහසකින් අසුරන ලද, ඇගේ ස්වර්ණ වූ පර්යංකයටම නැග ඕ දෙවියන් වෙත ගියාය.

බබළන්නා වූ උල්කාව මෙන් ද, විදුලිය මෙන් ද එන්නා වූ අලම්බුසාව දැක ප්‍රීතිමත් වූ සතුටු සිත් ඇති ශක්‍රයා ඇයට වරයක් දුන්නේ ය.

එහි ඕකකම්වා යනු ප්‍රදීපයක් මෙන්, පතීනො යනු පෙර මෙන් සතුටු ආකාරය දැක්වීය. අද්‍යා වරං යනු, අවුත් වැඳ සිටියේ සතුටට පත්ව වරයක් දුන්නේය.

ඇය ඔහු සම්පයේ වරය ගනිමින් අවසාන ගාථාව කීවා ය.

ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රය, තෙපි මට වරයක් දෙවූ නම් නැවතත් සෑමීන් පෙළඹවීම මට නියම නො කරන්නැයි යන වරය ඉල්ලමි යි අලම්බුසා කීවාය.

එම අර්ථය:- ශක්‍ර දේවරාජය; ඉදින් නුඹ මට වරයක් දුන්නේ; යළි සෑමීන් පොළඹවීමට නො යන්නෙමි. එම අර්ථය පිණිස නො යන්නෙමි. මේ වරය උතුම් වේ. එවැනි දේකට මා නො යොදවන වරය ඉල්ලමි.

ශාස්තෘන් වහන්සේ ඒ හික්‍ෂුටට මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා, සත්‍යය ප්‍රකාශ කොට, ජාතකය නිමාවට පත්කළ සේක. සත්‍යය අවසානයේ ඒ හික්‍ෂුට සෝනාපත්ති ඵලයෙහි පිහිටියේ ය. එකල අලම්බුසා නම් පුරාණ දූතිකාව (කලින් බිරිඳ) වූවාය. සෑම තවුසා කළකිරුණු හික්‍ෂුටයි පියා, මහා සෑමි වූ මම ම වෙමි යි වදාළ සේක.

අලම්බුසා ජාතකය නිමි.

17-4

අරියසාවකොසි යන මෙය ශාස්තෘන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක්, පෙහෙවස් විසීමක් අරඹයා වදාළ සේක.

එකල, ශාස්තෘන් වහන්සේ, පෙහෙවස් විසූ උපාසකයන් සතුවට පත් කොට, පුරාණ පඬිවරු මහන් වූ නාග සම්පත්තිය හැරදමා පෙහෙවස් සමාදන් වූවාහු යයි වදාරා, ඔවුන් විසින් ඉල්වන ලද්දේ අතිත කතාව ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

අතිතයේ රජගහනුවර මගධ නම් රජු රාජ්‍යය කරවී ය. එකල බෝධිසත්ත්වයෝ එම රජු ගේ අගමෙහෙසිය ගේ කුසෙහි උපන්නෝ ය. දුරයෝධන තිස්ස කුමාරයෝ යයි නම් කළහ. ඔහු නිසිවියට පත්වූයේ තක්ෂිලාවේ සියළු ශිල්ප ශාස්ත්‍ර හදාරා පැමිණ, පියාට ශිල්ප දැක්වීය. ඉක්බිති පියා ඔහුව රාජ්‍යයේ අභිෂේක කරවා, සෘෂි ප්‍රවුජ්‍යාවෙන් පැවිදි ව උද්‍යානයේ විසිය. බෝධිසත්ත්වයෝ දිනකට තුන්වරක් පියා සමීපයට පැමිණියහ. මහත් ලාභ සත්කාර ද උපද වූහ.

හෙතෙම, එම උවදුර නිසාවෙන් කසිණ කමටහන් මාත්‍රයක්වත් ඉටුකර ගැනීමට නො හැකිවන්නේ මෙසේ සිතුවේය. මට ලාභසත්කාර ඉපදවීම නො කළ හැකිය. ම විසින් මෙහි වාසය කිරීමෙන් මේ කෙළෙස් ජවාට සිදු දැමීමට නම්, පුත්‍රයාට නො දන්වා ම අන් තැනකට යන්නෙමි යි ඔහු කිසිවෙකුට නො දන්වා උයනින් නික්ම මගධ රාජ්‍යය ඉක්මවා මහිංසක රටෙහි සංඛපාල නම් විලින් ගලා බසින්නා වූ කණණවේන නදිය සමීපයේ වන්දක පර්වතය ඇසුරු කොට පත්සලක් කරවා, එහි වාසය කරමින් කසිණ පරිකර්මය කර ධ්‍යාන අභිඥා උපදවා පිඬු පිණිස හැසිරෙමින් කල්ගත කෙළේය.

එවිට මේ සංඛපාල නම් නාගරාජයා මහන් වූ පිරිවර සහිතව කර්ණවේණු නදියෙන් නික්ම අතරතුර පිවිසෙයි. රජු නා රජුට ධර්මය දේශනා කළේය. ඉක්බිති ඔහුගේ පුතා පියා දකිනු කැමැත්තේ ගිය ස්ථානයක් නො දන්නේ ඒ අනුව විවාරා, අසවල් තැන වාසය කරයි යනුවෙන් දැන ඔහු දැකීම පිණිස මහන් වූ පිරිවරින් එතැනට ගොස් එක්

පැත්තක කඳවුරු බැඳ ඇමතියන් කීප දෙනෙකු සමග ආශ්‍රමයට අභිමුඛව පිටත් විය.

ඒ මොහොතේ සංඛපාල මහත් පිරිවරින් බණ අසමින් හුන්නේ ය. ඔහු ඒ රජදරුවන් එනු දැක සෘෂිවරයාට වැඳ අසුනින් නැගිට ඉවතට ගියේය. රජු-පියාට වැඳ පිළිසඳර කපා කොට හිඳ, විවාළේය. ස්වාමීනි, මේ කවර නම් ඇති රජකු ඔබගේ සමීපයට ආවේද? දරුව; සංඛපාල නම් නාග රජුය. ඔහු ඔහුගේ සමීපන් නිසා, නාගභවනය කෙරෙහි ආශාව උපදවා දින කීපයක් වාසය කර පියාට භික්ෂාගාරයට ඇරයුම් කර, මුළු දඹදිවි තලය නින්නාද කොට දන් දී සිල්ධක පෙහෙවස් සමාදන්ව නාග භවනය ප්‍රාර්ථනා කොට ආයුෂ කෙළවර නාග භවනේ උපත ලබා සංඛපාල නාග රාජයා නම් විය.

හෙතෙම එසේ කාලය ගත කරන සමයේ ඔහු ගේ සමීපන් අවසන් වී, එතැන් පටන් මිනිස් උපතක් ප්‍රාර්ථනා කරමින්, පෙහෙවස් සමාදන්ව වාසය කෙළේය. ඉක්බිති ඔහු ගේ නාග භවනයේ වාසය කරන්නහුට උපෝෂ්ඨ වාසය සම්පූර්ණ නො වේ. ශීල විනාශයට ද පත්වෙයි. ඔහු එතැන් පටන් නාග භවනයෙන් නික්ම, කර්ණවේණී නදිය ආසන්නයේ මහා මාර්ගයට ද පරීක මාර්ගයට ද අතර, එක් තුඹසක් වටකොට, උපෝෂ්ඨය අධිෂ්ඨාන කොට ශීලය සමාදන් වූයේ මගේ හම් මස් ආදිය අවශ්‍යව ඇත්නාහු, සම් මස් ආදිය පැහැර ගනිත්වායි, තමන්ගේ දානාභිලාසයන් දක්වමින් තුඹස මත්තෙහි හුන්නේ ශ්‍රමණ ධර්මය පුරමින් දින දාහතරක් පහළොවක් වාසයකොට පිළිවෙළින් පසුව නාග භවනයට යයි.

එහිදී එක් දවසක් මෙසේ සිල් සමාදන් වී හුන් කල්හි ප්‍රත්‍යන්ත ගම්වැසියන් දාසය දෙනෙකු මාංශ ගෙන යන්නෙමුයි, ආයුධ ගත් අත් ඇතිව, වනයෙහි හැසිරෙන්නේ කිසිවක් නො ලැබ, නික්මෙන්නාහු ඒ තුඹස මත්තෙහි හුන් නාගයා දැක අපි අද තලගොයි පැටියෙක්වත් නො ලැබුවෙමු. මේ නාගරාජයා නසා කන්නෙමුයි සිතා, මේ මහා සනා අල්ලා ගන්නාවිට ම පලා යන්නේ යයි හුන්තැනම දරණ වැල හුල්වලින් විඳ, දුර්වලකොට අල්ලා ගන්නෙමුයි හුල් යදන් ආදිය ධගෙන එළඹියහ.

බෝධිසත්ත්වයන්ගේ ශරීරය ද මහත් වූයේ එක ඔරුවක ප්‍රමාණ වට ඇති, තබන ලද, දෑසමත් මල් දාමයක් මෙන් ද, ඔළිද ගෙඩියක ප්‍රමාණ වූ ඇස්වලින් ද, දෑසමත් මල් සමාන හිසකින් ද සමන්විත වූයේ අතිශයින් බබළයි. ඔහු ඒ සොළොස් ජනතාවගේ පියවර ශබ්දයෙන් දරණ වැලින් හිස බැහැර කොට, රතු ඇස් ඇර බලා උල්වූ ආයුධ ගත් අත් ඇති ඔවුන් එනු බලා මෙසේ සිතුවේය. අද මගේ අපේක්‍ෂාව සමෘද්ධ වන්නේය. මම තමාගේ දාන අභිලාෂය පවරා දී විරිය අධිෂ්ඨානයෙන් හොත්තේ, මොවුහු මගේ ශරීරය සැත්වලින් කොට සිදුරු සිදුරු කොට කරන්නේ ක්‍රෝධ වේශයෙන් ඇස් ඇර නො බලන්නෙමිසි තමාගේ සිල් බිඳීමේ හයින් දැඩිකොට අධිෂ්ඨාන කොට, හිස නාග දරණය අතරේම රඳවා හොත්තේය.

ඉක්බිති ඔවුහු බෝසතුන් වෙත එළඹ, නගුවින් ගෙන, අදිමින් පොළොවේ ගසා, කියුණු උල්වලින් අටතැනක විද කටු සහිත කළු වේවැල කෙළවරින් ප්‍රහාර දුන් තැන්වලට යවා අටතැනක ගෙන කදින් රැගෙන මහාමාර්ගයට පිළිපත්හ. බෝසත්හු හුලෙන් ඇනපු තැන් පටන් එක මොහොතක්වත් ක්‍රෝධ විලාශයෙන් ඇස් ඇර බලා ඔවුන් දෙස නොබැලූහ. නාගයා අටපිරිස විසින් කදෙන් ගෙන රැගෙන යනවිට හිස පහත්කොට බිම තැබීය. ඉක්බිති බෝසතුන්ව ඔහුගේ හිස එල්ලෙන්තේ යයි, මහාමාර්ගයේ හොවා, ශක්තිමත් හුලකින්, නාස්ප්‍රථය විද, රැහැනක් (ලණුවක්) යවා හිස බැඳ, කදේ කෙළවර, එල්ලා නැවත ඔසවාගෙන මාර්ගයට පිළිපත්හ.

එකෙණෙහි විදේහ රට, මිටීලා නුවරවාසී, ආළාර නම් කෙළෙඹියා පන්සියයක් ගැල් රැගෙන, සුව යහනාවක හිඳුවා, යන්නේ, ඒ හෝජ පුතුන්, බෝසතුන් එසේ ගෙන යනවා දැක, ඒ සොළොස් (16) දෙනාටම ගොනුන් සහිත වාහන දාසයක් සමග, නැළි එක බැගින්, රන් මසු දී ඔවුන්ගේ බිරින්දැන්ට සමගම හඳින පොරවන වස්ත්‍රාභරණාදිය දී පිටත් කෙළේය.

සංඛපාල නා රජු නාග භවනට ගොස් එහි ප්‍රමාද නොකොට මහත් පිරිවරින් නික්ම, ආළාර වෙත එළඹ නාග භවනයේ වර්ණනාව කියා, ඔහු කැටුව නාග භවනයට ගොස්, නාග කන්‍යාවන් තුන්සියයක් සමග මහත් කීර්තිය දී දිව්‍යකාම වස්තුවලින් සන්තර්පණය කෙළේය.

ආළාර නාග භවනයේ එක් වර්ෂයක් වාසය කොට දිව්‍යකාම සම්පත් අනුභව කොට, මිත්‍රය; "මම පැවිදි වීමට කැමැත්තෙමි" යි නාගරාජයාට පවසා පැවිදි පිරිකර ගෙන, නාග භවනයෙන් හිමවත් පෙදෙසට ගොස් පැවිදි ව, එහිම බොහෝ කලක් වාසය කොට, පසු කාලයේ වාරිකා කරන්නේ, බරණැස් නගරයට පිවිස, රජ උයනේ වාසයකොට, දෙවන දවසේ පිඬු පිණිස නගරයට පිවිස රජ දොරටුවට පිවිසියේය.

ඉක්බිති ඔහුව, බරණැස් රජු දැක ඉරියව් ගැන පැහැදී කැඳවා පනවන ලද අසුනේ වැඩහිඳ, නොයෙක් මාහැඟි රස බොජුන් වළඳා වෙනත් පහත් ආසනයක හුන්නේ, වැඳ ඔහු සමග කථාබස් කරන්නේ පළමු ගාථාව කීවේය.

සුන්දර සිරුරක් ඇත්තේ ය. පහන් වූ නෙන් ඇත්තේමය.
කෂත්‍රිය බ්‍රාහ්මණ දෙකුලයෙන් ගෘහවාසයෙන් නික්ම
පැවිදි බිමට පත්වූයේ යයි හඟිමි. නුවණැති පුරුෂයාණනි;
ධන ධාන්‍ය හැර දමා ගිහි ගෙදරින් නික්ම
කුමක් නිසා පැවිදි වූයෙහි ද?

එහි අරියාවකාසෙ යනු දොස් රහිත සුන්දර ශරීර අවයව ඇති බවයි. මනාරූප ඇත්තේ යන අර්ථයි. පසනනනෙතෙනා යනු පස් වැදැරුම් ප්‍රසාදයෙන් යුක්ත නෙන් ඇති බවයි. කුලමහ යනු කෂත්‍රිය බ්‍රාහ්මණ හෝ සිටුකුලයෙන් නික්ම ප්‍රව්‍ර්තා වූයේ යයි සිතමි. කථානු, යනු කුමන කරුණක්, කුමක් අරමුණුකොට, ධනය ද, හෝග සම්පත් ද හැර දමා, ගෘහ වාසයෙන් නික්ම පැවිදිවූයේ ද යන අර්ථයයි. සපඤ්ඤ උගත් පුරුෂයා යයි විචාළේය.

ඉන් අනතුරුව තාපසයාගේ ද, රජුගේ ද වචන හා ප්‍රතිචචන වශයෙන් ගාථාවන්ගේ සම්බන්ධය දත යුතුය.

රජතුමනි,
මහා නා රජුගේ විමානය ද, පින්කම්වල මහත් විපාක ද දැක
කර්මයන් කර්ම විපාකත්, පරලොචන් යන මේවා ගැන සැදැහැයෙන්
මම පැවිදි වීමි.

කාමය නොකැමැති වේ. බියක් නැත. ද්වේෂයක් නැත.
පැවිදි වූවෝ මුසාවාද නො කියති. මා විසින් මේ අර්ථය විචාරනුයේ
කියනු මැනවි. ඒ අසා මාගේ ප්‍රසාදය හටගන්නේ ය.

වෙළඳුම පිණිස යන්නා වූ මම, අතිශයින් වැඩුණා වූ ශරීරයක් ඇති
මහා නාගයකු තඩලාගෙන මහා මාර්ගයෙහි සකුටු සිතින්
යන්නා වූ වැදි පුත්‍රයන් දුටුවෙමි.

රජතුමනි; ඒ මම ඔවුන් සමග එක්වූයෙමි. ලොමුඩැහැ ගත්තේ
අතිශයින් හිතියට පත්විමි. බියට පත්වී මෙසේ කිමි.
බිහිසුණු කයක් ඇති මේ නාගරාජයා කොතනක ගෙන යයි ද?
භෝජ පුත්‍ර වූ නාගයා ගෙන ගොස් කුමක් කරනු ලැබේද?

මේ නාගයා ආහාර පිණිස ගෙන යමු. උරගයා මහත් වූයේ
වැඩුණු කය ඇත්තේය. ස්ප්‍රල බවද, මිහිරි වූ ද, මෘදු වූ ද
මාංශය ඇත්තේය. විදේහ පුත්‍රය, නුඹ ඒ රසය නොදන්නෙහිය.

මෙතැනින් අපි සිය නිවහනට ගොස් ආයුධ ගෙන කැලි කැලි කපා
සකුටු සිතින් මස් අනුභව කරමු. අපි සර්පයන් ගේ සතුරෝ වන්නෙමු.

විශේෂයෙන් වැඩුණු ශරීර ඇති බඩගා යන්නා වූ මේ මහා නාගයා
තෙපි භෝජනය පිණිස ගෙන යනු ලබන්නේ නම්, මම තොපට
ගවයන් සොළසක් දෙමි. නාගයා බැමිවලින් මුදවු.

ඒකාන්තයෙන් අපට මොහු අනුභව කිරීම ප්‍රිය වේ.
පෙරද අප බොහෝ උරගයන් කෑ විරූය. එහෙත් විදේහ පුත්‍ර වූ
අළාරය! ඔබේ වචනය ඉටු කරමු. විදේහ පුත්‍ර වූ ඔබ
අපගේ මිතුරෙකි.

එකල ඔවුහු බන්ධනයෙන් මුදාහළහ. නාසය විද යවන ලද ඔබ
පාශයෙන් මුදනු ලැබීය. ඒ නාගරාජයා බන්ධනයෙන් මිදුණේ,
මොහොතකින් නැගෙනහිර දිශාව බලා පිටත්ව ගියේය.

මොහොතකින් ප්‍රාචීන දිශාවට ගොස් කඳුළු පිරුණ තෙත්වලින් ඔහු මා දෙස බැලීය. මම දසැඟිලි එකට තබා ඇදිලි බැඳ නාගයාගේ පිටුපසින් ගියෙමි.

නුඹ ඉක්මන් ගමනින් යව. පසමිතුරෝ නැවත නො අල්වන්වා. නැවත වැද්දන් හා එක්වීම දුක් උපදවන හෙයින් වැද්දන්ට දැකිය නොහැකි තැනකට යව.

හෙතෙම නිල්පාවින් බබළන, රමණීය, පිරිසිදු නොගැඹුරු විල වෙත ගියේය. දඹගසින් ද, හෝ මුවඟු ගස්වලින් ද වටවූ ජලාශයට නිර්භයව පිවිසියේය.

මහරජ, ඒ නාගරාජය විලට ඇතුල් වී ටික වේලාවකින් දිව්‍ය වේශයෙන් මා ඉදිරියෙහි පහළ විය. පියකු ඉදිරියෙහි පුතෙකු මෙන් හෘදයගම වූ කනට සුව ගෙනදෙන මිහිරි වචන කියමින් මා වෙත එළඹියේය.

පින්වත් ආළාරය, නුඹ මගේ මව ද වෙහි, පියා ද වෙහි, ප්‍රාණය දානය කරන යහළුවාද වෙයි. සිය සෘද්ධියද නැවත ලබා දෙන ලද්දේය. ආළාරය, බොහෝ කන බොන ජාති ඇති ශක්‍රයාගේ දිව්‍යපුරය වැනි මගේ නිවාස ස්ථානයන් බලව. නා රජු කීවේය.

එහි විමානං යනු, සංඛපාල නාගරාජයාගේ නොයෙක් දහස් ගණන් කීර්ති සම්පන්න වූ රත්තරන් මාණික්‍ය විමානයයි. පුඤ්ඤානං යනු ඔහු විසින් කරන ලද පින්වල මහත් විපාක දැක කර්මය ද, කර්ම ඵලය ද පරලොව ද අදහා, පවත්වන ලද ශ්‍රද්ධාවෙන් මම පැවිදි වූයෙමි. නකාම කාමා යනු වස්තුකාමය නිසා බියෙන් ද, ද්වේෂයෙන් ද මුසාවාද නො කියන් යනුයි. ජායිහිනී යනු ස්වාමීනී; ඔබගේ වචන අසා අප ද ප්‍රසාදයට පත්වූයේ සොම්නස උපදවන්නේය. වාණිජ්ජං යනු, වෙළඳ කර්ම කරන්නෙමි යන්නේ යන අර්ථයයි. පපේ අඤ්ඤාසිමහි යනු පන්සියයක් ගැල් පෙරවූ කොට සුව යහනාවක හිද, යන්නේ, මහාමාර්ගයේ ජනපදවාසීන් දුටුවෙමි යනුයි. පට්ඨස්කායං යනු වඩන ලද ශරීරයයි. ආදාය යනු කදවල් අටකින් ගෙන, අවවසම් යනු කීවෙමි යනාර්ථයයි. හිමකායො යනු බිය උපදවන ශරීරයයි. හෝජ පුත්තා වැදි පුත්‍රයන්

කෙරෙහි ප්‍රිය උපදවන ලෙසින් ආමන්ත්‍රණය කිරීමයි. විදේහපුත්‍රතා යනු විදේහ රටවාසී ආළාරට ආමන්ත්‍රණය කළහ. විකෝපයිත්තා යනු කපා යනුයි. මයඤ්ඤි වෙ සතතවො යනු අපි වනාහි නාගයන්ගේ වෛරිකාරයෝ නම් වෙමු. හෝජනත්ථං යනු ආහාර පිණිසයි මිත්තඤ්ඤ වො හොහි නුඹ අපගේ මිත්‍රයා වන්න. අපි කළගුණ දනිමු. තදසසුතෙ යනු මහරජතුමනි; එම වැදි පුත්‍රයන් විසින් එසේ කී කල්හි මම ඔවුන්ට සොළොස් ගොන් වාහන, හදිනා පොරොනා වස්ත්‍ර එක අල්ලකින් ගතහැකි ප්‍රමාණයේ රන් කහවණු, ඔවුන්ගේ බිරින්දෑවරුන්ට අලංකාර වස්ත්‍ර ද දුන්නෙමි. ඉක්බිති ඔවුහු සංඛපාල නාගරාජයන් බිම හොවා, තමන්ගේ කර්කඳ වූ කටුසහිත කළු වේවැල් කෙළවරින් ගෙන ඇදීමට පටන් ගත්හ. ඉක්බිති මම නාගරාජයන් ක්ලාන්ත වන බව දැන, ක්ලාන්ත නොවුන සේ කඩුවෙන් එම වේවැල් කපා, දරුවන්ගේ කණේ පළඳන වටිනා ආභරණයක් ගලවන්නාක් මෙන් දුක් බවක් නොපෙන්වමින් සෙමින් බැහැර කළෙමි. ඒ වේලාවේ ඒ වැදි පුත්‍රයෝ යම් බන්ධනයක් ඔහුගේ නාසයට ප්‍රවේශකරවා පාගය මුදවන්නේ ඒ බන්ධනයෙන් ඒ උරගයා මිදුවන.

උ ඔහු ගේ නාසයෙන් පාගය සමග ඒ රැහැන් ඉවත් කළහයි අර්ථ දක්වයි. මෙසේ ඔවුහු උරගයා මුදාහැර විකදුරක් ගොස්, මේ උරගයා ඉතා දුර්වලය. මියගිය කල්හි මු උඟ ගන්නෙමුයි සිතා සැඟවුණහ. පුණේණහි යනු ඔහු ද මොහොතක් නැගෙනහිර දිශාවට ගොස්, කඳුළු පිරුණු තෙත්වලින් මා දෙස බැලීය. තදසසුතං යනු එකල මම යනුයි. ගවේස්වා යනු මෙසේ වුත වූයේ යයි පවසයි. රහදං යනු කර්ණවෙණු විලයි. සමොත්තං යනු, දෙපස තීරුවල දඹගස් සහ හෝ පුවඟු ගස්වලින් පිරුණු ගැඹුරු හා පළල යනුයි. නිතතිණණහයො පනීතො යනු ඔහු වනාහි ඒ විල බලන්නේ ආළාර හට ගෞරව දක්වා යම්තාක් නගුට දක්වා බැස්සේද, ජලයෙහි පිවිසි පිවිසි තැනකම මෙසේ නිර්භය විය. ඒ නිසා නිර්භයවම වැටුණේ හටගත් සතුට ඇත්තේ. පවිසසා යනු පිවිස යන අර්ථයයි. දිබෙබනමෙ යනු, නාගභවනයෙහි ප්‍රමාදයකට නො පැමිණ මා, කර්ණවේණ නදී තීරය නොඉක්මවන්නේම දිව්‍ය පිරිවරින් පිරිවරාගෙන මා ඉදිරියේ පහළ විය. උපධංහි යනු එළඹියේය. අඛනනරො යනු හෘදයමාංශ සමාන නුඹ මට බොහෝ උපකාර, කළ ඔබට උපකාර කරන්නෙමි. පසස මෙ නිවෙසනානී යනු මගේ නාග භවන බලන්න යනුයි. මසකකසාර විය සිනේරු පර්වතය මුදුනේ ඇති, ශක්‍ර පුරය වූ තාවතිංස විමානය වැනි වූ මාගේ නගරය බලවයි කීය. සිනේරු පර්වත

රාජයා, මෙය එහි මවන ලද තව්නිසා භවනයෙහි ශක්‍ය පුරයට සමාන වේ.

මහරජ, එසේ කියා ඒ නාගරාජය, මත්තෙහි තමාගේ නාග භවනය වර්ණනා කරමින් ගාථා දෙකක් කීවේය.

යම් තැනෙක පැමිණියවුන්ගේ ශෝකය දුරු කෙරේද?
ඒ නාග භවනයෙහි බිම වනාහි කැට කැබලිති රහිත වූ මෘදු වූ රත්, රිදී, මැණික්මය වූ, සත්රුවන් වැලියෙන් යුත් ඉදුගොව්වන්ගේ පිට සමාන වර්ණ ඇති, නිව තෘණයෙන් ගැවසී ගත් පසින් තොර වූවකි. නාග විමානය ඒ බිම් කොටසින් යුතුය.

එහි සමච පිහිටියා වූ භූමිය වේ. වෛදුර්ය බඳු නිල් පැහැ ඇති පොකුණු වේ. එහි සිව් දිග්හි ඉතා රම්‍ය වූ අඹ වනය වේ. එහි ඇසුණා වූ ද, තරණ වූ ද ඵල හටගත් අඹ ගස් වේ. ඒ අඹගස් හැම සෘතුවේම ඵල දරන්නේය.

එහි අසකධරා යනු, එම භූමි භාගයෙහි, ගල්කැට කැබලිති රහිත වූවේ, මෘදු යහපත් රත්රන් මැණික් රිදීමය වූ, සත්රුවන් වැල්ලෙන් ගැවසුණු පිරුණු යන අර්ථයයි. නිවනිණා යනු උදුගොව්වන්ගේ පිටට සමාන වර්ණ ඇති නව තණකොල වලින් සමන්විත බවයි. අපසරජා යනු පස් රහිත යනුයි. යසු ජහනති සොකං යනු, යම්තැනක පිවිසි පමණින් ම නිශ්ශෝකි වෙන් ද? අනාවකුලා යනු, අවුල් වියවුල් නොවූ, උස් මිටි තැන් සම වූ භූමිය මනාව පිහිටියේ. වේඵරියුපනිලා යනු, ඒ නාග භවනයෙහි සෂ්ව වැඩුණු උණගස්වල නිල් සෙවණැල්ලෙන් ද ප්‍රසන්න වූ සිසිල් දියෙන් ද, නා නා වර්ණ පියුම් උපුල් ආදී මල්වලින්ද පිරි පවත්නා වූ පොකුණු ඇත්තාහ. වතුදිසං යන සතර දිශාවලම පැතිරුණු පොකුණුය. පක්කා වා යනු ඒ අඹ වනයේ අඹගස් පැසුණු ගෙඩි වලින් ද අඩක් පැසුණු ගෙඩි වලින් ද අළුත් ගෙඩි වලින් ද පිරි ඇත් අර්ථයි. නිවොතකුක යනු යම් සෘතුවක් මල්වලින් හා ගෙඩිවලින් සමන්විත වූයේ යන අර්ථයයි.

නරදේව වූ රජුනි, ඒ වනය මැද ආලෝකය විහිදුවමින් බබළන්නා වූ, රිදී දොරකවුළු ඇති ස්වර්ණමය ප්‍රාසාදයක් ඇත්තේය. එය අහසේ විදුලිය මෙන් බබළයි.

රජතුමනි, මනා සේ නිමකළ මැණික්මුවා, රන්මුවා කුළුගෙවල් එහි ඇත. ඒවා නිරතුරුවම විවිධ සම්පතීන් පිරි ඇත. ස්වර්ණමය වළලු, මුදු හා බාහුවේ පළඳින ආභරණ පැළඳි නාග කන්‍යාවෝ එහි සිටිති.

කඩිසර ස්වභාව ඇති, අතුලය වර්ණ ඇති, ඒ සංඛපාල නා රජු දහසක් කුළුණු ඇති, ආනුභාව ඇති, ප්‍රාසාදයට නැග, ඔහුගේ බිරිඳ යම්තැනක ද එතැනට මා කැඳවාගෙන ගියේය.

එකල්හි නො මෙහෙයන ලද එක් ස්ත්‍රියක් ඉක්මන් ස්වභාව ඇත්තී, මාහැඟි ජාතිමත් වෛදුර්ය මැණික්වලින් තැනූ පුටුවක් මාවෙත එළවූහ.

ඉක්බිති නා රජු මා අත ගෙන ආසනයෙහි හිඳුවීය. පින්වත් තෙමේ මගේ මවුපියන් අතරින් කෙනෙකිසි කී ඔහු, මෙහි ඉඳගනීවා කීය.

මහරජ, කඩිසර ස්වභාව ඇති තවත් ස්ත්‍රියක්, දිය බදුනක් ගෙන මා වෙත එළඹ, ප්‍රිය ස්වාමී පුරුෂයකු ගේ පා දොවනා භාර්යාවක මෙන් මගේ දෙපා සේදුවාය.

තවත් ස්ත්‍රියක් ඉක්මන් ස්වභාව ඇත්තී, ස්වර්ණමය කුටියක විවිධ සුප වෘංජනයන් ගෙන් යුක්තව බත් ගෙන ආවාය.

රජතුමනි, ආහාර අනුභව කළා වූ මට, ඒ දිව්‍ය කන්‍යාවෝ ස්වාමියාගේ සිත් දැනගෙන නොයෙක් තුර්යවාදනයෙන් මා පින්වීය. නා රජු දිව්‍යමය සම්පත්තීන් ගෙන් යුතුව මා වෙත පැමිණියේය.

එහි, නිවෙසනං යනු මාළිගාවයි. හසසරසනනිකාසං යනු ප්‍රභාශ්වර වූ දර්ශනයයි. රජතගලං යනු රිදීමය දොර කවුළුවයි. මණිමයා යනු එබඳු ආකාර වූ අටස්මුදුන් ගෙදර ද, ගර්භය ද වේ. පරිපුරා යනු සම්පූර්ණත්වයයි. සො සංඛපාලො යනු, මහරජ; මම මෙසේ එම නාග භවනය වර්ණනා කරන කල්හි එය දකිනු කැමැත්තේ වූයෙමි. ඉක්බිති මා එහි ගොස් පමුණුවා, ඒ සංඛපාල අතින් අල්ලා ගෙන අභිරූප ඇති මහත්

වෛද්විර්ය ස්ථම්භවලින් යුතු දහසක් කණු යෙදූ ප්‍රාසාදයට නැග යම්තැනක ඔහුගේ අග බිසව වූවා ද, ඒ ස්ථානයට පැමිණවිය යි. අර්ථ ප්‍රකාශ කරයි. ඒකාවා යනු, මා ප්‍රාසාදයට නැගි කල්හි එක් ස්ත්‍රියක් අනෙක් මැණික් ආදි ජාතිවලින් ශෝභමත් වූ, යහපත් වෛද්විර්ය ආසනයක් ඒ නාගරාජයා විසින් නොකියන ලද පරිදි ම ගෙන ආවාය.

අඛතිහාසී යනු ඉදිරියට ගෙනාවේය යන අර්ථයෙන් කියන ලද්දේ වෙයි. පමුඛමාසනසමී යනු මුල් ආසනයෙහි, උත්තම අසුනෙහි දවාපිය යන අර්ථයයි. ගරුතං යනු, ඔබ මට මව්පියන් මෙනි යනුයි. අඤ්ඤතරො යයි, මෙසේ කියා හිඳුවවිය. විවිධ වියඤ්ජනං යනු විවිධ වාඤ්ජන වර්ග වේ. භනනමනුඤ්ඤරූපං යනු බතට සුදුසු වූ අයුරුයි. භාරතා යනු, රජතුමාට ආමන්ත්‍රණය කරයි. භුනන භතතං යනු කරණ ලද බත්කිස ඇත්තේ, උපට්ඨනුං යනු නොයෙක් සියගණන් තුර්ය නාදවලින් ද ගාන්ධර්ව කාර්ය කරමින් උපස්ථාන කළහ යනුයි. භතතුමනො විදිඛා යනු තමාගේ ස්වාමියාගේ සිත ගැන දැන යනුයි. තතුනතරිං යනු ගාන්ධර්ව කරණයට මත්තෙහි යනුයි. මං නිපතී යනු ඒ නාගරාජයා මා වෙත එළඹියේ ය යනුවෙනි. මහනතං දිබ්බෙහි යනු මහත් අති උදාර වූ දිව්‍යකාම සම්පත්වලින් යුතු. අනප්පකෙහි යනු, ස්වල්ප නොවූ බවයි. මෙසේ එළඹ සළකා මේ ගාථාව කීවේය.

පින්වත් අළාරය! මාගේ මේ තුන්සියයක් භාර්යාවෝ සියල්ලෝ තනු මධ්‍ය ප්‍රදේශ ඇත්තාහුය. පියුම් බඳු සමින් යුතු වර්ණ ඇත්තාහ. මේ ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි තොපට කැමැත්තක් කරව. තොපට දෙමි. ඔවුන් තොපගේ පාද පරිවාරිකාවක් කරගනු මැනව.

එහි සබ්බසම්පන්නා යනු, සියළු දෙනා මිටින් ගතහැකි ඉඟ සුඟ ඇත්තෝ යන අර්ථයයි. අවුචාවෙහි එය සුමඡ්ඤා යි පාදයි. පදමුතතරාභා යනු, පියුම් වර්ණය අභිභවා ගිය පැහැයයි. මල්පෙති වර්ණැති සමකින් යුක්ත වූවා යන අර්ථයයි. පරිවාර යසසු යනු ඇය, තමාගේ පාදපරිවාරිකාව කරවයි කියා, තුන්සියයක් ස්ත්‍රීන් සමග මහත් සම්පත් මට දුන්නේ ය.

මහරජ! මම වර්ෂයක් දිව්‍ය කාම සම්පත් අනුභව කොට ඒ නා රජුගෙන් මෙසේ ඇසීම්. ඔබගේ මේ සම්පත් කිනම් කර්මයක් කොට ලබන ලද්දේ ද? මේ සුවිශාල වූ විමානය කෙසේ ලබන ලද්දේ ද?

නාරජුනි, ඔබ විසින් මේ විමානය අහේතුකව ලබන ලද්දේ ද? යම් කිසිවකු පිරිනමන ලද්දේ ද? දෙවියන් විසින් දෙන ලද්දක් ද? ඔබ විසින් ම කරන ලද්දක් ද?

එහි දිබ්බරසානුභවො යනු, දිව්‍යාමය වූ කාම ගුණ රසයන් අනුභව කොට, තදසසහං යනු, එකල ඒ මම, නාගසසීදං යනු හඳුමුබ වූ සංඛපාල නාගරාජයාට මේ සම්පත් හටගත්තේ ය යන අර්ථයයි. කිහි කවර නම් කර්මයක් කොට ලබන ලද්දේ ද, කෙසේ මේ නුඹ ශ්‍රේෂ්ඨ විමානය ලැබුණේ නම් ද අජකධගමාසී යනු මෙසේ ඔහුගෙන් මම විවෘළෙමි. අධිවල ලද්ධං යනු අහේතුක වශයෙන් ලද යන අර්ථයයි. පරිණාම ජනෙන යනු, කිසිවකු විසින් ඔබගේ අර්ථ සිද්ධිය පිණිස පිරිනැමීම් වශයෙන්, පරිණාම වශයෙන් හටගත් බවයි. සයං කතං යනු ක්‍රියා අර්ථය කරන්නන් කැඳවා, රන් ආදිය දී කරවන ලදී යනුයි.

ඉන් අනතුරුව දෙදෙනාගේ ම වචන හා පිළිතුරු ගාථා.

මෙය හේතුවක් නැතිව ලබන ලද්දක් නො වේ. යම් කිසිවෙක් මට පිරිනමන ලද්දක් ද නො වේ. මා විසින් කරන ලද්දක් හෝ දෙවියන් විසින් දෙන ලද්දක් ද නොවේ. ඒ කුශල කර්මයන්ගේ ශක්තියෙන් ලබන ලද අලාමක දේ ම ය.

ඔබේ පිළිවෙත කුමක් ද? බ්‍රහ්මවරියාව කුමක් ද? මනාසේ පුරුදු කරන ලද, කවර මේ විපාකයක් ද, නාගරාජය මට එහි අර්ථය කියව. කෙසේ මේ ශ්‍රේෂ්ඨ විමානය ලබන ලද්දේ ද

ආළාරය මම මගධයට අධිපති මහානුභාව සම්පන්න දුර්යෝධන නම් රජකු වීමි. මම සදාකාලික නොවූ, විපරිණාම ධර්මය මැනවින් දැන ගතිමි. ජීවිතය ස්වල්ප කාලයක් පවතී. බොහෝකල් නො පවතී යන්න දැන

පැහැදුණු සිත් ඇතිව සකසා ආහාරපාන ද, විපුල වූ දාන ද දුනිමි. එකල මගේ ගෘහය සිසිල්පැන් පොකුණක් බඳු විය. ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ ද මා විසින් සන්තර්පණය කරන ලදී.

පහි, මල්, සුවඳ ද, විලේපන ද, ප්‍රදීප ද යාන වාහන ද, ආවාස මන්දිර ද, ඇදිවස්ත්‍ර ද සයන උපකරණ ද සකසා දන් දුනිමි.

ඒ මගේ චුත සමාදානයයි. ඒ මගේ බ්‍රහ්මචරියාවයි මනා සේ පුරුදු කරන ලද කර්මයාගේ මේ විපාකයයි. ඒ නිසා මේ විමානය ලද්දෙමි. බොහෝ ආහාරපාන ද කන බොන දැද, නැටුම් ගැයුම්වලින් අලංකාර වූ සියල්ල ද ඒ කුශල කර්ම විපාකයෙන් ලදිමි. මෙය ද සනාථ නොවේ යයි නා රජ කීය.

දළ ම ආයුධ කොට ඇති නාගරාජය, මද ආනුභාවයක් ඇති තේජස් වීරහිත ඒ වැදි පුත්‍රයෝ, මහත් ආනුභාව ඇති තේජස් ඇති ඔබට කුමක් හෙයින් ගිංසා කළානු ද? කුමක් හෙයින් වැද්දන්ගේ අතට අහුවුනි ද?

දළ ම ආයුධ කොට ඇති නාගරාජය, කිම ඔව්හු ඔබගේ තේජස් දැක බිය නො වූහද? කුමක් නිසා වැද්දන් ගෙන් වෙහෙසට පත් වූවෙහි ද?

මාගේ මහත් තේජස හැදින ඔව්හු බිය නො වූහ. මාගේ තේජස ඔවුන් විසින් මැනවින් ප්‍රකාශ කරන ලද ධර්මයෝ මා විසින් නො ඉක්මවාලිය හැක්කක් වේ.

ආළාරය: කුදුස්වක ද, පසළොස්වක ද, නිතර පෙහෙවස් සමාදන්ව වාසය කරමි. එවිට වැදි පුත්‍රයෝ සොළොස් දෙනෙක් දැඩි වූ පාශය ද, රැහැනක් ද මළ පුඩුවක් ද ගෙන ආහ.

ඒ වැදි පුත්‍රයෝ මාගේ නාසය විද රැහැනකින් බැඳ මා තඩලාගෙන ගියහ. මා සමාදන්ව ගත් උපෝශථ ශීලය කෝප නො කරමින් මම මේ සා මහත් දුකක් විදිමි.

තෙපි වනාහි ඵෙශ්චර්යයෙන් ද, නුවණින් ද, වැඩුණානුය. එසේ තිබිය දී කුමක් බලාපොරොත්තුවෙන් සිල් රකියි ද? තපස් රකියි ද?

ආලාරය, පුතුන් සඳහා නො වේ. ධනය සඳහා නො වේ. සැපසම්පත් සඳහා නො වේ. ආයුෂ සඳහා නො වේ. මිනිස් උපත ප්‍රාර්ථනා කරමි. ඒ සඳහා උත්සාහ දරා තපස් රකිමි.

නා රජුනි, ඔබ ලේ වන් ඇස් ඇත්තේ ය. පෙළුණු පපුවක් ඇත්තේ ය. කපන ලද කෙස් රවුල් ඇතිව අලංකාර වූයෙහි ය. රත් සඳුන් විලවුන් ගල්වන ලද්දේ ගන්ධර්ව රාජයා මෙන් බබළයි.

සියළු කාම සම්පත්තින්ගෙන් යුක්ත ය. මහත් ආනුභාව ඇත්තේ ය. දිව්‍යමය ඍද්ධි ඇත්තේ ය. නා රජුනි, ඔබගෙන් මෙසේ අසමි. මේ නාග භවනයට වඩා මිනිස් ලොව කවර හෙයින් ශ්‍රේෂ්ඨ වන්නේ ද?

ආලාරයෝ, මාර්ගඵල-නිර්වාණය, ශීල සංයමය, ශුද්ධිය මිනිස් ලොවින් වෙන්ව නො ලද හැකිය. මම මිනිස් ලොව උපත ලැබ ජාති ජරා මරණ අවසන් කරන්නෙමි.

නුඹ සමීපයෙහි මම වර්ෂයක් විසිමි. ආහාර පානාදියෙන් උපස්ථාන ලදිමි. නාග රාජය, මම බොහෝ කලක් වාසය කෙළෙමි. ඉතින් දැන් මම යා යුතුයයි සිතමි.

ආලාරය! මගේ පුත්‍රයෝ, බිරින්දෑ, සේවිකාවෝ ද නුඹට උපස්ථාන පිණිස නිතර ආවාහුය. කිම ඔවුන් අතරින් කිසිවෙක් නුඹට අසතුටක් පළ කළේද? නුඹගේ දැක්ම මට ප්‍රිය වෙයි' නාරජු කිය.

මවුපියන් ගේ ගෙයි යම් පුත්‍රයෙක් වාසය කෙළේ ද, පෝෂණය ද කරන ලද්දේ ද එයටත් වඩා මට මෙහි ශ්‍රේෂ්ඨ ය. නාරජ! තොපගේ සිත මා කෙරෙහි ප්‍රසන්න ද එහෙයිනි.

යහළු ආලාරය! ධනය ලැබ ගන්නට පුළුවන් ලෝහි තංකනම් මාණිකායක් මගේ ඇත. ඒ මහත් වූ මාණිකාය ගෙන ගෙදර යව. එයින් ධනය ලැබ ගෙන මා වෙතට දෙන්න.

එහි කිනෙක වනං යනු ඔබේ චුත සමාදානය කුමක්ද යන වගයි. බ්‍රහ්මචරියං යනු ශ්‍රේෂ්ඨ හැසිරීමයි. ඔපානභුතං යනු සිව්දිශාවට පැතුරුණු

මහා මාර්ගයෙහි කරන ලද පොකුණක් මෙන් ධාර්මික ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණාදීන්ට කැමැති පරිදි, අනුභව කළ යුතු සම්පත් දීමය. නව සසසනා යනු බොහෝකලක් පවතින ඒ හා සමාන සිතිවිලිද සදාකාලික නොවෙයි යනුවෙන් මට කීවේ ය. අප්‍යානුභාවා යනු වැදි පුත්‍රයන්ගේ සන්ධානයයි. හනති යනු ස්ථාන අටකට තියුණු උල්වලින් විදින්නෝ කුමන කරුණක් නිසා හිංසා කළෝ ද? කිං පටිවවා යනු කුමක් සඳහා නුඹ එදා ඔවුන්ගේ හස්සං ආගඤ්ඤ අතින් අත එළඹියේ ද? වසඟයට පත්වී ද? වණිබ්බකානං යනු හෝජ (වැදි) පුත්‍රයෝ මෙහි වණිබ්බක යයි කියන ලදී. තෙජෝ නු තෙ නාඤ්ඤං දනහමුලං යනු කුමක් නිසා ඔබේ තේජස වැදි පුත්‍රයන් දැක එකල මහත් බියට පත්වූයේ ද? නැතහොත් නොපගේ විෂ තේජස් දත් මුලට නො පැමිණියේ ද?

කිලෙසං යනු දුකය. වණිබ්බකානං යනු වැදි පුත්‍රයන්ගේ සම්පයෙහි වැදි පුත්‍රයන් නිසා යන අර්ථයයි. තෙජෝ න සකකා මම තෙහි හනතු යනු මගේ විෂ බලය අනෙකකුගේ තේජසින් අහිභවා යාමට නො හැකි ය. සතං යනු බුදුන් ආදීන්ට නමකි. ධම්මානී යනු සීල සමාධි ප්‍රඥා ඤාන්ති මෙමත්‍රී භාවනා සංඛ්‍යාත ධර්මයෝ. සුකිත්තානී මනාසේ වර්ණනා කරන ලද. මනාසේ කියන ලද ක්‍රියාවන් සිදුකොට. සමුද්දවෙලාව දුරවවයානී යනු, මුහුදු වෙරළ මෙන් ඒ සන්පුරුෂයන් විසින් ජීවිතාර්ථය ඉක්මවීමට අපහසු යයි වර්ණනා කරන ලද්දේ ය. එහෙයින් මම සිල්බිදීමේ බියෙන් ඤාන්තියෙන් හා මෙමත්‍රියෙන් යුක්තව සිට මගේ කෝපය සීල නැමති වෙරළ ඉක්මවීමට ඉඩ නො දුන්නේ යයි කීවේ ය. මෙය වනාහි සංඛපාල තෙම දහම් දෙසීම පිණිස දස පාරමිතා ලබයි. එකල බෝසතුන් විසින් ශරීරය පරිත්‍යාග කිරීම වශයෙන් දාන පාරමී පිරු නම් වෙයි. එසේ රූපයෙන් ද, විෂ තේජසින් ශීලයාගේ පැතිරීමෙන් සීල පාරමී බලයෙන් නාග භවනයෙන් නික්ම, ශ්‍රමණ දහම් කාරක වූ, තෙනේක්‍රම්‍ය පාරමිතාව ද, මේ මේ දේ කිරීමට වටී යයි, සංවිධානය කිරීම ප්‍රඥා පාරමී, ඉවසීම චිරිය චිරිය පාරමිතාව ඉවසීම, ඤාන්තියද, ඤාන්ති පාරමිතාව සත්‍යය සමාදන් වීම සත්‍ය පාරමිතාව මගේ සිල් නො බිදින්නෙමිසි අධිෂ්ඨාන කොට, අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව ද කරුණා සහගත වූ මෙමත්‍රී පාරමිතාව ද, වේදනාව පිණිස මධ්‍යස්ථ භාවය ද උපේක්‍ෂා පාරමී වශයෙන් වේ. අභ්‍යමුං යනු ඉක්බිති එක දවසක් තුඹස මත්තේ හුන්නේ දැක දහසයක් හොජ පුත්‍රයෝ ද කර ලණුවද, දැඩි පාශය ද, උල් ද රැගෙන මා සම්පයට ආවේය. හෙඤ්ඤා යනු මගේ ශරීරය අට තැනක බිඳ, කටුවැලක් යවා යනුයි. නාසං අතිකසස

රජු සතු ටිකක් දුර ගොස් හිස එල්ලෙනවා දැක මහා මාර්ගයේ හොවා නැවත මගේ නාසය ද බිඳ, රැහැන්පට කඳ කෙළවර ලේගවා හාත්පසින් වට කොට මා ගෙන ගෙන ගියහ. අද්දසංසු යනු මිත්‍ර සංඛපාල ඒ හෝජ පුත්‍රයන් (දැක) එකායනෙ එක් පියවර සටහන් ඇති මාර්ගයේ දී තපස් රකින තොප අල්ලා ගත්හ. කාය බලයෙන් ද, ශරීර වර්ණයෙන් ද, ඵෙශ්වර්යයෙන් ද, පෞරුෂයෙන් ද තොප කුමක් සඳහා තපස් රැක්කේ ද? කුමක් බලාපොරොත්තුවෙන් පෙහෙවස් වැස සිල් රකියි ද?

අද්දසාසීං යනු මේ පාඨයයි. මම එකම මහා මාර්ගයේ දී එය දුටුවෙමි යන අර්ථයි. අභිප්‍රාප්තියානො යනු ප්‍රාර්ථනා කිරීමයි. තසමා යනු යම්හෙයකින් මිනිස් උපතක් ප්‍රාර්ථනා කරමි ද? එහෙයින් විර්යයෙන් පරාක්‍රමය කොට තපස් කිරීම කරමියි. සුරොසිතො යනු මැනවින් ඇලුණේ යනුයි. ඉතො යනු මේ නාග භවනයට වඩා මිනිස්ලොව කවරනම් උත්තරීතර බවක් වේද, සුද්ධ යනු, මාර්ගඵල නිවන මුල්කොට ඇති පිරිසිදු ක්‍රමණයි. සංයමො යනු ශීලයට මේ මේ මිනිස් ලොවදී ම, බුදු පසේ බුදුවරුන්ගේ උප්පත්ති සන්ධියයි. කාහාමි යනු තමන් ගේ නැවත පිළිසිඳ නොගන්නා බව කරන්නේ ජාති ජරාමරණ කෙළවර කරන්නෙමියි මෙසේ, මහරජු ඒ සංඛපාල මිනිස්ලොව වර්ණනා කරන්නෙහිය. සංවච්ඡරො මෙ යනු, මහරජ, මෙසේ ඒ මිනිස්ලොව වර්ණනා කරන කල්හි මම පැවිදි වීමට ස්නේහ උපදවා මෙසේ කීවෙමි. එහි උපධිතොසමි යනු ආහාරපාන වලින් ද, දිව්‍යමය කාමගුණ වලින් ද සම්පූර්ණ වූයේ පුදන ලද්දේයි පළමු යනු, ඉවත යමි යන අර්ථයයි. විරජ්ජුඤ්ඤාසමි යනු, මම මිනිස්ලොව බොහෝකලක් සිටිමි යන අර්ථයයි. නාහිසංසිඤ්ඤා යනු ඉදින් මගේ පුත්‍රාදින් කෙරෙහි, කිසිවෙක් අක්‍රෝෂ කරහි, අපහාස කරහි යනු විචාරයි. නාහිසජේජරා යනු මේ පාඨයයි. කෝප නො වේ යන අර්ථයයි. පටිච්චිතො යනු පෝෂණය කරන ලද්දේ යනුයි. මණි මමං යනු, ඉදින් මිත්‍ර අළාරය, යන්නෙහි ම, මෙසේ යනකල්හි. මගේ ධනය ලබා දෙන්නා වූ ද, සියළු කැමැති දේ දෙන්නා වූ ලෝහිතංක නම් මැණිකක් ඇත. ආළාර, ඒ මාණිකාය රත්නය ගෙන ඔබේ ගෙදරට යන්න. එහි, මේ ආනුභාවයෙන් කැමැති පරිදි ධනය ලබන ලද්දේ, නැවත මේ මාණිකාය රත්නය, හැර දමනු ද, හැර දමන්නේ ම අන්තැනක බැහැර නොකොට තමන්ගේ දියසැළියෙ හැර දමන්නැයි කියා මගේ මාණිකාය රත්නය ගෙන යවයි කියේ ය.

මෙසේ පැවසූ අළාර, ඉක්බිති මහරජ, මම නාගරාජයාට මෙසේ කීවෙමි. මිත්‍රය, මම ධනය ප්‍රාර්ථනා කරන්නෙක් නො වෙමි. පැවිදිවීමට කැමැති වෙමි. ප්‍රවුජ්ජා පිරිකර ඉල්වා ඔහු සමග නාග භවනයෙන් නික්ම ඔහු නවනා, හිමවතට පිවිස පැවිදි වූයේ යයි පවසා රජුට දැහැමි කථා කියන්නේ ගාථා දෙකක් කීවේය.

මහරජ, මා විසින් මිනිසුන් අයත් වූ ද, දෙවියන් අයත් වූ ද කාම සම්පත්තිහු දක්නා ලද්දෙමි. කාම සම්පත්ති ආදීනව දැක මම සැදැහැයෙන් පැවිදි වූයෙමි.

මහරජ, ගස්වල පැසුණු නො පැසුණු ගෙඩි මෙන් ළදරු වූ ද, තරුණ වූ ද, මහලු වූ ද, සියල්ලෝ මැරෙති. මෙය ද දැක මම පැවිදි වූයෙමි. තෛර්යාණික වූ මහණකම ශ්‍රේෂ්ඨ වේ.

එහි, සද්ධායා යනු කර්මය ද, ඵලය ද, නිර්වාණය ද අදහා, දුමපඵලානෙවා යනු, යම්සේ ගස්වල ගෙඩි පැසී ද, නො පැසීද බිම වැටෙත්. අපණ්ණකං යනු විරුද්ධ නොවූ, තෛර්යාණික වූ. සාමඤ්ඤ මෙව සෙයොස යනු පැවිදිකම ම උතුම් වේ. පැවිද්දෙනි ගුණ දැක මහරජ පැවිදි වූයේ වෙමි. පබ්බජි තොමහි මහාරාජා

ඒ අසා රජතුමා වෙනත් ගාථාවක් කීවේය.

ආළාර නම් තවුස! යම් කෙනෙක් බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තාහු, බොහෝ කරුණු සිතත් ද, නුවණැති ඔව්හු ඒකාන්තයෙන් සේවනය කළ යුත්තෝ වෙති. රජු කීයේ ය.

එහි යෙ බහුදානවිනතීනො යනු යමෙක් බොහෝ කරුණු දනිත්. නාගඤ්ච යනු එසේ අප්‍රමාදව වාසය කරන්නා වූ. නාගරාජයන්ගේ ද ඔබේ වචන ද අසා යනුවෙනි.

එසේ ඔහු උත්සාහ උපදවන්නේ තාපසයා අවසාන ගාථාව කීවේය.

බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තෝ, බොහෝ කරුණු සිතන්නෝ වෙති. නුවණැති ඔවුහු ඒකාන්තයෙන් සේවනය කළ යුතුය. මහරජ, සංඛපාල නාගරාජයා ගැන ද, මා ගැන ද අසා බොහෝ පින් කරනු මැනවි.

මෙසේ ඔහු රජතුමාට ධර්මය දෙසා එහි ම වස් සාරමස කල්ගත කොට නැවත හිමවනට ගොස් දිවි ඇතිතෙක් සතර බඹවිහරණ වඩා බුන්ම ලෝකයේ ඉපදුණේ ය. සංඛපාල ද දිවි ඇතිතෙක් පෙහෙවස් වසා, රජු ද දානාදි පින්කම්කොට කම් වූ පරිදි පරලොව ගියේ ය.

ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා, මෙසේ පුරාණ පඬිවරු නාග සම්පත හැරදමා පෙහෙවස් වාසය කළා හයි කියා ජාතකය නිමකළ සේක. එකල පිය නාපසයා නම් කස්සප විය. බරණැස් රජු ආනන්ද තෙරුන් වේ. ආළාර සාරිපුත්ත වන අතර සංඛපාල නම් සම්මා සම්බුද්ධ වූ මම ම වෙමි.

සංඛපාල ජාතකය නිමි.

17-5

ආමනතයාමි නිගමං යන මෙය ශාස්තෘන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක. නෛෂ්ක්‍රම්‍ය පාරමිතාව අරභයා වදාළ සේක. වර්තමාන කථා වස්තුව මහා නාරද කස්සප ජාතකය හා සමාන වේ.

අතීතයේ බරණැස් නුවර සුදර්ශන නම් නගරයක් විය. එහි බුන්මදන්ත නම් රජෙක් වාසය කෙළේය. ධෝධිසත්වයෝ ඔහුගේ අග මෙහෙසිය ගේ කුසෙහි ඉපදුණෝ දස මාසයක් ඇවෑමෙන් ඔහු මව්කුසින් නික්මිණි. ඔහුට පූර්ණ වන්දයා හා සමාන ශ්‍රියාවෙන් යුත් මුහුණක් විය. ඒ නිසා ඔහුට සෝමකුමාර යයි නම් කළහ. ඔහු බුද්ධි ප්‍රභාවයට පත්වූයේ මැනවින් අසන ලද්දෙක් වීමටත්, ඇසීමේ මැනවින් රූපි කරන්නෙක් ද

විය. ඒ නිසා ඔහු සුභසෝම යයි හැදින් විය. ඔහු සුදුසු වයසේ තක්සිලාවේ ශිල්ප හදාරා පැමිණියේ පියා සතු සුදුකුඩ සේසත් ලැබ දැහැමින් රාජ්‍යය කෙළේය. මහත් ඉසුරු සම්පත් ද විය. ඔහුට වැනුදේවිය ප්‍රමුඛ දහසය දහසක ස්ත්‍රීහු වූහ.

හෙතෙම පසුකාලයේ දු පුතුන් වඩන්නේ ගෘහවාසයේ නො ඇලුනේ, වනයට පිවිස පැවිදිවනු කැමැත්තේ විය. ඔහු එක දවසක් කැපකරවා අමතා මිත්‍රය; යම්කලෙක මගේ හිසෙහි නරකෙස් දකින්නේ නම්, එකල මට දැනුම් දෙන්නැයි කීවේ ය. කැපකරු ඔහුගේ වචන පිළිගෙන පසුකාලයේ නරකෙස් දැක දන්වා, මිත්‍රය එසේ වී නම් ඒ කෙස් උදුරා මගේ අතේ තබන්නැයි කී කල්හි, ඒ වර්ණැති කෙස් රොද පිටින් උදුරා අතේ තැබීය. ඒ දැක බෝසත්, ජරාව විසින් මගේ ශරීරය මඩනා ලද්දේ යයි බියට පත් ව ඒ නරකෙස් ගෙන, ප්‍රාසාදයෙන් බැස, මහජනයාට වචනා දුන් කල්හි, පනවන ලද රාජ පළඟේ හිඳ සේනාපති ප්‍රමුඛ අසු දහසක් ඇමති සේනාව ද පුරෝහිතයා ප්‍රමුඛ සැටදහසක් බමුණු පිරිස ද, වෙනත් රටවාසින් ආදිහු ද බොහෝ දෙනෙකු කැඳවා මගේ හිසෙහි නරකෙස් හටගත්තේ ය. මම මහළු වීමි. මා පැවිදිවන බව දැනගනිවී යයි කියා පළමු ගාථාව කීවේ ය.

නිගමී වැසි ජනනාව ද, මැති ඇමතියන් ද, පිරිස් වැසියන් ද අමතා දන්වමි. මගේ හිසෙහි (පැසුණු)නරකෙස් හටගත්තේ ය. දැන් මම පැවිදිවීමට කැමැත්තෙමි.

එහි ආමනනයාමී යනු දැනගනිමී යනුයි. රොවනං යනු මම රුවි කරමි. පින්වතුන් සැම මා පැවිදිවන බව දැනගනිවී යයි, ඒ අසා ඔවුන් අතර සිටි එක් විශාරද පුරුෂයෙක් මේ ගාථාව කීවේ ය.

දේවයන් වහන්ස! කෙසේනම් නො කළයුත්තක් කියන්නෙහි ද? මා ගේ ළයෙහි හුලක් ඇත්තාක් වැනි ය. තමුන්නාත්සේ ගේ සත්සියයක් භාර්යාවරු සිටිති. තමුන්නාත්සේ පැවිදි වූ කල්හි ඒ භාර්යාවරු කෙසේ ජීවත් වන්නහු ද?

එහි අභං යනු වෘද්ධියට නොපැමිණි යනුයි. උරසි කපෙපසි යනු අපගේ හදවත් තුළට මනා සේ මුවහන ඇති හුලකින් ඇත්තා සේ ය.

සත්තසතා යනු සමාන ජාතික වූ කෘත්‍රිය කන්‍යාවන් ගේ සමූහයයි කියන ලදී. කථා නූතන නා භවිසසනති යනු, ඔබ පැවිදි වූ කල්හි ඔබ ගේ බිරිත්දැවරු අනාථ වූවෝ පිළිසරණක් නොමැතිව කෙසේ වන්නාහු ද? ඇලා අනාථ කොට, ඔබගේ පැවිදිවීම නම් නුසුදුසු ය.

ඉක්බිති බෝසත් තෙම තෙවෙනි ගාථාවක් ද කීය.

මේ තරුණ භාර්යාවරු තම තමන්ගේ කටයුතුවලින් ප්‍රකට වෙති. ඔවුහු අන් සැමියන් වෙත යනු ඇත. මම ස්වර්ගය පතමින් පැවිදි වන්නෙමි.

එහි, පඤ්ඤායිනිනති යනු, තමන්ගේ ක්‍රියාවන්ගෙන් ප්‍රඥාවන්ත වන්නාහ. මම ඒ නිසා කුමක් කරමි ද. සියළු ළදරු කන්‍යාවෝ වෙනත් රජකු ලදුව පිහිටන්නාහ. ඔහු වෙත ඇලා යන්නා හ.

ඇමතිවරු ආදිහු බෝසතුන්ට ප්‍රතිඋත්තර දීමට නොහැකි වන්නේ ඔහුගේ මව් සමීපයට ගොස්, ඒ කාරණය දැන්වූහ. ඇය ඉක්මණින් ඉක්මණින් අවුත් දරුව, සත්‍යයක් ද? ඔබ පැවිදි වනු කැමැත්තේ දැයි කියා ගාථා දෙකක් කීවා ය.

රජතුමනි! වැළපෙන්නා වූ මා කෙරෙහි කිසිදු බලාපොරොත්තුවක් නැතිව ඔබ පැවිදි වන්නේ නම්, සුතසෝමය! මම තොපගේ මව වීමි ද, එය මා විසින් නපුරු කොට ලබන ලද්දකි.

රජතුමනි! යම් හෙයකින් වැළපෙන්නා වූ මා ගැන බලාපොරොත්තු රහිතව ඔබ පැවිදිවන්නේ නම් සුතසෝමය! මම යම්බඳු වූ තොප ප්‍රසූත කළෙමි ද එය මා විසින් නපුරු කොට ලබන ලද්දක්ම මව කීවාය.

එහි දුලලදධං යනු මව්විසින් මෙවැනි පුත්‍රයෙක් ලබන්නේ නම් එම උපත නපුරු ලැබීමක් විය. යං මෙ යනු යම් කාරණයකින් මා කෙරෙහි නොයෙක් ආකාරයෙන් විලාප දෙන්නිව ඔබ පැවිදිවීමට කැමැති වෙහි. ඒ කාරණයෙන් ඔබ වැනි පුතකුගේ ලැබීම මා ලද නපුරු ක්‍රියාවකි.

බෝසත්, එසේ විලාප දෙන්නා වූ මව සමග කිසිවක් නො කීවේ ය. ඇය හඬා, වැලපී, එකත්පසක සිටියා ය. අනතුරුව ඔහුගේ පියාට දැනුම් දුන්හ. ඔහු පැමිණ හුදකලාව ම ගාථාවක් කීවේ ය.

රජතුමනි! ජරා ජීර්ණ වූ අප ගැන බලාපොරොත්තු නැතිව තුඹ පැවිදි වන්නේ නම් එය කිනම් පැවිද්දක් ද? මෙය කවර නම් මනුෂ්‍ය ධර්මයක් ද පියා ඇසීය.

එහි, යංනො අමෙහ යනු යම් බඳු වූ ඔබ අපගේ පුත්‍රයෙකු සමාන වූයේ, අප වයසට දිරා ගිය කල පෝෂණය කළ යුතු කාලයේ පෝෂණය නොකර ප්‍රපාතයකට ගල් වැටෙන්නාක් මෙන් අත්හැර අපේක්ෂා රහිතව පැවිදිවන්නෙහි නම් ඒ නිසා එය කියමි. කොනාමෙසොතව ධමමො යන බලාපොරොත්තුවයි.

ඒ අසා බෝසත් තෙම නිශ්ශබ්ද විය. ඉක්බිති පියා දරුව සුතසෝමය, ඉදින් ඔබට මව්පියන් කෙරෙහි සෙනෙහසක් නැද්ද? ඔබ ගේ දු දරුවන් තව ම ළදරු වූවෝ වෙති. ඔබ නොමැතිව පැවතීමට නොහැකි වන්නාහ. ඔවුන් වැඩිවියට පැමිණි කාලයේ පැවිදි වන්නැයි කියා, සත්වෙහි ගාථාවද කීවේ ය.

නොපගේ බොහෝ පුත්‍රයෝ නො පැමිණි යොවුන් වයස් ඇති ළදරුවෝ ය. මිහිරි වදන් කියන්නා වූ ඔවුහු ඔබ නො දැක දුකට පත් වෙති.

එහි මඤ්ජු යනු මධුර වචනයයි. නිගව්ජනනී යනු පත්වන්නාහ. කායික වේතසික දුක් අනුභව කරන්නාහයි හඟිමි.

ඒ අසා බෝධිසත්වයෝ මේ ගාථාව කීහ.

නොපැමිණි යොවනත්වය ඇති මිහිරි වදන් කියන මගේ මේ පුත්‍රයන් කෙරෙන් ද ඔබ සැම කෙරෙන් ද, දිගු කලකින් වාසය කොට ද වෙන්වන්නට සිදු වේ. එය නො වැළැක්විය හැක්කකි. බෝසත් කිය.

එහි සබ්බකම්මි තුමෙහි යනු දරුව, හුදෙක් පුත්‍රයන් ගෙන් පමණක් නො ව, ඔබලා කෙරෙන් ද, අන්‍යයන් කෙරෙන් ද, සියළු සංස්කාර කෙරෙන් ද, විරම්භි යඤා දිගුකලක් සිට හෝ වෙනස්වනසුළු බව නියත ය. සියළු ආකාර වූ ලෝක සන්වයෝ ද එකම සංස්කාරයක්වත් නිත්‍ය නම් නැත.

මෙසේ බෝසත් තෙමේ පියාට දැනුම් කථාවක් වදාළේ ය. ඔහු බෝසත්ගේ ධර්ම කථාව අසා නිශ්ශබ්ද විය. ඔහුගේ සමජාතික ප්‍රිය භාර්යාවන්ට ද දැනුම් දිනි. ඇලා ද මාලිගාවෙන් බැස ඔහු ළඟට ගොස් ගොප්කරින් (පාදයේ) අල්ලාගෙන හඬමින් ගාථාවක් කීහ.

ඔබගේ හදවත පලුදු වෙලා ද? නැතහොත් අප කෙරෙහි
කරුණාවක් නොමැති ද? දේවසිනි, අප කැගසා
හඬද්දී අනපේක්ෂිත ලෙස පැවිදි වන්නේ ද?
වැන්දඹු තත්ත්වයට පත්වන අප කෙරෙහි කරුණාවක් නැද්ද?
බිසෝවරු ඇසුහ.

එහි අර්ථය ස්වාමීනි; සුතසෝමය, අප වැන්දඹුවන් කර, යන්නා වූ ඔබට අප්‍රමාණ ස්නේහයක් නොමැතිකමින් අප කෙරෙහි ඔබ ගේ හදවත සිඳුණේ ද? නැතහොත් කරුණාව නැතිවීමෙන්, කාරුණිකත්වය හෝ නැද්ද? අප මෙසේ හඬා කැ ගසා විලාප දෙද්දීන් අප හැර පැවිදිවන්නෙ ඈයි?

බෝසත් තෙම තම පාමුල පෙරළි, හඬා වැලපෙන්නා වූ ඇලාගේ හඬන වැලපෙන ශබ්දය අසා වෙනත් ගාථාවක් ද කීවේ ය.

මගේ හදවත සිඳුරු වී නැත. ඔබ සැම කෙරෙහි
මගේ කරුණාව ද ඇත. ස්වර්ග සම්පත්තිය පතන්නා වූ මම
ඒ සඳහා පැවිදි වන්නෙමි.

එහි සග්ගඤ්චා යනු මම ස්වර්ගය ද ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ, යම් භෙයකින් මේ පැවිද්ද නම් බුද්ධාදී උතුමන් වර්ණනා කර ඇත. එබැවින් පැවිදි වන්නෙමි. නුඹලා අහිතක් නොසිතවූ. සැනසෙනු මැනවි.

ඉක්බිති ඔහුගේ අග මෙහෙසියට දැනුම් දුන්න. ඇය දරු බරින් පිරිපුන් ගර්භණී වූවා පැමිණි, බෝසතුන් වැද එකත්පසක සිටියා ගාථා තුනක් ද කීවාය.

දේවයිනි, වැළපෙන්නා වූ මා කෙරෙහි අනපේක්ෂිතව පැවිදිවන්නෙහි ද? සුතසෝමය, යම්බඳු වූ මම නොපගේ භාර්යාව වෙමි ද, එය මා නපුරුකොට ලබන ලද්දක් විය.

දේවයනි, මම නොපගේ භාර්යාව වෙමි. මගේ කුස පිළිසිඳ ගත් දරුවා කෙරෙහි ඔබ බලාපොරොත්තු රහිතව පැවිදි වන්නෙහි ද? ඔබගේ භාර්යාව වීම මා නපුරුකොට ලද්දකැයි සිතමි.

මාගේ දරු ගර්භය මුහුකුරා ගියේය. කුස හොත් දරුවා යම්දිනෙක පුසුන කරමිද ඒ තාක් ඉවසුව මැනව. එකලා වූ මා වැන්දඹු නො කෙරේවා. පසුව දුක්විඳ දරා ගනිමි. අගමෙහෙසිය කීවා ය.

එහි යංමෙ යනු, යම්හෙයකින් මා විලාප දෙන්නිමුත් ඔබ අපේක්ෂා රහිතව පැවිදි වන්නෙහි. එහෙයින් මා විසින් ඔබ සමීපයේ අග්‍ර මහේමි තනතුරු ලබන ලද්දේද, එය දුර්ලභය. දෙවෙනි ගාථාවෙන් යම් හෙයකින් ඔබ කුස පිළිසිඳ ගැනීම හැරදමා අපේක්ෂා රහිතව පැවිදි වන්නේ නම්, ඒ නිසා මා විසින් ඔබේ භාර්යාව ලබන ලද්ද? එය ද නපුරු සිද්ධියක් වේ යන අර්ථයයි. යාවනං යනු යම්තාක් මම ඒ ගර්භය පහකරමිද? ඒ තාක් (දරු පුසුනිය) ඉවසුව මැනවි.

ඉක්බිති බෝසත්තුමෝ ගාථාවක් වදාළ සේක.

තීගේ දරු ගර්භය මුහුකුරා ගියේ යයි දනිමි. එබැවින් තී පුත්‍රයකු පුසුන කරව. ආලාමක පුත්‍රයාද තී ද හැර මම පැවිදි වන්නෙමි යි රජ කීය.

එහි, පුතනං යනු සොඳුර; ඔබේ ගර්භය පිරිපුන් බව දනිමි. ඔබ බිහිකරනු ලබන්නා වූ පුත්‍රයා පුසුන කළ මැනවි. ඇය දුවක නො වේ. යහපත් ලෙස පුතකු පුසුන කරවා. මම ඔබ හා පුත්‍ර ද හැර පැවිදි වන්නෙමි. යනුවෙනි.

ඇ ඔහුගේ වචනය අසා ශෝකය වලකා ගැනීමට නොහැකිවන්නී දේවයන් වහන්ස, දැන් පටන් අපට ශ්‍රියාවක් නම් නැත යයි දැතින් හදවත අල්ලාගෙන කඳුළු වගුරුවන්නී මහභසින් හැඬුවා ය. ඉක්බිති ඇයව අස්වසාලමින් බෝධිසත්වයෝ

ව්‍යු දේවිය, ඔබ හඬන්න එපා. කිණිහිරි පුෂ්පයක් මෙන්
 නෙත් ඇත්තී ශෝක නොකරන්න. ප්‍රාසාදයට නගින්න.
 අපේක්‍ෂා රහිතව මම යන්නෙමි
 යන ගාථාව කීවේ ය.

එහි මා කිං වඤ්ඤ රුදී යනු සොදුරු; ව්‍යු දේවිය නුඹ නො හඬන්න.
 මා සොවි වනනිමිරමනකකි යනු කටරොඩු මල් හා සමාන නෙත්
 ඇත්තේ, පෙළෙහි වනාහි, කොවිලාර තමබකකි යනුවෙන් ලියන ලද
 පරසතු මලක් මෙන් තඹවත් නෙත් ඇත්තේ යන අර්ථයි.

ඇය ඔහුගේ වචන අසා, සිටීමට නොහැකි වන්නී, ප්‍රාසාදයට නැගී
 හඬමින් සිටියා ය. ඉක්බිති ඇයව බෝසතුන්ගේ ජ්‍යෙෂ්ඨ පුත්‍රයා දැක
 කුමක් නිසා මව හඬමත් සිටින්නී දැයි විචාරන්නේ මේ ගාථාව කීවේය.

අම්මේ; කවරෙක් ඔබ කෝප කළෙහි ද? කුමකට හඬහි ද?
 කුමක් නිසා දැඩිව මා දෙස බලන්නෙහිද? දඩුවම් නොකළ යුත්තෙකු
 වුවත් ඤාතීන් ඉදිරියේදී ම නසමි. අම්මේ! මේ කරුණ මට
 පහදා දෙන්නැ'යි වැඩිමහල් පුතා කීය.

එහි කොපෙසී යනු මැණියනි; කවරෙක් නම් කෝප කරහිද? කවරෙක්
 ඔබට අප්‍රිය කළේ ද? අපෙකබසි වා යනු මා දැඩි ලෙස බලන්නී කුමක්
 නිසා හඬහි ද යන අදහසයි. කං අවජ්‍යධං ඝාතෙමි යනු ඝාතනය
 නොකළ යුත්තා වූ, කවරෙක්, තමන්ගේ ඤාතීන් දෙස බලමින් අනෙකක්
 ඝාතනය කරමිදැයි මට කියව යයි විචාරයි. ඉක්බිති දේවිය මේ ගාථාව
 කීවාය.

පුත්‍රය! යමෙක් මා කෝප කළේ ද, හෙතෙම ලබන ලද ජය ඇති
 ඔබගේ පියා වන්නේ ය. හෙතෙම නසන්නට නො හැකිය.
 තොප ගේ පියා 'මම අපේක්‍ෂා රහිතව යන්නෙමි' මට කීවේ ය.

එහි විජ්ජාවි යනු දරුව, යමෙක් මේ පෘථිවියෙහි රජකම් කරයිද?
 ඔහු මා කෝප කරයි. අප්‍රියාවෙන් හටගත් මගේ හදවතේ කෝපය ද
 ශෝකය ද පවතියි. ඔහු ඔබ විසින් නැසීම නොකළ හැකියයි සිතමි.
 දරුව, ඔබේ පියා මාව ද, රාජ්‍යශ්‍රීය ද හැර දමා අරණ්‍යයට පිවිස පැවිදි
 වන්නෙමි කීවේය. මේ මගේ හැඬීමට කාරණය වේ.

ඔහු, ඇයගේ වචනය අසා ම මැණියනි, කුමක් නම් කියහි ද? එසේ වූ කල්හි අපි අනාථ වන්නෙමුයි හඬමින් මේ ගාථාව කීවේ ය.

යම්බඳු මම පෙර රියට නැග උයනට ගියෙමි ද මදැතුන් හට පහර දුනිමි ද? මා පිය සුතසෝම රජු මහණ වූ කල්හි මම ඒවා කෙසේ කරමි ද? වැඩිමහලු පුතා ඇසී ය.

එහි අර්ථය:-

මම පෙර යම්, සිව්වරග සෙනඟින් යුතුව, සියළු ආකාරයෙන් සැරසී රඬයට නැග උයනට යමි. මත් ඇතුන් හා යුධ කරමි. අනෙක් අශ්ව ක්‍රීඩාදිය ද කරමි. ඉදින් සුතසෝම පැවිදි වූ කල්හි මම කෙසේ ඒවා කරන්නෙමි ද?

ඉක්බිති ඔහුගේ සත් හැවිරිදි කනිෂ්ඨ සොහොයුරාද, ඒ දෙදෙනා හඬමින් සිටිනවා දැක මව, සමීපයට එළඹ, අමීමේ, කුමන කරුණක් නිසා නුඹලා හඬවුදැයි විචාරා, ඒ කාරණය අසා, එසේ වී නම් නො හඬවු. මම පියාට පැවිදි වීමට ඉඩ නො දෙමියි ඒ දෙදෙනාව ම අස්වසා කිරිමට සමග ප්‍රාසාදයෙන් බැස පියා සමීපයට ගොස් පියාණෙනි, ඔබ අප කෙරෙහි කරුණාවක් නො දක්වා අප හැර පැවිදිවෙමියි කියහි. මම ඔබට පැවිදිවීමට නො දෙන්නෙමියි පියාගේ බෙල්ල දැඩිව අල්වාගෙන ගාථාව කීවා ය.

පියාණෙනි, මගේ මව හඬද්දී, වැඩිමහල් සහෝදරයාගේ අකමැත්ත තබිය දී, පැවිදි වෙහි ද, නුඹ වහන්සේගේ අත් දෙක තරයේ අල්ලා ගනිමි. අප අකමැතිව සිටිය දී නොයනු මැනැවියි බාලපුත්‍රයා පැවසී ය.

බෝසත් තෙම මෙසේ සිතීය. මේ මට උවදුරක් කරයි. කවර හෝ උපායකින් එය වලකාලන්නෙමුයි, අනතුරුව කිරිමව දෙස බලා මැණි කිරිමවිනි, මගේ මැණික් පළඳනාවක් ඇත. එය ඔබ ගනීවා. මට අනතුරක් කරාවී. පුත්‍රයා ඉවතට රැගෙන යන්න. තෙමේ පුතුගේ අතගෙන ඉවත් කිරිමට නොහැකි වන්නේ ඇගේ අල්ලස සිහිපත් වී මේ ගාථාව කීවේ ය.

එම්බා කිරිමවුනි; ඔබ නැගිටීවා!

මේ කුමරු අත් තැනක සිත් අලවාවා යන්න.

මට උවදුරු නොකරවා. මගේ ස්වර්ග ගමන ප්‍රාර්ථනා කරව.

මෙහි ඉමං කුමාරං යනු මැණි කිරිමවුනි; තුඹ නැගිටින්න. මේ කුමරු ඉවත් කොට අවුත් මේ මැණික ගෙන වෙනත් තැනකට ඔහු රැගෙන සතුටු කරව.

ඇය අල්ලස ලැබ කුමරු පහදවා ගෙන වෙනත් තැනක රැගෙන ගොස් හඬමින් මේ ගාථාව කීවා ය.

මේ දිලිසෙන්නා වූ මැණික ආපසු දෙන්නෙහි නම් යහපති.
මට මෙයින් කවර ප්‍රයෝජන ද? සුතසෝම රජු පැවිදි වූ කල්හි
මේ මැණික ගෙන මම කුමක් කරන්න ද කියමින් කිරි මව වැළපුනාය.

එහි අර්ථය - ඉදින් අල්ලස් පිණිස මෙය ගන්නා ලදී. බබළන මැනවින් ආලෝකවත් වූ මැණික දෙන්නේ ද, සුතසෝම රජු පැවිදි වූ කල්හි, මට මෙයින් කවර අර්ථයක් ද? කිං නු මෙතං කරිසාමී යනු මම ඔහු පැවිදි වූ කල්හි මෙය නොලබන්නෙමි. ලබන්නී නමුත් ඉන් කුමක් කරන්නෙමි ද? මගේ කර්ම විපාක බලවූ.

ඉක්බිති මහාසේන ගුප්ත මෙසේ සිතී ය. මේ රජු ගෙදර මගේ ධනය, ටිකක් යයි හැඟීම් ඇතිකර ගනියි, සිතමි. බොහෝ සම්පත් ඇති බව කියන්නෙමියි, ඔහු නැගිට වැඳ ගාථාවක් කීවේ ය.

ඔබේ ධනාගාරය ඉතා විශාලය. ඔබේ කෝෂ්ටාගාරය ද පිරිපුන්ය. ඔබ පෘථිවියෙහි ජයගත් රජු ය. දේවයනි, එහි සිත් අලවා වාසය කරනු මැනවි. පැවිදි නොවනු මැනවි.

ඒ අසා බෝසත් තෙම මේ ගාථාව කීවේ ය.

මගේ භාණ්ඩාගාරය විපුලය. මගේ කෝෂ්ටාගාරය ද පිරිපුන් ය. මා පෘථිවිය ජයගත් රජුය. ඒ සියල්ල හැරදමා පැවිදි වන්නෙමි.

ඒ අසා ඔහු නික්ම ගිය කල්හි, කුලවර්ධන නම් සිටුතුමා නැගිට වැඳ මේ ගාථාව කීවේ ය.

මගේ ධනය ද ඉතා බහුලය. දේවයනි, එය අපට ගණන් කිරීමට ද නොහැකිය. දේවයනි, ඒ සියල්ල ඔබට දෙමි. සතුටුවෙව. සිත් අලවා වාසය කළ මැනවි. රජතුමනි, පැවිදි නොවෙව.

ඒ අසා බෝසත් මේ ගාථාව කීවේ ය.

ඔබේ විශාල වූ ධනය ගැන දැනිමි. කුලවර්ධනය නා විසින් ද
මා පුදන ලද්දේ වෙමි. ස්වර්ග සම්පත්තිය පනත්තෙමි.
එහෙයින් මම පැවිදි වන්නෙමි.

ඒ අසා, කුලවර්ධන පහව ගිය කල්හි, බෝසත් තෙම සෝමදත්ත
නම් කනිටු සොයුරා අමතා දරුව, මම කුඩුවේ දමන ලද වලිකුකුළකු
මෙන් කළකිරුණේ මට ගෘහවාසය සතුට ගෙන නො දෙයි. මැඩ පවත්වයි.
අද ම පැවිදි වන්නෙමි. නුඹ මේ රාජ්‍යය පාලනය කරවයි, රාජ්‍යය පවරා
දෙමින් මේ ගාථාව කීවේය.

සෝමදත්ත කුමාරය! මම දැඩිසේ කළකිරුණේ වෙමි.
මට සතුටක් නැත. නො ඇල්ම මා කෙරෙහි ආවේය. යම්හෙයකින්
අන්තරායෝ බොහෝ වෙත්ද? මම අද ම පැවිදි වන්නෙමි.
සෝමදත්ත කුමරුව රාජ්‍යය පවරා දෙමින් සුතසෝම රජු පැවසීය.

ඒ අසා, ඔහු ද පැවිදිවීමට කැමැත්තේ ඒ අර්ථය ප්‍රකට කරවමින් මේ
ගාථාව කීවේ ය.

සුතසෝමයන් වහන්ස! අදම පැවිදි වෙන්නමැයි යන්න, නුඹ විසින්
කීරණය කරන ලද්දේද, නුඹ වහන්සේ පැවිදි වන්නේ නම් මම ද
පැවිදි වන්නෙමි. තොප හැර ගිහිගෙයි සිටින්නට මම උත්සාහ
නො කරමි.

ඉක්බිති ඔහු එය ප්‍රතිකේෂප කොට ගාථා අර්ධයක් කීවේය.

නගරයෙහි ද ජනපදයෙහි ද දැනටමත් ආහාර නො පිසී.
අප දෙදෙනාම පැවිදි වූ කල්හි රටවැසියෝ අනාථ වෙති.
එබැවින් ඔබට පැවිදි වන්නට ඉඩක් නැත.

එහි නහි පව්වහි යනු දැන්ම ම මගේ පැවිදි අභිලාෂය අසාම, මේ
දොළොස් යොදුනක් වූ සුදර්ශන නගරයේ ද, මුළු ජනපදයේද කිසි
උදුනක ගිනි නොදල්වයි. කිසිවක් නොපැසෙයි. අප දෙදෙනාම පැවිදිවූ

කල්හි රටවැසියෝ අනාථ වෙන්නාහ. එබැවින් ඔබ සමග පැවිදිවීම නොකළ හැකි ය. මම ම පැවිදි වන්නෙමියි.

ඒ අසා මහාජනයා මහබෝසතුන්ගේ පාමුල වැතිරී හඬමින් මෙසේ කීහ.

සුභසෝම රජු පැවිදි වූ කල්හි අපි දැන් කුමක් කරන්නෙමු ද?

ඉක්බිති බෝසත්, ඉදින් ශෝක නොකරවු. මම බොහෝ කලක් ඔබලා සමග වාසය කළත් ඔබ හැමගෙන් යම් දවසක වෙන්වෙමි. උපන් සංස්කාරවල නිත්‍යතාවයක් නැතැයි මහජනයාට ධර්මය දේශනා කරමින් කීවේ ය.

මේ ජීවිතය රජකයන්ගේ අළු පෙරහනෙහි රැදි ස්වල්ප වූ ජලයක් මෙන් වහා අවසන් වන්නේ ය. මෙසේ ස්වල්ප වූ ජීවිත කාලයේ දී පමා වන්නට කලක් නැත්තේය.

මේ ජීවිතය රඳවුන්ගේ අළු පෙරහනෙහි රැදි කුඩා දියත්තක් මෙන් වහා සිඳී යන්නේ ය. මෙසේ වූ කෙටි ජීවිත කාලයෙහි බාලයෝ පමා වන්නාහ.

තෘෂ්ණා බැඳීම්වලින් බැඳුණු ඔවුහු නරකය, නිරිසන් යෝනිය, ප්‍රේත විෂය, අසුර කාය නම් සිවු අපායයන් වර්ධනය කරති.

එහි, උපනියායනිදං මඤ්ඤාදා යනු, දරුවනි, මේ ජීවිතය ස්වල්ප කාලයක් පවති යයි මම කල්පනා කරමි. වෙනත් සූත්‍රවලදී ද ළඟට පමුණුවයි යන අර්ථයෙන් උපනියායනත්ථො යෙදී ඇත. මෙහි පිරිසිදු අර්ථය නම් යම්සේ ජලය ස්වල්පයක් රඳවුන්ට අලුහුණු මිශ්‍ර වූයේ වහාම හාත්පසින් එය ප්‍රයෝජනයට ගනු ලැබේද, ජීවිතය ද එසේමය. එවං සුපරිත්තකෙ ජීවිතෙ ඒ ස්වල්ප වූ ආයු සංස්කාරගෙන හැසිරෙන්නා වූ සන්වයන්ට පුණ්‍යක්‍රියා පිණිස ඉඩක් නැත. පමජ්ජං කාලො අප්‍රමාදීව කිරීමට වටනේ යයි යනු මෙහි අර්ථයයි. අථ බාලා පමජ්ජනති යනු අජර අමර මෙන් සිට අශූචි වලක උගරන් මෙන් සිට, කාම නැමැති මඩෙහි කිම්දෙන්නාහු ප්‍රමාද වෙති. අසුරකායං යනු කාලකඤ්ජික වැනි අසුර යෝනිවල වැඩෙත් යන අර්ථයි.

මෙසේ බෝසත් තෙම මහාජනයාට ධර්ම දේශනා කොට පුෂ්පක නම් ප්‍රාසාදයට නැග, සත්මහල් බිමේ සිටියේ කඩුවකින් කොණ්ඩයේ (හිස් මුදුන) කපා මම තොපගේ කිසිවෙකු නො වෙමි. තොපගේ රාජ්‍යය තොපම ගනිව් යයි තලප්පාව සහිත හිස්මුදුන (කොණ්ඩය) මහජනයා අතරට දැමීය. එය ගෙන මහාජනයා බිම පෙරළෙමින් හැඬුහ.

ඒ ස්ථානයේ මහත් දූවිලි වළාවක් පැන නැංගේය. එතැන සිටි ජනතාව එය වලකා, රජු දෙස බලා, රජු විසින් හිස්මුදුන සිඳ තලප්පාව සමග හිස්මුදුන මහජනයා අතරේ විසිකලා වන්නේ යයි ඒ නිසා මේ ප්‍රාසාදය නුදුරින් දූවිලි වළාවක් හටගත්තේ යයි හඬමින් ගාථාව කීවේය.

අපගේ මහත් යශස් ඇති ධර්මරාජන් වූ රජුගේ කේශයෝ සිඳින ලද්දාහයි හඟිමි. පුෂ්ප නම් ප්‍රාසාදයට නුදුරු තන්හි ඉතා උස්ව රජස් නැගේ යයි මහජනයා හඬමින් කීයේය.

එහි උභයඤ්ඤතෙ යනු පැනනැංගේය යනුයි. රජගමය යනු දූවිලි කන්දකි. අවිදුරෙ යනු අප සිටිතැනට නුදුරින් යනුයි. පුප්පකමිහි යනු පුෂ්පක නම් මාළිගාව සමීපයේ. මඤ්ඤතො යනු අප ධර්මරාජයාණන්ගේ කෙස් සිඳුණේ වන්නේ යයි හඟිමි.

බෝසත්හුද, සේවකයකු යවා පැවිදි පිරිකර ගෙන්වාගෙන කපුවා ලවා කෙස් රවුල් බහා, පලන් ආහරණ යහන් මත හෙළා රත්පට කඩදාවළු කපාදමා කෂාටන් වස්ත්‍ර පෙරවා මැටිපාත්‍රය වම් උරහිසේ එල්ලාගෙන සැරයටිය ගෙන පොළෝ තලයේ ඔබ්මොබ සක්මන් කර ප්‍රාසාදයෙන් බැස ඇතුල් වීටියට පිළිපන්නේ ය, යන බව කිසිවෙක් හඳුනා නො ගත්තේ ය.

ඉක්බිති සත්සියයක් පමණ කෂත්‍රිය කන්‍යාවෝ ප්‍රාසාදයට නැග බෝසත් නොදැක. අබරණ භාණ්ඩ පමණක් දැක, බැස, ඉතිරි සොළොස් දහසක් ස්ත්‍රීන් ළඟට ගොස් ඔබලාගේ ප්‍රිය ස්වාමියා වූ සුතසෝම මහරජු පැවිදි වූයේ යයි මහ හඬින් හඬමින් වැලපෙන්නාහු පිටතට නික්ම ගියහ. එකෙණෙහි මහජනයා ඔහු පැවිදි වූ බව දැනගත්හ. සියළු නගරවැසියෝ කැලඹී අපගේ රජතුමා පැවිදි වූයේ යයි, රජ දොරටුව ළඟ රැස් වූහ. මහජනයා, රජු මෙතැන සිටින්නේ අනත සිටින්නේ යයි, ප්‍රාසාද ආදී රජුගේ පරිහරණය කළ තැන්වලට ගොස් රජු නො දැක:-

අන්තඃපුර ස්ත්‍රීන් විසින් පිරිවරණ ලද්දා වූ, රජතෙමේ යම් ප්‍රාසාදයෙකිනි හැසිරීමෙන් ද රන්වන් මල් හා මල්මාලාවලින් සපිරුණු මෙය වූ කලී ඒ රජුගේ මාලිගාවයි.

ඤාති සමූහයා විසින් පිරිවරන ලදුව, රජතෙම යම් ප්‍රාසාදයෙකිනි හැසිරුණේ ද, රන්වන් මල් හා මල්මාලාවලින් සපිරුණු මෙය ඒ රජුගේ මාලිගාවයි.

රාජ ස්ත්‍රීන් පිරිවරාගෙන රජතුමා හැසිරුණු, කුටාගාරය යමක් ද රන්වන් මල් හා මාලාවලින් විවිඳු වූ මෙය ඒ රජුගේ කුටාගාරයයි.

අන්තඃපුර ස්ත්‍රීන් විසින් පිරිවරන ලද රජු යම් උයනෙක හැසිරුණේ ද, සෑම කල්හි ම මල් පිපී ඇති, සිත්කළු අශෝක වනයයි.

ඤාති සමූහයා පිරිවරා ගෙන, ඒ රජු යම් උයනෙක හැසිරුණේ නම්, සෑම කල්හිම මල් පිපුණු අශෝක වනය මෙය වේ.

අන්තඃපුර රාජ ස්ත්‍රීන් සමග ඒ රජු යම් උයනක හැසිරුණේ ද, සියලු කල්හි මනාවැ මල් පිපුණු ඒ උයන මෙය වේ.

සිය ඤාති සමූහයා පිරිවරා ගෙන සුතසෝම රජු යම් උයනක ළිහි වූයේ ද, සදාකල්හි ම මල් පිපී ඇති ඒ මල් උයන මෙය වේ.

අන්තඃපුර රාජස්ත්‍රීන් සමග රජතුමා හැසිරුණු හැමදා ම මල් පිපෙන ඒ කිණිහිරියා මල් උයන මෙය වේ.

ඤාති සමූහයා පිරිවරා රජු යම් කිණිහිරියා මල් උයනක සැරිසැරී ද හැමදා මල් පිපෙන ඒ කිණිහිරියා මල් උයන වෙයි.

මේ ගාථා කියමින් හඬා වැලපෙමින් හැසිරුණෝ ය.

එහි විනිකිණෙණ යනු රන්වන්පාට මල්වලින් ද, විවිධ මල්මාලාවලින් ද තුරුලියෙන් ද ගැවසී ගත් යනුයි. පරිකිණෙණ යනු, පිරිවරණ ලදයි. ඉත්තාගාරෙහි යනු දාසිහු ඇසුරුකොට ඇති ස්ත්‍රීහු ඉත්තාගාර

නම් වේ. ඤාති සංසෙනා යනු ඇමතියෝ ද, මෙහි ඤාතිහු ම වෙනි. කුටාගාරං යනු සත්රුවනින් විවිත්‍ර සිරියහන් කවිය පිහිටි ඇතුළත මන්දිරයයි. අසෝකවනිකා යනු අශෝක මල් උයනයි. සබ්බකාලිකා යනු, සියලු දෙනා පරිභෝග කරන, නිතර පිපුණු මල් ඇති යයි උයානං යනු, සෘතු හයේදී ම හටගන්නා මල්-ගෙඩිවලින් ගැවසීගත් කිණිහිරියා වැනි වනාන්තර උයන් වේ. සබ්බකාලිකං යනු සියළු කාලයේ මල් ගෙඩිවලින් යුක්ත බවයි. සඤ්ජනනා යනු නොයෙක් ආකාර වූ ජලජ මල්වලින් ගැවසුණු, පිරුණු, අණ්ඩපේහි විනිකිණණ යනු පක්ෂි සමූහයා විසින් ගැවසීගත්, මෙසේ ඒ ඒ ස්ථානවල හඬා වැලපී මහජනයා නැවත රාජංගනයට පැමිණ -

අන්තඃපුර ස්ත්‍රීන් පිරිවරා රජු හැසිරුණු මනාව මල් පිපි පළොල් වනය මෙයයි.

ගාථාව කියා, තමන්ගේ නිවසේ සම්පත් හැර දු දරුවන් ද හැරපියා, අන්දෙකට අසුචු දෙයක් රැගෙන නික්ම බෝසතුන්ගේ සම්පයට ගියහ. එවිට මව්පියෝ ද, දූදරුවෝ ද දහසය දහසක් පමණ නාටක ස්ත්‍රීහු ද, ගියවිට මුළු නගරය හිස්වූයේ මෙන් විය. ජනපදවාසීහු ද ඔවුන්ගේ පසුපසින් ගියහ. බෝධිසත්ව තෙමේ දොළොස් යොදුනක් පමණ දුර පිරිස ගෙන හිමාලය පව්ව මුට්ට එළඹියේ ය. එවිට ඔහුගේ අභිනිෂ්ක්‍රමණය බව දැන ශක්‍රයා, විශ්වකර්ම දිව්‍යපුත්‍රයා අමතා, දරුව විශ්ව කර්මය; සුතසෝම මහරජු, අභිනිෂ්ක්‍රමණයට නික්මෙන්නේ වසන තැන දැන ගැනීම වටීයයි, මහත් සමාගමක්ද වන්නේය. හිමවත් පෙදෙසට යව, එහි ගංගාතීරයේ තිස්සොදුනක් පමණ වූ දිග, පස්සොදුනක් පළල ආශ්‍රමයක් මව්වයි යැවී ය. ඔහු එසේ කොට, ඒ අසපුච්චේ පැවිදි පිරිකර පවරා දී එක් පදික මාර්ගයක් විවරකොට. දෙවිලොවටම ගියේ ය.

බෝසත් තෙමේ ඒ මාර්ගයෙන් ගොස් ඒ අසපුච්ච පිවිස පළමුව තමන් පැවිදි වී, පසුව සෙසු පිරිස පැවිදි කරවී ය. සවස් කාලයේ බොහෝ පිරිසක් පැවිදි වූහ. තිස්සොදුනක් තැන පරිපූර්ණ විය. විශ්වකර්මයා විසින් ආශ්‍රමය නිර්මාණය කිරීම ද, බොහෝ පිරිසක් පැවිදි වූ නියාව ද, බෝසතුන්ගේ අසපුච්ච නිර්මාණය වූ ආකාරය ද හස්තිපාල ජාතකයෙහි සඳහන් අයුරින් ම දකියුතු ය. එහිදී බෝසත්හු යමෙකුට කාම විතර්කාදි මීථ්‍යා විතර්ක උපදිසිද, ඒ ඒවා අහසින් එලඹ අහසේ පළඟින් හිඳ අවවාද දෙමින් ගාථා දෙකක් කීහ.

පෙර නොප විසින් කරන ලද කාම ක්‍රීඩා, කාය වාචා චිත්ත වශයෙන් කළ ක්‍රීඩා, නොප සිත්හි පහළ නොවේවා!
 සිතහ කාරණයන් ද සිහි නො කරවු. සිත්කළු සුදුර්ශන නගරය ගැන සිත් නො කරවු. කාමය නොපට හිංසා නො කෙරෙත්වා.

දවල් රැ අප්‍රමාණ වූ මෙෙක්‍රී සිත වඩවු. ඉක්බිති පින් ඇත්තවුන්ගේ වාසස්ථානය වූ දෙවි පුරයට යනු මැනවිසි සිය පිරිසට අවවාද කෙළේය.

එහි රතිකිළිතානි යනු, කාමරතිය ද, කය වචන සිත තුළ ක්‍රීඩා වශයෙන් පවතින ක්‍රීඩාවන් ද දැනගුණය. මා වො කාමා හනිංසු යනු, නුඹලාට වස්තුකාම, ක්ලේශකාම දෙක භානියක් නොම කෙරේවා. රමමඤ්ඤි යනු සුදුර්ශන නගරය රමණිය වේ. එය සිහි නොකරවු මෙතතං යනු මේ දේශනා මාත්‍රයෙන් ම යම් බඳු සතර බ්‍රහ්ම විහරණ කීවේද එයයි. අපපමාණං යනු, අප්‍රමාණ සත්ත්වයන් මෙතෙහි කිරීමයි. ගඤ්ජ්ජා යනු යවු. දේවපුරං යනු බ්‍රහ්මලෝකයයි.

ඒ සාමී ගණයා ද ඔහුගේ අවවාදයේ පිහිටා බ්‍රහ්මලෝක සරණ ගියේ යයි සියල්ල හස්තිපාල ජාතකයේ සඳහන් වූ අයුරින් කිවයුතු ය.

ශාස්තෘෂ්ඨන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා මහණෙනි, දැන් පමණක් නොවේ, පෙරත් තථාගතයන් වහන්සේ මහා නෛෂ්ක්‍රමයෙන් නික්මුණේ යයි වදාරා, ජාතකය නිමකළ සේක. එකල මවිපියවරු මහරජකුලය වූහ. වජ්‍ර නම් රාහුල මාතාව වූවාය. ජ්‍යෙෂ්ඨ පුත්‍රයා ශාරිපුත්‍රයන්ය. කනිෂ්ඨ පුත්‍රයා රාහුල විය. කිරි මව බුජ්ජුත්තරා වූවාය. කුලවර්ධන සිටුතුමා නම් කස්සප විය. මහාසේන ගුප්ත මොග්ගල්ලාන තෙරුන් විය. සෝමදත්ත කුමාරයා ආනන්ද විය. සෙසු පිරිස බුදුපිරිස වූහ. සුතසෝම රජු වනාහි සම්මා සම්බුද්ධ වූ මම ම වෙමි.

වුල්ල සුතසෝම ජාතකය නිමි.

සහළිස්වැනි නිපාත (40) වර්ණනා නිමි.

18-1

උඩඩයහනෙ ජනපදො යන මෙය ශාස්තෘෂාන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක. පුරාණ බිරිඳක පෙළඹවීමක් අරඹයා වදාළ සේක. කථාවට මාතෘකා වූ ඒ හික්කුළු කවර තැනැත්තියක් නිසා කළකිරුණේදැයි විචාරා පුරාණ බිරිඳ නිසා යයි කී කල්හි මහණ පෙර ද ඇය ඔබට අයහපත්කාරී වූවා, නුඹ ඇය නිසා, ධ්‍යානයෙන් පිරිහී මහා විනාශයකට පැමිණියේ යයි කියා අතීතය ගෙනහැර පෑ සේක.

අතීතයේ බරණැස බුන්මදත්ත රජු රාජ්‍යය කරවන කල්හි බෝධිසත්ත්වයෝ උසස් බ්‍රාහ්මණ මහාසාල කුලයෙහි ඉපිද වැඩිවියට පැමිණියේ ඉගෙන ගත් ශිල්ප ඇත්තේ සෑම ප්‍රවෘත්තාවෙන් පැවිදි වී ධ්‍යාන අභිඥා උපදවා හිමවත් පෙදෙසේ කල්ගත කළහ.

අලම්බුසා ජාතකයෙහි කියන ලද පරිද්දෙන් ඒ නිසා එක් මුව දෙනක් ගැබක් ලැබ පුත්‍රයකු වැදුවා ය. ඉසිසිංග යයි ඔහුට නමක් විය. ඉක්බිති ඔහු ගේ පියා ඔහු නිසි වයසට පැමිණි කල්හි පැවිදිකොට කිසුණු පිරියම් උගැන්වී ය. නොබෝ කලකින් ම ධ්‍යාන අභිඥා උපදවා ධ්‍යාන සුවයෙන් කල්ගත කෙළේය. දැඩියේ තපස් කිරීමෙන් උතුම් ලෙස දිනන ලද ඉඳුරන් ඇත්තේ විය.

ඔහුගේ ශීල තේජසින් ශක්‍ර හවන කම්පා විය. ශක්‍රයා ආචර්ජනා කරමින්, ඒ කාරනය දැන උපායෙන් ඔහුගේ සිල් බිඳෙන්නෙමිසි අවුරුදු තුනක් මුළුල්ලේ සකල කාසි රටෙහි වර්ෂාව නවතාලී ය. රට, ගින්නෙන් දැවුනාක් මෙන් විය. ශස්‍ය නොවැඩෙනා කල්හි දුර්හික්‍ෂයෙන් පෙළුණු මිනිස්සු රැස්වී රාජ්‍යාංගනයේ උද්ඝෝෂණය කළහ. ඉක්බිති රජතුමා වා කවුළුවේ සිට මේ කීමෙක්දැ යි ඔවුන් විචාළේ ය. මහරජතුමනි, අවුරුදු තුනකින් වර්ෂාව නො ලැබෙන්නේ මුළු රටම කැලඹී යයි. මිනිස්සු දුකට පත්වූවෝ, වර්ෂාව වස්සවන්න මහරජතුමනි, රජු සිල් සමාදන් වී පෙනෙවස් සමාදන්ව වාසය කරන්නේ නමුත් වැසි වැස්සවීමට නොහැකි විය. එකල ශක්‍රයා රාත්‍රී අඩක් ගෙවුනු පසු ඔහුගේ සිරියහනට පිවිස, ඒකාලෝක කොට අහසේ සිටියේය.

රජු ඔහු දැක, නුඹ කවරෙක්දැයි විචාළේ ය. මම ශක්‍රයා වෙමි. කවර අර්ථයකින් ආවේ ද? දේවයන් වහන්ස, රටෙහි වර්ෂාව නැත. වර්ෂාව ලබාදෙනු මැනවි. වැසි නොවැසීමට කාරනය දන්නෙහි ද? නො දනිමි. මහරජ, හිමවත් පෙදෙසේ ඉසිසිංග නම් තාපසයෙක් වාසය කරයි. උග්‍රතපස් ඇත්තේ පරම ඉඳුරන් දිනන ලද්දේ ය. ඔහු නිතර වැසිවසින කල්හි කිපී, අහස දෙස බැලීය. ඒ නිසා වර්ෂාව නො වසීයි. දැන් එයට කුමක් කළ යුතු ද? ඔහුගේ තපස බිඳි කල්හි වැස්ස වසීවි. කවරෙක් ඔහුගේ තපස බිඳීමට සමත් වේද? ඔබගේ දියණිය නළිනිකා, ඔහුගේ තපස බිඳීමට සමර්ථ වෙයි. ඇය කැඳවා අසවල් නම් ඇති තැනට ගොස් තාපසයාගේ තපස බිඳින්නැයි යවව. මෙසේ ශක්‍රයා රජුට අවවාද කොට සිය වාසස්ථානයට ගියේ ය. රජ දෙවෙනි දිනයේ ඇමතියන් සමග සාකච්ඡා කොට දූව කැඳවා පළමු ගාථාව කීවේ ය.

නලිනී කුමරිය! මුළු රට නියඟින් දැවේ. ජනපද වැසියා කැළඹෙයි. රට ද නැසෙන්නේ ය. එව නළිනිකා යන්න මාගේ රටට වැසි නවතන්නා වූ බමුණා මා වෙත රැගෙන එන්න.

එහි තං මෙ යනු, ඒ මගේ අනර්ථකාරී බ්‍රාහ්මණයා තමන්ගේ වසඟයට ගන්න. කෙලෙස් රති වශයෙන් සීලය බිඳින්න. ඒ අසා ඇය දෙවෙනි ගාථාව කීවා ය.

පියරජතුමනි, මම දුක ඉවසිය හැක්කේ නො වෙමි.
 මම නිවැරදි මාවත් දන්නේ ද නැත. අලි ඇතුන් සිටින වනයෙහි මම කෙසේ නම් යම් ද ?

එහි දුකබකබමා යනු මහරජ, මම දුක්ඛයාගේ ඉවසීම නොමදනිමි. මාර්ගය ද නො දනිමි. ඒ මම කෙසේ යන්නෙමි ද? ඉක්බිති රජු ගාථා දෙකක් කීවේය.

එම්බා නලිනිය! ඇතු පිටින් හා රථයෙන් ද, සමෘද්ධ වූ නගරයට ගොස්, සුදුසු තන්හි බස්වා ගෙන, නැව් ආදියෙන් ද, දැවමය යානයෙන් ද යන්න.

කෂත්‍රිය කුමරියනි! ඇත්, අස්, රිය, පාබල යන සිව්වරග සෙනඟ ගෙන යව, මෙසේ ක්ලාන්ත නොවී ගොස් තිගේ ශරීර වර්ණයෙන් ද රූ සම්පතින් ද ඒ බාහ්මණයා වසඟයට ගනුවයි කීවේ ය.

එහි දාරුසංඛසාටයානෙන යනු, දරුව නලිනිකාවනි, නුඹ පා පියවරින් නො යන්නෙහි. ආහාරයෙන් සමෘද්ධිමත් වූ තමන්ගේ ජනපදයට ඇත් වාහනවලින් රථවාහනවලින් හෝ ගොස්, ඉන් අනතුරුව පිළිසන් වූ දෝලා වැනි ආදියෙන් ද ජලස්ථානයෙන්, නැව් හෝ එකට ගැටගැසූ පාරුවකින් (යානාවකින්) ලී එකට ගැටගැසූ පහුරකින් හෝ යව. වණණරූපෙන යනු මෙසේ, වෙහෙස නොවී ගොස්, ඔබේ වර්ණයෙන් ද, රූප සම්පත්තියෙන් ද, ඒ බ්‍රාහ්මණයා තමන් වසඟයට පමුණුවන්න.

මෙසේ ඔහු දියණිය සමග, කථා නොකළ යුතු දේවල් ද රාජ්‍ය පාලනය නිසා කථා කළේය. ඇය ද යහපතැයි පිළිගන්නා ය. ඉක්බිති ඇයට සියලු දිය යුතු දේවල් දී ඇමතියන් සමග පිටත් කෙළේය.

ඇමතියෝ ඇය රැගෙන පිටිසරබදට පැමිණ එහි කඳවුරු බැඳ සේනාව රඳවා රජ දියණිය දෝළාවක (යහනාවක) නංවා, වැද්දන් විසින් කියන ලද මාර්ගයෙන් හිමවතට පිවිස පෙරවරු කාලයේ ඔහුගේ ආශ්‍රමය සම්පයට පැමිණියහ.

එකෙණෙහි බෝසත් තෙමේ පුත්‍රයා අසපුවේ නවතා තෙමේ පලවැල ගෙන ඒම පිණිස වනයට පිවිසියේ වෙයි. වැද්දෝ අසපුව සම්පයට පැමිණ, ඔහුට පෙනෙන තැනක සිට නලිනිකාවට ඔහු පෙන්වමින් ගාථා දෙකක් කීවාහුය.

කෙහෙල් යයි කියන ලද ධජ, පතාක පෙනෙන, ආභුජ් පත්‍ර වනයෙන් පිරිවරන ලද, ඉසිසිංග තාපසයාගේ රම්‍ය වූ ආරාමය අර පෙනේ.

අර ගින්න ඒ තාපසයා විසින් පුදන ලද ගින්න ය. එහි දුම දක්නට ලැබේ. මහත් සෘද්ධි ඇති ඉසිසිංග තාපසයා ගින්න නිවන්නේ නැත.

එහි කදලිධජපඤ්ඤාණං යනු කෙහෙලි සංඛ්‍යාත ධජ ස්වරූපයෙන් පුකට වූයේනුයි කදලිධජ පඤ්ඤාණෙ නම් වේ. ආභුජ්පරිවාරිතො යනු

ආභූජ පත්‍ර ඇති වෘක්ෂ ජාතියෙන් වනය කෙළවර පිහිටි වට වූ, සංඛානො යනු, මේ ගින්න ඉසිසිංගගේ නුවණින් ප්‍රත්‍යක්ෂ කරන ලද දිළිසෙයි යන අර්ථයි. මඤ්ඤනො අග්ගිං යනු ගින්න නො පිරිහෙළයි. පූජා කෙරෙයි. සේවය කරයි. පුදයි.

ඇමතියෝ ද, බෝසතුන් වනාන්තරයට පිවිසි වේලාවේ ම ආශ්‍රමය පිරිවරා, රැකවරණ තබා රාජ දියණිය සෑම වෙස් ගත්වා සියුමැලි රන්වැහැරි අදවා පොරවා, සියළු ස්ත්‍රී අලංකාරවලින් අලංකාර කොට නූලෙන් වෙළන ලද, විසිතුරු පන්දුවක් අතට දී අසපුව පෙදෙසට යවා, තෙමේ, පිටත රකිමින් සිටියහ. ඇය ඒ බෝලයෙන් ක්‍රීඩා කරන්නී සක්මන් මළුව කෙළවරට බැස්සා ය. එකෙණෙහි ඉසිසිංග පන්සල් දොරටුවේ ගල්පුවරුවේ හුන්නේ වෙයි. හෙතෙම ඒ එන්නා වූ තැනැත්තිය දැක බියෙන් තැති ගත්තේ නැගිට පන්සලට පිවිස, සිටියේ ය. ඇය ද පන්සල් දොරටුවට ගොස් ක්‍රීඩා කළාය.

ශාස්තෘන් වහන්සේ, එය ද, පසුව ද, මත්තෙහි ද එහි අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ගාථා තුනක් වදාළ සේක.

ඉසිසිංග තාපසයා මිණි කොඬොල් පැළඳ එන්නා වූ ඇය දැක බිය වී කොළ පියසි ඇති ආශ්‍රමයට ඇතුල් විය.

තලිනී රාජ කන්‍යාව අසපු දොර සිට රහසගත්, ප්‍රකට නෝ කළ යුතු අවයවන් පෙන්වමින් පන්දුවෙන් ක්‍රීඩා කළාය.

පන්සලට පිවිසියා වූ තවුසා ක්‍රීඩා කරන්නා වූ ඇය දැක අසපුවෙන් නික්ම මෙසේ ඇසීය.

එහි හෙණඬුකෙනසසා යනු මේ ඉසිසිංගගේ අසපුව දොරටුවෙහි බෝලයකින් සෙල්ලම් කරයි. විදංසයනති යනු දක්වති පෙන්වති යන අර්ථයි. ගුහං පසාසිතානිව යනු සැඟවුණා වූ, රහස් අවයව ද රහස් තැන් ප්‍රකට කිරීමයි. අබ්‍රවී යනු ඔහු පන්සලෙහි සිට, මෙසේ සිතීය. ඉදින් මේ යක්ෂයෙක් වන්නේ නම් පන්සලට පිවිස මගේ මස් කීතු කීතු කර කන්නේ ය. මේ යකෙක් නොවේ. තාපසයෙක් වන්නේ ය. එබැවින් නික්ම විචාරන්නෙමිසි මේ ගාථාව කීවේය.

පින්වත, ඔබ විසින් දුරට දමන ලද එලය ගෙඩිය ඔබ නො හැර ආපසු ඔබ ළඟටම එයි. මේ ආකාර වූ ගෙඩි හට ගන්නා වූ ගස කවරක් ද?

එහි යසස තෙවං ගතං යනු, ඔබ විසිකරන ගෙඩිය ඔබ සමීපයට ම කියා, මේ ආකාර වූ සිත්කළු ගෙඩි කවර නම් ගසෙක හටගන්නේදැයි විසිතුරු බෝලයක් පෙර නුදුටු බැවින් ඒ ගහක ගෙඩිවලින් එය සිදු විය යුතු යයි හඟින්නේ මෙසේ විවාළේ ය. ඉක්බිති ඇය ඔහුට කියන්නී මේ ගාථාව කීවාය.

බ්‍රාහ්මණය! ගන්ධමාදන පර්වතයේ මගේ අසපුව සමීපයේ ඇති ගසෙක මෙවැනි ගෙඩි ඇත්තේ ය. ඒ ගෙඩි මෙසේ දුරට දමා ගැසූ කළ පෙරළා මා ළඟට එයි. මා හැරදා නො යයි. එබඳු ගස් එහි ඇත.

එහි සමීපෙ ගන්ධමාදනෙ යනු ගන්ධමාදන පර්වතයෙහි මගේ ආශ්‍රමය සමීපයෙහි. යසස තෙවංගතං යනු යමෙකු මෙසේ ගිය කල්හි 'ත' කාර ව්‍යඤ්ජන සන්ධිය.

මෙසේ ඇය මුසාවාද කීවාය. ඉසිසිංග ද එය අදහා මේ තාපසයකැයි හැඟීමෙන් පිළිසඳර කථා කරමින් මේ ගාථාව කීය.

මේ අසපුවට පැමිණේවා, ආහාරපාන ගනිවා! පයෙහි ගල්වන තෙල් ද කෑ යුතු දෑ මිහිරිගෙඩි ආදිය පිළිගන්න. ඒවා දෙමි.
මේ ආසනයයි. මෙහි හිඳිවා. මෙයින් අනතුරුව මුල් ගෙඩි ආදිය ද අනුභව කරවා.

එහි අසසමීමං යනු මේ අසපුවට පින්වතා පැමිණේවා! අදෙතු යනු යමිසේ පිළියෙල කළ ආහාර අනුභව කරවා. පජ්ජං යනු පයේ ගාන තෙල් ආදියයි. හකබං යනු මිහිරි ගෙඩි කුඩා ගෙඩි පටිවණ යනු පිළිගැනීමයි. ඉදමාසනං සනු පිවිසුණ කල්හි මෙසේ කීවේය යන අර්ථයි.

කිං තෙ ඉදං යනු ඇය පන්සලට පිවිස කොළ ඇතිරියෙහි සිටින්නී, රත්වන් වැහැරිය හැඳිවන ඉවත් වූ කල්හි ශරීරය, නොවැසුණේ විය. තාපසයා ස්ත්‍රියගේ ශරීරයක් (මින් පෙර) නොදුටු විරූ බැවින් එය දැක මේ තුවාලයක් යන හැඟීමෙන් මෙසේ කීවේය.

මේ ඔබගේ දෙකලවා අතරේ කීමෙක්ද? හොඳින් ලාටු ඇති, ස්වල්ප ඉඩක් ඇති කළුවන් වූ කෙස් පිවිසි ඔබගේ කෝෂයෙහි, යථාර්ථය විචාරනුයේ මට කියව!

එහි සුපිච්ඡිතං යනු කලවා දෙක එකට එකතුවෙන වේලාවේ එකට ගැවුණු සිප්පි මුවක් හා සමාන ශුභ ලක්ෂණ වශයෙන් එකට නොයෙදුණා වූ ඒ ස්ථානය වලක් සැදුණේ වෙයි. අහසට මුව අයාල, සිප්පි මුව කටු හා සමාන, කණහරිවපපකාසනී යනු දෙපෙත්තෙහි ම කාලවර්ණ මෙන් වැටහේ. කොසෙ නු තෙ උතතමංගං පවිට්ඨං යනු ඔබගේ කෙස් ඇති ලිංගු සළකුණ ප්‍රකට නො වේ. ඔබේ රහසඟ ශරීරය ඇතුළට ගියේදැයි විමසමි. ඉක්බිති ඕ නොමෝ ඔහු රචටන්නී මේ ගාථා දෙක කීවාය.

පින්වත් තාපසයෙනි! මම වනයෙහි මුල් අල හා පළතුරු සොයමින් හැසිරුනෙමි. ඉතා දරුණු ස්වභාව ඇති වළසෙකුට ගැසීමි. ඒ වළහා මා වෙත ක්‍රෝධයෙන් අවුත් මා පෙරළා මගේ රහසඟ කටින් උදුරා ඩැහැගෙන ගියේය.

එතැන් පටන් මගේ ඒ වණය සැරෙයි. නිතර නිතර කසයි. එහෙයින් හැමකල්හිම සුවයක් නො ලබමි. ඔබ මගේ මේ කැසීම සුවපත් කරන්නට පොහොසත්ය. මා විසින් යදින ලද බ්‍රාහ්මණ වූ ඔබ වහන්සේ මා පිණිස යහපතක් කරන්න.

එහි ආසාදයං යනු ගැටෙමි යනාර්ථයයි. එන්නාවූ දැක ගල්කැට ආදියෙන් පහරදෙන්නී යන අර්ථයයි. පතිත්වා යනු එහාමෙහා දුවයි. සහසර්ෂ්ඨපතෙහා යනු විහාම පහර දෙන්නට පැමිණියේ පනුජ්ජා යනු අනතුරුව මා හෙළා, වැටී අබබ්භි යනු මුවෙන් මගේ රහසඟ ගලවාගෙන පිටත්ව ගියේය. එතැන් පටන් මේ ස්ථානයෙහි තුවාලයක් හටගත්තේය. සවායං යනු, එතැන් පටන් මගේ තුවාලය කසයි. කිතිකවයි. ඒ නිසාවෙන් මම වනාහි සියලු කල්හි කායික මානසික සුවයක් නො ලබමි. පහො යනු සමර්ථ වෙයි. දක්ෂ වෙයි. බ්‍රාහ්මණත්වං යනු, ඔබගෙන් මා විසින් ඉල්ලන ලද්දේ, මේ මගේ දුක දුරු කරවීම පිණිස බ්‍රාහ්මණයාට හැකි දෙයක් කළ මැනවි.

ඔහු ඇගේ බොරුව, ඇත්තක් යයි, අදහා ඉදින් ඔබට මෙසේ සැපයක් වේ නම් එය කරන්නෙමිසි, ඒ ප්‍රදේශය බලා අනතුරුව ගාථාවක් කීවේය.

ඉතා රතුපාට වූ ඔබේ තුවාලය ගැඹුරුය. ටිකක් දුර්ගන්ධය. කුණු වූ මස් රහිතය. විශාලය. යම් සේ ඔබේ තුවාලය සුව වී ඔබ සුවපත් වන්නේද ඒ සඳහා ඖෂධ යෝග්‍යයක් තොපට කරමි.

එහි සලොහිතො යනු රතුපාටින් බිබළුන අපූතිකො යනු කුණු මස් රහිත. පකක ගන්ධො යනු ටිකක් දුර්ගන්ධ යන අර්ථ වේ. කසාය යොගො යනු මම කිසියම් වෘක්‍ෂ කෂාය ගෙන (සාරය) ඔබට එක් කෂායක් කරන්නෙමි. ඉක්බිති නලිනිකා ගාථාවක් කීවාය.

පින්වත් බ්‍රහ්මචාරිය, මන්ත්‍ර හෝ කසාය හෝ යෝග හෝ වෙනත් ඖෂධයකින් මේ වණය සුවපත් නොවේ. යම් සේ මා ඉතා සුවපත් වී සැනසීමට පත්වෙමිද? එපරිද්දෙන් ඔබගේ යම් මෘදු වූ අවයවයක් වේ නම් එයින් ගටා මගේ මේ කැසීම දුරු කරවයි නලිනි කීවාය.

එහි කමනහි යනු, පින්වත් බ්‍රහ්මචාරිය. මේ තුවාලයෙහි ද මට, මන්ත්‍ර යෝග නැත. කෂාය යෝග නැත. මල්ගෙඩි ආදී ඖෂධ වර්ග නැත. ක්‍ෂමා වේවා! නොයෙක් වරද, කීප වතාවක් ද මේවායින් පෙර ද පහසු විහරණයක් නො කළද බෙහෙත් යෝග වූ විරුය. ඔබට යම්බඳු මෘදු වූ ශරීරාංගයක් වේද, ඉන් ගැටීමෙන්ම ඒ කැසීම සුව වෙයි. ඒ නිසා එමගින් කැසීම දුරුකරන්න.

ඔහු, මේ තැනැත්තිය, සත්‍යයක් ප්‍රකාශ කරන්නීයයි සලකා, මෙමථුන සංසර්ගයෙන් සිල් බිඳෙයි. ධ්‍යානය අතුරුදන් වේයයි නො දන්නේ ස්ත්‍රියක් පෙර නුදුටු බැවින් ද, මෙමථුන ධර්මය නො දන්නා බැවින් ද, බෙහෙත් යයි කියන නිසාවෙන් ඇය සමග මෙමථුන ධර්මය සේවනය කළේය. එකෙණෙහිම සීලය බිඳිණි. ධ්‍යානය පිරිහිණි. ඔහු දෙතුන් වතාවක් සංසර්ගය කොට, ක්ලාන්ත වී, නික්ම, විලට බැස නා සංසිදුණු වේදනාව ඇත්තේ, පැමිණ, පත්සලට වී, නැවත ද, හේ, තාපසයකැයි සිතමින් වසන තැන විචාරමින් ගාථාව කීවේය.

පින්වත, මෙතැනින් ද, ආශ්‍රමය කවර දිසාවකද, සම්පත් කෙසේද? අරණ්‍යයෙහි ඇලේ ද ? බොහෝ අල මුල්ගෙඩි තිබේද? කිම ව්‍යාල සත්තු ඔබ නො වෙහෙසන් ද?

එහි කතමෙන යනු මෙතැනින්, කවර දිශා භාගයකින් පින්වතාගේ අසපුව වේද? හවං යනු ආමන්ත්‍රණ අර්ථයයි. ඉක්බිති නළුනිකා ගාථා සතරක් කීව්‍යය.

මෙතනින් උතුරු දිශාවෙහි සෘජුවම හිමවතින් ගලාබසිත බේමා නදිය වේ. ඒ නදී තීරයේ මගේ රමණීය අසපුව වේ. අනේ පින්වත මගේ අසපුව ඔබ නරඹන්නේ නම් යහපති.

අඹ සල් ඇසළ එරහැන්ද ජම්බු, තල, පළොල් ගස්වලින්ද, හාත්පස පිරුණු, කිඳුරු ගිනිකායෙන් ද යුක්ත වේ. මගේ අසපුව අනේ බලන්න.

මෙහි තල්, මුල් ගෙඩි ද වර්ණයෙන් හා සුවඳින් මනහර වූ, අල ද, තල් ගස් ද තල්ගෙඩිද ඇත. ඒ රමණීය භූමිභාගයේ පිහිටි මගේ අසපුව නරඹන්න

මෙහි බොහෝකොට ගෙඩි ද මුල් ද ඇත. ඒවා වර්ණයෙන් ද, සුවඳින් ද, රසයෙන් ද අනුනය. ඒ පෙදෙසට වැද්දෝ ද එහි. එයින් මුල් ගෙඩිවලට විපතක් නො වේවා.

එහි උතතරායං යනු උතුරු දිශාවයි. බේමා යනු එනමින් වූ නදියයි. හිමවනතා පහානී යනු හිමාල පර්වතයෙන් ආරම්භ කරයි. අහො යනු ප්‍රාර්ථනාර්ථයේ නිපාතයකි. උදදාලකා යනු වාතය නසන. කිම්පුරිසාහිගිතං හාත්පස පිරිවරාගෙන මිහිරි හඬින් ගායනා කරන්නා වූ කිඳුරන් විසින් ගායනා කරන ලද යන අර්ථයි. තාලාව මුලාව එලාව මෙඤා යනු, මෙහි මගේ අසපුවේ ප්‍රාසාදික වූ තල් ගස්ද, අනෙකුත් වර්ණයෙන් සුවඳින් යුක්ත කාණ්ඩ සහිත මුල්ද ගෙඩිද පහුතමෙඤා යනු නොයෙක් ගස්, ගෙඩි, රුක්වැල් මුල් බොහෝකොට මෙහි ඇත යනුයි. මා මෙ තතො යනු ඒ මගේ අසපුවට බොහෝ වැද්දෝ එහි. මා විසින් ගෙනවුත් තබන ලද බොහෝ මිහිරි රසැති මුල් ගෙඩි ඇත. ඔවුහු මා ඇති නැති වේලාවල

මුල් ගෙඩි හැරගෙන යන්නාහ. අනතුරුව මට මුල්ගෙඩි ගෙනවිත් දෙති. එහෙයින් මා සමග එනු කැමැත්තේ පැමිණෙන්න. නැතහොත් මම යන්නෙමියි කීවේය.

ඒ අයා තාපසයා, යම්තාක් පියා පැමිණෙන තෙක් ඉවසීම සඳහා ගාථාව කීවේය.

මගේ පියා අල මුල් හා පළතුරු ගෙඩි සෙවීමට ගියේ ය.
දැන් සවස් කාලයේ පෙරළා එයි. යම්තාක් පියා මුල් ගෙඩි
රැගෙන ඒවිද? ඒ තාක් මෙහි රැඳෙන්න.
අපි දෙදෙනාම ඒ ආශ්‍රමයට යමු

එහි උභෝව ගවඡාමසෙ යනු මගේ පියාට දන්වා දෙදෙනාම යන්නෙමු යන අර්ථයි.

ඉක්බිති ඇය මෙසේ සිතුවාය. මොහු මේ වනයෙහි වැඩුණු බැවින් මගේ ස්ත්‍රීභාවය නො දැනියි. පියා වනාහි මා දැක, දැන තෝ මෙහි කුමක් කරතිදැයි වේවැල් පහරින් ද පහර දී, මගේ හිස ද බිඳින්නේ ය. ඔහු පැමිණීමට පෙර කල්හිම මා යාමට වටීයයි, තපස්වින් තමන් හා නො එන්නට උපාය පවසන්නී මේ ගාථාව කීවාය.

තාපසය, තවත් බොහෝ යහපත් ස්වභාව ඇති තාපසවරු බ්‍රාහ්මණයෝ, රාජර්ෂීහු ද මගේ අසපුවට යන මාර්ගයේ දෙපස වසති. නුඹ මගේ ආශ්‍රමයට යන මාර්ගය ඔවුන්ගෙන් විවාරන්න. ඒ ඍෂිවරු තොප මගේ අසපුවට පමුණුවන්නාහ.

එහි රාජ්සසයෝ යනු මිත්‍රය; මට කල්ගත කරන්නට නුපුළුවන. අතෙක් සාධු ස්වභාව ඇති බ්‍රාහ්මණ ඍෂිවරු ද, රාජ ඍෂිවරු ද, මගේ අසපුවට අනුගත මාර්ගයේ වාසය කරත්. මම ඔවුන්ට පවසා යන්නෙමි. නුඹ ඔවුන්ගෙන් විවාරන්නෙහි, ඔවුහු මා සමීපයට ඔබ පමුණුවන්නාහ.

මෙසේ ඇය තමාගේ පලායන උපාය සිදුකොට පත්සලෙන් නික්ම, ඔහු බලා සිටිද්දී ම, නුඹ නවතින්න යයි කියා, පැමිණි මාර්ගයේ ම ඇමතියන්ගේ සමීපයට ගියාය. ඔවුහු ඇය ගෙන කඳවුරට ගොස්

පිළිවෙළින් බරණැසට පැමිණියහ. ශක්‍රයා ද, ඒ දවසේම සතුටු වී සියළු රටටම වර්ෂාවක් වැස්සවීය. අනතුරුව ආහාරපාන සුලභ ජනපදයක් විය. ඉසිසිංග තාපසයාගේද, ඇය ඉවත්ව යන මොහොතේදීම ශරීරයේ දාහයක් හටගත්තේය. ඔහු කම්පා වී පන්සලට පිවිස වැහැරී සිටුවර පොරවා ශෝක කරමින් හොත්තේ ය.

බෝධිසත්ත්වයෝ සවස පැමිණ පුත්‍රයා නො දකින්නේ, කොහේ ගියාදැයි, කද බහා තබා පන්සලට පිවිස එහි ඔහු සිටිනවා දැක දරුවා; කුමක් කරතිදැයි පිට පිරිමදිමින් ගාථා තුනක් කීවේය.

පුත්‍රය, ඔබ විසින් දර නොබිඳින ලද, ජලය රැගෙන නොයන ලද ගින්න ද නොදල්වන ලද කුමක් නිසා බාලයකු මෙන් සිතුවිල්ලෙහි යෙදී සිටින්නෙහි ද?

බ්‍රහ්මචාරී තාපසය, පෙර නුඹ විසින් ගිනි ද දල්වන ලද ගිනි තවන ලද බඹසරින් සංසිදුණු ලද පා දෝනා ජලය ද පා පුටුවද එළවා තබන ලද්දේ ය. ඔබ ද පෙර ශ්‍රේෂ්ඨයෙක් මේ අසපුවෙහි සිත් අලවන ලද

ඒ නුඹ අද නො කැඩූ දර ඇත්තෙහි ය. දිය නොගෙනාවෙහිය. නොදල්වන පුජාගතිය ඇත්තේ ය. පිළියෙළ නො කළ ආහාර ඇත්තේ ය. අද ඔබ මා හා කතා නො කරන්නේ ය. නුඹගේ යම් කිසිවක් නැති වී ද? කවරනම් සිත් නැවුලක් ඇත්තේ ද,

එහි හිනනානී යනු වනයෙන් කඩන ලද, නහාසිනො යනු ගිනි නොදල්වන ලදයි. හිනනානී යනු පෙර ඔබ විසින් මගේ පැමිණි වේලාවෙහි දර උදුරණ ලද්දේම වෙත්. හුතොව යනු, අග්නි පුජාව දල්වන්නේ ය. තපනී යනු තපිනු සඳහා වග්නි කබල් ගිනි දල්වා තබන ලද. පීඩං යනු, මගේ ආසනය පිණිස පා පුටුව පැනවීම නම් වෙයි. උදකැඳව යනු පා දෝවනය කිරීමට ජලය සැපයීම කොට උවැටත් කෙළේය. බ්‍රහ්ම භූතො යනු නුඹද, මෙයින් පෙර, ශ්‍රේෂ්ඨ වූයේ මේ අසපුවේ ඇලුණේ වෙහි. අහිනනකටොයී යනු ඔබ දැන් නොඉදුරු නොකැඩූ දර ඇත්තේය. අසිද්ධ භොජනො අල - මුල් - සුඹුලු - කොළ ආදිය අපගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා සකස් නො කළහ. මමජජා මගේ පුතා අද මා සමගත් කතා

නො කරයි. නවයං නු කිං යනු ඔබ ගේ සිත කවරෙක් නටුවේ ද නිපුණතාවයට පත්වූ ඔබ මෙසේ නිදා සිටීමට හේතු වූ සිතේ දුක කියනු මැනවි.

ඔහු පියාගේ වචන අසා, එම කාරණය ප්‍රකාශ කරමින් මෙසේ කීවේය.

දැකුම්කළු සිරුරක් ඇති, ප්‍රියමනාප පෙනුමැති අතිදීර්ඝ නොවූ ඉතාම මිටි නොවූ මනාව වැසුණු කන් ඇති පින්වත් බඹසර රකිත ජටිලයකු මෙහි ආවේය.

හෙතෙමේ රූපුල නැත්තේ ය. පැවිදි වූ නොබෝ කල් ඇත්තේය. පාත්‍රය එල්ලන පටිය තරම් වූ පළඳනාවක් බෙල්ලෙහි ඇත. පපුවෙහි හටගත් රන් පිඬු මෙන් බබළන ගෙඩි දෙකක් ඔහුට ඇත.

ඔහුගේ මුහුණ ද බොහෝසෙයින් දැකුම්කළුය. කණ අග එල්ලෙන යම් කිසිවක් බබළයි. ඒ හැසිරෙන මානවකයාගේ හිසකෙස් එක්කොට නූලකින් ගැටගැසූ අතර එය ද බබළන්නේය.

නිල් කහ රතු සුදු යනාදී වසයෙන් බබළන තවත් ආභරණ සතරක් ඇත. එහා මෙහා යන මානවකයාගේ ඒ පළඳනාවෝ වැහි කාලයේ රැහි සමූහයා මෙන් නාද කෙරෙත්.

හෙතෙම මුදු තණින් හෝ බබුස් තණවලින් හෝ වැහැරිවලින් කළ හැදීමේ පෙරවීමී නො කරයි. උකුළු අතරෙහි වෙසෙසින් රැඳුණා වූ, ඔහුගේ වැහැරි අහස්හි සියරැළි විදුලියක් මෙන් බබළයි.

ඔහුගේ නාභියෙන් යට ඉණෙහි බඳිනා ලද්දා වූත්, සවි නො කරන ලද්දා වූත්, නැට්ටක් නැත්තා වූත්, එලයෝ වෙති. ඒ එල නිතර 'කිලිං' යන හඬ දෙත්. පියාණනි, ඒ කවර ගස්වල එලද?

ඔහුගේ ජටාව බෙහෙවින් දැකුම්කළුය. සියයකටත් වඩා වක් වූ, අග්වලින් යුත් එය සුවඳවත්ය. හිස දෙකොටසකට බෙදා මනාකොට බඳින ලද ජටා ඇත්තේය. මගේ ජටාවද එසේ වන්නේ නම් යහපති.

වර්ණයෙන් සුවදිත් හා රූපයෙන් පිරි
 ඒ ජටාව යම්කලෙක විසිරී යාද, සුළඟින් පැතිරී ගිය ඒ
 නිල්උපුල් සුවද මේ වන අසපුව පුරාද සුවදින් හමා යයි.

ඔහුගේ ඉතා දැකුම්කළු ශරීරය මගේ ශරීරය මෙන් මඩ සහිත
 නොවේ. හෙතෙම සුළඟින් කම්පා කරවන ලද්දේ වසන්ත කාලයේ
 මනාව පිපි මල්ගොමුවක් මෙන් සුවද හමයි.

හෙතෙම ඉතා විසිතුරු මන වඩන්තා වූ ගෙඩියක් පොළවට ගසයි.
 පොළවෙහි ගසන ලද ඒ ගෙඩිය නැවතත් ඔහුගේ අතටම එයි.
 පියාණනි, එය කවර ගසක ගෙඩියක් ද?

ඔහුගේ දත් මැනවින් දර්ශනීයයි. සම වේ පිරිසිදුයි
 ලියවූ සක් ගෙඩියක් වැනිය. දකින්තන් සිත් පැහැරගනීත්.
 ශාකවලින් පිරි කොළ ගෙඩි ආදිය අප මෙන් ඔහු දත්වලින්
 අනුභව කර නැත.

ඔහුගේ වචනය රළු නොවේ. ගොත ගසන්නේ නැත.
 ඒ වචන ඉතා මෘදුය. තැන්පත්ය. මිහිරිය. කුරවි කෙවිල්ලන්ගේ
 මෙන් වූ ඒ හඬ මගේ සිත් බැඳ ගනී.

විහිදී නො ගිය වාක්‍ය ඇති අප්‍රකට ස්වරයෙන් යුත් හෙතෙම
 මන්ත්‍ර ජප කළ තැනැත්තෙක් නොවේ. ඔහු නැවත දැකීමට
 මම කැමැත්තෙමි. ඔහු මගේ පළමු මිත්‍රයාය.

මනා ගැළපීම් ඇති විශාල වූ ද වට වූ ද උගුරු සන්ධියෙහි මනාව
 හටගත් නෙළුම් කැකුළකට බඳු, වණයක් ඔහුට ඇත. ඒ මාණවකයා
 මා වසා මැඩගෙන උගුරු යුග්මය විවෘතකොට කටියෙන්
 මා පෙළිය.

ඒ මාණවකයාගේ සිරුරින් නික්මෙන රශ්මිහු අහස්හි සියුරැළි
 විදුලි මෙන් බබළත්. ආලෝකවත් වෙත්. ඔහුගේ බාහුවල අඳුන්වත්
 ලොම් ඇත්තේ, විසිතුරු වූ ද වට වූ ද ඇඟිලිවලින් බබළයි.

කර්තෘ නො වූ ශරීරාවයව ඇති, ඔහුගේ නිය දික් වූයේ නමුත් අග රතු පාවිත් යුක්තය. යහපත් ස්වභාව ඇති හෙතෙම මෘදු අත්වලින් මා වැළඳගෙන, අභිරමණය කරමින් මට උපස්ථාන කෙළේය.

ඒ තරුණයාගේ දෙ අත් ගසක පුළුන් මෙන් සුවපහස් ඇත්තේය. වටකුරු වූ රත්වත් වූ මෘදු වූ කොපුල් ඇත්තෝය. ඒ අත්වලින් මා වැළඳගෙන සිය ස්පර්ශය මා සිරුරෙහි පතුරුවා මෙතැනින් ගියේ ය. ඒ ස්පර්ශයෝ මා දවත්. (ඉසිසිංග පියාට කිය.)

පියාණනි! ඒ මාණවකයා තවුස් පිරිකර ගෙන නො ගියේය. හෙතෙම දර නො කැපුවේ ද, නො පැලුවේ ද සිතමි. ඔහුගේ අත්වල දූවිලි හෝ කරගැට නැත.

ඔහුට වළසෙක් විසින් කරන ලද වණයක් විය. ඒ වණය සුව කරන්නැයි ඔහු මට කිය. එය මම කළෙමි. එයින් මට ද සැපයක් විය. බ්‍රාහ්මණය! ඔබ විසින් මම සුවපත් කරන ලද්දේමි'යි ඔහු මට කිය.

පියාණෙනි! නුඹවහන්සේගේ මේ මාලුවා පත්‍රමය ආස්තරණයද ඔහු විසින් හා මා විසින් විසිරුවණ ලද පරිදීමය. ක්ලාන්ත ස්වභාව ඇති වූයෙමි. ජලයෙහි රමණය කොට නැවතත් පත්සලට පැමිණියෙමි.

පියාණෙනි! මට අද මන්ත්‍ර නො වැටහේ. ගිනි පිදීමද නොවැටහේ. නුඹවහන්සේ විසින් ගෙනෙන ලද අල මුල් පළතුරු ඒ තාපසයා නැවත දකිනතුරු මම නොබුදිමි.

පියාණනි! නුඹ ඒ තාපසයා වාසය කරන දිසාව දැනී නමි, මා ඒ දෙසට වහා පමුණුවන්න. මම නුඹ වහන්සේගේ ආශ්‍රමයෙහි නො මැරෙමි වා.

පියාණනි! ඒ ආශ්‍රමයේ විසිතුරු මල් තිබේ. පසිඹු නිතර නිතර නාද කරති. නුඹවහන්සේගේ අසපුවෙහි මා මියයන්නට පෙර ඒ විහඟුන් විසින් සෙවුනා ලද ආශ්‍රමයට මා ඇරළනු මැනවි.

එහි ඉධාගමා යනු පියාණෙනි, මේ අසපුවට පැමිණියේ යන බවයි. සුදසසනෙයොසා යනු මනා දර්ශනීය බවයි. සුතනු යනු සියුමැලි සිරුරින් යුතු කෘශ නොවූ, ස්ථුල නොවූ, විනෙති යනු තමන්ගේ ශරීරය ආලෝකයෙන් අසපු පෙදෙස, එකම ආලෝකයෙන් යුතු බවයි. සුකණහ කණහවර්ෂදනෙහි භොතො යනු, පියාණෙනි; පින්වත් ඔහුගේ කන්පෙති වැසෙන ලෙසින් අක්බඹරු වන් කේශ කලාපයෙන් මනා කාලවර්ණ ශීර්ෂය, මනා ලෙස බබළන මැණිකක් මෙන් වැටහෙන බවයි. අමසසුජාතො යනු, ඔහු තරුණ වුවද රැවුලක් නොමැති බවයි. අපුරාණවණණී යනු පැවිදි වී නොබෝ කලකි. ආධාර රූපඤ්ච පනසස කණෙය් යනු ගෙලෙහි, ඔහුගේ, අප පිණ්ඩාභාර ගන්නා පාත්‍රය උරෙහි පළඳන පටිය තරම් වූ පළඳනාවක් බෙල්ලේ ඇත. මෙය මුතුහර සඳහා කියයි. ගණඩා යනු පියවුරු සන්ධිය කීවේය. උරෙ සුජාතා යනු මැනවින් හටගත් උරහිසින් යුතු. උරතො යනු පෙළ පාඨයයි. පහසසරා යනු ප්‍රභා සම්පන්න බවයි. පහාසරෙ යනු පෙළ පාඨයයි. බබළන්නේ යන අර්ථයයි. භුසදසසනෙයොසා යනු, අතිශයින් දර්ශනීය දැකුම්කළු කුඤ්චිතගා යනු සීහ කඩුක්කම සඳහා භාවිතා කරයි. සුතනඤ්ච යනු, ඔහුගේ ජටා බැඳ ඇති නුල් එය බබළයි. ප්‍රභාකාන්තිය මුදාහරියි. සංයමති වතුසෙසා යනු මේ මැණික් රත්කරන් මුතු, රිදීමය වූ පළඳනා සතර දක්වයි. තා තංසරෙ යනු ඒ පළඳනා සෙළවෙන කල්හි වැසිකලට හඬන රැහැයින්ගේ හඬක් මෙන් නාදකරන්. මෙබලෙ යනු - පළඳනාවයි. මෙයම පෙළ පාඨයයි. මෙය පොරවන ලද රත්රන් පොරෝතයක් හා සමාන වේ. න සනතචේ යනු වැහැරී නොවූ යනුයි. පියාණෙනි, අප විසින් තෘණමය වූ හෝ පට්ටා කෙඳිමය සළුවක් දරමි. ඔහු එසේ නොවෙයි. ඔහු වනාහි ස්වර්ණමය වූ උතුරු සළුවක් දැරුවේමය. අබ්ලකානී යනු ඇඳ නොවූ පරණ වස්ත්‍රයකි. කට්ඨමෝතිතානී ඉනෙහි බැඳ යනුයි. නිව්ඛිලිං කරොනති යනු නොගටන් ලද්දේ නිතර කිලි කිලි යන හඬ නගයි. හනනානාන යනු පින්වත් පියාණෙනි; කිං රුකබඵලානි තානි යනු ඒ මානවකයාගේ ඉණෙහි නූලෙන් බඳින ලද ගෙඩි වර්ගයක් ඇත. මිණියෙක් කරන ලද්දාක් වැනිය. එකවර ගස්වල නම් ගෙඩිද, මිණිමෙවුල සඳහාය. ජටා යනු ජටා මඩුලු ආකාරයෙන් බඳනා ලද අක්බඹරු කෙස්වැටිය. වෙලලිතගා යනු කරකැවුන අග ඇත. දෙවධාසිරො යනු ඔහුගේ හිස දෙකට බෙදා සරලව බැඳ ඇත යන අර්ථයි. තථා යනු ඒ මාණවකයාගේ හිස පිරා ජටාව බැඳි ආකාරයට මගේ හිස ද පිරා බඳින්නට කැමැත්ත ඇත්තේ වෙමියි කිහ. උපේතරූපා යනු ගැලපෙන ස්වභාවයයි. වාතසමෙරිතංවා යනු යම්සේ නිලුපුල් සුවදින්

හමායයිද එපරිදි මේ වනලැහැබෙහි මේ අසපුවේ ද ඒ සුවද හමායයි. නෙතාදිසො යනු, පියාණනි; යම් ලෙසකින් මගේ ශරීරයේ මඩ ගැවී තිබේද? ඔහුගේ ශරීරයෙහි එසේ නැත. එය දර්ශනීය ද, සුවදවත් බව ද වෙයි. අගගහිමෙහ යනු වසන්ත කාලයයි. තිහනති යනු පහරදෙයි. කිං රුකබළං නු බොතං යනු ඒ කවරගසක හටගත් ගෙඩි ද? සංඛවරුපපනනා යනු, මනා සුදුවත් වූ සක්ගෙඩියයි. න නුන සො සාකමබාදී යනු, ඒකාන්තයෙන් ඒ මානවකයා අපි මෙන් ඒ දත්වලින් ගස් කොළ සේම මුල් ගෙඩිද නොකා ඇත. ඔහුගේ දත් හක්ගෙඩියක් සේ බබළයි. අකකකසං ඒ තරුණ තපස්වීන්ගේ වචන ඵරුෂ නො වන්නේය. කර්කශ නො වන්නේය. නැවත නැවත කියත් මිහිරි වන්නේ ය. නොසෙළු බැවින් සෘජු වන්නේ ය. අවිකම්පිත බැවින් අනුද්ධක වන්නේ ය. වපල නො වන්නේය.

රුදං යනු කර්කා කරන්නේද මධුර ස්වර සංඛ්‍යාත ඒ හඬ මනෝහරය. කොවුලකුගේ හඬ මෙන් සුසිරය. සුමධුර විලාශයකි. රඤ්ජයනෙවා යනු මගේ සිත ඇලෙයි යනුවෙනි. බිඤ්ඤසරො යනු පිඬු කරන ලද හඬයි. මාණවානු යනු ඒ මානවකයා මගේ පළමු මිත්‍රයා වූවෙහි. සුසන්ධි සබ්බස් විමධ්ධං වණං යනු පියාණනි; ඒ මානවකයාගේ කලවා අතර එක් කුවාලයක් ඇත. එය සන්ධිය මැද මනාව පිහිටියේ මුතු බෙල්ලකුගේ මුව හා සමාන සැමතැන පැතිරුණු හාත්පසින් මටවූයේය. සුථු යනු මහත්ය. සුජාතං යනු මනා වූ සටහන් ඇත්තේය. බරපතනසනනිහා යනු, පියුම් මොට්ටුවක් හා සමානය. උතතරියානා යනු වසා මැඩගෙන ගොස්, පිළියි යනු පෙළිය. තපනති යනු ඒ මානවකයාගේ සිරුරින් රන්වන් රැස් වීතියෙයි. දිළිසෙයි. බබළයි. මැනවින් බබළයි යනුයි. බාහා යනු බහා තබා. මුද්දඤ්ජන ලොම පදිසා යනු ලොම්වලින් සමන්විතය. විවිතන වට්ටංගුලිකසස සොහරෙ යනු ඒ තපස්වීන්ගේ අත්, නිත්‍ය ලක්ෂණයෙන් විසිතුරු වූ, පබළු හා සමානව වට මට වූ ඇඟිලිවලින් සෝභාමත් වෙයි. අකකකබසංගො යනු කඩුවේගං පිළිකා ආදියෙන් තොර ශරීර අගපසග වේ. රමයං උපවය්ගී යනු මා සතුටු කරවමින් උපස්ථාන කළේය. අනුව හැසිරුණේ යනුයි. තුලුපනිහා යනු මාදු ස්වභාවයට උපමාවකි. සුවණණකමු තලවට්ට සුවච්චි යනු රන්මුවා කැටපතක් සේ වට වූ ද පැහැපත් වූ ද සුසිනිඳු වූ ද සිවියක් ඔහුට විය. සමච්චිසිඤ්ඤා යනු සියුමැලි අත්වලින් මා වැළඳගෙන තමන්ගේ ස්පර්ශය මගේ ශරීරයේ පතුරුවා ඉතොගතො යනු මා බලාසිටියදීම මෙතනින් ගියේ යන අර්ථයයි. තෙනමං

දහනති යනු ඔහු විසින් ඔහුගේ අතින් ස්පර්ශ කිරීමෙන්ම දැන් මා දැවෙත්. ඒ එසේමැයි. ඔහු ගිය කල් පටන් මගේ ශරීරයේ දැවිල්ල පටන් ගත්තේ. ඒ නිසාවෙන්ම දොම්නසට පැමිණියේ හොත්තේ යනුයි.

බාරිවිධං යනු පියාණෙනි; ඒකාන්තයෙන් ඒ මාණවකයා තවුස් පිරිකර බර ඔසවා නො හැසිරෙයි. බ්ලාතී යනු ක්ෂය වූයේ, මේ පායයම වේ. සොබාං යනු සැපයයි. සසථතා යනු ශාස්තෘන් වහන්සේයි. විකිණණරූපවා යනු පියාණෙනි, මේ ඔබගේ මාලුවා කොළවලින් යුත් ඇතිරිල්ල අද ඔහු හා මා විසින් ඔවුනොවුන් පිරිමැදි ආලිංගන වශයෙන් පරාමර්ශනය කරන්නේ විසුරුවන ලද්දේ මෙන් අවුල් වියවුල් බවක් හට ගත්තේය. පුනපපුනං පණණකුටිං වජාම යනු පියාණෙනි, මම ද, ඔහු ද මැනවින් සතුටු වී ක්ලාන්ත වූයේ පන්සලෙන් නික්ම දියට බැස රමණය කොට, පහවූ වෙහෙස ඇත්තේ නැවත නැවත මේ කුටියට ම පිවිසියෙමුයි කියයි. මනතා යනු අද මා ඔහු ගියකල් පටන් මන්ත්‍ර ජප නො කෙළෙමි. උච්චරුන් නො කෙළෙමි. රූචි නොකරත්. න අගගිහුනතා නපි යඤ්ඤනනු යනු මහා බ්‍රහ්මයා සතුටුකිරීම පිණිස කළයුතු යාගභෝම පුදපුජා ක්‍රියාදිය මම නොකියයි. රූචි නො කළෙමි. නවාපි තෙ යනු ඔබ විසින් ගෙනෙන ලද මුල් ගෙඩි අනුභව නොකරමි. යසසං දිසං යනු යම්බඳු දිශාවක. වනං යනු ඒ මානවකයාගේ ආශ්‍රමය පිරිවරා සිටි වනයයි.

මෙසේ ඔහුගේ විලාපය අසා බෝසත් තෙම එක්තරා ස්ත්‍රියක් මොහුගේ සිල්බිදීම කළා වන්නේහිය යයි දැන ඔහුට අවවාද දෙමින් මේ ගාථා හය වදාළ සේක.

හෝමාග්නියෙන් බබළන, ගාන්ධර්වයන් හා දිව්‍යප්සරා සමූහයන් විසින් සෙවුනා ලද, ඉතා පුරාණ සෘෂිත්ගේ වාසභූමිය වන මේ අසපුවෙහි කිසිවෙක් මෙබඳු නො ඇල්මකට නො පැමිණියේය.

ලොව සමහරුන්ට මිත්‍රයෝ වෙති. සමහරුන්ට මිත්‍රයෝ නොවෙත්. ඔවුන්ගෙන් සමහරු නෑයන් කෙරෙහි ද මිත්‍රයන් කෙරෙහි ද ප්‍රේම කරත්. යම් මේ ඉසිසිංග නාපසයෙක් වේද, ඔහු කොහෙන් ආයේදැයි තමන් ගැනත් නො දනිති. එසේ වූ මොහු කුමක් හෙයින් මේ මාගම කෙරෙහි මිත්‍රයා යයි බැඳුනේ ද?

පුත්‍රය! එක්ව වාසය කිරීමෙන් ම මිත්‍රයෝ නැවත නැවත එක්වෙති. ඒ මිත්‍ර තෙමේ එක්ව වාසය නො කිරීමෙන්ම විනාශ වේ.

පුත්‍රය! ඉදින් නුඹ ඒ බ්‍රහ්මචාරියා දන්නෙහි නම්, මේ බ්‍රහ්මචාරියා සමග සල්ලාප කරන්නෙහි නම්, සමෘද්ධ වූ අස්වැන්න එක් දියපාරකින් ගසාගෙන යන්නාක් මෙන් ඔබේ මේ තපෝ ගුණය වහාම පැහැර ගන්නේ ය.

පුත්‍රය! ඔබ නැවත ඒ බ්‍රහ්මචාරියා දන්නෙහි නම්, නැවතත් ඒ බ්‍රහ්මචාරියා සමග සල්ලාප කරන්නෙහි නම්, සමෘද්ධ වූ අස්වැන්න මහා දිය පහරකින් ගසාගෙන යන්නාක් මෙන් මේ ශ්‍රමණ තේජස වහා නැතිවන්නේ ය.

පුත්‍රය! මිනිස්ලොව විරූප ස්වභාවයෙන් යක්ෂණි සංඛ්‍යාත භූතයෝ හැසිරෙත්. නුවණැති මිනිසා ඒ භූතයන් සේවනය නො කරන්නේය. බ්‍රහ්මචාරී තාපසයා ඒ භූතයාට ළං වීමෙන් නසින්නේ ය.

එහි ඉමසමා යනු මෙහි යන අර්ථයයි. හ යනු නිපාත මාත්‍රයකි. ජොතිරසෙ යනු පවත්නා තාරකා රශ්මියෙන් බබළන සනනනනමහි යනු, පෞරාණික වූ, පාපුණෙථා යනු පැමිණෙන්නේය යනාර්ථයයි. එය මෙසේද කියන ලදී. මෙබඳු ආකාර වනයේ වාසය කරන්නා වූ, යම් නොඇල්මක් වේද, නුඹ පැමිණ මෙබඳු ආකාර වූ පැමිණීමක් නොවන්නේය. පණ්ඨිත කුලපුත්‍රයා එහි පැමිණීමට නුසුදුසුය යන අර්ථයයි. හව්නතක යනු මේ ගාථාව මහාසත්වයා අභ්‍යන්තරයේම කියයි. එය මෙහි අභිප්‍රායයි. ලොව සත්වයන්ගේ මිත්‍රයෝ නම් වෙති. හෝ නොවෙති. ඔවුන්ට වෙන්වයි තමන්ගේ ඔවුහු තමන්ගේ ඤාතිමිත්‍රාදීන් කෙරෙහි ප්‍රේම කරති. අයංව ජමෙමෝ යනු ඉසිසිංග ලාමක වේය යනුයි. කිසසවා නිව්ච්ඨො යනු, කවරනම් කරුණකින් ඒ මාගම කෙරෙහි මිත්‍ර සංඥාව පවත්වාද?

ඔහු මුච්චෙතගේ කුසෙහි ඉපද, අරණ්‍යයෙහි වැඩුනු බැවින් කුතොමහි ආගතො යනු තමා පැමිණි තැනම ඤාති මිත්‍රාදීන් බව හුදෙක්ම නොදනියි. පුනපුත්‍රං යනු දරුව! මිත්‍රයෝ නම් නැවත නැවත එකට හැසිරීමෙන් එක්ව විසීමෙන් සන්ධියනහි ගැටෙත්. සෙවච මිතෙනා යනු

ඔහුම මිත්‍රයා වේ. අසංගතතු එකතුනොවන පුරිසයාගේ එසේ එකතු නොවීම් වශයෙන් අසංවාසෙන ජීරති විනාශ වන්නේය. සවෙ යනු පියාණනි; එහෙයින් ඉදින් නුඹ නැවතද ඔහු දකින්නෙහි නම් ඔහු සමග කථාබහ කරන්නෙහි යම්සේ මනාසේ නිපන් ගසා මහ සැඩ පහරින් ගසාගෙන යයි ද, එසේ තමාගේ තපෝ ගුණය පහසසසි හැරයන්නේය යන අර්ථයයි. උසමාගතං යනු ශ්‍රමණ තේජසයි. විරූපරූපෙන යනු විවිධ ස්වරූපයෙන් දැරුව, එය මෙසේද කියන ලදී. මිනිස්ලොව මෙබඳු යක්ෂිණි සංඛ්‍යාත සත්වයෝ විවිධ වෙස් රූප ගැනීමෙන්, තමන්ගේ රූපයෙන්, තමන්ගේ වසගයෙහි කෑමට හැසිරෙත්. ඔවුහු ප්‍රඥාවන්ත මිනිසා, සේවනය නො කරාහු. මෙබඳු වූ භූත පැවැත්මයි. ආසජජනං ගැටීමට පැමිණ විනාශ වන්නේය. බ්‍රහ්මචාරිත්වය දක්නෙහි නමුත් ඒ යක්ෂණිය විසින් නොකැවීරූයයි, මෙසේ පුත්‍රයාට අවවාද දුන්නේය.

ඔහු පියාගේ කථාව අසා යක්ෂණිය වනාහි ඇයයයි බියෙන් සිත තවතා පියාණනි, මෙහෙත් නොයන්නෙමි. මට ක්ෂමා වුව මැනැවැයි ක්ෂමා කළේය. ඔහුද, පෙර අස්වසා එන්න; නුඹ මානවකය. මෙමග්‍රිය වඩන්න. කරුණා මුදිතා උපෙක්ෂා ආදී බඹ විභරණයන් වඩන්නැයි කීවේය. ඔහු එසේ පිළිපැද, ධ්‍යාන අභිඥා උපදවා ගත්තේය.

ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා, සත්‍යය වදාරා ජාතක කථාව නිමකළ සේක. සත්‍යය අවසානයේ කළකිරුණු හික්කුව සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. එකල නිලිනිකාව පුරාණ බිරිඳ වූවාය. සෘෂිසිංහ තෙම කළකිරුණු හික්කුවයි. පියා වනාහි මම ම වෙමි.

නලිනිකා ජාතකය නිමි.

18-2

නිවෙසනං කසසනුදං සුනන්දා යන මෙය ශාස්තෘන් වහන්සේ ජේතවනයේ වැඩවාසය කරන සේක් කළකිරුණු ගිඤ්ඤවක් අරභයා වදාළ සේක.

ඔහු එක දවසක් සැවැත්නුවර පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නේ එක් අලංකාරයෙන් පිළියෙළ කරන ලද උතුම් රූපශ්‍රියෙන් හෙබි ස්ත්‍රියක් දෙස බලා, බැඳුණු සිතැත්තේ සිත වාවා ගැනීමට නොහැකිව විභාරයට ම ගොස්, එතැන් පටන් හුලකින් විද්දාක් මෙන් රෝගී වූයේ, භ්‍රාන්තියට පත් මුවක හා සමානව කෘශ වූයේ, ධමනි අක්‍රිය වූයේ, පඬුවන් පැහැ ගැන්වූයේ, සුදුමැළි වූයේ නොඇලුණේ ක්‍රියාකාරකම්වල සිත් පැහැදීමක් නොලබන්නේ, ආචාර්ය උපාධ්‍යයාවත් ආදිය හැර කම්මහන් උදෙසීම ආදී යෝග භාවනා ආදියේ උකටලිව කල්ගත කෙළේය. හෙතෙම සභායක ගිඤ්ඤන් විසින්, පෙර ඔබ ඇවැත්නි, පැහැදුණු ඉඳුරන් ඇත්තේ දැන් විපිළිසරව මුව පැහැ ඇත්තේ, අප, ඇවැත්නි, කුමන කරුණක් නිසාදැයි විචාරන්නේ, නො සතුටුවෙමි යි කීවේ ය. ඉක්බිති ඔහුට ඔබ ඇවැත්නි, සතුටුවෙව. බුද්ධෝත්පාද කාල නම් දුර්ලභය. එසේ ම ධර්මශ්‍රවණය ද, මිනිස් ආත්ම භාවය ද එසේ ය. ඒ ඔබ මනුෂ්‍යභාවයක් ලැබ දුක් කෙළවර කිරීමට ප්‍රාර්ථනා කරමින් කඳුළු පිරි ඤාති ජනයා හැර, ශ්‍රද්ධාවෙන් පැවිදි වී කුමන කරුණක් නිසා, කෙලෙස් වසඟයට යහිද? කෙලෙස් නම්, ගැඩවිල් පණුවකු හටගැනීමක සියළු බාල ජනයන්ට සාධාරණ. රුක් එලයකට බඳු උපමා ඇති ඔවුන්ට වස්තුභූත වූ, අප්‍රසාදය පිණිස වූ කාමයෝ බොහෝ දුක් ඇත්තෝ ය. බොහෝ උච්චුරු සහිත වූ වෙහෙස ගෙන දෙන ආදිනවයකි. මෙහි බොහෝසෙයින් කාමයෝ ඇටසැකිල්ලක් බඳුය. කාමයෝ මස් වැදැල්ලක් හා සමානය. කාමයෝ තණකොළ ගිණිහුළකට හා සමානය. කාමයෝ ගිනිඅඟුරු හා සමානය. කාමයෝ සිහිනයක් බඳුය. කාමයෝ ණයට ඉල්ලා ගත් දෙයක් බඳුය. ඉල්ලීමක් බඳුය. කාමයෝ විෂ සහිත ගසක ගෙඩි හා සමානය. කාමයෝ තියුණු ආයුධයක් හා සමානය. කාමයෝ සර්ප ගිසක් හා බඳුය.

නුඹ මෙබඳු ආකාර වූ ශාසනයේ පැවිදි වී මෙසේ අනර්ථකාරී වූ කල්ලේශ වසඟයට ගියේ යයි අවවාද කොට, තමන්ගේ කථාව පිළිගැන්වීමට

නොහැකිවන්නේ ශාස්තෘන් වහන්සේ සම්පයෙහි ධර්ම සභාවට යොමුකර, මහණෙනි; කිම, අකමැත්තා වූ හික්කුවත් රැගෙන ආවාහුදැයි, වදාල කල්හි, ස්වාමීනි, මොහු වනාහි කළකිරුණු කෙනෙකැයි කීවාහු ය.

ශාස්තෘන් වහන්සේ සත්‍යයක්දැ යි විචාරා, සත්‍යය යයි ස්වාමීනි'යි කී කල්හි, හික්කුව, පෞරාණික පණ්ඩිතයෝ රාජ්‍යය විචාරන්නාහු කෙලෙස් උපන් කල්හි ඒ වසඟයට නො ගොස්, සිත් වලකා නුසුදුස්සක් නොකළාහුයයි කියා අතීතය ගෙනහැර පා වදාළ සේක.

අතීතයේ සිව් රටෙහි අරිට්ඨපුර නගරයේ සිව් නම් රජු රාජ්‍යය කෙළේය. බෝධිසත්වයෝ ඔහුගේ අග මේහෙසියගේ කුසෙහි උපන්න. සිව් කුමාරයා යයි ඔහුට නම් කළහ. සේනාපතියා ගේ බිරිද ද පුතකු වැදුවා ය. ඔහුට අභිපාරකයයි නම් කෙළේය. ඒ දෙදෙනාම සත්‍යයක ව වැඩෙන්නාහු සොළොස් අවුරුදු වී තක්ෂිලාවට ගොස්, ශිල්ප උගෙන පැමිණියහ. රජ පුතුව රාජ්‍යය පැවරීය. ඔහු ද අභිපාරක සේනාපති තනතුරේ තබා ධාර්මිකව රාජ්‍යය කර වූයේ ය.

ඒ නගරයේ ම තිරිට්චච්ඡ නම්, අසු කෙළක් ධනය ඇති සිටුවරයකුට දුවක උපන්නාය. ඇය උන්නම රූපශ්‍රීයෙන් ද, සෞභාග්‍ය සම්පන්න බැවින් ද, ශුභ ලක්ෂණයෙන් ද සමන්විත වූවාය. ඇයට නම් තබන දිනයෙහි උම්මාදන්ති යයි නම් කළහ. ඇය සොළොස් අවුරුදු කාලයේ මිනිස් ස්වභාවය ඉක්මවා, දිව්‍ය අප්සරාවක් වැනි මනා රූප සම්පන්නියකින් යුක්ත වූවාය. යම් යම් පෘථග්ජනයෝ ඇය බලන් ද, ඔවුහු ස්වකීය විලාශයෙන් සිටීමට නොහැකිවන්නේ ප්‍රාණ මදයෙන් මෙන් ක්ලේශ මදයෙන් මත් වී, සිහිය පිහිටුවා ගැනීමට පවා නොහැකි වූහ.

ඉක්බිති ඇයගේ කිරිට්චච්ඡ නම් පියා, රජු වෙත එළඹ දේවයන් වහන්ස, මගේ නිවසේ ස්ත්‍රී රත්නයක් උපන්නාය. රජුගේ සුදුසු නිමිත්ත පාඨක බ්‍රාහ්මණයන් යවා, ඇය විමසා, කැමැති දෙයක් කරව යයි කීවේ ය. රජු; යහපතැයි කියා, බ්‍රාහ්මණයන් යැවීය. ඔවුහු සිටු ගෙදරට ගොස්, කරන ලද සත්කාර සම්මාන සහිත කිරිබත් සංග්‍රහ පිළිගත්හ. එකෙණෙහි උම්මාදන්තිය, සර්වාලංකාරයෙන් සැරසී, ඔවුන් ඉදිරියට ආවාය. ඔවුහු ඇය දැක, සිහිය පිහිටුවා ගැනීමට නොහැකි වූවා, කෙලෙස් මදයෙන් මත් වී තමන් ආහාර අනුභව කොට නො නිමි බව ද නො දැනුණහ.

ඇතැමෙක් බත්ගුලි ගෙන අනුභව කරමුයි හැඟීමෙන් හිසෙහි තබාගත්හ. ඇතැමෙක් කිහිල්ල අතරේ තැබූහ. ඇතැමෙක් බිත්තියට පහර දුන්හ. සියල්ලෝ උමතු වූහ.

ඇය ඔවුන් දැක, මොවුහු මගේ ලක්ෂණ විමසන්නාහු දැයි ඔවුන් බෙල්ලෙන් අල්ලාගෙන ඉවත් කරවූ යයි ඔවුන් ඉවතට ඇද දැමීම වූහ. ඔවුහු අකුළාගත් මුහුණ ඇතිව රාජ මන්දිරයට ගොස්, දේවයන් වහන්ස, උම්මාදන්තිය කිපුණී යයි එම ස්ත්‍රිය කාළකණ්ණි තැනැත්තියකි. ඔබවහන්සේට නුසුදුසු යයි කීවාහුය. රජු ඇය කාළකණ්ණි යයි නො ගෙනාවේ ය. ඇය එම පුවත අසා, මම වනාහි කාලකණ්ණියෙකැයි රජු විසින් නොගන්නා ලදී. කාළකණ්ණිහු මෙබඳු ආකාර නොවේයයි කියා වේවා! ඉදින් ඒ රජු දක්නෙහි විමි නම් නිස්සක් දනිමි යි ඔහු කෙරෙහි වෛර බැන්දාය. ඉක්බිති ඇයගේ පියා ඇය අභිපාරකට විවාහ කර දුන්නේය. ඇය ඔහුට ප්‍රිය මනාප වූවාය. කවරනම් කර්මයක් නිසාවෙන් ඇය මෙබඳු ආකාර වූව ද, රතු වස්ත්‍ර දානය නිසාවෙනි.

ඇය වනාහි ඇත අතීතයේ බරණැස් නුවර දිළිඳු කුලයක උපත ලබා උත්සව දිනයක, පුණ්‍යවන්ත ස්ත්‍රීහු මල් ඉහිරුණු රතු වස්ත්‍ර හැඳ අලංකාර වූවෝ, ක්ලාන්ත වූවා දැක, එබඳු වස්ත්‍ර පොරවා ක්‍රීඩා කරනු කැමැත්තේ මව්පියන්ට දන්වා ඔවුන් විසින්; දරුව, අපි දිළිඳු වෙමු. අපට එබඳු වස්ත්‍ර කොයින්දැයි කී කල්හි එසේ විනම් මට එක් පෝසත් නිවසක බැලමෙහෙවර කිරීමට අනුදැන වදාරවු. ඔවුහු මගේ ගුණ දැන උපකාර දක්වන්නී යයි කියා, ඔවුන් විසින් අනුදන්නා ලද්දී එක් කුල ගෙදරකට පැමිණ මල් ඉහිරුණු රතු වස්ත්‍රයක් නිසා බැලමෙහෙවර කරමි යි කීවා ය.

ඉක්බිති ඇය, ඔවුන් ළඟ වර්ෂ තුනක් වැඩ කළ කල්හි ඔබගේ ගුණ දැන පැහැදුනෙමුයි කීවාහුය. ඇය යහපතැයි අසා, වැඩ කළාය. ඔවුහු ඇගේ ගුණ දැන වර්ෂ තුන නොපිරෙද්දී ම ඇයට ඝන වූ මල් ඉහිරුණු රතු වස්ත්‍රයක් සමග වෙනත් සම්පත් ද දී, ඔබේ යෙහෙළිය සමග ගොස්, නා හැඳ ගන්නැයි ඇය යැව්වාහ.

ඇය යෙහෙළියක කැඳවාගෙන ගොස්, රතු වස්ත්‍රය නදී තීරයේ තබා නැවා ය. එකෙණෙහි කාශ්‍යප බුදුරදුන් ගේ එක් ශ්‍රාවකයකු පැහැරගත් සිවුරු ඇතිව කොළඅතු හැඳ පෙරව ඒ ප්‍රදේශයට වැඩම කළ සේක. ඇය

උන්වහන්සේ දැක මේ ස්වාමීන්වහන්සේ පැහැරගන්නා ලද සිවුරු ඇත්තෙක් වන්නේ ය. පෙර ද, නුදුන් නිසාවෙන් මගේ වාසය දුර්ලභ වූයේ යයි ඒ වස්ත්‍රය දෙපරිදි ඉරා එක් කොටසක් ආර්යන් වහන්සේට දෙන්නෙමි යි සිතා, එතර වි තමන්ගේ වස්තරය හැද ස්වාමීනි, සිටින්නැයි කියා ගොස්, තෙරුන් වැඳ, වස්ත්‍රය මැදින් ඉරා උන්වහන්සේට එක කොටසක් පිරිනැමුවා ය. ඔහු, එකෙණෙහි පිළිසන් වූ තැනෙක සිට, අතු කැබැල්ල හැර දමා, ලද වස්ත්‍රය එහි එක් උරයක් හැඳ එකක් පොරවා ගෙන නික්මුණේ ය.

එකල ඒ වස්ත්‍ර ආලෝකයෙන් උන්වහන්සේගේ මුළු සිරුර, තරුණ සුර්යයා මෙන් ඒකාලෝක විය. ඇය එය දැක මගේ ආර්යන් වහන්සේ පළමුව ශෝභමාන නො වෙයි. දැන් දවල් හිරු මෙන් බබළයි. මෙය ද උන්වහන්සේට දෙන්නෙමි යි දෙවෙනි කොටස ද දී ස්වාමීනි, මම සසරේ සැරිසරන්නී උතුම් රූපශ්‍රියෙන් යුතු වන්නෙමි. මා දැක කිසියම් මිනිසෙක් සිය විලාශයෙන් සිටීමට නොහැකි වේවා. මා හැර වෙනත් අගනක් එසේ රූ ඇත්තියෝ නොවෙන්නා' යි ප්‍රාර්ථනා කළාය.

තෙරුන් වහන්සේ ද අනුමෝදනා කොට පෙරළා වැඩියහ. ඇය දිව්‍යලෝකයේ සැරිසරන්නී, එකල අරිටියපුරයේ ඉපිද, එසේ මනා රූ ඇත්තී වූවාය.

ඉක්බිති එනුවර ඉල්මස සැණකෙළියට සෝෂා කළහ. ඉල්මස පූර්ණ නගරය සැරසූහ. අභිපාරක තෙමේ, තමන්ගේ රැකවරණ ස්ථානයට යන්නේ, ඇය අමතා, සොඳුර, උම්මාදන්නී අද ඉල්මස රාත්‍රී සැණකෙළිය රජු නගරය ප්‍රදක්ෂිණ කරමින් පළමුව මේ ගෙදොරට පිවිසෙන්නේ ය. ඔහුට පෙනෙනු පිණිස නො යනු මැනවි. ඔහු ද ඔබ දැක සිතිය පිහිටුවා ගැනීමට නොහැකි වන්නේ යයි කිය. ඇය, ස්වාමීනි; ඔබ යන්න. මම දන්වන්නෙමි යි පිළිගෙන ඔහු ගියකල්හි දාසියට අණ කළාය. රජු මේ ගෙදොරට පැමිණි කල්හි මට දැනුම් දෙන්න යනුවෙනි.

ඉක්බිති හිරු බැස ගිය කල්හි පූර්ණ වන්ද්‍යා උදාවූයේ දිව්‍ය නගරයක මෙන් අලංකාර වූයේ සියළු දිශාවල ප්‍රදීප දැල්වූ කල්හි, රජු සර්වාලංකාරයෙන් සැරසී ආජාතේය අශ්ව රථයෙන් ඇමති සමූහයා පිරිවරාගෙන මහත් යසසින් නුවර ප්‍රදක්ෂිණා කොට, පළමුව අභිපාරකගේ

ගෙදරට පැමිණියේ ය. ඒ ගෙය මනෝහිරිගල් වර්ණ ප්‍රාකාරයෙන් වටකරන ලද්දේ අලංකාර වූ, ද්වාර අවටාලයකින් ශෝභමාන වූයේ ප්‍රාසාදික වූයේ ය. එකෙණෙහි දාසිය, උම්මාදන්තිට දැනුම් දුන්නාය. ඇය මල් ගොමුවක් ගෙන්වාගෙන, කිඳුරියකගේ විලාශයෙන් වා කවුළුව අසල හුන්නී රජුට මල්ගොමුවෙන් දමා ගැසීය. ඔහු එය බලමින් කෙලෙස් මදයෙන් මත් ව සිහිය උපදවා ගැනීමට නොහැකි වන්නේ මේ අභිපාරකගේ ගෙය යයි හඳුනාගැනීමට නොහැකි විය.

ඉක්බිති රියදුරු අමතා විචාරන්නේ ගාථා දෙකක් කීවේය.

පින්වත් සුනන්ද නම් රියදුර, රතු ගඬොල් මුවා පවුරෙන් වටකරන ලද මේ ගෙය කාගේ ද? කඳු මුදුනක අභස්භි බබළන ගිනිකඳක් මෙන් ද, දුර පිහිටි ගිනි සිලක් මෙන් ද, කවරක් බබළා ද?

සුනන්දය, මෝ තොමෝ කවරකුගේ දුවක් ද? කවරකුගේ ලේලියක් ද? කවරකුගේ බිරියක් ද? වහා ම මේ තොරතුරු මට කියව. මැයට යම් කිසිවකුගේ රැකවරණයක් ඇත් ද, ස්වාමී පුරුෂයෙක් ඇත්තේ ද යන බව මට කියව.

එහි, කසසනුදං යනු මේ කවරකු ගේ ද? පණ්ඩුමයෙන යනු රාත්‍රියේ සිටිනු කැමැත්තෙන්. දිසසති යනු වා කවුළුව ළඟ සිටියේ ප්‍රකට වෙයි. අවච්චි යනු ගින්න. ගිනිජාලාවයි. ධීනානසං යනු මේ දියණියයි. අවාච්චා යනු පහ නොවූ හැසිරීම් ඇති. රැකවරණ නොයෙදූ හතරා යනු ඉදිත් ඇයට ස්වාමියෙක් සිටී ද මෙය මට කියවයි යනුවෙනි.

ඉක්බිති ඔහු මොහුට පවසන්නේ ගාථා දෙකක් කීවේය.

රජතුමනි! මැය ගේ මව් පසින් ද පිය පසින් ද කිවහැකි තොරතුරු මම දනිමි. පෘථිවි පාලක රජතුමනි! රැ දවල් දෙකහි ම නුඹවහන්සේ සඳහා අප්‍රමාදව ක්‍රියා කරන්නා වූ, ඔබගේ සේවකයෙකි.

රජතුමනි! සම්පතීන් සමෘද්ධ වූ වස්ත්‍රාලංකාරයෙන් පිරුණු, ආසිත වූ ඇමතිවරයෙක් ඔබවහන්සේට ඇත. ඒ අභිපාරකනම් සේනාපතීගේ භාර්යාව වන ඕ තොමෝ උම්මාදන්තිය නමින් හඳුන්වයි.

එහි මනාභාව යනු, මව ගේ ද පියා ගේ ද තොරතුරු දැනීමි. අපොච්චියනු ඉක්බිති ඇය ගේ ස්වාමියා ගැන දැන ගනිමිසි කියයි. ඉදෙඛා යනු සමෘද්ධියයි. ඒතො යනු වස්ත්‍ර අලංකාරයෙන් මනාසේ පිපුණු සැරසුණු. සුවඩ්ධිතො යනු මැනවින් වැඩුණු. නාමධෙය්‍යනා යනු නාමයෙන්. මැය දෙස යමෙක් බලයි ද, ඔහු උමතු වෙයි. ඔහුට සිහිය පිහිටුවා ගැනීමට නොහැකි වේ. ඒ නිසා උම්මාදන්ති යයි කියනු ලැබේ.

ඒ අසා රජතුමා ඇයගේ නමට තුනි පුදමින් අතුරු ගාථාව කීවේය.

පිනවන පින්වන ඇයගේ මේ නම මව්පියෝ මැනවින් සිදුකර දී ඇත මා දෙස බලන්නී වූ උම්මාදන්තිය මා උමතුටට පත්කළා ය.

එහි මනා පෙනුම යනු, මව විසින් ද, පියා විසින් ද, මයාං යනු සුදුසු යෙදීම් අර්ථයෙහි සම්ප්‍රදානයයි. අවලෝකයනති යනු මා විසින් බලන ලද්දේ. තොමෝ ද මා දෙස බලන්නී, මා උමතු කළාය යන අර්ථයයි.

ඇය ද ඔහු ගේ කම්පා වූ ස්වභාවය දැන, වා කවුළුව ඉවත් කොට සිරියහනට ම ගියාය. රජුගේ ද, ඇය දුටු චේලාවේ පටන් නගර ප්‍රදක්ෂිණා කිරීමේ සිතක් නො විය. ඔහු රියදුරා අමතා මිත්‍ර සුනන්ද, රථය නවතුව. මේ සැණකෙළිය අපට නුසුදුසුය. අභිපාරක සෙනෙවියාට ම සුදුසු ය. රාජ්‍යය ද ඔහුට සුදුසු ය. රථය නවතා දමා ප්‍රාසාදයට නැග සිරියහනේ වැද හොවා වැලපෙමින් මෙසේ කීවේය.

පුත්සදින් යුත් රැයෙහි, මුව දෙනක මෙන් මදබැඳුම් ඇත්තී, රන් පියුමකට බඳු සිවියක් ඇති යම් තැනැත්තියක් කවුළුව සමීපයේ හන්නී ද, පරෙවියන්ගේ පා වැනි වර්ණ ඇති වස්ත්‍ර හැඳි ඇය දැක, එ දවස් වන්දයෝ දෙදෙනෙක් පැයුටෝ යයි මම සිතුවෙමි.

යම් දිනක ඕ මා පොළඹවමින් යහපත් වූ ද, දික්වූ ද ඇස්වලින් මා දෙස බැලුවා ද? එවිට ඕ තොමෝ වනයෙහි පර්වතයක උපන් කිඳුරු දෙනක මෙන් මගේ සිත පැහැර ගත්තී ම ය.

එකල්හි මහත් වූ රත්වත් ශාම වර්ණයෙන් පළඳින ලද මිණිකොඩොල් ඇති, ඒ ස්ත්‍රී තොමෝ තනිව හැසිරෙන භ්‍රාන්ත වූ මුව දෙනක මෙන් මා දෙස බැලුවා ය.

තඹවත් නිය ඇති, මුදු පැලැඳි සඳුන් ආලේප කළ වටකුරු වූ ඇඟිලි ඇති, යහපත් වූ ඒ ස්ත්‍රී හිසේ පටන් සැරසීම්වලින් යුතුවැ, ඇගේ අත්වලින් මා වැළඳගෙන දක්ෂව ක්‍රියා කොට කවදානම් මා සතුටු කරන්නීද?

නිරිටි සිටුගේ දියණිය වූ ඉඟටිය සිහින් වූ ස්වර්ණමය වූ අලංකාර උරහිස් වැස්මකින් යුක්ත වූ මෘදු වූ බාහු වලින්, වනයේ ගසක් වැළඳගන්නා වූ මාලුවා වැලක් මෙන් මා වැළඳ ගන්නී ද?

ලාකඩ ආලේප කළාක් වැනි රතු වූ සියුමැලි සමකින් යුත් නෙළුම් මත වැටුණු දියබිඳු මෙන් වට වූ පියවුරු ඇති ඕ තොමෝ සුරාසලකදී, සුරාසොඩකුට හමුවූ අත් සුරාසොඩකු සුරා තැටියක් එළවන්නා සේ මුඛයෙන් මුඛයට ළං වන්නීද?

යම් දවසක සිත්කලු වූ සියලු ශරීර අවයව ඇති ඇය දුටුවෙම් ද? එදා පටන් මගේ සිත පිළිබඳව කිසිවක් මම නො දනිමි.

මිණිමුතු කොඩොල් පැළඳි උම්මාදන්තිය මම දුටුවෙමි. ඒ මොහොතේ සිට මම දහසකින් පරාජිත වූයෙමි. දිවා-රාත්‍රී නිදි නො ලබමි.

ඉදින් ශක්‍රයා මට වරයක් දෙන්නේ නම් ඒ වරය මම යදිමි. එක් රැයක් හෝ දෙරැයක් මම අභිපාරක වන්නෙමිවා! එසේ අභිපාරක වී උම්මාදන්තිය සමග අභිරමණය කොට ඉන්පසු සිවිරජ වෙමිවා (යන වරයයි)

එහි පුණ්ණමාසෙ යනු පූර්ණ චන්ද්‍රයා ඇති රාත්‍රියයි. මීගමන්ද්‍ර ලොචනා යනු ඊතල වදිනු බියෙන් පලාගොස් වනයේ සිට වැද්දකු බලන්නාහු මුවදෙනක මෙන් ඇයට මද සිහින් ඇස් දෙකක් ඇත්නිනුයි

මිගමන්ද ලෝචනා නම් වේ. උපාවිසී යනු කමල වර්ණයෙන් යුතු අත් තලයකින් මල් දමාගසා මා දෙස බලමින් වාකවුළුවේ හුන්නිය. පුණධරිකතචධගී යනු රත්පියුම් පාට ශරීර ඇත්තී. දෙව පුණණමායො යනු මම තදභු එම උත්සව දිනයේ. පරවියකුගේ පා සමාන වර්ණයෙන් ද, රතු වස්ත්‍රයක් හැද සිටි ඇගේ මුහුණු ශෝභාව බලන්නේ, එකක් පෙරදිග ලෝක ධාතුවේ ද තවෙකක් අභිපාරකගේ නිවසේදැයි පුත්සද දෙකක් පැයුවෙහියයි හඟිමි. අළාරපමෙහ හි විශාල ඇතිබැමවලින් යුත් සුහෙහි පිරිසිදු ආකාර වූ, වගගුහි මිහිරි ආකාර වූ උදිකබති මෙවැනි ආකාර වූ ඇස්වලින් බැලුවේ ය. පබ්බතෙ යම් සේ හිමාලය පර්වතයේ මනා වූ මල් පිපුණු වනයෙහි විණාවක් රැගෙන මාත්‍රා හඬින්, තමන්ගේ ස්වරයෙන් වයා ගයා කිඳුරිය කිඳුරා ගේ සිත් පැහැර ගනියි ද, මෙසේ මාගේ සිත ද පැහැර ගෙන සිටී යයි විලාප කියයි. බ්‍රහතී උදාර, උසස්, සාමා රන්වන් වර්ණ සමාන, එකවච වසනා එක් වස්ත්‍රයක් එක්පට කොට හඳුනා ලද්දේ යන අර්ථයි. හනනා වූදිකබති සියුම් කෙස්, පුළුල් නළල් තල, දික් බැම, විශාල ඇස්, (දෙමට මලක් වැනි) උසස් වූ නාසය, රතු දෙතොල්, සුදු දත්, තියුණු ප්‍රධාන දත්, වටකුරු ශ්‍රීවය, සිහින් අත්, මනාව පිහිටි පියවුරු, අතින් ගතහැකි සිහින් ඉහ, පුළුල් උකුල, රන්වන් කෙසෙල් කදන් මෙන් වූ කලවා යුවල යන අඟපසඟින් යුත් උත්තම ස්ත්‍රිය එකෙණෙහි මා දෙස බලන්නී, බියෙන් වනයට පිවිස නැවත මුව වැද්දා ඒදැයි නැවතී වැද්දා දෙස බලන මුවදෙනක මෙන්, වූවා මා බලයි. බාහාමුද්‍ර යනු මාදු. වූ අත්ලයි. සනතභධිර කුතතියා මනා සේ දක්‍ෂයකු විසින් නිමවන ලද. උපඤ්ඤිසසතිමං ඒ යහපත් ස්ත්‍රිය ඇගේ තඹවන් නියවලින් මගේ හිසෙහි පටන් නිරතුරුව කවදා ස්පර්ශ කිරීමෙන් දක්ෂව මා සතුටට පත් කරන්නේදැයි ප්‍රාර්ථනා කරමින් වැළපේ. කඤ්ඤනජාලු රච්චදා රන්දැලින් වූ වක්ෂස්ඵල පලදනාවෙන් අලංකාර වූ, විලාකමජ්ඣා සිහින් ඉඟටිය ඇති, බ්‍රහාවතෙ මහා වනයෙහි, රතන සුවච්චි ලාක්‍ෂා රසයෙන් රත් වූ ප්‍රවාළ වර්ණයෙන් යුත් අත්, පා, නිය අග, තොල් ආදියෙන් යුත්තිය. බිඤ්ඤති දිය බුබුළක් සමාන වටකුරු වූ පියයුරු ඇත්තී, තනො යනු යම්කිසි තැනක සිට ඇය මා දැක්කේ ද එතැන් පටන්, සකසස විතතසස මගේ සිතට අධිපති භාවයක් ඊශ්වර භාවයක් උපන් බවක් මම නො දනිමි යන අර්ථයි. කඤ්ඤනං මෝ තොමෝ අසවලී යයි නො දන්නේ උමතු භාවයට පැමිණියේ වෙමි. දිට්ඨා දැක න සුපාමි දිවා රෑ දෙක්හි නිදි නො ලබමි. සොව ලබෙහථ ශක්‍රයා යම්කිසි වරයක් මට දෙන්නේ නම්, ඒ වරය මට ලැබේ නම් යෙහෙක. ඒ වරයේ අර්ථය මෙයයි.

අභිපාරකයාට ද දැනුම් දුන්න. ස්වාමීනි, රජතුමා නගරය, ප්‍රදක්ෂිණා කරමින් නුඹලාගේ ගෙදොරට පැමිණ, නැවතී නොලසවම නැවත මාලිගාවට පිවිස සයනාසනරූඪ වූයේ යයි කීවූය. අභිපාරක තමන්ගේ ගෙදරට ගොස් උම්මාදන්තිය අමතා සොඳුර, රජ්ජුරුවන්ට තමන් දැක්වූයෙහි ද? හෙවත් රජහට තෙපි පෙනුනුදැයි විචාළේය.

ස්වාමීනි, එක් මහ උදරයක් ඇති මහා උඩු රැවුළු ඇති එක් පුරුෂයෙක් රථයෙන් ආවා මම දිටිමි. හෙතෙම රජ ද, නොරජ දැයි මම නො දනිමි. එක් අධිපතියෙකු යයි කී කල්හි වා කවුළුව ළඟ සිට මල් විසි කෙරුවෙමි. ඔහු, ටික වේලාවක් සිට, නැවතී බලා සිට ගියේ ය.

ඔහු එය අසා ඔබ විසින් මම නසන ලද්දෙමි'යි දෙවෙනි දිනයේ උදෑසන ම රාජ මන්දිරයට නැග, සිරියහන් ගබඩා දොරටුව සමීපයේ සිට උම්මදන්ති නිසා හටගත් රජුගේ විලාපය අසා මේ උම්මදන්තිය කෙරෙහි බැඳුණු සිත් ඇත්තේ ඇය නොලැබීමෙන් මිය යන්නේය. රජුට ද මට ද එන නරක නාමයෙන් මුදා මා විසින් මොහුට ජීවිත දානය දීම වටී යයි, තමන්ගේ නිවෙස්නට ගොස් එක් දැඩි මිතුරු වූ උපස්ථායකයකු කැඳවා දරුව, අසවල් තැන බෙනයක් සහිත වේනිය ගසක් ඇත. නුඹ කිසිවෙකුට නො දන්වා, සුර්යයා අවරට ගිය පසු එහි ගොස්, අත්ත උඩ නිදාගන්න. මම එහි බලි කර්මයක් කරමින් ඒ ස්ථානයට පැමිණ, දේවතාවා නමස්කාර කරමින්, ස්වාමීනි, දිව්‍යරාජය, අපගේ රජතුමා නගරයෙහි සැණකෙළි පවත්වන කල්හි ක්‍රීඩා නොකරම සිරියහන් ගබඩාවට පිවිස වැලපෙමින් හොත්තේ අපි ඊට කාරණය නො දනිමු. රජතුමා දේවතාවුන්ට වර්ෂයක් පාසා බොහෝ උපකාර කරන්නේ දහසක් වියදම්කොට බලි කර්මයක් කරයි. මේ නිසා විකල තත්වයට පත් රජතුමාගේ ජීවිත දානය අපට ලබා දෙව මැනවි යනුවෙනි. නුඹ ඒ මොහොතේ හඬ වෙනස්කොට සේනාපතියනි, නුඹගේ රජතුමාට රෝග ආදිය නැත. හෙතෙම වනාහි ඔබගේ බිරිඳ උම්මාදන්ති සමග පිළිබඳ සිත් ඇත්තේ ඉදින් ඇය ලබන්නේ නම් ජීවත් වන්නේ ය. නැතහොත් මිය යන්නේ ය. ඉදින් ඔබට ජීවිතය කැමැත්තෙහි නම් උම්මාදන්තිය මොහුට දෙන්නැයි කියව යි මෙසේ ඔහුට උගන්වා පිටත් කළේය. ඔහු ගොස් ඒ ගසෙහි හුන්නේය.

දෙවෙනි දවසේ සෙනෙවියා එම ස්ථානයට ගොස් ආයාවතා කෙළේය. ඔහු කී පරිදි කළේය. සෙනෙවියා යහපතැයි පවසා දේවතාවා වැඳ, ඇමතියන් දැනුවත් කරවා, නගරයට පිවිස, රාජ මන්දිරයට නැග,

සිරියහන් දොරටුවට නට්ටු කෙළේය. රජු ද සිහිය පිහිටුවා මේ කවරෙක්දැයි විචාළේ ය. දේවයන් වහන්ස, මම අභිපාරක වෙමි. ඉක්බිති රජු ඔහුට දොර විවෘත කෙළේය. ඔහු පිවිස රජුට වැඳ ගාථාව කීවේය.

සත්ත්වයන්ට අධිපති වූ, රජුට නමස්කාර වේවා!
වදින්නා වූ මට යක්ෂයකු පැමිණ මේ වචන පැවසීය.
රජුගේ සිත උම්මාදන්තිය කෙරෙහි ඇලුණේය.
මම උම්මාදන්තිය ඔබතුමාට දෙමි. ඇය ඔබතුමාගේ පරිවාරිකාව කරගනු මැනවි.

එහි නමසසනො යනු ඔබගේ විපිළිසරට කරුණ දැනගනු පිණිස බිලි (බලි) කර්මයක් කොට, නමස්කාර කිරීමයි. තං යනු, ඒ මම උම්මාදන්තිය ඔබගේ මෙහෙසියකොට දෙමි යනුයි.

ඉක්බිති රජතුමා ඔහුට මිත්‍ර, අභිපාරකය, උම්මාදන්තිය කෙරෙහි බැඳුණු සිත් ඇති මගේ සිත විකල්‍යාවයට පත්වූ බව දෙවියන් දනිත්දැයි විචාළේය. දේවයන් වහන්ස, එසේය. ඒ නිසා මුළු ලෝකවාසීන් විසින් මා ලාමක බවට පත් තැනැත්තෙක්යයි දැනගත්තේය යනුවෙන් ලජ්ජාවට පත්වූයේ අනතුරුව මේ ගාථාව කීවේය.

යයහළු අභිපාරකය, එසේ වී නම් මම පිනෙන් පිරිහෙමි. ..
ඇය සමග කෙළෙස් පමණින් විසූ බැවින් අමරණීයත්වයට ද පත් නොවෙමි. මහජනයාද මේ මගේ ලාමකකමකැයි දැන ගත්තේය. ප්‍රිය වූ උම්මාදන්තිය නො දැකීමෙන් ඔබේ සිතටද මහත් දුකක් ඇති වන්නේ ය.

එහි විධිමයෙ යනු මිත්‍ර; අභිපාරකය මම උම්මාදන්තිය සමග කෙළෙස් වසඟයෙන් හැසිරෙන්නේ මම මාගේ කුසල කොට්ඨාසය නසන්නෙමි. ඇය සමග කෙළෙස් වසයෙන් හැසිරුණු පමණකින් අමරණීය ද නො වෙමි. මහජනයා ද මගේ ලාමක බව දැනගත්තේ ය. එවිට රජතුමා ද නුසුදුසු දෙයක් කළේ යයි ගරහන්නේ ය. ඇය ද මට ලබා දී පසුව, ප්‍රිය බිරිඳ නොදැක ඔබගේ මනස දැඩි සිත් තැවුලට පත්වන්නේ ය යන අර්ථයයි.

සෙස්ස, දෙදෙනාගේ ප්‍රකාශ සහ පිළිතුරු ප්‍රකාශ සඳහන් ගාථා වේ.

මහරජතුමනි! නුඹවහන්සේත් මාත් හැර සියලු ප්‍රජාවම නුඹවහන්සේට උම්මාදන්තිය දෙන ලදී යන කරුණු නො දන්නේ ය. එහෙයින් මහරජු ඇය සමග සිත් අලවා මනදොළ සපුරා ගනිවා. ඉන්පසු නුඹවහන්සේට නුරුස්සන්නාහු නම් ආපසු මා හට ම දෙනු මැනැවි.

අභිපාරකය! පව්කම් කරන යම් මිනිසෙක් වේ නම්, මා කරන පව්කම් අනික් අය නො දැන ගනිත්වායි හෙතෙම සිතයි. එහෙත් ලෝකයෙහි සෘද්ධිබල ඇති මිනිස්සුන් භූතයෝත් ඒ බව දැන ගනිති.

ලෝකයෙහි කිසියම් මිනිසෙක් මට උම්මාදන්තිය ප්‍රිය නැතැයි යන තොප ගේ අදහස අදහන්නෝ ද? ප්‍රිය වූ උම්මාදන්තිය දීමෙන් පසු නුඹගේ සිතට මහත් දුකක් වන්නේ ය.

මහරජතුමනි! මෝ නොමෝ ඒකාන්තයෙන් මට ප්‍රියය. ඕ නොමෝ මට අප්‍රිය නොවන්නීය. කාම පරිලාභයෙන් යුතු සිංහයකු සිංහ පෝතිකාවක ගේ ගුහාවට යන්නා සේ නුඹවහන්සේ උම්මාදන්තිය වෙත යෙත්වා.

අන්තම දුක්ඛයෙන් පෙළෙන පණ්ඩිතයෝ සුඛ විපාක ඇති කර්ම අත් නො හරී. එසේ ම සුවයෙන් මත්ව මුළා වූවාහු පව්කම් ද නො කරත්.

සිව් රජතුමනි! නුඹවහන්සේ, මගේ මව ද පියා ද ස්වාමියා ද, පෝෂණය කරන්නා ද, දේවතාවා ද වන්නෙහිය. අඹුදරුවන් සහිත වූ මම නුඹවහන්සේට දාසයෙක්මි. නුඹවහන්සේ තම කැමැත්තක් කැමති පරිද්දෙන් කරන සේක්වා!

යමෙක් මම රජ වෙමැයි පවිකම් කෙරේ ද, පවිකොට අනුන් ගේ අපවාදයට බිය නොවේ ද, ඔහු දිගුකලක් ජීවත් නො වේ. දෙවියෝද ඔහු ලාමක වසයෙන් සිතත්.

මහරජ, අන්සතු දෙයක් එහි අයිතිකරුවන් විසින් ම දෙන ලද්දේ ද, ධර්මයෙහි පිහිටියා වූ කෙනෙක් එය පිළිගනී ද, ඒ දායකයාත් ප්‍රතිග්‍රාහකයාත් සැප විපාක දෙන ක්‍රියාවක් ම කරයි.

අභිපාරකය, මේ ලෝකයෙහි කිසියම් පුද්ගලයෙක් 'මට උම්මදන්තිය ප්‍රිය නැතැ'යි යන ඔබගේ අදහස අදහන්නේ ද? ප්‍රිය වූ උම්මදන්තිය දීමෙන් පසු ඇය නො දක්නා විට නුඹේ සිතට මහත් දුක් වන්නේ ය.

රජතුමනි! උම්මදන්තිය ඒකාන්තයෙන්ම මට ප්‍රියය. ඕ තොමෝ මට අප්‍රිය නො වන්නී ම ය. එහෙත් ඇය මම ඔබට පාවා දෙමි. වනයක් අලංකාර කරන වනස්පතී වෘක්‍ෂයක් මෙන් අලංකාර කරනු මැනවි.

යමෙක් තමහට වූ දුකින් අනුන් ගේ දුකක් හෝ, අනුන්ගේ සුවයෙන් තමන්ට සුවයක් හෝ පිහිටුවා ද, මෙය මට යම්සේ ද, අනුන්ටත් එසේ ම යයි දනී ද, හේ ධර්මය දනී.

අභිපාරකය! උම්මදන්තිය මට ප්‍රිය නැතැයි යන තොප ගේ අදහස ලෝකයේ මිනිස්සු පිළිගත්තත්, ඇය නො දක්නා විට, නුඹ ගේ සිතට මහත් දුකක්ම වන්නේ ය.

මහරජතුමනි! මෝ තොමෝ මට ඒකාන්තයෙන් ප්‍රිය වන්නීය. ඕ මට අප්‍රිය නොවන්නී ම ය. මට ප්‍රිය වූවකින් ඔබට ප්‍රිය වූවක් දෙමි. ප්‍රිය දේ දෙන්නෝ ප්‍රිය දේ ලබති.

ඒකාන්තයෙන් මම කාම හේතුක වූ අයුක්තක් කොට තමන්ට හිංසා නො කරන්නෙමි. මම වනාහි අධර්මයෙන් ධර්මය වනසන්නට උත්සාහ නො කරමි.

රජතුමනි! නුඹ මාගෙන් ඇය නො කැමැත්තේ නම් හැමදෙනට සාධාරණ වන සේ මම ඇය හැර දමමි. ඉන්පසු මා විසින් හැරදමන ලද ඇය ගෙන්වාගත මැනවි.

හිතකාමී වූ අභිපාරකයා දුෂ්‍ය නො වූ ඇය ඔබ ඒකාන්තයෙන් හැර දමන්නේ නම්, එය තොපට අහිත පිණිස පවතින්නේ ය. තොපට මහත් වූ අපවාදයක් වන්නේ ය. රටවැසි ජනයා තොපට විරුද්ධ වන්නේ ය.

සිව් මහරජතුමනි! මේ දෝෂය, නින්දාව-අපවාදය, ගර්භාව සියල්ල මම විඳ දරා ගනිමි. නුඹවහන්සේ ගේ කැමැත්තක් සුවසේ කරනු මැනවි.

යමෙක් නින්දාව නො පිළිගනී ද, ඔහු ප්‍රශංසාවත් නො පිළිගනී. ගැරහීම නො පිළිගනී ද, පූජාවත් නො පිළිගනී. ඔහු කෙරෙත් ඵෙග්වර්යය සංඛ්‍යාත සිරිතතත්, ප්‍රඥා සංඛ්‍යාත ලක්ෂ්මියත්, ගොඩබිමින් ලිස්සා යන වර්ෂා ජලය මෙන් සේදී යයි.

මෙ පමණකින් යම්කිසි දුකක් හෝ සැපයක් හෝ ධර්මය ඉක්ම යාමක්, විත්ත සන්තාපයක් හෝ සිදු වන්නේ නම් රහතුන් ගේ ද පුහු දනන් ගේ ද සියල්ල පිළිගන්නා මහපොළව මෙන් මම ඒ සියල්ල පිළිගනිමි.

මම අනුන් ගේ ධර්මය ඉක්මවා යාම ද, විත්ත සන්තාපය ද, කායික දුක ද නො කැමැත්තෙමි. මම ධර්මයෙහි පිහිටියෙමි. කිසිවකු නො පිරිහෙළමි. හුදෙකලාව මේ දුක්ඛර එතෙර කරන්නෙමි (රජු කීය.)

රජතුමන! නුඹවහන්සේ මගේ ස්වර්ගගාමී වූ පින්කමට අනතුරක් නො කළාහුය. මම නුඹවහන්සේට පහත් සිතැත්තෙමි. රජකෙනෙක් බමුණකුට දෙන යාගයක් මෙන් උම්මාදන්තිය දෙමි.

ඇමතිය! නුඹ ඒකාන්තයෙන් මගේ අභිවාද්ධිය කැමැත්තේ ය. උම්මාදන්තිය ද නුඹ ද මාගේ යහළුවෝ ය.

දෙවියෝ ද රටවැසියෝ ද බ්‍රහ්මයෝ ද සියල්ලෝ ම නින්දා කරන්නාහ.
පරලොවෙහි දී විපාක දෙන පාපයක් ද වෙයි.

සිව් රජතුමනි! නියමිගම් වැස්සන් සහිත සියලු රටවැසියෝ
මා විසින් ඔබට උම්මාදන්තිය පවරා දීම අධර්මයකැයි
නො කියන්නෝ ය. එබැවින් රජතෙම ඒ කාමාශාව දියුණු කෙරේවා!

ඇමතිවරයා! ඔබ මට ඒකාන්තයෙන් වැඩ කැමතිය.
උම්මාදන්තිය ද නුඹ ද මගේ යහළුවෝ වෙති. මනාකොට
ප්‍රකාශ කරන ලද සන්පුරුෂ ධර්මයෝ, මුහුදු රළ මුහුදු වෙරළ
ඉක්මවා නොයන්නාක් මෙන් ඉක්මවා නො යයි.

මහරජතුමනි! නුඹවහන්සේ මගේ පිදිය යුන්නා ද, නිතානුකම්පා
ඇත්තා ද, විධාන කරන්නා ද, කැමති දෑ දෙන්නා ද, පාලනය
කරන්නා ද වන්නාහුය. එහෙයින් නුඹවහන්සේ කෙරෙහි
දෙන්නා වූ දෙය පිළිගනිත්වා. එය මට මහත්ඵල වන්නේ ය.

අභිපාරකයා! නුඹ ඒකාන්තයෙන් ම මට හිතකර වූ හැම දහමෙක්හි ම
හැසුරුණේ ය. හෙට අරුණ නැති කල්හි මේ මිනිස්ලොව
දෙපා ඇත්තා වූ අන් කවර නම් රජෙක්
නුඹට යහපතක් කරන්නේද?

මහරජතුමනි! නුඹවහන්සේ ශ්‍රේෂ්ඨය. උතුම්ය. නුඹවහන්සේ
ධර්මය රක්තාහු ය. ධර්මය දන්නාහු ය. මහා නුවණැත්තාහ.
ධර්ම රකින්නා වූ නුඹවහන්සේ බොහෝකලක් ජීවත් වේවා.
ධර්මය රක්තා වූ ඔබතුමා මට ද ධර්මය දෙසන සේක්වා!

අභිපාරකයා! එසේ නම් මගේ වචනය අසව.
මම බුද්ධාදී සන්පුරුෂයන් විසින් සෙවුනා ලද ධර්මය
නොපට කියන්නෙමි.

දහම් කැමති වන්නා වූ රජ තෙමේ යහපත්ය. නුවණැති මිනිසා
යහපත්ය. මිතුරන්ට ද්‍රෝහ නො කරන්නාහ යහපත්ය.
පව් නො කිරීම සැපයට කරුණු වේ.

ක්‍රෝධ නො කරන ධර්මයෙහි පිහිටි රජුගේ විජිතයෙහි
සියළු මිනිස්සු සුවසේ වෙසෙති. දූ පුතුවන් සහ නෑ මිතුරෝ ද
අධාර්මික ක්‍රියාවලින් පීඩිත නො වූයේ සුවසේ වෙසෙති.

අපරික්‍ෂාවෙන් කරන ලද අයහපත් කර්මය මම කැමති නොවෙමි.
යම් කෙනෙක් සොයා දැන කටයුතු කරන්නේ නම්
එය කැමැත්තෙමි. මගේ මේ උපමා ඔබ ද අහන්න.

ගව රැලක ප්‍රධාන ගවයා, පෙරටුව යන ගවයා, වක් වෑ ගමන්
කෙරේ නම්, ගව රැළේ පිටුපස යන ගවයෝ ද වක්ව ම ගමන් කරති.

මිනිසුන් අතර යම් කෙනෙක් ශ්‍රේෂ්ඨ යයි පිළිගන්නේ නම්
ඔහු අධාර්මික වේ ද, එවිට සෙසු ජනයා ගැන කවර කථා ද?
රටක රජු නො දැහැමි නම් මුළු රටම නො දැහැමි වන අතර
පීඩනයට ද පත් වේ.

ගව රැළේ මුලින් ම යන ප්‍රධාන ගවයා නිසි මඟ කෙලින්
යන්නේ නම්, නායකයා අනුගමනය කරමින් අනෙක් සියළු ගවයෝ
කෙලින් නිසිමඟ යති.

එසේ මනුෂ්‍යයන් අතුරෙන් ශ්‍රේෂ්ඨයයි පිළිගන්නා රජු හෝ
ජනාධිපති, ධර්මයෙහි හැසිරේ ද, එරට වැසි සකල ප්‍රජාව ද
ධර්මයෙහි හැසිරෙති. ඉදින් රජු දැහැමි නම් මුළු රට ම පීඩනයෙන්
තොරව සුවසේ වෙසෙයි.

අභිපාරකය! මම නො දැහැමින් දේවත්වය නො පතන්නෙමි.
මේ සකල පොළව දිනන්නට ද නො කැමැත්තෙමි.

මෙලොව මිනිසුන් සතුව, ගව මහිෂ, දැසි දස්, රත්රන්, වස්ත්‍ර,
රත්සඳුන් ආදී ධන ධාන්‍ය රත්ත ජාතියක් විද්‍යමාන වේ ද,

අශ්වයන්, ස්ත්‍රීන් ඇතුළු සජ්තවිධ රත්නයන් පහළවන,
මෙම වන්දු සූර්ය දෙදෙනාගෙන් ආලෝකය ලබන රටක,
සක්විති රජය සඳහාවත් මම විෂම ව, අධාර්මික ව, වරද සහිතව
නො හැසිරෙමි. මම සිව් රජුන් අතර ශ්‍රේෂ්ඨවෑ උපන් නිසා යැ.

මම වනාහි නායකයෙක් ද, පියෙක් ද, රට පාලනය කරන්නෙක් ද, ප්‍රසිද්ධ කෙනෙක් ද සිව් රජවරුන් ගේ ධර්මය ගරු කරන්නෙක් ද වෙමි. මම ඒ ධර්මය අනුව සිතන්නෙමි. එහෙයින් මගේ සිතට වසඟ නො වෙමි. විත්ත වසයෙහි නො පවතිමි.

මහරජ, ඒකාන්තයෙන් නුඹවහන්සේ, විපත්ති රහිතව, බිය රහිතවැ, බොහෝ කලක් රජය කරවන්නේ ය. නුඹවහන්සේ ප්‍රඥාවන්තය. එබැවිනි.

ධර්මයෙහි ප්‍රමාද නො වෙවයි, යම් ධර්මයක් ඔබ කියයි ද, ඒ ධර්මයට මම සතුටු වෙමි. අධිපති ක්‍රියයෝ ධර්මයෙහි ප්‍රමාද වූයේ ඵෙශ්චර්යයෙන් වුත වේ.

කෘත්‍රිය මහරජ මව්පියන් කෙරෙහි දැහැමින් හැසිරේවා! මෙලොව මව්පියන් කෙරෙහි සුවරිත ධර්මයන්හි හැසිර පරලොව ස්චර්ගයට යන්නේ ය.

කෘත්‍රිය මහරජ, අඹුදරුවන් කෙරෙහි දැහැමින් හැසිරෙව. අඹු දරුවන් කෙරෙහි සුවරිතව හැසිර පරලොව ස්චර්ගයට යන්නෝ ය.

කෘත්‍රිය මහරජ, බල සේනාවන් කෙරෙහි දැහැමින් හැසිරෙව.

කෘත්‍රිය මහරජ, ගම් නියම්ගම් වැසියන් කෙරෙහි ධර්මයෙහි හැසිරෙව.

කෘත්‍රිය මහරජ, රටවැසියන් කෙරෙහි ද, ජනපදවැසියන් කෙරෙහි ද දැහැමින් හැසිරෙව, එසේ සුවරිත ධර්මයෙහි හැසිර පරලොව ස්චර්ගයට යනු මැනවි.

කෘත්‍රිය මහරජ, ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් කෙරෙහි දැහැමෙන් සුවරිතයේ හැසිරෙන්න. එසේ සුවරිතයෙහි හැසිරී පරලොව ස්චර්ගයට පැමිණෙන්න.

කෘත්‍රිය මහරජ, මෘග පක්‍ෂීන් කෙරෙහි දැහැමින් හැසිරෙව. මෙලොව මෘග පක්‍ෂීන් කෙරෙහි පැවැත්විය යුතු සුවරිත ධර්මයෙහි හැසිර පරලොව ස්චර්ගයට යන්න.

මහරජ, ධර්මයෙහි හැසිරෙන්න. පුරුදු කරන ලද ධර්මය සැප ගෙන දෙන්නේ ය. මෙලොව ධර්මයෙහි හැසිර පරලොව ස්වර්ගයට පිවිසෙන්න.

මහරජ, දැනැමින් හැසිරෙන්න. ශක්‍රයා සහිත දෙවියෝ ද මහා බ්‍රහ්මයා සහිත බ්‍රහ්මයෝ ද මැනැවින් පුරුදු කරන ලද ධර්මය නිසා, දෙවිලොවට පැමිණියාහු වෙති.

එහි සබ්බාපී යනු, රජතුමනි, මම හුදකලාව ම පිළිසන්ට රැගෙන එන්නෙමි. නුඹ වහන්සේ ද මා ද හැර වෙන කිසිවෙක් මෙම ක්‍රියාවේ ආකාර මාත්‍රයකු දු නො දන්නේ වේ. න ජඤ්ඤා නොදනින් යැයි භූසෙහි යනු, ඒ මා විසින් දෙන ලද උම්මාදන්තිය සමග රමණය කරමින් තමන් ගේ තෘෂ්ණාව ආශාව දැඩි කර, වර්ධනය කර සිතේ අභිලාෂය පුරවා ගන්න යනුයි. පජාහි යනු, මනදොළ පුරවා ඉදින් ඇය රුවී නොකරයි ද, ඉක්බිති ඇය මට ම පවරා දෙන්න. කමමකරං යනු මිත්‍රය අභිපාරකය, යම් මිනසකු පාප කර්මයක් කරන්නේ, හෙතෙම පසුව, මෙලොව අන්‍යයන් මේ පාප කර්මය නොදනිවායි, නොමදැනගනින්වායි සිතයි. කල්පනා කරයි ද මේ නරක සිහිවිල්ල නපුරු වන්නේ ය. ඊට කාරණා කවරේ ද? පසසනති භූතානි කරොන්නමෙනං යනු, යම් බුදුවරයෙකු, පසේ බුදුවරයෙකු බුද්ධ පුත්‍රයෙකු සෘද්ධි බලයෙන් යුක්ත වුවාහු. ඔවුහු මෙය දන්නාහු ම ය. න මෙ පියා යනු, මිත්‍ර අභිපාරකය, මේ පොළෝ තලයෙහි ඒ උම්මාදන්තිය අන්‍යයන්ට වඩා නොපට වටිනා බව නො අදහන්නෙහි ද? සීහොව සෙලසස ගුහං යනු මහරජ; ඉදින් නුඹ ඇය, මෙහි නො ගෙනෙහි නම්, යම්සේ සිංහයා කෙලෙස් දාහය උපන් කල්හි සිංහ පෝතිකාවියගේ වාසස්ථාන වූ මැණික් ගුහාවට එළඹෙයි ද මෙසේ ඇය වසන තැනට යන්න. එහිදී තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනාව සම්පූර්ණ කරගනු මැනවි. සුඛපඵලං යනු මිත්‍ර අභිපාරකය, පණ්ඩිතයෝ ආත්ම දුක්ඛයෙන් පෙළෙන ලද්දේ නමුත්, සැප විපාක දෙන කුශල කර්මයෝ අත් නො හරිත්. සමෙමා හිතාවා යනු මෝහයෙන් මුළා වූවෝ ද සැපයෙන් මත්වූවෝ ද පවිකම් නම් රැස් නොකරත්. යථා සුඛං සිඛබ්බ කරොති කාමං යනු ස්වාමී; සිවිරාජය, තමන්ගේ දාසිය පරිහරණය කරන්නාට නින්දාවෙක් නැත. ඔබ කැමති පරිද්දෙන් ඒ සුවය විඳ ගන්න. තමන් කැමති පරිද්දෙන් මනදොළ පුරාගන්න. නතේන සො ජීවති යනු, මිත්‍ර අභිපාරකය, යමෙක් ඉසුරුමත්ව පවිකම් කරයි ද? එසේ කොට කිමෙක් ද මා දෙවි-මිනිස්සු මට කුමක් කියන්දැයි තැනි නොගනියිද ලජ්ජාවට පත් නොවෙයිද ඔහු ඒ කර්මයෙන් දීර්ඝ

කාලයක් ජීවත් නොවෙයි. වහාම මිය යයි. දේවතාවෝද, කීමෙක්ද මේ පාපකාරී රජුගේ රාජ්‍යයෙන් ඔහුට කුමන වරයක්ද? වැලි කළයක් බෙල්ලේ බැද මළේ යයි ලාමක වූ නෙතින් බලති. අඤ්ඤාතකං යනු මහරජතුමනි, අනුන් සන්තක දෙයක් ඒ අයිතිකරු විසින් දෙන ලද්දේද? ඒ දානයෙන් ප්‍රතිග්‍රාහක දායක යන දෙපක්‍ෂයටම උසස් ප්‍රතිඵල ලැබේ. ප්‍රතිග්‍රාහකයන් විසින් පිළිගන්නා කල්හි, එම දානය දායකයාට මහත් විපාක දෙයි. අඤ්ඤානු -පෙ- අදධා පියා -පෙ- යො අනතදුකෙඛනා යනු මිත්‍ර අභිපාරකය, යමෙක් තමන්ගේ දුකින් පෙළුණේ ඒ දුක අනුන් ද දවාලයි. තමන් ගේ ශරීරයෙන් ඉවත් වී අනුන්ගේ ශරීරයෙහි දමා ගසයි. අනුන්ගේ සැපයෙන් තමන්ගේ සැපය දවාලයි. හේ අනුන්ගේ සැපය තමා කෙරෙහි බහාලයි. තමන්ගේ දුක අත හරින්නෙමිසි අනුන්ව දුකට පත් කරවයි. තමන් සැපයෙන් සැප විදින්නෙමිසි අනුන්ගේ සැපය විනාශ කරයි. යම් සේ මේ මාගේ සැපදුක් එසේ අනුන්ට කැමැති පරිදි සිදු නොවේ. ස වෙදි ධම්මං ඔහු ධර්මය දැනියි නම් මේ ගාථා තුනේ අර්ථයයි. පියෙන තෙ දමමි යනු ප්‍රිය වූ කාරණා නිසාවෙන් ප්‍රිය වූ ප්‍රතිඵල ප්‍රාර්ථනා කරමින් දෙමිසි යන අර්ථයයි. පියං ලහනති යනු සසර සැරසරනා තාක් කල් ප්‍රිය දේ ම ලබයි. කාමහේතුකං යනු මිත්‍ර අභිපාරක, කාමහේතුක වූ අයුක්තියක් කොට තමන්ට වද දෙන්නෙමිසි මට ලොකු විපර්යාසයක් උපදියි. මඤ්ඤාතකං යනු මගේ අයිතියයි. මඤ්ඤාතකං යනු පාඨයයි. මගේ සන්තකයේ ඇය යයි ඉදින් සිතන්නේ නුඹ ඇයට නොකැමැති වෙහි යනු අර්ථයයි. සබ්බජනස්සා යනු සියලු සේනාවෝ රැස්කරවා ඒ සියලු ජනයා ඉදිරියේ ඇය මා සන්තක නො වේ යයි පරිත්‍යාග කරන්නෙමි. තරො අවහයෙසී යනු ඉක්බිති ඇය අයිතිය අත්හළ බැවින් ඔබ කැඳවාගෙන යන්නෙහි. අදුසියං යනු අපරාධ නොකිරීමයි. කතෙන යනු ඔහුටම වෙනත් නමකින් ආමන්ත්‍රණය කිරීමයි. ඔහු වනාහි රජුට හිතවත්ව ක්‍රියා කරයි. එහෙයින් කතනා යයි කියයි. න චාපි ත්‍යස්සා යනු මෙසේ නො කළ යුත්තක් කෙළේ යයි නගරයේ දී ඔබට කිසිවෙක් පක්‍ෂපාතී නොවන්නේ ය. නිදං යනු හුදෙක් ඇනුම්පද ම නොවේ. ඉදින් මා කිසිවෙකු නින්දා කරන්නේ හෝ ප්‍රශංසා කරන්නේ හෝ වෙයි. යම් දෝෂයක් ඉදිරියේ කිසිවෙක් නින්දා කෙරෙහි. ප්‍රශංසා කරන්නේ ම හෝ දෝෂයක් හෝ ඉදිවෙන්නේ ය. ගරහන්නේ ය. ඒ මම ද ඒ නින්දා ප්‍රශංසා ගැරහීම් ද සියල්ල ඉවසන්නෙමි. ඒ සියල්ල, මා වෙතට පැමිණේවායි කියයි. තමහා යනු යමෙක් මේ නින්දා ආදිය නොගනී ද, ඒ පුරුෂයා කෙරෙන් ඉසුරු සංඛ්‍යාත සිරියාව ද, ප්‍රඥා සංඛ්‍යාත වාසනාව ද, ගොඩබිමින් ලිස්සා ගලායන මහා වැසි

දහරාවක් සමාන වැගිරීම් වශයෙන් පහව ගලා යයි. නොපිහිටන්නේය යනුයි. එතෙතා යනු, මෙයින් මගේ ඇගේ පරිත්‍යාග කළ කාරනාවයි. ධම්මානි සාරඤ්ච යනු ධර්මය ඉක්මවා පවතින යම්කිසි අකුසලයක් වෙයි. පටිච්ඡේදයාමි යනු පිළිගන්නෙමි. ආවරානාං තසානං යනු යම්සේ මහපොළොව, මහරහතුන්ට ද පෘථග්ජනයන්ට ද, කිසිම වෙනසක් නොදක්වයි. සියල්ල ඉවසයි ද, එසේ ම මම ද, ඒ සියල්ල ඉවසන්නෙමි. පිළිගන්නෙමි යි දීපනය කරයි. එකොපීමං යනු මම ද, හුදෙකලාව ම වේ. තමන්ගේ දුක්ඛය එතර කරන්නෙමි. උසුලන්නෙමි. ධම්මෙධ්ධිතො යනු විනිශ්චය ධර්මයෙහි ද, ලෝක ධර්මයෙහි ද තුන් වැදෑරුම් සුවර්ත ධර්මයෙහි ද සිටියේ වී. සගගුපගං යනු දේවයන් වහන්ස, මේ පිංකම් නිසා ස්වර්ගගාමී වෙයි. යඤ්ඤං ධනං යනු යඤ්ඤෙ ධනං යන මේ පායමයි. සබ්බා යනු උම්මාදන්තිය ද මගේ යෙහෙළි යයි. නුඹ ද, සහායක වෙයි. පිතරො යනු මහා බ්‍රහ්මයා. සබ්බෙ යනු හුදෙක් දෙවියන්, බ්‍රහ්මයන් පමණක් නොව සියලු රටවැසියෝ ද මා දෙස බලා පින්වත්නි! විශ්වාසයාගේ භාර්යාව මේ රජහු විසින් ගෙන්වා ගන්නා ලද්දේ යයි කියා නින්දා කරන්නාහු ය. න හේතු ධම්මං යනු මේ කර්මය අධාර්මික නො වේ. යං තෙ මයා යනු යම් හෙයකින් මා විසින් ඇය ඔබට දෙන ලද්දේද, එහෙයින් එය අධර්මය යයි නොකියන්නාහ. සතං යනු බුද්ධාදි සන්පුරුෂයන් ගේ කෂාන්ති, මෙමඬි භාවනා ශීල ආචාර සංඛ්‍යාත ධර්මයේ මැනවින් වර්ණනා කරන ලදී. සමුද්ද වෙලා දුරවවයානී යනු යම්සේ මහමුහුද වෙරළ නො ඉක්මවයි ද, එසේ මම ද ශීල ධර්මය නො ඉක්මවන්නෙමියි කියයි. ආහුනෙයෙහාමෙසී යනු මහරජ! මගේ පූජාවන්ට සුදුසු පුද්ගලයා මෙන් ද, පුද පඬුරු යවමින් සත්කාර කළයුතු පුද්ගලයා ද වීමට සුදුසුයි. ධාතා විධාතා වසී කාම පාලො යනු මහරජ, නුඹ ම මා දරන බැවින් ධාතෘ චූද, ඉසුරු සම්පත් විදහන බැවින් විධාතෘ (මහාබ්‍රහ්ම) වීද කැමැති පතන නො පතන කාමයන් පාලනය කරන බැවින් කාමපාල නම් වේ. නයි හුතා යනු ඔබට දෙන ලද, කාමෙන මෙ යනු මගේ කැමැත්තෙන් මා ප්‍රාර්ථනා කරන ලෙස උම්මාදන්තිය පිළිගන්නැයි මෙසේ අභිපාරකයා රජුට යාඥා කරයි. රජු මට වැඩක් නැතැයි ප්‍රතිකේෂ්ප කරයි. බිම වැටුණු කුරුළු කුඩුවක් පිට පසින් පැහැර වනයෙහි දමන සේ දෙදෙනාම එය දුරු කරන්නේ ම ය.

නැවත රජු කථා නොකරන සේ තර්ජනය වසයෙන් කරන්නේ අඬා හි යනාදි ගාථාව කීහ. එහි කන්තුපුත්තා යනු, ඔහුගේ පිය පසින් මෙන් මෙසේ ආමන්ත්‍රණය කරයි. මෙය මෙසේ කියන ලද්දේ වෙයි.

ඒකාන්තයෙන් ඔබ, මෙයින් පෙර මගේ සියලු ධර්මයන්හි හැසිරුණේ මට හිතෙහිව වර්ධනය වූයේ ම විය. දැන් වනාහි විරුද්ධ වූයේ වී, බොහෝ කොට කථා කෙළේය. එසේ විකාර කථා නොකරව. අනික් රජෙක්, ඔබගේ භාර්යාව කෙරෙහි මෙසේ පිළිබඳ සිතක් වූයේ නම්, අරුණු නැගීමට පළමුව ඔබ ගේ හිස කප්පවා ඇ තමන්ගේ ගෙට ගෙන්වා ගන්නේයි. මම වනාහි අකුසල හයින් එසේ නො කරමි. මිනිසෙක්ව අන්‍යයක් කරහි ද කවරෙක් මේ ජීවලෝකයේ උදැසනින් ම යහපත් ක්‍රියා කරන්නේ ඉදින් මම මෙන් වෙනත් රජ කෙනෙකු, ඔබගේ බිරිඳ කෙරෙහි බැඳුණු සිත් ඇත්තේ වන්නේ ය.

හිරු පෑයු කල්හි ම, ඔබගේ හිස බිඳ සිඳවා එය තමන් ගේ ගෘහයෙහි තබන්නේ ය. මම වනාහි අකුසල බිය නියාවෙන් එසේ නොකර නිශ්ශබ්ද වූයෙමි. ඔබේ බිරිඳගෙන් මට කාරියක් නැතැයි ඔහුට තරවටු කෙළේය. එය අසා යළිදු කිසිවක් කීමට නො හැකිවන්නේ රජුට ස්තුති වශයෙන් කුවංචු යන ගාථාව කීවේය. එහි අර්ථය, මහරජ; නුඹ මුළු දඹදිව ම අනෙක් සියලු රජවරුන්ට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨය. අනුත්තරය. නුඹ විනිශ්චය ධර්මය ද, ලෝක ධර්මය ද, සුවර්ත ධර්මයන් ද රැකීම වශයෙන් ධර්මයෙහි සැඟවුණේ ඒවා දන්නා බැවින් ධර්මවිදු වූ ඔබ, සුමේධ නම් වී. ඒ ඔබ යම් ධර්මයක් රකිහිද? එයින් ම සුරැකෙන්නේය. විරාත් කලක් ජීවත් වෙව. මට ධර්මය ද වදාරන්න. දැහැමි පාලක වූ ධර්මරක්‍ෂිත වූයේ උතුම් රජ කෙනෙකි.

ඉක්බිති රජු දහම් දෙසමින් නදිංසා යනාදිය කීවේය. එහි ඉංසා යනු චෝදනා කිරීම් අර්ථයෙහි නිපාත පදයකි. යම්හෙයකින් මට චෝදනා කරහි, එසේ හෙයින් යන අර්ථයයි. සතං යනු බුද්ධාදී සත්පුරුෂයන් විසින් සේවනය කරන ලද්දේ, සාධු යනු සුන්දර ප්‍රශස්ථ අර්ථයයි. විනිශ්චය ලෝක, සුවර්ත ධර්මයෙහි රුවි කරනුයේ දහමෙහි ඇලෙයි. එබඳු ආකාර වූ, ජීවිතයක් දුරුකරන්නේ ද, කිසිවක් නොකරයි ද, එහෙයින් යහපත් නම් වේ. පඤ්ඤාණවා යනු ඤාණයෙන් යුක්ත බව ය. මිත්‍යානමදුබ්‍රහ්මා යනු මිත්‍රයා ගේ අදුෂිත බවයි. ධීතධම්මසස යනු, පිහිටියා වූ ත්‍රිවිධ ධර්මයා ගේ. ආසෙථා යනු ආසනයක හිඳිනා බව දේශනා කරන විලාශයෙන් සතරාකාර ඉරියව්වලින් සැපයක් පිහිටුවා ගැනීම යන මේ අර්ථයයි. සීතච්ඡායායා යනු අඹුදරු ඤාති මිත්‍රාදීන් ගේ සිසිල් වූ ඡායාව ය. සංසරෙ යනු, සිය ගෘහයෙහි, තමන්ගේ ගෙදර යන අර්ථයයි. අධාර්මික

බලි දඬුවම් ආදියෙන් උපද්‍රව නැතිව සැපසේ වසන්නේ ය යනුවෙන් දක්වයි. නවාහමෙනං යනු මිත්‍ර අභිපාරකය, යම්බඳු මෙය නොබලා සිතට වසඟ වී කරන ලද්දේ, අයහපතක් කරන ලද්දේ, මෙය මම රුචි නො කරමි. යෙවාපි ඤ්ඤානා යනු යම්බඳු රජවරු දැන විමසා තීරණය කොට තෙමේ කරත් ද නම් මම ඔවුන්ගේ ක්‍රියා රුචිකරමි යන අදහසයි. ඉමා උපමා යනු, මේ අර්ථයෙහි, නුඹ මගේ මේ උපමා දෙක අසනු මැනවි. ජම්භං යනු වංකකමයි. නෙතෙන යනු යම් ගව දෙනක් පමුණුවයි ද, ඒ අතර ජ්‍යෙෂ්ඨ වෘෂභයා ය. පගෙවා යනු ඔහු අධර්මයෙහි හැසිරෙන කල්හි සෙසු ජනතාව ඔහු මෙන් හැසිරෙයි. අතිශයින් කරයි යන අර්ථයයි. ධම්මිකො යනු සතර අගති ගමන හැර ධර්මයෙන් රාජ්‍යය කරන්නේ ය. අමරනං යනු දේවත්වයයි. රනනං සිත ඇති සිත නැති රත්ත. වජ්‍යං යනු කසී වස්ත්‍රම වේ. අසසිඤ්ඤා වාත වේගයෙන් ද්‍රවන අශ්වයන් ද, උත්තම රූපශ්‍රියෙන් යුතු ස්ත්‍රීහු ද වෙති. රනනං මණිකඤ්ච යනු සප්තවිධ මැණික් ද, මහාර්ඝ භාණ්ඩ ද වේ. අභිපාලයනති යනු ආලෝක කරන්නාහු රකිත්. න තසසා යනු ඒ වක්‍රවර්ති රජකම සදහා වුව ද විෂම වර්යා නො කරමි යන අර්ථයයි. නේනා යනු මහාජනයා කුසලයේ පිහිටා දිව්‍ය නගරයට පමුණුවන ඔහුට හිතවත් වූයේ සිව් රජතුමා, ධර්මයෙහි හැසිරෙයි සියලු දඹදිව වැසියන් දන්නා බැවින් උගගනෙ සම වූ, රාජ්‍ර පාලනයක් ඇති බැවින් රටියපාලො අපවාය මානො යනු පෞරාණික සිවිරජ දරුවන්ගේ ප්‍රවේණි ධර්මය උල්ලංඝනය නොකරමින්, එක රකිමින් සො යනු ඒ මම ඒ ධර්මයම අනුව හැසිරෙමින් එහෙයින් ඒ කාරනයෙන් තමාගේ සිතිවිලිවලට වසඟ නොවෙමින් පවතිමි. මෙසේ බෝසතුන්ගේ දැහැමි කථා අසා අභිපාරක ස්තුති කරන්නේ, අද්ධා යනාදිය කීවේය. නපපමජ්ජසි යනු තමා විසින් කියන ලද ධර්මය අප්‍රමාදීව කරති. එහිම වාසය කරති. ධම්මං පමජ්ජා ධර්මය ප්‍රමාදකොට අගති වශයෙන් ගෙන මෙසේ ඔහු, ඔහුට ස්තුති කොට ධම්මං. වරා යනු ධර්මයෙහි හැසිරීම නියෝජනය කරන්නේ මත්තෙහි දු දස අවවාද ගාථා කීවේය. ඒවායේ අර්ථය යට සදහන් තේසකුණ ජාතකයේ ද, වර්ණනා කොට ඇත.

මෙසේ අභිපාරක සෙනවියාට රජු විසින් දහම් දෙසා රජු උම්මාදන්තිය පිළිබඳ සිත දුරුකෙළේය.

ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා, සත්‍යය ප්‍රකාශ කොට ජාතකය නිමකළ සේක, සත්‍යය අවසානයේ ඒ හිඤ්ඤ

සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේ ය. එකල සුනන්ද රියදුරා ආනන්ද විය. අභිපාරක සාරිපුත්තය. උම්මාදන්තිය උප්පලවණ්ණා වූවා. සෙසු පිරිස බුදු පිරිසයි. සිව් රජු වනාහි මම ම වෙමි.

උම්මාදන්ති ජාතකය නිමි.

18-3

කිනනු දණ්ඩං කිමජ්ඣං යන මෙය ශාස්තෘෂ්ඨන් වහන්සේ, ජේතවනයේ වැඩවාසය කරන සේක්, ප්‍රඥා පාරමිතාව අරභයා වදාළ සේක. කථා වස්තුව උම්මග්ග ජාතකයේ සඳහන් පරිදි වන්නේ ය. එකල ශාස්තෘෂ්ඨන් වහන්සේ මහණෙනි, දැන් පමණක් නොව පෙරත් තථාගතයන් වහන්සේ ප්‍රඥා සම්පන්න වූයේ, අනුන්ගේ ප්‍රවාද ප්‍රලාප මර්දනය කරන ලද්දේ ම යයි වදාරා අතීතය ගෙනහැර පෑ සේක.

අතීතයේ බරණැස බ්‍රහ්මදත්ත රජු රාජ්‍යය කරවන කල්හි, බෝධිසත්වයන් වහන්සේ කසිරට අසු කෙළක් ධනය ඇති උසස් බ්‍රාහ්මණ මහාසාල කුලයෙහි උපන්න. බෝධිකුමරු තිස්ස යයි නම් කළහ. ඔහු වැඩිවිය පැමිණි කල්හි තක්ෂිලාවේ ඉගෙන ගත් ශිල්පය ඇත්තේ, පෙරළා පැමිණ ගෙදර මැද වසන්නේ පසුකාලයේ කාමයන් හැර දමා හිමවත් පෙදෙසට පිවිස පරිබ්‍රාජක පැවිද්දෙන් පැවිදි වී එහි ම වනමුල් ගෙඩි ආහාර කොට ඇත්තේ, බොහෝ කලක් වාසය කොට, වර්ෂා රහිත සමයේ හිමවතින් බැස, වාරිකාවේ හැසිරෙන්නේ අනුපිළිවෙළින් බරණැසට පැමිණ රාජ උද්‍යානයේ වාසයකොට දෙවන දවසේ පරිව්‍රාජක වේශයෙන් නගරයෙහි පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නේ රජ දොරටුවට පිවිසියේය. මාලිගාවේ සිටි රජු සීමැදුරු කවුළුවෙන් ඒ තාපසයාණන් දැක, ඔහුගේ සංවර භාවයෙහි පැහැදී, ඔහු තම මාලිගාවට ගෙන්වා පිළිසඳර කථාවෙන්

පසුව ස්වල්ප වූ ධර්ම කථාවක් අසා විවිධ රසමසවුලෙන් යුත් ආහාර වේලක් පිළිගැන් වී ය.

බෝධිසත්ත්වයෝ බත පිළිගෙන මෙසේ සිතුහ. මේ රාජ කුලය වනාහි බොහෝ දෝෂ ඇත. බොහෝ පස මිතුරෝ ද වෙති. කවරෙක් නම් මේ මගේ උපන් බය දුරුකරන්නේද? හෙතෙම නුදුරෙහි සිටි රාජ හිතෙමි එක් පිඟුවන් පාට බල්ලකු දැක ලොකු බත් ගුලියක් ගෙන උඟට දෙනු කැමැත්ත පෙන් වීය. රජු දැන බල්ලාගේ භාජනය ගෙන්වා ගෙන බත් ගෙන දුන්නේය. බෝධිසත්ත්වයෝ ඔහුට දී බත් කිස නිම කළහ.

රජු ද ඔහුගේ ප්‍රතිඥාව ගෙන ඇතුල් නගරයේ රාජ්‍ය උද්‍යානයේ පන්සලක් කරවා පැවිදි පිරිකර දී, ඔහු එහි වාසය කරවූ සේක. දිනපතා ද ඔහුට දෙනුත් වතාවක් උපස්ථානයට ද එළඹියේ ය. හෝජනාවස්ථාවේ බෝසත්හු නිතර ම රජ පුටුවේ ම වාඩිවී රාජභෝජන ම අනුභව කරති. මෙසේ දොළොස් අවුරුද්දක් පමණ ඉක්මිණි.

ඒ රජුගේ ඇමතියෝ ඔහුට අර්ථයෙන් ද, ධර්මයෙන් ද අනුශාසනා කරති. ඔවුන් අතර අයෙක් අහේතුවාදී වූහ. එකෙක් ඊශ්වර නිර්මාණවාදියෙකි. එකෙක් පෙර කළ කර්මවාදියෙකි. එකෙක් උච්ඡේදවාදියෙකි. එකෙක් කැන් විද්‍යාවේදියකි. ඔවුන් අතර අහේතුක වාදියා, මේ සත්ත්වයෝ සංසාර ශුද්ධි වාදිහු යයි මහජනයාට ඉගැන්වී ය. ඉස්සර නිර්මාණවාදියා, මේ ලෝකය, ඊශ්වරගේ නිර්මාණයකැයි මහජනයාට ඉගැන්වී ය. ප්‍රබ්බේකතහේතුවාදියා මේ සත්ත්වයන්ට සැපක් හෝ දුකක් උපදින ලබන්නේ පෙර කරන ලද කර්මයෙන් ම යයි මහජනයාට ඉගැන් වීය. උච්ඡේදවාදියා මෙයින් පරලොව ගිය කෙනෙක් නම් නැත. මේ ලෝකය මෙතනින් කෙළවර වේ යයි මහජනයාට ඉගැන්වී ය. බත්තවිජ්ජාවාදියා, මව්පියන් මරා හෝ තමන්ගේ වැඩ කළ යුතුයයි මහජනයාට ඉගැන්වී ය. ඔවුහු රජුගේ විනිශ්චයේ නියුක්ත වූවෝ අල්ලස් ගැනීමේ නිරතව සිට ස්වාමීවරුන් නැත්තෝ ස්වාමීන් කරත්. සැමියන් ඇත්තෝ සැමියන් නැත්තෝ කරති.

ඉක්බිති එක් මිනිසෙක් කළ කුටාධිකරණයෙන් පරාජිත වූයේ. බෝසතුන් පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නේ රජගහ නුවරට පිවිසෙනු දැක වැද ස්වාමීනි, නුඹලා රජගෙරු දී වළඳනු ලබන කල්හි, විනිශ්චය ඇමතියන්

අල්ලස් ගෙන ලෝකය විනාශ කරන කල්හි කුමක් නිසා උපේක්ෂාව සිටිනුද, දැන් ද, ඇමතියන් පස් දෙනෙකු විසින් කුඵරලු අඩුකාරයින් අතින් අල්ලස් ගෙන, ස්වාමීන් වන්තනු අස්වාමික කළේයයි හැඬී ය. ඔහු ඔහු කෙරෙහි කරුණා පෙරදැරිව, විනිශ්චය ගෙන ධාර්මිකව විනිශ්චය කොට හිමිකරුවා හිමිකරුවකු කෙළේය. මහජනයා එක හඬින් ම මහාහඬින් සාධුකාර දුන්හ.

රජු ඒ ශබ්දය අසා මේ කවර ශබ්දයක්දැයි විමසා ඒ අර්ථය අසා, කරන ලද බත් කිස ඇත්තේ බෝසතුන් වෙත එළඹ, විවාලේ ය. ස්වාමීනි, අද, තොප විසින් කළ විනිශ්චයක් කළේ ද? එසේය මහරජ, ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ විසින් විනිශ්චය පවත්වන කල්හි මහජනයාගේ අභිච්ඡාද්ධියක් වන්නේය. මෙතැන් පටන් ඔබතුමා ම විනිශ්චය කරනු මැනැවි. මහරජ, අපි පැවිද්දෝ වෙමු. ඒ අපට නුසුදුසුය. ස්වාමීනි, මහජනයාට කරුණාවෙන් එසේ කිරීම ම වටි. නුඹවහන්සේ හැමදාම සියල්ල විනිශ්චය නො කොට උයනින් මෙහි පැමිණෙන්නෝ විනිශ්චය ස්ථානයට ගොස් උදෙන් ම නඩු සතරක් විනිශ්චය කරනු මැනවි. මෙසේ කළ කල්හි මහජනයාගේ අභිච්ඡාද්ධියක් වන්නේ ය.

රජතුමා ඔහුගෙන් යළි යළිත් ඉල්වනු ලබන්නේ යහපතැයි පිළිගත්තේ ය. එතැන් පටන් එසේ කළේය. බොරු නඩුවලට ඉඩකඩක් නො ලැබ ගත්හ. ඒ ඇමතියෝ ද අල්ලස් නොලබන්නෝ දුකට..පත්ව, මෙසේ සිතුහ. බෝධි පරිව්‍රාජකයාගේ විනිශ්චය කිරීමේ පටන් අපි කිසිවක් නො ලබමු. අදෝමැයි ඔවුහු රාජ වෛරක්කාරයකු යයි, රජු අතර අමනාප කරවා මරවන්නෙමු. ඔවුහු රජු වෙත එළඹ, මහරජතුමනි, බෝධි පරිව්‍රාජකයා ඔබට අනර්ථකාර කරනු කැමැත්තේ කියා, නොඅදහන්නේ රජු විසින් මෙතෙම සිල්වත් ය. ඥාන සම්පන්න ය. එබඳු ආකාර නොකරන්නේ යයි කී කල්හි, මහරජතුමනි! සියලු හගර වැසියන් ඔහු තමන්ගේ වසඟයට තමන්ගේ අදහසට නැඹුරු කර ගත්තේ ය. හුදෙක් ඔබට පක්ෂ වූ අප පස්දෙනා පමණක් ම ඔහුට නම්මවා ගත නො හැකි විය. අපේ වචන නො අදහන්නේ නම් ඔහු එනවිට ඔහු පසුපසින් එන පිරිස බලා තීරණය කළ මැනවි යයි කීවාහු ය.

රජු යහපතැයි සීමැදුරු කවුළුවේ සිටියේ, ඔහු පැමිණෙන විට ඔහු සමග එන පිරිවර බලා තමන්ගේ දැනුම් දීමකින් තොරව නඩු සඳන මිනිසුන් ඔහුගේ පසුපස එති'යයි සිතිවිලි බිඳ, ඒ ඇමතියන් කැඳවා

කුමක් කරමුදැයි විචාළේය. දේවයන් වහන්ස, ඔහු අල්ලා ගනිමු. ළාමක අපරාධයක් නො දැක කෙසේ අල්ලාගන්නෙමුදැයි මහරජ, එසේ වීනම් ස්වාභාවික පිරිවර නොදෙවී. ඔහු පිරිවර අඩු බව දැක, පණ්ඩිත නම් පරිව්‍රාජකයා කිසිවෙකුට නොදන්වා තෙමේ ම පලා යන්නේ ය.

රජ යහපතැයි පවසා, අනුපිළිවෙළින් ඔහුට පිරිවර අඩු කෙළේය. පළමු දවසේ ඔහුට, සිස් පළඟක වාඩි කරවීය. ඔහු සිස් පළඟක් බව දැන රජුගේ අකමැත්ත දැන තෙමේ ම උයනට ගොස් ඒ දවස ම ඉවත්ව යනු කැමැත්තේ, ඒකාන්තයෙන් දැන පලා යන්නෙමිසි පලා නො ගියේය. දෙවන දවසේ පහන් ආසනයේ සිටි රජුගේ ස්වාභාවික බත්, අන් දේවල් ද ගෙන මිශ්‍රවූ බතක් දුන්නේ ය. තෙවෙනි දිනයේ උස් බිමට පිවිසීමට ඉඩ නොදී හිණිමග කෙළවරේ ම තබා මිශ්‍ර වූ බතක් දුන්නේ ය. ඔහු එය ද රැගෙන උයනට ගොස් බත් කිස කෙළේය. සතරවෙනි දිනයේ, ප්‍රාසාදය යට තබා කාඩි හොදි සමග බතක් දුන්න. ඔහු එය ද රැගෙන උයනට ගොස් බත් කිස කෙළේය.

රජු ඇමතියන් විචාළේය. මහාබෝධි පරිව්‍රාජකයා සත්කාර පිරිහුනු කල්හිද, ඉවත්ව නොයයි. කුමක් කරමුද? දේවයන් වහන්ස, ඔහු බත් පිණිස නො හැසිරෙයි. රාජ්‍යය පිණිස හැසිරෙයි. ඉදින් බත් පිණිස හැසිරේ නම් පළමු දිනයේ ම පලා යන්නේ ය. දැන් කුමක් කරමු ද? මහරජ, හෙට ඔහු සාතනය කරවු. ඔහු යහපතැයි ඔවුන්ගේ අතෙහි කඩු තබා, හෙට දොරටුව අතර සිට පිවිසෙන විටදී ම හිස සිඳ කැළී කැළී කපා, කිසිවෙකුට නො දන්වා වැසිකිළි කුටියට දමා ස්නානය කොට පැමිණෙවු යයි කීවේ ය.

ඔවුහු යහපතැයි පිළිගෙන "හෙට මෙසේ කරන්නෙමු"යි, ඔවුනොවුන් විචාරා තමන්ගේ නිවෙස්වලට ගියාහුය. රජතුමා ද සවස ගන්නා ලද හෝපනය ඇත්තේ, සිරියහනෙහි හොවා, බෝසත්තු ගේ ගුණ සිහිපත් කෙළේය. එකෙණෙහි ඔහුට ශෝකයක් හටගත්තේ ය. ශරීරයෙන් ඩහදිය පිටවෙයි. යහනේ ආස්වාදයක් නො ලබන්නේ, ඔබ්මොබ පෙරළන්නේ ය. එවිට අගමෙහෙසිය අවදි වූවා ය. ඔහු ඇය සමග සතුටු මාත්‍රයක්වත් නොදොඩන්නේ, මගෙන් කිසි විපතක් ඇද්දැයි විචාළාය. නැත දේවියනි, නමුත් බෝධි පරිව්‍රාජකයා නිසා අපගේ පසුතැවිල්ලට හටගත්තේ ය. හෙට ඔහු සාතනය කිරීම පිණිස ඇමතියන් පස්දෙනාට අණ කෙළෙමි.

ඔවුහු ඔහුට ඇත, කැබලි කැබලි කොට වැසිකිළිවලෙහි ඔබන්නාහ. ඔහු වනාහි අපට දොළොස් අවුරුද්දක් බොහෝ ධර්මය දේශනා කෙළේ ය. ඔහුට මා විසින් එක් අපරාධයක් කරන්නේ පසුතැවිලි වන්නේ පරාර්ථවරියාවෙන් සිට, මා විසින් ඔහුට වධ දීමට අණ කරන ලද්දේ, ඒ කාරණයෙන් ශෝක කරමියි (කිය.)

ඉක්බිති ඔහුට ඇය, දේවයන් වහන්ස, ඉදින් ඔහු විරුද්ධවාදියෙකු ලෙස උපන්නේ නම් ඔහු නැසීමෙන් කවර ශෝකයක් ද? සතුරු නම් පුතා වුව ද, නසා තමන්ගේ යහපත සලසාගත යුතුයි. ශෝක නොකරවූ යයි අස්වසාලී ය. ඔහු ඇයගේ වචනයෙන් ලබන ලද, ආස්වාද ඇත්තේ නින්දට බැසගත්තේ ය. එකෙණෙහි,කෝලෙයාන නම් වූ පිඟුවන් පැහැති බල්ලා ඒ කථාව අසා හෙට මා විසින්, තමන් ගේ බලයෙන්, ඔහුට ජීවිතදානය දෙන්නට වී යයි. සිතා දෙවන දවසේ, උදෑසනම ප්‍රාසාදයෙන් බැස, මහ දොරටුව සමීපයට පැමිණ එළිපත්තේ හිස තබාගෙන බෝසතුන් පැමිණෙන මාර්ගය බලමින් හොත්තේය. ඒ ඇමතියෝද උදෑසනින්ම කඩුගත් අත් ඇතිව පැමිණ දොරටු අතර සිටියහ. බෝසත්හු ද වේලාව සලකා උයනින් නික්ම රජ දොරටුව සමීපයට පැමිණියේ ය.

ඉක්බිති ඔහු සුනඛයා දැක මුහුණ විවරකොට දත් සතර පෙන්වා, ස්වාමීනී කීම, දඹදිව අත්තෑනක හිඤ්ඤාව නො ලබති අපගේ රජු ඔබ මැරීම පිණිස ඇමතියන් පස්දෙනකු කඩුගත් අත් ඇතිව දොරටුව..අතර තැබීය. නුඹ, නළලින් මාරයා ගෙන නොයන්නහි. ඉක්මණින් ඉවත්ව යමුයි මහභඬින් කැගැසුවෝ ය. හෙතෙම සියලු උපද්‍රව පිළිබඳ ඒ අර්ථය දැක එතැනම නැවතී, උයනට ගොස්, නික්මයාම පිණිස පිරිකර පිළියෙල කෙළේය.

රජු ද, සීමැදුරේ සිටියේ හේ එන්නා වූ ද, යන්නා වූ ද දැක, ඉදින් මේ මගේ විරුද්ධවාදිය වන්නේ ය. උයනට ගොස් සේනාව රැස්කරවා ක්‍රියා කරන්නේ වන්නේ ය. නැතහොත් තමන්ගේ පිරිකර ගෙන ගමනට සූදානම් වන්නේ ය. දැනගන්නෙමි ඒ ඔහුගේ ක්‍රියාව බලන්නට උයනට ගොස් බෝසතුන් තමන් ගේ පිරිකර ගෙන යන්නෙමියි, පත්සලින් නික්මෙන්නේ සක්මන් කෙළවර දී දැක වැඳ එකත්පසක සිටියේ මේ ගාථාව කීවේය.

බ්‍රාහ්මණ තවුසාණෙනි! ඔබවහන්සේ කවර හෙයින් සැරමිටිය ගත්තේ ද, අඳුන් දිවිසමන්, කුඩයන්, වහන් සඟලන්, පාත්‍රයන්, අකුස්සන්, සංඝාටියන් ගෙන වෙලෙච්ච කවර දිසාවකට වඩිනු කැමැත්තේ ද?

එහි අර්ථය; ස්වාමීනි, පෙර නුඹ, අපගේ ගෙදරට පැමිණෙන කල්හි දඬු ආදිය නො ගත්තේය. අද වනාහි කුමන කරුණක් නිසාවෙන් දණ්ඩ ද, අඳුන ද, කුඩය ද, පාත්‍රය ද, මැටිපාත්‍ර පසුම්බිය දමන අංකුසය ද, මැටි පාත්‍රය ද, සංඝාටිය ද, සියළු මේ පිරිකර සුදුසු පරිදි සියල්ල ගත්තේ ය. කවර දිශාවක් පතහි ද? කවර තැනකට යනු කැමැත්තෙහි ද?

ඒ අසා බෝසත්තු මේ තමන් විසින් කරන ලද ක්‍රියාව මා නොදනී යයි සිතයි. මා දන්නා බව දන්වමි. ඔහුට ගාථා දෙකක් කීවේ ය.

මහරජ, මම දොළොස් වසක් නුඹ සමීපයේ සිටියෙමි. එහෙත් පිංගල නම් ඔබේ සුතබයා විසින් හඬනගා කියන ලද්ද ගැන නො දනිමි.

මා කෙරෙහි පහව ගිය ශ්‍රද්ධා ඇතිව, භාර්යාව සහ නුඹ ද මා මරවන්නට කළ කුමන්ත්‍රණය අසා, සුදු දන් විහිදුවමින් එඩිතරයකු මෙන් කුමන්ත්‍රණය හඟවමින් ඔබගේ සුතබයා බරිය.

එහි අභිකුප්ප්තං යනු, ඔබගේ ඒ සුතබයා විසින් මෙසේ මහහඬින් නාදකරන ලද්දේ ඇයිදැයි නොදනිමි. දිනෙතාවා යනු දෂ්ට කරන්නාක් මෙනි. සහරියසසා යනු ඔබගේ අනුදැනුම ඇතිව ඔබ ගේ බිරිඳට මා මැරීම සඳහා ඇමතියන් පස්දෙනාට අණකළ කියනවා අසා සිට, කිම වෙත තැන්වල හික්ෂාව නැද්ද, රජු ඔබව නසනු පිණිස අණකළ බව නො දන්නේද? මෙහි නො පැමිණෙව. දැනුම්දීමී පිණිස නාදකරයි. විතසඛධසසමංපතී යනු මා කෙරෙහි පහ වූ ශ්‍රද්ධාව ඇත්තහුගේ ඔබ ගේ වචනය අසා මෙසේ නාදකරයි යනු කීවේ ය.

ඉක්බිති රජකුමා තමන්ගේ දෝෂය පිළිගෙන එය ක්ෂමා කරන්නේ සතරවෙනි ගාථාව කීවේය.

තාපසයාණන් වහන්ස, එසේ කියන්නාහු නම් ඒ වරද අප විසින් කරන ලද්දේ ය. මම දැන් වැඩියක් ම ප්‍රසාදයට පත්විමි. කොහේවත් නො ගොස් මෙහි ම වැඩ සිටිනු මැනවි.

එහි ගියෙහා යනු සත්‍යයයි. මා විසින් මෙසේ අණ කළ බැවින්, මේ මගේ දෝෂයකි. ඒ නිසා ම මම දැන් අධික ලෙස ඔබ කෙරෙහි පහදිමි. බ්‍රාහ්මණය, මෙහි ම වාසය කරව. අන් තැනකට නොයව.

ඒ අසා බෝධිසත්ව තෙමේ මහරජ, පණ්ඩිතයෝ නම් එබඳු ආකාර වූ ප්‍රතිපත්තියෙන් යුත් අපරිකෂාකාරී කෙනෙකු සමග වාසය නොකරන් යයි කියා ඔහුගේ ආචාර නො වූ අදහස ප්‍රකාශ කරමින් මෙසේ කීවේය.

මහරජ! මුලදී පළමුවෙන් ම ඔබ මට දුන් බත සුදුපාට ය. එය පසුව මිශ්‍ර බතක් විය. දැන් ලේ වන් විය. එබැවින් මට යා යුතු කාලය එළඹ තිබේ.

මහරජ! පළමු මට දුන් අසුන රජ මැදුර තුළ විය. ඉන් පසුව එය ගිණිහිස විය. ඉන්පසු පිටත ය. නැවත බෙල්ලෙන් ඇද මරා දැමීමට පෙර මම ම යා යුතු වෙමි.

පහ වූ ශ්‍රද්ධාව ඇත්තන් පාඨ ලිඳක් මෙන් සේවනය නො කළ යුතුය. එය යළිත් සාරන්නේ නම් මඩ ගඳින් යුත් ජලය ලැබෙන්නේ ය. එමෙන් ශ්‍රද්ධාව පහව ගිය තැනැත්තා පයිරූපාසනයට නුසුදුසු වන්නේ ය.

පැහැදුනු වුවහු ම සේවනය කළ යුතුයි. අප්‍රසාදයට පත්වුවෝ දුරුකළ යුතු වන්නේ ය. කැමැත්තහු ගැඹුරු විලක් ම සේවනය කරන්නාක් මෙන් පැවිද්දෝ සැදැහැත්තකුම ඇසුරු කළ යුතුය.

භජනය කළයුතු පුරුෂයා භජනය කළ යුතුය. භජනය නොකළ යුත්ත භජනය නොකළ යුතුය. තමන් කෙරෙහි ඉත සිතීන් භජනය කරන්නෙකු, භජනය නො කෙරේ නම් හේ අසත් පුරුෂයෙකි.

යමෙක් ඇසුරු කරන්නා ඇසුරු නො කරයි ද?
සේවනය කළ යුත්තා සේවනය නො කරයි ද?
හෙතෙම මිනිස් පාපතරයෙකි. සිවුපාවුන් අතර ගස්වල අතු
ඇසුරු කළ වදුරෙකු මෙනි.

වඩාත් සමීප වූ නිතර ඇසුරෙන් ද, එක්ව නො හැසිරීමෙන් ද
නො කල්හි ඉල්ලීමෙන් ද යන මේ කරුණුවලින් මිත්‍ර බව නැති වේ.

එහෙයින් නිතර නො එළඹිය යුතුය. විරාත් කාලයක් ගෙවා එළඹිය
යුතුය. සුදුසු කල්හි ඉල්ලිය යුත්තක් ඉල්ලිය යුතුය.
එවිට මිත්‍ර ධර්මය රඳ පවතී.

බොහෝ කලක් එකතෑන විසීමෙන්, ප්‍රිය වූවාද, අප්‍රිය වෙයි.
එහෙයින් ඔබට මා අප්‍රිය වීමට පෙර මා යා යුතුය.

එහි සබ්බසෙනො යනු මහරජ, පළමුව ම ඔබගේ නිවසෙහි මට
බත් සියලු අයුරින් පිරිසිදු විය. නුඹ යමක් අනුභව කරහි ද, එයම
දුන්නෙහිය යන අර්ථයයි. තතො යනු, ඉන්පසු බිඳහෙළන වචන ගෙන
මා කෙරෙහි ඔබ නොඇලුණු කාලයක් වී. සබ්බලො මිශ්‍ර වූ බතක් පිළියෙල
වී ඉදානී යනු දැන්. සියල්ල රක්ත වර්ණ (සබ්බ ලෝහිතත) හටගත්තේය.
කාලො යනු අඥාන වූ ඔබ ගේ සමීපයෙන් දැන් මට ඉවත්ව යාමට
කාලයයි. අබ්හනනරං යනු පළමුව මම අභ්‍යන්තර ආසනයක් විය. අලංකාර
කළ, උස්බිමට පිහිටි, ඔසවන ලද සුදුකොඩි සහිත රාජාසනයේම මා
වඩාහිඳුවාලූහ. මජ්ඣම ධර්ම පියගැටපෙළ සමීපයේ පුරා නිඳාමනා හොති
යනු යමිසේ බෙල්ලෙන් අල්ලාගෙන ඉවතට ඇද දමන්නේ. අනුබණ්ණො
යනු ඉදින් පානීය ජලය, බිමට පැමිණි මිනිසකු ජලය නොදකින්නේ
පැන් නැති ලීඳ මඩ ගොඩලා භාරන්නේ, එසේ කොට පැන් ගත්තේ
නමුත්, මඩ ගදින් යුක්තව අමනෝඥ වූ හෙයින් නොබිය යුතු පැන්
වන්නේ ය. එසේ ශුද්ධාව නැති පුද්ගලයා ඇසුරු කර ලත් ප්‍රත්‍යයෝ ද
අමනෝඥ වන්නේ ය. පරිභෝජනයට නුසුදුසු යන අර්ථයයි. පසනනං
යනු සුපිහිටි ශුද්ධාවයි. රහදං යනු ගැඹුරු මහමුහුද වැනි. භජනනං යනු
තමන් ඇසුරුකළ යුත්තා ම ඇසුරුකළ යුත්තේ. අභජනනං යනු
විරුද්ධාර්ථයි. න භජජයෙ යනු භජනය නොකළ යුත්තේය යනුයි.
න භජජතී යනු යම් මිනිසකු තමන් ඇසුරුකරන හිතෙහි පුද්ගලයකු

ඇසුරු නොකරයි ද? හෙනම අසන්පුරුෂ ධර්මනම් වේ. මනුසස පාපිට්ඨො යනු මිනිස් ළාමක වූ, දුෂ්ට වූ පසුතැවිලි වන්නෙකි. සාබසසිතො යනු වළුරා වේ. අවවාහිකබණ සංසගගා යනු අතිශයින් නිතර ඇසුරු කිරීමෙන් යුතු. අකාලෙ යන, නුසුදුසු කාලයෙහි අනුන්ගෙන් ප්‍රිය වස්තුවක් නො ඉල්විය යුතුය. එසේ ඉල්ලීමෙන් මිත්‍ර ධර්මය බිඳ වැටේ. මහරජ, ඔබතුමා දිගු කලක් ඇසුරු කිරීම හේතුකොට ගෙන, මා කෙරෙහි පැවැත් වූ මිත්‍ර ධර්මය බිත්දේ ය.

තසමා යනු යම්හෙයකින් අධික වූ නිතර ආශ්‍රයෙන් ද, එක්ව නො හැසිරීමෙන් ද මිත්‍රයෝ විනාශ වෙති. දිරායති. එහෙයින් විරා විරං යනු විරාත් කාලයක් යවා බොහෝ කලක් ගෙවා නගවෙස් සමීපයට නො එළඹෙන්නේ ය. යාවං යනු ඉල්විය යුතු භාණ්ඩයක් සුදුසු කාලයේ පමණක් ඉල්ලිය යුතුය. න ජයරෙ යනු මෙසේ මිත්‍රයෝ නොදරත්. විනාශ නොවෙත්. පුරා තෙ හොමා යනු යම්තාක් ඔබට මා අප්‍රිය නොවී ද, එයින් පෙර ආමන්ත්‍රණය කොට මෙසේ යමු යනුවෙනි.

රජතුමා මෙසේ කීවේ ය.

ස්වාමීනි! මෙසේ අයැද සිටින්නා වූ අපගේ ආරාධනය, ඇදිලි බැඳීම ඔබතුමා නො-පිළිගන්නේ නම්, සමීපවාරිනු අපගේ කීම නො පිළිගන්නනු නම් යළි මෙහි එක් වරක් පැමිණීම පමණක් කරනු මැනැවි.

එහි නාවබුණකසී යනු ඉදින් ස්වාමීනි, මෙසේ ඉල්ලා සිටීමෙන් මා විසින් කරන ලද ඇදිලි බැඳීම නොදන්නෙහි ද, නොපිළිගත්තේ ද යන අර්ථයයි. පරියායං යනු නැවත මෙහි පැමිණීම පිණිස එක්වරක් හෝ උත්සාහ කරන්නේය යයි ඉල්ලයි.

බෝධිසත්වයෝ මෙසේ කීහ.

රට වඩන්නා වූ මහරජ! මෙසේ වෙන්ව කරන්නා වූ අපට අනතුරක් උපද්‍රවයක් නොවන්නේ ද? මහරජ, නොපට ද කිසියම් අන්තරායක් නො වන්නේ ද? එසේනම් කල්යාමෙන් අපි හමුවෙමු. එය ඉතා යහපත්ය.

එහි එවංවෙ නො යනු ඉදින් මහරජ, මෙසේ නොයෙක් ආකාර වි වාසය කරන්නා වූ අපට අන්ත්‍රාවක් නොවන්නේ ද? ඔබගේ ත් මගේ ත් ජීවිත පවතිද්ද? එවිට අප පසෙසමා බලන්නෙමු යන අර්ථයයි.

මෙසේ පවසා බෝසත් තෙමේ රජුට දහම් දෙසා මහරජ, අප්‍රමාදී වන්න යයි පවසා උයනින් නික්ම එක්තරා සුදුසු තැනෙක පිඬු පිණිස හැසිර, බරණැසින් නික්ම පිළිවෙළින් හිමාලය පෙදෙසටම ගොස් ටික කලක් වාසය කොට, නැවත බැස, එක් ප්‍රත්‍යන්ත ගමක් ආශ්‍රිතව වනයක වාසය කළ සේක. එසේ ගිය කාලයේ සිට ඒ ඇමතිවරු නැවත විනිශ්චයේ හිඳ, අවුල් කරමින් මෙසේ සිතූහ. ඉදින් මහාබෝධි පරිබ්‍රාජකයා නැවත පැමිණෙන්නේ නම්, අපට ජීවිතයක් නැත. කිම ඔහු නැවත නොපැමිණෙන ලෙසක් ක්‍රියා කරන්නෙමුයි. ඉක්බිති ඔවුන්ට මෙබඳු අදහසක් පහළ විය. මේ සත්ත්වයෝ තදින් බැඳුණු තැන් දුරු කිරීමට නොහැකි වෙති. මොහු තදින් බැඳුණු තැන් කිම. ඉක්බිති රජුගේ අග මෙහෙසිය බව දැන, එබඳු තැනක් විද්‍යමාන වේ. මොහු නිසා පෙරළා පැමිණෙන්නේය. පෙරළා ඊමට පෙර ඔහු මරන්නෙමුයි ඔවුහු රජුට මේ බව දැන්වූහ. දේවයන් වහන්ස, මේ දවස්වල නගරයෙහි මෙබඳු කථාවක් අසන ලදී. කවර කථාවක්ද? මහාබෝධි පරිබ්‍රාජකයා ද, දේවිය ද ඔවුනොවුන් හසුන් ප්‍රතිහසුන් ගනුදෙනු කරති යනුවෙනි. කුමක් මුල්කොට ද? ඔහු විසින් දේවියට යවන ලද ලිපියක, තම ශක්තියෙන් රජු මරා දැමීමට හැකි ය. මට රාජ්‍යය ඡත්‍ර නැංවීමට හැකිවේවා යනුවෙනි. ඇය විසින් යවන ලද ලිපියකින් ද රජුගේ මැරීම නම් මට බාරයි. ඉක්මණින් මහාබෝධි පරිබ්‍රාජකයා පැමිණේවා යනුවෙනි. ඔවුන් යළි යළිත් පවසන දේ, රජු සත්‍ය සේ පිළිගෙන, දැන් කුමක් කළ යුතුදැයි විචාරා දේවිය මරාදැමීමට වටී යයි කී කල්හි, පරික්‍ෂා නොකර ම ඇයව, නුඹලා විසින් ම මරවා, කැබලි කැබලි කොට සිඳ දමා වැසිකිළි වලෙහි දමවවු යයි කීවේ ය. ඔවුහු එසේ කළහ. ඇය මරා දැමූ බව මුළු නගරයේ ම ප්‍රසිද්ධ විය.

ඉක්බිති ඔහුගේ පුත්‍රයෝ සතර දෙනා මොහු විසින් නිකරුණේ අපගේ මව මරාදමන ලදැයි, රජුට වෝදනා කළහ. රජ මහත් බියට පත් විය. බෝසත්හු කටකථාවෙන් ඒ ප්‍රවෘත්තිය අසා මෙසේ සිතීය. ඒ කුමාරයන්ට සත්‍යය කියා පියා ක්‍ෂමා කිරීමට මා හැර වෙනත් සමතෙක් නැත. රජුට ජීවිතය දෙන්නෙමි. කුමාරයන් ද පාපයෙන් මුදවන්නෙමි. ඔහු දෙවෙනි දවසේ ප්‍රත්‍යන්ත ගමට පිවිස මිනිසුන් විසින් දෙන ලද

වදුරු මස් අනුභව කොට උගේ හම ඉල්ලා ගෙන අසපුවේ දී විියලා, ගඳ නැති කොට, නිවසේ ද, පොවරනයේ ද අංශකඩයේ ද තැබිය. කුමන කරුණක් වාවතාර්ථය පිණිස බොහෝ තැනක එය තැබීද? ඔහු ඒ සමග රැගෙන අනුපිළිවෙළින් බරණැසට ගොස් කුමරුන් වෙත එළඹ පිතෘඝාතක කර්මය නම් ඉතා දරුණුය. ඔබ එය නොකළ යුතුය. අජරාමර සත්ත්වයෙක් නම් නැත. මම ඔබලාව ඔවුනොවුන් සමඟ කරන්නෙමිසි, පැමිණියේ වෙමි. නුඹලා මා විසින් පණිවිඩයක් එවන කල්හි, පැමිණෙවු යයි කුමාරයන්ට අවවාද දී ඇතුල්නුවර උයනට පිවිස වදුරු සම එලා, ගල්තලාවේ හුන්නේය.

ඉක්බිති ඔහු උයන්පල්ලා දැක, වේගයෙන් ගොස් රජුට දැනුම් දුන්නේය. රජු අසා, හටගත් සොම්නස් ඇත්තේ ඒ ඇමතියන් රැගෙන එතැනට ගොස් බෝසතුන් වැඳ, හිඳ පිළිසඳර කථා කිරීමට පටන් ගත්තේ ය. බෝසත් තෙම ඔහු සමග සතුටු නොවී වදුරු සම ම පිරිමැද්දේ ය. ඉක්බිති ඔහු මෙසේ කීවේය. ස්වාමීනි, නුඹ මා සමග කථා නොකොට, වදුරු සම ම පිරිමදිහි. මේ වදුරා විසින් ඔබට කවර ආකාර උපකාරයක් කරන ලද ද? එසේය මහරජ, මට බොහෝ උපකාර ඇත. මම ඔහු ගේ පිටේ හිඳ ඇවිද්දෙමි. ඔහු මට වතුර ගෙනත් දුන්නේය. මා වසන තැන හැමැන්දේ ය. ආභිසමාවාරික වත් පිළිවෙත් ද මට කෙළේය. මම තමා ගේ දුර්වල සිත නිසා උගේ මස් කා, සම විියලා අතුරා හිඳිමි. නැතහොත් හොවා සිටිමි.

එය මට මෙසේ බොහෝ උපකාරයයි ඔහු ඔවුන්ගේ වාදයන් බිඳීම පිණිස වාතර සම මෙන්, වදුරා ම, වදුරු වෘවහාරය නංවා ඒ ඒ පිළිවෙළ මාරුකිරීම සඳහා මේ කථාව කීවේ ය. ඔහු ඔහුගේ නැවතුමට පෙර පිටෙහි හිඳුවා හැසිරේ යයි කීවේ ය. එය අංශයෙහි තබා පැන්කළය ගෙන එන බැවින් පැන්කළය ගෙනාවේ යයි කීවේ ය. ඒ සමීන් බිම සම මට්ටම් කිරීමට වසන තැන අතුගෑවේ යයි කීවේය. හෝනා කල්හි ඒ සමෙන් පිට මඩින කල්හි පා ස්පර්ශ කිරීමෙන් මට වත් පිළිවෙත් කළේ යයි කීවේය. බඩගිනි ඇති කල්හි ඔහුගේ මස් ලැබ කෑ බැවින් මා වනාහි තමන්ගේ සිත දුර්වල නිසාවෙන් මස් කෑවේ යයි කීවේ ය.

ඒ අසා ඒ ඇමතියෝ ප්‍රාණඝාතයක් ඔහු විසින් කරන ලද්දේ යන හැඟීමෙන් බලවු, පැවිද්දාගේ ක්‍රියාව. වදුරා පවා මරා මස් කා සම ගෙන

හැසිරේ යයි, අතින් ගසා අපහාස කළහ. බෝසත්හු ඔවුන් එසේ කරනවා දැක, මොවුහු තමන්ගේ කථාව බිඳවීම සඳහා මගේ සම ගෙන පැමිණි බව නොදනිත්. දන්වන්නෙමියි, ඔවුන්ට, අහේතුකවාදියා අමතා විචාළේ ය. ඇවැත්නි, නුඹ කුමක් නිසා මං පරිහාස කරතිදැයි මිත්‍රද්‍රෝහී ක්‍රියාවක් ද ප්‍රාණඝාතයක් ද කරන ලද නිසාවෙනි.

ඉක්බිති බෝසත් තෙම යමෙක් ගතියෙන් ද, දැකීමෙන් ද එය අදහා එසේ කරන්නේ ය. ඔහු විසින් කුමන නපුරු ක්‍රියාවක් කරන ලද්දේදැයි ඔහුගේ විචාදය බිඳමින් කීවේ ය.

ලෝ වැසියන් එක්වීමෙන් හා ස්වභාවයෙන්, ඒ ඒ තන්හි සැප දුක් විඳින්නේ, නො කැමැත්තෙන් වුව ද, නො කටයුතු පාප කර්මයක් හෝ කළයුතු කුශල කර්මයක් හෝ කෙරෙයි යනු නොපගේ කීම නම්, මෙසේ නො කැමැත්තෙන් ස්වාභාවිකව කරන මේ ක්‍රියාවෙහි කවර නම් පාප කර්මයෙක් බැඳේ ද?

නොප විසින් පවසන ලද ඒ අර්ථය ද ධර්මය ද (අහේතුකවාදය) යහපත් වේ නම්, ලාමක නොවේ නම්, යුෂ්මතාගේ වචනය සත්‍ය වේ නම්, ඒ වානරයා මා විසින් නසන ලද්දේ ය. එහි ලා මගේ වරද කුමක් ද?

ඉඳින් තමාගේ වාදයෙහි අපරාධය දන්නෙහි නම්, නුඹ මට නො ගරහන්නේ ය. භවත්හු එබඳු වේ.

එහි උදිරිණා යනු කථාවෙහි සංගහත්‍යා යනු ස්වභාවයයි. වසන ලද විශේෂ ජාතීන්ගේ ඒ ඒ ජාතිවල ආ ස්වභාවයයි. භාවායමනුවතතනී යනු ස්වභාවයෙන් අනුව පැවතීමයි. කරණාර්ථයෙහි සම්ප්‍රදානයයි. අකාමා යනු අකමැත්තෙන් නිශ්ඵල නොකර, අකරණීයංවා යනු නොකළ යුතු පාප කර්මයක් කරණීයංවා යනු කුසල් කළයුතු. කුබ්බතී යනු කරයි යනු අර්ථයි. කච්චා යනු මෙලොව කවරෙක් මෙය කියන ලද්දේ වෙයිද? නුඹ අහේතුවාදියෙකි. හේතුවක් නැත. එලයක් නැත. සත්ත්වයන්ගේ අපිරිසිදු නැත ආදී දෘෂ්ටියෙන් යුක්ත වූයේ මේ ලෝකය ස්වභාවයෙන් ගතියෝ අනුව පවතියි. පරිණාම වේ. ඒ ඒ තැන සුවදුක් අනුභව කරයි යනු කැමැත්ත රහිතව පවී හෝ පින් කරයි යයි, කියති. මේ ඔබේ වදනින්

ඉදින් එසේ මෙසේ ඇතිකල්හි නොකැමැත්තේ කරන කල්හි තමන්ගේ ධර්මතාවයෙන් පවත්නා කල්හි මෙලොව පාපකාරී සත්ත්වයා පාපයෙන් ඇලෙයි. ඉදින් තමා විසින් නො කරන ලද පාපය නිසාවෙන් කිසිවෙක් නො ඇලෙයි. නො ඇලෙන්නේය. සො වෙ පින්වත, තොප තොපගේ අහේතුකවාදී සංඛ්‍යාත අර්ථය ද තදර්ථ ජේතකසංගති භාවය ද, ධර්මය ද, යහපත් වී නම්, ලාමක නොවී නම්, කල්‍යාණේ වෙ න පාපකෙ කල්‍යාණ වී නම්, යහපත් වී නම්, ලාමක නොවී නම්, හෙවත් අහේතුක ප්‍රත්‍යයෙන් සත්ත්වයන් කිලිටු වන්නේ ය. කාරණයක් නැතිව ම සුව දුක් විදින්නේ යයි කියන ලද තාගේ වචනය සත්‍ය වී නම්, සුභතො වානරො මයා මා විසින් මනාකොට වානරයා මරණ ලද්දේ නම් වේ. විජානියා ඉදින් තොප තොප ගේ විරෝධී වූ වාදයේ අපරාධය දන්නේ වී නම් ඔබ මට ගර්භා නො කරන්නේ ය. කවර හෙයින්ද? හොතො වාදොහි තාදිසො එහෙයින් දැන් තෝ මෙතෙම මගේ වාදය පිළිපදින්නේ යයි මට ප්‍රශංසා කිරීම වටනේ ය. තමන් ගේ වාදය තමන් ම නො දක්නා හෙයින් මට ගරහයි.

මෙසේ මහසත්ත්වයාණෝ, ඔහුට නිග්‍රහ කොට නිහඬ කෙළේය. ඔහු ද, රාජපිරිස් මැද උකටලී වූයේ, බිම බලාගෙන ම හුන්නේ ය. බෝසත්හු ද ඔහුගේ වාදය බිඳ ඊශ්වර නිර්මාණවාදියා අමතා ඇවැත්ති, නුඹ මට කවරක් නිසා පරිහාස කරහි ද? ඉදින් ඊශ්වර නිර්මාණවාදය හරයෙන් තොරයයි කියා මෙසේ කීවේ ය.

යම් ඊශ්වරයෙක් ලොව මවයි ද? ලෝකයාගේ පැවැත්ම සංවිධානය කෙරේ ද? දියුණුව හා පිරිහීමත් කරන්නේ ද? කුශල හා අකුශල කර්ම කරන්නේ ද? ඒ ක්‍රියාව කරන පුද්ගලයා ඊශ්වරයාගේ අණ ඉටු කරන්නෙකි. ඒ පාපකර්මය ඊශ්වරයා සතු ය. මා සතු නො වේ.

තොප විසින් ප්‍රකාශ කරන ඒ ඊශ්වර නිර්මාණවාදය යහපත් නම් සත්‍ය නම්, අලාමක නම් හවත්හු ගේ වචනය සත්‍ය නම්, ඒ වානරයා මා විසින් මරන ලද්දේ ය. (එය ඊශ්වරයාගේ අණ පිළිපැදීමකි.)

ඉදින් ඔබ ඔබ ගේ වාදය දනී නම්, වාදයාගේ දෝෂය දනී නම් ඔබ මට ගරහන්නේ නො වේ. ඔබගේ වාදය එබඳුය.

එහි කපෙපති ජීවිතං යනු ඉදින් බ්‍රහ්මයා හෝ අන් කිසි ඊශ්වරයෙක් හෝ නුඹ කෘෂිකර්මයෙන් ජීවත්වන්න. ගවයන් රැකීමෙන් හෝ ජීවත්වන්න. මෙසේ මුළු ලෝවැසියාගේ ජීවිත සංවිධානය කරයි. විචාරයි. ඉඳිං බ්‍රහ්මයා භාවඤ්ච යනු ඵෙශ්වරිය ප්‍රභේද සැපය ද, ඤාති ව්‍යඤ්ජනාදි භාවය ද, අවශේෂ කුසලාකුසල කර්මයන් ද යන සියල්ල ඊශ්වරයා ම කරයි. ඊශ්වරයාට ම කැපය. නිදේසකාරී යනු ඔහුගේ නිර්දේශය අණ කරද්දී ම සෙසු කිසියම් මිනිසකු, එසේ ඇතිකල්හි යම් කිසිවෙක් පවිකම් කරයි ද? ඒ ඊශ්වරයා විසින් කරන ලද බැවින් ඊශ්වරයා ම ඒ පාපයෙන් ඇලෙයි. සෙස්ස පළමු ආ නියමයෙන් ම දතයුතුයි. යම්සේ මෙහි ම සියල්ල පවතියි.

මෙසේ අභිගසින් ම මුගුරක් ගෙන අඹ කඩන්නාක් මෙන් ඊශ්වර දර්ශනය විසින් ම ඊශ්වර ධර්මය බිඳ පුබ්බකත හේතුවාද අමතා "ඇවැත්නි, මට හිතාවන්නෙහි ඉදින් පුබ්බකත හේතුවාදය සත්‍යයක්" යයි හඟියි ද යයි කියා මේ ගාථාව කියයි.

සත්ත්වයා පෙර කළ කර්ම හේතුවෙන් ම සුච දුක් දෙකට පැමිණෙයි ද? පෙර කරන ලද පවිකම් ඒ ණය (මෙලොවදී) මුදා හරියි ද? එසේ නම් මා විසින් වදුරා මැරීම පුරාණයෙන් මිදීම වේ. එසේ ඇතිකල්හි මෙහිලා කවරෙක් පාප කර්මයෙන් බැඳේ ද?

තොප විසින් පවසන හේතුවලවාදී අර්ථය ද ධර්මය ද යහපත් වේ නම්, අලාමක වේ නම්, ඔබගේ වචනය සත්‍ය වේ නම්, ඒ වානරයා මා විසින් මනාව නසන ලද්දේ ද? එහිලා වරද කුමක් ද?

ඉදින් තමාගේ වාදයෙහි වැරැද්ද දෝෂය දන්නේ නම් මට නො ගරහන්නෙහිය. තොපගේ වාදය එබඳුය. (තාපසයා කිය.)

එහි පුබ්බකතහෙතු යනු පෙර භවයන්හි කරන ලද කර්ම හේතුවෙන්ම. තමෙසො මුඤ්චතෙඉණං යනු යමෙක් වද බන්ධනාදියෙන් දුකට පැමිණේ ද, ඉදින් හේ, යම්බඳු ඔහු විසින් කරන ලද, පෞරාණික පාපකර්මයන්ගේ ණය දැන් මුදවාලයි. එසේ ඇතිකල්හි මේ මගේ ද

පරණ ණයකි. අද එයින් මිදුනේ වෙයි. මේ වදුරා පෙර ජාතියෙහි පරිබ්‍රාජකයෙක්ව සිට, ඒ ජාතියේ වදුරකුට උපන් මා මරා කන ලද්දේ ය. ඒ මම මේ ආත්මයේ පරිබ්‍රාජකව සිට, මේ වදුරා මරණයට පත් කළෙමි. අප දෙපක්‍ෂයෙන් කවුරුනම් මේ පාපයෙන් පාපී වේ ද? කාට නම් පව පැවරේද? මෙලොව කවරෙක් පාපයෙන් ඇලෙයි ද?

මෙසේ හෙතෙම වාදය බිඳ උච්ඡේදවාදියා අභිමුඛ කොට ඇවැත්නි, නුඹ දුන් දෙයෙහි විපාක නැත ආදිය කියා මෙහිදී ම සත්ත්වයන් සිදු දමන්නෙහිය. පරලොව යන කෙනෙක් නම් නැතැයි සිතන්නේ ය. එහෙයින් මට අපහාස පිණිස සිතන වන්නේ දැයි තර්ජනය කොට මෙසේ කීවේ ය.

සතර මහා භූතයන් කරණකොට ගෙන සත්ත්වයන්ට රූපාදිය ලැබෙත්. යමකින් රූපය හටගනීද, (කාලක්‍රියා කාලයෙහි) යළි එහිම එළඹෙයි.

මෙලොව උපන් සත්ත්වයා මෙලොව ජීවත් වෙයි. පරලොව උපන් සත්ත්වයා ගති වසයෙන් මෙලොවට නො පැමිණ එහිම විනාශ වෙයි. මේ ලෝකය හෙමේ ම විනාශ වේ. බාලයෝ ද පණ්ඩිතයෝ ද විනාශ වෙති. මෙසේ ලොව විනාශයට පත්වන කල්හි කවරෙක් නම් පාප කර්මයෙන් බැඳේ ද?

තොප විසින් පවසන ඒ උච්ඡේදවාදය යහපත් වේ නම්, අලාමක වේ නම්, නිවරද වේ නම්, සත්‍ය වේ නම්, ඒ වාතරයා මා විසින් මරණ ලද්දේ එහිලා මාගේ වරද කුමක් ද?

එහි වතුනතං යනු පට්ඨි ආදී සතරමහා භූතයන්ය. රූප යනු රූපස්කන්ධයයි. තණ්ඵව යනු යම්හෙයකින් ඒ රූපය හටගනියිද එය නිරුද්ධවන කල්හි ද, එය ම විනාශ වෙයි. මෙයින් ඒ සතරමහා භූතයන්ගෙන් යුතු මේ මිනිසා යම්කලෙක කප්ථිය කරයිද, පට්ඨි ධාතුව, පට්ඨි කයට එක්වේ. එය අනුව යයි. ආපෝ, තේජෝ, වායෝ ධාතූ ද, ඒ ඒ ධාතූන්ට එක් වේ. එය අනුව යයි. ආකාශ ඉඤ්චයන් ද, ගමන් කරයි. මිනිපෙට්ටිය සහිත දෙන මිනිස්සු පස්දෙනෙකු මෘතදේහය රැගෙන යති. යම්තාක් සොහොන දක්වා ගෙන ගියා වූ සත්ත්වයන්ගේ පියවර සටහන් පෙනෙන්නේ ය. ආදාහන කෘත්‍යයෙන් පසු පරෙච්ඡි ඇට සේ, මිනිස් ඇට

පමණක් සේසව අළු කෙළවර කොට පවතී. යම් කෙනෙක් දෙන ලද දානයාගේ විපාකයක් ඇතැයි කියන්නේ නම්, එය මුසාවකි. හිස් පුලාපයකි. බාලයෝ ද පණ්ඩිතයෝ ද මරණින් පසු විනාශ වෙති. නැවත උත්පත්තියක් නැත යන මේ අර්ථය දෘෂ්ටිය නොප විසින් පිහිටුවන ලදී. ඉඬවො යනු මේ ලෝකයේ ම ජීවත්වූයේ වෙයි යනුයි. පෙව්ව පෙව්ව විනස්සති යනු පරලොව දී උපන් සත්වයෝ ජාති ස්වභාව වශයෙන් මෙහි නොපැමිණී ඒ පරලොව දී විනාශ වන්නේය. සිද්ධි බිදී යන්නේය. මෙසේ විනාශවන ලෝකයෙහි කවරෙක් පාපයේ ඇලේද යනුයි.

මෙසේ ඔහු ඔහු ගේ වාද බිඳ දමා ශස්ත්‍ර විද්‍යාධරවාදියා අමතා ඇවැත්නි, නුඹ මව්පියන් වුව ද, මරා තමන්ගේ කර්තව්‍යය කළයුතුයයි මේ ලබ්ධිය ඔසවා තබා හැසිරෙමින් කුමක් නිසා මට අපහාස කළේදැයි කියා මෙසේ කීවේ ය.

රාජ්‍යපාලන විද්‍යාධාරීත්ව ලෝකයේ අඥානයෝ ය. පණ්ඩිතමානිත්‍රය. කීවාහුය. මව්පියන් ද නසා, නැතහොත් ජ්‍යෙෂ්ඨ සොයුරා හෝ නසා, තමන්ගේ අඹුදරුවන් නසා හෝ තමන්ගේ අර්ථ සිද්ධි සලසා ගතයුතු බව කීවේ ය.

එහි බතතවිධා බතතවිජජා යනු ද පාඨයි. ශස්ත්‍ර විද්‍යාධාරීන්ට මෙය නම වේ. බාලා පණ්ඩිතමානිතා යනු බාලයෝ ද, පණ්ඩිතයෝ ද සමානය. අපි තමන්ගේ පණ්ඩිත බව ප්‍රකාශ කරන්නෙමුයි සිතන්නේ, පණ්ඩිතමානිව සිට මෙසේ කීවාහුය. අපොච්චෙ යනු ඉදින් තමන්ගේ එබඳු ආකාර බව, කිසියම් අර්ථයක් ඇද්ද කිසිවක් නැද්ද දුරුකළ යුතු වන්නේය. සියල්ලෝ විනාශ කළයුතුයයි කියත්. නුඹ ද ඔවුන්ගෙන් එක් අයෙකි.

මෙසේ ඔහුගේ ලබ්ධිය (වැලඳගැනීම) පිහිටුවා තමන්ගේ ඇදහීම ප්‍රකාශ කරමින් මෙසේ කීවේය.

යම් ගසෙක සෙවනැල්ලේ හිඳින්නේ හෝ සයනය කරන්නේ ඒ ගසේ අතු නොබිඳිය යුතුය. මිත්‍රද්‍රෝහිකම ලාමක, පාපී ක්‍රියාවක් වේද එහෙයිනි.

ඉදින් අර්ථ සිද්ධියක් හටගත් සහමුලින්ම උදුරන්නේ ය යන කීමක් ඇත. මා විසින් වදුරා නසන ලදී යන දෙය ද සියලු දේ අතර මට මාර්ගෝපකරණයන්ගෙන් මට අර්ථ සිද්ධිය වන නිසාය.

ඒ මිත්‍ර ද්‍රෝහිත්වය පිළිබඳ කීම අර්ථ සහිතත් වේ නම්, දැහැමින් වේ නම්, යහපතත් වේ නම්, අලාමකත් වේ නම්, පින්වතාගේ කීම සත්‍ය නම්, ඒ වානරයා නැසීම පිළිබඳව මාගේ වරද කුමක්ද?

එහි පින්වත, ඤාතිය විද්‍යාව අපගේ ගුරුවරු මෙසේ වර්ණනා කරත්. තමන් විසින් පරිහරණය කරන ලද සෙවණ ඇති ගසේ අතු කොළ නො කඩන්නේය. මිත්‍රද්‍රෝහී වූ පාපකාරී වූ ඔබ මෙසේ කියති. අප අතේ සමුප්පනෙන සමුලමපි අබ්බහෙ යනු මට ද මාර්ගෝපකරණයකින් ප්‍රයෝජන අවශ්‍ය විය. එහෙයින් මා විසින් වදුරා නසන ලදී. එහි කවර දෝසයක් ද? (එය තොපගේ දෘෂ්ටියට අනුරූපය.)

මෙසේ හෙතෙම ඔවුන් පස්දෙනාගේම වාද බිඳ දමා ඔවුන් අතර සිටි රජු අමතා මහරජකුමනි! නුඹ මේ මංපහරණ මහසොරුන් පස්දෙනා ගෙන හැසිරෙයි. මෙබඳු අදහස් පැවැතුම් ඇති අඥානයන් ඇසුරු කරන පුද්ගලයා මෙලොව වශයෙන් ද පරලොව වශයෙන් ද මහ දුකකට පත්වන්නාහු යයි කියා රජුට ධර්මදේශනා කරමින් මෙසේ කීය.

අහේතුවාදකවාදී පුරුෂයෙක, ඊශ්වර නිර්මාණවාදියෙක, ප්‍රබේධකත හෙතු වාදියෙක, උච්ඡේද වාදියෙක, ශස්ත්‍ර විද්‍යා ධාරියෙක යන මොවුන් පස්දෙනෙක් ඒ අසත් පුරුෂයෝ තමන්ද පවිකම් කරන්නෝය. අනුන් ලවා ද කරවන්නෝය. අසත්පුරුෂ සංසර්ගය දුකකි. කටුක කර්කශ විපාක වැඩෙන්නකි.

එහි තාදිසො යනු මහරජ, මේ පංච දෘෂ්ටිගතික වූ එබඳු පුරුෂයෝ (පංච ආනන්තරිය කර්ම) තෙමේ ද පවිකම් කරන්නෝය. යමෙක් ඔහුගේ වචන අසයි ද, එබඳු වූ අන්‍යයා ද එසේ පවි කරන්නෝය. දුකකටො යනු මෙබඳු ආකාර වූ අසත්පුරුෂයන් සමග එකතුවීම පරලොව ද, මේ ලොව ද දුකකටොකටුකුදුයො දුක් කටුක කර්කශ වෙයි. මේ අර්ථය ප්‍රකාශ කිරීමට "මහණෙනි, යම් කිසිවකින් යම්කෙනෙකුට බිය උපදිත් ද, ඒ සියල්ලම බාලයා නිසායයි සූත්‍රය ගෙනහැර දැක්වීය. ගෝඨ ජාතකය,

සංජීව ජාතක, අකිත්තිජාතක ආදියෙහි මේ අර්ථය බබළුවා ඇත. දැන් උපමා දැක්වීම් වශයෙන් ධර්ම දේශනාව වඩමින් පැවසුහ.

පෙර වෘකයෙක් නො සැක වූයේ බැටළු හමක් පොරවාගෙන එළු රැකකට පැමිණ තිබුණ දෙතක් ද එළු දෙනක්ද එළුවකුද කා කැමති සේ පලා ගියේ ය.

එබඳු වූ ඇතැම් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ ද වෙති. ඔවුහු ආහාර නො බුදිති. ගොඩැලි හිස් බිම්වල නිදති. දුවිලිවලින් යුක්ත වූවාහු උක්කුටිකයෙන් හිඳ තපස් කරති. වාර හෝජනය ද පැන් පානය ද නො කරති. පහන් හැසිරීම ඇති මොවුහු අපි රහතුන් යයි ප්‍රකාශ කරමින් සිවුරු පොරවාගෙන මිනිසුන් රවටත්.

මෙබඳු බාල අසත්පුරුෂයෝ ලොව පණ්ඩිත මානිව සිට එබඳු පවිකම් කරන්නෝ ය. අන්‍යයන් ලවා ද කරවන්නෝ ය අසත්පුරුෂ සංසර්ගය දුක් කටුක කර්කශ උපද්‍රවයකි.

යමෙක් ලොව විරිය නැතැයි කියත් ද හේතුව ද බැහැරකරයි අත්තකාර පුරුෂකාර පරාක්‍රමය යමෙක් හිස්යයි වර්ණනා කරත්ද?

මෙබඳු අසත්පුරුෂ බාලයෝ ලොව පණ්ඩිත මානිව සිට එබඳු පවිකම් කරන්නේ ය. අන්‍යයන් ලවා ද පවිකම් කරවන්නේ ය. ලොව අසත්පුරුෂ සංසර්ගය දුක් කටුක හුලකි.

ඉදින් මෙබඳු විරියයක් නො වන්නේ නම්, යහපත් වූ ද, ලාමක වූ ද කර්මයකුත් නො වන්නේ නම්, රජ තෙමේ වඩුවකු පෝෂණය නො කරන්නේ ය.

යම්හෙයකින් විරියය ඇත්තේ ද, යහපත් වූ ක්‍රියාවක් ඇත්තේ ද එසේනම් රජු ප්‍රාසාදාදිය කරවයි. වඩුවා ද පෝෂණය කරයි.

ඉදින් වර්ෂ සියයක් වර්ෂාව නොවසන්නේ ද, හිම නොවැටෙන්නේ ය. මේ ලෝකය සිඳි බිඳි යන්නේය. මේ ප්‍රජාව විනාශ වන්නේ ය.

යම්හෙයකින් වර්ණාව වසී ද, හිම ද පැතිරී යයිද?
එහෙයින් ශසා සම්පත් පැසෙයි. චිරාත් කාලයක් රට ද
පාලනය වන්නේ ය.

රූප සම්පන්න වූ තරඛාරු ගවයන් අතර, ප්‍රධාන ගවයා ඇදට
වක්ව ගමන් කරයි ද? අන් සියල්ලෝ වක් ව ගමන් කරති
ඇදට නො යන කල්හි එසේ නොවේ.

එපරිදි මිනිසුන් අතර යමෙක් ශ්‍රේෂ්ඨ යයි සම්මත ද,
ඉදින් ඔහු අධර්මයේ හැසිරේ ද, සෙසු ජනතාව ද එසේ ය
ඉදින් රජතුමා අධාර්මික වේනම් සියළු රටවැසියා
අධර්මයට පත්ව දුකට පත්වෙති.

ගවයන් සමූහයක් අතරින් ප්‍රධාන ගවයා සෘජුව ගමන් කරයි ද,
සියල්ලෝ සෘජුව ගමන් කරති. සෘජුව නොයන කල්හි
එසේ නො වේ.

එපරිදි මිනිසුන් අතර ශ්‍රේෂ්ඨ සම්මත වූ යමෙක්, ධර්මයේ
හැසිරේ ද, සෙසු ජනතාව ද එසේ වේ. ඉදින් රජු ධාර්මික
වේද, සියළු රටවැසියා ධාර්මික වේ. මුළු රටම සුවසේ වෙසෙයි.

යමෙක් පලගත් අඹ ගසකින් අමු ගෙඩියක් කඩයි ද, හෙතෙම
ඒ ගෙඩියේ රසය නො දනී. ඒ එලයෙහි බීජය ද නැසේ.

මහගසක් බඳු රට, යමෙක් අධර්මයෙන් පාලනය කරයි ද, හෙතෙම
ඒ රටේ අයබඳු රසය නො විඳියි. එම රට ද විනාශව යන්නේය.

ගෙඩි ඇති මහගසක ඉඳුණු ගෙඩිය යමෙක් සිඳියි ද,
ඔහු එහි රසය ද දැනගනියි. බීජය ද විනාශ නො කරන්නේ ය

මහ ගසකට උවම් ඇති රට යමෙක් ධර්මයෙන් පාලනය කරයි ද,
ඔහු රටෙහි අයබඳු රසය ද දැනගනියි. රට ද නො නසන්නේ ය.

යම් රජකෙනෙක් සිය ජනපදය අධර්මයෙන් පාලනය කරයි ද? ක්‍රියා වූ ඒ රජුට සියළු ඖෂධයන් හා විරුද්ධ වූයේ ය.

එසේ ම නියම්ගම් වැසියන් ද, වාණිජ ප්‍රජාවද බදුගෙන ඊම් සුංචන් දීම් වසයෙන්, ඕජදාන බදු ගෙවීම් වසයෙන් බිලිදීම් කරන්නන් ද, හිංසා කෙරේ නම් හේ භාණ්ඩාගාරය හා විරුද්ධ වූයේ වෙයි.

පහරදීමට සුදුසු තැන් දන්නා වූ (යුද සෙන්පතීන්ද) යුද්ධයෙහි කළ පුරුදු ඇති මහා යෝධයන් ද, ප්‍රසිද්ධ වූ මහා ඇමතියන් ද යම් රජෙක් හිංසා කෙරේ නම්, ඒ රජ බලසෙනග සමග විරුද්ධ වන්නේ ය.

එසේ ම, බුන්මවාරි වූ ඍෂිවරුන් පැවිද්දන්ට හිංසා කරන, අධර්මව හැසිරෙන ක්‍රියා වූ හෙතෙම ස්වර්ගයට විරුද්ධ වේ.

අදහැමි යම් රජකෙනෙක් දූෂිත නොවූ සිල්වන් වූ බිරිඳ නසන් ද, රැහැනට අසුවූ වැද්දා මෙන් එම පාපය ගැන පුත්‍රයන් විසින් හෝ විරුද්ධවනු ලැබේ.

මහරජ! දනවි වැස්සන් කෙරෙහි ද නියම්ගම් වැස්සන් කෙරෙහි ද බලසෙනග කෙරෙහි ද, ධර්මයෙහි හැසිරිය යුතුය. පැවිද්දන්ට හිංසා නො කළ යුතුය. අඹුරුරුවන් කෙරෙහි සම ව හැසිරිය යුතුය.

එබඳු ආකාර වූ රාෂ්ට්‍ර පාලකයා අකුණ්ඩ සුළු වූයේ, අසුරාධිපතියන් හමුවේ ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයා මෙන් භාත්පස ජයභූමිය සාදුවාලයි. අසල්වැසි සතුරන් කම්පා කරයි.

එහි බකාසු පුබෙබ යනු පෙර (බක නම් වූ) වෘකයෙක් යනුයි. අසු යන නිපාත මාත්‍රයකි. මෙය මෙසේ ද කියන ලදී. මහරජ, පෙර එළුවන් බඳු රුවන් යුත් බක නම් වූ යුගදිවියෙක් වාසය කෙළේය. උගේ වලිගය ඉතා දීර්ඝය. ඔහු එය කලවා අතර ගසාගෙන බැටළු රූපයෙන් එළුවන් රංචු අතරට පිවිසෙයි. එහිදී එළඳෙන කා එළු පැටියන් ද මරා එළුවකු ද මරා කැමති පරිදි පලායයි.

තරා විධෙකෙ යනු එබඳු ආකාර වූ ඇතැම් මහණ බමුණෝ පැවිදි ලිංගයෙන් ස්වරූපයෙන් පෙනීසිට තමන්ගේ ස්වරූපය වසාගෙන මිහිරි වචන ආදියෙන් හිතවත් බව පෙන්වා ලෝකය රවටත්. අනාසකා යනු අපි කිසිදු ආහාරයක් නො ගන්නෙමුයි කියා මිනිසුන් රවටති. සමහරු අපි කිසිවක් නො අකුළ උස් බිම්වල රළු පොළවේ හොවින්නෙමුයි මිනිසුන් රවටති. තව කොටසක් ඇඟ පුරා දූවිලි නාගෙන සිටියි. තව අයෙක් අපි උක්කුටියෙන් සිටින්නමෝ වෙමු යයි පැන පැන යති. සමහරු අපි ධර්මය රකින්නෝ පැන් නො බොමුයි කියයි. තව කොටසක් සන්දිනකින් හෝ දස දිනකින් හෝ දෙපෝ වරක් කන්නන් ය කියති. අරහනෙතාවදානා යනු, පාපචාරිව සිට, අපි අර්හත් යයි පවසමින් හැසිරෙත්. එතෙ යනු මහරජ; මේ පස් ජනතාව වෙන්වා! නැතහොත් අනෙක් දෘෂ්ටිගතික වූ මේ සියළුම අසත්පුරුෂයෝයි. යමාහු යනු යමෙක් කීවාහුද යමෙක් කියන්ද? සවෙහි විරියං නාසසා යනු මහරජ; ඉදින් ඤාණ සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු කායික හා වෛතසික චීර්යක් නො වඩන්නාහු යයි කමමං යනු කලාණකාරී වූ පාපකාරීවූ කර්ම ද ඉදින් නොවන්නේ, නොකරයි. මෙසේ ඇතිකල්හි වඩුවකු හෝ වෙනත් කරවන්නෙකු හෝ රජු වැටුප් වියදම් දී පෝෂණය නොකරන්නේ ය. නපියනතානි යනු සජ්තභූමික ප්‍රාසාදාදියෙහි නිමවීම් පිළිබඳව උත්සාහ නොකරන්නේ ය. කුමන කරුණක් නිසාද යත්! චීර්යාගේ ද කර්මයාගේ ද නොපැවැත්ම නිසාවෙනි. උච්ච්චේෂ්යා යනු මහරජ; ඉදින් වසර සියයක් කලක් වර්ෂාවක් නොවසින්තේ නම් පිති බිඳුවකුදු නොවැටෙන්නේ නම් ඉක්බිති කල්පයක් උදාවන කාලය මෙන් මේ ලෝකය විනාශ වන්නේ ය. උච්චේදවාදියා කියන ලද නියමයෙන් සිදීමක් නම් නැත. පලලතෙ යනු පාලනය කරයි. ගවඤ්ඤවතර මානානං යන ගාරා සතර රජුට ධර්මදේශනාවක් ම වශයෙන් කියන ලද්දකි. තරා මහාරුක්ඛසසා යන ආදියෙන් එහි මහාරුක්ඛසස යනු මිහිරි අඹ ගසක ගේ යනුයි. අධමමන යනු අගනියට යාමෙනි. රසඤ්චසස න ජානානි යනු අධාර්මික රජු, රටේ රසය හරය නො දනියි. අය සම්පත නො ලබයි, විනාශ වන්නේය. ශුන්‍ය වෙයි. මිනිස්සු ගම් නියම්ගම් හැර දමා ප්‍රත්‍යන්ත විෂම පර්වත ඇසුරු කරති. සියළු ආදායම් මාර්ග විනාශ වෙයි.

සබ්බාසධිනි යනු සියළු මුල් සම් කොළ ගෙඩි මල් ආදියෙන් ද ගිතෙල්, නවනිත, වෙඳුරු ආදී ඖෂධ වර්ගවලින් ද විරුද්ධ වේ. ඒවා නොහටගනිත්. අධාර්මික රජවරුන් නිසා පෘථිවිය ඕස්ස් රහිත වෙයි.

ඒවායේ ඕජස් රහිත බව නිසා ඖෂධයන්ගේ ඕජස නැති වෙයි. ඒවා රෝග සමනය කිරීමට නොහැකි වෙයි. මෙසේ හෙතෙම ඒවා සමග විරුද්ධ වූවා වෙයි. නෙගමෙ යනු නියමිගම්වාසි කෙළෙඹියන්ට හිංසා කරන්නේ පීඩා කරන්නේ. යෙ යුනතා යනු, දියගොඩ දෙක්හි වෙළදමෙහි නියුක්ත වෙළදුන්ට හිංසා පීඩා කරන්නේ ද, ඔජදාන බලිකාරෙහි යනු ඒ ඒ ජනපදයන්ගේ භාණ්ඩ ප්‍රවාහණයේදී සුචන් වසයෙන් ඡටිභාග දසභාග වසයෙන් අයුක්තියෙන් කරවුවර ගන්නේද, ස කොසනාති, මෙසේ හිරිහැර කරන ඒ අධාර්මික රජු ධන ධාන්‍යයෙන් පිරිහෙන්නේ ඉෂ්ට කෝෂ්ටාගාරාදියෙන් ද විරුද්ධ වන්නේ ය. පහාරවර බෙහතඤ්ඤ මේ තැනදී විදිනට වටනේයයි නියම ජයභූමිය දන්නා වූ, දුනුවායන්, සංගාමෙකත නිසසමෙ යුද්ධයෙහි දඤ්ච ක්‍රියා කළ යුද සේනාපතිහු. උසසිනෙ උගත් විදග්ධ මහා මාත්‍යයන්, හිංසයනති මෙපරිද්දෙ තමන් විසින් ම පීඩා කරන්නේ හෝ අනුන් ලවා පීඩා කරවන්නේ යනුයි. බලෙන යනු එසේ තමන්ට බොහෝ උපකාරී වූ මහාමාත්‍යයන්, යුද සේනාපතින් ආදීන්ට බල කාමයෙන් හිංසා කරන්නා වූ රජු කෙරෙහි, තමන්ට උපකාරී වූ අයටත් එසේ කළේ නම් අවශේෂ අපට කෙසේ වේදැයි සිතා හමුදා හටයෝ රජුව අත්හරිති. මෙය බල සෙනග විරුද්ධ වූවා නම් වේ. තපේව ඉසයො හිංසන් යනු, යම්සේ නියමිගම් වැසියෝ ද, එසේ ම සාධු ගුණ ඇති පැවිද්දා කෙරෙහි ද, අක්‍රෝශ පරිභවයෙන් පහරදීම් වශයෙන් හිංසා කරන, අධර්මයෙන් හැසිරෙන රජු බිඳුනු කය ඇත්තේ මරණින් මතු අපායට ම පැමිණේ. ස්වර්ගයෙහි ඉපදීමට නොහැකිවෙත් යන ස්වර්ගය විසින් විරුද්ධ වන්නේ ම ය.

හරියං හතති අද්දසකං යනු තමන්ගේ ජීවිතයේ සෙවනැල්ල මෙන් හිඳ වඩනා ලද, දු පුතුන් මැනවින් වැදූ සිල්වත් බිරිඳ, මිත්‍ර ප්‍රතිරූපක සොරුන්ගේ වචන ගෙන මරයි. දුඤ්ඤං පසවනෙ පාපං යනු හෙතෙම තමන්ගේ නිරයේ උපතට අවශ්‍ය ප්‍රත්‍ය නිපදවාගත්තේ වේ. පුතෙතනිව යනු, මේ ආත්ම භාවයේදී ම තමන්ගේ පුතුන් සමග විරුද්ධව සිටිය යනුයි.

මෙසේ ඔහුට, හෙතෙම පඤ්චවිධ දෘෂ්ටිගතයන්ගේ කරාව ගෙන දේවිය මැරූ බව ද, පුත්‍රයන්ගේ විරුද්ධ බව ද, සන්ධිමුඛ සොරා කෙස්වැටිය අල්ලා ගන්නාක් මෙන් කීවේය. බෝසත්හු ද, ඒ ඇමතියන්ගේ නිග්‍රහ කිරීම ද ධර්ම දේශනාව ද, දේවිය ඔවුන් විසින් මරණ ලද බව ද, ප්‍රකාශ

කිරීම ද එහි අනුපිළිවෙළ කථාව ගෙනහැර දක්වා, අවසර ලැබ, මෙය ද කීවේ ය. රජු ඔහුගේ වචනය අසා, තමන්ගේ අපරාධය දැනගත්තේ ය. ඉක්බිති ඔහුට බෝසත්, මහරජ; මෙතැන් පටන් මෙබඳු ආකාර පාපකාරීන්ගේ කථා ගෙන නැවත එසේ නොකරා වාසී කියා අවවාද කරමින් ධම්මඤ්චරෙ ආදිය කීවේය.

එහි ධම්මඤ්චරෙ යනු මහරජ; රජ වනාහි ජනපදය අධාර්මික වූ අයබදු ගැනීමෙන් ජීවිත නොකරන්නේ, ජනපදයෙහි ධර්මයෙන් හැසිරෙන්නේ ය. ස්වාමීවරුන්, අස්වාමිකයන් නොකරමින් නියමිගම්වල ධර්මය හසුරුවන්නේ ය. වධබන්ධන අක්‍රෝෂ අපහාසාදිය පරිහරණය කරමින් ප්‍රත්‍යය නො දෙමින් සෘෂිවරුන්ට හිංසා නොකරන්නේ ය. දූවරු සුදුසු තැනෙහි තබන්. පුත්‍රයන්ට ශිල්ප හදාරවා මනාව පරිහරණය කරමින් බිරිඳට ඵෙශ්වර්ය අගතැන අලංකාර වස්ත්‍ර සම්මාන ආදියෙන් අනුග්‍රහ කරමින් අඹුදරුවන් මැනවින් පුදන්නේ ය. සනාදියො යනු හෙතෙම ඒ එබඳු රජ; ප්‍රවේණිය රැක, දැහැමින් රාජ්‍යය කරන්නේ රජුගේ රාජ තේජසින් සාමාන්ත රජදරුවන් ප්‍රකම්පණය කරවයි. තවයි. සොලවයි. ඉඤ්චා යනු මේ සාමාන්‍ය අර්ථය කියන ලදී. යම්සේ, අසුරයන් ජයගෙන, මැඩ පවත්වා සිටි කල්හි පටන් අසුරාධිපයා යයි ගණන් ගත් ඉඤ්චා අසුරයන් කම්පාවට පත් කෙළේද, වෙවුල්වාද එසේ සාමන්ත රජවරුන් කම්පා කරවයි යනුයි.

මෙසේ මහසත්හු රජුට දහම් දෙසා කුමාරවරුන් සතර දෙනා කැඳවා, අවවාද කොට රජුගේ කරන ලද කර්ම ප්‍රකාශකොට රජු ක්‍ෂමා කරවා මහරජ; මෙතැන් පටන් අසමානවූ බිදීම් ඇතිකරවන කථා ගෙන, මෙබඳු ආකාර සැහැසිකම් නොකරන්න. කුමාර වූ නුඹලා විසින් ද, රජුට ද්‍රෝහ නොකරවූ යයි සියලුදෙනාට අවවාද දුන්නේ ය. ඉක්බිති ඔහුට රජු මෙසේ කීවේය. ස්වාමීනි, මම පුතුන් කෙරෙහි ද, දේවිය කෙරෙහි ද අපරාධ කළේ මේ නිසායයි ඔවුන්ට එම කථාව කියා පා මේ පාපකර්මය කෙළෙමි. මේ පස්දෙනාම මරමිහි යනුවෙනි. මහරජ, එසේ කරන්නට නො ලැබේ. එසේ විනම් ඔවුන්ගේ අත්පා සිඳවමිසි එය ද නො කළ යුතුය. රජතුමා, ස්වාමීනි; යහපතැයි, පිළිගෙන ඔවුන්ට සමාව දී එකක් එකක්හුගේ පසක් පසක් කොට කොණ්ඩා බැඳ, බලුකනාවල් කරබැඳ, ගොම දිය ඉසීමෙන් අවමන් කොට රටින් පිටුවහල් කෙළේය. බෝධිසත්ත්වයෝ ද, එහි දින කීපයක් වාසය කොට රජුට අප්‍රමාද වේහි

යයි අවවාද කොට හිමවතට ම ගොස්, ධ්‍යාන අභිඥා උපදවා දිවි ඇති තෙක් බලසර වඩා, බ්‍රහ්මලෝකයට ගියේ ය.

ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැරපා මහණෙනි; දැන් පමණක් නොවෙයි. පෙරත් තරාගතයන් වහන්සේ ප්‍රඥාවන්ත වූයේ ම පර ප්‍රවාද මර්දනය කළේ යයි වදාරා ජාතක කථාව නිමකළ සේක. එකල පංච දෘෂ්ටි ගතික වූයේ නම්, පූර්ණ කාශ්‍යප, මක්ඛලිගෝසාල, පකුධ කච්චායන, අජිත කේශකම්බල, නිගන්ඨනාථ පුත්ත යන අය වූහ. පිංගල සුනඛයා නම් ආනන්ද තෙරුන් වෙති. මහාබෝධි පරිබ්‍රාජකයා නම් මම ම වෙමි.

මහාබෝධි ජාතකය නිමි.

පනස්වැනි නිපාත වර්ණනාව නිමියේ ය.

19-1

කසස සුඤ්චා සනං දමමි යන මෙය ශාස්තෘන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක්, නෛෂ්ක්‍රම්‍ය (නික්මයාම) පාරමිතාව අරභයා වදාළ සේක. එකල භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ධර්ම සභාවේ නෛෂ්ක්‍රම්‍ය පාරමිතාව වර්ණනා කරන්නා වූ හික්කුන්ගේ මැද වැඩ හිද, මහණෙනි, දැන් පමණක් නොව, පෙර ද තරාගතයන් වහන්සේ මහාහිනිෂ්ක්‍රමණයෙන් නික්මෙන්නේ, යයි වදාරා අතීතය ගෙනහැර පෑ සේක.

අතීතයේ රජගහනුවර මගධ රජු රාජ්‍යය කර විය. බෝසත්හු ඔහුගේ අග මෙහෙසියගේ කුසයෙහි උපන්න. නම් තබන දිනයේ ඔහුට අරින්දම කුමාර යයි නම් කළහ. ඔහු උපන් දිනයේ ම පුරෝහිතයා ගේ ද පුතා උපන්නේ ය. සෝණක කුමාර යයි ඔහුට නම් කළහ. ඔවුන් දෙදෙනා ම හුදකලාව වැඩී වයස්ගත කල්හි උතුම් රූපශ්‍රියෙන් යුක්ත වූයේ රූපයෙන් විශේෂ නොවී තක්ෂිලාවට ගොස්, ඉගෙනගත් ශිල්ප ඇත්තෝ, නික්ම, සියළු ආගම් ශාස්ත්‍ර ද, දේශචාරිකා ද දැනගන්නෙමුයි අනුපිළිවෙළින් චාරිකා කරන්නෝ බරණැසට පැමිණ රාජ උද්‍යානයේ වාසයකොට දෙවෙනි දවසේ නගරයට පිවිසියහ.

ඒ දවස ද, ඇතැම් මිනිස්සු බ්‍රාහ්මණයාගේ වචනය අනුව කටයුතු කරන්නෙමුයි, කිරිබත් පිළියෙල කරවා, ආසන පනවා, පැමිණෙන්නා වූ ඒ කුමාරයන් දැක, ගෙදරට පිවිසවා, පනවන ලද ආසනවල හිඳුවාපී ය. එහි බෝසතුන්ට පනවන ලද ආසනයේ පිරිසිදු වූ කසී ඇතිරිල්ලක් විය. සෝණකට රතු ඇතිරිල්ලකි. ඔහු නිමිති දැක අද ම මගේ ප්‍රිය මිත්‍ර වූ අරින්දම කුමරු බරණැස් රජ වන්නේ ය. මට සේනාපති තනතුර දෙන්නේ ය යයි දැනගත්තේ ය. ඒ දෙදෙනා ම කරන ලද බත් කිස ඇත්තේ උයනට ම පෙරළා ගියහ.

එකල බරණැස් රජු කළුරිය කිරීමෙන් සත් දවසක් ගත විය. පුතුන් නැති රාජකුලය නිසා ඇමති ආදීහු ස්නානය කර රැස්වී, රජ තනතුරට සුදුස්සෙකු සමීපයට යන්නේ යයි, රාජ රථය යොදවා පිටත් වූහ. ඔහු නගරයෙන් නික්ම අනුපිළිවෙළින් උයනට ගොස් උයන්දොර නැවතී නැගෙන්නට සුදුසුව සිටියේය.

බෝසත්හු මංගල ගල්තලාවේ හිසේ සිට පොරවා හොත්තේ ය. සෝණක කුමාරයා ඔහු සමීපයේ සිටියේ ය. ඔහු තුර්ය නාදය අසා, අරින්දමගේ රාජරථය එයි. අද මෙතුමා රජ වී, මට සෙනෙවි තනතුර දෙන්නේය මට මේ ඉසුරු බැවින් අර්ථයක් නැත. මොහු ගිය කල්හි නික්ම ගොස් පැවිදි වන්නෙමි යි සිතා එකත්පසකට වී සිටියේ ය. පුරෝහිතයා උයනට පිවිස හොත්තා වූ, බෝසත් දැක, තුර්ය නාදය හඬනැංවී බෝසත් අවදි වී පෙරළී, ටික වේලාවක් හො වී සිට, නැගිට ගල් තලාවේ පර්යංකයෙන් හිඳ ගත්තේ ය. ඉක්බිති පුරෝහිතයා ඔහුට ඇදිලි බැඳගෙන මෙසේ කීවේ ය. දේවයන් වහන්ස, ඔබ රජකමට

පැමිණෙහි. අපුත්‍රක වූ රාජකුලයෙන් කිම. දේවයන් වහන්ස මෙසේ ම ය. එසේ වී නම් යහපති. ඉක්බිති ඔහුට එහිදී ම අභිෂේක කරවා රථයට නංවා ගෙන මහත් පිරිවරින් නගරයට පිවිසියහ. ඔහු නුවර පැදකුණු කොට ප්‍රාසාදයට නැංගේ ය. ඔහු මහත්වූ කීර්තිය ඇත්තේ සෝණක කුමරු සිහිපත් නො වීය. ඔහු නගරයට පිවිසි කල්හි අවුත් ගල්තලාවේ හුන්නේ ය. ඔහු ඉදිරිපිට සල්ගසකින් නටුවෙන් ගිලිහුණු ඉදුණු කොලයක් වැටුණේ ය. ඔහු එය දකිත් ම එය යම්සේ ද, මගේ සිරුර ද ජරාවට පත්වන්නේ ය යයි අනිත්‍ය වශයෙන් විදර්ශනා වඩා පසේබුදුවට පත්වූ සේක. එකෙණෙහිම ඔහුගේ ගිහි ස්වරූපය අතුරුදන් විය. පැවිදි ස්වරූපය පහළ විය. එතුමෝ යළි පුනර්භවයක් නැතැයි උදන් අනමිත් නන්ද මුල පර්වතයට ගිය සේක.

බෝසත්හු ද අවුරුදු හතළිහකට පසුව සිහිකොට, මගේ සහායක සෝණක කොහේදැයි, සෝණක නැවත නැවත සිහිකරන්නේ ද, මා විසින් අසන ලද්දේ වේවා, දක්නා ලද්දේ වේවායි විස්තරයක් නොමැතිව අලංකාර වූ, රාජ පළඟේ උස්තැනක සිටින්නේ ගාන්ධර්ව නාටක නැටුම් ගැයුම් ආදියෙන් පිරිවරණ ලද සම්පත් අනුභව කරමින්, කිසිවෙකු හෝ මා සම්පයට පැමිණ අසා සෝණක අසවල් තැන වාසය කරයි යයි කියන්නේ නම්, ඔහුට සියයක් ධනය දෙන්නෙමි. යමෙක් හිමියා දැක, දන්වන්නේ නම් ඔහුට දහසක් යයි එක් උදානයක් සිහිපත්කොට ගිහ වශයෙන් උදම් අනන්තේ පළමු ගාථාව කීවේ ය.

වැළි කෙළියෙහි පටන් යහළු වූ සෝණකයන් ගැන මට යමෙක් කියන්නේ ද? ඔහු වසන තැනක් අසා කියන්නෙකුට මම සියයක් දෙමි. ඔහු දැක කියන්නෙකුට මම දහසක් දෙමි.

ඉක්බිති ඔහුගේ කටින් උදුරා ගන්නාක් මෙන් එක නාටක ස්ත්‍රියක් එම ගීතය ගායනා කළාය. ඉක්බිති සිතන්නී, අපගේ රජු ගීතවලට ප්‍රියයයි සිතා සියල්ලෝ අන්තඃපුර ස්ත්‍රීහු එම ගීතය ගායනා කළහ. අනුපිළිවෙළින් නගරවාසීහුද, ජානපදිකයෝ ද එම ගීතය ගැයූහ. රජු ද නැවත නැවත එම ගීතය ම ගායනා කරයි. අවුරුදු පනහක් ඇවෑමෙන් ඔහුගේ බොහෝ දු පුත්තු ද වූහ. ජ්‍යෙෂ්ඨ පුත්‍රයා දීඝායු කුමාර නම් විය.

එකල සෝණක පසේ බුදුරජ අරින්දම රජු දකිනු කැමැත්තේ යමිසි, ඔහුට කාමයන්හි ආදීනව ද, නෛෂ්ක්‍රමයයේ ආනිශංස ද පවසා

පැවිදි වෙස් ගත්වමිසි, සිතා සෘද්ධියෙන් ආකාශයෙන් ගොස් උයන් වැඩ හුන්නේ ය. එකල මව විසින් එවන ලද සත් හැවිරිදි පංච මූලක කුමාරයා උයන් සෙවනේ දර කඩමින් යළි යළිත් ඒ ගීතය ගායනා කෙළේය.

ඉක්බිති පසේබුදුරජු ඔහු කැඳවා, ලදරුව, නුඹ අන් එක කථාවක්වත් නොකියා, එක ම ගීතයක් ගායනා කළෙහි. කිම, අනෙකක් නොදන්නෙහිදැයි විචාළේය. ස්වාමීනි, දනිමි. අපගේ රජු ගේ මේ ප්‍රියතම ගීතයයි. එහෙයින් එය නැවත නැවත ගායනා කරමි.

මේ ගීතයට පිළිතුරු ගීතයක් ගායනා කරන්නා වූ කිසිවෙකු හෝ පෙර දක්නා ලද්දේද? ස්වාමීනි, නොදක්නා ලද්දෙමි. මම ඔබට එය උගන්වන්නෙමි. රජුගේ සමීපයට ගොස් පිළිතුරු ගීතය ගායනා කිරීමට හැකිවන්නෙහි. ස්වාමීනි, එසේය. ඉක්බිති ඔහුට පිළිතුරු ගීතය ප්‍රකාශ කරමින්, මයාසුඛා යනාදිය කීවේය. එය උගන්වා ඔහු පිටත් කෙළේය. කුමාරය, යන්න, මේ පිළිතුරු ගීතය රජු ඉදිරියේ ගායනා කරන්නැයි රජු ඔබට මහත් ඉසුරු දෙන්නේ යයි, දරවලින් කිම ඉක්මනට යන්න යනුවෙනි.

ඔහු යහපතැයි පිළිතුරු ගීතය උගෙන, වැඳ ස්වාමීනි යම්භෙයකින් මම රජු වෙත යමිද, ඒතාක් ඔබ මෙහි ම සිටුවයි කියා, වේගයෙන් මව සමීපයට ගොස්, මෑණියනි, ඉක්මනට මාව නාවන්න. අලංකාර කරගි. අද ඒ දිළිඳුකමින් මිඳෙන්නෙමිසි කියා නා, අලංකාර වී, රජ දොරටුව වෙත එළඹ ආර්යනි, දොරටුපාලය එක දරුවකු ඔබලා සමග පිළිතුරු ගීත ගායනා කරන්නෙමි යි අවුත් දොරටුවේ සිටී යයි, රජුට දැනුම් දෙවයි කීවෙහි. ඔහු වේගයෙන් ගොස් රජුට දැනුම් දුන්නේය. රජු ඒවායි කැඳවා, දරුව, නුඹ මා සමග ගීත පිළිතුරු ගීත ගායනා කරන්නෙහිදැයි කීවේ ය. දේවයන් වහන්ස, එසේය. එසේ චීනම් ගායනා කරව. දේවයන් වහන්ස, මේ ස්ථානයේ ම ගායනා නො කරමි. නගරයේ බෙරහඬ නංවා මහජනයා රැස්කරවා මහජනයා මැද ගායනා කරන්නෙමි. රජු එසේ කොට, අලංකාර මණ්ඩපයක් පළඟ මැද හිඳ ඔහුට සුදුසු ආසනයක් දෙවා, දැන් ඔබගේ ගීතය ගායනා කරවයි කීවේ ය. දේවයන් වහන්ස, ඔබ ම ගීතය ගායනා කරන්න. මම පිළිතුරු ගීතය ගායනා කරන්නෙමි. ඉක්බිති රජු පළමු ගීතය ගායනා කරමින් මෙසේ කීවේ ය.

චෑළි කෙළියෙහි පටන් යහළු වූ සෝණකයන් ගැන මට යමක් කියන්නේ ද? ඔහු වසන තැනක් අසා කියන්නෙකුට මම සියයක් දෙමි. ඔහු දැක කියන්නෙකුට මම දහසක් දෙමි.

එහි සුඛා යනු, අසවල් ස්ථානයේ නම්, ඔබගේ ප්‍රිය මිතුරු වූ සෝණක වාසය කරයි යනුවෙන් ඔහු වසන ස්ථානය අසා, දැනුම් දෙන්නා වූ කවරෙකුට නමුත් සියයක් දෙමි. දටඹු යනු අසවල් ස්ථානයේ නම් මා විසින් දක්නා ලදැයි, දැක දැනුම් දෙන්නා වූ කවරෙකුට නමුත් දහසක් දෙමි යනුවෙනි.

මෙසේ රජු විසින් පළමු උදාන ගාථාව ගායනා කළ කල්හි පඤ්චවුලක නම් දරුවා විසින් පිළිතුරු ගීතය ප්‍රකාශ කරමින්, ශාස්තෘන් වහන්සේ අභිසම්බුද්ධත්වයට පැමිණි මේ ගාථා දෙක දේශනා කළ සේක.

පඤ්චවුලක නම් ළදරු මාණවකයා අනතුරුව මෙසේ කීවේය.

සෝණක සිටින තැනක් අසා කියන්නහුට සියයක් දෙමි. දුටු තැනක් කියන්නෙකුට දහසක් දෙමි'යි ඔබ කියෙහි ද? ඒ සියය හා දහස මට දෙනු මැනැවි. චෑළිකෙළියෙහි පටන් යහළු වූ සෝණක මම දුටුවෙමි. ඔහු සිටින තැන මම ඔබට කියමි.

ඔහු විසින් කියන ලද ගාථාවේ මේ අර්ථය ඇත. මහරජ, යම්බඳු ඒ ගැන අසා, දැනුම් දෙන්නාට සියයක් දෙමි'යි කියති. එය ද මට ම දෙන්න. යම්විටක ඔහු දැක දැනුම් දෙන්නාට දහසක් දෙමි'යි කියයි. එය ද මට ම දෙන්න. මම දැන්ම ඔබේ ප්‍රිය මිත්‍ර වූ මේ සෝණක යයි කියන්නා. මෙතැන් පටන් මැනවින් දැනගන්නේ ම ය. සම්බුද්ධ ගාථා පෙළ න්‍යායෙන්ම දනුයුතුය. ඒ අසා රජු මෙසේ කීවේය.

හෙතෙම කවර නම් ජනපදයෙක, කවරනම් රටක,
කවරනම් නියම්ගමක වෙසේද මා විසින් විචාරන්නේ,
කොහි ද? ඔබ මට සෝණක දුටුවේදැයි කියව.

කුමරු මෙසේ කීවේය.

රජ්ජරුවන් වහන්ස! ඔබගේ ම රටේ, ඔබගේ ම උයනේ, සෘජු වූ කඳ ඇති, සිත්කළු වූ වැහිවළාවන් බඳු නිල් පැහැති, අත්තෙන් අත්ත එකට වෙළී ගත් මහා සල් ගස් වේද?

උපාදාන සහිත ලෝකයේ උපාදාන විරහිතව, එකොළොස් ගිනිවලින් නිවුනු ඒ සෝණක ධාතන වඩමින් ඒ සල්ගහක් මුල වැඩ සිටින්නේ ය.

ඒ අරින්දම රජු, සිවුරඟ සෙනග සමග, සරසරන ලද මහා මාවතින් සෝණක පසේ බුදුන් දැකීම සඳහා උයනට ගියේ ය.

රජු උයන්බිමට ගොස්, ඒ මහා උයන්හි නිවී වැඩහුන් සෝණක නම් පසේබුදුන් වහන්සේ හමු විය.

එහි උජ්වංසා යනු සෘජු වූ කඳක් ඇති. මහාසාලා යනු මහගස් ඇති. මේස සමානා යනු නිල් වලාකුළු සමාන. රමමා යනු සිත්කළු. අසෛඤ්ඤාඤ්ඤ නිසසිතා යනු අත්තෙන් අත්ත, මුලින් මුල එකට ගැටී තිබුණා වූ. තෙසං යනු ඒ එබඳු ආකාර වූ ඔබගේ උයන් වනයේ මහගසක් යට. ක්කායති යනු, ලක්ෂණ උපලක්ෂණ අරමුණු තුළින් යුතු ධාතන සංඛ්‍යාත ධාතනවලින් ධාතනගතව සිටියි. අනුපාදනො යනු කාම උපාදානයන් විරහිත වූ. දයහමානෙසු යනු සත්වයා එකොළොස් ගින්නකින් දැවෙන කල්හි යන අර්ථයයි. නිබ්බූතො යනු ඒ ගිනි නිවා සිසිල් හදවතින් ධාතන වඩමින්, ඔබගේ උයනේ, මංගල සල් ගසක් මුල ගල්තලාවක රන් පිළිමයක් මෙන් බබළමින් වැඩහිඳින්නේ, මේ ඔබේ මිත්‍ර වූ සෝණක පසේබුදුන් වහන්සේ බුහුමනින් සිටියි. තතොවා යනු මහණෙනි; එවිට ඒ අරින්දම රජු ඔහුගේ වචන අසා, සෝණක පසේ බුදුරදුන් බලන්නෙමිසි, වතුරංගිනි සේනාව සහිතව නික්මුණේ ය. විචරනො යනු, සෘජුවම පැමිණ ඒ මහා වන ලැහැබේ, හැසිරෙමින් ඔහු සමීපයට ගොස්, ඒ කෙළෙස් දුරු කළ සෘෂීන් දුටුවේ ය. ඔහු හෙතෙම වැද එකත්පසක හිඳ, තමන් කෙළෙස්වලින් ඇලුනේ, හෙතෙම දිළින්දෙකැයි සිතමින් මේ ගාථාව කීවේය.

සංසාටියක් පොරවා ගත් හිස මුඩුකළ මේ හික්කුව දිළින්දෙකි. මාපියන් ද නැතිව අපේක්ෂා රහිතව, ප්‍රීතියෙන් තොරව ගසක් මුල ධාතන වඩයි.

එහි ක්‍රියාවලිය යනු මව්පියන් රහිතව, ප්‍රීතියෙන් තොරව, කරුණාවට පැමිණ ධ්‍යාන වඩයි.

සෝණක පසේබුදුන් වහන්සේ මෙය අසා මෙසේ වදාළහ.
මහරජ, ආර්යමාර්ග ධර්මය නාම කායයෙන්
ස්පර්ශ කරන තැනැත්තා කිසිදිනක දුප්පතෙකු නොවේ.

මේ ලෝකයේ යම් කිසිවෙක් දසකුසල් දම් බැහැර කොට,
පාපී වූද පාපීන්ට පිහිට වන්නා වූ ද, තැනැත්තා රජකම් කළත්
දිළින්දෙක් වේ.

මෙහි ඉමං යනු ඒ කෙලෙස්වල ඇලුණා වූ ඔහුගේ මෙසේ මේ පැවිද්ද ගරහන වචන අසා, ඒතදබ්බි යනු පැවිද්දේ ගුණ ප්‍රකාශ කරමින් මෙය කීවේය. එසසයං යනු ස්පර්ශ කරන්නේ යමකු විසින් ආර්යමාර්ග ධර්මය නාමයෙන් ස්පර්ශ කළේ, හෙතෙම දිළින්දෙකු නම් නොවෙයි යයි දක්වමින් මෙය කීවේය.

නිරං කඛා යනු, ආත්මභාවය බැහැරකොට, පාපො පරායණො යනු තෙමේ පව් කරන බැවින් ද, අන්‍යයන්ට පව් කිරීමට පිහිටවන බැවින් ද පාපපරායණ යයි කියනු ලැබේ.

මෙසේ ඔහු බෝධිසත්ත්වයන්ට ගර්භා කෙළේය. බෝසත්හු තමන්ට නින්දා කළ බව නොදන්නා මෙන් සිට, නම් ගොත් පමණක් කියා ඔහු සමග පිළිසඳුර කථා කරමින් මෙසේ ගාථාව කීවේ ය.

මගේ නම අරින්ද නම් වේ. මා කසීරජ යයි ද දන්නේය.
සෝණකයන් වහන්ස! මෙහි පැමිණී ඔබට සුවපහසු කෙසේද?

එහි කවචි යනු අපට නම් කිසිම අපහසුවක් නැත. මේ උයනේ වාසයට පැමිණී පින්වතුන් වහන්සේ සැපසේ වාසය කරයිදැයි විචාරයි.

ඉක්බිති ඔහුට පසේබුදුරද, මහරජ; අන්තූනක වාසය කළ ද, මට අපහසුවක් නම් නැතයි කියා, ඔහුට ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණ (සමණ හදක) ගාථා කීමට පටන් ගත්තේ ය.

මහරජ! ගිහි ගේ හැර පැවිදි වූ හික්කුචට සැමදාම යහපත් ය. මහරජ, ඔවුන්ගේ කෝෂ්ඨාගාරයේ ධන ධාන්‍ය නැත. ඒවා නැත්පත් නො කරයි. සැලිවල හෝ කුඩාවලද නො දමත්. අනුන් විසින් නිපදවන ලද ආහාර සොයන, මනා පැවතුම් ඇති, ඔවුහු අනුන් දෙන ආහාරවලින් යැපේ.

කැප සරුප් ලෙස ලැබුණු හෙයින් නිරවද්‍ය පිණ්ඩාහාරය වළඳින ඒ නිසාම ක්ලේශයන්ගෙන් පීඩා නොවිඳින, පැවිදි වූ හික්කුචට මේ දෙවැනි යහපත ද වේ.

ලැබෙන ආහාර සිහි කොට වැළඳිය යුතු හෙයින් නිබ්බුත පිණ්ඩය නම් ලද, පිණ්ඩාහාරය වැළඳීමෙන් ක්ලේශයන්ගෙන් පීඩාවක් නොවිඳීම හික්කුච ලබන තුන්වැනි යහපත වේ.

කුලයා කෙරෙහි ද ගණයා කෙරෙහි ද නො ඇළී, රාගාදී කිසියම් සංග කෙනෙක් නැතිව හික්කුච පලිබෝධයක් නැතිව හැසිරීම ද හික්කුච ලබන සිව්වැනි යහපතය.

යම්හෙයකින් නගරය ගින්නෙන් දැවෙනවිට, යම් හික්කුචකගේ කිසිවක් නො දැවේද? ඒ ගිහිගෙය හැරගිය හික්කුච ලබන පස්වෙනි යහපත වේ.

යම්හෙයකින් ගම් දනවී සොරු පැහැර ගනිත්දී, හික්කුචගෙන් පැහැරගත යුතු යමක් නැත්තේද? ඒ හික්කුච ලබන සයවැනි යහපත වේ.

සොරුන් විසින් රක්තා මාර්ගවල ද, වෙනත් උපද්‍රවයන් ඇති මාර්ගවල ද, මනා පැවැතුම් ඇති හික්කුච පාත්‍රා සිවුරු ගෙන සුවසේ ගමන් කරයි ද, ඒ හික්කුච ලබන සත්වැනි යහපත වේ.

අටවෙනුව ද නිර්ධන වූ අනගාරික හික්කුචගේ ජීවිතය යහපත්ය. යම් යම් දිශාවකට පිටත්ව යයිද, බලාපොරොත්තු රහිතවම යයි. යනුවෙනි.

මෙහි අනාගාරසසා යනු මහරජ, ගෘහවාසය හැරදමා අනගාරික බවට පත්වුවේකුට ධනය නැති කිසිත් නැති හික්කුටට සියලු කාලයම යහපත් වේ. න තේසං යනු මහරජ, ඒ ධනය නැති හික්කුටට කෝෂ්ටාගාරයේ ධන ධාන්‍ය රැස්කර නොතබත්. කළයක් නැත. පෙට්ටියක් නැත. ඔවුහු මහා සැප ඇත්තෝය. පරිනිට්ඨිතං යනු අනුන්ගේ ගෙදොරට කැඳවා දෙනු ලබන ආහාර අනවජ්ජ පිණේධා භොතබ්බො යනු වෙදකම් කිරීම් ආදී අනේසන ධර්මයන්ගෙන් ද, නැති ගුණ පෙන්වීම ආදී වංචනික ක්‍රියාවන්ගෙන් ද, නිමිති කීම් ආදියෙන් ද, ගුණමතු විමෙන් ද, ලාභයෙන් ලාභය සෙවීම් ආදියෙන් ද, මෙවැනි වැරදි ආච්චයෙන් උපදනා සිවුපසය ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා නොකොට පරික්‍ෂෙප කිරීම සාවද්‍ය පිණ්ඩපාතය නම් වේ. එක්විසි අනේසන ධර්මයන්ගෙන් වෙන්ව දැහැමෙන් සෙමෙන් උපදනා සිවිපසය, 'පටිසංඛා යොනිසො වීචරංපටිසෙවාම්' ආදී වසයෙන් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කොට පරිභෝග කිරීම නිරවද්‍ය පිණ්ඩපාතය වේ. මෙවැනි නිරවද්‍ය පිණ්ඩපාතය වැළඳීම නිසා ස්වල්ප මාත්‍ර වූද ක්ලේශයෝ තුපදිත්. ඔවුහු කෙළෙස්වලින් නො නැවෙයි. නො පෙළෙයි. නිබ්බූතො - පෘථග්ජන හික්කුට ධර්මයෙන් උපදනා ලද පිණ්ඩපාතය ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කොට පරිභෝජනය කිරීම නිබ්බූත පිණ්ඩපාතය නම් වේ. ඒකාන්තයෙන් ක්‍ෂිණාශ්‍රවයන් වහන්සේලා පරිභෝග කරන පිණ්ඩය නිබ්බූත පිණ්ඩපාතය වේ. එයට හේතු කවරේද? ක්‍ෂිණාශ්‍රවයන් වහන්සේලා දුශ්ශීලව සිටිමින් පරිභෝග කිරීම, අයිතිකරුවන් වසයෙන් පරිභෝග කිරීම යන සතරින් අයිතිකරුවන් වසයෙන්ම පරිභෝග කරන බැවිනි. තෘෂ්ණාව දාස භාවයට පමුණුවා නියම හිමිකරුවන් වීමෙන් පරිභෝග කරයි. ඉතා ස්වල්ප වූද ක්ලේශයෝ හට නො ගනී. මුත්තසස රටෙට්ච වරතො යනු උපස්ථායක කුලවල නො ලැග, පහ වූ වළාකුල් ඇති අහසේ, රාහු මුඛයෙන් මිදුණා වූ නිමල සදමඬල මෙන්, ගම් නියම්ගම්හී හැසිරෙන යමෙකු හුදෙකලාව සිටින්නේ රාග සංගාදියෙහි ඇලීමක් නැත්තේ ය. ඇතැමෙක් කුලයන් හා සංසර්ගයෙන් සතුටු වෙමින් ද, දුක්වෙමින් ද සිටිති. කෝරු නගරයේ ගම්වැසි ළමයෙකු මෙන් පෘථග්ජනයකු වුවද නොඇලී සිටීම යහපත්ය.

බොහෝ පිරිකර ඇති යම් කිසිවකු මගේ මේ පිරිකර සොරු ගෙන යාහි යයි බියෙන් ඇතුළු තුවර උපස්ථායක කුලයක තබයි. ඉක්බිති නගරය ගිනිගත් කල්හී පිරිකර තැබූ කල ගෙයද දැවී ගියේ යයි අසා යෝකී වෙයි. ක්ලාන්ත වෙයි. මෙහි යහපතක් හොඳක් නැත. මහරජ, යම්කිසි කෙනෙක් වනාහි පක්‍ෂි ව්‍රනය පුරයීද? පක්‍ෂියෙකුගේ වස්තුව

පියාපත් දෙක පමණක් වන්නා සේ ම, හිඤ්ඤාවක ගේ වස්තුව තුන්සිවුර හා පාත්‍රය වන්නේ ය. මෙය පස්වැනි යහපත වේ.

විදුම්පමානමහි යනු ගම් පැහැරීම් අර්ථයයි. මෙයම එම පාඨය වේ. අහාරථා යනු යම් සේ පර්වත වන කඳු ආදියෙන් නික්ම රට මංපහරන සොරුන් ඇතිකල්හි ඇතුල් ගමෙහි තබන ලද බොහෝ පිරිකර වෙන්නම් ඒවා සොරු ගෙන යයි. බැහැර කරයි. ධනය රහිත හිඤ්ඤාවකගේ කය හා බැඳුණු පිරිකර පමණක් ඇත්තේ, කිසිවක් රැගෙන නොයයි. මේ සයවෙති යහපත් කරුණමය. යෙ වඤ්ඤා පරිපඤ්ඤා යනු අන්‍ය වූ යමෙක් ඒ ඒ සුන්වත් ගන්නා ස්ථානවල තබන ලද විරුද්ධ දේවල් ද ඔවුන් විසින් රක්තා ලද පාත්‍ර සිවුරු යනාදිය අනුව පවතින බඳු අයකරත්. ස්වල්ප වටිනාකම් ඇති මැටි පාත්‍ර ආදිය ද පිරිකර භාණ්ඩ ද පාංශුකුල විවර ද කාය බන්ධනය අදාල පිරිකර ඉදිකටු පාත්‍ර ආදී උපකරණ ද, සියලු අටපිරිකර ද, කයෙහි බැඳුණේ කොට, මාර්ගයට පිළිපත් හිඤ්ඤා කිසිවකු විසින් පීඩාවට පත් නොකරන්නේ, අනුරාධපුරයෙන් නික්ම ධූපාරාමයේ පැවිදි වූ වැඩිමහල් කුලපුත්‍රයන් දෙදෙනා මෙන්, අතිරේක විහාරයේ තැන්පත්කොට තැබූ, යම් යම් පිරිකරවල පැවැත්ම පිළිබඳව නො සිතා, ඒ ගැන නො බලා, අනපේක්ෂිතව තමන්ට කැමති දිසාවකට නිදහසේ ගමන් කිරීමට හැකිවීම එක් යහපතකි. සොභී. ගවජනි යහපත් ලෙස ගමන් කරයි. මේ ඔහුගේ සත්වෙති යහපත් කරුණ වෙයි.

මෙසේ සෝණක පසේ බුදුරද, ශ්‍රමණ ආකල්ප වූ යහපත් කරුණු අටක් වදාළ සේක. අනතුරුව මත්තෙහිත්, සියයක් දහසක් අප්‍රමාණ යහපත් ශ්‍රමණ ආකල්ප කිමට මෙතෙම සමර්ථ වේ ම ය. රජතුමා වනාහි කාම අභිරතියෙන් යුක්ත බැවින් ඔහුගේ කථාව ප්‍රතිකෂේප කොට, මට යහපත් ශ්‍රමණ බවෙන් වැඩක් නැතැයි තමාගේ වර්ධනය වූ කාමාශාව ප්‍රකාශ කරමින් මෙසේ කීවේ ය.

මහණ නුඹ, යහපත් ශ්‍රමණ ආකල්ප බොහෝසෙයින් කීවේය. සෝණකය, මම කාමයෙහි ගිජු වූ කෙනෙක්මි. කෙසේ ඉටුකරමිද? මා මිනිස් කාමයෝම ප්‍රියය. දිව්‍යකාම සම්පත් ද මට ප්‍රියය. දෙලොවම කාම සම්පත් කෙසේ ලබමිද? රජු කිය.

එහි වඤ්ඤාන යනු කාරණයෙන්.

ඉක්බිති ඔහුට පසේ බුදුහු මෙසේ වදාළහ.

කාමයන්හි ගිජුවූයේ කාමයේ ඇලුණේ කාමයන්හි අධික ප්‍රේම වූයේ, මිනිස්සු පවිකම්කොට දුගතියෙහි උපදිත්

යමෙක් කාමයන් දුරුකොට, ගිහිගෙයින් නික්මුණාහු, හුදෙකලා වාසයට ගියෝද විශේෂ අධිගමයට පත්වූවෝ දුගතියට නොයත්.

අරින්දම රජතුමනි; දිව්‍ය මානුෂික සම්පත් වණන්නෙමි. එය අසව මෙලොව ඇතැමෙක් උපමා කොට පණ්ඩිතයෝ අර්ථය දැනගනිත්. ඒ නිසා ඔබට උපමා කරුවක් කියමි.

අනුවණ වූ දුරදිග නො සිතන්නා වූ කවුඩෙක්, ගැඹුරු පුළුල් දිය ඇති ගඟෙහි පාවී යන ඇත්තුණක් දැක මෙසේ සිතීය.

මට හස්ති යානයක් ලැබිණි. මෙය මගේ ආහාරය වේ. එහි ම රැ දාවල් ගෙවන්නෙමි. කවුඩාගේ සිත ඒ ඇත්තුණෙහි ම ඇලුනේ ය.

ඇතා ගේ මස් කමිත් භාගිරටී ගඟෙහි දිය බොමිත්, වනයන් හා ගස්කොලන් බලමිත් යන ඒ කවුඩා පියාසර කර නො ගියේ ය.

භාගිරටී ගංගාව ඇත්තුණෙහි ඇළුණු ප්‍රමාදයට වත් ඒ කවුඩා ද රැගෙන මහා මුහුදට ඇදගෙන ගියාය.

ආහාරය අවසන් වූ කවුඩා, අහසට නැග්ගත් සතර දිසාවෙන් ම පිහිටික් නොලැබ,

සාගරය මැද දිවයිනකට ද නො පැමිණ, දුර්වලයකු වැටෙන්නාක් මෙන් මහා සාගරයට වැටුනේය.

මුහුදෙහි වසන මෝරු ද, සුසු නම් වණ්ඩ මත්ස්‍යයෝ ද, විසිරී ගිය පියාපත් ඇති සැලෙමිත් සිටි ඒ කවුඩා කැහ.

මහරජ, මේ පරිද්දෙන් නුඹ ද කාමභෝගී වූයේ කාමයන්හි ගිජු වූයේ, කාමයන් හැර නොදමන්නේ නම්, කවුඩන්ට බඳු නුවණ ඇති ඔබ ද (විනාශ වේ.)

මහරජ, මා විසින් කරුණු ප්‍රකාශ කරන ලදී. මේ උපමාව තොපට ගෙනහැර දක්වන ලදී. ඒ අනුව කරන්නෙහි හෝ නො කරන්නෙහි හෝ ඒ සෑම හෝ නුඹ ද ප්‍රකාශ වන්නේය. (පසේ බුදුහු වදාළහ.)

එහි පාපානී යනු මහරජ; නුඹ කාමයෙහි ගිජුවූයේ මිනිස්සු ද කාමයන් නිසා, කාය දුශ්චරිතාදී පවිකම් කොට යම් තැනක සිහිනෙන් පවා දිව්‍ය මානුෂික සම්පත් නොලබත්. ඒ දුගතිය ම උපදිත් යනු අර්ථයයි. පහඤ්ඤා යනු කෙළපිඩක් මෙන් දුරුකොට අකුතොහයා යනු රාගාදියෙහි ඇලීමෙන් හටගත් අනාගත බියයි. ඒකොදිභාවාධිගතා යනු, එකම අයුරින් එක ම විභරණයෙන් අවබෝධ කරගත් යන අර්ථයයි. නතෙ යනු, එබඳු ආකාර එම පැවිද්දෝ දුගතියට නොයති. උපමනෙත යනු, මහරජ, දිව්‍ය මානුෂික සම්පත් ප්‍රාර්ථනා කරන්නා ඇත් කුණ ද හා බැඳුණු කපුටු සමානය. ඔබට එක් උපමා කථාවක් කරන්නෙමි. එය අසනු මැනවි යන අර්ථයයි. කුණපං යනු ඇත් මෘත ශරීරයයි. මහණණුවෙ යනු ගැඹුරු පුළුල් ජලයෙහි, එක් මහ ඇතකු, ගංගා තීරයේ හැසිරෙන්නේ, ගංගාවට වැටී එතරවීමට නොහැකි වන්නේ එහිම මිය ගියේ, ගංගාවේ පාවුනේය. ඒ සඳහා මෙය කියන ලදී. වායසො යනු අහසින් යන්නා වූ එක් කපුටෙකි. යානඤ්චවතිදං යනු ඔහු මෙසේ සිතා එයි සැඟවී සිට, මේ ඇත් යානයක් ලබන ලදැයි මෙහි සිටින්නේ. සැපසේ හැසිරෙන්නෙමි මෙය ම ඇතිතරම් අනුභව කරන්නේ වන්නේය. දැන් මා විසින් අන් තැනකට යන්නට නොවටී යයි සනිටුහන් කරගත්තේ ය. තඤ්ච රහතං යනු ඔහුට රාත්‍රිය ද, දවල් කාලය ද, එහිම සිත් අභිලාෂ ඇත්තේ විය. න පලෙඤ්ඤා යනු නොවැටී ගියේය. ඔතරණී යනු මුහුදට අභිමුඛව බසින්නේ ඔහාරිණී යනු ද පෙළ පායියයි. ඇය සමුද්‍රයට අභිමුඛව බැස්සේ ය යන අර්ථයයි. අගනියඤ්ඤා යනු සමුද්‍රය මැද එකතුවයි කීවේ ය. හකඛ පරිකඛිණො යනු, සෑහෙන තරම් අනුභව කිරීමයි. උපනිඤ්ඤා යනු සම් හා මස්ද ක්‍ෂය වූ කල්හි, ඇටසැකිල්ල උඩට මතුවී බිඳුණේ ජලයේ ගිලුණේය. ඉක්බිති ඒ කපුටා ජලයේ සිටීමට නොහැකි වන්නේ උඩ පනී. මෙසේ උඩට එයි යන අර්ථයයි. අගනී යඤ්ච පකඛිතං යනු යම් මුහුදක් මැද පක්‍ෂියා ගියේ ද, එතැන ඔහු එසේ උඩ පැන්නේ පශ්චිම දිශාවට ගොස් එතැන පිහිටක් නොලැබ, එතැනින් පෙරදිගට එතැනින් උතුරට එතැනින් දකුණු දිශාවටදැයි

සතර දිශාවටම ගොස් තමන්ට සිව්මට න අජකඛගඤ්ඤි නොහැකිවිය යන අර්ථයයි. මෙසේ කපුටා මෙසේ උඩට විත්, පසුපස දිශාවල එක එක දිශාවට ආවේ ය. කිසිම දිවයිනක පිහිටක් නොලැබුවේය යනු මෙහි අර්ථයම යයි දත යුතුය. පාපඤ්ඤා යනු වැටුණේ යනුයි. යථා දුබ්බලකො යනු යම්සේ දුර්වලයා වැටෙන්නේද, එහිම වැටුණේය. සුසු යනු සුසුනම් සැරපරුෂ මාළුවාය.

පසයහකාරා යනු අකමැත්තෙන් මෙන් ම බලහත්කාරයෙන්. විපකබ්බනං යනු කඩාබිඳ දැමූ පකෂීන්. ගිඳධා වෙ න වම්සසනති යනු ඉදින් ගිප්ච්චි, කාමයෙහි පිළිකුල් නොකරන, ඉවත නොදැමුණ. කාක පඤ්ඤායතෙ යනු, කපුටාට සමාන බුද්ධියක් ඇති තෙ ඔවුහු බුද්ධාදි පණ්ඩිතයෝ යයි විදු නුවණින් දැනගනිත් යන අර්ථයයි. අඤ්ඤා සඤ්ඤා සනි කතා යනු අර්ථ ප්‍රකාශ කිරීම් වශයෙන් කරන ලදී. තච්ච පඤ්ඤායසෙ යනු ප්‍රකට කරවන්නෙහි මෙය කියන ලද්දේ වෙයි. මහරජ; මා විසින් හිත කැමැතිව ඔබට අවවාද දෙන ලදී. එය වනාහි ඔබ ඉදින් පිළිගනිති නම් දිව්‍යලෝකයේ උපදින්නෙහි, ඉදින් නොපිළිගත්තෙහි නම් කාම නැමැති මඩ ගොහොරුවේ ගිලුනේ, ජීවිතය කෙළවර නිරයේ උපදින්නාහ යයි මෙසේ ඔබ ම එම කාරණයෙන් ස්වර්ගයේ හෝ අපායේ හෝ ප්‍රකට වන්නෙහි. මම වනාහි සියලු හවවලින් මිදුණේ. පිළිසිඳගැනීමක් නැත. මොහුට මේ අවවාද දෙන්නාවූ පසේබුදුරු විසින් නදිය දක්වන ලදී. එහි පාවෙන ඇත් කුණ දක්වන ලදී. ඇත් කුණ කන්නා වූ කපුටා පෙන්වන ලදී. ඒ කුණපය කා දමා පැත් බොන කාලය පෙන්වන ලදී. රමණීය වන ලැහැබක දර්ශනීය තලය පෙන්වන ලදී. නදියේ පාවෙන්නා වූ කුණපය මහමුහුදට ප්‍රවිෂ්ට වන අයුරු දක්වන ලදී. මහමුහුද මැද කපුටාට ඇත් කුණෙහි පිහිටක් නොලැබ විනාශයට පත්වන කාලය පෙන්වන ලදී. එහි නදිය මෙන්, සංසාරය මුල් කෙළවර නොපෙනෙන සසර දැකිය යුතුය. නදියේ පාවෙන ඇත් කුණ මෙන් සසරේ පංචකාම ගුණ ඇත. බාල පෘථග්ජනයා බාලයා කපුටා මෙන් කපුටාගේ කුණපය කා, පැත් බොන වේලාවේ මෙන් පෘථග්ජනයාගේ කාමගුණයන් අනුභව කොට සොම්නසට පැමිණි කාලයයි කපුටාගේ කුණපයෙහි ලගින්නේ ම රමණීය වන ලැහැබේ දර්ශනය මෙන් පෘථග්ජනයාගේ කාමගුණයන්හි ලගිද්දී ම ඇසීම් මාත්‍රයෙන් අටතිසක් (38) අරමුණු දැකීම ද, කුණපය මහමුහුදට පිවිසි වේලාවේ කපුටාගේ පිහිට ලැබීමට නොහැකිවන්නේ මහා නිරයේ විනාශයක් හටගත් බව දකයුතුය.

මෙසේ ඔහුට පසේබුදුරුද, මේ උපමාවෙන් අවවාද දී, දැන් ඒ අවවාදයම ස්ථිර කොට, පිහිටුවීමට ගාථාවක් ද වදාළ සේක.

අනුකම්පා වූයේ, එක් වරක් ද දෙවරක් ද කියේ ය.

දාස වූයේ ආර්යන් සමීපයෙහි තුන්වරක් කථා නොකියන්නේ ය.

එහි න භාසෙය්‍ය යනු වචන නොගනිනු ලබන්නේ ඉන් මත්තෙහි කියනු ලබන්නා වූ වචන ස්වාමියාගේ සමීපයෙහි දාසයෙකු මෙන් වෙයි. දාසයා වනාහි ස්වාමියාගේ කථාව ගණන් ගනු ලබන්නේ නමුත් ගණන් නොගන්නාක් මෙන් කියන ලද්දේ ම ය. ඒ නිසා තතුතනරි න භාසෙය්‍ය යනාදිය කියන ලදී.

මෙසේ කියා පසේ බුදුරුදුන් සෘද්ධියෙන් නැගී සිට, ඉදින් පැවිදි වන්නෙහි හෝ නොවෙහි. මා විසින් තට අවවාද දෙන ලදී. අප්‍රමාදී වෙවයි මහරජ; යනුවෙන් රජුට අනුශාසනා කොට නන්දමූලක පර්වතයට ම වැඩි සේක.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘෂ්‍යන් වහන්සේ වදාළ සේක.

අපමණ බුද්ධි ඇති සෝණක මුනි, මෙසේ කියා වැඩි සේක රජතුමාට අවවාද කොට ආකාශයේ බබළමින් වැඩි සේක

මේ අභිසම්බෝධි ගාථාවයි.

එහි ඉදං ව්‍යවානා යනු මහණෙනි, ඒ පසේබුදුරජ, අපමණ ලෝකෝත්තර බුද්ධියෙන් යුක්තය. අමිත බුද්ධිමා මේ ආදිය වදාරා සෘද්ධි බලයෙන් නැගී සිට ඉදින් පැවිදි වන්නෙහි හෝ නොවෙහි මා විසින් ඔබට අවවාද කරන ලදී. අප්‍රමාද වන්න. මෙසේ රජුට අවවාද දී වැඩි සේක.

බෝධිසත්ත්වයෝ ද, අහසින් ගියේ ඔහු දෙස දර්ශන පථයෙන් ඉක්මන තෙක් බලමින් සිට, ඒ දර්ශන පථය ඉක්මවා ගිය කල්හි සංවේග උපදවා මෙසේ සිතුව. මේ හීනජාතික බ්‍රාහ්මණයා අමිත්‍ර ක්‍රියා වංශයේ උපන්නාවූ මගේ මුදුනෙහි පාදුවිලි විසුරුවමින් අහසට පැන නැග ගියේ,

මා විසින් අදම නික්ම පැවිදිවීමට වටී යයි, ඔහු රාජ්‍යය පවරාදී, පැවිදිවනු කැමැත්තේ ගාථා දෙකක් කිය.

සමර්ථ වූ ව්‍යක්ත භාවයට පැමිණි මේ රාජ්‍යයට සුදුස්සෙක් කොහිද? මම රජය භාර දෙන්නෙමි. මම රජකමින් ප්‍රයෝජන නැත්තෙක්මි.

අද ම පැවිදි වන්නෙමි. කවුරු දැනී ද හෙට මැරෙන්නේ ද කියා. කාමියන්ගේ වසඟයට ගියා වූ මම, කපුටා මෙන් මෝඩ රජෙක් නොවේවා.

එහි කොනු මෙ යනු මේ කොහිද? රාජ කතාරා යනු යමෙක්, රජකමට සුදුසුද? ඔහු අභිෂේක කොට රාජ්‍යය කරත්. සුතා වෙය්‍යභති මාගතා යනු, ඇසුපිරු තැන් ඇති, අන්‍ය වූ ව්‍යක්තභාවයට ද පණ්ඨිත භාවයට ආවා වූ රජේජනමඤ්ඤා යනු රාජ්‍යයෙන් වැඩක් ඇත යනුයි. කො ජඤ්ඤාමරණං සුවෙ යනු මරණය අද හෝ හෙට දැයි, මේ කවරෙක් දැනගැනීමට සමර්ථ වේද? මෙසේ රාජ්‍ය පවරාදීම අසා ඇමතියෝ කීවාහුය.

රට පෝෂණය කරන්නා වූ දීඝාවු නම් ළදරු පුතෙක් ඔබට ඇත. ඔහු රාජ්‍යයේ අභිෂේක කරනු මැනවි. හේ අපේ රජ වන්නේ ය.

ඉන් අනතුරුව, රජු විසින් කියන ලද ගාථා ආදිය උදාන සම්බන්ධ ගාථා කොට, පෙළ න්‍යායන් ම දත යුතුය. රජු මෙසේ කීවේ ය.

රට පෝෂණය කරන දීඝාවු කුමාරයා වහා රැගෙන එව්. ඔහු රාජ්‍යයේ අභිෂේක කරන්නෙමි, හේ ඔබගේ රජ වන්නේ ය.

ඇමතියෝ රජුගේ වචනය අසා, රාජ කුමාරයා රැගෙන ආවෝය. රජු ඔහුට රාජ්‍යය පවරා දුන්නේය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්ත්‍රාන් වහන්සේ වදාළ සේක.

රට පෝෂණය කරන දීඝාවු කුමරු ඉක්බිති රැගෙන ආහ සිත්කළු ඒ එක ම පුතු දැක රජතුමා ඇමති ය.

ගම් සැට දහසක් පිරිපුන් සියල්ල, පුත්‍රය ඔබට පෝෂණය සඳහා පවරා දෙමි. එය පිළිපදිනු. ඔබට රාජ්‍යය ද පවරා දෙමු.

අද ම පැවිදි වන්නෙමි - හෙට මරණය සිදුවෙතැයි කවුරු දනීද? කාම වසඟයට ගියාවූ, මෝඩ වූ කපුටා මෙන් මා නොවේවා!

සියළු හස්තාලංකාරයෙන් සරසන ලද, රන් පොරෝණා ඇති, රන්මුවා අඛණින් මැසූ, ශරීර ඇති මාතංග ඇත්තු හැටදහසක් ඇත්තාහ.

පුත්‍රය, තෝමර හා අංකුස ගත් අත් ඇතිව නැගුණු ඇත්රුවන් ඇති ඒ ඇතුන් භාර ගනුව. නොපට රජය පවරා දෙමි.

අද ම පැවිදි වන්නෙමි - හෙට මරණය සිදුවෙතැයි කවුරු දන්නේ ද දුර්වේධ වූ කපුටා මෙන් මම කාම වසඟයට නො යමි.

සියලු අලංකාරයෙන් භූමිත අශ්වයන් හැට දහසක්ද වෙති. ශිඝ්‍ර ගමන් ඇති ආජානිය හා සෙසන්ධව ජාතිවලට අයත් ඔවුහු සිත්ධු දේශයේ ඉන්දුනාහු වෙති.

දුනු ඊතල ආදිය දරන අසරුවන් නැගුණු ඒ අසුන් ඔබ පිළිපදින්න ඔබට රාජ්‍යයද පවරමි.

අද ම පැවිදි වන්නෙමි - හෙට මරණය සිදුවෙතැයි කවරෙක් දනී ද කාමයන්ගේ වසඟය ගිය මෝඩ කපුටා මෙන් නොවෙමි.

ඔසවන ලද ධජ ඇති සියලු අලංකාරයෙන් සැරසූ දිවි වලස් සම්මලින් සැරසූ සන්නද්ධ රථ හැටදහසක් ද ඇත.

දුනු ගත් අත් ඇති යුද ඇඳුමින් සැරසුණු රියැදුරන් නැගුණු ඒ රථයන් භාර ගනුව! නොපට රජය පවරා දෙමි.

අද ම පැවිදි වන්නෙමි - හෙට මරණය සිදුවෙතැයි කවුරු දනිද? කාමවසඟයට ගිය මෝඩ කපුටා මෙන් නො වෙමි.

රක්තවර්ණ ඇති ශ්‍රේෂ්ඨ වෘෂභයකු සහිත එළඳෙනුන් සැට දහසක් ද පුත්‍රය ඔබ පිළිපදින්න. රාජ්‍යය ද ඔබට පවරමි.

සියලු අලංකාරයෙන් බබළන, විසිතුරු අබරණ පලන් මුතු මණිකා කුණ්ඩලාභරණයෙන් සුසැදි දාසය දහසක් ස්ත්‍රීන් ද පුත්‍රය, ඔබට පවරා දෙමි. රාජ්‍යය ද ඒ සමග පිළිගන්වමි.

ඉක්බිති ඔහුට කුමාරයා මෙසේ කීවේ ය.

පියාණනි, මා ළදරු කාලයේ ම මගේ මව කඵරිය කළා යයි අසා ඇත්තෙමි. ඔබතුමා නැතිව මම ජීවත්වීමට වැයම් නොකරමි.

ගිරි දුර්ග සම - විෂම තැන් බහුලව ඇති වනයේ ඇතකු පසුපසින් ඇත් පැටවෙක් ගමන් කරයිද?

එසේ මම පියාණන් සමග එමි. මා ගෙන යන ඔබට, මා පෝෂණයට සුදුසු සේ පහසු ලෙස පවතින්නෙමි. ඔබවහන්සේට පෝෂණය නො කළ හැකි පරිදි දුහර නො වන්නෙමි. (පුත්‍රයා කීය.)

ධනය සොයමින් මුහුදේ යාත්‍ර කරන යාත්‍රාවක්, මත්ස්‍යයන් විසින් හෝ දියසුළු මගින් හෝ, රකුසන් විසින්, අනතුරකට පත්කරයි ද, එවිට එහි වෙළෙන්දෝ ව්‍යසනයට පත්වෙති. එසේම මගේ ළදරු පුත්‍රයා මගේ පැවිද්දට අන්තරායකර වේ.

කුමරු යළිත් කිසිවක් කීමට වැයම් නොකළේය. ඉක්බිති රජු ඇමතියන්ට අණ කරමින් මෙසේ කීවේය.

ඇමතිවරුනි! ඇලුම් වඩන ප්‍රාසාදයට මේ කුමරා ගෙන යවු. එහි ස්වර්ණාභරණයෙන් සැරසුණු ස්ත්‍රීහු, අප්සරාවන් විසින් සිත් අළවන ශක්‍රයා මෙන්, මේ කුමරාගේ සිත් අළවනු ඇත. කුමරා ඒ ස්ත්‍රීන් සමග අභිරමණය කරනු ඇත.

රතිය වඩන ප්‍රාසාදයට ඒ කුමරු පැමිණවූහ. ඔහු දැක එහි ස්ත්‍රීහු මෙසේ කීවාහු ය.

නුඹවහන්සේ දේවතාවෙක් ද, ගාන්ධර්වයෙක් ද? එසේ නැතිනම් ශක්‍රයා ද? නුඹවහන්සේ කවරෙක් ද? කාගේ පුතෙක් ද? අපි කෙසේ දැනගනිමුද?

මම දෙවියෙක්, ගාන්ධර්වයෙක් හෝ ශක්‍රයා ද නොවෙමි. මම වූ කලී කසී රජුගේ පුත්‍ර වූ රට කරවන්නා වූ දීඝාවූ නමැත්තෙමි. මා කෙරෙහි රුවි කරවූ, නුඹලාට යහපතක් ම වේවා. අද පටන් මම නුඹලාගේ ස්වාමියා වන්නෙමි. කුමාරයා කිය.

එවිට එම ස්ත්‍රීහු රට දියුණු කරන්නා වූ දීඝාවූ කුමරුට මෙසේ කීහ. රජතුමා කොහි ගියේ ද?

මහරජතුමා රාගාදී මඩගොහොරින් එතෙරව, පැවිද්ද නම් වූ ගොඩබිමෙහි පිහිටියේ ය. රජතුමා රාගාදියෙන් ගහණ නො වූ ස්වර්ග මෝක්‍ෂගාමී නිවන් මගට පිවිසියේ ය.

යම් මගකින් දුගතියට යේ නම් ඒ මගට මම පිළිපන්නෙමි. රාගාදියෙන් ගහන වූ මේ මග දුගතියට ගෙන යන්නේය.

රජතුමනි, සිංහයා වසන තැනට කේශර සිංහයෙකු පැමිණියාක් ඔබ යහපත් මාවතට පිළිපන්නේ ය. මහරජතුමනි, සියළු දෙනාට ඉසුරුමත් වූ ඔබ අපට අනුශාසනා කළ මැනවි.

එහි බිපපං යනු එසේ වීනම් ඉක්මණින් එව යනුයි. ආලපී යනු ගම් සැටදහසක් ආදිය කියමින් ඇමතීමයි. සබ්බාලංකාර භූසිතා යනු ඒ ඇත්තු සියළු ශීර්ෂ අලංකාරවලින් විභූෂිත වූ. හේමකපපනවාසසා යනු රතීන් ඔබ්බවන ලද කනින ලද වැසුණු සිරුරු ඇති ගාමණියෙහි යනු, ඇත්ගොව්වන් විසින්, ආජාතියාවා යනු කාරණාකාරණ දැනගත්තෝ. ජාතියා සින්ධවා යනු සින්ධු රටෙහි සින්ධු ගංතෙර උපන් ගාමණියෙහි යනු අශ්ව රථාවාරීන් විසින් ඉලලියාවාසධාරීහි යනු දුනු ඊතල ආදී ආයුධවලින් දරන්නහු විසින්. දීපා අපොපි වෙය්‍යගණා යනු දිවිසම් ව්‍යාසු

සම් පිරිවරණ ලද, ගාමණියෙහි රියදුරන් විසින්. වමමිහි යනු සන්නද්ධ සන්නාහකවලින් රොහඤ්ඤා යනු රක්තවර්ණ ඇති. පුංගවුසභා යනු වෘෂභ සංඛ්‍යාත ප්‍රධාන ගවයාගෙන් සමන්විත වූ. දහරසෙසව මෙ යනු ඉක්බිති ඔහුට කුමරා, පියාණනි, ළදරු කාලයේ ම මාගේ සන්පුරුෂ මව මිය ගියාය යි, මා විසින් අසන ලදී. ඒ මම ඔබ (පියා) නොමැතිව ජීවත්වීමට නොහැකි වන්නෙමිසි කීවේය. පොතො යනු තරුණ නවකයා. ජෙසසනනං යනු සැරිසරණ. සාමුද්දිකං යනු මහවුහුදේ හැසිරෙණ. ධනෙසිනං යනු ධනය සොයනු ලබන්නන් වොහාරො යනු විසිතුරු ව්‍යවහාරයයි. ළපටි මාඵචෙක් හෝ ජල රකුසෙක් හෝ ආවාටයක් සහිත වූ. තඡ් යනු ඒ මුහුදේ. වාණිජා බ්‍යසනී සියා යනු ඉක්බිති ඒ වෙළෙන්දෝ ව්‍යසනයට පත්ව වාසය කළාහුය. සියුං යනු පෙළපායියයි. පුත්තකලී යනු ළාමක පුතු කුමරු වනාහි කිසිවක් කීමට කැමැති නොවීය. ඉක්බිති රජු ඇමතියන්ට අණ කරමින් ඉමං යනාදිය කීවේ ය. එහි කමබු සහස්ථායො යනු, කම්බුස යයි රත්තරංවලට කියනු ලැබේ. ස්වර්ණාභරණවලින් අලංකාර වූ අත් ඇති යන අර්ථයි. යථා යනු යම්සේ කැමැතිවෙත් ද, එසේ කරත්.

මෙසේ පවසා බෝධිසත්ත්වයෝ එහිදී ම ඔහු අභිෂේක කරවා නගරයට වැඩි සේක. තෙමේ හුදකලාව ම උයනින් නික්ම ගිමවනට පිවිස, සිත්කළු භූමි භාගයක පන්සලක් මවා, සෘෂි ප්‍රචුර්ණාවෙන් පැවිදිව වන මුල් ගෙඩි ආහාරකොට යැපුනේය. මහජනයාද කුමරු, බරණැසට පිවිසවීය. ඔහු නුවර ප්‍රදක්ෂිණා කොට ප්‍රාසාදයට නැංගේය. තං දිසවා අවුටුං කඤ්ඤා යනු හේ මහත් පිරිවරින් සිරිසෞභාගයෙන් පැමිණියේ දැක මේ අසවලා යයි නොදන්නීම නාටක ස්ත්‍රීහු කීවාහුය. මමංහරථා යනු මට කැමති වවු. පංකං යනු රාගාදී කෙලෙස් මඩ. ඵලෙ යනු පැවිදිකමට. අකණටකං යනු රාග ආදී කටු විරහිත, ඒවායින්ම ගැවසුණු. අගභණං මහාපථං යනු ස්වර්ග මෝක්ෂගාමී වූ මහමගට පිළිපත්. යේන යනු යමකු විසින් කැමැති මාර්ගයෙන් දුගතියට යන්නී. ඒ මගට පිළිපන්නේ යයි කියයි. ඉක්බිති ඔවුහු සිතුහ. රජු අපව හැරදමා පැවිදිවූවේය. මෙතෙම කාමයන්හි නොඇලුණු සිත් ඇත්තේ ඉදින් හේ රමණය නොකරන්නෙමුයි, නික්ම පැවිදි වන්නේය. වඩාත් සතුටින් සිටින ආකාරයක් දක්වන්නෙමුයි ඉක්බිති හේ සතුටට පත්වන්නේ අවසාන ගාථාව කීවේය.

එහි ගිරිබ්බජං යනු සිංහ පැටවුන් වසන රත්රන් ගුහාවට කේසර සිංහයෙකු ගේ පැමිණීම මෙන් ඔබගේ පැමිණීම යහපතකි. ත්වං නො යනු ඔබ අප සැම ගේ ප්‍රධාන ස්වාමියායි.

මෙසේ ද පවසා සියලු තුර්යනාද වාදනය කළහ. නොයෙක් ආකාර නැටුම් ගැයුම් පැවැත්වූහ. මහත් කීර්තියක් විය. හෙතෙම යසසින් සම්පූර්ණත්වයට පැමිණියේ පියා ගැන සිහි නො කළේය. දැහැමින් රාජ්‍යය කරවා කම් වූ පරිදි ගියේය. බෝසත්හුද ධ්‍යාන අභිඥා උපදවාගෙන ආයුෂ කෙළවර බුන්ම ලෝකයේ උපන්නේ ය.

ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා මහණෙනි, තථාගතයන් වහන්සේ දැන් පමණක් නොව පෙරත් මහාභිනිෂ්ක්‍රමණයෙන් නික්මුණේ යයි වදාරා ජාතකය නිමාවට පත්කළ සේක. එකල පසේ බුදුරද පිරිනිවන්පෑ සේක. පුත්‍රයා රාහුල කුමාරයා විය. සෙසු පිරිස බුද්ධ පිරිස විය. අරින්දම රජු නම් මම් ම වූයෙමි.

සෝණක ජාතකය නිමි.

19-2

දීඝවා නිසිනනං රාජානාං යන මෙය ශාස්තෘන් වහන්සේ, ජීවක අඹ වනගේ වැඩවසන සේක, අජාසත්තගේ පීතෘඝාතක කර්මය අරභයා වදාළ සේක.

එය වනාහි දේවදත්ත නිසා ඔහුගේ වචනයෙන් පියා මරවා, දේවදත්ත ගේ සංඝභේදය අවසානයේ සඟ පිරිසෙන් වෙන් වී රෝග උපන් කල්හි, තථාගතයන් කෂමා කරන්නෙමි යි, ඇද දෝළාවෙන් සැවැත්නුවරට යන්නාහු ජේතවන දොරටුවේ දී, පොළොවට පිවිසි බව අසා, දෙවිදත් සම්මා සම්බුදුරදුන්ට විරුද්ධව සිට, පොළොවට පිවිස, අවිච්චන නරකයෙහි උපන්නේය. මා විසින් ද හේ නිසා, ධාර්මික වූ

දැහැමි රජ වූ පියා ඝාතනය කරන ලද්දේ, මම ද, පොළොවට පිවිසෙන්නම් යි බියට පත් ව, රාජ්‍යශ්‍රීයෙහි සිත් පැහැදීමක් නො ලැබුවේ ය. ටිකක් නිදාගන්නෙමි යි, නිදාවට වැටුණු මොහොතේ ම යොදුන් නවයක් බොල ඇති යකඩ පොළොවට හෙළා යකඩ හුල්වලින් අනින්නාක් මෙන් බල්ලන් විසින් ලෙවකා පහුරු ගා කරන්නාක් මෙන්, බියකරු හැට නංවෑලමින් නැගිටියි.

ඉක්බිති, සඳැසින් බැබළෙන, ඉල් මස පුණු පොහෝ දවස ඇමති මඩුල්ල පිරිවරා තමන්ගේ යසස බලමින්, මගේ පියා, මීට වඩා අතිශයින් කීර්තිමත් වූයේ, එබඳු ආකාර වූ ධාර්මික රජ කෙනකු "මම, දේවදත්ත නිසා ඝාතනය කළේ වෙමි" යයි සිතුවේය. ඔහු එසේ සිතද්දී ම ඔහුගේ ශරීරයෙන් දාහයක් හටගත්තේ ය. මුළු සිරුර ම ඩහදියෙන් තෙත් විය. කවරෙක් මගේ මේ බිය පහකිරීමට හැකිවන්නෙහිදැ යි සිතා දසබලධාරීන් වහන්සේ හැර අනෙකෙක් නැතැයි දැන, මම මහ අපරාධ කරුවෙක් වෙමි. තථාගතයන් වහන්සේට, කවරෙක් මා ගෙන ගොස් දක්වන්නේදැයි සිතන්නේ, ජීවක හැර අන් කිසිවෙක් නැතැයි සලකා, ඔහු ගෙන්වා ගෙන, ගමනට උපායක් පිළියෙල කරන්නේ සඳැසින් බබළන මේ රාත්‍රිය ඒකාන්තයෙන් රමණීය යයි උදම් අනා, අද කවර හෝ ශ්‍රමණයෙකු හෝ බ්‍රාහ්මණයෙකු ඇසුරු කරන්නෙමුයි කියා, පුරණ කස්සප ආදීන්ගේ ශ්‍රාවකයන් විසින් පුරණාදීන්ගේ ගුණ වැනු කල්හි, ඔවුන්ගේ වචන නොසලකා, ජීවකගෙන් විවාරා ඔහු විසින් තථාගත ගුණ පවසන ලද්දේ හේ, රජතුමනි, භාග්‍යවතුන් ඇසුරු කරුවායි කී කල්හි, ඇත් යානා ගෙන්වා ගෙන, ජීවක අඹවනයට ගොස් තථාගතයන් බැහැදැක, වැඳ, තථාගතයන් විසින් කරන ලද පිළිසඳර කථා ඇත්තේ, මෙලොව දැකිය හැකි මහණ කමේ ප්‍රතිඵල විවාරා, තථාගතයන් වහන්සේ ගේ මිහිරි වූ, ශ්‍රමණ ඵලය ගැන ධර්මදේශනාව අසා සුත්‍රාවසානයේ උපාසකයකු ලෙස දැනුම් දී, තථාගතයන් ක්ෂමා කරවා ගියේ ය. ඔහු එතැන් පටන් දන් දෙමින්, සිල් රකිමින්, තථාගතයන් වහන්සේ සමග සම්බන්ධ වී මිහිරි බණකථා අසමින් කල්‍යාණ ඇසුර නිසා, පහවූ බිය ඇත්තේ පහවූ ලොමු ඩැහැගැනීම් ඇත්තේ සිත් පැහැදීම ලබා සැපසේ සතර ඉරියවු පවත්වාගෙන ගියේ ය.

ඉක්බිති එක් දවසක් ධර්ම සභාවේ කථාවක් උපන්නේ ඇවැත්නි, අජාසත්ත පීතෘඝාතක කර්මය කොට බියට පත්වූයේ විය. රාජ්‍යශ්‍රීය

නිසා චිත්තප්‍රසාදයක් නොලබන්නේ සියළු ඉරියව්වල දුක් අනුභව කෙළේය. දැන් ඔහු තරාගතයන් වෙත එළඹ යහපත් ඇසුරින් පහවූ බිය ඇත්තේ, ඉසුරු සමීපත් අනුභව කරයි යනුවෙනි. ශාස්තෘන් වහන්සේ එහි වැඩමවා මහණෙනි, දැන් කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියානුදැයි විචාරා, මෙතම් කථාවකැයි කී කල්හි දැන් පමණක් නොව මහණෙනි, පෙර ද, ඔහු පිතෘසාතක කම්කොට, මා නිසා සැපසේ නිදාගත්තේ යයි වදාරා අතීත පුවත ගෙනහැර වදාළ සේක.

අතීතයේ බරණැස බ්‍රහ්මදත්ත රජු රාජ්‍යය කරන්නේ බ්‍රහ්මදත්ත කුමාර නම් පුතෙක් ලැබුවේ ය. එකල බෝසත් තෙම පුරෝහිතගේ ගෙදර දී පිළිසිදු ගත්තේ ය. උපන් දිනයේ සංකීව්ව කුමාර යයි නම් කළහ. ඔවුහු දෙදෙනා ම රාජ මන්දිරයේ එකට වැඩුණෝය. ඔවුනොවුන් ප්‍රිය සහායකව සිට වැඩිවිය පැමිණියෝ තක්කලාවට ගොස්, සියලු ශිල්ප උගෙන පෙරළා පැමිණියහ. ඉක්බිති රජ පුතුට යුවරජ පදවිය දුන්නේ ය. බෝසත්හු ද, යුවරජු සමීපයේම විසූහ. ඉක්බිති එක් දිනක්, පියරජු උයන් ක්‍රීඩාවට යන්නේ මහත් යසස් දැක, ඒ කෙරෙහි ලෝභ උපදවා, මගේ පියා, මගේ සොයුරකු හා සමානය. ඉදින් මොහු ගැන බලන්නේ නම්, මහළු කාලයේ රජකම ලබන්නෙමි.

මහළුවා රජකම ලැබුණත් කවර අර්ථයක් ද, පියා මරා රාජ්‍යය ගන්නෙමියි, සීතා, බෝසතුන්ට ඒ අදහස දැන්වී ය. බෝසත්හු, මිත්‍රය, පියා මැරීම නම් ඒකාන්තයෙන් අපායට යන කාර්යයකි. එය නොකළ යුත්තකි. එය කරනු එපායයි වැලැක්විය. ඔහු යළියළින් කියා තෙවෙනිවර ද, ඔහු විසින් වලක්වන ලද්දේ, සේවකයන් සමග සාකච්ඡා කෙළේය. ඔවුහු පිළිගෙන, රජු මැරීමේ උපාය සැලසුම් කළහ.

බෝසත්හු ඒ පුවත දැන "මම මොවුන් සමග එක්ව වාසය නොකරන්නෙමි"යි මව්පියන් නො විචාරා ම කුස්සියෙන් නික්ම හිමාලයට පිවිස, සෘෂි ප්‍රවුජ්‍යාවෙන් පැවිදිව ධ්‍යාන අභිඥා උපදවා, වනමුල් ගෙඩි ආහාර කොට කල් ගෙවී ය. රාජකුමරු ද ඔහු ගියකල්හි පියා මරා මහත් යස ඉසුරු අනුභව කෙළේය.

සංකීව්ව කුමරු ද, සෘෂි ප්‍රවුජ්‍යාවෙන් පැවිදි වූයේ යයි අසා, බොහෝ කුලපුත්‍රයෝ නික්ම ඔහු සමීපයේ පැවිදි වූහ. ඔහු මහත් වූ සෘෂින් පිරිවරා

ගෙන එහිම වාසය කෙළේය. සියල්ලෝ ම සමවත් එල ලැබූහ. රජු ද පියා මරා අප්‍රමාණ කාලයක් රජසැප විඳ, එතැන් පටන් බියවූයේ සිතේ සතුටක් නොලැබ නරකයෙහි දුක් කම්කටොළුවලට පැමිණියකු මෙන් විය. හෙතෙම සහායක බෝසතුන් සිහිකොට මගේ පිතුසාතක කර්මය බැරැරුම් යයි පිළිගෙන, මා තමාගේ කීමට එකඟකරවා ගැනීමට නොහැකිවන්නේ තමන් නිර්ලෝභිව වරදට අසුනොවී පලා ගියේ ය. ඉදින් ඔහු මෙහි විසුවේ නම් මගේ පිතුසාතක කර්මය නො සිදුවන්නේ ය. මේ බිය දුරුකිරීමට ඔහු හැර වෙන කිසිවෙක් නැත්තේය. හෙතෙම කොහේ වාසය කරයිද? ඉදින් ඔහු වසන තැන දන්නේ නම් කැඳවීය. යුත්තේ ය. කවරෙක් ඔහු වසන තැන මට දැනුම් දෙන්නෙහිදැයි සිතිය. ඔහු එතැන් පටන් ඇතුළත නුවරේ ද, රාජ මිත්‍රයන්ට ද, බෝසතුන්ගේ වර්ණනා කරමින් කියයි. මෙසේ කල්ගිය කල්හි බෝසත්තෙම, රජතුමා මා සිහිපත් කරයි. මා විසින් එහි ගොස් ඔහුට දහම් දෙසා ඔහු නිර්භය කොට ඒම වටීයයි සිතා අවුරුදු පනහක් හිමාලයේ වාසය කොට පන්සියයක් තවුසන් පිරිවරාගෙන අහසින් ගොස් දායපසස නම් උද්‍යානයේ බැස ගල්තලාවක හුන්නේ ය. උයන්පල්ලා ඔහු දැක ස්වාමීනි, ශාස්තෘෂා නායකයා කවරෙක් නම් දැයි විචාරා, සංකීර්ව පණ්ඩිතයා යයි අසා තෙමේ ද දැන

ස්වාමීනි, මම රජතුමා රැගෙන එමි. ඒ තාක් මෙහි ම සිටින්න. අප ගේ රජතුමා ඔබතුමා දකිනු කැමැත්තේ යයි කියා වැඳ වේගයෙන් රාජමන්දිරයට ගොස්, ඔහු ගේ පැමිණීම රජුට දැනුම් දුන්නේ ය. රජු ඔහු ගේ සම්පයට ගොස් කළයුතු උපහාර කොට ප්‍රශ්නයක් විචාළේ ය.

එම අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින්, ශාස්තෘෂන් වහන්සේ මෙසේ වදාළ සේක.

සිය රට නිසීමග හසුරුවන්නා වූ බ්‍රහ්මදත්ත රජු රාජසභාවේ සිටිනු දැක උයන්පල්ලා රජුට මෙසේදැන් විය. රජතුමා යම්කිසිවකු ගැන නිතර සිහිපත් කරන්නේ, අනුකම්පා කරන්නේ,

සෘෂීන් අතුරෙන් සාධු සම්මත වූ සංකීර්ව සෘෂීන් වහන්සේ ඔබගේ උයනට පැමිණියේ ය. රජතුමනි, වහා එහි ගොස් එතුමන් සමාවුව මැනවි.

ඉක්බිති ඒ රජතුමා යුහුසුළු වෙමින්, මිත්‍රාමාත්‍යයන් විසින් පිරිවරන ලදුව, යහනාවකට නැග එහි ගියේ ය.

කසි රට දියුණු කරන්නා වූ බ්‍රහ්මදත්ත රජු උයනට පිවිස පඤ්චරාජ කකුධ භාණ්ඩ බහා තබා

දායපසස උයනේ වැඩසිටි සංකිච්ච සෘෂිත් වෙත එළඹියේ ය.

එකත්පසක හුන්නේ ම දැන් ප්‍රශ්න ඇසීමට සුදුසු කාලය යයි සිතා ඉක්බිති පාප කර්ම ගැන විචාරීමට පටන් ගත්තේ ය.

සෘෂි සංඝයා පිරිවරා උයනෙහි සිටින්නා වූ සාධුසම්මත සෘෂිවරයා වූ සංකිච්ච සෘෂිගෙන් විචාරමි.

දසකුසල ධර්මය ඉක්මවා හැසිරෙන සත්ත්වයෝ උත්පත්ති වසයෙන් පරලොව දී කවර ගතියකට යන්නාහුද? මා විසින් ධර්මය ඉක්මවන ලදී. මාගේ ප්‍රශ්නය විචාරනු මැනැවි.

එහි දීඝවා යනු, මහණෙනි, ඒ උයන්පල්ලා රජු රාජසභාවේ සිටින බව දැක, ඉක්බිති ඔහුට මෙය දැන්වී ය. යසසාසී යනු කථා කරමින් දැනුම් දුන්නේය යන අර්ථයයි. යසසාසී යනු මහරජ, ඔබ යමෙකුට අනුකම්පා වූයේ, මෘදු වූ සිතක් ඇත්තේ විය. යමෙකු ගැන නිතර ගුණ වර්ණනා කළෙහි ද, ඔහු මේ සංකිච්ච සෘෂිවරුන් අතර යහපතැයි සම්මත වූයේ ඔබ උයනට පැමිණියේ ගල්තලාවේ සෘෂි සමූහයා පිරිවරා රත්රන් පිළිමයක් මෙන් වැඩ සිටින්නේ. තරමාන රූපො යනු මහරජ; පැවිද්දෝ නම් කුලයෙහි ද සමූහයෙහි හේ නොලගින්නේ ඔබ එහි යාමට පෙරද ඔහු අන් තැනකට යනු ඇත. එහෙයින් සුදුසු පරිදි වහාම පමුණුවහි මහත් වූ සීලාදී ගුණයන්ගෙන් ස්පර්ශ වූයේ මහර්ෂි ගුණයන් බලන්න. තතො යනු, මහණෙනි, ඒ රජු ඔහු ගේ වචන අසා ඉක්බිති ඔහු ගේ වචනයට අනතුරුව ඔහු ගේ වචන අසන අතරතුරම නිකබ්පා යනු නික්ම යන අර්ථයයි. ඔහුගේ උයනට උදහන දොරටුවට පැමිණිවිට මෙබඳු අදහසක් පහළ විය. පැවිද්දෝ නම් ගරුකළ යුත්තෝ වෙති. සංකිච්ච තාපසයාගේ ළඟට උඩඟු විලාශයෙන් යන්නට නුසුදුසු ය.

හෙතෙම මැණික් ඔබ්බවන ලද රන්මීට සහිත වල් විදුනාව ද, ස්වර්ණමය නළල් පටය ද, මනාසේ සරසන ලද මංගල අසිපත ද, සුදු කුඩය, රන්මිරිවැඩිසඟල යන මේ කකුඩ භාණ්ඩ පස ගෙන්වා ගෙන ඔහු විසින් කියන ලෙස නික්ම යනුයි. නිකබ්පයා යනුයි. පට්ට්ඡදං යනු ඒ රාජ කකුඩ භාණ්ඩ තබා භාණ්ඩාගාරිකගේ අතට දී දායපසසමීං යනු එබඳු නම් ඇති උයනෙහි දී, අප කාලං අමඤ්ඤථා යනු ඉක්බිති හෙතෙම දැන් ප්‍රශ්න විචාරීමට සුදුසු කාලය යයි දැනගත්තේ ය. පෙළෙහි වනාහි යථාකාලං යනු පැමිණියා වූ, ඉක්බිති සුදුසු පරිදි ප්‍රශ්න විචාරීමට කාලය යයි දැනගති යන අර්ථයයි. පට්ට්ඡජථා යනු පිළිගත්තේ එළඹියේ ය. පෙච්චා යනු පිළිගෙන පරලොචට හෝ එබඳු නම් ඇති හෙයින් පරලොච යයි යන අර්ථයයි. මයා යනු ස්වාමීනි; මා විසින් සුවරිත ධර්මය ඉක්මවමින් පිතෘඝාතක කර්මය කරන ලදී. ඒ මට කියව. පිතෘඝාතකයා කවර ගතියකට යහි ද? කවර නම් නිරයේ පැසවන්නේදැයි විචාරයි.

ඒ අසා බෝධිසත්ත්වයෝ එසේ වීනම් මහරජ; අසව! යයි කියා ඔහුට අවවාද දුන්හ.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරන්නා වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙසේ වදාළ සේක.

කසීරට වඩන්නා වූ බඹදත් රජුට, දායපස්ස උයනේ සිටිමින් සංකීව්ව සෘෂිවරයෝ මෙසේ කිය.

සොරුන්ගෙන් ගහණ වූ මාවතකින් යන්නෙකුට, යමෙක් නිවැරදි නිර්භය මාර්ගය කියා දේනම්, ඉදින් ඔහුගේ කීම අනුව පිළිපදින්නේ නම් ඔහුට සොරුන්ගෙන් උවදුරු සිදුවන්නේ නැත.

අධර්මය පිළිපදින්නකුට යම්කිසිවෙක් ධර්මය කියා දේනම් ඉදින් ඔහු ඔහු ගේ වචනය පිළිගනී නම්, ඒ අනුව හැසිරෙන්නේ නම්, ඔහු දුගතියට යන්නේ නැත.

එහි උපපටේනා යනු සොරුන් විසින් ඇසුරු කරන ලද මාර්ගයෙන්, මගමනුසාසනී යනු නිර්භය මාර්ගයට කියනු ලැබේ. නාසස මගෙගයා කණටකො යනු ඒ අවවාද රකින සොරුන්ගෙන් ආරක්ෂා වන්නේ ය. මිනිසාගේ මුහුණ සොර දෙටුවා නො බලන්නේ ය.

යො ධම්මං යනු යම් සුවරිත ධර්මයයි. න සො යනු ඒ මිනිසා නිරයාදී ප්‍රභේදගත දුගතියට නො යන්නේ ය. මහරජ, අධර්මය උවදුරු සහිතය. සුවරිත ධර්මය කේෂම මාර්ගයයි. ඔබ වනාහි පෙර පිතෘඝාතක කොට, රජ වෙමිසි මට පවසා මා විසින් වලක්වන ලද්දේ ද, මගේ වචන ඉටු නොකොට පියා නසා, දැන් ශෝක කරයි. වියතුන් ගේ අවවාද නොකරන්නා නම්, සොරුන්ගේ මාර්ගයට පිළිපන්නාක් මෙන් මහත් විපතක් පැමිණේයයි මෙසේ ඔහුට අවවාද දී, බෝසත් තෙම, මත්තෙහින් ධර්ම දේශනා කරන්නේ මෙසේ වදාළ සේක.

මහරජ; ධර්මය නිවැරදි මාවතයි. අධර්මය දුගති මගයි අධර්මය නිරයට පමුණුවයි. ධර්මය සුගතියට පමුණුවයි.

මහරජ, විෂම පැවතුම් ඇති, අධර්මයෙහි හැසිරෙන මිනිස්සු පරලොව උත්පත්ති වසයෙන් පවන්නා සංසාර ගතිය ද, නිරයන් ගැන ද ඔබට කියමි. අසනු මැනවි.

සංජීව, කාලසූත්‍ර, සංඝාත රෝගව, මහාරෝගව යළිදු මහා අවිච්ඡය, තැවෙන්නා වූ අතිශයින් තැවෙන්නා වූ තාපන හා අතාපන නරකය ද

මේ අටමහා නරකයෝ මූලින් කියන ලදී. මේවා ඉක්මවාලිය නො හැක්කාහ. මෙකී එක එක නරකයෙක් හි, හතරපැත්තේ උස්සද නරකයෝ දහසය බැගින් ඇත්තාහ.

මේ නරකයෝ තද මසුරන් තවන්නාහ. බලවත් දුක්වලින් ගහන වූ මේවා ගිනිසිළු විහිදුවන්නෝය. මහත් බිය ඇත. ලොමු දහගන්නා සුළු බිහිසුනු වූ ප්‍රතිභය ඇති මේවා දුක් ගෙනදෙයි.

කොන් සතරක් ඇති, දොරටු සතරකින් බෙදනා ලද යකඩ ප්‍රාකාරයකින් වටවූ යකඩ වලින්ම ගිනියම් වූ යකඩ පියනකින් වසන ලද,

ඒ අයෝමය භූමිය, ගින්නෙන් දිළිසෙන්නේ තේජසින් යුක්ත වූයේ යොදුන් සියයක් පමණ භාත්පස සැමදා පැතිරී පවතින්.

තපස්දම් රකිනා, ශීල සංයමයෙන් යුතු සෘෂිත්ට, සුපේශල හික්කුන්ට පරුෂ වචන කියමින් බණින අය මේ නිරයෙහි උඩුකුරු පා ඇතිව යටිකුරු හිස් ඇතිව වැටෙත්.

ශ්‍රමණ බමුණන්ට, සෘෂිවරුන්ට පරුෂ වචන ඉක්මවා බණින පවිකාර මිනිස්සු කැලිවලට කැපු මත්සායන් මෙන් අවුරුදු අසංඛ්‍ය ගණනක් මෙහි තැටෙත්.

ඇතුළත පිටත නිතර දැවීමෙන් යුතු සිරුරු ඇති මොවුහු නරකයෙන් නික්මෙනු කැමති වුවද දොරටුවට නොඑත්.

ඉදිරියට දුවත් යළිදු පසුපසට දුවත්
උතුරු දිශාවට දුවත් යළිත් දකුණට දුවත්

නිරයගාමී ජනයෝ යම් යම් දොරටුව වෙත දුවන්නම්
ඒ දොරටු වැසෙයි. මෙසේ අනල්ප වූ නිරය දුකට පැමිණ,
වර්ෂ දහස් ගණන් ඔළුවේ දෙඅත් බැඳ විලාප නගත්.

තේජස් ඇති, ළංචිය නොහැකි, සංයමයෙන් යුත් තපස්වීවරුන්ට,
සර්පයන් මෙන් කිපී නො බැනිය යුතුය.

මහත් ශරීර ඇති, දුනු දරන්නා වූ, කේකක රටට අධිපති වූ
අර්ජුන රජු ගෞතම සෘෂිවරයාට බැණ විනාශ වූයේය.

රජස් රහිත වූ කිසවච්ඡ තවුසා වෙත දණ්ඩකී රජු රජස් විසුරුවා
මුලින් සිඳින ලද තල්ගසක් මෙන් විනාශ විය.

යශස් ඇති මාතංග සෘෂිවරයා කෙරෙහි සිත දූෂ්‍ය කරගත්
මෙධ්‍ය රජු පිරිස් සහිතවම විනාශ විය. එකල්හි මෙධ්‍යාරණය විය.

කණහදීපායන තවුසාට ගැහැට කළ අන්ධවෙණහු නම් රජවරු
ඔවුනොවුන් මොහොලින් නසාගෙන අපායට ගියහ.

අහසින් ආගිය වේනිය රජු, කපිල තවුසා සමග ගැටී,
තම සාද්ධියෙන් පිරිහී, මරණාසන්න කාලයේ පොළව පලාගෙන
ගියේය.

එහෙයින් නුවණැත්තෝ ඡන්දයෙන්, බලයෙන්, අධිපතිකමින්
අගතියට යාම නො පසසත්, දුෂ්‍ය නොවූ සිතින් යුතුව සත්‍යයම
කිවයුතු වන්නේ ය.

අෂ්ට විද්‍යා පසළොස්වරණ ධර්මයන්ගෙන් යුත් මුනිවරයකු දෙස,
දුෂ්‍ය වූ සිතින් නොබැලිය යුතුය. එසේ බලන්නෝ අධෝගමනීය
කර්මයෙන් නිරයට යන්නේය.

ගුණයෙන් හා වයසින් වැඩිහිටියන්ට, නපුරු ගති ඇති යමෙක්
අවමන් කෙරේද? ඔවුහු මේ ආත්මයෙහිම සිදින ලද තල්ගසක්
මෙන් වැනසෙති. ඔවුන්ගේ දරුවන්ට වත් වස්තුව නො ලැබේ.

යමෙක් ප්‍රචුර්ජිත මහර්මියෙකු නසාද? ඔහු කාලසුත්‍ර නම් නරකයෙහි
බොහෝ කාලයක් දුක් විදියි.

අධර්මිෂ්ඨ වූ යම් රජෙක් රට කැළඹීමට පත් කරයිද? ඡනපදය
තවා මිනිසුන් දුකට පත් කරයිද? ඔහු මෙලොවින් වුතව පරලොව
තාපන නම් නරකයේ පැසෙති.

යමෙක් දිව්‍ය වර්ෂ ලක්‍ෂයක් එහි පැසේද? ගිනිසිඵවලින් වටකරන
ලද හෙතෙම දුක් වේදනාවන්ම විඳී.

ඔහුගේ සිරුරින් නිතර දිළිසෙන ගිනිසිඵ නික්මෙයි.
ලොම් අගින් ද, නියවලින් ද සිරුර දැඩි රශ්මියෙන් ක්‍ෂය වේ.

බාහිර අභ්‍යන්තර වශයෙන් නිතර දැවෙන සිරුරින් යුතු හෙතෙම
දුකින් පීඩාවට පත්වනුයේ හුලකින් අනින ලද ඇතකු
මෙන් නාද කරයි.

යම් පහත් පුරුෂයෙක් ලෝභයෙන් හෝ ද්වේෂයෙන්
ධනය කීර්තිය රජකම උදෙසා සිය පියා නසයිද?
හෙතෙම කාළසුත්‍ර නම් නරකයෙහි විරාත් කලක් පැයවයි.

එබඳු වූ ඔහු ලෝකුඹු නිරයේ පැසෙයි.
නිතර රත්වූ ආයුධවලින් පීඩාවිඳියි. ඔහුගේ ඇස් අන්ධකොට
මල-මුත්‍රා කෑමට දෙයි. එබඳු වූ මිනිසා ගිනිඅඟුරු ආකරයේ
ගිල්වයි.

නිරය පාලකයෝ බොහෝකලක් තවන ලද හීවැලින් මැඩගෙන
රැහැන්වලින් දිව එළියට ඇඳ හරින ලද මුවෙහි ගිනියම් කළ
යකඩ ගුලි දමත්.

ශ්‍යාම වර්ණ වූ බල්ලෝ ද, තිත් සහිත බල්ලෝ ද, රතු හොට ඇති
ගිජු ලිහිණියෝ ද, වන කවුඩු සමූහය ද අයෝමය මුව ඇති
පක්ෂි සමූහය ද ක්ව දිව පිටතට ඇඳ කඩ කඩ කති.

දැවෙන්නා වූ තල්ගසක් වැනි, හැමපසින්ම බිඳුනු ශරීර ඇති ඔහුට
නිරයපාලයෝ තලති. එය නිරයපාලයන්ට ක්‍රීඩාවකි.
අනෙක් නිරිසත්තු දුකින් පසුවෙති. මේ ලෝකයේ පිතෘඝාතක කර්ම
කරන්නෝ මෙබඳු දුක් ඇති නරකයේ උපදිති.

මව මැරූ පුතා ද මෙතැනින් වුතව යම ලෝකයට ගියේ,
තමන් කළ කර්මය තුළින් බොහෝ දුක් කන්දරාවලට පැමිණෙනු
ලැබේ.

මව මැරූ පුතුන් නිරයේ ඉපදුනවිට මහත් ශක්තිය ඇති නිරය
පාලකයෝ ඔවුන් යකඩ රැහැන්වලින් බැඳ වෙළා නැවත නැවත
පීඩාවන්ට පත්කරති.

මව මැරූ ඔහුට සිය සිරුරින් වැගිරෙන්නා වූ තමන්ගෙන්ම හටගත්
රත් වී දිය වී යන ලෝඳිය මෙන් වූ රුධිරය පොවත්.

පිළිකුල් කුණප සහිත අසුවි මිශ්‍ර වූ දුගඳ හමන ලේ සැරව
මිශ්‍ර ගැඹුරු ජලයේ කිමිදවා සිටියි.

එහි මහන් වූ ශරීර ඇති අය ඉදිකටු තුඩු බඳු මුඛ ඇති කාමීහු මස් ලේ කෙරෙහි ගිජු වූවාහු සිවිය සිඳි කති.

කුණු වූ ද, අපිරිසිදු වූ ද, සියක් යොදුනක් දුරට දුර්ගන්ධය හමන, නරාවලෙහි බඹ සියයක් යටට මව් මැරූ පුද්ගලයා ගිලෙන්තේය.

ඇස් ඇත්තේ නමුත් ඒ දුර්ගන්ධයෙන් ඇස් දිරාපත් වේ.
බඹදත් රජුනි! මව මැරූ පුද්ගලයා මේසා දුකක් විදින්නේය.

දරුගැබ් හෙළන්නා වූ ස්ත්‍රීහු තියුණු වූ ද, ළංවිය නොහැකි වූද, ධුරධාර නම් නිරය ඉක්මවා දුර්ගම වූ වේතරණී නදියට වැටෙත්.

අයෝමය වූ සොළොස් අඟල් පමණ කටු ඇති ඉඹුල් ගස් වේතරණී නදිය දෙපස පිහිටා ඇත.

ඒ නිරිසත්තු ගිනිසිළු ඇත්තාහු ගිනි කදන් මෙන් දුරට පෙනේ. ගින්නෙන් දිලිසුනේම යොදුනක් පමණ උස්ව පෙනේ.

පරදාර සේවනයේ යෙදෙන ස්ත්‍රීහු ද, පර ස්ත්‍රී සේවනයේ යෙදුන පුරුෂයෝ ද, නිරයෙහි ත්‍රිබෙන ගිනියම් වූ කටු ඉඹුල් ගස්වල නගිත්.

නිරය පාලකයන් විසින් පෙළන ලද ඔවුහු පෙරැළී යටිකුරු වූ හිස් ඇත්තාහු වෙත්. එවිට හුලින් විනිවිද ගිය ශරීර ඇත්තෝව දිගුකලක් නිදි වරති.

ඉන් බොහෝ කලකට පසුව මහන් වූ පර්වතයක් බඳු ගිනියම් වූ ජලය ඇති ලෝකුඹු නිරයේ වැටෙත්.

මෝහයෙන් යුක්ත වූ දුශ්ශීලයෝ දිව් රැ දෙක්හිම පෙර තමන් විසින් කරන ලද අකුශල කර්ම අනුව දුක් විදිති.

මිලදී ගන්නා යම් භාර්යාවක්, සැමියා කෙරෙහි නිසිපරිදි වතාවත් නොකිරීම් වසයෙන් ස්වාමියා ඉක්මවයිද, නැන්දා, මාමා, සැමියාගේ වැඩිමහලු සහෝදරිය යන අය කෙරෙහි කළයුතු වතාවත් නො කරයිද?

ඇගේ ජීව්වාශ්‍රය බැඳුම් සහිතව පිටතට අදිත්. ඒ නිරිසනා පණුවන් සහිත බඹයක් පමණ දික් වූ දිව දකී. තමන්ගේ දුක කියනු කැමති වුවද එය කළ නොහැකි වෙයි. පසුව තාපන නරකයට වැටේ.

එළුවන්, හූරන්, ගවයින්, මුවන් ආදී සතුන් මරා දිවි රකින්නෝ ද, සොරකම් කරන්නෝ ද, නුගුණෙහි ගුණ කියන්නෝ ද, කේලාම් කියන්නෝ ද යන මොවුහු.

වේතරණී නරකයෙහි වැටේ. ඔවුහු කඩුවලින්, ඊතලවලින්, අඩයට්ටලින් ඇනුම් ලබති.

වංචනික ලෙස නඩු විසඳන්නේ, බොරු නඩු කියන්නේ, බොරු සාක්කි දෙන්නෝ, වංචනික ලෙස කිරීම් මැනීම් කරන්නෝ, බොරු මුදල්වලින් රවටන්නෝ, බොරුවට තක්සේරු කරන්නෝ, කුටකම් කරන්නෝ, වංචනිකයෝ, බොරු කියා ජනයා රවටන්නෝ උදේ සවස යකුළුවලින් නසනු ලැබෙති. මෙලෙස දුකට පත් වූවෝ අන් සතුන්ගේ වමනය අනුභව කරති.

කවුඩෝ ද, හිවල්ලු ද, ගිජුලිහිණියෝ ද, කපුටු බකමුණෝ ද, මුව අයාගෙන ඇත්තේ පාපකාරී මිනිසාව ඔබමොබ අදිමින් පෙරළමින් කති.

යමෙක් හීලෑ මුවෙකු මගින් මුවෙකු නසයිද? පක්ෂියෙකු මගින් පක්ෂියෙකු මරයිද? අසත්පුරුෂ වූ ඔවුහු ඔසුපත් නරකයේ දුක්විඳිති.

එහි ධමෙමා පරො යනු දසකුසල කර්මපථ ධර්මයයි. කේෂ්ම වූ නිර්භය වූ සුගති මාර්ගයයි. විසමජීවිනො යනු අධර්මයෙන් කැපකළ ජීවිතයයි. නිරයෙ යනු ඔවුහු එබඳු ලෙස උපන් නිරය පවසමි. සුණොහි මෙ යනු බෝසත්හු රජුගේ පීතෘඝාතකාදීන්ගේ, උපන් නිරය ගැන විචාරණ ලද්දේ පළමුව එය නොදක්වා, අට්මහ නරකය ද සොළොස් වැදෑරුම් උස්සද නිරය ද දැක්වීමට මෙසේ කීවේ ය. පළමුවෙන් ම එය දක්වන්නේ කුමන කරුණක් නිසාද? මේ අපායවල පැසවන්නා වූ සත්ත්වයන් දැක

හෝ ඇසීම් මාත්‍රයෙන් මා මෙන් වෙනත් බොහෝ පාපකාරීන් ද ඇතැයි රජු පැලුණු හදවතින් එතැන ම මැරෙන්නේ ය.

මම මොවුන් අතරින් චූතවෙන්නෙමිසි හටගත් ප්‍රාර්ථනා ඇත්තේ නිරෝගී වන්නේය. ඒ නිරයන් දක්වමින් බෝසත්තුමා පළමුව සෘද්ධි බලයෙන් පොළොව දෙපරිදි කොට, පසුව දැක්වී ය. ඔවුන්ගේ වචනාර්ථය ඇත්තේ යමපල්ලන් විසින් දිළිසෙන්නා වූ නොයෙක් ආයුධ ගෙන කැබලි කැබලි කොට සිදිමින් අපායගාමී සත්වයෝ නැවත නැවත ජීවිතය ලබා දෙන නිසා මෙහි සඤ්ජීව නම් වේ. යමපල්ලෝ නැවත නැවත නාද කරමින් පිළිවෙළින් දිළිසෙන නොයෙක් ආයුධ වර්ග රැගෙන දිළිසෙන ලෝහ පොළොවේ අපායේ වැසියන් ඔබ්මොබ ලුහුබැඳ පහර දී දිළිසෙන පොළොවේ වැටුණු කල්හි දිළිසෙන කලු නූලක් හෙළා, දිළිසෙන පොරොවක් ගෙන තෙමේ, උස්හඬින් නද දෙමින් විශාල බැගෑපත් හඬින් නාද කරන කල්හි අටවැදෑරුම් සොළොස් වැදෑරුම් කරමින් මෙහි, පැසවන්නේ යනුයි. කාළසුතන නම් වේ. මහත් වූ දිළිසෙන යකඩ පර්වතයෙන් මෙහි ඝාතනය කරත් නුයි සංඝාත නම් වේ. එහි සත්වයන් වනාහි යොදුන් නවයක් දිළිසෙන යකඩ පොළොවේ කශේරුකාව දක්වා ප්‍රවේශ කොට නිශ්චල කරත්. ඉක්බිති පෙරදිගින් මහත් දිළිසෙන යකඩ පර්වතයක් නැගී සිට හෙණහඬ මෙන් නාද දෙමින් අවුත් ඒ සත්ත්වයන් ඇඹරුම්ගලෙහි ලා තල අඹරන්නාක් මෙන් ගොස් නැගෙනහිර දිශාවේ සිටියි. පශ්චිම දිශාවේ සිටියෝ එහිම ගොස් පෙරදිග සිටිති. දෙපිරිස ම එකට එක්වී උක්යන්ත්‍රයේ දැමූ උක්දඬු මෙන් පෙළෙත්. මෙසේ එහි බොහෝ වර්ෂ සියදහස් ගණනක් දුක් අනුභව කරත්. දෙවච රොරුවා යනු ගිනිපෝරණුවෙන් ද, දුම් පෝරණුවෙන් ද යන දෙකෙන් එහි ගිනිදැල් මිශ්‍රවී හටගත් රතු ලේවන් ගිනිදැල්වලින් පිරුණු, දුම්කෝය අළු දුමින් පිරී පවතී. ඒවා අතර ගිනිදැල් පෝරණුව පැසවන්නා වූ නව මුඛයන්ගෙන් ගිනිදැල් පිවිස, ශරීරය දවත්. දුම් පෝරණුවේ ද පැසවන්නා වූ නව දොරටුවකින් අළුදුම් පිවිස පිටි මෙන් ශරීරය සේදෙයි. අංශ දෙකෙන් ම පැසවන්නා වූ සත්වයෝ මහහඬින් නාද කරත් යන අර්ථයෙන් ද්වේපි රො රුවො යයි කියන ලදී.

ගිනිදැල්වලින් පැසවන සත්ත්වයන්ට ඒ දුකට අතර නැවතිමක් නැත යයි මෙහි අවිචි නම් වේ. මහත් වූ අතරක් නැතනුයි මහාවිචි එහි පෙරදිග දිශාවේ බිත්තිවලින් ගිනිදැල් නැගී සිට පසුපස බිත්ති ආදියේ

ගැටෙයි. එම බිත්තිවල විනිවිද ගොස් ඉදිරියට යොදුන් සියයක් පමණ දුර යයි සිට නැගී සිටි ගිනිදැල් මත්තෙහි නැගී සිටියි. මත්තෙහි නැගී සිටි ජාලා යට පෙරළයි. මෙසේ මෙහි ගිනි ජාලාවන්ගේ අතරක් නම් නැත. ඒ ඇතුළත යොදුන් සියයක් තැන කිරිවැල්වලින් පිරුණු නැලි මෙන් සත්වයන් විසින් නිරතුරුව පිරුණු සතර ඉරියව්වලින් පැසවන්නා වූ සත්ත්වයන්ගේ ප්‍රමාණයක් නම් නැත. ඔවුනොවුන් කළහ කරගැනීමක් නැත. ස්වකීය තැන ම පැසෙත්. මෙහි මෙසේ සත්ත්වයන්ගේ අතොරක් නම් නැත. යම්සේ දිව අග මී බිත්දු හය හතක් තඹ ලෝහ බිත්දුවක් දැවීමෙන් බලවත් වූ ගණනක් නැත්ද, එපරිදි එහි දැවීමෙන් බලවත් වූ සෙසු අකුසල විපාක හය මධ්‍යස්ථව ගණන් නොගැනේ. දුකක්ම දැනෙයි. නිරතුරුව ප්‍රකට වෙයි. මෙසේ එහි දුකෙහි අතොරක් නම් නැත. ඒ බිත්ති සමග ගැටීමෙන් යොදුන් අටසියයක් පමණ ආවාටයක ද, යොදුන් එකසිය පනස් හතරක් තරම් උස්වූ බහුල වූ යොදුන් දස දහසක් පමණ මහත් බව දතයුතුය. නිශ්චල වූ සත්වයන් තවන නිසා තපනො නම් වේ. අතිශයින් තවයි යනුවෙන් පතාපනො නම් වේ. එහි තැවෙන සත්වයන් කෙරෙහි තල්ගසක් පමණ වූ දිළිසෙන යකඩ හුලක් මත භොවවති. එහි යට, පොළොව දිළිසෙයි. හුල නොදිළිසෙයි. සත්ත්වයෝ දිළිසෙත්. මෙසේ ඒ නිරය නිශ්චල සත්ත්වයන් තවයි. අනෙක් උපන් සත්ත්වයන් දිළිසෙන ආයුධවලින් පහරදී දිළිසෙන යකඩ පර්වතයට නංවාලයි. ඒ පර්වතය මුදුනේ සිටි කල්හි කර්ම විපාකයෙන් සුළං හමයි. ඔවුහු එහි සිටීමට නොහැකිවන්නෝ උඩුකුරු පා ඇති-යටිකුරු හිස් ඇතිව වැටෙත්. ඉක්බිති යට යකඩ පොළොවේ දිළිසෙන යකඩ හුල් නැගී සිටිත්. ඔවුහු ඒ මත්තෙහි ම ඇති, ඔවුන් කෙරෙහි විනිවිද ගිය සිරුරු ඇත්තේ දිළියෙමින් දිළියෙමින් පැසවත්. මෙසේ අතිශයින් පැසවයි යනුයි.

බෝධිසත්ත්වයෝ මේ නිරයන් දක්වමින් පළමුව සංජීව තරකය පෙන්වා, එහි පැසවන ආපායික සත්ත්වයන් දැක මහජනයාට බිය උපන්කල්හි එය අතුරුදන් කරවා නැවත පොළොව දෙබෑ කොට කළසූත්‍ර අපාය පෙන්වීය. එහි ද පැසවන සත්ත්වයන් දැක, මහජනයාට බිය උපන් කල්හි එය ද අතුරුදන් කරවී ය. මෙසේ පිළිවෙළින් දැක්වීය. ඉක්බිති රජු අමතා මහරජ; ඔබ මේ අටවැදෑරුම් අපායවල පැසවන සත්ත්වයන් දැක අප්‍රමාදීව ක්‍රියා කිරීමට වටනේ යයි පවසා නැවත ඒ මහා නිරයන්ගේ කෘතෘය කීමට ඉවෙවතෙහි ආදිය කී සේක.

එහි අකඛාතා යනු මා විසින් ඔබට කියන ලද පුරාණයන් විසින් කියන ලද දේමය. ආකිණණ යනු පිරිපුන් බවයි. පවෙවකා සොළසුසසදා යනු මේ අපායන්ගේ එක එකට දොරටු සතරෙක එක එකෙහි හතර හතර බැගින් කොට සොළොස් සොළොස් උස්වූ අපාය යයි, සියල්ල ම එකසිය විසිඅටක් කෙළෙස් නිරයෝ ද අටමහා නරකාදිය ද එකසිය තිස්හයක් අපාය ඇත. කදරියතාපනා යනු මේ සියල්ලම තද මසුරන්ගේ තැවීමය. බලවත් දුක් ඇති බැවින් සෝර නම් වේ. කර්මය උපදවන්නන්ගේ අතොරක් ඇති බැවින් අවිච්ඡේදනා නම් වේ. බිය මහත් බැවින් මහබහය නම් වේ. දැකීම් මාත්‍රයෙන් ලොමු ධාතූගනිත්තූයි, ලෝමහංසන රූපා නම් වේ. හිංසාකරන බැවින් හෙසමා නම්. බිය උපදවන බැවින් පට්ඨයා නම්. සැප පහව ගිය නිසා දුබා වේ. වතුකකණණා යනු, සියළු සතරාකාර පෙට්ටියක් බඳු විභතනා යනු දොරටු සතරක් වශයෙන් බෙදන ලද. භාගසොමිතා යනු දොරටු විටින් වශයෙන් කොටස් වශයෙන් තබා මනින ලද්දේ අයසා පටිකුප්ප්තා යනු සියළු යොදුන් නවයක් වශයෙන් යකඩ කපොල්ලකින් වසා ඇත්තේ ය.

පුටාතිට්ඨනති යනු සියළු මේ තැන අනුව පැතිරී පවතී. උදධපාදා අවංසිරා යනු මෙසේ ඒ අපායවල පෙරළි පෙරළි යළි යළිත් වැටෙන කල්හි එකතුවෙන් යයි කීහ. අතිවතනාරො යනු එරූෂ වචනවලින් ඉක්මවා පවත්නා මහා අපායවල බොහෝසෙයින් ධාර්මික ශ්‍රමණ-බ්‍රාහ්මණයන් කෙරෙහි කරන ලද අපරාධම පැසවත්. එහෙයින් මෙසේ කීවේ ය. තෙ භූනහුනො යනු ඒ සෘෂිවරුන් අතිමහත් ලෙස තමන් ගේ වැඩිම නැසූ බැවින් බොහෝසෙයින් කොටස් කරන ලද මත්ස්‍යයෝ මෙන් පැසවත්. අසංබෙය්‍ය යනු ගණන් කිරීමට නොහැකිවන්නේ. කිබබ්සකාරිණො යනු දරුණු ක්‍රියාකරන්නා වූ නිකබමණෙසිනො යනු නිරයෙන් නික්මෙන සොයන්නා වූද, ගවේෂණය කරන්නා වූද නික්මෙන දොරටුවට නොඑළඹෙත්. පුරන්ධිමෙනා යනු යම් කලෙක් ඒ දොරටුව විවෘත නොවේ ද, ඉක්බිති ඒ අභිමුඛයට දුවත්. ඔවුන්ගේ එහි සම් ආදිය දැවෙත්. දොරටුව සමීපයට වැටෙන්නේ නමුදු, ඔවුන්ට එය වැසෙයි. පසුපස දොරටුව විවෘතව මෙන් හටගනියි. සියල්ලෝ එතනට පිවිසෙති. න සාධුරූපෙ යනු කියන ලද ආකාර සර්පයෙකු මෙන් සෘෂිවරුන්ට යහපත් ආකාරයක් නොදැක්වීය. එරූෂ වචනයෙන් ද කාය කර්මාදියෙන් ගැටීමෙන් නොඑළඹෙන්නේ ය. කුමන කරුණක් නිසාද? සංවර වූ තපස්වරුන්ට ගරු නොකළ බැවින් අටමහා නරකාදිවල දුක් අනුභව කළ යුතුය.

දැන් යම් රජවරු එබඳු ආකාරයට පැමිණ ඒ ඒ දුක්වලට පැමිණියේ ඔවුන් පෙන්වීමට, අතිකායෝ යන ආදිය කීවේ ය. එහි අතිකායෝ යනු බලවත් මහා ශරීරයක් ඇත. මහිසසා සො යනු දුනුවායාය. සහසස බාහු යන පන්සියයක් ධනුර්ධරයන් විසින් අත් දහසකින් දුනුදිය නංවාලිය යුතුයි. දහසක් බාහුවලට දුනුදිය පිරවීමට සමර්ථ බවයි. කේකකාධිපො යනු කේකකරට අධිපතියාය. විභවංගතො යනු විනාශයට පැමිණේයයි කථා වස්තුව සරභංග ජාතකයේ කියන ලද පරිද්දෙනි.

උපහව්ව මනං යනු තමන්ගේ සිත දූෂිත කොට, මානංගසමිං යනු මානංග පඬිවරයාය. කථාවස්තුව මානංග ජාතකයේ වර්ණනා කරන ලදී. කණ්භදීපායනාසජ්ජා යනු කණ්භදීප ආදීන් පැමිණ. යමසාධනං යනු අපායයි. කථාවස්තුව සට ජාතකයේ විස්තර කර ඇත. ඉසිනා යනු කපිල නාපසයා විසින්. පාවෙකඛි යනු පිටිසියේ ය. වෙවෙවා යනු චේතිය රජතුමා. හීනතො යනු ප්‍රභීණ කරන ලද බවයි. සාද්ධියෙන් පිහිටි බලය. පනතපරියායං යනු කෙළවර මරණයට පැමිණ කථා වස්තුව චේතිය ජාතකයේ කියන ලදී. තසමා යනු යමකු කෙරෙන් සිත්වසග වී සෘෂිත් කෙරෙහි වෛරයකොට අටමහා නිරයවල පැසවයි. එබැවින්. ඡන්දාගමණං යනු ඡන්ද ද්වේෂ ආදී සතර අගති ධර්මයන්ය. පදුඨෙයන යනු කිපීමෙන්. ගනතා සො නිරයං අධො යනු හෙතෙම යට කියන ලද කර්මයේ බලයෙන් යට නිරයට ම යයි. පෙළෙහි වනාහි නිරයුසසද යනුවෙන් ලියා ඇත. එහි පහත් නිරයටම යයි යන අර්ථයයි. වුඨෙඛි යනු වයෝවෘද්ධ වූද ගුණවෘද්ධ වූද අනපව්වා යනු භවයක් පාසා, දරුවකු හෝ දායාද හෝ නොලබයි යන අර්ථයයි. තාලවක්ඛු යනු වයෝවෘද්ධ වූද, ගුණවෘද්ධ වූද අනපව්වා යනු භවයක් පාසා, දරුවකු හෝ දායාද හෝ නොලබයි යන අර්ථයයි. තාල වක්ඛු යනු දුටුවිගස සිඳින ලද මුල් ඇති තල් ගස මෙන් මහා විනාශයට පැමිණ අපායවල උපදිත් යනුයි. හනති යනු මරයි. විරරතනායා යනු බොහෝ කාලයක් පටන්.

මෙසේ බෝසත් සෘෂිත් පෙළන්නන්ට, පැසවන නිරයක් පෙන්වා මත්තෙහි අධාර්මික රජවරුන්ට පැසවන අපාය දක්වමින්, යො වා යන ආදිය කීවේය. එහි රට්ඨවිදධංසනො යනු ඡන්දා දී වශයෙන් ගොස්, රට කැළඹීම කරන්නේ. අවිච්ඡංස පරෙතො යනු සමූහ වශයෙන් වටකරන ලද. තේජෝ හකඛසසා යනු ගින්දරම කමින්, සිටින අයයි. ගනතානී යනු තුන්ගව්වක් පමණ ශරීරයේ සියළු අඟපසඟ. ලොමගෙහි නබෙහිවා යනු මොවුන් සමග සියල්ලෝ එකම ජාලාවන්ට අයත්. තුනතද්දිතො යනු

නොසැලී සිටීමට හේතුවූ කරනු ලබන කන් කටුවකින් විදින ලද නාගයා යම්සේ නාදකරයි ද, එපරිද්දෙනි.

මෙසේ මහාසත්වයා අධාර්මික රජවරුන්ට පැසවන නිරයන් දක්වා, දැන් පීතෘඝාතකයන්ට පැසවන නිරය පෙන්වීමට යො ලොභා යනාදිය කීහ. එහි ලෝභා යනු කීර්තිය හා ධනය පිළිබඳ ලෝභකමිත්, දොසා යනු නපුරු සිතිවිලිවලින් යුතු, නිත්‍යවං යනු ලෝභ සැලියේ බොහෝ වර්ෂ දහස් ගණනක් පැසවීමට හැර දමා ඔහුගේ තෙගව්වක් පමණ ශරීරය තෘෂ්ණාව නැතිකොට දිළිසෙන ලෝභ පොළොවේ හෙලා තියුණු යකඩ උල්වලින් කොටා, සුණුවිසුණු කරයි. අධං කරිඤා යනු මහරජ; ඒ පීතෘඝාතකයා, නිරයපල්ලේ දිළිසෙන ලෝභ පොළොවට උඩුකුරුව හෙළා, දිළිසෙන යකඩ හුල්වලින් ඇස් බිඳ, අන්ධකොට මුඛයෙහි උණු මළමුත්‍ර දමා, පැදුරු වියනක මෙන් ඔහු රෝල්කොට කල්පයක් සිටිකල්හි අපවිත්‍ර ලෝභ ජලයෙහි හොවවත්. තනං පකකට්ඨිතමයො ගුලඤ්ච යනු, යළිත් පැසවන ලද අසුවී සහ මඩ ද, දිළිසෙන යකඩ බෝල ද කව්වති. ඔහු වනාහි ඒවා අනුභව කරනු දැක මුහුණ වසාගනියි. මෙසේ දීර්ඝ කාලයක් තැවුණු කල්හි ගිනිගන්නා නගුල්තලය ගෙන මුඛයට පිවිසවා විවෘතකොට රැහැනින් බැඳ යකඩ පට්ටමක් දමා දිවබැහැර කොට ඒ ආවාටයේ මුහුණෙහි ද ඒ යකඩ ගුල සංඝවයනහි ඔබ්බවති. රක්ඛසා යනු යම්පල්ලෝය. සුමාමා යනු මහරජ; ඒ පීතෘඝාතකයාගේ දිව නගුලියෙන් ඇඳ දමා පොළොවේ බැහැර කළ දිව සාමා සෝණා සබලා යන නම් දැරි සුනබයෝ ද, ලෝභ තුඩ ඇති ගිජුලිහිණි, කපුටු, බකමුණු සමූහයා ද අන්‍ය නොයෙක් ආකාර වූ පක්ෂීහු රැස්වී ආයුධවලින් සිදින්නාක් මෙන්. විහජ්ජ කපුටු පාද ආකාරයෙන් කොටස් කර. විපච්ඤමානං යනු වැගිරෙන ලේ සහිතවම කති. කා ඉතිරි දෙය ද අනුභව කරති යන අර්ථයයි. තං දඩ්ඨතාලං යනු ඒ පීතෘ ඝාතකයා, දැවෙන්නා වූ තල්ගස මෙන් දැල්වුණු ගිනිගත් සිරුර පරිහිනනගතන යනු ඒ ඒ තැන බිඳිගිය යනුවෙනි. නිප්පොටයන්නා යනු ගිනිගෙන දිළිසෙන යකඩ මුගුරුවලින් පහරදෙමින්.

රතීහි නෙසං යනු ඒ යම්පල්ලන්ගේ ඒ රතී ක්‍රීඩාව වෙයි. දුබ්බො පණිතරෙ යනු ඉතිරි අපායික සත්වයෝ දුකට පත්වී සිටිති. පෙතතිඝාතීනො යනු පීතෘ ඝාතකයා වේ. මෙසේ මේ පීතෘ ඝාතකයන් ගේ පැසවන නිරය දැක රජතුමා බිය හා තැතිගත්තේ විය.

ඉක්බිති බෝසත් තෙමේ ඔහුව අස්වසා, මාතෘ ඝාතකයන්ගේ පැසවන නිරය පෙන්වීය. යමකබයං යනු යම වාසය කරන නිරය යන අර්ථයයි. අනතකමම ඵදුපගො යනු තමන්ගේ කර්මවිපාක නිසා හටගත්. මනුසසා යනු යමපල්ලෝ වෙති. හනතාරංජනයනනියා යනු මාතෘ ඝාතකයාය. වාළෙහි යනු යකඩ රෙද්දකින් වෙලා යකඩ යන්ත්‍රයකින් පෙළත්. තං යනු ඒ මාතෘ ඝාතකයාය. පායෙනතී යනු එසේ පෙළනු ලබන්නහුගේ ලේ දහරා ගලා, යකඩ විවරය පිරෙයි. ඉක්බිති එය යන්ත්‍රයෙන් ඉවත් කරයි. එකෙණෙහි ශරීරය ප්‍රකෘති තත්ත්වයට පත් වේ. එවිට හේ පොළොව මතුපිට හොවා රත්කරන ලද තඹ ලෝහ මෙන් සීරා වැටුණු ලේ පානය කරත්. ඔගගයහ නිට්ඨති යනු හේ අවුරුදු බොහෝ දහස් ගණනක් යකඩ යන්ත්‍රවලින් පෙළා දුගඳ පිළිකුල් සහගත වූ, මහත් වූ අසුවි මඩෙහි ආවාටයේ දමත්. ඔහු එය රහදං ඔගගයහ විල පහතට බැස සිටියි. අතිකායා යනු එක් දෝණයක නැවක් පමණ වූ ශරීරයයි. අයොමුඛා යනු යකඩ ඉදිකටු මුවැති. ඡවිං ඡෙඤාන යනු සම ආදිකොට ඇති ඇට ද, සිඳ ඇටමිදුළු ද කති. පගිදධා යනු ගිලුණු, මුළා වූ හුදෙක් කෑමට පමණක් නොව අධෝ මාර්ගාදියෙන් ද පිවිස මුඛය ආදියෙන් නික්මෙති. වම් පසින් පිවිස දකුණු පසින් නික්මෙත්. මුළු ශරීරය ම සිදුරු අනුසිදුරු බවට පත් කරති. ඔහු එහිදී ඉතා දුකට පත්වනුයේ මහහඬින් කෑගසමින් පැසවයි. සොවා යනු ඒ මාතෘඝාතකයා මිනිස් ප්‍රමාණ සියයක් ගැඹුරැති නිරයට පැමිණ හිසේ පටන් ගිලුනේ වෙයි. එහි ද කුණප හාත්පස යොදුන් සියයක් පමණ දුර කුණුගඳ හමයි. මාතුසානී යනු මාතෘ ඝාතකයා කියත්.

මෙසේ බෝධිසත්ත්ව තෙම මාතෘඝාතකයන් හේ පැසවන නිරය පෙන්වා යළිත් ගැබ් හෙළන්නන්ගේ පැසවන නිරය දක්වමින් ගාථාවක් වදාළ සේක. බුරධාරමනුතතමා යනු දැළිපිහි නිරය ඉක්මවා එහි නිරය පාලකයන් මහත් මහත් දැළි පිහිය මත්තෙහි දරා සැරිසරත්. ඉක්බිති පුදපුජා තබන්නන් විසින් ගැබ් හෙලන කරවූ බෙහෙත් ආදිය පොවා ගැබ් හෙළන ලද්දේ ඒ ගැබ් හෙළන ස්ත්‍රීහු දිළිසෙන ආයුධවලින් තලමින් ලුහුබදිත්. නැවත නැවත නැගිට, තං දුරාහිසමහවං දැළිපිහි නිරය ඉක්මවමින් ඉක්මවා යමපල්ලන් විසින් ලුහුබදින ලද්දේය. දුගං දුර්ගම විෂම වේතරණිං වැටෙත්. ඒ ඒ තැන කර්ම විපාක ගැන නිමි ජාතකයෙහි විස්තර ප්‍රකාශ වන්නේය.

මෙසේ ගැබ් හෙළන්නන්ගේ අපාය පෙන්වා බෝසත් තෙම යම්තැනක පරදාරයේ ද, අනාවාරයේ හැසිරෙන්නේ ද පැසවත්. ඔහුට කටුඉඹුල් නිරය පෙන්වමින් අයොමයා ආදිය කීහ. එහි උභතොමහිලමබනනි යනු වේතරණී නදියේ ගංඉවුරු දෙකේ ම ඒ ඉඹුල් ගසේ අතු එල්බෙත්. ඒ දිළිසෙන දැල්වෙන සිරුර ඇති සත්ත්වයෝ නොකඩවා දැල්වෙමන් සිටිත්. යෝජනං යනු තුන්ගව්වක් පමණ ඇති ඔවුන්ගේ සිරුර, ශරීරයෙන් පැන නැගී ගිනිදැල් සමග යොදුනක් දුර පැතිරී පවතී. එතෙ සජනනි යනු ඒ පරදාර සේවනයේ නිරත සත්ත්වයෝ නොයෙක් ආකාරයෙන් ආයුධවලින් කොටමින් ඒ සීමිබලි නිරයේ නංවාලති. තෙ පනනනි යනු ඔවුහු බහුල වශයෙන් වර්ෂ දහස් ගණනක් රුක් අතු වල ලැග, දැවී, නැවත යමපල්ලන් විසින් කපා කොටා, සිට පෙරළා අවුත්, යටිකුරු හිස ඇතිව වැටෙත්. පුපු යන බොහෝකොට ඇත්තේනුයි. විනිවිදධංග යනු ඔවුහු එසේ වැටෙන කාලයෙහි සිට, යකඩ පොළොවෙන් හුලක් නැගිටිට ඔවුන්ගේ මතුකලය මැනවින් පිළිගනිති. ඔවුහු එවිට යට මාර්ගයෙන් නික්මෙත්.

ඔවුහු මෙසේ ආයුධ උල්වලින් විදින ලදුව කැගසමින් සයනය කරත්. දීඝං යනු සිහින නිසා, නිදි නොලබමින් දීර්ඝ වේලාවක් අවදියෙන් සිටිත් යන අර්ථයයි. තතො රතභා විවසනෙ යනු රාත්‍රීන්ගේ ඇවෑමෙන් බොහෝ කාලයක් ඉක්මවා සිටිත් යන අර්ථයයි. පවජජනනි යනු සැටයොදුනක් දිළිසෙන ලෝහ සැලියක් සැරසීමෙන් දිළිසීමෙන් යුක්ත ලෝහ රස පිරුණු ලෝදිය සැලියක් යමපල්ලන් විසින් දරුණු ලෙස පැසවත්. දුසසීලා යනු පරදාර සේවනයේ නිරත වූවෝ ය.

මෙසේ බෝසත්හු තෙමේ පරදාර සේවන, අනාවාර සේවනයේ යෙදුනවුන්ගේ පැසවන සීමිබලි නිරය පෙන්වා අනතුරුව හිමියන්ගේ වත් නැන්ද මාමලාගේ වත් පිළිවෙත් ආදිය නොපුරන්තවුන්ගේ පැසවන තැන් ප්‍රකාශ කරමින්, යාවාති යාව ආදිය ප්‍රකාශ කළහ. එහි අතිමඤ්ඤති යනු හිස ජාතකයේ කියන ලද ස්වාමීවත් නොකරන්නී ඉක්මවා සිතයි. ජෙඨ්ඨං වා යනු ස්වාමියා ගේ වැඩිමහල් සොයුරායි. නනඤුරං යනු ස්වාමියාගේ නැගනියයි. මොවුන්ගේ ද අනායන්ගේ ද අත්පා පිට සන්තර්පණය කිරීම ද, ආභාරපානාදිය පිළියෙළ කිරීමේ වත් නොපුරන්ති ඔවුන් කෙරෙහි ලජ්ජා-බිය නොඑලඹෙන්නී, ඔවුන් ඉක්මවා කටයුතු කරයි යනු ඇලා ද, අපායේ උපදියි. වංකෙන යනු, ඇගේ ස්වාමී

වත්පිළිවෙත් ආදිය නොපුරවන නිසා, ස්වාමියා ආදිහු අකෝෂ-පරිභව කොට නිරයේ උපන් බැවින් ලෝභ පඨවියේ හොවා යකඩ හුලකින් මුව විවරකොට බලයෙන් දිව අග උපදවත්. රැහැනක් බැඳීමෙන් බැරක න සහිතව ඇවිදිති. කිමිනං යනු කීමෙක් බර ප්‍රියේ ද මෙය කියන ලද්දේ වෙයි. මහරජ; ඒ අපායගාමී සත්ත්වයා මෙසේ අදිනු ලබන්නේ කමන්නේ බලයක් පමණ වූ දිව අග ආයුධවලින් සලකුණු කරන ලද තැන්වල හටගත් මහ නැවක් පමණ වූ මේ ශරීරය කුමක් නිසා බලහිද?

විඤ්ඤාපෙතුං න සකෙකා'ති යනු, යමපල්ලන් ඉල්ලනු ලබන්නේ ද කිසිම වස්තුවක් කියන්නට නොහැකි වෙයි. තපනෙ තපන යනු මෙසේ ඇය එහි බොහෝ වර්ෂ සිය දහස් ගණනක පැසවා නැවත තපන මහා අපායේ පැසවයි.

මෙසේ බෝසත්හු ස්වාමී වත් නැදීමයිලන්නේ වත් නොපුරන්නන්ගේ පැසවන නිරය පෙන්වා, දැන් උභරු ආදී වැද්දන්ගේ පැසවන නිරයන් දක්වමින් ඔරබහිකා යන ආදිය කීහ. එහි අවශේෂ වණණකාරකා යනු, කේළාමී කියන්නේ වෙති. බාරනදිං යනු මේ බැටළු ආදින් මරන්නා වූ මේ ආදී සැත් ආදියෙන් පෙළනු ලබන්නා වූ, අපායට වැටෙන්නාහු යන අර්ථයයි. සෙස්සෝ එළු බැටළු ආදින් පැසවන තැන් නිමිජාතකයෙහි කියන ලද පරිදි වන්නේය. කුටකාරී යනු හොර විනිශ්චය ආදිය ද, හොර කිරුම් මිනුම් ආදිය කරන්නවුන් ද එක්වීම ආදිය කියන ලදී. එහි හොර විනිශ්චය, කුට ක්‍රියාකාරකම් වැරදි මිනුම් ආදිය කරන්නවුන්ගේ පැසවන නිරය ආදිය නිමි ජාතකයෙහි පෙනෙන්නේ ය. වනං යනු වමනය කිරීමයි. දුරනතානං දුගතිභාවයට පත්වීමය. මෙය කියන ලදී. මහරජ, ඒ දුගති භාවයට පැමිණි සත්ත්වයෝ යකඩ කුළුණ මුදුනේ බිඳෙන කල්හි වමනය කරති. එවිට ඒ වමනය දිළිසෙන යකඩ කපොලුවලින් ඔවුනතර එකෙකුගේ මුඛයට දමති. මෙසේ ඔවුහු ඒ අනුන්ගේ වමනය අනුභව කරති. හේරණධකා යනු හිවල්ලයි. විපථජුමානං යනු යටට පිහිටි මුඛය ඇත්තේ හොවා සිටිකල්හි අදිනා ලද දිව ඇත්තේ ඔබ්මොබ අදිනු ලබන්නේය යන අර්ථයයි. මීගෙන යනු හුදකලාව ද පැන දුවන මුවන්ය යන අර්ථයයි. පකඛිනා යනුද එබඳු ආකාරයමයි. ගනනානෙ යනු යන්නා වූ ඔබලා. නිරසුසසදං යනු යට නිරයයි. පෙළෙහි වනාහි නිරයං අධො යයි ලියන ලද මේ නිරය වනාහි නිමි ජාතකයේ එන පරිද්දෙනි.

මෙසේ බෝසත්හු මෙපමණ නිරයන් පෙන්වා දැන් දෙව්ලොව විවරණය කොට, රජුට දෙව්ලොව පෙන්වමින් මෙසේ කීහ.

කරන ලද යහපත් ක්‍රියාවලින් සත්පුරුෂයා දෙව්ලොව යයි ඉඤ්ජා සහිත දෙව්වරු එහි වෙති. යහපත් ක්‍රියාවල ප්‍රතිඵල බලන්න.

මහරජ! නුඹට කියමි. රටෙහි අධිපතිතුමනි, සුවර්ත ධර්මයෙහි හැසිරෙව. යම්සේ මනාව පුරුදු කරන ලද ධර්මය පසුව පසුතැවිල්ල නූපදවා ද, එසේ සුවර්ත ධර්මයේ හැසිරෙනු මැනැවි.

එහි සනෙතා යනු කාය ආදියෙන් උපශාන්ත වූ, උදධං යනු දිව්‍ය ලෝකයයි. සහිඤ්ජා යනු ඒ ඒ රැඳෙන ශක්‍රයා සමග බෝසත්හු ඔහුට වාතුර්මහාරාජික දෙව්වරුන් බලන්න. සතරවරම් මහරජවරු බලන්න. තාවතිංසය බලන්න. ශක්‍රයා දෙස බලන්න. මෙසේ ඉන්ද්‍රයන් සහිත සියළුම දෙව්වරුන් ද, බ්‍රහ්මයා සහිත දෙව්වරුන් ද පෙන්වමින් මේ යහපත් ක්‍රියා කරන්නන්ගේ ප්‍රතිඵලයයි. මේ ඵලය යයි දැක්විය. තං තං බ්‍රෑමී යනු ඔවුන් කෙරෙන් එය කියමි. ධම්මං යනු මෙතැන් පටන් ප්‍රාණඝාතාදි පංචවිධ වෛරයන් පහකොට දානාදි පින්දහම් කරව යනුයි. යථා තං සුවිණණං නානු තපෙපය්‍ය යනු යම්සේ ඒ දානාදි පින්කම් ආදි යහපත් ක්‍රියා ද, පීතෘඝාතක කර්ම නිසා, පසුතැවිල්ල ද වසාලීමට සමර්ථ බැවින් එහි නොතැවිය යුතු වන්නේ ය. එසේ ඒ යහපත් ක්‍රියාවල හැසිරෙන්න. බොහෝ පින් කරවවයි යන අර්ථයයි.

හෙතෙම බෝසතුන්ගේ ධර්ම කථාව අසා එතැන් පටන් ආස්වාදයක් ලැබ ගත්තේය. බෝසත්හු වන කිසියම් කාලයක් එහි වැඩ සිට, තමන් වාසය කරන ස්ථානයට ම ගිය සේක.

ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර පා, මහණෙනි, දැන් පමණක් නොව පෙරත් මා විසින් මොහු අස්වසන ලද්දේ යයි පවසා ජාතකය නිමාවට පත්කළ සේක. එකල රජු අපාසන්න රජතුමා විය. ඍෂි සමූහයා බුදු පිරිසයි. සංකීච්ච පණ්ඩිතයා නම් මම වෙමි යනුවෙනි.

සංකීච්ච ජාතකය නිමි.
සැටවෙනි නිපාතය නිමි.

20-1

ඉදං තෙ රට්ඨං යන මෙය ශාස්තෘෂ්ඨ වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් කලකිරුණු හික්කුචක් අරභයා වදාළ සේක.

සැවැත්නුවර වැසි එක් කුලපුත්‍රයෙක් ශාසනයේ සෙනෙහස උපදවා (හෘදය-උරං) පැවිදි වූයේ, එක්දිනක් සැවැත්නුවර පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නේ එක් අලංකාර ස්ත්‍රියක දැක යහපත් නිමිති ගැනිම් වශයෙන් බලා, කෙළෙසින් මඩනා ලදුව ඇල්මෙන් තොරව වාසය කෙළේය. හේ දිගුවූ කෙස් නිය ඇත්තේ, වැහැරී ගිය සිවුරු දරන්නේ පඬුවන් පැහැයෙන් යුක්ත වූයේ, නහර ඉලුප්පුණු සිරුරක් ඇත්තේ විය. දේව ලෝකයෙන් චුතවන්නා වූ, දේවපුත්‍රයන්ගේ පූර්ව නිමිති පහක් ප්‍රකට වෙයි. මල්මාලාවෝ මිලාන වෙති. වස්ත්‍ර කිළිටි වෙයි. ශරීරයේ දුර්නිමිති පහළ වෙයි. කිහිලි දෙකෙන් ඩහදිය වැගිරෙයි. දෙවියා දිව්‍ය ආසනයේ නො ඇලෙයි. එපරිද්දෙන් සසුනෙන් චුතවන ධර්මයක් මෙන් කලකිරුණු හික්කුච්ච පූර්ව නිමිති පහක් ප්‍රකට වෙයි. ශ්‍රද්ධා නැමැති පුෂ්පයෝ මිලාන වෙති. වස්ත්‍ර නැමැති ශීලය කිළිටි වෙයි. ශරීරයේ මකු බවින් නුගුණ පැතිරෙමින් විරූප බවට පැමිණෙයි. කෙළෙස් නැමැති ඩහදිය වැගිරෙයි. ආරණ්‍යයේ වෘක්ෂ මූලයේ ශුන්‍යාගාරයේ හිදීමට සිත් නොඇලෙත්. ඔහුට ද එම නිමිති ප්‍රකට විය. ඉක්බිති හික්කුචු ඔහු ශාස්තෘෂ්ඨ සමීපයට පමුණුවා ස්වාමීනි, මේ හික්කුච කලකිරුණු ස්වභාව ඇත්තේ යයි දැක්වූහ. ශාස්තෘෂ්ඨ වහන්සේ, "මහණ, නුඹ කලකිරුණේ සත්‍යයදැ"යි විචාරා ස්වාමීනි, සත්‍යය යැයි කී කල්හි මහණ, කෙළෙස් වසඟයට නොයන්න. ස්ත්‍රිය නම් පවිකාරියකි. ඇ කෙරෙහි බඳනා ලද සිත දුරුකරව. ශාසනයේ ඇලෙන්න. ස්ත්‍රිය කෙරෙහි බැඳුනු සිත නිසා තේජස් වී වූත් තේජසින් පිරිහෙති. පෞරාණික පඬිවරු ස්ත්‍රිය කෙරෙන් තේජස් විරහිතව සිට නොයෙක් විපත්තියට පැමිණියාහු යයි වදාරා අතීතයී ගෙනහැර පෙන්වීය.

අතීතයේ මල්ල රට කුසාවතී නම් රාජධානියේ ඔක්කාක නම් රජ දැහැමින් රාජ්‍යත්වය කෙළේය. ඔහුගේ දහසය දහසක් ස්ත්‍රීන්ගේ ජ්‍යෙෂ්ඨ තැනැත්තිය වූ සීලවතී නම් අගමෙහෙසියක් වූවාය. ඇය පුතකු හෝ දුවක නොලැබුවාය. ඉක්බිති ඒ නගර වැසියෝ ද, රට වැසියෝ ද, රජමිදුල දොරටුවේ රැස්ව රට නැසෙන්නේයයි රට විනාශ වන්නේයයි

කියමින් උද්ඝෝෂණය කළහ. රජු සීමැදුරු කවුළුව විවර කොට, මා රාජ්‍යය කරවන කල්හි අධාර්මිකයෙක් නම් නැත. කුමක්හෙයින් උද්ඝෝෂණය කරන්නාහුදැයි විචාළේය. දේවයන් වහන්ස, සත්‍යයකි. අධාර්මිකයකු නැත. නමුත් වංශය රකින්නා වූ පුත්‍රයකු තොපට නොවේ. අන්‍යයන් රාජ්‍යය ගෙන විනාශ කරන්නාහුය. එහෙයින් දැනුමින් රාජ්‍යය කරන්නට සමත් පුතකු ප්‍රාර්ථනා කරන්නැයි පුතකු ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ කුමක් කරමිද? පළමුව එක් සතියක් කුඩා නාටකයක් ද, ධර්ම නාටකයක් ද කොට ඉදින් ඇය පුතකු ලබන්නේ නම් හොඳයි ඉදින් පුතකු නොලබන්නී නම් මධ්‍යම නාටකයකින් අනතුරුව ජ්‍යෙෂ්ඨ නාටකයක් ද, ඒකාන්තයෙන්ම මෙපමණ ස්ත්‍රීන් අතර එක් පින්වත් ස්ත්‍රියක් පුතකු ලබන්නියැයි ඔවුන්ගේ වචනයෙන් රජු එසේ කොට සත්වන දවසේ සුවසේ සතුටුවී, පැමිණි පැමිණි අයගෙන් විචාළේය. කෙසේද? නුඹලා පුතකු ලැබුවේද, සියළු ස්ත්‍රීහු "නොලැබුවෙමු දේවයන් වහන්ස" යයි කීවාහුය.

රජුද මට පුතකු නො උපදී යයි නො සතුටු සිත් ඇත්තේ විය. නගරවැසියෝ නැවත එසේම උද්ඝෝෂණය කළහ. රජු; (නුඹලා) කුමක් නිසා උද්ඝෝෂණය කරවුද? මා විසින් ඔබලාගේ වචනයෙන් නාටක ද විසඳන ලදී. එක ස්ත්‍රියකවත් පුතකු නො ලබයි. දැන් කුමක් කරමුදැයි කීය. දේවයන් වහන්ස, මැලා දුශ්ශීල වන්නාහුය. පින් මදය. මැලාට පුත්‍රලාභය පිණිස පින් නැත. නුඹලා මැලා ඇතැමෙක් පුතකු නොලබන කල්හි උත්සාහයෙන් අඩු බවක් නොලබාවා. තොපගේ අග මෙහෙසිය වූ සීලවතී දේවිය සීල සම්පන්න වේ. ඇය විසඳවූ, ඇය පුතකු ලබන්නීය. ඔහු මැනවැයි පිළිගෙන ඉන් සත්වෙනි දවසෙහි රජු සීලවතී දේවියට ධර්ම නාට්‍යයක් කොට විසඳන්නේය. මිනිස්සු එක්රැස් වෙන්වා'යි බෙරහඬ නංවා සත්වෙනි දිනයේ දේවිය, අලංකාරයෙන් සරහා රාජ මන්දිරයෙන් බස්සවා, විසඳීය. ඇයගේ සිල් තේජසින් ශක්‍රයාගේ භවන උණු විය. ඔහු මේ කීමෙක්දැයි, ආචර්ජනය කරන්නේ, දේවියට පුතකු ප්‍රාර්ථනා කරන බව දැන මා විසින් මැයට පුතකු දෙන්නට වටී, දිව්‍යලෝකේ මැයට සුදුසු පුත්‍රයෙකු ඇත්තේදැ'යි සොයන්නේ බෝධිසත්ත්වයන් දිවිය.

ඔහු වනාහි එදින තව්නිසා භවනයේ ආයුෂ ඝණය කොට යළිත් දෙව්ලොව උපදිනු කැමැත්තේ විය. ශක්‍රයා ඔහුගේ විමන් දොරටුව ළඟට ගොස්, ඔහු කැඳවා නිදුකාණෙනි, ඔබ මිනිස්ලොවට ගොස් ඔක්කාක රජුගේ අගමෙහෙසියගේ කුසයෙහි පිළිසිඳ ගන්නට වටී යයි කැමති

කරවා අනෙක් දේවපුත්‍රයෙකු වෙත ගොස් ඔබද මැයගේ පුතා වන්නේ යයි පවසා කිසිලෙසකින් හෝ ඇගේ ශීලය නොබිඳවෑයී, මහලු බමුණකු විලාශයෙන් රජ මැදුරට ගියේය.

මහජනයා ද ස්නානය කර අලංකාර වූයේ 'මම දේවිය ගෙන යන්නෙමි'යි 'මම දේවිය ගෙන යන්නෙමි'යි රජදොරටුව වෙත රැස්වී, ශක්‍රයා ද දැක නුඹ කුමක් සඳහා ආවෙහිදැයි පරිභව කෙළේය. ශක්‍රයා; කුමක් නිසා නුඹ මට ගරභවිද? ඉදින් මගේ සිරුර දිරාගිය නමුත් රාගය නොදිරයි. ඉදින් සීලවතිය ලබන්නෙමි නම් ඇය රැගෙන යෑමට ආවේ වෙමි යි පවසා තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් සියළු දෙන ඉදිරියේ පෙනී සිටියේය. අන්‍යයෝ ඔහුගේ තේජසින් ඉදිරියේ සිටීමට නොහැකි විය. හෙතෙම සියළු අලංකාරයෙන් සැරසී රජ මැදුරෙන් නික්මෙන විට ම අතින් අල්ලාගෙන ගියේය. ඉක්බිති හේ ඒ ඒ තැන සිටියහු ගැරහීය. පින්වත් මහලු බමුණ, බලවී මෙබඳු උතුම් රූපශ්‍රීයෙන් යුතු දේවිය රැගෙන යයි. තමාගේ යුක්තිය නොදනියි. දේවියද මහල්ලා මා රැගෙන යයි යනු යයි පිළිකල් නො කරයි. හැර නො යයි. රජු ද වාකවුළුවේ සිට කවරෙක් දේවිය ගෙන යයි දැයි බලන්නේ, එය දැක අසතුටට පත්විය.

ශක්‍රයා ඇය රැගෙන නගර දොරටුවෙන් නික්ම දොරටුව සමීපයේ එක් ගෘහයක් මැවීය. විවෘත වන දොරටුව ප්‍රකට වන අටැස් දොරටුවක් වී. ඉක්බිති ඔහුගෙන් ඇය "මේ ඔබේ නිවෙසදැයි" විචාළාය. හෙතම, "එසේය සොඳුර", පෙර මම එක්කෙනෙක්මි. දැන් අපි දෙදෙනෙකි. "මම පිඬු පිණිස හැසිර සහල් ආදිය රැගෙන එන්නෙමි. නුඹ, මේ දරමැස්සේ වැදහොවැ (නිදාගනුවයි) කියා, ඇගේ හිස්මුදුන අතින් පිරිමදිමින් දිව්‍ය ස්පර්ශය පතුරුවා එහි හිඳුවීය. ඇය දිව්‍ය ස්පර්ශයෙන් සිහිය නැති විය. ඉක්බිති හේ තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් තව්තිසා භවනට ගෙනගොස් අලංකාර වූ විමානයේ, දිව්‍ය යහනාවේ හෙවිය. ඇය සත්වෙති දිනයේ අවදිව, ඒ සමීපත් දැක, හෙතෙම බ්‍රාහ්මණයකු මනුෂ්‍යයකු නොව, ශක්‍රයා යයි දැනගත්තාය.

ශක්‍රයා ද, එසමයේ පරසතු ගසක් මුල දිව්‍ය නළුවන් පිරිවරා හුන්නේ විය. ඇය ඔහු දැක, යහනෙන් නැගිට ඔහුගේ සමීපයට ගොස් වැද එකත්පස්ව සිටියාය. ඉක්බිති ශක්‍රයා, "නිට වරයක් දෙන්නෙමි, දේවියනි, එය ගනුවයි" කීවේය. "එසේ වීනම් දේවයන් වහන්ස, මට පුත්‍රයෙක් දෙනු

මැනවි." "දේවිය, ඔබට මම එක පුතකු නොව දෙදෙනෙක් දෙන්නෙමි. ඔවුනතර එකකු ප්‍රඥාවන්තයෙකු වන්නේය. රූප සම්පත් නොවන්නේය. එකකු රූපසම්පත් ඇත්තෙකි. ප්‍රඥාව නොවන්නේය. ඔවුනතර කවරෙකු පළමුව කැමැත්තෙහිද?" දේවයන් වහන්ස, ප්‍රඥාවන්තයා දේවයනියි, ඔහු යහපතැයි පවසා, ඇයට, කුසතණ ද, දිව්‍යවස්ත්‍ර ද, දිව්‍ය සඳුන් ද, දිව්‍ය පරසකු මල් ද, "කෝකනද" නම් විණාවද දී, එය රැගෙන රජුගේ යහන් ගෘහයට වැද, රජු සමග එකම යහනාවක භොවා ඇගිලි අගිත් ඇගේ නාහිය පිරිමැද්දේය. එකෙණෙහි බෝධිසත්වයෝ, ඇගේ කුසෙහි, පිළිසිඳ ගත්තේය. ශක්‍රයාද සිය මන්දිරයටම ගියේය. නුවණැති දේවිය ගැබෙහි පිහිටි බව දැනගත්තීය. ඉක්බිති ඇය රජු පිබිදුනු බව දැක කවරකු විසින් පමුණුවන ලද්දේදැයි විචාළේය. "දේවයන් වහන්ස, ශක්‍රයා විසින්ය." "මම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන්ම එක් මහලු බමුණකු ඇය රැගෙන යනවා දුටුවෙමි. කුමක් නිසා මා රවටන්නෙහිද?" "රජතුමනි, අදහන්න. ශක්‍රයා මා රැගෙන දිව්‍යලෝකයට ගෙන යන ලදී." "දේවියනි, නොඅදහන්නේ නම්." ඉක්බිති ඔහුට ඇය ශක්‍රයා විසින් දෙන ලද කුසතණ පෙන්වා, අදහන්නැයි කීවාය. රජතුමා; කුසතණ නම්, ඕනෑම තැනකින් ලබාගත හැකි" යයි විශ්වාස නොකළේය. ඉක්බිති ඇය ඔහුට දිව්‍යවස්ත්‍ර ආදිය පෙන්වීය. රජතුමා ඒවා දැක, විශ්වාස කොට "සොඳුර, ශක්‍රයා ඔබට එහි පමුණුවා පුත්‍රයෙකු ලබන ලද්දේ ද, නැත්දැයි විචාළේය."

"මහරජ; ලබන ලද්දේය. මට ගැබක් පිහිටියේය." ඔහු එය අසා සතුටු වූයේ, ඇයට ගැබ් පෙළහර දුන්නේය. ඇය දස මාසයක් ඇවෑමෙන්, පුත්‍රයෙකු වැදුවාය. ඔහුට වෙනත් නමක් නොතබා කුසතණ යන නම ම තැබූහ. කුස කුමාරයා පියවර තබන කල්හි, අනෙක් දේවපුත්‍රයා ද, ඇගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගත්තේය. දස මසක් පිරිපුන් වූයේ පුතකු වැදුවාය. ඔහුට ජයම්පති යයි නම් කළහ. ඔවුහු මහත් යසසින් වැඩුණාහ. බෝධිසත්වයෝ, ප්‍රඥාවන්ත වූයේ ගුරුවරයකුගේ සම්පයේ කිසිම ශිල්පයක් නොහදාරා, තමන්ගේ ප්‍රඥාවෙන් සියලු ශිල්පවල පරතෙරට පැමිණියේය.

ඉක්බිති ඔහුට සොළොස්වස් කාලයේ රජතුමා, රාජ්‍යය දෙනු කැමැත්තේ දේවිය අමතා, "සොඳුර, ඔබගේ පුතුව රාජ්‍යය පවරා දී නාටකයන්ට උපස්ථාන කරමු. ජීවත්වන කාලයේ ම ඔහු රාජ්‍යයේ පිහිටි බව බලන්නෙමු. මුළු දඹදිව් තලයේ ම යම් රජකෙනෙකුගේ දුවක් කැමැති වේද? ඇය මෙහි පමුණුවා ඔහුට අග්‍රමහේෂිකාව කරන්නෙමු. ඔහුගේ

සිහිවිලි අදහස දැනගනුව. කවර රාජ දියණියක රුවි කරහිදැ"යි කීවේය. ඇය යහපතැයි පිළිගෙන, කුමාරයාට මේ පුවත දන්වා, සිත් දැනගෙන එවයි. එක් පරිවාර සේවිකාවක යැවීය. ඇය ගොස් ඔහුට ඒ පුවත දැන්වූවාය. එය අසා බෝසත් මෙසේ සිතුවේය. "මම රූප සම්පත් නොමැත්තෙක්මි. රූපසම්පන්න රාජ දියණියක් ගෙන එන ලද්දේ නමුත් මා දැක "මේ කිම විරූපී වූවකුය"යි පලායන්නීය. ඉක්බිති අපට ලජ්ජාවක් වන්නේය. මා ගෘහවාසයේ විසීමෙන් ඇති එලය කිම. මව්පියන්ට උපස්ථාන කොට ඔවුන්ගේ ඇවෑමෙන් නික්ම පැවිදි වන්නෙමි"යි යනු හෙතෙම "මට රජකමින් එලක් නැත. නාටකවලින්ද වැඩක් නැත. මම මව්පියන් ඇවෑමෙන් පැවිදි වන්නෙමි"යි කීවේය.

ඇය එය අසා, අවුත් ඔහුගේ කථාව දේවියට දැන්වූවාය. දේවිය ද රජුට දැන්වූවාය. රජු එය අසා නොසතුටට පත්ව, නැවත කිහිප දිනක් ඇවෑමෙන් හස්තක් යැවීය. ඔහුත් ප්‍රතිකෂේප කළේමය. මෙසේ තෙවෙනි වර දක්වා ප්‍රතිකෂේප කොට සතරවෙනි වාරයේ මෙසේ සිතුවේය. මව්පියන් සමග කෙලින්ම ප්‍රතිකෂේප කිරීම නුසුදුසුය. උපායක් කරන්නෙමියි ඔහු ජ්‍යෙෂ්ඨ රත්කරුවා කැඳවා, බොහෝ රන් දී, එක් ස්ත්‍රී රුවක් කරවවයි ඔහු යොදවා ඔහු ඉවත්ව ගියකල්හි, වෙනත් රන් ගෙන තෙමේ ස්ත්‍රී රුවක් කළේය. බෝසතාණන්ගේ අදහස නම් සමෘද්ධ වේ. ඒ රන් රූපය දිවෙන් වර්ණනා කළ නොහැකි ස්වභාවයේ එකක් විය. ඉක්බිති බෝසත් තෙම හොඳින් පෙරවා සිරියහනේ නැබ්බවිය. හෙතෙම රත්කරු ජ්‍යෙෂ්ඨයා විසින් ගෙනඑන ලද, රූපය දැක ඔහුට ගර්භා කොට යව; අපගේ සිරියහන් ගබඩාවේ තබන ලද රූපය ගෙන එවයි කීවේය.

හෙතෙම සිරියහන් ගැබට පිවිස, එය දැක කුමාරයා සමග අභිරමණයේ නිරතවීමට එක් දේව අප්සරාවියක් ආවා යයි අත දිගු කිරීමට නොහැක්කේ නික්ම, දේවයන් වහන්ස; සිරියහන් ගබඩාවේ ආර්යාව තනිවම සිටියාය. රැගෙන ඒමට සමීපවීමට නොහැක්කෙමියි කීවේය. දරුව යව; රන්වලින් මවන ලද රන්රුවකි. එය මා විසින් කරන ලද්දකි. එය රැගෙන එවයි යළිත් යැවීය. ඔහු ගෙනාවේය. කුමාරයා රත්කරු විසින් කරන ලද, රූපය රන්ගැබක තබා තමන් විසින් කරන ලද්ද අලංකාර කොට, රථයේ තබා මව සමීපයට යැව්වේය. "ඉදින් මෙබඳු වූ ස්ත්‍රියක් වන්නේ නම් මම ගිහිගෙය වාසය කරන්නෙමි"යි කීවේ ය.

ඇය ඇමතිගේ කැඳවා "දැරුවනි; මගේ පුතා මහා පින්වත්තය. කුසලතා ඇත්තිය, සුදුසු කුමාරිකාවක ලබන්නේය. නුඹලා, මෙබඳු රූ ඇත්තියක ලබන්නේ නම් ගනිවි. මේ රූපය සැඟවුණු යානයේ තබා, මුළු දඹදිවම හැසිරෙන්නෝ යම් රජෙකුට, මෙබඳු රූ ඇති දුවක ලබනුද, ඔහුටම එය දී, ඔක්කාක රජ නුඹලා සමග ආවාහ-විවාහ කරන්නේ යයි දින නියමකොට එවී" යයි කීවාය. ඔවුහු යහපතැයි එය රැගෙන මහත් පිරිවරින් නික්ම, හැසිරෙන්නෝ යම් රාජධානියකට පැමිණෙන්නද? එහි සවස් කාලයේ මහජනයා එක්රැස්වන ස්ථානයේ රූපය වස්තූ මල් ආදියෙන් අලංකාරකොට රන්සිවිගෙයක නංවා තොටුපළ මාර්ගයේ තබා, තෙමේ ඉවත්වී, යන එන අයගේ කථා ඇසීමට එක්තැනක සිටිත්. මහජනයා එය බලා රන් රූපයක් යන හැඟීම නොකියා මේ මිනිස් ස්ත්‍රියක් හා සමාන වූ දිව්‍ය අප්සරාවක මෙන් අතිශයින් හොඳතා වේ. කුමක් නිසා මෙහි සිටිනුයේදැයි, කොතනින් ආවේදැයි අපගේ නගරයේ මෙබඳු රූපයක් නැතැයි, වර්ණනා කරන්නේ නික්ම යති. ඒ අසා ඇමතියෝ ඉදින් මෙහි, මෙබඳු රූ ඇති දැරියෝ වන්නේ නම් අසවල් රාජ දියණිය මෙන්, අසවල් ඇමති දියණිය මෙන් වන්නේ යයි කියන්නාහුය. ඒකාන්තයෙන් මෙහි මෙබඳු රූපයක් නැතැයි එය රැගෙන වෙනත් නගරයකට යති. ඔවුහු මෙසේ සැරිසරන්නේ අනුපිළිවෙළින් මදුරට සාගල නුවරට පැමිණියහ.

එහි මදු රජුගේ දුවරූ-අටදෙනා, උතුම් රූපශ්‍රීයෙන් යුක්ත වූයේ දිව්‍ය අප්සරාවෝ හා සමානය. ඇලා සියලු දෙනාට ම ජ්‍යෙෂ්ඨ වූ, ප්‍රභාවතී නම් වූවාය. ඇගේ සිරුරින් ළහිරු රශ්මිය මෙන් ප්‍රභාවයක් නික්මෙත්. අඳුරෙහිදී පවා සතර රියන් ගැබ්දී පවා පහන් ආලෝකයක් අවශ්‍ය නොවේ. සියලු ගැබ එකම ආලෝක ධාරාවකින් යුක්ත වෙයි. ඇගේ කිරි මව වනාහි, කුදුය. ඇ ප්‍රභාවතීය කවා පොවා ඇගේ හිස ස්නානය පිණිස වර්ණදාසීන් අටදෙනෙකු විසින් කළ අටක් ගෙන්වාගෙන සවස් කාලයේ පැන් ඇති තැනට යති. තොටුපොළ මාර්ගයේ තුබූ ඒ රූපකය දැක, ප්‍රභාවතී යන හැඟීමෙන් මේ දුර්විනිත තැනැත්තිය, හිස නාවන්නෙමිසි අපව ජලය පිණිස යවා, පළමුව අවුත් තොටුපළ මාර්ගයේ සිටියා යැයි කිපී කුලයට ලජ්ජා කිරීමට පළමුව ඇවිත් සිටියාදැයි ඉදින් රජු දන්නේ නම්, අපව නසන්නේ යයි කියා අතින් කම්මුලට පහර දුන්නේය. අත්ල පැලෙන ප්‍රමාණයෙන් හටගන්නේ යයි කියා ඉක්බිති රන් පිළිමයක් යැයි දැන, සිනහසෙමින් වර්ණ දාසීන්ගේ සම්පයට යන්නී

බලවූ මගේ වැඩ. මගේ දුවයයි යන හැඟීමෙන් පහරක් දුන්නෙමි. මගේ දුව සමීපයේ කුමක් මාහැඟිදැයි, හුදෙක් මගේ අත හිරි වැටුනේ යයි කිය.

ඉක්බිති එතැනට රාජ දූතයෝ පැමිණ මගේ දුව නුඹට වඩා අතිශයින් රූපවත් යයි කියත්. කුමක් නම් කියහිද? මදු රජුගේ දියණිය ප්‍රභාවති නම් වූවා, මේ රුව ඇගේ සොළොස් කලාවෙන් කලාවක් තරම්වත් අනර්ඝ නොවේ. ඔවුහු සතුටු සිතින් රාජ දේවාරයට ගොස් ඔක්කාකරජුගේ දූතයෝ යැයි දොරටුවේ සිටිති යයි දැන්වූහ. රජ අසුනින් නැගිට සිටිවනම කැඳවූ යයි කිය. ඔවුහු පිවිස රජුට වැඳ මහරජකුමනි, අපගේ රජකුමා, නුඹ වහන්සේගේ සුවදුක් විචාරන්නේ යයි පවසා කරන ලද සත්කාර සම්මාන ඇත්තේ, කවර අර්ථයකට පැමිණියේදැයි විචාරා, අපගේ රජුගේ සිංහයකු වැනි කුස කුමාර නම් පුතණුවන්ට රජු රාජ්‍යය දෙනු කැමැත්තේ අපව නුඹලාගේ සමීපයට යැවීය. නුඹලාගේ දියණිය වූ ප්‍රභාවතිය ඔහුට දෙවි මෙයද රන් පිළිමය හා සමාන දියයුතු වස්තුවද ගන්න යයි ඒ රූපය ඔහුට දුන්න. හෙතෙම ද මෙබඳු ආකාර වූ මහරජකු සමග විවාහ මංගලයක් වන්නේ යයි සතුටු සිතැත්තෝ පිළිගත්තේය.

ඉක්බිති ඔහුට දූතයෝ මෙසේ කීහ. මහරජ; අප විසින් ප්‍රමාද කරවීමට නොහැකිය. කුමාරිකාව ලබන ලද බව රජුට දැනුම් දෙන්නෙමු. ඉක්බිති ඔහු පැමිණ ඇය රැගෙන යන්නේ ය.

ඔහු යහපතැයි පිළිගෙන ඔවුන්ට සත්කාර කොට පිටත් කළේය. ඔවුහු ගොස් රජුට ද, දේවියට ද දැන්වූහ. රජු මහත් පිරිවරින් කුසාවති නුවරින් පිටත් වී අනුපිළිවෙළින් සාගල නුවරට පැමිණියේය. මදුරජු පෙර ගමන්කොට ඒ නගරයට පිවිසවා මහත් සත්කාර කෙළේය. සීලවතී දේවිය නුවණැති බැවින් කවරෙක් දනිහිද, කුමක් වන්නේද, එකක් දෙකක් ඇවැමෙන් මදු රජුනට කීවාය. මහරජ, ලේළිය දකිනු කැමැත්තෙමි. එහු යහපතැයි පිළිගෙන කැඳවීය. ප්‍රභාවතී සියළු අලංකාරවලින් සැරසී දාසී සමූහයා පිරිවරා අවුත් නැන්දනිය වැන්දාය. ඇය මැය දැක, සිතිය, මේ කුමාරිකාව මනා රූ ඇත්තිය. මගේ පුතා විරූපී ය. ඉදින් මැය, ඔහු දකින්නේ නම් එක දවසකත් නො වැස පලා යන්නීය. උපායක් කරන්නෙමි යි ඇය මදු රජුන් අමතා මහරජ; ලේළිය මගේ පුතාට සුදුසුය. තව ද අපගේ කුල ප්‍රවේණිගතව වූ චාරිත්‍රයක් ඇත. ඉදින් මැය ඒ චාරිත්‍ර අනුව පවතින්නේ නම් ඇය ගෙනයන්නෙමි යි කීවාය. ඔබගේ චාරිත්‍ර

මොනවාද? අපගේ වංශයෙහි එක් ගැබක් පිහිටන තෙක් දිවා කාලයේ සැමියා බැලීමට නො ලබයි. ඉදින් මැය එසේ කරන්නේ නම් රැගෙන යන්නෙමිසි. රජතුමා, දරුව, කිම හැකිවන්නේද? එසේ කිරීමට දුවගෙන් විචාලේය. ඇය එසේය පියාණනිසි කීවාය.

ඉක්බිති ඔක්කාක රජු මදු රජුට බොහෝ සම්පත් දී, දූතයන් පිටත් කළහ. මදු රජුද මහත් පිරිවරින් දුව පිටත් කළේය. ඔක්කාක රජු කුසාවති නුවරට ගොස් නුවර අලංකාර කොට සියලු බන්ධන මුදා, පුතුව අභිෂේක කොට ප්‍රභාවතිය අග මෙහෙසිය කොට කුසරජුට පැමිණේවායි බෙරහඬ නැටීය. සියලු දඹදිව වැසි රජවරු යමෙකුට දුවරු ඇන්ද, ඔවුහු කුසරජුට දුවරු යැවූහ. යමෙකුට පුත්තු සිටිත්ද ඔවුහු ඔහු සමග මිත්‍රභාවය කැමති වන්නාහු පුතුන් උපස්ථායකයින් කොට යැවූහ.

බෝධිසත්ත්වයන්ගේ නාටක පිරිවර මහත් විය. මහත් යසසින් රාජ්‍යය කරවීය. ප්‍රභාවතිය ඔහු දවල් කාලයේ දැකීමට නො ලබයි. ඔහු ද, දවල් දැකීමට නො ලබයි. දෙදෙනාම රාත්‍රියේ දැකීම ම වෙයි. එහිද ප්‍රභාවතියගේ ශරීර ප්‍රභාවද, බොහෝ පැතිරුණේ විය. බෝධිසත්ත්වයෝ ද සිරියහනින් රාත්‍රියේම නික්මෙයි. ඔහු කිහිප දිනක්ම ඇවෑමෙන් ප්‍රභාවතිය දවල් දකිනු කැමැත්තේ මවට දැන්වීය. ඇය, දරුව, එය රුවි නොකරව. යම්තාක් එක පුතකු ලබයිද එවිට පැමිණෙව. ප්‍රතිකෂේප කළාය. ඔහු නැවත නැවත ඉල්ලීය.

ඉක්බිති ඇය ඔහුට මෙසේ කීවාය. එසේනම් ඇත්හලට ගොස් ඇත්ගොව්වකු වේශයෙන් සිටුව. මම ඇය එතැනට පමුණුවන්නෙමි. එවිට ඇයව තෙත් පුරා දැකගත හැකිවන්නීය. තමන්ව නොපෙනී සිටුව. ඔහු යහපතැයි පිළිගෙන ඇත්හලට ගියේය. ඉක්බිති ඔහුගේ මව ඇත්හල අලංකාර කොට ප්‍රභාවති එන්න, ස්වාමියාගේ ඇතුන් බලන්නෙමු. එහි පමුණුවා මේ අසවල් ඇතා මේ අසවල් ඇතා යයි ඇයට පෙන්වීය. ඉක්බිති රජු එහි ඇය මව පසුපසින් යනවා දැක ඇත්ගොව්වකු විලාශයෙන් අලිබෙට්ටකින් පිටට පහර දුන්නේ ය. ඇය කිපුණේ රජු ලවා ඔබේ අත සිදුවන්නෙමිසි කියා දේවිය කැගැසුවාය. රජ මව දරුව, නොකිපෙවයි ලේලිය අස්වසා පිට පිරිමැද්දාය. යළිත් ඇය දකිනු කැමැතිව අස්ව ශාලාවේ අසරුවකු විලාශයෙන් ඇය දැක එසේම අස්ව වසුරු පිඩකින් පහර දුන්නේය. එදින ද ඇය කිපුණේ නැන්දණිය අස්වැසුවාය.

යළි දිනෙක ප්‍රභාවතිය බෝසතුන් දකිනු කැමැත්තේ නැන්දනිය අමතා ඔබට එය කිරීමට නුසුදුසුයයි ප්‍රතිකේෂප කළෝ යළි යළිත් ඉල්ලීය. ඉක්බිති ඇය ඇට මෙසේ කීවාය. එසේ විනම් හෙට මගේ පුතා නගරය ප්‍රදක්ෂිණා කරන්නේ ය. නුඹ සීමැදුරු කවුළුව විවරකොට ඔහුව බලන්නැයි. එසේ ද කියා දෙවන දවසේ නගරය අලංකාර කොට ජයම්පති කුමරු රජුගේ විලාශයෙන් අලංකාරකොට ඇතු පිට හිඳුවා, බෝධිසත්ත්වයන් පසුපස ආසනයේ වඩා හිඳුවා නගරයට ප්‍රදක්ෂිණා කරවා ප්‍රභාවතිය ද රැගෙන සීමැදුරු කවුළුවේ සිට ඔබගේ ස්වාමියාගේ ශ්‍රී සෞභාග්‍යය බලව යයි කීවාය. ඇය මට සුදුසු ස්වාමියෙකු ලබන ලද්දේ යයි සතුටු සිතන්නේ විය.

එ දවස බෝසත්හු ඇත් ගොව්වකු විලාශයෙන් ජයම්පති කුමරු පසුපස ආසනයේ වඩා හිඳුවා අභිප්‍රායෙන් ප්‍රභාවති බලන්නේ අත් විකාර විලාශයෙන් සිතේ කැමැති පරිදි ක්‍රීඩාද දැක්වීය. ඇතාගෙන් ඉවත්ව ගිය කල්හි රජ මව ප්‍රභාවතියගෙන් විචාළාය. දරුව, නුඹ ස්වාමියා දුටුවේද? ඇය එසේය ආර්යාවනි, පසුපස ආසනයේ හුන්නේ ඇත්ගොව්වා අතිශයින් දුර්වතීත වෙයි. මට අතපය විකාර ද දැක්වීය. කුමක් හෙයින් මේ ආකාර අවාසනාවන්තයකු රජුගේ පසුපස ආසනයේ වඩා හිඳුවාහුද. දරුව රජුගේ පසුපස ආසනයේ රැකවලකු නම් කැමති විය යුතුය ඇය සිතුවාය. මේ ඇත් පාලකයා අතිශය නිර්භීතය. රජු රජු යයිද නොසිතයි. මේ කුසරජු ඒකාන්තයෙන් අතිශය විරූපියකුම වන්නේය. ඒ නිසාම ඔහු මා නොදකින්නේ ය යනුයි. ඇය ටිකක් කණට ළංවී මෙසේ කීවාය. මැණියනි, ඔබ කුසරජ මුල් ආසනේ හුන්නේද, නැතහොත් පසුපස ආසනයේ හුන්නේදැයි දන්නෙහිද? කෙසේ මම දැන ගන්නෙමිද? ඉදින් ඔහු රජ වන්නේ නම්, පළමුව ඇත් පිට යන්නා බසින්නේය. මේ හැඟුමෙන් දැනගන්නේය. ඇය පැමිණ එකත්පසක හුන්නේ ම පළමුව බෝසත් බසිනවා දුටුවේය. පසුව ජයම්පති කුමරා. බෝධිසත්ත්වයෝද ඔබ්-මොබ බලමින් කුදා දැක මේ නම් කරුණින් මැය පැමිණි බව වන්නේ යයි දැන හේ කැඳවා මේ අතරතුර ප්‍රභාවතිට කථා නොකළවයි දැඩිකොට නියෝග කළාය. ඇය ගොස් පළමු ආසනේ හුන්නා වූ පළමුව බැස්සේ යයි කීවාය. ප්‍රභාවතී ඇගේ වචනය ඇදහුවාය.

රජු යළි දකිනු කැමැත්තේ වී මවට ආයාචනා කළේය. ඇය, වලක්වන්නට නොහැක්කී, එසේ විනම් වෙනත් විලාශයකින් උයනට

යන්නැයි කීවාය. හෙතම උයනට ගොස් පොකුණේ ගෙල වටක් ජලයට බැස, නෙලුම් කොළයෙන් හිස වසාගෙන, පිපුණු පියුමකින් මුහුණ ආවරණය කොට සිටියේය. ඇගේ මව ප්‍රභාවතිය උයනට පමුණුවා සවස් කාලයේ මේ ගස් බලන්න. පකෂීන් බලන්න. මුවන් බලන්නැයි පොළඹවාලමින් පොකුණු තෙරට පැමිණවූවාය. ඇය පස් පියුමින් ගැවසීගත් පොකුණ දැක ස්නානයට කැමැත්තේ, පිරිවර ස්ත්‍රීන් සමග පොකුණට බැස ක්‍රීඩා කරන්නී, ඒ පියුම දැක කඩාගනු කැමතිව අත දිගහැරියාය. ඉක්බිති රජු නෙලුම්පත ඉවතදා මම කුස යැයි ඇගේ අත අල්ලා ගත්තේ ය. ඇය ඔහුගේ මුහුණ දැක මා යකෙක් අල්ලා ගත්තේ යයි කෑගසා එතනම සිහි නැති වූවාය. ඉක්බිති රජ ඇගේ අත හැරියේය. ඇය සිහිය ලැබ, කුස රජු මගේ අත ගත්තේය. මොහු විසින් මා ඇත්හලේ දී, ඇත්පිටුවලින්, අශ්ව ශාලාවේ අශ්ව බෙට්ටලින් පහර දෙන ලදී. මොහුම ඇතාගේ පසුපස ආසනයේ හිඳවා ලැජ්ජා ඇති කරවීය. මේ ආකාර අමනෝඥ ස්වාමියකුගෙන් ඇති වැඩේ කුමක්ද? මොහු අතහැර මම ජීවත්වන්නී වෙනත් සැමියකු ලබන්නෙමිසි සිතා, තමා සමග ආවා වූ ඇමතියන් කැඳවා, මගේ යානවාහන පිළියෙල කරවූ. අදම යන්නෙමිසි කීවාය. ඔවුහු ඒ බව රජුට දැන්වූහ. රජ මෙසේ සිතුවේය. ඉදින් ඇයට යන්නට නොලැබෙන්නේ නම් ඇගේ හදවත පැලෙන්නීය. යනු ලැබේවා. නැවත ඇය තමන් බලයෙන් ගෙන එන්නෙමැයි සිතා, ඇගේ ගමනට අනුදැන සිටියේය. ඇය පියාගේ නගරයට ම ගියාය. බෝසතුන්ද උයනින් නගරයට පැමිණ සරසන ලද මාළිගාවට නැංගේය. බෝසතුන්ද ඇය පෙර ප්‍රාර්ථනා කළ පරිද්දෙන් නොකැමැති විය. ඔහුද පූර්ව කර්මානුරූප බලයෙන් විරූපී විය.

අතීතයේ බරණැස් නුවර ගම් දොර උඩවිදිය සහ යට්ටිදිය වශයෙන් කුල දෙකක් වාසය කළහ. එක් කුලයක පුත්තු දෙදෙනෙක් වූහ. එක් කුලයක එකම දියණියක් ද වූවාය. පුතුන් දෙදෙනා අතර බෝසත් තෙම කනිෂ්ඨය. ඒ කුමාරිකාව ජ්‍යෙෂ්ඨයාට ගෙනාවෝය. කනිෂ්ඨයා බිරිඳක නොමැතිව සොයුරා සමීපයේම වාසය කෙළේය. එකල්හි එක් දවසක් ඒ ගෙදර අතිරස කැවුම් පිසූහ. බෝසත් වනයට ගියේය. ඔහුගේ කැවුම ඉතිරි කොට ඉතිරි කැවුම් බෙදාගෙන කෑවෝය. එකෙණෙහි පසේ බුදුවරයෙක් පිඬු පිණිස ගෙදොරට වැඩම කළහ. බෝසතුන්ගේ සොයුරා, ජායා නම් බිරිඳ ලවා බාල සැමියාට අනෙක් කැවුමක් පිසින්තෙමිසි "අර කැවුම ගෙන පසේ බුදුරදුන්ට පිළිගැන්වීය. හෙනෙමද එකෙණෙහිම

අරණයෙන් ආපසු ආවේය. ඉක්බිති ඔහුට ඇය මෙසේ කීවාය. ස්වාමිය; සිත පහදාගන්න. ඔබේ කොටස පසේ බුදුරදුන්ට දෙන ලදී. හෙතෙම, ඔබේ කොටස කා, මගේ කොටස දුන්නේය. "මම කුමක් කන්නෙමි" දැයි කිපුණේ. පසේ බුදුන් අනුව ගොස් පාත්‍රයෙන් කැවුම ගත්තේය. ඇය මව් ගෙදරට ගොස් අඵතින් උණුකරන ලද සපුමල් පාට ඇති, ගිතෙල් ගෙනවුත් පසේ බුදුරදුන්ගේ පාත්‍රය පිරව්වාය. උත්වහන්සේ ආලෝකයක් මුදාහල සේක. ඇය එය දැක ප්‍රාර්ථනාවක් කළාය. "ස්වාමීනි; උපනුපන් ආත්මභාවවල මගේ ශරීරය ආලෝකවත් වේවා! උත්තම රූපශ්‍රීයෙන් යුක්ත වෙමි. මට මේ අසත්පුරුෂයා සමග එකට වාසය කිරීමක් නොවේවා!" යනුවෙනි.

මෙසේ ඇය පෙර ප්‍රාර්ථනා කළ පරිද්දෙන් ඔහුට අකමැති විය. බෝසත් තෙමේද ඒ කැවුම ඒ ගිතෙල් පාත්‍රයේ ගිල්වා ප්‍රාර්ථනාවක් කෙළේය. "ස්වාමීනි, මැය යොදුන් සියයක් දුර වසන්ති නමුත්, මැය ම ගෙනවුත් මගේ බිරිඳ බවට පත් කරන්නට සමර්ථ වේවා!" යනුවෙනි. පෙර කර්ම විපාක බලයෙන් විරූප විය. ඕ නොමෝ ද ඔහු අකමැති විය.

ඔහු ප්‍රභාවතී ගියවිට ශෝකයට පත්විය. නන් අයුරින් පරිවාර ස්ත්‍රීහු ඔහු නළවන්නාහු නමුදු, සෙසු ස්ත්‍රීහු ඔහු බැලීමට පවා නොහැකි වූහ. ප්‍රභාවතී නැති ඔහුගේ මුළු මන්දිරයම හිස් බවින් විනාශ වූයේ මෙන් විය. හෙතෙම දැන් සාගල නුවරට පැමිණියේ වන්නේ යයි අලුයම් කාලයේ මවගේ සම්පයට ගොස්, මැණියනි; මම ප්‍රභාවතී ගෙන එන්නෙමි. නුඹ රාජ්‍යය අනුශාසනා කළ මැනවැයි ප්‍රකාශ කරමින් පළමු ගාථාව කීවේය.

මැණියනි! මේ රට ධනය සහිතය. හස්ති සේනාධියෙන් යුක්තය. පසුව රාජ කකුධ භාණ්ඩයන්ගෙන් යුක්තය. කැමතිවන තාක් සම්පත්වලින් යුක්තය. ඔබතුමියගේ මේ රජය ඔබතුමිය ම අනුශාසනා කළ මැනවැ. මගේ ප්‍රියාව වන ප්‍රභාවතීය යම් තැනෙක්හිද මම එහි යමි.

එහි සයොගගං යනු ඇත් ආදී වස්තු සහිත සකායුරං යනු පඤ්ච රාජ කකුධ භාණ්ඩ සහිතය. අනුසාස අමමා යනු ඔහු වනාහි පිරිමියෙකුට රාජ්‍යය දී නැවත ආපසු ගැනීම නම් නුසුදුසුය. පියාට හෝ සොයුරාට හෝ පවරා නොදී මවට පවරා දෙමින් මෙසේ කීවේය.

ඇය ඔහුගේ කථාව අසා, "එසේ වීනම් දරුව, අප්‍රමාදී වන්න. ස්ත්‍රිය නම් අපිරිසිදු හදවතැකැ"යි පවසා නොයෙක් අනගි රසයෙන් යුක්ත රන්වන් පාට රොටි ආදිය පුරවා, මෙය අතරමගදී අනුභව කරන්නැයි පවසා පිටත් කළාය. හෙතෙම ඒවා රැගෙන මවට වැද, තෙවරක් ප්‍රදක්ෂණා කොට ජීවත්වන්නා වූ නුඹව යළි දකින්නෙමියි කියා, සිරියහනට පිවිස පඤ්චායුධයෙන් සැරසී බත්, රොටින් සමග කහවණු දහසක් පසුම්බියේ දමා, කෝකනද නම් විණාව රැගෙන නගරයෙන් නික්ම මාර්ගයට පිවිස, මහත් බල ඇති මහත් වීර්ය ඇතිව මධ්‍යාන්තය වනවිට යොදුන් පනහක් ගොස් බත් අනුභව කොට ඉතිරි දවසේ භාගයෙන් නැවත යොදුන් පනහක් ගොස් එක දවසින්ම යොදුන් සියයක් මාර්ගය ගෙවා සවස් කාලයේ නා, සාගල නගරයට පැමිණියේය. ඔහු පැමිණි විගසම බෝසතුන්ගේ තේජසින් ප්‍රභාවතීට යහනාවේ සිටීමට නොහැකිවන්නී බැස බිම හොත්තාය. බෝසතුන්, වෙහෙසට පත්ව වීරියේ යන්නා වූ, අන්‍ය ස්ත්‍රියක් දැක කැඳවා වඩා හිඳුවා පා සෝදා යහනක් දුන්නීය. හෙතෙම ක්ලාන්ත වූ කයෙන් නිදා ගත්තේය. ඉක්බිති ඇය ඔහු නිදාවට පත් කල්හි නොයෙක් අන්‍රස රජ බොජුන් සකස් කර ඔහු පුබුදු කරවා බත් අනුභව කරවීය. ඔහු සතුටු වූයේ ඇයට බත් මූල සමග කහවනු දහසක් දුන්නේය. ඔහු පංචායුධය එතැනම තබා යායුතු තැනක් අපට ඇතැයි කියා විණාව ගෙන ඇත්හලට ගොස් අද "මට මෙහි වාසය කිරීමට දෙවූ. ඔබව ගාන්ධර්වයෙකු කරන්නෙමි"යි කියා ඇත්ගොව්වන් විසින් අනුදන්නා ලද්දේ එකත්පසක හිඳ ටික වේලාවක් නිදාසිට සංසිඳුණු සිතින් අවදි වී විණාව මුදා, සාගල නගරවාසීහු මේ ශබ්දය අසත්වායි, විණාව වාදනය කරමින් ගායනා කෙළේය.

ප්‍රභාවතී බිම හොත්තේ ඒ ශබ්දය අසා මේ අනෙකකුගේ විණා හඬක් නොවේ. නිසැකයෙන් ම කුසරජු මා නිසා පැමිණි බව දැනගත්තාය. මදු රජුද ඒ ශබ්දය අසා අතිශය මිහිරි හඬින් වාදනය කරයි. හෙට මොහු කැඳවා මාගේ ගාන්ධර්වයකු කරන්නෙමියි සිතුවේය. බෝසතුන්ද මෙහි වාසය කිරීමෙන් ප්‍රභාවතිය දකිනු නොහැකිය. මේ සුදුසු තැන නොවේයැයි උදෑසනම නික්ම සවස වැලඳු ගෙයිම උදේ ආහාරය ද වලඳා, විණාව තබා රාජ කුඹල්කරුගේ නිවසට ගොස්, ඔහුගේ අතවැසියකු ලෙස සමීපයට ගොස් එකදිනකින්ම ගෙය මැටිවලින් පුරවා "ආචාර්ය; භාජන කරමියි" කියා, "යහපති; කරවයි" කී කල්හි, එක් මැටිපිඬක් වක්‍රයෙහි තබා වක්‍රය කරකැවීය. රෝදය කරකැවූ කල්හිම මැටි මැදට පැමිණ කැරකුණෝමය.

හෙතෙම නොයෙක් වර්ණ ඇති කුඩා-ලොකු භාජන කරවා ප්‍රභාවතිට වැඩ පිණිස භාජනයක් කරන්නේ නොයෙක් රූප නිර්මාණය කළේය. බෝසතුන්ගේ අදහස සඵල වෙයි. ඒ රූප ප්‍රභාවතිම දකිවායි අධිෂ්ඨාන කළේය. ඔහු සියළු භාජන වියලා, පිසවා ගෙය පිරවීය.

කුඹල්කරු ඒ භාජන රැගෙන රාජ මන්දිරයට ගියේය. රජතුමා, එම භාජන දැක කවරකු විසින් කරන ලද්දේදැයි විචාළේය. දේවයන් වහන්ස, මා විසින්ය. මම තා විසින් කරන බව දනිමි. කියව කවරකු විසින් ඒවා කරන ලද්දේද? මගේ අතවැසියකු විසින් කරවන ලද්දකි. ඔහු අතවැසියකු නොවේ. ඔබගේ ආචාර්යවරයා වේ. ඔබ ඔහුගේ සමීපයේ ශිල්ප හදාරන්න. මෙතැන්පටන් හෙතෙම මගේ දුවරුන්ට භාජන කරුවා. මොහුට ඒ සඳහා දහසක් දෙවයි, දහසක් දී මේ කුඩා භාජන මගේ දුවරුන්ට දෙන්නැයි කීවේය. හෙතෙම ඒවා ඇලා සමීපයට යොමුකොට මේ ඔබලාට සෙල්ලම් කිරීම පිණිස කුඩා භාජන යයි කීවේය. ඒ සියල්ලෝ ආහ. කුඹල්කරුවා බෝසතුන් විසින් ප්‍රභාවතිගේ ප්‍රයෝජනය පිණිස කරන ලද භාජනය ඇයටම දුන්නේය. ඇය භාජන ගෙන එහිදීම, තමාගේද, බෝසතුන්ගේද, කුදාගේ ද වූ රූප බලා මෙය අන්‍යයෙකු විසින් නොකරන ලද්දකි. කුස රජු විසින්ම කරන ලද්දැකැයි දැන, කිපී බිම දමාගසා, මේවායින් මට ප්‍රයෝජනයක් නැත. කැමැති අයට දෙන්නැයි කීවාය. ඉක්බිති ඇගේ නැගණියෝ කිපුණු බව දැන කුඩා භාජන කුස රජු විසින් කරන ලද්දැකැයි සිතතිද? මේවා ඔහු විසින් කරන ලද්දේ නොවේ. කුඹල්කරු විසින්ම කරන ලදී. ගන්නැයි ඇවිටිලි කළහ. ඇය ඔහු විසින් කරන ලද බවද, ඔහුගේ පැමිණි බවද, ඇලාට නොකීවාය. කුඹල්කරු දහසක් බෝසතුන්ට දී "දරුව, රජු ඔබට සතුටු විය. මෙතැන් පටන් රජ දුවරුන් සඳහා භාජන සාදන්න. මම ඇලාට ගෙන යන්නෙමියි" කීවේය.

ඔහු මෙහිදීද වාසය කිරීමෙන් ප්‍රභාවති දැකිය නොහැක. ඒ දහස ඔහුටම දී, රාජ උපස්ථායක වූ නළකාරගේ සමීපයට ගොස් එහි අතවැසියෙක්ව සිට, ප්‍රභාවතිගේ ප්‍රයෝජනය පිණිස විජනිපතක් කරවා, එහිම සුදු කුඩියක්ද, උත්සව භූමියද වස්ත්‍රයක්ද ගෙන සිටි සේ, ප්‍රභාවතියට පෙනෙන සේ විවිධ රූප දැක්වී ය.

නළකරු ඇයටද අන්‍යයන්ටද තමා විසින් කරන ලද භාණ්ඩ ගෙන රජගෙදරට ගියේය. රජු දැක කවරකු විසින් මේවා කරන ලද්දැයි

විවාළේය. දේවයන් වහන්ස, මා විසිනි. මම, තා විසින් කරන ලද ඒවා දැනිමි. කියව කවරකු විසින් කරවන ලද්දේ ද? දේවයන් වහන්ස මගේ අතවැසියකු විසිනි. ඔහු අතවැසි නොවේ. ඔබේ ගුරුවරයා වේවා. ඔබ ඔහු ගේ සමීපයේ ශිල්ප ඉගෙන ගනුව. මෙතැන් පටන් ඔහු මගේ දූවරුන්ට මෙබඳු ආකාර රූප කරනු ලැබේවා! මේ ඔහුටද දහසක් දෙන්නැයි, දහසක් දී මේ අලංකාර භාණ්ඩ මගේ දූවරුන්ට දෙන්නැයි කීවේය. ඔහුද, බෝසතුන් විසින් ප්‍රභාවතීගේ අර්ථ පිණිස කරවන ලද විජ්නිපත ඇයට ම දුන්නේය. එහි රූප ද වෙනත් ජනතාව නොදකියි. ප්‍රභාවතිය එය දැක කුසරජ විසින් කළ බැව් දැන ගනු කැමැත්තෝ ගනිත්වායි කිපී බිම දැමීය. අනිත් අය ඇට ඇවිටිලි කළහ. නළකාරයා දහසක් ගෙන බෝසතුන්ට ද, ඒ පුවත දැන්වීය.

ඔහු මෙනත ද, මට වාසයට නුසුදුසු යයි ඔහුට ම දහසක් දී රජ මල්කරුගේ සමීපයට ගොස් අතවැසි භාවය හෙළිකොට, නොයෙක් ආකාරයෙන් විවිත්‍ර වූ මල් ගැටගසා ප්‍රභාවතිය පිණිස එක් කුඩා දරණුවක් කෙළේය. මල්කරු ඒ සියල්ල ගෙන රජමැදුරට පිවිසියේ රජු දැක කවුරුන් විසින් මේවා ගෙනන ලද්දේ දැයි ඇසීය. මා විසින් දේවයන් වහන්සැයි කීය. මා ඔබ ගේ ගෙතීම දැනිමි. කියව කවුරුන් ගෙතුවේ ද? මගේ අතවැසියා විසින් ස්වාමීනි; ඔහු අතවැසියා නොවේ. ඔබගේ ආචාර්යවරයා වේවා. ඒ රජු ඔබ ඔහුගේ සමීපයේ ශිල්ප හදාරන්න. මෙතැන් පටන් හෙතෙම මගේ දූවරුන්ට මල් ගොතාවා. මේ දහසද ඔහුට දෙවයි, දහසක් දී මේ මල් මගේ දූවරුන්ට දෙවයි කීවේය. ඔහුද බෝසතුන් විසින් ප්‍රභාවතියට වැඩ පිණිස කරන ලද, විජ්නිපත ඇයටම දුන්නේ ය. ඇය එහිදී තමාගේද, රජු ගේ ද රූප සමග නොයෙක් ආකාර රූප දැක ඔහු විසින් කරන ලද බව දැන කිපී බිම හෙළීය. සෙසු නැගණියෝ ඇය අස්වැසූහ. මල්කරු ද දහසක් ගෙන බෝසතුන්ට දී ඒ පුවත දැන්වීය.

හෙතෙම මෙනත ද නොවසන තැනකැයි දහස ඔහුටම දී, අරක්කැමියා සමීපයට ගොස් අතවැසි බවට පත් විය. ඉක්බිති එක දවසක් අරක්කැමියා, රජුගේ ආහාර වර්ගය ගෙන යන්නේ තමන්ට වැඩ පිණිස පිසීමට බෝසතුන්ට ඇටමාංස දුන්නේ ය. හෙතෙම එය එසේ සම්පාදනය කළේය. ඒවායේ සුවඳ මුළු නගරය පුරා ම පැතිරුණි. රජු එය ආසාදනය කොට, කිමෙක් ද, අප ගේ කුසසියේ වෙනත් මසක් උයන්තේදැයි විවාළේය. නැත දේවයනි; අතවැසියාට ඇටමස් පිසීම

පිණිස දෙන ලද්දේය. එය ඒ සුවද වන්නේ ය. රජු ගෙන්වා ගෙන ඉන් ටිකක් දිව අග තැබීය. එකෙණෙහි ම සත් දහසක් රස කලඹමින් පැතිරුණේය. රජු රස තෘෂ්ණාවෙන් බැඳී, දහසක් ඔහුට දී, මෙතැන් පටන්, ඔබගේ අතවැසියා විසින් මට ද දුවරුන්ට ද බත් පිසවා, නුඹ මට රැගෙන එන්න. හෙතෙම මගේ දුවරුන්ට ගෙනඒවායි කීවේ ය. අරක්කම්යා ඒ බව ඔහුට දැනුම් දුන්නේ ය.

ඔහු එය අසා, දැන් මගේ මනදොළ මුදුන් පැමිණියේ ය. දැන් මම ප්‍රභාවතිය දකින්නට ලබන්නෙමි'යි සතුටු වූයේ ඒ දහස ඔහුට ම දී දෙවන දිනයේ බත් සම්පාදනය කොට, රජු ගේ බත් භාජන යවා රජ දුවරුන්ට බත් කඳ තෙමේ ම ගෙනගොස් ප්‍රභාවතිය වාසය කරන ප්‍රාසාදයට නැංගේ ය. ඔහු ඒ බත් කඳ රැගෙන ප්‍රාසාදයට නගිනු ඇය දැක මෙසේ සිතීය. මෙතෙම තමන්ට නුසුදුසු දාස කම්කරුවන් විසින් කළයුත්තක් කරයි. ඉදින් මම දින කීපයක් නිහඬව සිටින්නී නම් දැන් මෙතුමා මට කැමැති යන හැඟීමෙන් කිසියම් තැනකට පැමිණ මා දෙස බලමින් මෙහි ම වසන්නේ ය. දැන් මම මොහුට ආක්‍රෝශ පරිභව කොට මොහොතක් වත් මෙහි විසීමට ඉඩ නොදී, පලවා හරින්නෙමි'යි ඇය දොර අඩක් විවරකොට එක අතක් කවුළුවෙන් අල්ලාගෙන එකකින් අගුල ගලවා, දෙවෙනි ගාථාව කීවාය.

කුස රජතුමනි! ඔබ රැ ද දවල් ද මධ්‍යම රාත්‍රියේ ද වක් සිතින් කඳක් ගෙනෙමින් මහත් දුකක් විඳින්නේ ය. මෙහි වසන්නා වූ දුර්වර්ණ වූ ඔබ මම ප්‍රිය නො කරමි. එබැවින් වහාම කුසාවතී නගරයට ආපසු යන්න. ප්‍රභාවතී කීවා ය.

එහි අර්ථය: මහරජ, නුඹ ස්වාමීකාරකයකු වී, සෘජු වූ සිතින්, යමෙක් ඔබ ගේ හිස බිඳින්නේ ද? ඔහුට කර්මයක් නොවීය. සෘජු වූ සිතක් නැත්තකු විසින්, මා පිණිස මෙබඳු කඳක් රැගෙන යන්නේ දිවා රාත්‍රී දෙකෙහි, හිඳිනා කාලයේ මහත් දුකක් අනුභව කරන්නෙහි. කිමෙක් ද ඔබ ගේ මේ දුක් අනුභව කිරීමෙන්. නුඹ තමාගේ නගරය වූ කුසාවතියට ම යන්න. වෙනත් තමා හා සමීප වූ අතිරස කැවුම් කෑමේ ගිජුවූ මුවක් ඇති යකින්නක් අග මෙහෙසිය කොට රාජ්‍යය කරන්න. න ඉවණම් දුබලණණ මහං වසනතං යනු මම වනාහි ඒ දුර්වර්ණ වූ දුශ්චරිත කරන්නාහු මෙහි වාසය කිරීමට අකමැති වෙමි.

හෙතෙම ප්‍රභාවතිය මා සමීපයේ කථාකරන ලද්දී යයි සතුටු සිතැත්තේ ගාථා තුනක් කීවේය.

ප්‍රභාවතිය! මම මෙයින් නික්ම කුසාවතියට නො යමි. මම වූ කලී ඔබගේ රුසිරින් වර්ණයෙන් පොළඹවන ලද්දෙමි. තිගේ දර්ශනයෙහි ඇළුණෙක්ව මගේ රට හැර මදු රජුගේ සිත්කලු නිවසේ සිත් අලවා වාසය කරමි.

එම්බා ප්‍රභාවතිය! මම තිගේ ශරීර වර්ණයෙන් පෙළඹී සිටිමි. කෙළෙස් වසයෙන් මුලා වී පොළවෙහි හැසිරෙමි. මුවදෙනකට බඳු මදලස බැලුම් ඇත්තිය. ති විසින් මම මත් කරන ලද්දෙමි. කොහි සිට පැමිණියෙමිදැයි පැමිණි දිසාව වත් සිහි කරන්නට අපොහොසත් වෙමි.

රනින් විසිතුරු කළ වස්තු හදින, රන්මුවා මෙවුල්දම් ඇති, මනාව වැඩුණු මධ්‍ය ප්‍රදේශ ඇති ප්‍රභාවතිය, තිට කැමති හෙයින් මම මෙහි ම වසමි. මට රජයෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත.

එහි රමාමී යනු, මැනවින් ඇලෙමි. නොකළකිරෙමි. සමමුළුහරුපො යනු කෙලෙස් මලයෙන් මුළාවී සිට. තයමහි මනෙතා යනු නා කෙරෙහි මත් වූයෙමි හෝ ඔබට ම මත්වූයෙමි යනුයි. සුවණ්ණ වීරවසනෙ යනු රත්රන් ඔබ්බවන ලද වස්තු වශයෙනි. නා'හං රජේජනමත්තීකො යනු මට රාජ්‍යයෙන් අර්ථයක් නැත යනුයි.

මෙසේ කී කල්හි ඇය සිතුවා ය. මම මේ විපිළිසර වන්නේ ය යනුයි. පරිභව කරමි. මෙතෙම බැඳුනේ ම කථා කරයි. ඉදින් මම "මම කුසරජ වේ යයි කියා අතිනත ගන්නේ නම්, කවරෙක් ඔහු වලක්වන්නේ ද? කවරෙක් අපගේ මේ කථාව අසන්නේදැයි, දොරටුව වසා, පිරිසිදු දෙය දී ඇතුළත සිටියේ ය. හෙතෙමේ ද බත් හොදී ගෙන බත් අනා රාජ දුවරුන්ට කැවීය. පභාවතී යන්න. කුසරජ විසින් පිසින ලද බත් ගෙන එන්න යයි, කුදී යැවීය. ඇය ගෙනවුත් වළඳන්නැ'යි කීවාය. මම ඔහු විසින් පිසින ලද බත් අනුභව නොකරමි. ඔබ අනුභව කොට තමන්ගේ ලද කොටස ගෙන බත් පිස ගෙන එන්න. කුසරජු ගේ පැමිණි බව කිසිවෙකුට නොදන්නන්න යයි, කුදිය එතැන් පටන් ඇගේ කොටස ගෙන්වාගෙන තෙමේ අනුභව කරයි. තමන් ගේ කොටස ඇයට පමුණුවයි.

කුසරජු ද එතැන් පටන් ඇය බැලීමට නොලබන්නේ මෙසේ සිතුවේ ය. ප්‍රභාවතීට මා කෙරෙහි සෙනෙහසක් ඇත් ද? නැතහොත් නැත්ද, විමසන්නෙමියි. ඔහු රාජ දුවරුන් වළඳවා බත්හොඳි රැගෙන නික්මෙන්නේ ඇගේ යහන්ගැබ ද්වාරයේ සඳලු තලයට පයින් පහර දී, භාජන ගටා ශබ්ද කර නිනව්වක් නැති සේ විසංඥ වුවකු මෙන් මුණින් අතට වැටුනේ ය. ඇය ඔහුගේ වැටුනු ශබ්දයෙන් දොර විවරකොට, ඇය බත්හොඳි ආඳියෙන් ඔද්දල් වී දැක මෙසේ සිතුවාය. මේ මුළු දඹදිවි තලයේ අගරජ, මා නිසා, දිවා-රාත්‍රී දුක් අනුභව කරයි. සියුමැලි බව නිසා බත් හොඳින් සමග මුණින් අතට වැටුනේය. ජීවත්වෙයි ද නැද්දැ යි, ඇය ගර්භයෙන් නික්ම ඔහු ගේ නාස් වාතය බැලීමට බෙල්ල දිගුකර පුළුල් කර මුඛය බැලුවා ය. ඔහු කට පුරවා කෙල ගසා ඇගේ ශරීරයේ හෙළිය. ඇය ඔහුට කීවී ඔහුට පරිභව කොට ගැබට පිවිස දොර අඩක් විවර කොට වසා සිටියේ මේ ගාථාව කීවාය.

පින්වත් කුසරජතුමනි, යමෙක් නො කැමැත්තනු කැමති වන්නේ නම්, ඔහුට පිරිහීම වන්නේ ය. මා ඔබට අකමැති වන අතර ඔබ මා මැ පතන්නේ ය. දුටුවන් නො පහදනාසුළු ඔබ කෙරෙහි කාන්ති තැනැත්තියක වන මම කැමති නො වෙමි.

එහි අඛණ්ඩ යනු බොරුවයි. නොවැඩීම යන අර්ථයි.

ඔහු වනාහි පිළිබඳ සිතැත්තේ අක්‍රෝෂ කැමැත්තේ ද, පරිභව කැමැත්තේ ද, විපිළිසර බවක් ද, නූපද්වෘම අනතුරු ගාථාව කීවේ ය.

යම් මිනිසෙක් කැමති නො වන්නා වූ හෝ කැමති වන්නානු ප්‍රියාවක් ලබා ද, ඒ ලාභය මෙහිලා පසසමි. නො ලැබීම ලාමක දෙයකි.

ඇය ද ඔහු එසේ කියන කල්හි ම සැකයක් නොපතා දැඩිවූ වචනයේ පිහිටා සත්‍ය පවසා, පලා යනු කැමැතිව ගාථාව කීවාය.

ඔබට මා අකමැතිය. ඔබට අකමැති මා ඔබ කැමැති වීම ලීවලින් තැනූ කිණිහිරකින් ගල්පර කැඩීමට ද දැලකින් සුළඟ වැලැක්වීමට ද තැන් කරන්නාක් වැනිය.

එහි කණිකාරස්ස දාරුණා යනු කිණිහිරි ලියකින් යනුයි. බාධෙසී යනු බද්ධි, වසාලයි යනු අර්ථයි.

ඒ අසා රජු ගාථා කුතක් කීවේය.

මෘදු ලක්ෂණ ඇත්තියා! ඔබ නිසා මම අන් රටකින් මෙහි ආයෙමි. ඔබේ පිළිසඳර මානු සුවයක් වත් මා නොලබන්නේ, මා කෙරෙහි ස්නේහය වැළැක්වීම පිණිස තිගේ හෘදය ගලක් වන්නේ ද?

රජ දියණියනි! යම්විටක බැම හකුළුවා ඔබ මා දෙස බලයිද? එවිට මම මදු රජුගේ අන්තඃපුරයෙහි අරක්කැමි වෙමි.

රජ දියණිය! ඔබ යම්කිසි විටක සිනාසෙමින් මා දෙස බලයිද එවිට මම කුසාවතී නුවර අගරජු වෙමි. කුස රජ කිය.

එහි මුදුලකබණෙ යනු මෘදු වූ ස්ත්‍රී ලක්ෂණයෙන් සමන්විත වූයේය. යො යනු යමෙක් මම. තිරොජන පදාගතා යනු දුරුරටක සිට ආවේ ඔබගේ සමීපයේ වාසය කරමින් පිළිසඳර කථාවක් තරම්වත් සන්පුරුෂ හඬක් නොලබමි. ඔහු මෙසේ සිතයි. මගේ උපන් ස්නේහය වැළැක්වීම පිණිස ඒකාන්තයෙන්ම හදවත ගලෙක තබන ලද්දේය. භූකුටිංකඤ්ඤා යනු ක්‍රෝධයෙන් නළල රැලිගත්වා. ආළාරිකො යනු බත්බැලයා එකෙණෙහි මම මදු රජුගේ අන්තඃපුරයේ බත් බැලකමි කරන දාසය මෙන් වෙමිසි පවසයි. උමහයමානා යනු සතුටු ආකාරයක් දක්වා සිතහසෙමින් රාජා හොමි යනු එකෙණෙහි මම කුසාවතී නගරයේ රාජ්‍යය කරමින්, රජ මෙන් වෙමි. කවරකු විසින් මෙසේ පරුෂ වූයෙහි මෙතැන් පටන් මෙබඳු ආකාරයක් නොකරව සොදුරු; යනුවෙනි.

ඇය ඔහුගේ වචන අසා මෙසේ සිතුවාය. මෙතෙම අතීතය ඇල්මෙන් කරා කරයි. බොරුවක් කොට උපායෙන් ඔහුව මෙතනින් පලවා හරින්නෙමිසි ගාථාවක් කීවාය.

ඉදින් නිමිත්ත පාඨකයන්ගේ වචන සත්‍ය වී, මා සන්කුඩකට කපතත්, ඔබතුමා මට සැමියා නො වන්නේමය. ප්‍රභාවතී කිය.

එහි අර්ථය නම්; මහරජ, මේ කුසරජු මගේ ස්වාමියා වන්නේ නම් නො සිදුවන්නේය. බොහෝ නිමිති කියන්නෝ විචාරණ ලද්දේ, ඔවුහු ඒකාන්තයෙන් මා සත්කඩකට පැලේවා. ඔබ මගේ ස්වාමියා නො වන්නේ යයි කීවාහුය.

ඒ අසා රජු, පිරිහෙන්නේ සොඳුර; මා විසින් ද තමා ගේ රටේ නිමිති කියන්නන් ගෙන් විචාරණ ලද්දේ, ඔවුහු අත්තැනක දී, සිංහ ස්වර ඇති කුසරජුට, ඔබ ස්වාමියා නම්, අන්‍යයෙක් නැතැයි ප්‍රකාශ කළහ. මම ද තමන්ගේ ඥාති නිමිති කියන්නා විසින් එය ම කියමිසි කියා අනතුරුව ගාථාව කීවේය.

ඉදින් අනිත් නිමිත්ත පාඨකයන් ගේ හෝ මගේ වචනය සත්‍ය වන්නේ නම්, සිංහස්වර ඇති කුස රජු හැර අන්‍ය වූවෙක් ඔබ ගේ සැමියා නො වන්නේ ම ය. කුස රජු කීය.

එහි අර්ථය නම්: ඉදින් අන්‍ය වූ නිමිති කියන්නන්ගේ වචන සත්‍යයකි. ඔබට වෙනත් හිමියෙක් නැත.

ඇය ඔහු ගේ වචන අසා මේ ලජ්ජාවට පත්වීමට හෝ පලායාමට හෝ නොහැකි ය. මේ කීමෙක් ද? මට දොර වසා තමන් නොදක්වහි. හෙතෙමේ ද හොඳි රැගෙන බැස, එතැන් පටන් ඇය දැකීමට නො ලබයි. බත්කම් කරන්නා අතිශය ක්ලාන්ත වෙයි. ආහාර පාලකයා දර පලයි. භාජන සෝදයි. භාජනයෙන් ජලය ගෙන එයි. නිදන්නේ ද, පිට උඩට කොට නිදයි. උදෑසන ම නැගිට කැඳ ආදිය පිසයි. ගෙන එයි. පානය කරවයි. දැඩි ඇල්ම නිසා අතිශය දුක් අනුභව කරයි.

ඔහු එක දවසක් බත් ගෙදරින් යන්නා වූ කුදා දැක කැඳවීය. ඇය පහාවතීට බියෙන්, ඔහුගේ සමීපයට යන්නට පැකිලෙන්නේ හැංගි හැංගි මෙන් වෙවිල වෙවිලා යයි. ඉක්බිති හේ වේගයෙන් ළඟට පැමිණ කුදා යයි කීවේය. ඇය නැවතී සිටියා මේ කවරෙක්දැයි කියා, ඔබ ගේ ශබ්දයක් නො අසමිසි කීවේ ය. ඉන් ඇයට, කුදාණෙනි, ඔබ ද, ස්වාමී දියණිය ද අතිශයින් රළුය. තදය. මෙපමණ කලක් ඔබලා ගේ සමීපයේ වාසය කරන්නේ නිරෝගී හසුන් මාත්‍රයක් නොලබමි. දිය යුතු වස්තුවක් කිම

දක්වනු ද? සිටිවා. ප්‍රභාවතිය සියුමැලි කොට පෙන්වාදීමට හැකිවන්නහුදැයි කීවේ ය. ඇය යහපතැයි පිළිගන්නා ය. ඉක්බිති ඔහුට, ඉදින් මට දැක්වීමට හැකිවන්නෙහි නම් ඔබගේ කුඳුබව සෘජුකොට ශ්‍රීවයක් දෙන්නෙමියි පොළඹවමින් ගාථා පහක් කීවේ ය.

එම්බා කුඳිය! තිගේ වචනයෙන් ඇත්සොඬට බඳු කලවා ඇති ප්‍රභාවතිය මා දෙස බලන්නී නම්,
මම කුසාවතියට පැමිණ තිට රත්තරනින් ගෙළ පළඳනාවක් සාදා දෙන්නෙමි.

එම්බා කුඳිය! තිගේ වචනයෙන් ඇත්සොඬට බඳු කලවා ඇති ප්‍රභාවතිය මා හා කථා කරන්නී නම්,
මම කුසාවතියට පැමිණ තිට රත්තරනින් ගෙළ පළඳනාවක් සාදා දෙන්නෙමි.

එම්බා කුඳිය! තිගේ වචනයෙන් ඇත්සොඬට බඳු කලවා ඇති ප්‍රභාවතිය මා හා මද සිනා පවත්වන්නී නම්,
මම කුසාවතියට පැමිණ තිට රත්තරනින් ගෙළ පළඳනාවක් සාදා දෙන්නෙමි.

එම්බා කුඳිය! තිගේ වචනයෙන් ඇත්සොඬට බඳු කලවා ඇති ප්‍රභාවතිය මා හා මහ සිනා පවත්වන්නී නම්,
මම කුසාවතියට පැමිණ තිට රත්තරනින් ගෙළ පළඳනාවක් සාදා දෙන්නෙමි.

එම්බා කුඳිය! තිගේ වචනයෙන් ඇත්සොඬට බඳු කලවා ඇති ප්‍රභාවතිය අත්වලින් මා ස්පර්ශ කරන්නී නම්,
මම කුසාවතියට පැමිණ තිට රත්තරනින් ගෙළ පළඳනාවක් සාදා දෙන්නෙමි.

එහි නෙකකං ගීවනෙන යනු, ඔබගේ බෙල්ල සර්ව ආකාරයෙන් ස්වර්ණ වර්ණයෙන් යුක්ත කරන්නෙමු යන අර්ථයි. නෙකකං ගීවනෙන කර්පසාමී යනු පෙළ පාඨයයි. ඔබගේ ශ්‍රීවයෙහි නික්ම ගිය, පළඳනාව පළඳවන්නෙමි යන අර්ථයයි. ඔලොකෙය්‍ය යනු ඔබගේ වචනයෙන් මා

ප්‍රභාවතී දෙස බලන්නේ. ඉදින් ඇය විසින් බැලීමට හැකිවන්නෙහිය යන අර්ථයයි. ආලෙපයා යනු මේ න්‍යායයි. මෙහි උමහාසෙය යනු මද සිනහ වශයෙන් පරිහාස කරන්නේ ය. පමහාසෙයය යනු මහ සිනහ වශයෙන් මහ සිනහ යනුවෙන් පරිහාස කරන්නීය.

ඇය ඔහුගේ වචන අසා "දේවයන් වහන්ස, නුඹ යවු." කීප දිනකින් නුඹ ගේ වසගයට එන්නෙමි. බලවු! මගේ පරාක්‍රමය යයි පවසා, හේ කළ යුතු දේ තීරණය කොට ප්‍රභාවතීගේ සමීපයට ගොස්, ඇය වාසය කරන ඇතුල්ගැබ සෝදනා අයුරින් ඉවත් කිරීමට සුදුසු කැළිකසල කැබල්ලකුදු ඉතිරි නොකොට, යටත් පිරිසෙයින් පාවහන් යුගලය පවා ඉවත් කොට සියළු ගැබ අතුගා, ගැබ දොරටුව එළිපත්ත අතර උස් ආසනයක් පනවා ප්‍රභාවතීට එක් පහත් ආසනයක් අතුරා, එන්න මැණියනි; ඔබගේ හිසෙහි තඬින් ලේඬින් ඉවත් කරන්නෙමි, ඇය එහි පුටුවක හිඳවා, තමන්ගේ කලවා අතර, ඇගේ හිස තබා, ටිකක්, බිජු සොයා, අනේ මෑගේ හිසෙහි බොහෝ ලේඬින් යයි තම හිසින් ලේඬින් ගෙන ඇගේ අතෙහි තබා බලන්න; ඔබගේ හිසෙහි කොතරම් නම් ලේඬින් සිටින්නද? යනාදි ප්‍රිය කර්මයක් කියා, බෝසතුන්ගේ ගුණ වර්ණනා කරමින් මේ ගාථාව කීවේ ය.

මේ රජ දියණිය කුස රජු නිසා ස්වල්පමාත්‍ර සැපයකුදු නො වින්දේ යයි සිතමි. චේතනයෙන් ද ප්‍රයෝජන නැතිව අරක්කැමිව බැලුමෙහෙ කරන්නා වූ මේ පුරුෂයා කෙරෙහි පිළිසඳර මාත්‍රයකුදු නො කරනැයි කුදිය කීවා ය.

ඒකාන්තයෙන් මේ රාජ දුකිකාව පෙර කුසාවතී නගරයේ කුස නිරිඳු ගේ සමීපයේ මල් සුවඳ විලවුන් අලංකාර වස්ත්‍ර ආදියෙන් අලංකාර වී ස්වල්ප මාත්‍රයකුදු සැපක් නම් නොවිඳියි. බුලත් කොලයක් වත් ඔහු විසින් මැයට නුදුන් විරූය. කුමන කරුණක් ද, ස්ත්‍රීහු නම් එක දිනක්වත් උකුලේ වැතිරී හොත්තා වූ හිමියාගේ හදවත (සිත) බිඳීමට නොහැකි වෙත්. මේ වනාහි ආළාරිකෙ හතෙ පොසෙ අරක්කැමි බව ද, ආහාර සැපයීම ද එලඹී කල්හි මේ පුරුෂයා කෙරෙහි මුදලින් අර්ථයක් නැති කල්හි හුදෙක් ඒ නිසා ම රාජ්‍යය හැර අවුත් මෙබඳු දුකක් අනුභව කරන කල්හි පිළිසඳර කර්මයක්වත් නොකරයි. දරුව, ඉදින් ඔවුහු ඔහු කෙරෙහි සෙනෙහසක් නැති ද? මුළු දඹදිව අගරජ මා නිසා ක්ලාන්ත වේයයි ඔහුට කිසිවක් දීමට සුදුසු වේ යනුයි.

ඇය එය අසා කුදට කීපුණි. ඉක්බිති හේ කුද බෙල්ලෙන් අල්ලාගෙන ඇතුල් ගැබෙහි දමා තෙමේ පිටත සිට දොර වසා, රැහැනෙහි එල්ලමින් කරකවමින් සිටියේය. පභාවතී ඇය ගැනීමට නොහැකි වන්නී, දොරමුල සිට අක්‍රෝෂ කරමින් තව ගාථාවක් කීවා ය.

ඒකාන්තයෙන් මේ කුද ගෙල සිඳීමක් නොවන්නේ ය.
තියුණු ආයුධයකින් කපන්නා සේ මෙසේ දුර්භාෂිතතාවයයි.

එහි සුනිසිතෙන යනු මනාලෙස සිටිමින් තියුණු ආයුධයකින්, එවං දුබ්බාසිතං යනු මෙසේ නොඇසිය යුතු ලෙස දුර්වචන කථා කරයි යනුවෙනි.

ඉක්බිති කුද එල්ලෙන ලණු පොට ගෙන සිටියේ ම, "පින් නැති දුර්විනිත වූ ඕබගේ රුවට කුමක් කරන්නේ ද? කිම මා විසින් ඕබේ රුව කා දමා, යැපෙන්නෙමුයි" කියා ගාථා දහතුනකින් බෝධිසත්ත්වයන්ගේ ගුණ ප්‍රකාශ කරමින් කුදී ගර්ජනා කරන්නී නම් ගර්ජනා කෙළේය.

එම්බා ප්‍රභාවතිය! ඒ කුස රජතුමා නොප ගේ රූපයෙන් හෝ උස මහතින් හෝ ප්‍රමාණ නො කරව. මනෝඥ තැනැත්තිය හෙතෙම මහත් යසස් ඇත්තෙකැයි මෙනෙහි කොට ප්‍රිය කරව.

එම්බා ප්‍රභාවතිය! ඒ කුස රජතුමා නොප ගේ රූපයෙන් හෝ උස මහතින් හෝ ප්‍රමාණ නො කරව. මනෝඥ තැනැත්තිය හෙතෙම මහා ධනවතෙකැයි මෙනෙහි කොට ප්‍රිය කරව.

එම්බා ප්‍රභාවතිය! ඒ කුස රජතුමා නොප ගේ රූපයෙන් හෝ උස මහතින් හෝ ප්‍රමාණ නො කරව. මනෝඥ තැනැත්තිය! ප්‍රිය දර්ශන ඇත්තිය! හෙතෙම මහා බලැත්තෙකැයි මෙනෙහි කොට ප්‍රිය කරව.

එම්බා ප්‍රභාවතිය! ඒ කුස රජතුමා නොප ගේ රූපයෙන් හෝ උස මහතින් හෝ ප්‍රමාණ නො කරව. මනෝඥ තැනැත්තිය හෙතෙම බොහෝ රටවල් ඇත්තෙකැයි මෙනෙහි කොට ප්‍රිය කරව.

එමබා ප්‍රභාවතිය! ඒ කුස රජතුමා තොප ගේ රූපයෙන් හෝ උස මහතින් හෝ ප්‍රමාණ නො කරව. මනෝඥ තැනැත්තිය හෙතෙම මහා රජෙකැයි මෙනෙහි කොට ප්‍රිය කරව.

එමබා ප්‍රභාවතිය! ඒ කුස රජතුමා තොප ගේ රූපයෙන් හෝ උස මහතින් හෝ ප්‍රමාණ නො කරව. මනෝඥ තැනැත්තිය හෙතෙම සිංහස්වර ඇත්තෙකැයි මෙනෙහි කොට ප්‍රිය කරව.

එමබා ප්‍රභාවතිය! ඒ කුස රජතුමා තොප ගේ රූපයෙන් හෝ උස මහතින් හෝ ප්‍රමාණ නො කරව. මනෝඥ තැනැත්තිය හෙතෙම ලීලායෙන් යුතු ස්වර ඇත්තෙකැයි මෙනෙහි කොට ප්‍රිය කරව.

එමබා ප්‍රභාවතිය! ඒ කුස රජතුමා තොප ගේ රූපයෙන් හෝ උස මහතින් හෝ ප්‍රමාණ නො කරව. මනෝඥ තැනැත්තිය හෙතෙම මනාව එක් වූ හඬ ඇත්තෙකැයි මෙනෙහි කොට ප්‍රිය කරව.

එමබා ප්‍රභාවතිය! ඒ කුස රජතුමා තොප ගේ රූපයෙන් හෝ උස මහතින් හෝ ප්‍රමාණ නො කරව. මනෝඥ තැනැත්තිය හෙතෙම සුන්දර ස්වර ඇත්තෙකැයි මෙනෙහි කොට ප්‍රිය කරව.

එමබා ප්‍රභාවතිය! ඒ කුස රජතුමා තොප ගේ රූපයෙන් හෝ උස මහතින් හෝ ප්‍රමාණ නො කරව. මනෝඥ තැනැත්තිය හෙතෙම මධුරස්වර ඇත්තෙකැයි මෙනෙහි කොට ප්‍රිය කරව.

එමබා ප්‍රභාවතිය! ඒ කුස රජතුමා තොප ගේ රූපයෙන් හෝ උස මහතින් හෝ ප්‍රමාණ නො කරව. මනෝඥ තැනැත්තිය හෙතෙම සිය ගණන් ශිල්ප දන්තා කෙනෙකැයි මෙනෙහි කොට ප්‍රිය කරව.

එමබා ප්‍රභාවතිය! ඒ කුස රජතුමා තොප ගේ රූපයෙන් හෝ උස මහතින් හෝ ප්‍රමාණ නො කරව. මනෝඥ තැනැත්තිය හෙතෙම අසමීරින්න ක්‍ෂත්‍රියයෙකැයි මෙනෙහි කොට ප්‍රිය කරව.

එම්බා ප්‍රභාවතිය! ඒ කුස රජතුමා නොප ගේ රූපයෙන් හෝ උස මහතින් හෝ ප්‍රමාණ නො කරව. මනෝඥ තැනැත්තිය හෙතෙම කුස රජ යයි මෙනෙහි කොට ප්‍රිය කරව.

එහි මා නං රූපෙන පාමෙසී ආරොහෙන පභාවතී යනු, ප්‍රභාවතිය; නුඹ මේ කුස රජු තමන්ගේ රූපය හා සමානව ආරෝහ-පරිණාහ වශයෙන් ප්‍රමාණයෙන්ම නොගනුව. මහායසො යනු මහානුභාව සම්පන්න භාවය වෙයි. මෙසේ හදවතේ පිහිටා. රුවිලෙ යනු ප්‍රිය දර්ශනීය වූ. කරසසු යනු ඔහුට ප්‍රිය කරවති කියයි. සියළු තැන එම න්‍යාය වේ. මහා යසො යනු මහත් පිරිවර සහිතව. මහදධනො යනු මහත් හෝග සම්පත් ඇති. මහාබලො යනු ඉමහත් එඩියෙන් පරාක්‍රමයෙන් යුතු. මහාරටෙධා යනු විශාල රටකි. මහාරාජා යනු සියලු දඹදිවි තලයේ අග්‍රරාජ වේ. සීහසසරො යනු සිංහයෙකුට සමාන ශබ්ද ඇති. වගගුසසරො යනු ලීලාවෙන් යුතු ස්වරයයි. බිඤ්ඤසසරො යනු මනාසේ උස් පහත් නොවූ හඬයි. මඤ්ජුසසරො යනු සුන්දර ස්වරයයි. මධුරසසරො යනු මාධුර්ය හඬින් යුතු ස්වරයයි. සහසිපෙපා යනු අනුන් සන්තකයේ ශිල්ප නොහදාරා- තමන්ගේ ශක්තියෙන් උපදවාගත් නොයෙක් සිය ගණන් ශිල්පීය ඥානයයි. බතතියො යනු ඔක්කාක වශයෙන් උපන්. අවිච්ඡන්තව පැමිණි ක්‍ෂත්‍රියයා. කුසරාජා යනු ශක්‍රයා විසින් දෙන ලද කුසතණ හා සමාන නාමය ඇති රජතුමා ය. මෙබඳු ආකාර වූ වෙනත් රජකු නොමැති බව දැන මෙතුමාට ප්‍රිය කරන්න යයි කුදිය මෙපමණ ගාථාවලින් ඔහුගේ ගුණ කථාව කළාය.

ප්‍රභාවතිය ඇගේ වචන අසා, කුදී කෙරෙහි අතිශයින් ගර්ජනා කරන්නෙහි, අතින් පහරදුන්හි ස්වාමියෙකු සහිත බව දන්නෙමිසි, කුදීට තර්ජනා කළාය. ඇය ද, ඒ මම ඔහු රකින්නේ, පියාට, ඒ කුසරජු ගේ පැමිණි බව නො දැන්වූවාය. වේවා! අද රජුට දැනුම් දෙන්නෙමිසි, මහත් හඬින් බියට පත් කළාය. ඇය ද, කිසිවක් ඇසෙන්නී යයි කුදීට හැඟවීය.

බෝසතුන් ද ඇ බැලීමට නොලබන්නේ මාස හතක් පුරා, නරක ආහාරයෙන් ද, දුක් සහගත නිදා ගැනීමෙන් ද, ක්ලාන්ත වන්නේ මෙසේ සිතීය. මට කවරෙක් ද, මේ අර්ථයෙන් සන්මසක් වසන්නේ, ඇ බැලීමට නොලබමි. "අතීශය නපුරු වී සාහසිකව ගොස් මවිපියන් බලන්නෙමි"යි, එකෙණෙහි ශක්‍රයා ආවර්ජනා කරන්නේ, ඔහුගේ උකටලී බව දැන රජු සත් මසකින් ප්‍රභාවතී දැකීමට නොලබයි. ලැබෙන ආකාරයක්

කරන්නෙමි”යි, මදු රජුගේ දූතයන් කොට රජවරුන් සත්දෙනෙකු වෙත දූතයන් යවන්නේ, පභාවතී කුසරජු ඉවත් කොට පැමිණියා ය. ඔබ පැමිණෙත්වා. පභාවතිය ගනිත්වායි, එකිනෙකාට වෙත වෙනම හස්න බැගින් යැවීය. ඔවුහු මහත් පිරිවරින් අවුත් නගරයට පැමිණියෝ, ඔවුනොවුන් ආවා වූ කාරනය නොදත් ඔවුහු “නුඹ කුමක් නිසා ආවෙහිද? නුඹ කුමක් නිසා ආවෙහිදැයි විචාරා” ඒ කාරනය දැන කිපී, එක දුටක සත් දෙනෙකුට දෙන්නී ද මොහුගේ නොමනා හැසිරීම බලව. දැඩිසේ කිපුණේ ඇයට අපි ගනිමුයි; අපි සියළු දෙනාට ප්‍රභාවතී දේවා! යුද්ධ කරමු යි හස්නක් යවා නුවර පිරිවර නැංවූහ. මදු රජු හස්න අසා බියෙන් තැති ගත්තේ ඇමතියන් කැඳවා “කුමක් කරමුදැ”යි විචාළේය. ඉක්බිති ඔහුට ඇමතියෝ දේවයන් වහන්ස, රජවරුන් සත්දෙනෙක් ප්‍රභාවතී නිසා ආවෝය. ඉදින් නොපෙන්වයි ද? ප්‍රාකාරය බිඳ නගරයට පිවිස ජීවිතක්‍ෂයට පමුණුවා ඇ ගන්නෙමුයි කියති. ප්‍රාකාරයේ ආසන්නයේ ම ඔවුන්ට ප්‍රභාවතිය එවන්නෙමුයි කියා මේ ගාථාව කීවාය.

දේවයන් වහන්ස! මේ රජවරු සත්දෙන ඉතා තදපරුෂ පැවැතුම් ඇත්තාහු. හැම දෙනම සටනට යුද්ධයට සැදී පැහැදී සිටිත්. ඔවුන් ප්‍රාකාරයෙන් ඇතුළට එන්නට පෙර ප්‍රභාවතිය ඔවුන් වෙත පමුණුවත්වා’යි ඇමතිවරු රජුට කීහ.

එහි උපසංදධා යනු අතිශය දැඩිව දර්පිත වූ ආනෙතතනං පභාවතිය යනු මේ ප්‍රභාවතිය ගෙනෙත්වායි හසුනක් යැවූහ. එහෙයින් යම්තාක් නාගයෝ ප්‍රාකාරය නොමඩිත් ද, ඒතාක් මහරජ; ප්‍රභාවතිය එවනු මැනවි, මහරජාණෙනි;

ඒ අසා රජු ඉදින් මම එක් අයකුට ප්‍රභාවතී එවන්නෙමි ද සෙස්සෝ යුද්ධ කරන්නාහ. එකෙකුට දෙන්නට නොහැකි ය. සියලු දඹදිව් තලයේ අග්‍ර රජතුමා විරූප යයි හැර දමා ආවෝ ය. ආවා වූ ප්‍රතිඵල ලබා. පීඩා කොට, ඇ සත්කඩක් කොට, රජවරුන් සත්දෙනාට යවන්නෙමියි කියන්නේ අනතුරුව ගාථාව කීවේ ය.

යම්කිසි කෙනෙක් මා නසන්නට මෙහි පැමිණියේ නම්,
ඒ රජවරුන්ට ප්‍රභාවතිය කොටස් හතකට කපා දෙමි.

ඔහුගේ ඒ කථාව මුළු නිවසේන පුරා ප්‍රකට විය. පිරිවර ජනතාව පැමිණ රජු ඇය සත්කඩක් කොට, රජවරු සත්දෙනාට යවන්නේ යයි, ප්‍රභාවතීට දැනුම් දුන්හ. ඒ අසා ඇය මරණ බියට පත්ව, අසුනින් නැගිට නැගනියන් විසින් පිරිවරණ ලදුව මව ගේ සිරියනන් ගැබට පිවිසියාය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙසේ වදාළ සේක.

කෝසෙයා වස්ත්‍රවලින් සැරසී සිටි රන්වන් වූ රාජ දියණිය (ප්‍රභාවතී) සිය දාසීන් විසින් පිරිවරන ලදුව, මව වෙත යාම සඳහා අසුනින් නැගිටිවා ය.

එහි සාමා යනු ස්වර්ණ වර්ණයයි. කෝසෙයාවාසිනී යනු රන් ඔබ්බවන ලද වස්ත්‍ර පිරිවරා නිවසේනගත වූයේ ය. ඇය මව සමීපයට ගොස් මවට වැද හඬා වැලපෙමින් මෙසේ කීවාය.

ඒකාන්තයෙන් පස්වැදෑරුම් කල්කවලින් සෙව්නා ලද මුව ඇති, කැටපතින් බලා සරසන ලද තරු පරදන බබළන සුදෝ සුදු දත් ඇති රජස් දූවිලි රහිත සුභ වූ තෙත්වලින් යුතු, මේ මගේ මුහුණ රජුන් විසින් වනයෙහි හැරපියා දමනලදුව තබන්නේ ය.

අම්මේ! තද කළු පැහැයෙන් යුත්, සඳුන් කල්කයෙන් ඔපදැමූ කෙළවර වක් වූ මාදු වූ, මගේ කෙස් කළඹ සොහොන් මැද දී ගිජුලිහිණියෝ ඔවුන්ගේ පා වලින් එහෙ මෙහෙ ඇද දමනු ඇත.

මෑණියනි! තඹවන් දිලිසෙන නිය ඇති, සඳුන් කල්ක ගල්වා පිරිමදින ලද මගේ අත් දෙක, රජුන් විසින් කපා දමන ලදුව, අමු සොහොනෙහි දැමීමෙන් කවුඩෝ ධූතාගෙන ගොස් කැලි කැලි අනුභව කරනු ඇතැයි සිතමි.

රන්වන් තල්ගෙඩි හා සමානව නො එල්ලෙන කසී සඳුන්වලින් ආලේපිත වූ, මාගේ පියයුරු ළපටි පුතකු මවගේ තනයේ එල්ලෙන්නා සේ මගේ පියවුරුවල සිවල්ලු එල්ලෙනු ඇත.

රන්වන් පලඳනාවෙන් සෙව්නා ලද ඉඟටිය සහිත
මාගේ පුළුල් උකුල් තලය ඤාත්‍රියන් විසින් සිඳින ලදුව
වනයේ දැමීමෙන් හිවල් සමූහයා එහෙ මෙහෙ අදින්නායි සිතමි.

බල්ලෝ ද, ගිජුලිහිණි, කවුඩු, සිවල් ආදීහු ද
අනෙක් දළ ඇති සර්පයෝ ද, ඒකාන්තයෙන් දිරා නොගිය
ප්‍රභාවතිය අනුභවකොට වෙහෙසෙන්නෝ යයි සිතමි.

දුර සිට පැමිණි ඤාත්‍රියෝ ඉදින් මස් ගෙන ගියාහුද
මෑණියනි; ඇට ඉල්ලා අතරමග මහ වනයේ එය දවවු යයි
ප්‍රභාවතිය හඬමින් කීවාය.

මෑණියනි, ඒ දැඩු තැන මල්වතු කොට කිණිහිරියා මල්
රෝපණය කරවු. යම්දිනක හේමන්ත සෘතුවේ මල් වැඩෙන සමයේ
එහි මල් පිපෙන්නේ ය. ප්‍රභාවතිය මෙබඳු වර්ණ ඇත්තී යයි
මෑණියනි, ඔබ සිහිකරනු මැනවි.

එහි කකකුපනිසේවිතං යනු අබ කල්කය, ලුණු කල්ක, මැටි කල්ක,
ඇසළ කල්ක, බෝලිද්ද කල්ක, මුව වූර්ණකයයි. මේ ආකාර වූ පස් කල්ක
වලින් සෙව්නා ලද. ආදාස දනනාථරු පව්වවෙකඛිතං යනු දන්තමය වූ
කඩු මිටිවලින් යුක්ත වූයේ, එහි බලා සැරසුණු සුභං යනු යහපත් මුව
ඇති. වීරජං යනු දුච්චිවලින් තොර නිර්මල. අනංගණ යනු ගඩු පිළිකාවලින්
තොර ජුද්ධං යනු මෑණියනි; මෙබඳු ආකාර වූ මගේ මුහුණ ඒකාන්තයෙන්,
දැන් ඤාත්‍රියන් විසින් ඉවත දමන ලද්දේ. වනෙ යනු අරණයයෙහි වනයෙහි
යනු අර්ථයි එහි සිටියි හඬයි අසිතෙ යනු කාල වර්ණයයි. වෙලලිතගො
යනු උඩ මුදුන් කෙළවර සිව්විකායා යනු සොහොන් බිමේ. පරිකඩ්ඨයනති
යනු මෙබඳු ආකාර වූ මගේ කෙස් මනුෂ්‍ය මාංශ කැමට ගිජුවුවෝ පා
වලින් පහර දී, ඒකාන්තයෙන් ඇද දමන්නාහ. ගයහ ධංකො ගජ්ඣති
යේන කාමං යනු මෑණියනි; මගේ එබඳු ආකාර වූ බාහුව ඒකාන්තයෙන්
කවුඩෝ ගෙනගොස් රස කර කර කමින් කැමැති තැනකට යන්නාහ.
තාලුපනිහෙ යනු රන්වන් පාට ගෙඩි සහිත තල් හා සමාන කාසික
වැදැනෙනා යනු සියුමැලි සඳුන්වලින් සෙව්නා ලද්දා වූ ඵන සුමෙ යනු
මෑණියනි; මා සොහොනට වැටුණු කල්හි මෙබඳු ආකාර පියවුරු දැක
මුඛයෙන් ධැහැගෙන තමාගේ පුතකු මේ පියවුරුවල එල්ලෙන්නාක්

මෙන් ඒකාන්තයෙන් සිවල්ලු එල්ලෙන්නාහ. සෝණී යනු කට්ඨ (තුනටිය) ප්‍රදේශයයි. සුකොට්ඨිතං යනු ගව හනුවෙන් පහරදී ඇද දමන ලද්දේ ය. අවස්ථං යනු ඉවත් කිරීමය. භකබයිත්වා යනු මෑණියනි; මේ මෙපමණ තරම් මගේ මාංශ අනුභව කොට නොදිරු වන්නේ ය. සවෙ මංසානි භාරෙසුං යනු මෑණියනි, ඉදින් ඒ ක්‍ෂත්‍රියෝ මා කෙරෙහි පිළිබඳ සිතාත්තේ මගේ මස් හැරගෙන යන්නාහු ඉක්බිති නුඹ මගේ ඇටකටු ඉල්ලා. අනුපඤ්චනාථ නං යනු ඇවිදින මහා මාර්ගය අතර කෙණ්ඩා ආදිය දවවු යනුවෙන් පවසයි.

බෙතනානී යනු මෑණියනි; මා දවන ලද ස්ථානයේ මල්වතු ආදිය කරවා. එසු යනු මේ ක්‍ෂේත්‍රවල කිණිහිරි ගස් රෝපණය කරව. හිමවවයෙ යනු හිම වැටෙන සමයේ මැදින් මාසයේ. සරෙයාථ යනු ඒ මල්වලට කුඩා පෙට්ටියක් පුරවා පාරුහැල් ආදියෙහි තබා මගේ දියණි ප්‍රභාවනී මෙම වර්ණය යැයි සිහිපත් කරවු යනුවෙනි.

මෙසේ ඇය මරණ බියෙන් නැති ගත්ති මව ගේ සමීපයේ විලාප දුන්නාය. මදු රජ ද, පොරවක් ද, යගදාවක් ද ගෙන්වාගෙන වෞර සාතකයා මෙහි පැමිණෙත්වායි අණ කෙළේය. ඔහුගේ පැමිණීම මුළු රාජ මන්දිරයේ ම ප්‍රකට විය. ඉක්බිති ඔහුගේ පැමිණි බව අසා, ප්‍රභාවතියගේ මව අසුනින් නැගිට ගෝකාකුලව රජු ගේ සමීපයට ගියාය. ඒ අදහස ප්‍රකට කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙසේ වදාළ සේක.

ක්‍ෂත්‍රිය දේව වර්ණනීය වූ දෙවගනකට බඳු වර්ණ ඇති ඇගේ මව ආසනයෙන් නැගිට රජු වෙත ගියාය. මදු රජුගේ ඉදිරියේ තුඩු පොරව ද හිස තබා කපන කොටය ද දැක වැළපෙමින් මෙසේ කීවාය.

එහි උදධාසි යනු අසුනින් නැගිට රජුගේ සමීපයට ගොස් සිටියා ය. දිසවා අසිඤ්ච සුණඤ්ච යනු ඇතුල් පුරයේ අලංකාර වූ භූමි භාගයේ රජු ගේ ඉදිරියෙන් නික්මුණු (තුඩුණු) පොරවද, යගදාවද දැක විලාප දෙන්නී ගාථාව කීවාය.

කෘශ වූ මධ්‍ය ප්‍රදේශ ඇති මනා සංයම වූ ශරීරය ඇති මගේ දුව ඒකාන්තයෙන් මේ අසිපතින් කපා නසා ක්‍ෂත්‍රියන්ට දෙන්නේ ද?

එහි අසීනා යනු පොරව ආදිය කීහ. (එය) ඔහු, මේ ස්ථානයේ අසී (කඩුව) නමින් හැඳින්වේ. සුසඤ්ඤං තනුමජ්ඣමං යනු සියුමැලි බවින් යුතු ශරීරය යනුයි.

ඉක්බිති රජු ඇයව සනසමින් මෙසේ කීවේය. දේවිය, කුමක් කියහිද? ඔබගේ දියණිය සකල දඹදිව් තලයේ අගරජු විරූපී යයි ඉවතලා ගිය මගෙහි, පියවරක් පාසා අවිවාදයෙන් ම මාරයා නළලේ කොටාගෙන ආවාය. දැන් තමන්ගේ රුව නිසා ඊර්ෂ්‍යාඵලය ලබාවායි යනුයි. ඇය ඔහුගේ වචන අසා දුව සමීපයට ගොස් වැලපෙමින් මෙසේ කීවාය.

ඔබට හිත කැමතිව මා කීව් වචනය නො පිළිගන්නෙහි ය.
ඒ ඔබ ලෙයිත් වැකුණු සිරුර ඇත්තිය. මාරයාගේ රාජ භවනට යන්නෙහිය.

යමෙක් යහපත දකින්නා වූ හිතවතුන්ගේ බස් නො පිළිගෙන සිටීනම්, නො පිළිපදිනම්, ඔහු හෝ ඇය මෙසේ ව්‍යසනයට පත් වන්නේය.

දියණියනි, රන්මිණි මෙවුල් දරන්නා වූ ඔබ දැනුදු කුස රජු නිසා උපන් මනා දැකුම් ඇති පුතකු ලබන්නේ නම්, (කුස රජු සැමියා වශයෙන් පිළිගන්නේ නම්) මරණයෙන් මිදෙන්නීය. නෑ සමූහයා විසින් පිළිගන්නේ ය.

සුන්දර වූ දියණියනි, යම් කුස රජ මාළිගාවෙක බෙර වැයීමාදී තුර්යනාද පවතී ද? මංගල හස්තියා කුඤ්චනාද කෙරේ ද? ඊට වැඩි සුවයක් කොයින් ද?

ආදරණීය දියණියනි, යම් කුස රාජ මැදුරක මංගල අශ්වයා හේසාරව පවත්වයි ද? මනාව හික්මුණු ගන්ධර්ව කුමාරයෙක් දොරකඩ සිට නොයෙක් තුර්ය භාණ්ඩ වයන් ද? ඊට වැඩි සතුටක් කොයින් ද?

සොදුරු දියණියනි, මොණරුන් හා කොස්ලිහිණියන් විසින් කරන ලද හඬ ඇති, කොවුලන් විසින් මනාව පවත්වන ලද නාද ඇති කුසරාජ මැදුරට වඩා වෙන සැපතක් කොයින්ද?

එහි පුතනිකෙ ඇයට ආමන්ත්‍රණය කරයි. මෙසේ ද කියන ලද්දේ වෙයි. මෑණියනි, මෙහි කුමක් කරන්නෙහි ද? ස්වාමියාගේ සමීපයට යන්න. හැඬීමෙන් පීඩාවට පත් නොවෙව. මෙසේ ඉල්ලන්නී නමුත් මගේ වචනය නොකළාය. සා අප්පා ලෝහිත සතුප්පතා ගඤ්ඤි යම සාධනං මාර රජුගේ භවනයට යන්නෙහි. පාපියඤ්ච යනු මෙතැනින් පාපතරයන් ද පහව යයි. සවෙ ත්වං අමම ධාරෙසී යනු දරුව, ඉදින් නුඹ සිත් වසගයට නොගොස්, කුස නිරිඳු නිසා ලබන ලද තමාගේ රූපය හා සමාන මනෝඥ දර්ශන ඇති කුමරකු දරන්නෙහි ය. යමකඛයං යනු මෙසේ ඇතිකල්හි යම නිවෙස්නට නොයන්නෙහි ය. තනො යනු යම් ක්‍ෂත්‍රිය කුලයෙක මේ විභූතිය, ඒ නොයෙක් හේර නාදයෙන් ද, මත් වූ ඇතුන්ගේ කුඤ්චනාදයෙන් ද නින්නාද දෙන්නේ කුසාවතියට අයත් රාජ කුලයෙන් කුමන හෝ සැපදායක දෙයක් දැක මෙහි පැමිණියේ ය යන අර්ථයයි. හසිසති යනු හේෂාරවයයි. කුමාරො යනු මැනවින් උගත් ගාත්ධර්ව කුමාරයෙකි. උපරෝදතී යනු නොයෙක් තුර්ය භාණ්ඩ ගෙන උපහාර කරයි. කෝකිලාහිනිකුප්තෙ යනු කුසරජ කුලයේ, සවස; උදේ පවත්වන ලද නැටුම් ගැයුම් වැයුම් ආදී උපහාර පුද කරන්නාක් මෙන් කොවුලන් විසින් මැනවින් පතුරුවන ලද නාද රටා ඇත්තේ යනුයි.

මෙසේ ඇය මෙපමණ ගාථාවලින් ඇය හා කථා කොට, ඉදින් අද කුසරජ මෙහි, වෙහි නම් මේ සත් රජුන් පලවා හැර මගේ දුව, දුකෙන් මුදා රැගෙන යන්නේ යයි සිතා ගාථා කීවාය.

සතුරන් මඩින්නා වූ, අන් රටවල් යටත් කරගන්නා වූ,
 මහත් ප්‍රඥා ඇති ඒ කුස රජු හැර වෙනත් අයෙක් අප මේ දුකින්
 මුදන්නට සමත් නො වේ. ඔහු කොහි ද?

එහි සොළාරපඤ්ඤාණො යනු උදාර ප්‍රඥාවයි.

ඉක්බිති ප්‍රභාවතිය මගේ මවට කුස රජු ගේ වර්ණය ප්‍රකාශ කරමින් මුහුණ ප්‍රභාවත් නොවේ යයි කියන්නෙමි ඒ තාක් ඇගේ මෙහි දී ඔහු ගේ අරක්කැමි කොට වාසය කරන බව යයි සිතා ගාථාවක් කීවා ය.

යමෙක් අප දුකින් මුදන්නේ ද? සතුරන් මඩින්නා වූ රටවල්
 යටත් කරගන්නා වූ, මහත් වූ ප්‍රඥා ඇති ඒ කුස රජු මෙහි ම සිටී
 යයි ප්‍රභාවතී කීවාය.

ඉක්බිති ඇයගේ මව මේ මරණ බියෙන් තැති ගත්තී විකල්ව දොඩවන්නී යයි සිතා ගාථාවක් කීවාය.

තී උමතුටෙන් දොඩවන්නී ද? නැතිනම් මෝඩකමින් කථා කරන්නේ ද? කුස රජු මෙහි ආයේ නම් කුමන කරුනක් නිසා අපි නො දන්නෙමු ද?

එහි බාලා යනු මුළා වී සිහිවිකල්වී කිං න ජානෙමු යනු කවර කරුණකින් එය නොදන්නිනෙමු ඔහු අතරමග සිටියේ අප ගේ හස්ත යවන්නේ ය. ඔසවන ලද කොඩි වතුරංගනී බලසේනාව ප්‍රකට කරවවු. නුඹ වනාහි මරණ බියෙන් කථා කෙළෙහි යනු අර්ථයයි.

ඇය එසේ කී කල්හි මගේ මව නො අදහයි. ඔහු මෙසේ පැමිණි සත්මසක් වාසය කරන බව නොදනියි දක්වන්නෙමි. ඔහුට, යයි සිතා මව අතින් අල්ලාගෙන සිංහ කවුළුව විවර කොට අත දිගුකර දක්වමින් ගාථාව කීවාය.

කුමරියන් ගේ ඇතොවුර මැද දැඩි ලෙස කැසපට බැඳගෙන වලන් හෝදන්නේ කුස රජු යයි ප්‍රභාවතිය කීවාය.

එහි කුමාරී පුරමනතරෙ වාකවුළුව අසල සිටි ඔබේ දූ කුමරිය වසන තැන බලව. සංවෙලලිං යනු කැසපටෙන් බැඳ සැළිය සෝදයි යනුයි.

ඔහු වනාහි එදින අද මගේ මනදොළ මස්තකප්‍රාප්ත වන්නේ ය. ඒකාන්තයෙන් මරණ බියෙන් තැතිගත් ප්‍රභාවතිය මගේ පැමිණි බව කියන්නීය. භාජන සෝදා පිළියෙල කරන්නෙමි යි ජලය ගෙනවුත් භාජන සේදීමට පටන් ගත්තේ ය.

ඉක්බිති ඇයට මව පරිභාස කරමින් ගාථාව කීවාය.

තී වේණි කුලයෙහි (බටපොතු වියන කුලය) උපන්නියක් ද? නැතිනම් සැඬොලියක් ද? කුල දූෂක ස්ත්‍රියක් ද? මදුරජ කුලයෙහි උපන්නා වූ තී කෙසේ නම් තම ස්වාමියා දාසයකු කරන්නෙහි ද? මව ඇසුවාය.

එහි වෙණී යනු වඩුවැඩ කරන්නියි. ආදුසිකුල ගන්ධනී යනු නැතහොත් ඔබ කුල දුෂිතාවකි. කාමුකං යනු කෙසේ නම් ඔබ මෙබඳු ආකාර කුලයක උපන්නී ද, තමන් ගේ ස්වාමියාට දාසිකම් කරන්නෙහි යනුයි.

ඉක්බිති ප්‍රභාවතී මගේ මව, මා නිසා ඔහු මෙසේ වසන බව නොදනී යයි සිතා ඉතිරි ගාථාව කීවාය.

මෑණියනි, මම වෙණී කුලයෙහි උපන්නියක් නො වෙමි.
සැඬොලියක් ද නො වෙමි. කුල දූෂ්‍ය ස්ත්‍රියක් ද නො වෙමි.
මෙතෙම වනාහි ඔක්කාක පුත්‍ර කුස රජ වන්නේ ය.
ඔහු දාසයෙකැයි ඔබ සිතන්නේ ද? ප්‍රභාවතී කීවා ය.

එහි ඔක්කාක පුතෙහා යනු දරුව, මේ ඔක්කාක වංශික පුත්‍රයෙකි. නුඹ වනාහි දාසයෙකි. මෙහි කුමක් නිසා ඔහුට මම දාසයකු යයි කියන්නෙමිද?

දැන් ඔහුගේ යසස වර්ණනා කරමින් කීවාය.

මෑණියනි! යම්කිසි ඔක්කාක පුත්‍රයෙක් දිනපතා සමිණ බමුණන් විසිදාහක් වළඳවයි ද? ඔහුනම් මේ කුස රජය. ඔහු ඔබ දාසයෙකැයි සිතන්නේ ද?

මෑණියනි! දිනපතා විසි දහසක් ඇතුන් කාර්යයෙහි යොදවන ඔක්කාක රාජ පුත්‍රයෙක් වේ ද, මේ ඒ කුස රජය. ඔබ ඔහු දාසයෙකැයි සිතන්නේ ද?

මෑණියනි! විසි දහසක් අශ්වයින් යමෙක් දිනපතා යොදවන් ද? මේ ඒ කුස රජය. ඔක්කාක රජුගේ පුත්‍රයා ය. ඔබ දාසයෙකැයි සිතන්නේ ද?

මෑණියනි! යමෙකු ගේ රිය විසි දහසක් හැමදාම යොදවන්නේ ද? ඔහු නම් මේ ඔක්කාක රජුගේ පුතා වන කුස රජු ය. ඔබ ඔහු දාසයෙකැයි සිතන්නේ ද?

මෑණියනි! යමෙකු ගේ විසි දහසක් වෘෂභයන් දිනපතා යොදවා ද? ඔක්කාක රජු ගේ පුත්‍ර වූ ඔහු නම් මේ කුස රජුය. ඔබ ඔහු දාසයෙකැයි සිතන්නේ ද?

මෑණියනි! යමෙකු ගේ දෙනුන් විසිදහසක් දිනපතා කිරි දොවද්ද, ඔහු නම් මේ ඔක්කාක රාජ පුත්‍ර වූ කුස රජු ය. ඔබ ඔහු දාසයෙකැයි සිතන්නේ ද?

මෙසේ ඇය විසින් ගාථා සයකින් බෝසතුන්ගේ කීර්තිය වර්ණනා කර කී, කල්හි ඉක්බිති ඔහුගේ මව මෑය සිදුනොවීය, යුත්තක් ප්‍රකාශ කරන්නී යයි, ඒකාන්තයෙන් ඇය මෙසේ යයි අදහා, රජු ගේ සමීපයට ගොස් මෑණියනි, ඇත්තට ම කුස රජ මෙහි පැමිණියේදැයි, දරුව එසේය, අද ඔහුට සත්මසක් ඇවෑමෙන් ඔබේ දුව අරක්කැමි කටයුතු කරන්නීය. ඔහු ඇයව නොඅදහන්නේ කුදිගෙන් විවාලේ ය. ඇය තතු පරිදි කීවා ය. ඒ අසා රජ, දුවට ගරහමින් මෙම ගාථාව කීවේ ය.

අනුවණ තැනැත්තිය, මහත් බල ඇති ඤාත්‍රිය කුලයට තී මහත් වරදක් කර ඇත්තිය. මැඩියකුගේ වෙසින් ආ නාගයකු මෙන් මහත් බලැති ඤාත්‍රිය රජු ආ බව නො කියෙහි ද, එබැවිනි. රජු කිය.

එහි නග්‍යා යනු එකහෙළාම.

ඔහු දුවට ගර්භා කොට වේගයෙන් ළඟට ගොස් කරන ලද පිළිසඳුර කථා ඇත්තේ ඇදිලි බැඳ තමා ගේ ඇල්ම දක්වමින් ගාථාවක් කීවේ ය.

මහරජ; අපරාධයකි. ඉවසීමෙන් අපට සමාව දෙනු මැන.

අප්‍රසිද්ධ වේගයෙන් මෙහි පැමිණි නුඹවහන්සේ හඳුනා ගැනීමට නො හැකි වීම අපගෙන් වරදක් වී නම් එයට ඤාමා කරන සේක්වා. කුස රජුට සැල කෙළේ ය.

ඒ අසා බෝසත්තු ඉදින් මම එරූෂ වචන කියමි ද, මෙහි දී ඔහු ගේ හදවත පැලෙන්තේ ය. ඔහු අස්වසාලන්නෙමි යයි සිතා භාජන අතර සිට සෙසු ගාථාව ද කිය.

දේවයිනි! යම්බඳු අරක්කූමියකු වසයෙන් මා මෙහි පැමිණියේ ද? එය මා වැන්නකුට නුසුදුසුය. ඔබ මට පහත් වුව මැනවි. ඔබ ගෙන් මට නපුරක් සිදු වූයේ නැත.

රජු ඔහු ගේ පිළිසඳර කථාව ලැබ ප්‍රාසාදයට නැග ප්‍රභාවතිය කැඳවා ඤාමාව ලැබීමට මෙය කීවේ ය.

නුවණැත්තිය යව! මහත් බලැති කුසරජු සමා කරගත මැනවි. සමා කරන ලද කුස රජ තෙමේ තිට ජීවිත දානය දෙන්නේ ය.

ඇය පිය වචන අසා නැගනියන් ද, පරිවාරික ස්ත්‍රීන් ද පිරිවරා ඔහු සමීපයට ගියාය. ඔහු වනාහි අරක්කූමී විලාශයෙන් සිටියේ, ඇය තම සමීපයට පැමිණි බව අසා දැන අද ප්‍රභාවතී ගේ මානය බිඳ ඇය පාමුල මඩෙහි හොවන්නෙමියි තමන් ගෙනන ලද සියලු ජලය බිම දමා, කල මණ්ඩලය (ගොයම් පාගන) පිරිමැද එක ම මඩගොඩක් කෙළේය. ඇය ඔහු ගේ සමීපයට ගොස් පාමුල වැටී මඩ මත්තෙහි හොවමින් ඔහු ගෙන් ඤාමාව අයදුවාය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

දෙවගනකට බඳු පැහැය ඇති ප්‍රභාවතිය, පියාගේ වචනය අසා මහ බලැති කුස රජු පාමුල සිරසින් වැටී කුස රජුගේ දෙපා අල්ලා සමාව ගත්තිය.

එහි සිරසා යනු හිසින් බිම වැටී කුස රජුගේ පාමුල වැටුනාය. පා අගින් ගෙන ඔහුගෙන් ඤාමාව ගත්තී ගාථා තුනක් කීවාය.

දේවයන් වහන්ස! යම් මේ රාත්‍රීහු ඉක්ම ගියාහු ද? ඒ රාත්‍රීහු නුඹ වහන්සේ ගෙන් වෙන්ව ඉක්ම ගියාහුය. රථේස්වරයන් වහන්ස! නුඹ වහන්සේ ගේ පා සිරසින් වදිමි. මට නො කිපෙනු මැනවි.

මහරජ! මෙතෙක් කල් මම ඔබවහන්සේට අප්‍රිය වූවක් ම කෙළෙමි. එය සත්‍ය වසයෙන් මම පිළිගනිමි. මින්පසු නුඹ වහන්සේට අප්‍රිය වන කිසිවක් නොකරන බවට පොරොන්දු වෙමි.

මහරජකුමනි! මෙසේ යදින්නා වූ මාගේ වචනය තමුන්නාන්සේ නො කරන්නාහු නම්, පිය රජු දැන් මා මරා රජවරුන්ට කොටස දෙන්නේ ය.

එහි රත්තා යනු රාත්‍රීහුය. තා ඉමා යනු මේ ඒ සියල්ලම ඔබ හැර ඉක්මවා යති. සවචංගෙ පටිජානාමී යනු මහරජ, මෙපමණ කලක් මා විසින් ඔබව අප්‍රිය කරන ලද්දේද? දැන් මම ඔබ ගැන සත්‍යය දැනගතිමි. තවද අසනු මැනවි. මෙතැන් පටන් මම යළිත් ඔබව අප්‍රිය නොකරන්නෙමි. එවකෙදී යනු ඉදින් මෙසේ ආයාචනා කරන්නේ ද මගේ වචනය ඔබ නො කරන්නේය.

ඒ අසා රජකුමා ඉදින් මම ඔබ ගැන දන්නේ යයි කියමි ද? ඇය ගේ හදවත පැලෙන්නේය. ඇය අස්වසාලන්නෙමියි සිතා මෙසේ කිය.

මෙසේ යාචනා කරන්නා වූ තිගේ වචනය කුමක් නිසා නො කරමි ද? සොදුර, තිට නො කිපියෙක් වෙමි. ප්‍රභාවතිය, බිය නොවව!

රාජ දියණිය මගේ වචනය අසව. මම තිට නො කියෙමි. එහෙත් තිට අප්‍රිය දේ කළ බව මම පිළිගතිමි. නැවත මම තිට අප්‍රිය දනවන්නක් නො කරමි.

ප්‍රභාවතිය! මදු රජ කුලයට විත් තී බලහත්කාරයෙන් ගෙන යන්නට මට පුළුවන්කම ශක්තිය තිබියදීත්, තී කැමැත්තෙන් මම බොහෝ දුක් වින්දෙමි. ඉවසිමි.

එහි කිං න කාහාමී යනු කුමන කරුණක් නිසා ඔබේ වචනය නොකරන්නෙමි ද? විකුදෙධා ත්‍යාගී යනු, නොකිපුණෝ කෝප රහිත වූයේ, ඔබ කෙරෙහි වෙමි. සවචංගෙ යනු නොකිපුණු බව ද, දැන් අප්‍රිය කාරණාව ද යන දෙක ම ඔබගේ සත්‍යයම බව අවබෝධ කරගතිමි. තව කාමා යනු ඔබගේ කැමැත්තෙන් එය කැමැති වන්නේ. තිතිකබ්බසං යනු ඉවසමි. පහුම්ඳකුලං හන්ධා යනු මදු රාජකුලය නසා බලහත්කාරකමින් ඇය රැගෙන යන්නට සමර්ථ වේ.

ඉක්බිති ඔහු ශක්‍ර දිව්‍යරාජයාගේ පරිවාරක මෙන් එය තමන්ගේ පිරිවර ලෙස දැක, ක්‍ෂත්‍රිය මානය උපදවා මා කෙරෙහි දැරීමෙන් ම මගේ බිරිඳ අන්‍යයෝ ගෙන යන්නෝ යයි සිංහයෙකු මෙන් රාජ අංගනයේ විරාජමාන වන්නේ සියලු නගරවාසීහු මගේ පැමිණීම දැනගනීවායි සෝෂා කරන්නේ පිළිවෙළින් හිතන්නේ සෙලවෙන්නේ අත්පොළසන් දෙන්නේ දැන් ඔබව පණපිටින් අල්ලා ගන්නෙමියි, මට රඹු ඇදිය පිළියෙළ කරවායි අනතුරු ගාථාව කීවේය.

නොයෙක් අලංකාරයෙන් යුත් විසිතුරු කරන ලද, මනාව හික්මුණු අසුන් යෙදූ රියක් සුදානම් කරනු. එවිට සතුරන් නසන්නා වූ මාගේ ශක්තිය බලවූ යයි කුස රජු කීය.

එහි නානාවිතෙත යනු නොයෙක් විචිත්‍රාලංකාරයෙන් යුක්ත වූ සමාහිතෙ යනු අශ්වයන් සඳහා කියන ලද මනාසේ හික්මුණු මැදහත්ව කලකිරීමෙන් යන අර්ථයයි. අප දකබඵ මෙ වේගං යනු අනතුරුව මගේ බලපරාක්‍රමය බලන්නෙහු යනුයි.

සත්වයන්ගේ ගැනීම යනු මගේ වගකීමයි. යන්න නුඹ නාගෙන සැරසී ප්‍රාසාදයට නගිනු. ඔහු පිටත් කෙළේය. මදු රජුගේ ද, පරිහරණය කිරීම සඳහාය යන අර්ථයයි. ඇමතියන් යැවීමේ, ඔවුහු ඒ කුස්සියේ දොරටුව ලඟ සිට තිරය වටකොට පනික්කයන් (ඇඳුම් අදින්නන්) එළඹ වූහ. හෙතෙම කරන ලද කෙස්කම් ඇත්තේ, හිසේ පටන් ස්නානය ක්ලේ සියලු අලංකාරවලින් සැරසුණේ, ඇමතියන් විසින් පිරිවරණ ලද්දේ, ප්‍රාසාදයට නැග දිශා, අනුදිශා බලා අත්පුඩි ගැසුවේ ය. බලනවිට ද ඒ ඒ තැන් කම්පාකරනු හෙතෙම දැන් මගේ පරාක්‍රමය බලවූ යයි කීවේ ය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

මදු රජ මැදුරෙහි සිංහයකු මෙන් අත පය දිගහැර ප්‍රාණවත්ව කථා කරන්නා වූ ද, අත්පොළසන් දෙන්නා වූ ද කුස රජු දෙස අන්තඃපුර ස්ත්‍රීහු දොර ජනෙල් හැර බැලූහ.

එහි අර්ථය: එහිදී එය අතපය දිගහරින, නොතළන රජු ගේ අන්තඃපුරේ වාකවුළුව විවරකොට ස්ත්‍රීහු බැලූහ.

ඉක්බිති ඔහු මද්ද රජු කරන ලද ශ්‍රේෂ්ඨ කාරණයට, අලංකාර කරන ලද උතුම් ඇතකු යැවීය. හෙතෙම ඔසවන ලද සුදු කුඩ සහිත ඇතා පිට නැගී ප්‍රභාවතී ගෙනෙව් යයි ඇය ද පසුපස වඩා හිඳුවා වතුරගනී සේනාව පිරිවරණ ලද්දේ නැගෙනහිර දොරටුවෙන් නික්ම සතුරු සේනාව බලා මම කුසරජ වෙමි. පණපිටින් උරහිසින් හොවක්වායි, තුන්වරක් සිංහනාද කොට සතුරන් මර්දනය කෙළේය.

එම අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

ඉක්බිති කුස රජු හස්ති රාජයකු පිට නැගී, ප්‍රභාවතිය ද නංවාගෙන යුද බිමට ගොස් සත් රජුන් හමුවේ සිංහනාද කළේය.

ඒ කුස රජු ගේ සිංහ නාදය අසා, සිංහයකුගේ හඬ ඇසූ සෙසු මුවන් මෙන් රජවරු ඒ මේ අත පලා ගියහ.

ඇතරුවෝ ද අසරුවෝ ද පාබල හමුදා හටයෝ ද කුස හඬින් බියපත් වූවාහු ඔවුනොවුන් සිඳ ගත්හ.

ඒ යුද බිමෙහි දී කුස රජුගේ පරාක්‍රමය දැක තුටු සිත් ඇති ශක්‍රයා වේරෝචන නම් මැණිකක් රජු ගේ ගෙළ පැළඳවී ය.

කුස රජු යුද්ධය දිනා වේරෝචන නම් මැණික පැළඳ ඇතු පිටින් ම නගරයට ගියේය.

සත් රජුන් පණපිටින් අල්ලා ගත් කුස රජු, මොව්හු ඔබගේ සතුරෝ වෙති'යි මයිලණු වූ මදු රජුට භාර දුන්නේ ය.

මේ සියල්ලෝ ම ඔබ ගේ වසගයට පැමිණියාහුය. ඔබට කැමැත්තක් කරනු මැනැවි. මොවුන් නැසීම හෝ මිදීම ඔබ සතු කාර්යයකි.

එහි විපලායිංසු යනු සිහිය පිහිටුවා ගැනීමට නොහැකි වන්නේ විපිළිසර වූ සිත් ඇත්තේ බිඳී ගියහ. කුස සඳහයටටිතා යනු කුසරජු ගේ ශබ්දය නිසා හටගත් බියෙන් හටගත්තා වූ මංමුළා ඇත්තෝ. අසඳුමසඳුසස ඡන්දනති යනු ඔවුනොවුහු සිඳගනිති. මර්දනය වෙති. හිඤ්ඤ සු යනු පෙළ පාඨයයි. තසමිං යනු මෙසේ බෝසතුන්ගේ ශබ්දය

ශ්‍රවණය කිරීමෙන් බිඳීගියේ, ඒ සංග්‍රාම මූලයෙහි ඒ බෝධිසත්ත්වයන් ගේ පරාක්‍රමය බලා සතුටු වූ සිත් ඇති ශක්‍රයා වේරෝචන නම් මාණිකාස බන්ධය ඔහුට දුන්නේ ය. නගරං පුරං යනු නගර සංඛ්‍යාත පුරයයි. බන්ධිකා යනු ඔවුන්ගේ උතුරු සඵවෙන් ම පසුපස බැඳ දමා, කාමං කරොහිතෙ තයා යනු නුඹ තමන්ට කැමැති දෙයක් රුචි දෙයක් කරව. මොවුහු ඔබ විසින් දාසයන් බවට පත්කරන ලදහ.

රජතුමා කීවේය.

මහරජ, මේ පිරිස ඔබගේ ම සතුරෝ වෙති. මොවුහු මාගේ සතුරෝ නො වෙති. තමුන්නාන්සේ ම අපගේ අධිපතිය.

මහරජ, ඔබවහන්සේ ම මොවුන් නැසීම හෝ මිඳීම කරව.

එහි ක්‍රියාකාරී නො යනු මහරජ, ඔබ ම අප ගේ අධිපතියා වේ. මහාසත්ත්වයන් මෙසේ කී කල්හි මේ ඝෛරිය මිතුරන් විසින් ඔවුන් ගේ ගමන නිරූපක නො වේවා! ප්‍රභාවතීගේ කනිෂ්ඨ වූ මද්‍ර රජුගේ දියණිවරු සත් දෙනෙක් වෙති. ඔවුහු මොවුන්ට දෙවන්තෙමිසි සිතා ගාථාවක් කීවේ ය.

දේවයිනි! නුඹ ගේ මේ දිව්‍ය කන්‍යාවන් බදු දුවරු සත් දෙනෙක් වෙති. මේ දුවරු සත් දෙනා මේ සත් රජවරුන්ට දී ඔවුන් ඔබ ගේ බැණවරුන් කරගන්න..

ඒ අසා මද්‍ර රජු තමාගේ දියණිවරුන් දීමට කැමැත්තෙන් මෙසේ කීවේය.

අප ගේ ද ඔවුන් ගේ ද අධිපතියා ඔබයි. ඒ දුවරුන්ට ද අධිපතියා ඔබයි. යම් දුවක යමෙකුට දෙනු කැමැත්තෙහි නම් ඔබ ම ඇය ඔහුට දෙනු මැනවි.

එහි ක්‍රියා නො සබෙබසං යනු කුස නිරිද්‍ර මහරජ, කුමක් කියහි ද? ඔබතුමා ඒ අය ගේ ද, සියළු සතුන් ගේ ද මගේ ද මේ සියළු දෙනාගේ ද රජු වේ. අපගේ අධිපතියා වේ. යදිච්ඡසි යනු යමෙකුට යමක් කැමැති වේද ඔවුන්ට ඒ අය දෙන්න.

ඔහු ඒ සියල්ලෝ ම අලංකාර ලෙස සරසා එක එක රජ කෙනාට එක එකා බැගින් දුන්නේ ය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ ගාථා පහක් වදාළ සේක.

එකල්හි කුස රජු මදු රජුගේ දුවරුන් සත් දෙන එක එක රජුට එක එකී බැගින් දුන්න.

ඒ රජවරු සත් දෙන ස්ත්‍රී ලාභය නිසා කුස රජු කෙරෙහි තුටු සිත් ඇතිව, තම තමන් ගේ රටවලට ගියහ.

මහ බලැති කුස රජු වෙරෝවන මැණික පැළඳ, ප්‍රභාවතිය ද කැඳවාගෙන කුසාවතී රාජධානියට ගියේ ය.

එකම රියෙහි යමින් කුසාවතියට පිවිසෙන්නා වූ ඒ දෙදෙන පැහැයෙන් ද, රූපයෙන් ද, ලස්සනින් ද සමාන වූවාහු ඔවුනොවුන් එකිනෙකා ඉක්මවා නො ගියහ.

කුස රජු ගේ මව් සිය පුත්‍රයා පිළිගත්තිය. ඒ අඟුසැමි දෙදෙන එතැන් පටන් ජීවිතාන්තය දක්වා සංවර්ධනය වූ කුසාවතියෙහි එකට වාසය කළහ.

එහි පීණිතා යනු සතුටින් සන්තර්පණය වී, පායිංසු යනු දැන් අප්‍රමාණ වන්නෙවූ යයි කුසරජු විසින් අවවාද දී ගියහ. අගමාසී යනු දින කීපයක් වාසය කොට අප ගේ රටට යන්නෙමුයි නැදැයන් විවාරා ගියෝය. ඒකරවේ සනනා යනු දෙදෙනා ම එකම රථයක නැග යන්නෝය. සමානාවණණ රූපෙනා යනු වර්ණයෙන් ද රූපයෙන් ද සමාන වී නාඤ්ඤ මඤ්ඤමති රොවසුං යනු එකෙකු අනිකා නොඉක්මවයි. මාණිකෘ රත්නානුභාවයෙන් බෝසත්හු මනාරූ ඇත්තේ විය. ස්වර්ණ වර්ණයෙන් සෞභාග්‍යයට පැමිණියේ ය.

සංගඤ්ඤී යන ඉක්බිති ඔහුගේ මව බෝසතුන්ගේ ආගමනය අසා නුවර බෙරහඬ නංවා බෝසතුන්ට බොහෝ පඬුරු රැගෙන

පෙරගමන්කොට එළඹියේය. ඔහු ද, මව සමග ම නගරය ප්‍රදක්ෂිණා කොට සන්දිනක් සැණකෙළි ක්‍රීඩා කොට අලංකාර වූ ප්‍රාසාද තලයට නැංගේ ය. ඒ යුවතිපති දෙපොළ සමගිව විසූහ. එතැන් පටන් දිවි ඇති තෙක් සමගියෙන් සතුටු සිතින් කල්ගත කළෝ මිහිකත පාලනය කළහ.

ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා, සත්‍යය ප්‍රකාශ කොට ජාතකය නිමකළ සේක. සත්‍යය අවසානයේ කළකිරුණු හික්කුව සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේ ය. එකල මව්පියවරු මහරජ කුලය වූහ. කනිෂ්ඨයා ආනන්ද වේ. කුදී, බුජ්ජුත්තරාවමය. ප්‍රභාවතිය රාහුල මාතාව විය. සෙසු පිරිස බුදු පිරිසයි. කුසරජු වනාහි සම්මා සම්බුද්ධ වූ මම ම වෙමි යි වදාළ සේක.

කුස ජාතකය නිමි.

20-2

දේවනානුසී යන මෙය ශාස්තෘන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩිවාසය කරන සේක්, එක් මවක් පෝෂණය කරන හික්කුවක් අරභයා වදාළ සේක.

කථා වස්තුව සාම ජාතකයේ කථා වස්තුව හා සමාන වේ ම ය. එකල ශාස්තෘන් වහන්සේ මහණෙනි, මේ හික්කුවට දොස් නොකියවී. වරද නො ගන්වවු. පෞරාණික පණ්ඩිතයෝ මුළු දඹදිව රාජ්‍යය ලබන්නේ නමුදු, එය ගණන් නො ගෙන, මව්පියවරු පෝෂණය කළෝම යයි පවසා අතීත කථාව ගෙනහැර පෑ සේක.

අතීතයේ බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මවර්ධන නම් නගරයක් විය. එහි මනෝජ නම් රජෙක් රාජ්‍යය කරවී ය. එහි එක්තරා අසුකළෙක් සම්පත්

ඇති, බ්‍රාහ්මණ මහසල් කුලයෙක අධිපති හෙතෙම පුතුන් නැත්තෙක් විය. ඔහුගේ බැමිණිය ඔහු කෙරෙන් ම පින්වත් පුතකු ප්‍රාර්ථනා කරවයි කියා, ප්‍රාර්ථනා කළාය. ඉක්බිති බෝසත් තෙම බ්‍රහ්මලෝකයෙන් වුතව ඇගේ කුසෙහි පිළිසිඳ ගත්තේ ය. උපන් ඔහුට සෝණ කුමාරයයි නම් කළහ. ඔහු ජියවරෙන් වැඩෙන කල්හි, වෙනත් සත්ත්වයෙක් බ්‍රහ්මලෝකයෙන් වුතව ඇගේ කුසේ ම පිළිසිඳ ගත්තේය. ඔහුට නන්ද කුමාරයයි නම් කළහ.

ඔවුන්ට උගන්වන ලද වේද ශාස්ත්‍ර ඇත්තේ සියලු ශිල්පයෙහි කෙළවරට පැමිණියේ, වියපත් කල රූප සම්පත් දැක, බ්‍රාහ්මණයා බැමිණිය අමතා "පින්වතිය, පුත්‍ර සෝණ කුමාරයා ගෘහ බන්ධනයෙන් බදින්නෙමුයි" කීවේය. ඇය යහපතැයි පිළිගෙන පුත්‍රයාට ඒ අදහස කීවා ය. ඔහු "මෑණියනි, මට ගෘහවාසයෙන් කම් නැත. මම දිවි ඇතිතෙක් නුඹලාව පෝෂණය කරවා නුඹලාගේ ඇවෑමෙන් හිමාලයට පිවිස, පැවිදිවන්නෙමි"යි කීවේය. බැමිණිය, බ්‍රාහ්මණයාට ඒ අදහස දැනුම් දුන්නාය. ඔවුහු යළි යළිත් කියන ලද්දේ නමුත් ඔහුට සිත් නොලැබ, නන්ද කුමාර අමතා "දරුව, එසේ වීනම් නුඹ දරු පවුලක් පෝෂණය කරන්නැයි" කියා කීය. "මම සොයුරා ඉවතලන කෙළපිඩක් හිසින් නොපිළිගන්නෙමි. මම වනාහි නුඹලාගේ ඇවෑමෙන් සොයුරා සමග පැවිදිවන්නෙමි"යි කී කල්හි ඔවුන් ගේ වචන අසා, මේ දෙදෙනාම මෙසේ තරුණ කාලයේම කාමයන් දුරු කරති. කිමෙක් ද? අපි සියල්ලෝම පැවිදි වන්නෙමුයි සිතා, දරුවනි, කිමෙක්ද තොප අපගේ ඇවෑමෙන් පැවිදි වන්නේ? දැන්මම අපි සියල්ලෝම පැවිදි වන්නෙමුයි රජුට දන්වා සියලු ධනය පරිත්‍යාග විෂයෙහි වියදම් කොට දාස ජනයාට ප්‍රමාණවත් ධනය දී, නැදෑයන්ට දියයුතු දේවල් දී සතර දෙනා බ්‍රහ්මවර්ධන නගරයෙන් නික්ම හිමාලය ප්‍රදේශයේ පස්පියුම්න් ගැවසීගත් විලක් ඇසුරු කොට රමණීය වන ලැහැබක අසපුවක් නිර්මාණයකොට පැවිදිවී එහි වාසය කළහ. දෙදෙනා ම දෙමව්පියන් පෝෂණය කළහ. උදෑසන ම ඔවුන්ට දැහැටි දඬු ද, මුව සේදීමට ජලය ද දී පන්සල ද පිරිවෙණ ද ඇම ද, පැන් එලවා තබා, වනයෙන් මිහිරි ගෙඩි කුඩා ගෙඩි ගෙනවිත් දෙමව්පියන්ට කවති. උණුසුම් හා සිසිල් ජලයෙන් නහවති. ජවා සේදීම් පාද පරිකර්ම ආදිය ද ඔවුන්ට කරදෙති.

මෙසේ මාර්ගයට පිළිපත් කල්හි නන්ද පණ්ඩිතයා මා විසින් ගෙන එන ලද ගෙඩි කුඩා ගෙඩි පළමුව මව්පියන්ට කවන්නේ යයි සිතී ය.

ඔහු පළමුව ගොස් ඊයේ ද පෙරේදා ද ගෙන එන ලද මේ දෑ උදෑසන ම ගෙනවුත් මව්පියන්ට කවයි. ඔවුහු ඒවා කා මුව විකා, පෙහෙවස් රකිත්. සෝණ පණ්ඩිතයා දුර ගොස් මිහිරි ගෙඩි වර්ග පැසුණු ඒවා ගෙනවිත් පිරිනමයි. ඉක්බිති ඔහුට දරුව, බාල සොයුරා විසින් ඒවා ගෙන එන ලදී. අපි අද ම අනුභව කොට පෙහෙවස් සමාදන් වූවෝ. දැන් අපට වැඩක් නැතැයි කියති. මෙසේ ඔහුගේ වටිනා ගෙඩි කුඩා ගෙඩි පරිහරණයට නොලැබ විනාශ වන්නේ ය. දෙවන දවස්හි ද, එසේ ම වේ. මෙසේ හෙතෙම පංචාභිඥාවෙන් දුර ගොස් ගොනාවද. ඔවුහු නො කති.

ඉක්බිති බෝසත් තෙමේ මෙසේ සිතී ය. මගේ මව්පියවරු සියුමැලිය. නන්ද ඒ මේ පැසුණු-නොපැසුණු ගෙඩි කුඩා ගෙඩි ගෙනවිත් කවවයි. මෙසේ ඇතිකල්හි මොවුහු විරාත් කාලයක් නොපවතින්නාහ. එය වලක්වන්නෙමි.

ඉක්බිති ඔහු අමතා, "නන්දය, මෙතැන් පටන් ගෙඩි වර්ග ගෙනවුත් මගේ ගමන නොවලක්වව. දෙදෙනා ම එකට ම කවන්නෙමු"යි කීවේ ය. ඔහු එසේ කී කල්හි ද, තමන්ගේ පින වලක්වන්නේ යයි සිතන්නේ ඔහුගේ වචනය නොකළේය. ඉක්බිති බෝධිසත්ව තෙම, නන්ද මගේ වචනය නොකරන්නේ අයුක්තියක් කරයි. ඔහුව පලවා හරින්නෙමි. හුදකලාව ම මව්පියන් පෝෂණය කරන්නෙමියි සිතා නන්ද, නුඹ අවවාද නොපිළිගන්නෙකි. උගතුන්ගේ බස් නොකරයි. මම ජ්‍යෙෂ්ඨයා වෙමි. මව්පියන් මට ම බාර වේ. මම ම ඔවුන් පෝෂණය කරන්නෙමි. 'නුඹ මෙහි වාසය කිරීමට නොවටී. වෙන තැනකට යන්නැයි අසුර ගැසී ය.

හෙතෙම එතනින් පලාගියේ, ඔහු ගේ සමීපයේ සිටීමට නොහැකි වන්නේ ඔහු වැද මව්පියන් වෙත ගොස් ඒ අර්ථය දන්වා වැද තමන් ගේ පන්සලට පිවිස කසිණ බලා ඒ දවසේ ම පංචභිඥා අෂ්ට සමාපත්ති උපදවා මෙසේ සිතී ය. මම සිනේරු පර්වත පාදයෙන් රත්වැලි ගෙනවිත් මගේ සොයුරු පන්සලෙහි ද පිරිවෙතේ ද විසුරුවා සොයුරා ඤාමා කිරීමට පෙළඹෙමි. එසේ නොහොබින්නේයි. අනෝතත්ත විලෙන් ජලය ගෙනවිත් මගේ සොයුරු පන්සලේ ද පිරිවෙතේ ද ඉස සොයුරා ඤාමා කිරීමට පෙළඹෙමි. එසේ ද ශෝභමාන නොවන්නේ නම් ඉදින් මගේ සොයුරා දේවතාවන් ගේ වශයෙන් ඤාමා කරන්නේ ය. සතරවරම් මහරජවරු ද, ශක්‍රයා ද කැඳවා සොයුරා ඤාමා කිරීමට පෙළඹෙමි. එසේ ද

නොහොබින්නේ නම් මේ මුළු දඹදිව මනෝජ අගරජදරුවන් මුල් කොට රජවරුන් කැඳවා ඤාණ කිරීමට පෙළඹෙමි. මෙසේ ඇතිකල්හි මගේ සොයුරු ගුණ මුළු දඹදිව තලයේ පතුරුවා යන්නේ ය. සඳ හිරු මෙන් පුකට වන්නේ ය.

හෙතෙම එකෙණෙහි ම සෘද්ධියෙන් ගොස් බුන්මවර්ධන නගරයේ ඒ රජු ගේ මන්දිර දොරටුවට බැස එක් තාපසයකු නොප දකිනු කැමැත්තේ පැමිණියේ යයි රජුට දැනුම් දුන්නේ ය. රජු කීම පැවිද්දකු විසින් මා දැක කවර ප්‍රයෝජනද? ආහාර පිණිස ආවේ වන්නේ යයි බත් යැව්වේ, ඔහු බතට නො කැමැති විය. සහල් යැවීය. සහල් අකමැති විය. වස්ත්‍ර යැවීය. වස්ත්‍ර නො කැමැති විය. බුලත් යැවීය. බුලත්වලට අකමැති විය. ඉක්බිති ඔහු සම්පයට දූතයකු යැවීය. කුමක් පිණිස ආවේදැයි ඔහු ඔහුගෙන් විමසන ලද්දේ රජුට උපස්ථානයට පැමිණියේ වෙමියි කීවේ ය. ඒ අසා රජතුමා මගේ බොහෝ උපස්ථායකයෝයි. තමන්ගේ තාපස කර්ම කරවයි පිටත් කෙළේය.

ඔහු එය අසා මම ඔබලාට තමන්ගේ බලයෙන් මුළු දඹදිව තලයේ රජකම ගෙන දෙන්නෙමියි කීවේ ය. ඒ අසා රජතුමා සිතීය. පැවිද්දෝ නම් පණ්ඩිතයෝ ය. කිසියම් උපායක් දැනගන්නාහ යයි ඔහු කැඳවා අසුනෙහි වඩා හිඳුවා වැඳ, "ස්වාමීනි, නුඹ වනාහි මගේ මුළු දඹදිව තලයේ රාජ්‍යය ගෙන දෙවුදැයි" විචාළේය. මහරජ, එසේය. කෙසේ ගන්නහුද? මහරජ, යටත් පිරිසෙන් කුඩා මැස්සෙකු බොන පමණකුදු කිසිවෙකුගේ ලේ නොසෙල්වා ඔබගේ ජනතාව විශාල නොකොට තමන්ගේ සෘද්ධියෙන් ගෙන දෙන්නෙමි. තව ද, හුදෙක් ප්‍රමාදයක් නොකොට අද ම නික්මෙන්නට වටී යයි යනුවෙනි.

ඔහු උන්වහන්සේගේ වචනය අදහා සේනාව පිරිවරා නගරයෙන් නික්මුනේ ය. ඉදින් සේනාව උණුසුම් වෙයි ද? නන්ද පණ්ඩිතයා තමන් ගේ සෘද්ධියේ බලයෙන් සෙවනැල්ලක් කොට සිසිල් කරයි. වර්ෂාව වසින කාලයේ සේනාව මතු පිටට වැස්ස වැසීමට නොදෙයි. උණුසුම හෝ සීතල වලක්වයි. මාර්ගයේ කටු වනලැහැබ් ආදී සියළු උපද්‍රව දුරු කරවයි. මාර්ගය කසිණ මණ්ඩලය මෙන් සමකර තෙමේ ද ආකාශයේ සම්කඩක් අතුරා පර්යංකයේ හුන්නේ සේනාව පිරිවරා ද යයි.

මෙසේ සේනාව රැගෙන පළමුව කොසොල් රටට ගොස්, නගරයට නුදුරේ කඳවුරක් සාදවා අපට යුද්ධයක් දේවා! නැතහොත් රාජ්‍යය හෝ දේවායි කොසොල් රජුට දූතයන් යැවිය. ඔහු දූතයා ගේ වචනය අසා කිසි යුද්ධ කොට කිමෙක්ද? මම රජ නොවෙමි ද? යුද්ධය දෙමියි සේනාව සන්නද්ධ කරවා යුද පිණිස නික්ම ගියේ ය. සේනා දෙක යුද්ධ කිරීමට පටන් ගත්හ. අනතුරුව නන්ද පණ්ඩිතයා දෙදෙන අතර තමන් සිට අඳුන් දිවිසම මහත්කොට දිගහැර සේනා දෙක අතර සිටිනුයේ දෙපක්‍ෂයේම විදි ඊදඬු කිසි කෙනකුන්ගේ ඇඟට වැදෙන්නට ඉඩ නො දුන්න. දෙසේනාවගේ ම ඊදඬු අවසන් වූ කල්හි, දෙපිරිස ම ඔවුනොවුන්ට හයින් නිරුත්සාහිකව සිටියාහුය. ඔවුන්ගේ අත් සිත් මිස කළ හැක්කක් නො වූහ. එවිට නන්ද පණ්ඩිතයා මනෝජ රජු ගේ සමීපයට ගොස් මහරජ, බිය නොවන්න යයි මහරජ අස්වසා කොසොල් රජුගේ සමීපයට ගොස් බිය නොවන්න මහරජ, ඔබට උවදුරක් නොවේ. රාජ්‍යය ඔබට ම වන්නේ ය. හුදෙක් මනෝජ රජුට මිත්‍රව රජුගේ වසඟයෙහි වේවා'යි කී ය. ඔහු ඔහු ගේ වචනය විශ්වාසකොට යහපතැ'යි පිළිගත්තේ ය.

ඉක්බිති ඔහු මනෝජ රජු සමීපයට ගොස් මහරජ, කොසොල් රජු ඔබ වසඟයේ පවතී. මේ රජකම මොහුටම වේවා! ඔහු යහපතැයි පිළිගෙන ඔහු තමන්ගේ වසඟයෙහි පිහිටුවා, දෙසෙනග ගෙන අංග ජනපදයට ගොස් අංග රට අල්වා ගෙන ඉක්බිති මගධ රට ද, ඒ ආකාරයෙන් මුළු දඹදිව් තලයේ ම රජවරුන් තමන්ගේ වසඟයෙහි පවත්වා ගෙන, අනතුරුව ඔවුන් විසින් පිරිවරණ ලදුව බුන්මවද්ධන නගරයට ම ගියහ. ඔහු එක එක රාජධානිවලින් විවිධාකාර වූ ආහාරපාන ගෙන්වාගෙන එකසිය එකක් රජවරුන් ගෙන, ඔවුන් සමග සන්දිනක් මහා ජය පානය කෙළේය. නන්ද පණ්ඩිතයෝ ද රජකම යම්තාක් සන්දිනක් ඉසුරු සමීපත් අනුභව කරයි ද, ඒතාක් ඔහුට තමන්ව නො දක්වන්නෙමියි උතුරුකුරු දිවයිනේ පිඬු පිණිස හැසිර, හිමාලයේ රත්තරන් ගුහා ද්වාරයේ සන් දිනක් වාසය කෙළේය. මනෝජ ද, සත්වෙනි දිනයේ තමන්ගේ මහත් ශ්‍රී සමීපත් බලා මේ යසස මගේ නො වේ. මවිපියන් විසින් ද නො වේ. අනෙකෙකු විසින් දෙන ලද්දක් ද නො වේ. නන්ද පණ්ඩිත තාපසයා නිසා උපන්නෙකි.

ඔහුට නොදක්නේ අදින් සත්වෙනි දිනයේ මගේ යස දායකයා වූ නන්ද පණ්ඩිතයා කොහේදැයි සිහිපත් කෙළේය. හෙතෙම, ඔහුගේ සිහිපත් කරන බව දැන අවුත් ඉදිරියේ අහසෙහි සිටියේ ය. රජු ඔහු දැක මෙසේ

සිතිය. මම මේ තාපසයා ගේ දේවාත්මය හෝ මිනිස් බව නොදනිමි. ඉදින් මෙතෙම මනුෂ්‍යයකු නම් මුළු දඹදිව් තලයේ ම රාජ්‍යය මොහුට දෙන්නෙමි. ඉක්බිති දෙවියෙක් නම් ඔහුට දේවතා සන්කාරය කරන්නෙමි. හෙතෙම ඔහුගෙන් විමසන්නේ පළමු ගාථාව කීවේ ය.

ඔබ දෙවියෙක් ද නැතිනම් ගාන්ධර්වයෙක් ද? එසේත් නැතිනම්
ශක්‍රයා ද, නැතහොත් සෘද්ධි සම්පත් ලබාගත් මිනිසෙක් ද?
අපි කෙසේ හඳුනාගන්න ද?

ඔහු ඔහුගේ වචනය අසා යහ ස්වභාවය ම හෙළිකරන්නේ දෙවෙනි ගාථාව කීවේ ය.

රජතුමනි! මම දෙවියෙක් නො වෙමි. ගාන්ධර්වයෙක් ද නො වෙමි.
ශක්‍රයා ද නො වෙමි. සෘද්ධි සම්පත් ලබාගත් මිනිසෙක් වෙමි.

එහි භාරතා යනු, රටෙහි බර දරන බැවින් එසේ හේ ආමන්ත්‍රණය කරයි.

ඒ අසා රජතුමා, මනුෂ්‍යයෙක් නම් මෙතෙම මෙසේ මට බොහෝ උපකාර ඇති බැවින් මහත් වූ යසසින් හෙතෙම සන්තර්පණය කරන්නෙමියි සිතා මෙසේ කීවේ ය.

පින්වත! ඔබ විසින් කයින් කෙරෙන වතාවත් මහත් ලෙස
පුරන ලද බැවින් එහි සමර්ථභාවය නිසා පින්වත් තෙමේ
වැසි වස්තා කල්හි එය නැවැත්වීම කෙළේය.

තව ද පින්වත් ඔබ දරුණු වූ සුළඟ හා අව්ව ඇති කල්හි සිසිල්
සෙවණ කෙළේය. නැවත පින්වත් තෙමේ සතුරන් මැද ඊ පහරින්
වැළකීම කෙළේය.

තව ද පින්වතා සංවර්ධිත රටවල වැසියන් අප වසඟ කෙළේය.
එක් සියයක රජවරු අපේ අනුගාමිකයෝ කළහ.

අපි ඔබ කෙරෙහි පැහැදුනෝ වෙමු. පින්වතා යම්කිසි දෙයක් කැමති වන්නේ නම් එය ඉල්ලනු මැනවි. ඇතුන්, අසුන්, අලංකාරයෙන් සැරසූ ස්ත්‍රීන්, මනහර ගෙවල් දොරවල් ආදී යන මේවා පින්වතාට දෙමු.

අඟු රටෙහි රජකම හෝ මගධ රටෙහි රජකම ඔබට දෙමි. නැතිනම් අස්සක හෝ අවන්ත රට දෙමි. පින්වත තුමනි, දෙයක් අපි දෙන්නෙමු.

අපි ඔබට රජයෙන් අඩක් හෝ දෙමු. දඹදිව මුළු රජය පනන්නේ නම් ඒ රාජ්‍යය වුව ද දෙමු. යමක් කැමති නම් එය කියන්න.

එහි කතරූපමීදං යනු කරන ලද ස්වභාවයයි. වෙය්‍යාවච්චං යනු කයින් කෙරෙන වතාවත්. අනොවසසං යනු යම්සේ වර්ෂාව වසීද? එය නවත්වයි යන අර්ථයයි. සීතවජායං යනු සිසිල් සෙවනැලි. වසිනො තෙ යනු ඒ රටවැසියෝ අපගේ වසගයේ ය. බන්‍යෙ යනු ක්‍ෂත්‍රියන්. අට්ඨකථාවේ එන මෙම පාඨය ම ය. පතීනාසසු මයං යනු උපන් සතුටින් යුක්ත බවයි. චරං තං භක්ඛුඤ්චජ්ඣි යනු මේ රත්නමය. එම චරය ඔබට දෙමි. යං රත්නයක් කැමැති වෙහිද එම චරය යන අර්ථයයි. හත්ථියානං යන ආදි ස්වරූපයෙන් ඒ රත්න පෙන්වයි. අසසකාවනනි යනු අස්සක රාජධානිය හෝ අවන්ති රටයි. රජේජනා යනු ඉදින් ඔවුහු මුළු දඹදිවම රාජ්‍යය කැමැත්තම් රාජ්‍යය ඔබට දී කඩු පලග ගෙන ඔබට සේවය කරන්නෙමි. (ඔබගේ රථයට ඉදිරියෙන් දුවන්නෙමි) යනු ප්‍රකට වේ. යදිවජ්ඣි යනු මේ කාරණා මා විසින් ප්‍රකාශ කළ කල්හි යමක් කැමැති වෙහි ද එය අනුසාස අණ කරව.

ඒ අසා නන්ද පණ්ඩිතයා, තමන්ගේ අභිප්‍රාය බලාපොරොත්තු ප්‍රකට කරමින් මෙසේ කීවේය.

මහරජ! මට රාජ්‍යයෙන් ධනයෙන්, නගරයෙන්, ප්‍රයෝජනයක් නැත. ජනපදයෙන් ද ප්‍රයෝජනයක් නැත.

මහරජ, ඉදින් මා කෙරෙහි ඔබගේ සෙනෙහසක් ඇත් ද? මගේ එක් වචනයක් කරවයි, කියා ගාථා කීවේ ය.

මහරජ! ඔබගේ රාජ්‍යයේ දේශසීමාව තුළ හිමාලය වනයේ ආශ්‍රමයක් ඇත. ඒ ආශ්‍රමයේ මගේ මවත් පියාත් වෙසෙති.

මම ඒ මවුපියන් කෙරෙහි වත් පිළිවෙත් පවත්වා පින් ලැබගන්නට ඉඩ නො ලබමි. එබැවින්, පින්වත්හු සපිරිවරින් එහි ගොස් සෝණ පණ්ඩිතයන් හමු වී මා සමා කරවා ආයති සංවරයෙහි පිහිටීමට අවස්ථාව සලසා දීමට යහපති.

එහි රටෙය් යනු රාජ්‍යයේ. විජිතෙ යනු රජ ආඥාව පවතින ප්‍රදේශයයි. අස්සමො යනු හිමාලය වනාන්තරයේ පිහිටි එක් ආශ්‍රමයක් ඇත. සමමනති යනු ඒ ආශ්‍රමයේ වාසය කරති. තෙසාහං යනු ඔවුන් අතර මම කාතවෙ යනු, වත් පිළිවෙත් කුඩා අනුකුඩා සංඛ්‍යාත පින් කරන්නට නොලබමි. සොයුර, මගේ සෝණ පණ්ඩිත නම් මගේ එක් වැරදි කරන්නෙකු කෙරෙහි මෙහි නොවසාවා මාව නෙරපා හැරියේ ය. අජ්ඣාංගං යනු ශ්‍රේෂ්ඨ හැසිරීමයි. ඒ අපි පින්වතාණන් සහ පිරිවර කොට, සෝණ පණ්ඩිතයා සංවරං යාවාමු ආයති සංවරය ඉල්ලා සිටිමු යන අර්ථයයි. යාවෙමු සංවරං යන පාඨයයි. අපි ඔබ සමග සෝණගෙන් ඉල්ලා සිටින්නෙමු. ඤාමා අයදින්නෙමු. මේ වරය ඔබගේ සමීපයේ ගනිමි යන අර්ථයයි.

ඉක්බිති ඔහුට රජතුමා මෙසේ කීවේ ය.

බ්‍රාහ්මණය! යමක් ඔබ මට කියේ නම් එය කරමි. මෙය ද අපට කියන්න. ඒ සමාව ඉල්ලීමේ කාර්යයට කී දෙනෙක් යා යුතු ද?

එහි කරොමී යනු මම මුළු දඹදිව් තලයේ රාජ්‍යය දෙනු කැමැත්තේ නම් මෙපමණකුත් නොකරන්නෙමි ද? කරමි යයි පවසයි. කීවනොයනු කොපමණ ද යනුයි.

නන්ද පණ්ඩිතයා කීවේ ය.

සියයක් පමණ ජනපද වැසියෝ ද, සියයක් පමණ බ්‍රාහ්මණ මහාසාර කුලීනයෝ ද, සියයක් රජවරු ද, මනෝජ රජු නම් වූ ඔබ ද යන සියල්ලෝ සෝණ පණ්ඩිතයන් සමා කිරීමට යන ගමනට යා යුත්තෝ වෙති.

එහි ජානපදා යනු ගෘහපතියෝය. මහාසාල ව බ්‍රාහ්මණා යනු හරවත් වංශවත් බ්‍රාහ්මණයෝ සිය ගණනක්. අලං හෙසසනති යනු දක්‍ෂයෝ වන්නාහ. යාවකා යනු මගේ යන අර්ථයෙන් සෝණ පණ්ඩිතයාගේ ක්‍ෂමාව ලබන්නෝ.

එවිට රජතුමා කීවේ ය.

ඇතරුවෝ ඇතුන් ද, අසරුවෝ අසුන් ද සරසනු මැනව!
රියදුරෝ රිය සරසා රිය තුළ ධජ පනාකයන් ඔසවනු මැනව.
අවශ්‍ය මාර්ගෝපකරණ සුදානම් කළ යුතුයි. හිමාලයේ කෝසිය ගෝත්‍රිකයා සිටින්නා වූ අසපුච්ච යන්නෙමි. (යයි රජතෙම විධාන කෙළේය.)

එහි යොජේනතු යනු ඇත් ගොවිවත් නගින ලද ඇත්තු. අශ්වාරෝහකයන් සහිත අශ්වයෝ සිටිත්වා. රථං සනනයහ සාරථී යනු මිත්‍ර රියදුරාණනි, ඔබ ද ඒ රථය සන්නද්ධ කරව. ආබ්‍යධනානී යනු ඇත් අශ්ව රථවල බඳින ලද භාණ්ඩ ගනිවූ.

පාදෙසුසසාරයං ධජේ යනු රථයෙහි තබන ලද කොඩිවල මුල කොඩි ඔසවා තබන්නා! කොසියො යනු යම් අසපුච්ච කෝසිය ගෝත්‍රිකයෝ වාසය කරත් ද? එහි යනුවෙන් පවසයි.

චතුරංගනී සේනාව පිරිවරාගත් රජතුමා, බ්‍රහ්මවර්ධන නගරයෙන් පිටත්ව, කෝසිය ගෝත්‍රිකයන් ගේ අසපුච්ච වෙත පැමිණියේ ය.

මේ අභිසම්බෝධි ගාථාව වේ.

එහි තතො ව යනු මහණෙනි, මෙසේ පවසා ඉක්බිති ඒ රජතුමා එකසියයක් ක්‍ෂත්‍රියන් රැගෙන මහත් සේනාව පිරිවරා නන්ද පණ්ඩිතයා පෙරටු කොටගෙන නගරයෙන් නික්මුණේය. චතුරධනිනී යනු චතුරංගිනී සේනාව ගියේ ය. අතරමග පවත්නා විට ගමට නුදුරේදී ම මෙසේ කියන ලදී. අක්‍ෂොහිනී විසිහතරක් පමණ යුද්ධ භටයන් සහිත බලකාය සමග මාර්ගයට පිළිපත්ත ඔහුට නන්ද පණ්ඩිතයා සෘද්ධි ආනුභාවයෙන් රියන් අටළොසක් පළල මාර්ගය සම කරවා මවා, අහසේදී ම පත්කඩය එලා එහි පලඟින් හිඳ සේනාව පිරිවරා සරසන ලද ඇත් පිට හිඳ යන්නා වූ

රජතුමා සමග ධර්මානුකූල කථා කරමින් සිත උෂ්ණාදිය දුරුකරමින් ගියේ ය.

ඉක්බිති ඔහු ආශ්‍රමයට පැමිණෙන දිනයේ, සොණ පණ්ඩිත තෙමේ, මගේ බාල සහෝදරයා මා සමීපයෙන් වෙන් වී දැනට සත් වසරක් හා සත් මසක් ගෙවී ඇත. ඔහු කොහේ සිටින්නේ දැයි දිවැසින් බලන්නේ, සුවිසි අකෂොභිණියක් සමග එක් සියයක් ද රජුන් ද ගෙන තමාගෙන් සමාව ගැනීම සඳහා තෙමේ ම එන්නේ යයි දැක මෙසේ සිතීය. මගේ ආනුභාවයෙන් නොදැන මේ කපටි තවුසා තමන්ගේ පමණ නොදනී යයි අපගේ ආර්යන් වහන්සේ සමග යොදව යයි මට නින්දා කරමින් කථා කළහොත් අවිචි මහා නරකයට යන්නේ ය. සෘද්ධි ප්‍රාතිහාර්යයෙන් ඔවුන්ට මගේ තරම පෙන්වන්නෙමිසි, හෙතෙම අඟල් සතරක් පමණ වූ කොටසක, කොටසක් එල්ලෙන කදක් තබා අනෝතප්ත විලෙන් ජලය ගෙන ඒමට රජුට නුදුරින් අහසින් එලඹියේ ය. නන්ද පණ්ඩිතයා ඒ එන්නවුන් දැක තමන් දැක්වීමට සිහි නොඑන්නේ හුන් තැන ම අතුරුදහන් වී පලාගොස් හිමවතට පිවිසියේ ය. මනෝජ රජු විසින් එය රමණීය සෘෂි විලාශයෙන් එසේ එන්නා වූ සෝණ පණ්ඩිතයන් දැක ගාථාව කීවේ ය.

කොළොම් ලියෙන් තැනූ කද, උරහිස ස්පර්ශ නො කරම උරහිසට අඟල් හතරක් උඩින් අහසින් එයි. දිය ගෙනෙන්නට යන මේ කද කාගේද? කවර නම් කෙනෙකුගේ කදක් ද? මනෝජ රජ ප්‍රශ්න කෙළේය.

එහි කාදම්බයො යනු කොළොම් ලියෙන් යුක්ත වූ, අංසං අංසථුසං එනී යනු උරහිස දරා උරහිසට උඩින් තෙමේ ම එයි. උදහාරසසා යනු ජලය ගෙන ඒමට යන්නා වූ මේ කද මෙසේ එයි. ඔබ කවරෙක්ද? කොහි සිට එන්නේදැයි.

මෙසේ කී කල්හි බෝධිසත්ත්වයෝ ගාථා දෙකක් කී සේක.

මහරජ, ශීලාදී ගුණ සම්පන්න සෝණ තාපසයා මම වෙමි
දිවාරාත්‍රී දෙකේ දෙමව්පියන් පෝෂණය කරමි

මහරජතුමනි; වනයේ වනඵල ද මුල් ද ගෙනවුත් පෙර කරන ලද
ගුණ සිහිකරමින් මම මව්පියන් පෝෂණය කරන්නෙමි

එහි සහිතබවතො යනු ශීලාදී ආචාර ගුණසම්පන්න මම වුන සහිත එක තාපසයකු බව පවසයි. භරාමී යනු පෝෂණය කරමි. අනන්දිතො යනු අනලස්ව සිට

පුබ්බෙකතමනුසසරං යනු ඔවුන් විසින් පෙර මට කරන ලද ගුණයන් සිහිපත් කරමින් යන අර්ථයයි.

ඒ අසා රජතුමා ඔහු සමග ආශ්‍රමය දකිනු කැමැත්තේ අනතුරු ගාථාව කීවේ ය.

කෝසිය ගෝත්‍රික තාපසයන් වසන තැනට යාමට මම කැමැත්තෙමි. යම්තැනකින් අසපුටට යමු ද සෝණය; ඒ මග අපට කියන්න

එහි අසසමං යනු ඔබගේ ආශ්‍රමයයි.

ඉක්බිති ඔහුට බෝසත්හු තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් ආශ්‍රමයට යන මාර්ගය පහදා දුන්නේ ය.

මේ ඒකපදික මාර්ගය වේ. යම් දිසාවෙක මේසයට බඳු පැහැ ඇති මනාවැ පිපී ගිය කොබෝලීල ගසින් ගැවසී ගත් වනය ඇත් ද, එහි මාගේ පියා වූ කෝසිය ගෝත්‍රික තාපසයා සිටී. මහරජතුමනි, මේ පාරෙන් යන්න.

එහි අර්ථය නම්:- මහරජ; මෙය එක පියවරකින් යා යුතු අඩි පාරකි. මෙයින් යන්න. යම් දිශාවකින් මේ මේසවර්ණ වූ මැනවින් සුපිපුණු කොබෝලීල රූකින් ගැවසුණු වනයක් පෙනේ ද, එහි මගේ පියා කෝසිය ගොත්ත වාසය කරයි. එතැන ඔහුගේ ආශ්‍රමයයි.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

සෝණ තාපස තෙමේ රජුට මෙසේ කියා (පාර පෙන්වා) ඉක්මණින්ම අහසට නැග අනෝතත්ත විලට ගියේ ය.

අසපුව පිරිසිදු කොට ආසනයක් පනවා පන්සලට පිවිස
රජුන් ආ බව පියාට දැන්වී ය.

මහාර්ථී වූ පියාණනි! උසස් උත්පත්ති ඇති, යසසින් පිරුණු
මේ රජවරු මහ පිරිවරින් ඔබ දැකුමට මෙහි එති. අසපුවෙන්
නික්ම දොරටුව ළඟ පනවා ඇති ආසනයේ හිඳගනු මැනවි.

මහාර්ථීවරයා සෝණ පණ්ඩිතයන් ගේ වචනය අසා අසපුවෙන්
නික්ම, දොරටුව වෙත විත් පණවා තිබූ ආසනයෙහි වාඩි විය.

මේ සම්බුද්ධ ගාථාවයි.

එහි පකකාමී යනු අනෝතත්ත විලට ගියේය. අසසමං පරිමජ්ජන්වා
යනු මහණෙනි! හෙතෙම ඍද්ධි බලයෙන් අනෝතත්ත විලට ගොස්
ජලය ගෙන, අනෙක් රජවරුන් අසපුවට පැමිණෙන්නට පෙරාතුව ම
ආශ්‍රමයට පැමිණ පැන් මඩුවෙහි පැන් කළ තබා මහාජනයා විසින්
පානය කිරීමට සුදුසු සේ වනමල්වලින් වසා සුවද කවා, ඉදල ගෙන
ආශ්‍රම භූමිය හැමැද පන්සල දොරටුවෙහි පියා වෙනුවෙන් ආසනයක්
පනවා, රජවරුන් එන බව පියාට දැන්වූයේය යන අර්ථයි. උපාටිසිති
යනු උස් අසුන්හි සිටියේය. බෝ සතුන්ගේ මව මිටි අසුනක පිටිපසින්
සිටියාය. බෝධිසත්ත්වයෝ ද මිටි අසුනක හුන්නේ ය.

නන්ද පණ්ඩිතයා බෝධිසත්ත්වයෝ අනෝතත්ත විලෙන් පැන්
රැගෙන අසපුවට එන වේලාවේ රජුගේ සමීපයට ගොස් අසපුවට නුදුරින්
කඳවුරක් තැනුවේය. ඉක්බිති රජතුමා ස්නානය කර සියළු අලංකාරවලින්
සැරසුණේ එක්සියයක් රජදරුවන් පිරිවරා නන්ද පණ්ඩිතයා ගෙන මහත්
සෞභාග්‍රයෙන් බෝසතුන් ඤාමා කිරීමට අසපුවට පිවිසියේ ය. ඉක්බිති
එසේ පැමිණෙන්නා වූ පිරිස දැක බෝසත් පියා බෝසතුන්ගෙන් විවාළේ ය.
හෙතෙම ඔහුට කීවේ ය. ඒ අර්ථය ප්‍රකට කරවමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ
මෙසේ වදාළ සේක.

ඤාත්‍රිය රජවරුන් විසින් පිරිවරණ ලදුව මහත් තේජසින් බබළමින්
එසේ පැමිණෙන්නාහු දැක කෝසිය මහර්ථී මෙසේ කීවේය.

බෙර, උඩැක්කි, සක්, මිහිඟු බෙර, ගැටබෙර
පෙරටු කරගනිමින් රථ පිරිවරින් කවරෙකු ඉදිරියෙන් එන්නේ ද?

විදුලියක් මෙන් දිලිසෙන රන්මුවා නළල්පට කවරෙකුගේ නළල
අලංකාර කෙරේ ද, දුනු හියවුරුවලින් සන්නද්ධව අබරණවලින්
සැරසී එන තරුණයා කවරෙක් ද?

රන්කරුවාගේ උදුනෙහි ඔපකරන ලද රත්රන් සේ කිහිපි අඟුරු
පැහැයෙන් වර්ණවත් වූ මුහුණ ඇතිව ශ්‍රියෙන් බබළන තැනැත්තා
කවු ද?

හිරු රැස් වළකන්නා වූ, කුඩ නන සහිත වූ සිත්කළු ඡත්‍රයක්
ඔසවන්නේ කාට ද? ශ්‍රියාවන්ත වූ ඔහු කවරෙක් ද?

වල්විදුනාගෙන් සලන පවන් ලබමින් ඇතුපිට නැග එන්නේ
කවරෙක්ද?

යුද ඇඳුමින් සැරසූ ආජාතීය අසුන් පිට නැගී, භාත්පසින්
ශ්වේතච්ඡත්‍ර අල්වනු ලබමින් බබළමින් එන්නේ කවරෙක් ද?

අනුව යන්නන් පිරිවර ඇතිව, එක්සියයක් රජවරුන් විසින්
පිරිවරන ලදුව, ශෝභාවෙන් බබළමින් එන්නේ කවරෙක් ද?

ඇත්, අස්, රිය, පාබල යන සිව්වර්ග සෙනග පිරිවරාගෙන
එන්නා වූ ශෝභාවෙන් බබළන පුද්ගලයා කවරෙක් ද?

නො කැඩුණු සාගරයේ අසීමිත රළ මෙන් අක්ෂොභිණියක් පමණ වූ
මෙම සේනාව කවරෙකු පසුපසින් එන්නේ ද?

බෝසත්හු ඔහුගේ නාම ප්‍රකාශ කරන්නේ මේ ගාථා දෙක වදාළ
සේක.

රාජාධිරාජ වූ මනෝජ රජු - යුද්ධයෙන් ජයගෙන, ශක්‍රයා නඟු
තවුසා සමගින් අප සමා කරවා ගැනීම සඳහා බ්‍රහ්මචාරී වූ
අපගේ ආශ්‍රමයට එන්නේ ය.

නො කැළඹුණු සාගරයා ගේ රළ මෙන් අසීමිත වූ සේනාව
ඔහු පසුපසින් එන්නාහ.

එහි ජලනගරිවා යනු දිලිසෙන බබළන යනුයි. පටිපනනානී යනු
මේ තුර්යනාද කවරකු පෙරටු කොටගෙන එන්නේදැයි යන අර්ථයයි.
භාසයනනා යනු සතුටු වන්නා වූ කඤ්චනපටෙටන යනු දරුවා; රත්වන්මය
වූ විදුලි වර්ණයෙන් නළලේ බඳනා ලද රත්වන් පටකින් වටකරන ලද්දේ
කවරකුගේදැයි විචාරයි. යුවා යනු තාරුණ්‍යයයි. කලාප සනනදෙධා යනු
ඊතල දැමූ මල්ලෙන් සන්නද්ධ වූයේ ය. උකකාමුබෙපනධ්යංවා යනු
රත්කරුවන්ගේ උදුනේ රත් වීමෙන් රත්වන් වූ රත්රන් මෙන්.
බදිරධගාරසනනිභං පහ වූ ගිනිදැල් ඇති දිලිසෙන කිහිරි අඟුරු මෙන්,
ආදිවචරං සාවරණං යනු සුර්ය රශ්මිය වලක්වන්නා වූ අංගං පරිගහයනා
යනු, රජුගේ මුළු සිරුර වටකොට භාත්පසින් (වල්විදුනාවෙන් පවත්
සලන) අංග යන අර්ථයයි. වාළච්ඡනිමුතතමං යනු උතුම් වල්විදුනාවයි.
වරනති යනු හැසිරෙත්. ඡනනානී ආජාතීය අශ්වයන් පිට හුන්නවුන් දරන
ලද ඡත්‍රයි. පරිකිරනති යනු ඒ භාත්පස සියලු දිශා භාගවල විසුරුවති.
චතුරංගිනී යනු මේ ආදි ඇතුන් ආදීන්. සතර අංගවලින් සමන්විත
අකෙධාහනී යනු කැළැඹිබිමට නොහැකිය. සාගරසෙසවා යනු මුහුදේ
රැළි මෙන් සීමාවක් නොමැති රාජාහිරාජා යනු එකසියයක් රජවරුන්ගේ
පුදන ලද ඔවුන් හෝ ඊට වඩා වැඩි රජවරුන් රාජාහිරාජ නම් වේ.
ජයතං පතී යනු ජය පතන්නා වූ තව්තිසා දෙවියන්ගේ ජ්‍යෙෂ්ඨයා වේ.
අජ්ඣධාවරං යනු මගෙන් ක්‍ෂමාව ගැනීම පිණිස නන්දගේ පිරිස සමීපයට
එළඹ පැමිණෙයි.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

සඳුන් ආලේප ඇඟ ගැල් වූ, උතුම් කසී සළු හැඳි ඒ සියලු ම
රජවරු, සෘෂිත් සමීපයට එළඹ ඇදිලි බැඳගත් අත් ඇතිව සිටියහ.

එහි අජ්ඣධාවරමුං යනු මහණෙනි, සියලු ඒ රජවරු සුවද සඳුන්
ආලේප කරන ලද්දේ, උතුම් වූ කසීරට වස්ත්‍රධාරී වූවෝ, හිස ඇදිලි බැඳ
සිට සෘෂිවරයා සමීපයට එළඹියහ.

ඉක්බිති මනෝජ රජු තාපසයන් වැද එකත්පසෙක සිටියේ පිළිසඳර
කථා කරමින් ගාථා දෙක කීවේය.

පින්වත, කුසල් කෙසේ ද? නිරෝගිව වාසය කරන්නෙහි ද?
කිම පිණ්ඩපාත ආහාරයෙන් යැපේ ද? මුල්ගෙඩිවලින් යැපේ ද?

මැසිමදුරු උවදුරු තිබේ ද? සර්පයෝ බහුල ද
ව්‍යාඝ්‍ර මෘගයෝ බහුල මේ වනයෙහි
උන්ගෙන් හිංසා පීඩා නොවන්නහු ද?

ඉන් අනතුරුව ඔවුන් දෙදෙනාගේ වචනවලට පිළිතුරු වශයෙන්
කියන ලද ගාථාවෙහි :-

රජතුමනි; කුසල් ද කරමින් නිරෝගිව වසමු. පිඬුසිඟා යාමෙන් ද
බොහෝ මුල් ගෙඩි ද ආහාර වසයෙන් ගැනීමෙන් ද දිවි ගෙවමු.

තවද, මැසි මදුරු ආදී ලේ බොන මැස්සෝ ද දීර්ඝ ජාති
සර්පයෝ ද විරල ය. වනයේ ගැවසෙන ව්‍යාඝ්‍ර මුව ආදීන් ගේ
හිංසාවක් ද අපට විද්‍යමාන නො වේ.

බොහෝ අවුරුදු ගණනක් මෙම අසපුවේ විසිමි. පීඩා ගෙනදෙන්නා
වූ අමනෝඥ වූ රෝගාබාධයක් වැළඳුණු බවක් මතක නැත.

මහරජ! ඔබගේ පැමිණීම යහපත් පැමිණීමෙකි. එයින් කිසිදු
අයහපතක් සිදු නො වේ. මෙහි පැමිණි ඔබ අධිපතිය.
ඔබ යමක් කැමැත්තෙහි නම් එය කියනු මැනව.

මහරජ! මී මෙන් මිහිරි රසවත් තිඹිරි ය. මොර ය. එරමිණියා ය යන
කුඩා පළතුරු මෙහි ඇත. එයින් හොඳ හොඳ ගෙඩි අනුභව කරව.

අනවතඡ්ඡ විලෙන් ගෙන එන ලද, කඳුරැළිවලින් ගලා එන මිහිරි
සීතල ජලය ඇත. මහරජ, පානය කරනු මැනවි.

තාපසයන් වහන්ස! අපට යමක් දෙන ලද නම් ඒ සියල්ල
අපි පිළිගනිමු. නුඹවහන්සේ සියල්ලන්ට ම ආගන්තුක සත්කාර
කරන ලදහ. දැන් මේ නන්ද පණ්ඩිතයන් යමක් කියා ද එයට
ඇහුම්කන් දෙනු මැනවි.

අප නන්ද පණ්ඩිතයන්ගේ ඉල්ලීම නිසා මෙහි ආවේමු.
පින්වත් සෝණ පණ්ඩිත තෙමේ මාගේ වචනය ද,
නඤ පණ්ඩිතයන් ගේ වචනය ද අසත්වා.

මේ බොහෝ සෙයින් ප්‍රකට වන සම්බන්ධතාවයයි. යමක් මෙහි අප්‍රකට වේ ද, එය ම ප්‍රකාශ කරමු. පවේදයා යනු මේ ස්ථානයේ ඔබට රුචි වූ යමක් ඇද්ද? එය අපට කියවයි කියයි. බුද්දකප්පානී යනු මේ නොයෙක් රුක් ගෙඩි, කුඩා අනුකුඩා මිහිරි එළ සහ මිහිරි රසයයි. වරං වරං යනු මෙසේ උතුම් උතුම් දේ ගෙන අනුභව කරව. ගිරිගබ්හරා අනෝතප්ත විලෙන් සබ්බස අග්භියං යනු යමකු විසින් අපි විචාරණ ලද්දේ ද, එය අප විසින් පිළිගන්නා ලද නම් නුඹලා විසින් ද දෙන ලද්දේම ය. මෙපමණ වූ මේ ජනතාවට නුඹලා විසින් කරන ලද සියල්ල අනර්භයි. නඤසසාපී යනු අපගේ සියල්ල දැන් කරන ලදී. නන්ද පණ්ඩිතයා කිසිවක් කියනු කැමැති වේ ද? ඔහු ගේ එම වචනය අසවු.

අජ්ඣාචරමහා යනු අපි අන් කරුණක් නිසා ආවා නොවේ. නන්දගේ පිරිස වී, ඔබගෙන් ඤාමාව ලැබීම පිණිස ආහයි කියයි. භවං යනු පින්වත් සෝණ පණ්ඩිතයා අසාවා!

මෙසේ කී කල්හි නන්ද පණ්ඩිතයා අසුනින් නැගිට මච්චියෝ ද සොහොයුරෝ ද වැද පිරිස සමග සතුටු සාමීචි කථා කරමින් මෙසේ කීවේ ය.

ආනාධික ජනපද වැසියෝ ද, සියයකට වඩා වැඩි බ්‍රාහ්මණ මහාසාල ගෘහපතියෝ ද, වංශවත් කීර්තිමත් මේ සියලු ඤාත්‍රියෝ පින්වත් මනෝජ රජතුමා ද මගේ වචනය අනු දනිත්වා.

මේ ආශ්‍රම භූමියෙහි යම් අමනුෂ්‍ය කෙනෙක් වෙත් ද,
භූත නම් වූ ද භව්‍ය නම් වූ ද යම් දෙවිකෙනෙක් වේද ඒ සියලු දෙන මගේ වචනය අසත්වා.

දෙවියන්ට නමස්කාර කොට, කෝසිය ගෝත්‍රික සෝණ සෘෂිවරයන්ට මෙය කියමි. මම ඔබගේ සහෝදරයා වෙමි. සහෝදරයා තමන්ගේ දකුණු අත යයි සම්මත ය.

මගේ පියා ද මව ද පෝෂණය කරන්නට කැමති මට එය කරන්නට ඉඩ දෙන්න. මව්පියන් පෝෂණය කිරීමේ පිනෙන් මා නොවලක්වන්න. ඒ පින ස්වර්ග ලෝක උත්පත්තියට හේතු වේ.

මව්පිය උපස්ථානය සන්පුරුෂයෝ වර්ණනා කරති. ඔබ විසින් දැන් දිගු කලක් තුළ මහත් වතාවත් කිරීම ආහාරපාන සැපයීම, හුනස්නෙන් නැගිටීම, ආදිය කරන ලදී. මම ද මව්පියන්ට උවටැන් කොට පින් සිදුකර ගන්නට කැමැත්තෙමි. එයට මට ඉඩහැර මට සගමොක් සුව ලබන්නට ආධාර කරන්නෙක් වනු මැනැවි.

සෘෂිවරයා! නුඹවහන්සේ මෙන් ම මව්පිය උපස්ථානය ගැන දන්නා වූ මිනිස්සු මෙහි ඇත. නොයෙක් ධර්මයන් අතර මව්පිය උපස්ථානය සගමොක් සුව ලබා දෙන්නක් බව හැම දෙනා දනිති.

මව්පියන්ට උපස්ථාන කිරීම, අපවායන කර්ම කිරීම ආදියට යමෙක් මට ඉඩ නොදී වළක්වන්නේ නම් ඔහු මගේ නිවන්මග වලකන්නේය. (නන්ද පණ්ඩිතයා කිය.)

එහි අනුමඤ්ඤානතු යනු, මනාසේ ක්‍රියාකොට අවබෝධ කරගනිවා. ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරන්නා යන අර්ථයයි. සමීභාරො රැස්වූයේය යනුයි. අරඤ්ඤා භූත භව්‍යානී යනු මේ හිමාලය වනාන්තරයෙහි යම් භූතයෙක් ඡෝ වැඩුණු ආර්යලාභිත්‍ර හේ වෙත් ද, තරුණ දේවතාවෝ යන ඒ සියල්ලෝ මගේ වචනය අසන්නා යනුයි. නමෝකඤ්ඤානා මේ ඔහු පිරිසට සංඥාවක් දී ඒ වනලැහැබේ, උපන්නා වූ දේවතාවන්ට නමස්කාර කොට මෙසේ කීවේ ය. හිමාලයේ වැසී බොහෝ දෙවි දේවතාවෝ අද මගේ සොහොයුරාගේ ධර්ම ශ්‍රවණය පිණිස පැමිණිය යුතුයයි මේ තොපට නමස්කාරය මාගේ නුඹලා විසින් ද මට සහාය වවු යයි ඔහු දේවතාවුන්ට ඇදිලි බැඳ පිරිසට දැනුම් දී යනු මෙහි අර්ථයි. ඉසිං වකඛාමී යනාදිය කීවේය. එහි ඉසිං යනු සෝණ පණ්ඩිතයා සදහා කියයි. සමමනො යනු සොහොයුරා නම් අංග හා සමාන වෙති. එහෙයින් හෙතෙම ඒ මම දකුණු අත යයි සම්මත වූ, එහෙයින් මට ක්‍ෂමා කිරීමට සුදුසු වවු යයි අර්ථය බබළයි. වීරා යනු වීර්යවන්ත මහා පරාක්‍රමය යි. පුඤ්ඤාමීදං ධානං යනු මව්-පිය උපස්ථානය නම් පිනකි. ස්වර්ගමෝක්‍ෂ සම්පත් පිණිස හේතුවන එය කිරීමෙන් මා නොවලක්වයි යනු කියයි. සබ්බිහෙනං

යනු මේ මව්-පිය උපස්ථානය නම් පණ්ඩිතයන් විසින් අනුදැන වදාළ එළඹ කළයුතු යයි අනුමත කරන ලද වර්ණනා කරන ලද්දකි. මමේතං උපනිසුසජා යනු මෙය මා නිසා විසඳාවී යන අර්ථයයි. උට්ඨාන පාරිවරියායා යනු උත්සාහයෙන් යෙදිය යුතු කරුණකි. කතං යනු දීර්ඝ කාලයක් ඔබ විසින් කරන ලද කුසලයකි. පුඤ්ඤානි යනු දැන් මම මව්පියන් කෙරෙහි පින් කරනු කැමැතිවීම යි. මම ලෝකදෙයා යනු ඒ මට, ඔබ ස්වර්ග ලෝකය දෙන්නේ වෙහි. මම වනාහි ඔවුන්ට වත්පිළිවෙත් කොට දිව්‍යලෝකයේ අපරිමිත කීර්තිය ලබන්නෙමි. ඒ සඳහා මට නුඹ දායකයා වනු මැනවි යයි ප්‍රකාශ කරයි. තපේවා යනු යම්සේ නුඹ දන්නෙහි ද, එසේ ම අන්‍ය මිනිසා ද මෙය දන්නෝ වෙති. ඔවුහු නොයෙක් ආකාර ධර්මයන් අතර මේ වැඩිමහල් උපස්ථානය ද, ධර්ම කොට්ඨාසයකැයි කියති. කෙසේද මගො සගගසස ලෝකසස යනුවෙනි. සුඛාවහං යනු උපස්ථානයෙන් ම උවටැන්, වතාවත් කිරීමෙන් මව්පියන්ට සැපගෙන දෙන්නේ ය. කං මං යනු ඒ මා මෙසේ මැනවින් පෝෂණය කරන්නේ ද, සොයුරු සෝණ පණ්ඩිතයා ඒ පිනෙන් මැනවින් වලක්වයි නවතයි. අරියමග්ගාවරො ආර්ය මාර්ගයට වාරණය කරයි. හෙතෙම මෙසේ පින් වලක්වන්නේ මේ මිනිසා මගේ ප්‍රිය දැකීම පිණිස ආර්ය සංඛ්‍යාත දිව්‍ය ලෝකයට මාර්ගය වලක්වන්නේ නම් වෙයි යනුවෙනි.

මෙසේ නන්ද පණ්ඩිතයා විසින් කී කල්හි බෝසත් තෙමේ නුඹ දැන් විසින් කියන ලද දේ අප විසින් අසන ලදී. දැන් මගේ වචනය ද අසවු යයි පවසමින් මෙසේ කීවේ ය.

මාගේ සහෝදරයා සමග මෙහි පැමිණි සියළු පින්වත්හු මෙය අසන්වා. මහරජ, පැරණි වූ කුලවංශය පිරිහෙළමින් අධර්මයෙහි හැසිරෙන්නා වූ යම් වැඩිමහල්ලෙක් වෙයි ද ඔහු නිරයෙහි උපදී.

මහරජ, වැඩිහිටියන් පිදීම, ගරු කිරීම, උපස්ථාන කිරීම ආදී උපවායන ධර්මයට දක්ෂ වූවෝ එහි යෙදෙත් ද, වාරිත්‍ර ශීලයෙන් යුක්ත වූ හෙතෙම දුගතියට නො යත්.

මහරජ! දෙමාපියෝ ද, සහෝදර සහෝදරියෝ ද, නෑ සමූහයා ද යන සියලු දෙන වැඩිමහල්ලාට භාරවෙති'යි යන්න දැනගනු මැනවි.

මගින්ගෙන් පිරුණු නැවක් අභිමත වරාය වෙත නිරුපදිතව ගෙනයාමට නැවියකු උත්සාහ ගන්නේද? එමෙන්ම ජ්‍යෙෂ්ඨාවායන ධර්මයෙහි අප්‍රමාද වෙමි. මම මුළු ලොවට ම ජ්‍යෙෂ්ඨ වෙමි. එබැවින් ඔබට නන්ද සමග එකතුව මවිපිය උපස්ථානය කරමි.

එහි භාතූරජකධාවරා මමා යනු මගේ සොහොයුරාගේ පිරිස වසයෙන් පැමිණි පින්වත් සියලු රජවරු මගේ මේ වචනය අසන්නවා! පරිභාපයං යනු පරිභානියට පත්වන්නේ. ධම්මසස යනු වැඩිමහලු වත් පිළිවෙත් කිරීම පරම්පරාගත ධර්මය යි. කුසලා යනු දක්‍ෂයෝ වෙති. වාරිතෙතන වා යනු ආචාර සිරිත් සම්පන්න වූ, භාරා යනු සියලු දෙය මේ ජ්‍යෙෂ්ඨයා විසින් ඉසිලිය යුතුය. පෝෂණය කළ යුතුය. එය ඔහුගේ බර නම් වේ. නාවිකො විය යනු යම්සේ නැවට ගරු භාණ්ඩ පටවා මුහුදු මැද නැව මැනවින් පැමිණවීම සිදුකරන නාවික නම් වේ. උසසහෙ යනු උත්සාහ කරයි. නැව සමග සියලු භාණ්ඩ ජනතාව ද ඔහුටම භාර වේ. එසේම මගේ ම සියළු ඥාතීහු ද මට බාර වේ. මම ද මොවුන් පෝෂණය කිරීමට උත්සාහ කරමි. හැකිවෙමි. එය ද ජ්‍යෙෂ්ඨ අපවායන ධර්මය ඉටුකිරීමට පමා නො වෙමි. තනිකර හුදකලා නො වේ. මේ සංඥාවෙන් සියලුම ලෝවැසියන්ට ජ්‍යෙෂ්ඨයා වෙමි. එහෙයින් මම නන්ද සමග පිළිදැගුම් කිරීමට සුදුසු වෙමි.

ඒ අසා ඒ සියලු රජවරු සතුටු සිතැතිව සිට ජ්‍යෙෂ්ඨ සොයුරුට අවශේෂ සියළු දෙනා භාරයයි අද අප විසින් ලදැයි දැනගන්නා නන්ද පණ්ඩිතයා හැර බෝසතුන් ඇසුරු කොට ඔහුට තුනී පුදකරන්නේ ගාථා දෙකක් කීවාහුය.

කඳු මුදුනක දැල් වූ ගින්නකින් භාත්පස රූපයන් බැබළී පෙනෙන්නාක් මෙන්, ජෙට්ඨා පවායන ධර්මයෙහි දැනුම ලැබෙන පරිද්දෙන් කෝසිය ගෝත්‍රික තාපස තෙම අපට කල්‍යාණ වූ ධර්මය දේශනා කළේ ය.

උදයේ උදාවෙමින් පොළව බබළවන හිරු, යහපත් වූත් අයහපත් වූත් රූපයන් පැහැදිලිව දක්වන්නේද? එසේ කෝසිය ගෝත්‍රික තාපස තෙමේ අපට ධර්මය පැහැදිලි කර දුන්නේ ය. (රජතෙම කිය.)

එහි අධිගතමහා යනු අපි මීට පෙර වැඩිහිටි උපස්ථායක ධර්මය පිළිබඳව අඥානාන්ධකාරයෙන් වැහෙන ලද දැනුම ඇත්තේ වීමු. අද මහා ගිනි ජාලාවකින් අවට සිටින්නන් දැකගන්නා සේ, සෝණ පණ්ඩිතයන්ගේ ධර්ම ශ්‍රවණයෙන් ජ්‍යෙෂ්ඨ අපවායන ක්‍රියාවේ ඉෂ්ට විපාක දත්තෙමු. එවමෙව නො යනු යම්සේ මහ අන්ධකාරයක පර්වත මුදුනෙහි දැල්වෙන ලද මහා ගින්නකින් හාත්පස ආලෝකය විහිදුවමින් ආලෝක පතුරුවමින් රූප දක්වත් ද එපරිදි පින්වත් කෝසිය ගෝත්‍රික තාපසයෝ අපට ධර්මය පැහැදිලි කළහ. වාසුදේවො යනු වාසුදේව වේ. ලෝකය බබළුවමින් ධර්මය ප්‍රකාශ කළේය යන අර්ථයයි.

මෙසේ බෝසත්හු මෙපමණ කලක් නන්ද පණ්ඩිතයාගේ ප්‍රාතිහාර්ය දැක ඔහු කෙරෙහි පැහැදුණු සිත් ඇත්තන් ඒ රජවරු තමන්ගේ නැණ බලයෙන්, ඔහු කෙරෙහි ප්‍රසාදය බිඳ සියල්ලෝ ම තමන් ගේ ධර්ම දේශනාවෙන් තමන් වසඟයට පත්කළහ.

ඉක්බිති නන්ද පණ්ඩිතයා, මගේ සොයුරා පණ්ඩිතය. ව්‍යක්තය. ධර්මකථිකය. සියලු රජවරු බිඳ දමා, තමන්ගේ පක්‍ෂයෙහි සරිකොට තබා මොහු හැර මට අන් පිළිසරණක් නැත. මොහුගෙන් ම අයැද සිටින්නෙමිසි සිතා මේ ගාථාව කීවේ ය.

මෙසේ ඇදිලි බැඳ ඔබෙන් සමාව ඉල්ලීම ඔබ නො පිලිගන්නේ නම් ඔබ ම මාපියන්ට උවැටන් කරන්න. මම ඔබගේ අතවැස්සෙක්ව ඔබට උවටැන් කරමින් දිවා රැ අනලස්ව වසන්නෙමිසි නන්ද පණ්ඩිත කීය.

එහි අර්ථය නම්:- ඉදින් නුඹ මගේ මෙම ඉල්ලීම ඇදිලි බැඳ යදින ක්‍ෂමාව ඔබ නො පිළිගන්නේ නම් නුඹ මවිපියන්ට උපස්ථාන කළ මැනවි. "මම වනාහි නුඹලා ගේ බැඳුණු වර ඇත්තේ වනාවත් කිරීම කරන්නෙමි. දිවා රාත්‍රි අනලස්ව ස්වභාවයෙන් බැඳුණු පිරිවර සහායක වූයේ, මම නුඹ පෝෂණය කරන්නෙමි යනුවෙනි.

බෝසතුන්ගේ පියවි ස්වභාවය ද, නන්ද පණ්ඩිතයා කෙරෙහි ද්වේෂයක් වෛරයක් නැත. දැඩි තද වූ වචන කථා කරන්නා වූ ඔහු ගේ මානය දුරුකිරීම පිණිස නිග්‍රහ වශයෙන් එසේ කොට, දැන් ඔහු ගේ

වචනය අසා සතුටු සිතැත්තේ ඔහු කෙරෙහි පැහැදීම ඇතිකොට නන්ද, දැන් ඔබට ක්ෂමා කරමි. මව්පියන් පෝෂණයට ද ඉඩකඩ ලබන්නෙහි යයි ඔහුගේ ගුණ ප්‍රකාශ කරමින් මෙය කීවේ ය.

නන්ද ඒකාන්තයෙන් දැනගන්න. සද්ධර්මය
සත්පුරුෂයන් විසින් දේශනා කරන ලද්දකි
සුන්දර සිරිත් ආචාර ධර්ම සමන්විත බාලයාණෙනි,
මම නුඹට අතිශයින් කැමැත්තෙමි.

පින්වත් දෙමාපියන් වෙත මෙය කියමි. මගේ වචනය අසව.
මව්පිය උපස්ථානය මට බරක් නොවේ.

දෙමාපියන්ට සුව ගෙන දෙන පරිදි මව්පියන්ට උවටැන් කළ ඒ
මා නන්ද, ආධ්‍යාත්ම සංවරයෙන් උපස්ථානය පිණිස
පෙරැත්ත කරමින් ඉල්ලා සිටී.

ශාන්ත වූ බ්‍රහ්මචාරී වූ නමුත්තාන්සේලා දෙදෙන අතුරෙන්
යමෙක් නන්දගේ උපස්ථානය කැමති වේද? ඒ අනුව
නන්ද තෙමේ කවරෙකුට උපස්ථාන කෙරේදැයි නියම කරගනු
මැනව. සෝණ පණ්ඩිත කීය.

එහි අරියෝ යනු සුන්දරත්වයයි. අරිය සමාවාරෝ යනු සුන්දර
හැසිරීම වේ. යහපත් හැසිරීම යනුයි. බාලහං යනු දැන් නුඹ මට අතිශයින්
රූචි කරහි. සුණාඨ යනු අම්මේ, තාත්තෙ නුඹලා මගේ වචනය අසනු.

නායං භාරෝ යනු මේ නුඹලා ගේ පෝෂණය කිරීමේ බරයි.
කිසිදා එය මට බරක් නො වේ යනු කීය. තං මං යනු මගේ වගකීමයි යයි
නොහඟවා ඒ මා නුඹලාට උපස්ථාන කිරීම සමාන වේ. උපට්ඨානය
යාවති යනු මා නුඹලාට උපස්ථාන කරමින් සිටියදී ම නන්ද තෙමේ
ඔබලාට උපස්ථාන කිරීමට මගෙන් අවසර ඉල්ලයි. අපි දෙදෙනා ම
නුඹලා ගේ පුතුන් වෙමු. මා විසින් නුඹ තොපි එක්කෙනෙක් ම උපස්ථාන
කරවයි කීම යුතු නොවේ. දැමුණු ඉඳුරන් ඇති බ්‍රහ්මචාරී වූ ඔබ
දෙදෙනාගෙන් එක්කෙනෙක් මට උපස්ථාන කිරීමේ වරය නන්දට

ලැබේවායි හෝ නන්දගෙන් උවැටන් ලැබීමට මම කැමැත්තෙමියි හෝ කියන්නේ නම් මැනැවි.

ඉක්බිති මව අසුනෙන් නැගිට දරුව සෝණ පණ්ඩිතය, තොප ගේ මලඤ්චෝ බොහෝ කාලයක් අපගෙන් වෙන්ව විසූහ. බොහෝ කලකින් දුටුවා වූ ඔහු කෙරෙහි ස්නේහ දක්වන්නට තොප පිළිබඳව සිටි හෙයින් නො හැක්කෙමි. දැන් ඔබ විසින් අනුදන්නේ නම්, බ්‍රහ්මචාරී වූ මේ නන්ද තවුසා ළං කරගෙන හිස සිඹ සනහන්නට කැමැත්තෙමි'යි කීය.

පුත්‍ර වූ සෝණය! අපි තොප ඇසුරු කළේ වෙමු. තොප විසින් අනු දන්නා ලද මම බ්‍රහ්මචාරී වූ නන්ද මස්තකයෙහි සිප සනසන්නෙමි.

ඉක්බිති බෝසත් තෙම එසේ විනම් මැණියනි, අනුදනිමි. ඔහු වෙත යන්න. නන්ද පුත්‍ර වැළඳගෙන හිස සිඹ ස්පර්ශ කොට ඔබේ හදවතේ ශෝකය නිවන්නැගී කීවේය. ඇය ඔහු ගේ සමීපයට ගොස් නන්ද පණ්ඩිතයා පිරිස මැද ම වැලඳගෙන ඔහුගේ හිසෙහි සුවඳ බලා සිපගෙන හදවතේ ශෝකය නිවා බෝසතුන් සමග කථාබස් කරන්නේ කීවේ ය.

පවනින් කම්පා වෙන දල්ලක් මෙන් කම්පිතව තිබූ මගේ සිත නන්දයා දැකීමෙන් සැනසිල්ලට අත්වූයේ ය.

යම් කලෙක නන්ද සිහිනයෙන් පැමිණි බව දුටුවෙමි. අප ගේ මේ නන්ද පැමිණියේ යයි අප්‍රමාණ සතුටු සිතින් යුක්ත වෙමි.

යම් දිනක උදේ පිබිඳ ආවා වූ මම නන්දයා නො දකිමිද? බොහෝ වූ ශෝකයට පැමිණේ. මහත් වූ දොම්නසට පැමිණියෙමි.

එසේ දුක් වූ මම අද නන්දයා දකිමි. බොහෝ කාලයකින් නන්ද මට ද මගේ ස්වාමියාට ද ප්‍රිය වේ. ඔහු ගෙට පිවිසේවා.

යම් හෙයකින් නන්ද පියාට ද ඉතා ප්‍රියයෙක් වේ ද? එහෙයින් නන්ද ගෙදරින් පිටව නොයේවා. පුත්‍ර සෝණය, නන්ද යමක් කැමති වේ ද, එය ලබාවා. නුඹ පියාට උපස්ථාන කරව. නන්ද තෙමේ මට උපස්ථාන කෙරේවා.

එහි මාචන්ද්‍රිකං යනු යම්සේ වාතයෙන් මධ්‍යතා ලද ඇසතු ගසේ ලාදළු කම්පා වේ ම ය. විරසසං නන්දං දිසවාන අද මගේ හදවත කම්පා කරයි යයි පවසයි. සුන්‍යා යනු දරුව, සෝණ යම් කලක මම නන්ද පුත්‍රා පැමිණි බව සිහිනෙන් දිටිමි. එදින අපමණ ශ්‍රීති ඇත්තේ වීම්. හතතුවා යනු ස්වාමියාට ද, මට ද ප්‍රිය. නන්දො නො පාවිසි සරං යන පියාණනි, අප ගේ පුත්‍ර නන්ද, පත්සලට පිවිසේවා. යං යනු යම්සේ පියා ද මැනවින් ප්‍රිය වූයේ එහෙයින් මේ ගෙදරින් වෙන් නො වන්නේ ය. නන්දො තං යනු දරුව, නන්ද යමක් කැමැති වේ ද? එය ලබාවා! මං නන්දො යනු දරුව සෝණ, ඔබ ගේ පියාට ඔබ උපස්ථාන කරන්නේ ද නන්ද මට උපස්ථාන කෙරේවා.

ඉක්බිති බෝසත් තෙමේ මෙසේ වේවා'යි මව ගේ වචනය පිළිගෙන නන්දය, ඔබ විසින් ජොෂ්ඨි කොටස ලබන ලද්දේ ය. මව නම් බොහෝ සෙයින් ගුණවන්තියක් වේ. හේ අප්‍රමාද වී පෝෂණය කරන්නැයි අවවාද දී මව්ගුණ ප්‍රකාශ කරන්නේ ගාථා දෙකක් කීවේ ය.

නන්ද සෘෂිවරය! පළමුකොට ම පිහිටව වූ ද, මොළොක් සිත් ඇත්තා වූ ද, ලේ කිරිකොට දුන්නා වූ ද, අපගේ මව් තොමෝ නුඹ කැමති වන්නීය. මවට උපස්ථාන කිරීම ස්වර්ග ලෝකයට යාමට උපකාරී වේ.

පෙර කිරි දුන්නා වූ ද, මව්තොමෝ පින් රැස්කර දෙන්නී ය. ඒ මවට උපස්ථාන කිරීම දෙව්ලොව සැපත් ලැබීමට මාර්ගය වේ. නන්ද සෘෂිවරය! ඒ මව නුඹ කැමති වන්නෙහි ය.

එහි අනුකම්පිකා යන මෘදු වූ හදවතක් ඇත්ති පුබ්බරසද්දී යනු පළමුව තමන්ගේ කිරි සංඛ්‍යාත රසය දෙන්නීය. මානාතං යනු මගේ මවයි. මං යමක් කැමැති වේද, එය උතුම් යයි කැමැති වේ. ගොතනී යනු ආරක්ෂා කරන්නී. පුඤ්ඤපසංහිතා යනු පින ඇසුරුකොට ඇත්ති. පින් පුරවන්නී.

මෙසේ බෝසත්තුමා ගාථා දෙකකින් මව්ගුණ කියා නැවත පැමිණ ඇගේ ආසනයේ සිටිනා කල්හි නන්ද, ඔබ දුෂ්කර කාර්යයක් කර මව ලැබීය. අපි දෙදෙනා ම මව විසින් දුකින් පෝෂණය කරන ලදී. දැන් නුඹ අප්‍රමාදීව පොරුෂය පෝෂණය කරන්නැයි, අමිහිරි වූ ගෙඩි කුඩා ගෙඩි ද නොකවවයි කියා පිරිස මැද ම මව දුෂ්කර කාර්යයක් කරන ලදී යයි ප්‍රකාශ කරන්නේ මේ ගාථා කීවේ ය.

පුත්‍ර ඵලයක් කැමැති වන මව්නොමෝ දේවතාවාට
නමස්කාර කරයි සෘතු විපර්යාසයන් ද, නැකැත් යෝග ද
අචුරුදු ද විමසයි

ඔසඵව ස්නානය කළා වූ ඇයට දරු ගැබ පිහිටීම වෙයි.
ඒ ගැබින් ඕ දොළදුක් ඇත්ති වෙයි. එහෙයින් මව් නොමෝ
සුභදා යයි කියයි.

වර්ෂයක් හෝ දසමසක් හෝ ගැබ පරිහරණය කොට (දරුවා)
බිහි කරයි ඒ නිසා ඇය දරුවන් වදන්ති 'ජනෙනති' නම් වේ.

තන කිරි දීමෙන් ද, නැළවිලි ගි කියා නැලවීමෙන් ද, ඇකයෙහි
හොවාගෙන සුඛ ස්පර්ශය දීමෙන් ද අඬන පුත්‍රයා සතුටු කරයි.
එබැවින් ඇය 'තොසෙනති' සතුටු කරවන්නී වෙයි.

නැවත දරුණු අවි සුළං ඇතිකල්හි මට අයත් යයි පීඩා විඳින්නට
ඉඩ නොදී දරුවා බලයි. එබැවින් ඇය 'පොසෙනති' යයි කියනු
ලැබේ.

මවගේ යම් ධනයක් වේද, පියාගේ යම් ධනයක් වේද, මේ සියලු ම
ධන අපගේ පුත්‍රයාට යයි පුත්‍රයා සඳහා ආරක්ෂා කරයි. පුත්‍රය,
මෙසේ ද කරව. මෙසේ උගනුව. මෙසේ පිළිගනුව යනාදිය කියමින්
මව වෙහෙස වන්නීය.

පුත්‍ර යොවුන්වියට පැමිණි කල්හි පරදාරාවන් පිළිබඳ ඇලුම් කොට
ගෙදර නො එන්නා වූ පුත්‍රයා දෙස බලමින් වෙහෙසේ.

මෙසේ දුකසේ පෝෂණය කරන ලද දරුවෙක් මවට උපස්ථාන නො කෙරේ ද? මවට උවැටන් නො කිරීම යන වැරදි මිථ්‍යා වර්ගාවෙහි හැසිරේ ද, ඔහු නිරයේ උපදී.

මෙ සේ දුකසේ පෝෂණය කළ දරුවන් පියාට උපස්ථාන නො කරන්නේ ද, උපස්ථාන නොකොට මිථ්‍යාවාරයේ හැසිරේ ද, හෙතෙම නිරයේ උපදී.

මවට උපස්ථාන නො කරන්නාට ධනය නොලැබේ. ලැබී තිබෙන ධනය පවා විනාශ වේ යයි මා අසා ඇත.

පියාට උපස්ථාන නො කරන්නාට ධනය නො ලැබේ යයි ද, තිබෙන ධනය විනාශ වන්නේ යයි ද මා අසා තිබේ.

මවට උපස්ථාන කිරීමෙන් සතුට ද, ප්‍රමෝදය ද, හැමකල්හි සිනාව ද නුවණැත්තාට ලැබිය හැකියි.

නුවණැත්තා පියාට උපස්ථාන කිරීමෙන් සතුට ද ප්‍රමෝදය ද, සිනාව ද, ක්‍රීඩාව ද හැමකල්හි ලබන්නේ ය.

මේ ලෝකයෙහි, දානය ද ප්‍රිය වචනය ද, වැඩ සිදුකිරීම ද.. පිරිස් මැදදීත්, රහසිගතවත්, ජෙට්ඨාපචායන ධර්මයන් පුරමින් දෙමාපිය වැඩිහිටියන්ට වැදීමාදිය කරමින්, සමානාත්මතාවය ඇතිකර ගනී.

මේ සංග්‍රහයෝ ධාවනය වන රියට කඩ ඇණය මෙන්, යහපත් පද්ගලයකුගේ ජීවිතයට බලපාන්නේ ය. මේ සංග්‍රහයෝ පුත්‍රයකු ගෙන් දෙමව්පියන් නො ලබන්නේ නම්, ඒ දෙමාපියෝ බුහුමන් හෝ පූජාවන් නො ලබන්නෝ ය.

නුවණැත්තෝ මේ සංග්‍රහයන් මැනවින් දනිත් ද? කරන් ද? ඔවුහු ශ්‍රේෂ්ඨ බවට පැමිණෙති. ප්‍රශංසා ලබති.

පුත්‍ර පුජාවට අනුග්‍රහය දක්වන්නා වූ දෙමව්පියෝ බ්‍රහ්මයා හා සමානයි. පූර්වාචාර්යහ. ආහුනෙය්‍ය ගුණයෙන් යුක්තයි.

එහෙයින් නුවණැත්තෝ ආහාර දීමෙන්, වස්ත්‍ර දීමෙන්, පාන වර්ග දීමෙන්, සයනාසන දීමෙන්, ඇඟ ඉලීමෙන්, නැවීමෙන්, පා සේදීමෙන් සත්කාර කරන්නෝ ය. වදින්නෝ පුදන්නෝ ය.

මාපියන් කෙරෙහි උපස්ථාන කිරීම නිසා නුවණැත්තෝ මෙලොවදී ම පැසසුම් ලබන්. පරලොවෙහි දී ස්වර්ගයේ ඉපිද සැප විපාක විදිත්.

එහි පුතනඵලං යනු දරුඵල ලැබීමේ ප්‍රතිඵලයයි. දේවතාය නමසසති යනු මට පුත්‍රයෙකු උපදිව්‍යයි දේවතාවන්ට නමස්කාර කරයි. ආයාවතා කරයි. නකඛනනානිච පුච්ඡති යනු කවර නැකැතකින් උපන් පුත්‍රයා දීර්ඝායුෂ්ක වේද? කවර නැකැතකින් අල්ප ආයුෂ වේදැයි මෙසේ නැකැත් විචාරයි. උතුසංචච්ඡරානි යනු, ඍතු හයෙන් කවර ඍතුවෙකින් උපන් පුතා දීර්ඝායුෂ වේද? කවර ඍතුවෙකින් අල්ප ආයුෂ වේදැයි කවර වර්ෂයක මාගේ උපන් පුතා දීර්ඝායුෂ වේද, කවර වර්ෂයකදී අල්ප ආයුෂ වේදැයි මෙසේ ඍතු වර්ෂයන් විචාරයි. උතුසිනාතායා යනු මල්වර වූ ඍතුවෙහි ස්නානය පිණිස පවතී. අවකකමො යනු ගර්භය අවක්‍රාන්ත වීම තුන් ආකාරයකින් සිදු වේ. කුසෙහි ගැබ පිහිටයි. තෙන යනු ඒ ගර්භයෙන් ඇය දොළඳුකට පත්වෙයි. තෙන යනු එකල ඇගේ කුසෙහි උපන් දරුවාට සෙනෙහස හටගත්තී ඒ නිසාවෙන් සුහද යයි කියනු ලැබේ. තෙන ඒ කාරණයෙන් ඇය ජනයනති යනුද ජනෙතති යනුද කියනු ලැබේ. අංගපාචුරණෙනච යන පියයුරු අතරෙහි හොවාගෙන ශරීර ස්පර්ශය ද එළවන්නී අංග සංඛ්‍යාත රැකවරණයෙන් යුතුව නොසෙනති යනු හැඟීම් උපදවමින් සිතහවෙන් සතුටු කරන්නී. මමං කඤා උදක්ඛති යනු අතේ මගේ පුතාට වාතයෙන් පීඩා වේ. අවිචෙන් පීඩා වේ යයි මෙසේ මමංකාර කොට සිනිදු මෘදු හදවතින් බලා සිටියි. උභයමෙප තසසා යනු දෙදෙනාට ම එකම ධනය කොට ඇති පුතා ගේ අර්ථ සිද්ධිය පිණිස අන්‍යයන්ට නොදී උකුලේ ම තබාගෙන මව රකියි. එවං පුතන අදුං පුතතා යනු අදබාල පුතකු වුව ද රාජකුලාදියෙහි අප්‍රමාදීව වේච යි සිය කටයුතු කරවයි. ශිල්පාදියේ හික්මවති. ඉති මාතා විහඤ්ඤති යනු වෙහෙසෙයි. පතතයොබ්බතෙ යනු පුත්‍රයා යොවනත්වයට පත්වූ

කල්හිද, ඒ පුතා නිසිපේ පරදාර සේවනයෙහි ප්‍රමාද වී සවස් කාලයේ නොපැමිණෙන්නේ යයි දැන කඳුළු පිරුණු දෙනෙකින් යුතුව පුතු දෙස බලා සිටින්නී. විහඤ්ඤති යනු වෙහෙසට පත්වෙයි. කිව්‍යාහනො යනු කටයුතුවලින් බිතින් පෝෂණය කරන්නීය. මිව්‍යාවර්තනා යනු මව පෝෂණය නොකොට, ධනාපී යනු ධන ඇත්තේ ද මව පෝෂණය නොකරන්නාහු. නසසති මෙ සුතංති කිව්‍යං වාසො යනු මෙසේ ඔහු ගේ ධනය හෝ නැසෙයි. නැතිනම් ඔහු දුකට හෝ පැමිණෙයි. ලබ්‍යමෙතං යනු මෙලොව හෝ පරලොව භෝ සතුටු සැප දී මව අනුව සේවක ලෙස දැනගන්නේ පණ්ඩිතයාට ලැබිය හැකි ලබන ලද එබඳු ආකාර වූ අර්ථයකි. දානංව යනු මව්පියන්ට දන්දිය යුතුය. ප්‍රියවචන කථාකළ යුතුය. උපන්නා වූ කටයුතු ඉටුකිරීම් වශයෙන් යහපත් චරිතයෙහි යෙදිය යුතුය.

ධමමසු යන වැඩිහිටියන්ට පිදීම් ද, ධර්මයෙහි ඒ ඒ තැන පිරිස මැද සුදුසු තැන්වලදී අභිවන්දනය කිරීම් වශයෙන්, සමානතනතා කළ යුතුය. රහසින් නොව, අභිවන්දනාදිය කොට වාරිතු ඉටු කිරීම් කළයුතුය. සියළු තැන සමානවම ඉෂ්ට කළයුතුය. එතෙව සංගහානසසු යන ඉදින් මේ සතර සංග්‍රහ නොසිදුවන්නේ නම්, සමෙපකබනති යනුවෙන් මනාකොට යෙදීමෙන් බලත්. මහතතං යනු ශ්‍රේෂ්ඨත්වයයි. බ්‍රහ්මා යනු පුත්‍රයන්ට බ්‍රහ්මයා හා සමාන උත්තම ශ්‍රේෂ්ඨ වූ බවයි. පුබ්බාවරියා යනු පළමු ආචාර්යවරයාය. ආනුණෙය්‍ය යනු දුරසිට ගෙනඑන ලද්දේ වුවද, ප්‍රතිග්‍රාහක වශයෙන් යමෙකුට කිසිවක් සක්කාර වශයෙන් ලබාදීමට සුදුසුය. අනෙතන අපො යනු නැතහොත් ප්‍රාණ වශයෙන් ද පෙවවා යනු කළුරිය කිරීම් අවසානයේ මෙතැනින් ගොස් සගෙවමෝදති ප්‍රමෝදයට පත්වේ.

මෙසේ බෝසත්හු සිනේරු පර්වතය පෙරළන්නාක් මෙන් ධර්ම දේශනාව නිමකළ සේක. ඒ අසා සියළුම ඒ රජවරු ද බලසේනාව ද පැහැදුනාහ.

ඉක්බිති මහාසත්ත්වයෝ ඒ රජවරු පංචශීලයෙහි පිහිටුවා දානාදී පින්කම්වල අප්‍රමාදී වෙවුයයි අවවාද දී පිටත් කළහ. ඒ සියළු රජවරු දැහැමින් රාජ්‍ය විචාරා ආයුෂ කෙළවර දේවනගරයට ගියහ. සෝණ පණ්ඩිතයා ද, නන්ද පණ්ඩිතයා ද ආයුෂ ඇති පරිදි මව්පියන්ට සේවක වී බ්‍රහ්මලෝක සරණ ගියහ.

ශාස්තෘෂ්ඨ වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර පා චතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රකාශකොට ජාතකය නිමකළ සේක. සත්‍යය අවසානයේ මවිපෝෂක හික්කුට සෝවාන් ඵලයේ පිහිටියේ ය. ඵකල මවිපියවරු මහරජ කුලය වූහ. මනෝජ රජු සාරිපුත්ත විය. ඒකසතරජවරු අසුමහා ශ්‍රාවකාදී අනෙක් මහතෙරවරු ද වූහ. සිවුවිසි අකෛෂ්‍යහිණිය බුදු පිරිසයි. නන්ද පණ්ඩිතයා ආනන්ද විය. සෝණ පණ්ඩිතයා වනාහි මම ම විමිසි වදාළ සේක.

සෝණ නන්ද ජාතකය නිමි.

සැත්තැවෙනි නිපාත වර්ණනාව අවසන්ය.

21-1

සුමුඛා යන මෙය ශාස්තෘෂ්ඨ වහන්සේ වේඵවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක් ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරුන් ගේ ජීවිත පරිත්‍යාගයක් අරභයා දේශනා කළ සේක.

දේවදත්ත විසින් තථාගත ජීවිතය විනාශ කිරීමට දුනුවායන් යොදවන කල්හි, සියල්ලට පළමුව යවන ලද්දා අවුත්, ස්වාමීනි; භාග්‍යවතුන් ගේ ජීවිතය විනාශ කිරීමට මට නො හැක්කේ ය. ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, මහත් සෘද්ධි ඇති මහානුභාව සම්පන්න යයි කී කල්හි, දේවදත්ත, නුඹ ශ්‍රමණ භවත් ගෞතම ජීවිතය විනාශ නො කරව. මම ම ශ්‍රමණ භවත් ගෞතම ජීවිතය විනාශ කරන්නෙමි යි කියා තථාගතයන් වහන්සේ ගිජ්ඣකුට පර්වතයේ සවස් කාලයේ සක්මන් කරන කල්හි තෙමේ ගිජ්ඣකුට පර්වතයට නැග යන්නු වේගයෙන් මහත් වූ ගලක් යන්ත්‍රයකින්

පෙරලිය. මේ ගලෙන් ශ්‍රමණ භවත් ගෞතම ජීවිතය විනාශ කරන්නෙමි යි යන න්‍යායෙනි. එකල් ගල්කුළු දෙකක් සපැමිණ ඒ පෙරළූ ගල වැළැක්වීය. එයින් ගැලවුණු ගල් පතුරක් විසි වී අවුත් භාග්‍යවතුන්ගේ පාදයක ගැටි ලේ ගලා ආවේ ය. බලවත් වේදනා හටගත්තේ ය. ජීවක තෙමේ තථාගතයන්ගේ පාදය සැත්කමකින් පලා නරක් වූ ලේ මුදා හැර නරක් වූ මස් ඉවත්කොට සෝදා බෙහෙත් ගල්වා නිරෝගී කෙළේ ය. ශාස්තෘන් වහන්සේ පෙර මෙන් ම මහත් හික්කු සංඝයා පිරිවරා ගෙන මහත් වූ බුද්ධ ලීලාවෙන් නගරයට පිවිසි සේක. ඉක්බිති උන්වහන්සේ දැක, දේවදත්ත මෙසේ සිතුවේ ය. ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන්ගේ රූප ශෝභාවෙන් අගනැත්පත් සිරුර දැක කිසියම් මිනිසකු (බුදුන්) වෙත සමීපවීමට නොහැකි වෙයි. රජුගේ නාලාගිරි නම් ඇතා, වණ්ඩය. එරූෂය. මනුෂ්‍ය ඝාතකයෙකි. බුද්ධ ධම්ම සංඝ ගුණයන් නො දනියි. හෙතෙම මුත්වහන්සේව ජීවිතක්‍ෂයට පමුණුවන්නේ ය.

උන්වහන්සේ ගොස් රජුට මේ පුවත දැනුම් දුන්හ. රජු යහපතැයි පිළිගෙන ඇත්ගොව්වා කැඳවා, මිත්‍රය; හෙට නාලාගිරිව මත්කොට උදෑසන ම ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් පිළිපත් මාර්ගයට පිටත්කර හරිවී යයි කීවේ ය. දේවදත්තද ඔහුගෙන් වෙනත් දිනවල ඇතා කොපමණ සුරා බොන්නේදැයි විචාරා ස්වාමීනි, කළ අටක් යයි කී කල්හි හෙට ඔහුට කළ දහසයක් පානය කරවා, ශ්‍රමණභවත් ගෞතමයන් පිළිපත් මාර්ගයට අහිමුඛ කරන්නැයි කීවේ ය. ඔහු යහපතැයි පිළිගත්තේය. රජු නගරයේ බෙරහඬ නංවා හෙට නාලාගිරි මත්කොට නගරයට පමුණුවන්නේ ය. නගරවැසියෝ උදෑසනම කළයුතු කටයුතු නිමවා, අතුරු වීථියට නොපැමිණේවායි කීවේ ය. දේවදත්ත ද රජමාළිගාවෙන් බැස, ඇත්හලට ගොස් ඇත්ගොව්වන් අමතා බොල; අපි උසස් තනතුරු පහත් කරන්නටත් පහත් තනතුරු උසස් කරන්නටත් දක්‍ෂයෝ වෙමු. ඉදින් තොප කීර්තිමත් වූයේ, හෙට උදෑසනම නාලාගිරිට පැසුණු රා කළ දහසයක් පානය කරවා, ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් පැමිණෙන වේලාවට හුල් තෝමරයෙන් (හෙණ්ඩුවෙන්) විදිමින්, කෝප කරවා, ඇත්හල බිඳවා ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් පිළිපත් වීථියට අහිමුඛ කොට, ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් ජීවිතක්‍ෂයට පමුණුවවු යයි කීවේ ය. ඔවුහු යහපතැයි පිළිගත්හ. ඒ ප්‍රවෘත්තිය මුළු නගරයේම ප්‍රසිද්ධ විය. බුදුන් දහම් සඟුන් මාමක වූ උපාසකයෝ ඒ පුවත අසා ශාස්තෘන් වහන්සේ වෙත එළඹ ස්වාමීනි, දෙවිදන් රජු සමග එකතු වී හෙට ඔබවහන්සේ පිළිපත් වීථියට නාලාගිරිව පමුණුවන්නේ ය.

හෙට පිඬු පිණිස නොවැඩ මෙහි ම වැඩසිටින්න. අපි විහාරයේදී ම බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්කු සංඝයාට හික්කාව දෙන්නෙමුයි කීවාහුය. ශාස්තෘන් වහන්සේ හෙට පිඬු පිණිස නොවඩින්නෙමි යි නොකියාම හෙට මම නාලාගිරි දමනය කර ප්‍රාතිහාර්ය පා, තීර්ථකයන් මැඩ රජගහනුවර පිඬු පිණිස නොහැසිර හික්කු සංඝයා පිරිවරා නගරයෙන් නික්ම වේඵ්වනයට ම යන්නෙමි. රජගහ නුවර වාසිහු බොහෝ බත් භාජන ගෙනවුත්, වේඵ්වනයට ම පැමිණෙන්නාහ. හෙට විහාරයේම දන් වැළඳීම වන්නේ යය යන මේ කාරණයෙන් ඔවුන්ගේ ඉවසීම සිදුවිය. ඔවුහු තථාගනයන්ගේ ඉවසීම දැන, බත් භාජන රැගෙන විහාරයේ ම දානය දෙන්නෙමුයි පිටත් වූහ.

ශාස්තෘන් වහන්සේ පළමු යාමයේ දහම් දෙසා මධ්‍යම යාමයේ දේවතාවන්ගේ ප්‍රශ්න විසඳා පශ්චිම යාමයේ පළමු කොටසේ සිංහ සෙය්‍යාවෙන් කල්යවා දෙවෙනි කොටසේ ඵල සමාපත්තියෙන් කල්ගත කොට තෙවෙනි කොටසේ මහාකරුණා සමාපත්තියට සමවැදී නැගිට අවබෝධ කළයුතු වෙනේය ජනයන් බලන්නේ, නාලාගිරි දමනයේ දී අසුහාරදහසක් ප්‍රාණින්ට ධර්මාභිසමය වන බව දැක අඵයම් වේලාවේ කරන ලද ශරීර පිළිදැගුම් ඇත්තේ ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරුන් අමතා රජගහ නුවර භාත්පස පිහිටි අටළොස් මහා විහාරවල සියලුම හික්කුන්ට මා සමග රජගහනුවරට පිවිසීමට ආරාධනා කෙරේවායි වදාළහ. තෙරුන් වහන්සේ එසේ කළහ. සියලු හික්කුන් වේඵ්වනයට රැස්වූහ. ශාස්තෘන් වහන්සේ මහත් හික්කු සමුහයා පිරිවරණ ලද්දේ රජගහ නුවර පිඬු පිණිස පිවිසි සේක. ඉක්බිති ඇත්ගොව්වෝ කැමැති පරිදි පිළිපැද්දාහ. මහත් සේනාවක් විය. සැදැහැති මිනිස්සු අද වනාහි බුද්ධ නම් මහ ඇතෙක් තිරිසන්ගත ඇතකු සමග යුද්ධයක් වන්නේ ය. උපමා රහිත බුද්ධ ලීලාවෙන් නාලාගිරිගේ දමනය බලන්නෙමුයි, ප්‍රාසාද සැදුවිය. ගෙවල් පියසි ආදියට නැග සිටියහ. ශ්‍රද්ධා රහිත මිථ්‍යා දෘෂ්ටිකයෝ මේ නාලාගිරි වණ්ඩය. ඵරුෂය. මනුෂ්‍ය ඝාතකයෙකි. බුදුවරුන්ගේ ගුණ නො දනියි. හෙතෙම අද ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන්ගේ රන්වන් ශරීරය විදා නැතිකොට ජීවිතක්‍ෂයට පමුණුවන්නේය. අදම පසමිතුරු පිටුදකින්නෙමුයි, ගස්, ගෙවල් ආදි තැන්වල සිටියහ.

ඇත්රජ ද, වැඩම කරන්නා වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැක, මිනිසුන් තැනි ගන්වමින්, ගෙවල් සුණුවිසුණු කරමින් කරත්ත කුඩු කරමින් සොඩිවැල ඔසවා ඉතා සතුටු ව කන් තල හා වාලධිය ඔසවා, පර්වතයක් මෙන්

මාර්ගයට පිළිපත්තේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම්තැනක ද, එතැනට දිව්වේ ය. හික්කුහු ඇතා දැක බුදුරදුන්ට මෙසේ කීහ. ස්වාමීනි, මේ නාලාගිරි සැඩපරුෂය. මනුෂ්‍ය ඝාතකයෙකි. මේ විටීයට පිළිපත්තේ, මෙතෙම බුදුවරුන්ගේ ගුණ නොදනියි. ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉවත්වේවා! සුගතයන් වහන්සේ "මහණෙනි, බිය නොවෙව්. තැති නොගනිව්. නාලාගිරි දමනය වේවා" යනුවෙනි.

ඉක්බිති ආයුෂ්මත් සාරිපුත්‍ර මහතෙරණුවෝ තථාගතයන් ගෙන් මෙසේ අයැද සිටියහ. ස්වාමීනි, පියාට උපන් කටයුත්ත නම් වැඩිමහල් පුත්‍ර ගේ ම බරයි. මම ම උභ දමනය කරමි. ඉක්බිති ශාස්තෘන් වහන්සේ, සාරිපුත්‍රය බුද්ධ බලය නම් අනෙකකි. ශ්‍රාවක බලය තව එකකි. නුඹ නිශ්ශබ්දව සිටින්න. බොහෝසෙයින් අසුමහා ශ්‍රාවකයෝ ආයාචනා කළ ද ශාස්තෘන් වහන්සේ සියල්ල ප්‍රතිකේෂප කළහ. ඉක්බිති ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරුන් බුදුරදුන් කෙරෙහි උපන් බලවත් සෙනෙහසින් ඉවසා සිටීමට නොහැකි වන්නේ, මේ ඇතා පළමුව මා මරාවායි තථාගතයන්ගේ අර්ථසිද්ධිය පිණිස ජීවිතය අත්හැර ශාස්තෘන් පෙරටුව සිටියේ ය. ඉක්බිති බුදුරදුන් ආනන්දය, ඉවත්වන්න. මා ඉදිරියේ නොසිටින්නැයි වදාළ සේක. ස්වාමීනි, මේ ඇතා වණ්ඩය. එරුෂය. මිනිස් ඝාතකයෙකි. කල්පාන්තයේ නගින ගින්නක් සමානය. කපුරු පහනින් දිළිසෙන ගින්න (කණාමැදිරි) මෙන් පළමුව මා මරා පසුව ඔබවහන්සේ සමීපයට පැමිණේවායි තෙරුන් වහන්සේ වදාළ සේක. තෙවෙනි වරද කියනු ලබන්නේ එසේම සිටියේ ය. ඉවත්ව නො ගියේය. එකෙණෙහි බුදුරදුන් සෘද්ධි බලයෙන් ඉවත් කරවා හික්කුන් අතර තැබීය. එකෙණෙහි එක් ස්ත්‍රියක් නාලාගිරි දැක මරණ බියෙන් පලායන්නී ඇකයෙන් වැටුණු දරුවා බුදුරදුන් ද, ඇතා ද අතර බිම දමා පලා ගියාය. ඇතා ඇය ලුහුබැඳ දරුවා සමීපයට ආවේ ය. දරුවා මහහඬින් ශබ්ද කෙළේය. ශාස්තෘන් වහන්සේ නාලාගිරි වෙතම නියමකොට මෙමතිය පතුරුවා සුමිහිරි බ්‍රහ්මනාදය පතුරුවා පින්වත් නාලාගිරිය, ඔබට සොළොස් කළයක් පිරුණු සුරා පොවා මත්කරවූයේ අනෙකකු ගැන්වීමට නො වේ. නිකරුණේ කෙණ්ඩා වෙහෙසට පත්කරමින් නොහැසිර මෙහි එන්නැයි කැඳවූහ. උභ ශාස්තෘන් වහන්සේගේ වචන අසා, ඇස් කුඩා කොට භාග්‍යවතුන්ගේ රූප ස්වභාවය බලා ලබන ලද සංවේග ඇත්තේ බුදුරදුන්ගේ සමීපයේ පැසවන ලද සුරා මදය ඇත්තේ සොඩවැල එල්ලාගෙන කන් සොලවමින් ගොස් තථාගතයන් වහන්සේගේ පා අතර වැටුණේ ය. ඉක්බිති ඔහුට ශාස්තෘන් වහන්සේ "නාලාගිරි, නුඹ

තිරිසනගත හස්තියෙකි. මම බුද්ධ නමැති ඇතා ය. මෙතැන් පටන් වණ්ඩ නොවෙව. ඵරුෂ නොවෙව. මනුෂ්‍ය ඝාතකයෙකු නොවෙව. මෙෙත්‍රී සිත් ලබාවායි” කියා දකුණු අත දිගහැර කුම්භස්ථලය පිරිමැද:

කුමට ද කකුල් රිදවනු දුටු එහා	මෙහා
එව්වේ ඔබව මා වෙත නො වැ පොවා	ලිහා
දුක් නොවී පමා නොවී බල බල මගේ	දිහා
බුදුරජු වෙතම ඇත් රජු එනු මැනැවි	වහා

නො මරනු අදින් පසු මිනිසුන් බිය	පත්ව
කල්ගත කරනු මැන හැමවිට මෙන්	සිත්ව
සැඩ නොව පරුෂ නොව මින් මතු	බී මත්ව
මහ ඇත් රජුනි හැසිරෙනු මැන	යහපත්ව

මත් බව පමාවට කරුණකි කරනු	එපා
සුගතියකට යන්න යොදවනු මැනවි	උපා
වැදගෙන වැතිරගෙන සිටි මුනිරජුගෙ	දෙපා
ඔබ ඒ කළ පිණෙත් මතු ගත නො වනු	අපා

දහම් දෙසු සේක.

ඇතාගේ මුළු සිරුරම සතුටින් පිනා ගියේ නිරතුරුව පැතිරුණේ විය. ඉදින් තිරිසනකු නොවූයේ නම් සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටන්නේ ය. මිනිස්සු ඒ ප්‍රාතිහාර්ය දැක මහහඬින් නාද කළහ. අත්පොළසන් ගැසූහ. හටගත් සොම්නසින් නොයෙක් ආහරණවලින් දමා ගැසූහ. ඒවා ඇතාගේ ශරීරයේ වැදී ගියේ ය. එතැන් පටන් නාලාගිරි, ධනපාලක නම් විය. එසමයෙහි ධනපාලක සමාගමේ අසුහාරදහසක් ප්‍රාණිහු අමා පානය කළහ. ශාස්තෘන් වහන්සේ ධනපාලක පංචසීලයෙහි පිහිටවූ සේක. හෙතෙම සොඬවැලෙන් භාග්‍යවතුන්ගේ පා, පස්ගෙන මත්තෙහි මුදුන්කොට විසුරුවා එතැනින් ඉවත්ව, දක්වන ලද උපචාර ඇත්තේ දසබලයන් වහන්සේ වැද ඇත්හලට පිවිසියේ එතැන් පටන් ශාන්ත-දාන්තව සිට කිසිවෙකුට හිරිහැරයක් නොකළේය. ශාස්තෘන් වහන්සේ පිරිපුන් මනෝරථ ඇත්තේ, යමකු විසින් යම් ධනයක් විසිකරන ලදද, ඒවා ඔවුන්ටම වේවායි අධිෂ්ඨාන කොට අද, මා විසින් මහත් ප්‍රාතිහාර්ය

කරන ලදී. මේ නගරයෙහි පිඬු පිණිස හැසිරීම නුසුදුසුයයි තීර්ථකයන් මර්දනය කොට හික්කුන් පිරිවරා ජයගත් ක්ෂත්‍රියෙකු මෙන් නගරයෙන් නික්ම වේළවනයට ම වැඩම කළ සේක. නගරවාසීහු බොහෝ ආහාරපාන ආදිය ගෙන විහාරයට ගොස් මහාදානයක් පැවැත්වූහ. එදවස සවස් කාලයේ දම්සභාව පුරමින් හුන්නා වූ හික්කුහු මෙම කථාව උපදවූහ. ඇවැත්නි, ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරුන් විසින් තථාගතයන් වහන්සේගේ අර්ථසිද්ධිය පිණිස ජීවිතය පරිත්‍යාග කරමින් දුෂ්කර කාර්යයක් කරන ලදී. නාලාගිරි දැක ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙන් ඉවත් කිරීමට තෙවරක් වලක්වන ලද්දේ නමුත් ඉවත්ව නොගියහ. ඇවැත්නි, දුෂ්කර කාර්යය ඉතා පුදුමයි. ශාස්තෘන් වහන්සේ ආනන්ද තෙරුන්ගේ ගුණකථා පවත්වන තැනට මා යායුතුයි ගදකිළියෙන් නික්ම වැඩමවා මහණෙනි, කවර කථාවකින් යුක්තව සිටියේදැයි විචාරා මෙනම් කථාවකින් යයි කී කල්හි මහණෙනි, දැන් පමණක් නොව පෙරදීත් ආනන්ද තෙරුන් තිරිසන් යෝනියෙහි උපන් නමුත් මගේ අර්ථ සිද්ධිය පිණිස ජීවිතය පරිත්‍යාග කළේ යයි පවසා අතීතය ගෙනහැර පෑ සේක.

අතීතයේ මහිංසක රටෙහි සකුල නගරයෙහි සකුල නම් රජෙක් ධාර්මිකව රාජ්‍යය විචාළේය. එකල නගරයට නුදුරින් එක්තරා වැදි ගමක එක්තරා වැද්දෙක් මලපුඩුවලින් කුරුල්ලන් බැඳ, නගරයෙහි අලෙවි කරමින් ජීවිතය ගෙවී ය. නගරයට නුදුරෙහි ආවාටයෙක්හි දොළොස් යොදුනක මානුෂීය නම් විලක් විය. පස්පියුමින් එය යුක්ත විය. එහි නොයෙක් ආකාර වූ පක්ෂි සමූහය කල්යැවූහ. ඒ වැද්දා එහි අනියමින් මලපුඩු විසුරුවයි. එකල ධෘතරාෂ්ට්‍ර නම් භංසරාජයා අනුභයදහසක් භංසයන් පිරිවරාගෙන විත්‍රකුට පර්වතයෙහි ස්වර්ණ ගුහාවෙහි වාසය කරයි. ඔහුට සුමුඛ නම් සේනාපතියෙක් ද විය.

අනතුරුව එක් දවසක් භංස සමූහයේ ස්වර්ණ භංසයෝ කීපදෙනෙක් මානුෂීය විලට පැමිණ බොහෝ ගොදුරු මත්තෙහි කැමැති පරිදි හැසිර, සතුටු සිතින් විත්තකුටයට ගොස් ධෘතරාෂ්ට්‍රට දැනුම් දුන්හ. මහරජ; මනුෂ්‍ය ලෝකයේ මානුෂීය නම් නෙළුම්විලක් ඇත්තේ සමෘද්ධ වූ ගොදුරු ඇත්තේ එහි ගොදුරු ගෙනඒමට යමුයි කීහ. ඒ මනුෂ්‍යපර්ය නම් සැක සහිතය. එයට තොප රුවී නොකෙරේවායි ප්‍රතිකේෂ්ප කරන ලද්දේ නමුත් නැවත නැවත කියනු ලබන්නේ ඉදින් නුඹලාට රුවී නම් යමුයි, පිරිවර සහිතව ඒ විලට ගියේ ය.

හෙතෙම ආකාශයෙන් බසින්තේ, පා මලපුඩුවෙහි ප්‍රවේශ කරමින් ම බැස්සේ ය. ඉක්බිති ඔහු ගේ පා, යකඩ පටියකින් බදින්නාක් මෙන් බැදී ගත්තේ ය. ඉක්බිති එය සිඳින්නෙමිසි, අදින්තේ පළමුවර සම සිඳී ගියේ ය. දෙවෙනිවර මස් ද, තෙවෙනිවර ඇට ද ඉල්පී සිටියේ ය. ලේ වැගිරී බලවත් වේදනා හටගත් නමුදු ඔහු සිතී ය. ඉදින් මම බැඳුණේ හඬ නගන්නේ නම්, මගේ නැදැයෝ තැනිගැනීමට ලක්ව ගොදුරු නොගෙන ම සා පිපාසාවෙන් පෙළී පලායති. දුබල බැවින් මුහුදෙහි වැටෙන්නේ යයි හෙතෙම වේදනාව ඉවසා ඤාතීන්ට කැමැති පරිදි හැසිර, හංස ක්‍රීඩාකරන කල්හි මහත් හඬ නගමින් බදිනා ලද නාදය නැගුවා ය. ඒ අසා ම ඒ හංසයෝ මරණ බියෙන් තැනිගත්තේ පියවරෙන් පියවර විත්‍රකුටයට අභිමුඛව පිටත්ව ගියහ.

ඔවුහු පෙරළා එනකල්හි සුඛම හංසසේනාපතියා, මේ මහරජට කෙබඳු හයක් උපන්නේදැයි දැනගන්නෙමි සි වේගයෙන් ඉගිලී ගොස් පෙරටුව යන්නා වූ, හංස සමූහයා අතරෙහි බෝසතුන් නො දැක, මධ්‍යම හංස සමූහයා පරීක්ෂා කෙළේය. එහි ද නො දැක පසුපස ද බැලීය. එහි ද නොදැක නිසැකයෙන් ම ඔහුට කිසියම් බියක් උපන්නේ යයි නැවතී එන්නේ, බෝසතුන් මලපුඩුවක බැඳුණේ, ලේ වැකුණේ දුකින් ආතුර වූයේ ද, මඬ මත්තෙහි හොත්තේ දැක, මහරජ; බිය නොවන්න. මම මගේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කොට නුඹව මලපුඩුවෙන් මුදවා ගන්නෙමිසි පවසමින් බැස බෝසතුන් අස්වසන්නේ මඬ මත්තෙහි සිටියේ ය. ඉක්බිති එය විමසමින් බෝසතුන් පළමු ගාථාව කීය.

සුමුඛය! ස්නේහ වසයෙන් නො බලන්නා වූ හංසයෝ යති.
 නුඹ ද යන්න. නොතැවෙන්න. මලපුඩුවේ බැඳුණාහු
 යහළු බවක් නැත. හංස රාජයා කීය.

එහි අනුපවිනනනා යනු සෙනෙහසින් ආලය වශයෙන් නො බලන්නා යනුයි. පකකමනනි යනු මේ අනුහස දහසක් ද, හංසයෝ ඤාති කුරුල්ලෝ මා හැරදමා යති. ඔබ ද යන්න. මෙහි වාසය කිරීමට නොකැමති වවු. මෙසේ මලපුඩුවේ බැඳුණු මා කෙරෙහි සිතේ සහයෝගී නම් නැත.

මම ගියත් නො ගියත් නොමැරෙන්නෙක් නොවෙමි.
 ඔබ ඇසුරු කොට, දුකට පත් වූ කල්හි කෙසේ හැරදමා යන්නද?

ඔබ සමග මරණය හෝ ඔබෙන් වෙන්ව ජීවත්වීම සිදුවනු ඇත. ඔබෙන් වෙන්ව ජීවත්වීමට වඩා ඔබ සමග මරණය හොඳ ය.

මෙසේ විපතට පත් වූ ඔබ අත්හැර යාම සත්පුරුෂ ධර්මයක් නොවේ. පක්ෂි රාජය! ඔබට යම්කිසි දෙයක් වේ නම් මට ද ඒ දෙයම වේවා!

සුමුඛය! පාපයෙන් බැඳුණු හට මුළුතැන්ගෙය හැර අන් කවර ස්වභාවයක් ද? නුවණැති පාස විරහිත ඔබට ඒ කෙසේ නම් රුවි වේ ද?

සුමුඛය! මාගේ ද නොපගේ ද යන දෙදෙනාගේ ජීවිත විනාශය ඇති කල්හි අප දෙදෙනාට හෝ නැයින්ට කවරනම් යහපතක් දකින්නේ ද?

සුමුඛය! අන්ධයකු විසින් අඳුරෙහි කරන ලද්දක් මෙන් ඔබ විසින් ජීවිත පරිත්‍යාගයක් කරන්නේ ද? ඔබ එයින් බලාපොරොත්තු වන ප්‍රතිඵලය කුමක් ද?

පක්ෂි රාජය! කෙසේ නම් ධර්මයෙහි අර්ථය නො දන්නේ ද? ධර්මය තෙම පුදන ලද්දේ ම සත්ත්වයනට දියුණුව පෙන්වයි.

ඒ මම ධර්මය ද ධර්මයෙන් සිදුවන යහපත ද දකිමි. ඔබ කෙරෙහි භක්තිය දක්වමින් ජීවිතය ගැන බලාපොරොත්තු නො වෙමි.

යම් මිත්‍රයෙක් ධර්මය සිහි කරමින්, ජීවිත හේතුවෙන් ද විපතේ දී මිත්‍රයා අන් නො හරින්නේ ද ඒකාන්තයෙන්ම එය සත්පුරුෂ ධර්ම යය.

මේ සත්පුරුෂ ධර්මය ද නුඹ විසින් ම පුරුදු කරන ලදී. මා කෙරෙහි භක්තිය ප්‍රකට කරන ලදී. මළපුටුවෙහි බැඳුණු මට මේ වැද්දා කැමැත්තක් කෙරේවා! මා විසින් අනුදන්නා ලද ඔබ වහා මෙතැනින් යව.

තව ද මෙසේ පාශයෙහි බැඳී කල්ගිය කල්හි ඤාතීන් සඳහා මා විසින් ඉටු කිරීමට බැඳී ඇති යුතුකම් කොටස නුඹ විසින් හෝ පිරිමැසිය යුතුය.

හංසයන් දෙදෙනා මෙසේ කථා කරමින් සිටිය දී රෝගීන්ට මාරයා මෙන් වූ වැද්දා පැමිණියේ ය.

බොහෝ කලක් හිතවත් වූ ඒ පක්ෂීන් දෙදෙන, සතුරු වැද්දා දැක නිශ්ශබ්දව හුන්තැන ම සිටියහ.

ධුනරාෂ්ඨ නම් හංසරාජයා මලපුඩුවේ බැඳී උඩ පනිනු දැක වැද්දා වේගයෙන් දිව ආයේ ය.

වේගයෙන් පැමිණි වැද්දා ඒ උතුම් පක්ෂිරාජයන් වෙත පැමිණ බැඳී සිටිනු දැක කම්පා විය.

මළ පුඩුවෙහි බැඳී සිටින එක පක්ෂියකු ද, නො බැඳී ආදිනව බලමින් සම්පයෙහි සිටින තවත පක්ෂියෙකු ද වැඳී තෙමේ දුටුයේ ය.

වැඳී තෙම පුදුමයට පත්ව පක්ෂි සමූහයාට අධිපති වූ ශ්වේත හංසයන් දෙදෙනාට මෙසේ කීය.

මෙතෙමේ මල පුඩුවෙහි බැඳුනු නිසා වෙනතක යාමට නො හැකි බැවින් නො ඉහිළෙයි. තොපට පියඹා යන්නට පුළුවන්කම තිබිය දී පියඹා නොයන්නේ කවර හෙයින්දැ'යි විමසිය.

මිදුණා වූ තොප බැඳුණා වූ මේ පක්ෂියා ළඟ හිඳින්නේ ය. තට මේ පක්ෂියා කවරෙක් ද? අනෙක් පක්ෂීන් මොහු හැර යද්දී නුඹ පමණක් කුමක් නිසා නො යන්නේ ද?

මෙතෙමේ මාගේ රජය. ප්‍රාණ සම යහළුවාය. මරණය පැමිණෙන තුරු අත් හැර නො යන්නෙමි.

මේ ඔබේ පක්ෂී රජු අටවන ලද පුඩුව නො දැක්කේ ද? උසස් බවට පත්වුවන් විසින් තමන්ට පැමිණෙන විපත්තින් පිළිබඳව කලින් දැන සිටිය යුතුය.

යම් කලෙක පිරිහීමක් වේ ද, ජීවිත විනාශය පැමිණියා වූ ඒ කාලයෙහි දැළට ද මළ පුඩුවට ද ළංව සිටියත් දැන නොගනී.

ප්‍රාඥය, තවත් කරුණක් ඇත. අටවන ලද්දා වූ මළ පුඩු බොහෝ වෙති. එසේ ද වුවත් මෙසේ ජීවිත විනාශය පැමිණි කල්හි සැඟවුණු මළ පුඩුවට පැමිණ බැඳෙත් යයි වැද්දා කියේ ය.

මේ ගාථාවන්ගේ සම්බන්ධය පාළු න්‍යායයෙන්ම අවබෝධ කරගත යුතුයි.

එහි ගවේෂවා යනු මහරජ; මම මෙතැනින් යන්නේ හෝ නො යන්නේ, මම ඒ ගමනින් හෝ ආගමනයෙන් අමරණීය නොවන්නෙමි. මම වනාහි මෙතනින් ගියේ නමුදු ආවේ නමුදු මරණයෙන් මිදීමක් නොමැත. මෙයින් පෙර සුවපත්ව සිටින කාලයේ සේවය කොට දුකට පත් වූ වේලේ හැරයන්නේ කෙසේද? මරණංවා යනු මා නොයන්නේ නම් ඔබ සමග මරණයට පත්වන්නේ ම ය. ඔබ හැර යන්නේ නම් ජීවත් වන්නේ ය. ඔබ සමග මරණයට පත්වීම උතුම් වේ. ඔබ හැර ජීවත් වන්නේ නම් එය උතුම් නො වේ යන අර්ථයයි. රුවලනෙ යනු යම් ලෙස ඔබ ගේ උපන් ස්වභාවය මට රුවිකරයි. සාකථං යනු මිත්‍ර සුඛමය. ඒතාක් මා දැඩි වශයෙන් නපුරු මළ පුඩුවෙන් බැඳී අනුන් අතට පත්ව සිටිමි. ඔබ ගේ වනාහි, වෙනනායසස වේනනා සහිත ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වූ. මුත්තසස යනු කෙසේ රුවි වේද කවර හෙයින් රුවි වේද, අපගේ ඤාති වර්ගයාට ද අවශේෂ පක්ෂීන්ට ද කවර වැඩෙක් දකී ද? පකඛිමා යනු පියාපත් සහිත වූ, උභින්නනහි යනු අප දෙදෙන ජීවිතක්ෂයට පත් වූ කල්හි, යංනා යනු මෙහි නකාරය උපමාන අර්ථයෙහි යෙදේ. කඤ්චනදෙපිච්ඡා යනු කඤ්චන ද්වේ පිටිය යන මේ පාඨයම වේ. රත්රන් හා සමාන පියාපත් දෙකක් යන අර්ථයයි. තමසා යනු අන්ධකාරයෙන් යුක්තයි. ගතං යනු කතං යන මේ පාඨයම වේ. පළමුව නොකරණ ලද්දහු ගේ යන මේ සම්බන්ධයයි. න කතං යනු කරන ලද මෙන් යන අර්ථයයි. මෙසේ ද කියන ලද්දේ වෙයි. ඔබ කෙරෙහි ප්‍රාණය

දුරුකරන්නේ ද, දුරු නොකරන්නේ ද මගේ ජීවිතයාගේ නොපැවැත්ම වේ. යම්බඳු ඔබගේ ප්‍රාණය සහිත ජනතාව අන්ධකාරයෙන් අන්ධකාරයට පත්කළාක් මෙන් යම්කිසි රූපයක් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කර නොගැනීම නිසා එබඳු වූ ඔබගේ ප්‍රත්‍යක්‍ෂ නො වූ ගුණය ප්‍රාණය රැස්කළ ජනතාව ඔබ ක්‍ෂමා කිරීම් අර්ථයෙන් බබළයි යනුයි. ධම්මො අපවිනො සනෙනා යනු ධර්මය පුදන ලද, ගරු බුහුමන් කළ සමාන වූයේ අඤා දසෙසති යනු අභිවෘද්ධිය ප්‍රකට කරයි. අපෙකබා නො යනු අපේක්‍ෂා කරන්නේ ය. ධම්මාවඤා යනු ධර්මය ම යන අර්ථයයි. සමුට්ඨිතං බලන්නේ. හතතිං යනු ස්තේහයයි. සතං ධම්මො යනු පණ්ඩිතයන් ගේ ස්වභාව වේ. යො මිනෙනා යනු යම් මිත්‍රයෙක් විපත් පැමිණි කල්හි මිතුරුකම දුරු නොකරන්නේ ය. මේ එහි ස්වභාවයයි නම් ඒකාන්තයෙන් සන්පුරුෂ ධර්මයයි. විදිනා යනු ප්‍රකට වූ හටගත් යනුයි. කාමං කරසසු යනු මේ මගේ කැමැත්ත, මා විසින් කැමැති වන දේ මගේ වචනය කරවා. අපි තෙඤා ගතෙකාලෙ යනු යළිදු මෙසේ ගියකල්හි මා, මේ ස්ථානයේ මළපුටුවෙන් බඳන ලද්දේ ය. පරමසංවූතං යනු උතුම් ලෙස වැසී තුබුණු. ඉවෙච්චමනගයනති යනු යම් ද නොයම් ද, මෙසේ කියන්නහුගේ අරියානං ආචාර වූ ආචාරීන්ගේ පව්වදිසසථ යනු ක්‍ෂාවන් හැඳ රතුමල් පැළැඳ මුගුරක් ගෙන පැමිණෙන්නා වූ නොපෙනෙනුද? ආතුරානං යනු ගිලන් වූ මාරය මෙන් අභිසඤ්චිකබා යනු මහණෙකි; ඒ දෙදෙනාම සතුරා එනවා දැක හිතා යනු දීර්ඝ කාලයක් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ලෙන්ගතුව, මෘදු වූ සිතින් යුතුව. න ව සඤ්චසුමාසනා ආසනයෙන් නොසැලුණාහ. යම්සේ හිදිතැනම හුන්නාහුය. සුමුඛ තෙම මේ වැද්දා පැමිණ පහරදෙන්නේ, මට පළමුව පහරදේවායි සිතා බෝසතුන් පසුපස කර හුන්නේය. ධනරට්ඨං හංසයන් සමුඛෙධිනෙන යනු මරණ බයෙන් ඔබ්මොබ උඩ පනිමින් සිටිනු දැක. ආසජ්ජා යනු දෙදෙනා වෙත පැමිණ. පව්වකමසිඤා යනු බඳින ලද, නොබඳින ලදදැයි සිතන්නේ, සළකන්නේ කම්පා නොවූයේ වේගය අඩුකොට සෙමින් ගියේය. ආසජ්ජබදධං යනු නිතර බෝසතුන් වෙත එළඹ හුන්නා වූ සුබුම තෙම. අදිනවං යනු බැගැපත් නොවී බෝසතුන් බලමින් සිටිනු දැක. විමනො යනු කුමක් නිසා, නොබඳින ලද්දකු බැඳුණුහුගේ සම්පයේ සිටින්නා වූ කාරණය විචාරන්නෙමියි, විමතියට පත්වූයේ, සිට යන අර්ථයයි. පණඩරෙ යනු හංසයන් දැක, නැතහොත් පිරිසිදු වූ, නිර්මල වූ, ප්‍රසාදජනක වූ, රත්වත්පාටින් යන අර්ථයයි. පව්ඳධකායො යනු වැඩුණු මහ ශරීරයක් ඇත්තේය. යංනු යනු ඒතාක් මහාමළ පුඩුවක බඳිනා ලද්දේය. න කුරුතෙ දිසං යනු පලායාම පිණිස, එක් දිශාවක්

ඇසුරු නොකරයි යන අදහසයි. බලි යනු බලසම්පන්න වී. පකඛි යනු හේ ආමන්ත්‍රණය කිරීමයි. ඔහායා යනු ඉවත දමා. යනහි යනු ඒ පක්ෂීහු ගමන් කරති. අවහියසී යනු ඉවත්වෙහිය. දිජාමිතතා යනු පක්ෂීන්ගේ පසම්තුරු. යාකලාසස පරියායං යනු යම්තාක් මරණ වාරය පැමිණේ ද? කථමපනායං යනු රජතුමනි; ඔබ මේ කරුණ කියහි. රජවරු නම් උගත් අය වෙති යනු පණ්ඩිතයා සමානය. කවර කරුණක් නිසා, තබන ලද මලප්‍රධුව නොදැක්කේ ද? පදහෙනං යනු කීර්තියෙන් මහත් බැවින් හෝ නුවණින් මහත් බැවින් හෝ පැමිණෙන්නහු ගේ, තමාගේ විපත් අවබෝධවීම යන මේ කාරණය කුමක් නිසා විපත් අවබෝධ කරගන්නට සුදුසු වෙති. පරාහවො යනු නොවැඩීමයි. ආසජ්ජාපී යනු එළඹ අවබෝධ නොකර ගනියි. තතා යනු පළල් ලෙස අටවන ලද්දේ. ගුණ මාසජ්ජා යනු ඒ මලප්‍රධුවල ඒ ගුණව සැඟව තුබුණු මලප්‍රධුව ඔහු ඇසුරු කොට බදිත්. අපෙවං යනු ඉක්බිති මෙසේ ජීවිතක්‍ෂය වී බදිනා ලද්දේ යන අර්ථයයි.

මෙසේ හෙතෙම ඒ කථාබහ තුළින් මෘදු වූ සිතක් ඇත්තේ බෝසතුන්ගේ ජීවත්වීම ඉල්ලන්නේ.

ඔබ සමග වූ සම්භාෂණය සැප වූ විපාක ඇත්තක් වෙයි නම් අපට යාමට අවසර දෙනු ඇත. අපගේ ජීවිතය දෙනු ඇත. සුමුඛ කිය.

යන ගාථාව කීවේ ය.

එහි අපිනායං යනු මෙ තෙමේ ද යනුවෙනි. සුබුදුයො යන සැපදායක ඵලයයි. අනුමඤ්ඤසී යනු විතුකුට පර්වතයට ගොස් ඤාතීන් දැකීමට ද, තව ද අනුදැන වදාළ මැනවි. ජීවිතං දදෙ යනු අප ගේ මේ කථාව තුළින් උපන් විශ්වාසය නොමැරෙන්නෙහි ය යනුයි.

හෙතෙම ඔහුගේ මිහිරි කථාවට බැඳී,

නුඹ මා විසින් නො බදිනා ලද්දෙහි ය. තොපට වධ කිරීමක් මගේ නැත්තේ ය. එයට මම නො කැමැත්තෙමි. මෙයින් නික්ම කැමති තැනකට වහා ගොස් බොහෝ කලක් උවදුරු රහිතව ජීවත් වනු මැනව. වැද්දා කිය.

යන ගාථාව කිය.

අනතුරුව සුමුඛ ගාථා හතරක් කීවේ ය.

මොහුගේ ජීවිතයෙන් වෙන්ව මම ජීවත් නො වෙමි. ඉදින් ඔබට එකෙකු ප්‍රමාණවත් වේ නම් මොහු මුදවා, මා කව.

අප දෙදෙනා ම උස මහනින් ද වයසින් ද, එක සමානය.
මේ මාරු කිරීමෙන් නුඹට ලාභයෙන් අවාසියක් නො වේ.

මේ පිළිබඳව සළකා බලව. අප කෙරෙහි තොප ගේ ආශාවක් වෙයි නම් පළමුව මා පාශයෙන් බඳු ව දෙවනුව පක්ෂි රාජයා පාශයෙන් මුදව.

එපමණකින් තොපගේ ලාභය වන්නේ ය. මාගේ ඉල්ලීම ද කරන ලද්දේ ය. ධුතරාණ්ඩ හංස රාජයන් සමග දිවි ඇති තාක් තොපගේ සබඳතාවය ද පවතින්නේ ය. සුමුඛ කීය.

එහි එතං යනු යම් අනෙකකුගේ ජීවිතය ද මගේ ජීවිතය ද, මේ මම නොකැමැති වෙමි. තුලසසමා යනු සමාන වෙමු. නිමිනාකුචං යනු, ඔබ පරිවර්තනය වීම නිසාවෙනි. නවාසමසු යනු අප කෙරෙහි ඔබ ගේ ගිඳි හොකු කුමක් නිසා ඔබට මා කෙරෙහි ලෝභකමක් උපදවෙහි යනුවෙන් කියයි. තාවදෙවා - ඒතාක්මය. යාවනායා යනු යම්බඳු මගේ ඉල්ලීම ඇය කරන ලද්දේ යන අර්ථයයි.

මෙසේ හෙතෙම ඒ ධර්මදේශනාව නිසා තෙලෙහි දමන ලද, කපු පුළුන් රොදක් මෙන් මාදු වූ ලෙසින් කළ හඳවතක් ඇති ව, බෝසතුන් හංස සේනාපතිට සතුටින් භාර දෙමින් මෙසේ කීවේය.

තා විසින් මුදන ලද, තොප ගේ ඇවිටිල්ල නිසා මුදන ලද පක්ෂි රාජයා මෙතැනින් ගොස් මිත්‍රාමාත්‍යයෝ ද අඹු දරුවෝ ද නෑයෝ ද සමග එක් වෙව.

යම් සේ නුඹ ධාතරාණ්ඩ නම් හංසරාජයාට පණ හා සමාන යහළුවා වෙයිද? එබඳු යහළුවෝ බොහෝ දෙනකුට නැත.

හෙතෙම ඔබගේ සහායෙන් මුදවමි. දුක් උසුලන රජකෙනෙකු වේවා කැමැති ලෙස මෙතනින් ගොස් නැදැයන් මැද බබළනු

එහි නො යනු නිපාත මාත්‍රයකි. තයා මුතනං යනු මෙතෙම, ඔබ විසින් ම මුදවන නම්, එහෙයින් මෙය, ඔහු විසින් මුදවන ලද්දේ, මෙතැනින්, වික්‍රකුට පර්වතයට ගියේ, මහත්වූ ඤාති සමූහයා ද, අනෙක් මිත්‍ර ආදිහු ද බලත්වා! මෙහි ද බන්ධවා යනු එකම ලේ ඤාති සම්බන්ධයයි. විජ්ජති යනු විද්‍යමාන වෙයි. පාණසාධාරණො යනු පණ හා සමාන, නොබෙදන ලද ජීවිතයයි. යම්සේ ඔබ මේ ඔහුගේ යහළුවෝ මෙබඳු වේද? අනෙක් බොහෝ මිත්‍රයෝ නම් විද්‍යමාන නොවෙත්. තවානුගො යනු මේ දුකට පැමිණ පෙරටුව පෙරටුව යන්නහු ඔබ ගේ මේ අනුව යන්නා වෙයි.

මෙසේ පවසා, වැදිපුත්‍රයා ප්‍රේම සිතින් බෝසතුන් වෙත එළඹ බැමීම සිදු, වැලඳගෙන, බන්ධනයෙන් නික්මවා, විල්තෙර තරුණ කුසතණ පිට්ටනියක හිඳුවා පාදයෙහි බදනා ලද මලපුටුව මෘදුවූ සිතින් ක්ෂණිකව මුදවා දුර තබා බෝසතුන් කෙරෙහි බලවත් සෙනෙහස පිහිටුවා මෙමුත්‍රී සිතින් පැත් ගෙන, ලේ දොවා, නැවත නැවත පිරිමැද්දේ ය. ඔහු ගේ මෙමුත්‍රී සහගත සිතිවිලි බලයෙන් බෝසතුන්ගේ පාදයෙහි තහරිත් තහර, මසින් මස, සමින් සම, ගැටුණේ එකෙණෙහි පාදය උඩට නැගුණුව හටගත් සම ද, හටගත් ලොම් ද ඇත්තේ විය. නොබදින ලද පාදය හා සමාන විය. බෝසත්හු සුවපත් වූයේ ප්‍රකෘති ස්වභාවයෙන් ම හුත්තේ ය. ඉක්බිති සුබුම, තමන් නිසා බෝසතුන් සුවපත් වූ බව දැක හටගත් සොම්නස් ඇත්තේ වැදි පුත්‍රයාට ස්තුති පුද කෙළේය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

ඒ ඔබ ගේ යහළුවා මුදුමි. ඒ හංස රාජයා ඔබ අනුව එන්නෙක් වේවා! වහාම මෙතැනින් ගොස් නෑ සමූහයා මැද රුවි පරිදි බැබළේවා!

හංසරාජයා මරණයෙන් ගැලවීම නිසා සතුටට පත් වූ ස්වාමි භක්තිය ඇති සුමුඛ නම් හංසයා රුවිකර වචනවලින් මෙසේ කීය.

එහි වකකංගො යනු වක් වූ ශ්‍රීවයක් ඇත්තා. එවං පුද්ගලා යනු මේ

ස්තූතිය කොට, සුමුඛ බෝසතුන්ට කීවේ ය. මහරජ; මොහු විසින් අපට මහත් උපකාර කරන ලදී. මෙතෙම වනාහි අප ගේ වචනය නොකොට, අප ක්‍රීඩා හංසයන් කොට, ඉසුරු දෙන්නේ, බොහෝ ධනය ලබන්නේය. මරා මස් විකුණන්නේ නමුදු බොහෝ ධනය ලැබෙති. තමන්ගේ ජීවිතය නො බලාම අපගේ වචනය ඉෂ්ට කෙළේය. මොහු රජුගේ සමීපයට පමුණුවා, ජීවිතය සැපවත් කරමුයි බෝසත්හු පිළිගත්තෝය. සුමුඛ තමන්ගේ කථාවෙන් බෝසතුන් සමග කථාකරන්නේ යළිත් මිනිස් භාෂා කථා කරන වැදි පුත්‍රයා අමතා, මිත්‍රය; නුඹ කුමන කරුණක් නිසා මලපුදු අටවන ලද්දේ දැයි විචාරා, ධනය නිසා යයි කී කල්හි එසේ ඇතිකල්හි නුඹ අප රැගෙන නුවරට ගොස් රජුට දක්වන්න. ඔබට බොහෝ ධනය දෙන්නෙමි යි කීවේ ය.

මුදන ලද හංස රාජයා දැක මම යම් සේ සතුවු වෙමි ද,
එසේ ඔබ ද ඔබගේ නැ මිතුරන් සමග සිත් සේ සතුවු වනු මැනවි.

ඔබ යම්සේ ධනය ලබන්නට කැමැත්තේ ද? මෙම හංස රාජයාත් කිසියම් නපුරක් නො දක්නේ ද, මම තොපට අනුශාසනා කරමි. මා සමග එනු. ධනය ලබා දෙමි.

අප දෙදෙනා ප්‍රකෘති ස්වභාවයෙන් ම පා-නටු නො බැඳ කදක දෙකෙළවරෙහි ඉඳවා රජ මාලිගාවට ගෙන ගොස් අන්තෘපුරයට හා රජුට පෙන්වව.

මහරජ, මේ වනාහි හංසයන්ගේ රජ වූ ධාතරාජ්‍යට නම් හංස රජු ය. අනෙක් තැනැත්තා හංස සේනාධිපති සුමුඛය.

එහි අනුසිකධාමී යනු අනුශාසනා කරමි යනුයි. පාපං යනු ළාමක බවයි. රසෙකුදා දසෙසහි නො යනු අපි දෙදෙනා රජුව දක්වති. බෝසතුන් ගේ ප්‍රඥා ප්‍රභාවය දැක්වීමට, තමන්ගේ මිත්‍ර ධර්මයාගේ බලවත්කම ද, වැද්දාගේ ධන ලාභාර්ථය, රජු ශීලයෙහි පිහිටු විය යන සිවු කාරණාවලින් මෙසේ කීවේ ය. ධතරධායා යනු රජු ළඟට පමුණුවා මෙසේ ද කියන්නෙහි. මහරජ, මේ හංසකුලයෙහි උපන්නේ, මොවුන් අතර හංසාධිපතියා ගේ ද මොවුන් අතරේ මේ රජ සෙසු රජවරුන්ට මේ රජතුමා සෙසු සියල්ලන් ම මෙසේ හික්ම විය. පතීතො යන ආදියෙන් තුන්ආකාර සතුවිත් යන වචනයම වේ ය.

මෙසේ කී කල්හි වැද්දා ස්වාමීනි, තොප රජු දැකීම රුචි නොවේවා යි රජවරු නම් සැලෙන සිත් ඇත්තෝ ඔබව ක්‍රීඩා භංසයන් මෙන් කරන්නාහ. නැතහොත් මරන්නේ හෝ වන්නේ යයි පවසා, මිත්‍රය; බිය නොවන්න. මම එබඳු කර්කශ වූ ලේ සහිත අත් ඇති වැද්දකු, දැහැමි කථාවෙන් මෘදු වූවෙකු කොට මගේ පා අතර හෙලුවෙමි. රජවරු නම් පුණ්‍යවන්නයෝ ය. ප්‍රඥාවන්නයෝ ය. සුභාමිත ද දුර්භාමිත ද වහාම අපගේ රජතුමා දක්නේ යයි කී කල්හි එසේ වීනම්, මා හට නොකිපෙව. මම තොපට කැමැති දේට නැමෙමි යි කියා දෙදෙනා ම කඳ උසුලාගෙන රජගෙදරට ගොස් රජුට දක්වා, රජු විසින් විමසන ලද්දේ ඇති තතු දැන්වීය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහනසේ වදාළ සේක.

රජතුමා මේ භංස රාජයා දැක ප්‍රීතිමත් යහපත් සිතැත්තෙක් ව සතුටු වී ඔබට ධනය දෙනු ඇත. සුමුඛ කීය.

ඔහු ගේ වචනය ඇසූ වැදි තෙම, කදක් තනා ප්‍රකෘති ස්වභාවයෙන් ම නො බදින ලද භංසයන් දෙදෙනා වහා අන්තෘපුරයට ගෙන ගොස් රජුට පෙන්වීය.

රජතුමනි! මොහු වනාහි භංසයන්ගේ රජ වූ ධුතරාණ්ඩු නමැති භංස රජු ය. අනෙක් තැනැත්තා සුමුඛ නම් වූ භංස සේනාපතිය.

මේ පක්‍ෂීහු තොප ගේ අතට පත් වූවහු ද? මහත් බවට පත් මේ භංසයන් දෙදෙනාගේ අයිතිකරු වැද්දා වූයේ කෙසේ ද?

මහරජ! පක්‍ෂීන්ගේ ජීවිත විනාශ කරන්නා වූ මඩවගුරු තැනින් තැන ඇත. මම ඒ මඩ වගුරුවල මලපුඩු යෙදීමි.

මහරජ! භංසරාජයා මළ පුඩුවෙහි බැඳුනේය. නො බැඳුනු මේ අනෙක් සේනාපති භංසයා ඒ බැඳුනු භංසයා අත් නොහැර සම්පයේ සිට මට මෙසේ කීයේ ය.

ස්වාමියාගේ යහපත පිණිස උත්සාහ කරන, ධර්මයෙහි යෙදුනු ඒ පක්‍ෂියා, අප වැනි අනාර්යයන් විසින් නො කටහැකි වූ පරිත්‍යාගයක් කරමින් මෙසේ කීය.

ජීවත්වීමට වරම් ලද මේ හංසයා ජීවත්වීමේ ආශාව හැරපියා ස්වාමියා ගේ ගුණ වණමින් ස්වාමියා ළඟ ඉඳගෙන ස්වාමියා ගේ ජීවිතය මගෙන් ඉල්ලීය.

ඔහු ගේ එම වචන අසා මම සතුටු වීමි. එහෙයින් ඔහු මලප්‍රඬුවෙන් මිදුවෙමි. නෑ මිතුරන් සමග සුවසේ වසන්නට අනුදන්තෙමි.

මුදන ලද ස්වාමියා නිසා ප්‍රීතියට පත් ස්වාමි ගෞරවය ඇති සුමුඛ නම් හංසයා සිත සැනසෙන වචන කියමින් මට මෙසේ කීය.

මුදන ලද හංස රාජයා දැක මම කෙසේ තුටුවෙමි ද? එසේ ම ඔබ ද ඔබේ නෑදෑ මිතුරන් සමග සතුටු වේවා.

නුඹට ධනය අවශ්‍ය නම්, මේ හංස රාජයාට අනතුරක් නො වන්නේ නම්, ධනය ලැබීම සඳහා මා සමග එන ලෙස ඔබට දන්වමි.

අපව නො බැඳ ප්‍රකෘති ස්වභාවයෙන් ම, කන් කෙළවරවල් දෙකක තබා රජ මැදුරට ගෙන ගොස් රජුට පෙන්වන්න.

රජතුමනි! මේ හංසයන් ගේ අධිපති වූ ධුතරාණ්ට නම් හංස රජු ය. අනෙක් තැනැත්තා හංස සේනාධිපති සුමුඛය.

මහ රජතුමා හා අන්තෘපුර ජනයා මේ හංස රජු බලා සතුටුවී නිසැකයෙන් ම ඔබට ධනය දෙනු ඇත.

මෙසේ මොහුගේ වචනය අසා මේ දෙදෙන ඔබතුමන් වෙත මා විසින් ගෙන ලද්දාහුය. මේ මානස විලෝකිදීම මෙම දෙදෙනාටම විතුකුට පර්වතයට යන ලෙස අභය දී අනුදක්මි.

මෙ සේ සතුරන් අතට පත් පරම ධාර්මික වූ ද්විජ නම් වූ මේ පක්‍ෂීහු මා වැනි වැද්දකු ගේ පවා මෙමක්‍රිය දිනා ගත්හ. මගේ සිත ද මොළොක් කෙළේය.

රජතුමනි! මේ වූ කලී ඔබතුමන්ට ගෙනා තුටුපවුරෙකි.
 මුළු වැදී ගමේ ම මේ හා සමාන වූ අනෙක් පවුරක් නො දිටිමි
 දේවයන් වහන්ස! බලනු මැනවි.

එහි කමමනාඋපපාදයි යනු ඔහු යමක් කියයි ද? එය කරන්නේ කාය කර්ම වශයෙන් සම්පාදනය කෙළේය. ගන්ධවා යනු භංසරාජයා විසින් හුන්නා වූ, කඳ කෙළවර, උසස්තම වූ සෙනවියකු විසින් හුන්නා වූ කෙළවර, ස්වල්පයක් පහත් කොට දෙදෙනා ම එය ඔසවා භංසරාජයා ද, සේනාපතියා ද රජතුමා බැලීමට යති. රථයක් ඔසවයි රථයක් ඔසවයි යනුවෙන් ඉවත් කරන්නේ මෙබඳු ආකාර වූ සෞභාග්‍ය සම්පන්න වූ රන්වන් භංසරාජයන් නොදක්වන ලදැයි මිනිසුන් ප්‍රශංසා කරන කල්හි, වහාම අන්තඃපුරයට පිවිස; අදසසසි යනු භංසරාජගේ ඔබලා දැකීමට පැමිණියේ යයි රජුට දැනුම් දී, ඔහු විසින් තුටුවූ සිත් ඇත්තේ පැමිණෙත්වායි අඬ ගසන කල්හි, විශේෂ කොට දැක්වී ය. හත්තං යනු අතින් අතට පැමිණියේයයි කියන ලද්දේ වෙයි. මහනතානං යනු යම් ලෙසින් මහත් බවට පැමිණි ස්වර්ණ වර්ණ වූ භංසරාජයන් ගේ අධිපති බව පිළිබඳ කථා ද, ඔබ වැද්දෙක් වී, පැමිණියේ දැ යි විචාරයි. ඉසසරෙමිධ මජ්ඣගා යනු පෙළ පාඨයි. ඔවුන්ට අධිපති වූ ඔබ කෙසේ පැමිණියේදැයි යනු අර්ථයි. විහිතා යනු යෝජනා කරන ලද. යං යදායනනං මඤ්ඤ යනු මහරජ; යම් යම් සමාන පිහිටස්ථානවලට පැමිණි දිජානං පාණ රෝධනං, ජීවිතක්‍ෂය කරමිති සිතමි. ඒ ඒ තැන මා විසින් ළපලු අතර සැඟවී සිට. තාදිසං යනු මිනිස් ස්වරයෙකිහි එබඳු ආකාර පණ නැසීමක් මා විසින් මලපුටු ඇසුරින් කරන ලදී. තං යනු එය එතන බඳනා ලද, උපාසිනො යනු තමන් ගේ ජීවිතය ගණන් නොගෙන, පැමිණ හුන්නේ. මමායං යනු මා මේ සේනාපතියාට කියවූ යයි මා සමග කීවේ ය. සුදුකකරං යනු එකෙණෙහි මේ අප හා සමාන අනාර්ය පිරිස් විසින් ඉතා දුෂ්කර කාර්යයක් කරන ලදී. එය කුමක්ද යනුවෙනි. දහතෙහාව මුත්තමං තමන් ගේ උතුම් අදහස දවයි විහිදවයි ප්‍රකාශ කරයි අතනනා යං යනු මේ තමා ගේ යනුයි. අනුඤ්ඤානන්තො යනු ස්වාමි ගුණය වර්ණනා කරමින් ඔහු ගේ ජීවිතයට මා ආයාචනා කෙළේය. තස්සා යනු මේ ඔහුට එසේ ආයාචනා කරන්නා ගේ යනුයි. සුබ්බෙතව යනු සැප ඇති පරිද්දෙන් චිත්‍රකුට පර්වතයට ගොස් ඤාති සමූහයා බලවූ යයි, අනුදනිමි. එසේවා යනු මා විසින් මේ මෙහි මිනිස් කටහඬින් ම චිත්‍රකුටයට යාම පිණිස අනුමත කළහ. එවං ගතො යනු සතුන් අතට පත්. ජනයෙය්‍යාථ මඤ්ඤ

යනු තමා කෙරෙහි මෙමනි සිත් උපදවීය. උපායනං යනු පඬුරු තෑගිහෝග. සබ්බ සාකුණික ගාමෙ යනු සියළුම පක්ෂී ගම්මානයෙහි, මම වෙනත් මෙබඳු ආකාර වූ කිසියම් පක්ෂියකු විසින් ගෙන එන ලද විරූ ඇසුරක් නොදකිමි. තං පසසා යනු ඒ මා විසින් ගෙනඑන ලද පඬුරු රජකුමා බලන්න.

මෙසේ ඔහු සිටිද්දී ම සුමුඛ ගේ ගුණ කීවේ ය. ඉක්බිති රජකුමා, හංසරාජයාට මාහැඟි ආසනයක් ද, සුමුඛට රන්වන් සොදුරු පුටුවක්ද දී, එහි හුන්නා වූ ඔවුන්ට රන්වන් භාජනවලින් පොරි මී, විලඳ පැණි ආදිය දී, නිමවූ කල්හි ආහාරපාන හෝජන ක්‍රියාවලියෙන් පසු ඇදිලි බැඳ බෝසතුන්ගෙන් දැහැමි කථා ඉල්වා, රන්වන් පුටුවෙහි හුන්නේ ය. ඔහු ඔහු විසින් ඉල්ලන ලදුව පිළිසඳර කථා කෙළේය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

යහපත් වූ රන්මුවා පුටුවෙහි හුන් සකුල නම් රජු දැක හංස රජු මෙසේ කීය.

රජුට යහපතක්ම වේවා! ඔබකුමා නිරෝගීව වෙසෙයි ද,
සම්පත් බහුල මේ රට දැහැමෙන් සෙමෙන් පාලනය කරන්නේ ද?

හංස රාජය, මට වරදක් නැත. ආරෝග්‍යය තිබේ. සමෘද්ධ වූ රට
ධාර්මිකව පාලනය කරනු ලැබේ.

කිම පින්වත්හු ගේ ඇමතිවරු දුෂිත නොවේ ද? කළ යුතු දේ
නිවැරදිව කරයි ද? යුද්ධාදී කාර්යයන් හිදී දිවි නො තකා
සාමූහිකව ක්‍රියා කරද්ද ?

මාගේ ඇමතියන් අතර කිසියම් දෝෂයක් නැත.
ඔවුහු සටන් බිමේදී ද දිවි නො තකා ක්‍රියා කරති.

ඔබ ගේ බීසව සමාන ජාති ඇත්තී ද? අවවාද ක්‍ෂමද, ප්‍රිය තෙපුල්
කියන්නී ද, දරු සම්පතින් හා රූපයෙන් සමන්විත ද?
ඔබ ගේ අදහස් අනුව පවතින්නී ද?

මාගේ බිසව සමාන ජාති ඇත්තිය. අවවාද පිළිගන්නී ය.
 ප්‍රිය තෙපුල් කියන්නී ද? දරු සම්පතින් ද රූපයෙන් ද යසසින් ද
 මගේ අදහස් අනුව පවතින්නී ය.

එහි රාජානං යනු, සමාන කුලවලට අයත් රජවරුන් වකකංගො
 යනු හංසරාජයාය. ධමෙමන මනුසිසසති යනු දැහැමින් අනුශාසනා
 කරන්නේය යනුවෙනි. දොසො යනු අපරාධයයි. තවෙත්ථසු යනු උපන්නා
 වූ ඔබට යුද්ධාදී අර්ථ ඇත යනුවෙනි. නාවකංඛති යනු උර දී පරිත්‍යාග
 කරමින් කිසිවකු තමන්ගේ ජීවිතය ප්‍රාර්ථනා නොකරන් ද? ජීවිතය අතහැර
 ඔබට අර්ථයක් කරන්. සාදිසි යනු සමජාතිකයෝ ය. අසසවා යනු වචන
 පිළිගත්තෝ ය. පුත්තරූපය සුපෙතා යනු, රූපයෙන් යසසින් යුක්ත වූ
 පුත්‍රයන් කරණ කොටගෙන. තව ඡන්දවසානුගා යනු කිම ඔබගේ
 අදහස්වලට අනුකූල වූ ඔබගේ වසඟයට අනුව පවතින තමන්ගේ සිතැඟි
 වශයෙන් නොපවතියි යනුවෙන් විචාරයි.

මෙසේ බෝසතුන් විසින් පිළිසදර කථා කළ කල්හි නැවත රජ ඔහු
 සමග කථා කරමින් මෙසේ කීවේ ය.

කිමෙක් ද පින්වත, මහා සතුරා අතට පත්වූයේ පළමු විපතෙහි දී
 දැඩි දුකට පත්වී ද?

කිම මේ වැද්දා ඔබලාට පැන නො යන්නට ලියකින් පහර දුන්නේ ද?
 මෙසේ කිරීම මේ නිවයන් ගේ මේ වෙලාවේ කාර්ය යයි ස්වභාවයයි.

මහරජ, මෙසේ විපත්තිය පැමිණි කල්හි නිර්භය වීම්, සිතට ධෛර්ය
 උපදවා ගත්තෙමි. මෙ තෙම අප ගේ සතුරකු මෙන් නො පැමිණියේ ය.

මහරජ! මේ වැදී තෙමේ පළමුව අප දැක පසුබට විය. ඉන්පසු කථා
 කෙළේය. එවිට මේ උගත් සුමුඛ තෙමේ පිළිතුරු දුන්නේ ය.

ඔහු ගේ කථාව අසා මොහු පැහැදුනේ ය. ඉන්පසු මා පාශයෙන්
 මිදිය. සුවසේ චිත්‍ර කුටයට යන සේ ද ඉල්ලා සිටියේ ය.

පින්වත් ඔබ වෙත මෙහි පැමිණීම ද මොහුට සම්පත් ලබා දී
 උපකාරයක් කරන්නට සුමුඛ විසින් ම සිතා කරන ලද්දකැයි හංසරජු
 කීයේ ය.

පින්වතුන් ගේ මෙහි පැමිණීම යහපත් පැමිණීමකි. ඔබලා දැකීමෙන් මම සතුටට පත්වීමි. මොහු ද යම්තාක් ධනය කැමැත්තේ නම් ඔහුට ධනය ද දෙන්නෙමි.

එහි මහා සත්‍යභව්‍යථං ගතො යනු මහා සතුරාගේ අතට පත්වූයේ යන අර්ථයයි. ආපතිත්‍වා නා යනු ළඟට දුව අවුත් පාකතිකං යනු ප්‍රකෘතියයි. පාකතික යන පෙළ පාඨයමය. මෙසේ ද කියන ලද්දේ වෙයි. මේ අය ගේ උපත ඒතාක් ප්‍රකෘතිමත් වෙයි. පසුපසින් දණ්ඩෙන් තලා, ජීවිතක්‍ෂයට පමුණුවා ධනය ලබා ගනිත්. කිඤ්චිරසමාසු යනු අප අතර කිසිවකු. සත්‍යභව්‍ය යනු සතුන් මෙන්. පච්චකම්පිත්‍වා යනු මහරජ; මෙතෙම අප දැක බැඳුණේය යන හැඟීමෙන් ටිකක් පසුබැස ගියෙහුය යන අර්ථයි. පුබ්බවා යනු මෙයම පළමුව කීවේය. තදා යනු ඒ කාලයෙහි. එතදත්‍වායා යනු මේ වැදී පුත්‍රයා ගේ අර්ථ සිද්ධිය පිණිස සිතන ලදී. ධනම්චර්තා යනු මේ ධනය කැමැති වන්නා වූ ඔහු විසින් ම, ඔබ ගේ සම්පයට අපගේ පැමිණීම සිතන ලදී. සවාගතඤ්චවිදං යනු පින්වත්තු නොසිතත්වා! පින්වතාගේ මේ ගමන යහපතක් ම වේය. ලහනං යනු ලබාවා! යනුයි.

මෙසේ ද කියා රජතුමා වෙතත් ඇමතියකු දෙස බලා, දේවයන් වහන්ස කුමක් කරමිදැයි කී කල්හි, මේ වැද්දා කපන ලද හිසකෙස් ඇත්තේ, නෑමට ඇලීම කරන්නේ, සියලු අලංකාරවලින් සැරසීම්කොට, ගෙන එවයි කියා, ඔහු විසින් එසේ කොට ගෙන ආ කල්හි වසරකට ලක්‍ෂයක් උපදින ගම්වරයක් ද මහා විදියක පිහිටි ගෙයක් ද ගමට, උතුම් රථයක් ද, වෙතත් බොහෝ අමුරන් ස්වර්ණ ආදිය ද දුන්නේ ය.

ඒ අර්ථය සිහිපත් කරන ශාස්තෘන් වහන්සේ;

රජතුමා, සම්පත් දී වැද්දා සනසවා, මිහිරි වදනින් හංස රජුට මෙසේ කීය.

යන ගාථාව කීවේය.

ඉක්බිති බෝසත්, රජුට දහම් දෙසූ සේක. හෙතෙම දහම් කථාව අසා, සතුටු වූ සිතැත්තේ, ධර්ම කථිකයාණන්ට සත්කාර කරන්නෙමියි සුදු කුඩයක් දී, රාජ්‍යය බාරගන්නැයි කීවේ ය.

හංසරාජය! යම් කිසිවක් මා සතුව පවතී ද? ඒ සියල්ල ධර්ම පුජා වසයෙන් දෙමි. ඒ සියල්ලෙහි අධිපති බව පින්වතාට වේවා! රූචි පරිදි අනුශාසනා කරනු මැනැවි.

දානයට හෝ පරිභෝගයට හෝ අන් කිසි යමකට හෝ කැමැත්තේ නම් එය කරව. ඒ සම්පත් ඔබට දෙමි. මාගේ අධිපති භාවය ඔබට පවරමි.

එහි වසොවනනති යනු, යම්බඳු වූ මගේ වසගයට අනුව පැවතීමයි. කිඤ්චනං යනු අල්පමාත්‍ර වූවක් හෝ සබ්බත්ථීසසරියං යනු, පින්වත් ඔබට සියළුම ඉසුරු සම්පත් ලැබේවා! යඤ්චඤ්ඤං උපකපපති යනු පින්කම් පිණිස දානාර්ථය පිණිස හෝ සේසත් නංවා, රාජ්‍යය ම කල්පනා කරත්වා. නැතහොත් අන්‍ය වූ නුඹලා කැමැති දෙයක් වේ ද? එය කරවූ. එතං දදාමි වො විනතං සේසත් සමග මා සතුව ඇති සම්පත් ලබා දෙන්නෙමි යනුයි.

ඉක්බිති, බෝසත්, රජු විසින් දෙන ලද සේසත නැවත ඔහුට ම දුන්නේ ය. රජු ද මෙසේ සිතීය. හංස රජු ගේ ධර්ම කථාව මා විසින් අසන ලද්දේ වෙමි. වැදි පුත්‍රයා වනාහි, මේ සුමුඛ මිහිරි කථාවක් කරන ලදැයි අතිශයින් වර්ණනා කරන ලද්දේ මොහුගේ මේ දැහැමි කථාව ද අසන්නෙමියි, සුමුඛ සමග කථාබහ කරන්නේ අනතුරුව ගාථාව කීවේ ය.

ඉදින් මේ වූ බුද්ධි සම්පන්න වූ සුමුඛ පඬිතුමාත් කැමැත්තෙන් යමක් කියන්නේ නම් එය මට ඉතා ප්‍රිය වන්නේ ය.

එහි යථා යනු ඉදින්, මෙය කියන ලද්දේ වෙයි. ඉදින් මේ සුමුඛ මට පණ්ඩිත බුද්ධි සම්පන්න වූ, කැමැත්තේ වේද? තමන්ගේ රූචිය ප්‍රකාශ කරන්නේ ය. එය මට පරම සතුට ගෙන දෙන්නේය.

ඉක්බිති සුමුඛ කීවේ ය.

මහරජ! ඔබ දෙදෙන රජවරුය. මහා ගල් පර්වත දෙකක් බඳුය. මම ඒ ගල් පර්වත දෙක අතර වූ ඇතකු බඳුය. එබැවින් ඔබ අතර කථා කිරීමට මට නොහැක්කෙමි. එසේ කථා කිරීම හික්මීම ද නොවන්නේ ය.

අප ගේ සයානුදහසක් හංසයන්ට ශ්‍රේෂ්ඨ වූ මේතුමා අප ගේ හංස රාජයා ය. ඔබතුමා මේ පෘථිවිය පාලනය කරන්නා වූ මිනිසුන්ට අධිපති වූ මහරජතුමාය. එබැවින් උතුම් කෙනෙක. බොහෝ හේතූන් නිසා ඔබ දෙදෙන පිදිය යුතු වන්නේ ය.

නර ශ්‍රේෂ්ඨ මහරජතුමනි! ඔබලා දෙදෙන කථා කරද්දී විනිශ්චය පවත්වද්දී, මෙහෙකරු වූ මා විසින් අතරතුර කථා නො කළ යුතුය. එය නුසුදුසු ය.

එහි නාගරාජාරිවනතරං යනු ශිලා පර්වත දෙකක් අතරට රිංගු ඇත්රාජයකු මෙන්. පටිවතකුං යනු නුඹලා දෙදෙන අතර, කීමට සම කිරීමට නොහැකි වෙමි. නමෙසො යනු ඉදින් කියන්නේ නම්, එය හික්මීමක් ද නොවන්නේය. අමභාකංවෙවා යනු අනුභය දහසක් හංසයන්. උතතම සතතවො යනු උතුම් සත්ත්වයා. පූජා යනු නුඹලා දෙදෙනා මට බොහෝ කාරණාවලින් පූජාකරන ලද්දේ ද ප්‍රශංසා කරන ලද්දේ ද වේ. පෙසෙසනා යනු පුරුෂ වචනාර්ථයෙන් සේවකයා විසින්.

රජු ඔහුගේ වචනය අසා සතුටු සිතැත්තේ සුදුසු ලෙස ඔබ ඒ වැදිපුත්‍රයා වර්ණනා කෙළේය. නුඹ හා සමාන වෙනත් මිහිරි දහම් කථිකයකු නම් නොවිය යුතුයයි කියා කීවේ ය.

මෙතෙම පණ්ඩිත වූ පක්‍ෂියෙකැයි වැද්දා ඇති සැටියෙන් ම කියේ ය. හොඳින් පුරුදු පුහුණු නො කළ සිතැත්තකුට මෙවැනි නුවණක් නො පිහිටයි.

මොහු උතුම් ස්වභාව ඇති පක්‍ෂියෙකි. උතුම් සත්ත්වයෙකි. මා දැක ඇති පක්‍ෂීන් අතුරෙන්, මෙතෙක් කල් මෙවැනි පක්‍ෂියකු දැක නැත.

ප්‍රිය හංස රාජය! මම පළමුකොට ඔබ දැකීමෙන් ම සතුටට පත්විමි. දැන් ඔබගේ මිහිරි වචනයෙන් වඩාත් සතුටු වූයෙමි. ඔබ දෙදෙනා මෙහිම වාසය කරවාගෙන බොහෝ කලක් ඇසුරු කිරීමට මම කැමැත්තෙමි.

එහි ධම්මෙන යනු ස්වභාව කාරණයෙන් අකතනනසා යනු පුරුදු පුහුණු නො කළ ආත්ම ස්වභාවය මිත්‍ර දෝහියකු සතුය. නයො යනු ප්‍රඥාවයි. අගභකිතිමා යනු අග්‍ර ස්වභාවයයි. උතතම සතභවො යනු උත්තම සත්ත්වයාය. යාවනථී යනු යම්තාක් මා විසින් දක්නා ලද නම් ඇත. නාඤ්ඤං යනු ඔහු කෙරෙහි. මා විසින් දක්නා ලද තැනෙක්හි. අන්‍ය වූ වෙනත් රූපයක් නොදකිමි. තුට්ඨොසමි වො පකතියා යනු මිත්‍ර හංසරාජය; මම ප්‍රකෘතියෙන් ම පළමුවම ඔබගේ දැකීමෙන් සතුටු වූයෙමි. වාකොනා යනු දැන් තොපගේ මිහිරි වචනයෙන් සතුටුවෙමි. විරං පසෙසයාවො යනු, මෙහිදී ම වසා තබා, මොහොතක් හෝ වෙන්ව වාසය කරන්නේ බොහෝ කලක් නුඹව බලන්නේ ය. එය මගේ කැමැත්ත බව ප්‍රකාශ කරයි.

ඉක්බිති බෝසත් රජුට ප්‍රශංසා කරමින් කීවේය.

රජතුමනි! උතුම් මිත්‍රයකු විසින්, තවත් මිත්‍රයකු වෙත කටයුතු යමක් වෙන්නම් ඒ සියල්ල අප කෙරෙහි ඔබ විසින් කරන ලදී. අප කෙරෙහි ඔබ ගේ යම් හක්තියක් වේ නම්, ඒ හක්තියෙන් අපි නිසැකවම ඔබ සමඟ සහවාසයට පැමිණියෝ වෙමු.

අප නො දැක්මෙන් බොහෝ හංසයෝ දුකට පත් වෙති. ඒ නැයන්ගේ දුක් නිවීම පිණිස අපි යා යුත්තෝ වෙමු. එසේ නො වුවහොත් ඤාති සමූහයා ගේ දුබල බවක් ඇති වේ.

මහරජ, ඔවුන් ගේ දුක් තුනී කිරීම පිණිස ඔබ විසින් අනුදන්නා ලද අපි ඔබ ප්‍රදක්ෂණා කොට නැයන් දක්නට යන්නෙමු.

ඔබතුමා ගේ දැක්මෙන් ඇසුරෙන් මහත් ප්‍රීතියක් විදිමු. යම් නැයන් දැක්මක් වේ නම් එය ද කළයුතු අභිවාද්ධිදායක දෙයක්ම වේ.

එහි කතරසමාසු යන අප කෙරෙහි කරන ලද. පනතානිසසංසයං නාමහා යනු අප නිසැකයෙන්ම ඔබ විසින් ප්‍රාර්ථනා කරන ලද්දේම ය. හතතිරසමාසුයාතවා යනු යම්බඳු ඔබට අප කෙරෙහි හක්තියක් ඇද්ද? ඒ හක්තියෙන් අප ද ඔබ කෙරෙහි නිසැකයෙන් බැඳුනෙමු. නොමිදුණෙමු.

වෙන් වූයේ නමුත් සමග වාසය කරන්නේම යයි යන හැඟීම බබළවයි. අදුඤ්චනුනසුමහා යනු, මෙය ද එකහෙළා ම මනාලෙස බැඳීමයි. ඤාති සංසසස මනනරං යනු අප දෙදෙනාගෙන් වෙන් වූ ඤාති සමූහයා කෙරෙහි බන්ධු සංග්‍රහය කළයුතු ය. අසමාකං යනු අප දෙදෙනාගේ නොදැකීමෙන් බොහෝ පක්ෂීන් අතර දුකක් උපන්නේය. පසෙසමරිඤ්ඤා රජතුමනි, අප නික්මවා පියනු මැනවි. භවතං යනු පින්වතා දැකීමෙන්. එසොවාපි මහා අපොඨා යනු යම් බඳු මේ ඤාති සමූහයා සංඛ්‍යාත ඤාති විශ්වාසයක් වන්නේය. එය ද මහත් වැඩදායක වේ.

මෙසේ කී කල්හි රජතුමා ඔවුන් ගේ ගමන අනුමත කෙළේය. බෝසත්හු ද රජු ගේ පංචවිධ දුශ්ශීලයෙහි ආදීනව ද, ශීලයේ ආනිශංස ද කියා මේ සිල් රකින්න දැහැමින් රාජ්‍යය කරන්න. සතර සංග්‍රහ වස්තුවලින් ද ජනතා සංග්‍රහ කරවයි අවවාද දී විතුකුට පර්වතයට ගියහ.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක

ධානරාජ්‍ර චූ හංසරාජයෝ රජුට මෙසේ කියා මහත් වේගයෙන් නෑ සමූහයා වෙත එළඹියහ.

නිරෝගි වූ හංසයන් දෙදෙනා එහි පැමිණියා දැක අනෙක් හංසයෝ කෙකෙ රාවය කරමින් සතුට පළ කළහ. එයින් මහත් ශබ්දයක් හටගති.

මලප්‍රධුවෙන් මිඳි ස්වාමියා පැමිණීම නිසා, තුටු සිත් ඇති හංසයෝ ස්වාමී ගෞරවය ඇතිව පක්ෂිහු පිළිසරණ ලද්දෝ යයි ඔහු හාත්පස පිරිවරා ගත්හ.

එහි උපාගමුං යනු අරුණ නැගෙන වේලාවේදී ම මීපැණි ආදිය වළඳා රජු ද, දේවිය ද, දෙදෙනා විසින් ම රන්තල්වැට ඔසවා සුවද මල් ආදියෙන් කරන ලද සත්කාර ඇත්තේ තල්වැටෙන් බැස රජු ප්‍රදක්ෂිණා කොට අහසට පැන නැඟී රජුට ඇඳිලිබැඳ ස්වාමීනි, යවු යයි කී කල්හි, සිහ කවුළුවෙන් නික්ම, උතුම් වේගයෙන් ගොස් ඤාති සමූහයා වෙත එළඹියහ. පරමෙ යනු උත්තම. කෙකා යනු තමන් සමග හැසිරෙන්නා විසින් කෙකා ශබ්දය නාද කළහ. භතතු ගාරවා යනු ස්වාමියා කෙරෙහි

ගෞරවයයි. පරිකරිංසු යනු ස්වාමියාගේ මිදීම නිසාවෙන් සතුටු වූයේ ඒ ස්වාමියා හාත්පස පිරිවරා සිටියහ. ලද්ධ පව්වා යනු ලබන ලද පිහිටයි.

මෙසේ පිරිවරාගෙන, "ඒ හංසයෝ කෙසේ මිදුණෝද මහරජ," යයි විචාළහ. බෝසත් තෙම, සුමුඛ නිසා මිදුණු බව සතුලරාජයා ද වැදි පුත්‍රයා ද විසින් කරන ලද සියල්ල ප්‍රකාශ කළ සේක. ඒ අසා සතුටු වූ හංස ගණයා, සුමුඛ සෙනෙවියා ද, රජු ද, වැදි පුත්‍රයා ද, සුඛිත මුදිතව නිදුක් නිරෝගිව විරාත් කාලයක් ජීවත් වේවායි! කුති පුද කෙළේය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ අවසාන ගාථාව වදාළ සේක.

කල්‍යාණ මිත්‍රයන් ඇති අයගේ සියලු අභිච්ඡේදි
සැලසෙන්නේය. ධනරට්ඨ නම් හංසයා නැවත නෑ සමූහයා වෙත
පැමිණියාහු ද එමෙනිසි ශාස්තෘහු වදාළහ.

එහි මිත්‍රතවතං යනු කල්‍යාණමිත්‍ර සම්පත්තියයි. පදකඛිණා යනු සැපය ප්‍රාර්ථනා කරමින් අභිච්ඡේදියේ නිරත වූවෝ ධනරට්ඨා යනු හංසරාජ පුමුඛ වූ සුමුඛ රජු විසින් ද, වැදි පුත්‍රයා විසින් ද යන දෙදෙනා විසින් ම මෙසේ ධනරාජ්‍යට දෙදෙනා ම කල්‍යාණ මිත්‍ර සම්පත් ඇත්තෝ වෙති. යම්සේ ඤාති සංසම්ප්‍රපාගමුං ඤාති සමූහයා වෙත එළඹීම සම්බන්ධ, එම අර්ථය ප්‍රදක්ෂිණා කරති.

ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා මහණෙනි, දැන් පමණක් නොව පෙර ද, ආනන්ද මා සඳහා ජීවිතය පරිත්‍යාග කළේ යයි පවසා ජාතකය නිම කළ සේක. එකල වැද්දා, ඡන්ත විය. රජු ශාරිපුත්‍රයන්ය. සුමුඛ ආනන්ද නම් විය. අනුදහසක් හංසයෝ, බුද්ධ පිරිස වේ. හංසරාජයා වනාහි මම ම වෙමි.

වුල්ලහංස ජාතකය නිමි.

21-2

එතෙ භංසා පකකමනනී යන මෙය ශාස්තෘන් වහන්සේ වේච්චනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක්, තෙරුන්ගේ ජීවිත පරිත්‍යාගයට අරභයා වදාළ සේක. කථාවස්තුව (වූලභංස ජාතකයේ) කියන ලද ආකාරමය. මෙහි වනාහි ශාස්තෘන් වහන්සේ අතීතය ගෙනහැර පාමින් මෙය ගෙනහැර දැක්වූ සේක.

අතීතයේ බරණැස සංයමස්ස නම් බරණැස් රජු ගේ බේමා නම් අගමෙහෙසියක් වූවාය. එකල බෝධිසත්ත්වයෝ අනුදභසක් භංස සේනාව පිරිවරා වික්‍රකුටයෙහි වාසය කළහ. එකල්හි එක දවසක් බේමා දේවිය, අළුම වේලාවේ සිහිනයක් දුටුවාය. රන්වන් වර්ණ ඇති භංසයෝ පැමිණ රජපලගේ හිඳ මිහිරි හඬින් ධර්මකථා පැවැත්වූහ. දේවිය සාධුනාද දී දහම් අසන්නී, ධර්මශ්‍රවණය ඉක්ම යද්දී ම රාත්‍රිය පහ විය. භංසයෝ දහම් කථාව පවසා, සිහනවුළුවෙන් නික්ම ගියහ. ඇය ඉක්මණින් නැගිට, පලායන්නා වූ භංසයන් ගනිවු! ගනිවු! යයි පවසා අත දිගුකරද්දී ම අවදි වූවාය. ඇගේ කථාව අසා, පිරිවර ස්ත්‍රීහු භංසයන් කොහේදැයි විකක් විමසිලිවන්න වූහ. ඇය එකෙකෙහි සිහිනයක් බව දැන, මෙසේ සිතුවාය. මම බොරුවක් නොදකිමි. ඒකාන්තයෙන්ම මේ ලෝකයෙහි ස්වර්ණවර්ණ භංසයෝ වෙති. ඉදින් ස්වර්ණ භංසයන්ගේ ධර්මය අසන්නට කැමති වමියයි රජුට කියමි. අප විසින් රන්වන් භංසරාජයන් නම් මින් පළමුව නොදුටුවීරුය. භංසයන්ගේ කථා නම් සත්‍යජනකයමයයි පවසා උත්සාහ රහිත වන්නේ යයි දොළ දුකක් යයි කී කල්හි කවර උපායකින් හෝ සොයන්නේ යයි මෙසේ මගේ මනදොළ ඉටුවන්නේ යයි ඇය ගිලන් බව දන්වා පරිවාරික ස්ත්‍රීන්ට සංඥාවක් කොට වැද හොත්තාය.

රජු රාජාසනයේ හුන්නේ, ඇයගේ දකින වේලාවේ ඇය නොදැක බේමා දේවිය කොහේදැයි විචාරා, ගිලන්ව යයි කී කල්හි, ඇගේ සමීපයට ගොස් යහනාව පෙදෙසේ හිඳ පිට පිරිමදිමින් අපහසුවක්දැයි විචාළේය. දේවියන් වහන්ස, වෙනත් අපහසුවක් නැත. දොළදුකක් මට උපන්නේය යනුවෙනි. එමබා දේවිය, යමක් කැමැතිවෙහිද, ඔබට එය ඉක්මණින් පමුණුවන්නෙමි යි යනුවෙනි. මහරජ, මම ඔසවන ලද ශ්වේතජත්‍ර ඇති, රජ පලගෙහි උන්නා වූ රන් භංසයකුට සුවදමල් ආදියෙන් පුදා සාධුකාර දී

ධර්ම කථාවක් අසන්නට කැමති වෙමි. ඉදින් ලබමි නම්, මේ කුසලය ලබමි. නොඑසේ නම් මට ජීවිතයක් නැත.

ඉක්බිති රජු ඇයට, ඉදින් මිනිස් ලොව තිබෙන්නක් නම් ලබන්නෙහි ය. ශෝක නො කරව. නොසිතන්න යයි අස්වසා සිරිසහන් ගැබෙන් නික්ම ඇමතියන් සමග කථා කෙළේය. පින්වත් බේමා දේවිය; "ස්වර්ණ භංසයාගේ ධර්මකථා ඇසීමට ලැබෙන්නී නම්, ජීවත් වෙමි. එය නොලැබෙන්නී නම් මගේ ජීවිතය නැත" යයි කියයි. රන්වන් භංසයෙක් ඇත්ද? දේවයන් වහන්ස; අප විසින් පෙර නොදක්නා ලද්දේ, නොඇසූවිරු යයි කීහ. කවරෙක් නම් දන්නෙහුද? දේවයන් වහන්ස; බ්‍රාහ්මණයෝ ය. රජු බමුණන් කැඳවා ආචාර්යවරුණි, රන්වන් භංසයෝ ඇත්ද? මහරජ, එසේය. අපගේ මන්ත්‍රවල මත්ස්‍යයෝ, කකුළුවෝ, ඉබ්බෝ, මුවෝ, මෝරු, භංසයෝ යන මේ තිරිසන්ගත රන්වන් සත්ත්වයෝ වෙති. එහිදී ධනරාජ්‍යට කුලයට අයත් භංසයෝ නම්, මහා ප්‍රාඥයෝය. ඤාණ සම්පන්න වූවෝ මිනිසුන් සමග සමානව රන්වන් වර්ණව සිටිති.

රජු සතුටට පත්ව, ඇදුරුවරුණි, ධුතරාජ්‍යට භංසයෝ කොහේ නම් වාසය කරන්දැයි විචාරත්වා, මහරජ නොදනිමු යනුවෙනි. එවිට කවුරු දන්නෝද? වැදි පුත්‍රයෝ යයි කී කල්හි සියළු තමන්ගේ රාජධානියේ වැද්දන් රැස්කරවා දරුවනි, ධුතරාජ්‍යට කුල රන්වන් භංසයෝ කොහේ වාසය කරන්දැයි විචාළේය. දේවයන් වහන්ස, කුලපරම්පරා මතුවලට අනුව හිමාලයේ විත්‍රකුට පර්වතයේ වාසය කරන්නේ යයි එවිට එක වැද්දෙක් කීවේ ය. ඔවුන් අල්ලාගන්නා උපායක් දන්නේද? දේවයන් වහන්ස, නොදනිමි. හෙතෙම බමුණු පණ්ඩිතයන් කැඳවා, විත්‍රකුට පර්වතයේ රන්වන් භංසයන් ඇති බව දන්වා ඔවුන් අල්ලාගන්නා කවර නම් උපායක් දන්නේදැයි විචාළේ ය. මහරජ, කිම? ඔවුන් විසින් ගෙන අල්ලා ගන්නා ලද්දෝ උපායකින් නගරය සම්පයට ගෙන එන්නෙමු. කවර නම් උපායක්ද? මහරජතුමනි, නගරයට උතුරින් තුන්ගව්වක් මත්තෙහි, තුන්ගව්වක් පමණ, බේම නම් විලක් භාරවා, ජලය පුරවා, එහි විවිධ ධාන්‍ය රෝපණ කරවා, පස්පියුමින් යුක්ත කොට, එක් පණ්ඩිත වැද්දකු පිළියෙල කරවා, මිනිසුන්ට සම්පවීමට ඉඩ නොදී කොන් හතරක සිටියවුන් විසින් අභය යයි කියා සෝෂා කරවී. විවිධ පක්ෂිහු බසින්නාහ. ඒ භංසයෝ ද, පරම්පරාවෙන් ඒ විලෙහි අභය ඇති බව අසා, පැමිණෙන්නාහ. ඉක්බිති ඔවුන් වැල්පුඩුවලින් බන්දවා අල්ලාගනිමු යනුවෙනි.

ඒ අසා රජතුමා ඔවුන් විසින් කියන ලද ප්‍රදේශයේ කියන ලද ආකාරයේ විලක් කරවා, දක්ෂ වැද්දකු කැඳවා, ඔහුට දහසක් දී නුඹ මෙතැන් පටන් තමන් ගේ වැඩ නොකරව. ඔබගේ අඹුදරුවන් මම පෝෂණය කරන්නෙමි. නුඹ අප්‍රමාදීව, බේම නම් විල රකිමින්, මිනිසුන් වලක්වා සිටුවූ කොන්වල සිට අභය යයි සෝෂා කොට ආවා වූ පක්ෂීන් මට කියන්නැයි, රන්වන් හංසයන් පැමිණි කල්හි මහත් සත්කාර ලබන්නේ යයි හේ අස්වසා, බේම නම් විල පිහිටුවීය.

ඔහු එතැන් පටන්, රජු විසින් කියන ලද ආකාරයෙන් එය පිළිපැද්දේ ය. බේම නම් විල රකින බැවින් ඔහුට බේම වැද්දා යයි නමක් ද හටගත්තේ ය. එතැන් පටන් නොයෙක් ආකාර පක්ෂිහු බැස්සාහ. බේම විල නිර්භය විලකැයි පරම්පරාගත සෝෂාවෙන් නොයෙක් හංසයෝ පැමිණියහ. පළමුව තෘණ හංසයෝ පැමිණියහ. ඔවුන්ගේ සෝෂාවෙන් පණ්ඩු හංසයෝ ද, ඔවුන්ගේ සෝෂාවෙන් මනෝසිලා හංසයෝ ද ඔවුන්ගේ සෝෂාවෙන් සුදු හංසයෝ ද, ඔවුන්ගේ සෝෂාවෙන් මේරු හංසයෝද යනුවෙනි. ඔවුන් පැමිණි කල්හි, බේම වැද්දා රජුට දැනුම් දුන්නේය. දේවයන් වහන්ස, පස්වර්ණ ඇති හංසයෝ පැමිණ, විලෙහි ගොදුරු ගනිති. මේරු හංසයන්ගේ පැමිණීම නිසා දැන් රන්වන් හංසයෝ කීපදෙනෙක් හෝ පැමිණෙන්නාහ. දේවයන් වහන්ස, නොසිතවූ. ඒ අසා රජතුමා, අනෙකකු විසින් එහි නොයා යුතුය. යමෙක් යන්නේ ද, අත් පා කැපීම ද, ගෙවල් මංකොල්ලය ද පැමිණෙන්නාහ යයි නගරයෙහි බෙර හඬ නංවාලීය.

එතැන් පටන්, එහි කිසිවකු නොයයි. විත්‍රකුටයට නුදුරෙහි රන්වන් ගුහාවේ රන්වන් හංසයෝ වාසය කරති. ඔවුහු මහත් බල ඇත්තාහ. ධුතරාෂ්ට්‍ර කුලය සමග ඔවුන්ගේ ශරීර වර්ණය ද, විශේෂ වේ. පාක හංස රජුගේ දියණිය රන්වන් වූවාය. ඕ ධුතරාෂ්ට්‍ර රජුට ම සුදුසු යයි සැලකූ පාක රජු ඇයව ධුතරාෂ්ට්‍ර හංස රජුට පාද පරිවාරිකාව කොට යැවීය. ධුතරාෂ්ට්‍ර රජුගේ අනුරූප වේ. ඇය ඔහුගේ පියා විය. ඒ කාරණයෙන්ම ඒ හංස කුල දෙක ප්‍රියමනාප වූවා, ඔවුහු විශ්වාසවන්තව කටයුතු කළහ.

ඉක්බිති එක දවසක් බෝධිසත්ත්වයාගේ පිරිවර හංසයෝ, පාක හංසයන්ගෙන් තොරතුරු විචාළේය. නුඹලා මේ දිනවල කොහේ ගොදුරු ගනිවුද යනුවෙනි. අපි බරණැසට නුදුරින් බේම නම් විලෙහි ගොදුරු

ගනිමු. නුඹලා වනාහි කොහේ ඇවිදිනුද? ඒ රමණිය විල නොයෙක් පක්ෂි සමූහයා ගැවසීගත් පසුපියුමෙන් සුසැදී, විවිධ ධාන්‍ය එල ආදියෙන් ගැවසීගත්, විවිධාකාරාදි බඹරු සමූහයාගේ නාදයෙන් යුතු, සිවු කොන්වල නිතර පවත්නා අභය පිළිබඳ සෝෂාව ඇති කිසිවෙකුට සමීපයට එළඹීමට සමර්ථ නම් නැත. මුලදී මෙබඳු වෙනත් උපද්‍රවයක් කිරීමට නොහැකි මෙබඳු ආකාර වූ ඒ විල යනුවෙන් බෙම විල වර්ණනා කළහ. ඔවුහු ඔවුන්ගේ බස් අසා බරණැසට නුදුරින් මෙබඳු ආකාර බෙම නම් විලක් ඇත. පාක හංසයෝ එහි ගොස් ගොදුරු ගනිති. නුඹලා ද ධනරාෂ්ට්‍ර රජුට දැනුම් දෙවු. ඉදින් අනු දන්නේ නම් අපි ද එහි ගොස් ගොදුරු ගන්නෙමුයි සුමුබට කීවාහුය. සුමුබ රජුට දැන්වීය.

ඔහු සිතීය. මිනිස්සු නම් බොහෝ මායා ඇත්තෝය. උපායේ දක්ෂ විය යුතුයයි, මේ ප්‍රදේශයේ මෙපමණ කලක් මෙබඳු විලක් නැත. දැන් අපව අල්ලාගනු පිණිස කරන ලද්දක් වන්නේ යයි ඔහු සුමුබට කීවේ ය. ඔබ එහි ගමන කැමැති නොවේවා! ඒ විල ඔවුන් විසින් අපව අල්ලාගනු පිණිස පහසු කිරීම පිණිස කරන ලද්දකි. මිනිස්සු නම් කෲරය. උපායේ දක්ෂය. නුඹලා තමන්ගේ ම ගොදුරෙහි සැරිසරවු. රන්වන් හංසයෝ, බෙම නම් විලට යනු කැමැත්තෝ වෙති. දෙවෙනි, තුන්වෙනි වරද සුමුබට දැනුම් දුන්හ. ඔහු ඔවුන්ගේ යනු කැමැත්ත බෝසතුන්ට දැන්වී ය. ඉක්බිති බෝසත්හු, මගේ නෑදෑයෝ මා නිසා වෙහෙසට පත් නොවේවා! එසේ චීනම් යමු යයි, අනුදහසක් හංසයන් පිරිවරා ගෙන, එහි ගොස් ගොදුරු ගෙන හංස ක්‍රීඩා කොට, විත්‍රකුට පව්වට ම පෙරළා ගියේ ය. බෙමක ඔවුන් හැසිර, යන කාලයේ ගොස්, ඔවුන් පැමිණි බව රජුට දැන්වීය.

රජු සතුටු සිතැත්තේ ව, මිත්‍ර බෙමය; එකෙක් හෝ දෙන්නෙකු අල්ලා ගැනීමට උත්සාහ කරමු. ඔබට මහත් යස සම්පත් දෙන්නෙමියි පවසා, වියදම් දී පිටත් කෙළේය. ඔහු එහි ගොස් වැට කෙළවර කවුළුවේ හිඳ, හංසයන්ගේ හැසිරෙන තැන් විමසීය. බෝධිසත්ත්වයෝ නම්, ආහාර පිළිබඳ ලොල් නොවූ හැසිරීම් ඇත්තෝ වෙති. එහෙයින් මහාසත්ත්වයා බසිනතැන් පටන් පිළිවෙළින් සැල් කමින් ගියේ ය. සෙස්සෝ ඔබ්මොබ හැසිරෙමින් කමින් හැසිරුණහ. ඉක්බිති වැදිපුත්‍රයා මේ හංසයා ලොල්නොවූ හැසිරීම් ඇත්තේ මොහු බැඳීමට වටී යයි, සිතා දෙවන දිනයේ හංසයන් විලට නොබසිද්දී ම, වැටිකවුළුවේ හුන්නේ ඒ තැනට ගොස් පඳුර නුදුරේ තමන් සැඟ වී සිදුරෙන් බලමින් සිටියේ ය.

එකෙණෙහි බෝසත් අනුදහසක් භංසයන් පිරිවරා, ඊයේ බසින ලද තැනින් ම බැස, සීමාවේ සිට, කමින් එළඹියේ ය. වැද්දා පදුරේ සිදුරකින් බලමින් ඔහුගේ රූපයෙන් අගපැමිණී ආත්මභාවය දැක මේ භංසයා ගැලක් පමණ සිරුර ඇත්තේ, රන්වන්ය. රතුපාට තුන් රේඛාවකින් ශ්‍රීවය වටකොට තිබෙන්නේ, රේඛා තුනක් බෙල්ලෙන් පහළට වැටී, උදරය අතරට ගියේ, පසුපසින් තුන්ආකාර රේඛා නොබිඳී ගියේ, රතුකම්බිලි නුල්වලින් කරවා තබන ලද රන්කඳක් මෙන් බිබළයි. මේ කාරණයෙන් ඔවුන් ගේ රජු විය යුතුයයි මොහුවම අල්ලාගන්නෙමිසි සිතී ය.

භංසරාජයා ද, බොහෝ ගොදුරු හැසිර, භංසසේනාව පිරිවරා විතුකුටයට ම ගියේ ය. මේ ආකාරයෙන් සය දවසක් ගොදුරු ගත්තේ ය. සත්වෙහි දිනයේ බෙමක කලු අශ්ව වල්ගයකින් කරන ලද දැඩි මහා ලණුපොටක් වටකොට, යෂ්ටියෙන් මලපුඩුවක් කරවා, හෙට භංසරාජයා මේ ස්ථානයේ බසින්නේ යයි තතු වශයෙන් දැන දිය යට මලපුඩුව ඇටෙව්වේ ය. දෙවෙනි දිනයේ භංසරාජයා බසින්නේ පා, මලපුඩුවෙහි ප්‍රවේශ වන්නේ ම බැස්සේය. ඉක්බිති මලපුඩුව ඔහුගේ පාදය යකඩ පටියකින් වෙලාගන්නාක් මෙන් එකට බැඳී ගත්තේ ය. ඔහු එය සිඳින්නෙමිසි, වේගය උපදවා කඩා නැලීය. පළමුවාරයේ දී රන්වන් සම සිඳුණේය. දෙවෙනිවර කම්බලවර්ණ මස් සිඳුණේය. තෙවෙනිවර නහර සිඳුණේය. සතරවෙනි වාරයෙහි පාද සිඳී ගියහ. රජවරුන් නම් හීනත්වයට දිවි නසාගැනීමට පැමිණීම නො කළ යුත්තකැයි හේ වැයම් නොකළේ, බලවත් වේදනා හටගත්හ.

ඔහු සිතීය. ඉදින් මම බඳනා ලද හඬ නාද කරන්නෙමි මගේ නෑදෑයෝ තැනිගෙන, ගොදුරු නොගෙන සා පීපාසාවෙන් ම පලා යන්නෝ, මුහුදෙහි වැටෙන්නාහ යයි හෙතෙම බලවත් වේදනාව ඉවසා, මලපුඩුව තම වසඟයෙහි පවත්වාගෙන, සැල් සොයන්නාක් මෙන්, සිට ඔවුන් යම් පමණ හැසිර භංසක්‍රීඩා කරන වේලාවේ, මහත් හඬින් බඳනා ලද හඬ නංවාලීය. ඒ අසා භංසයෝ පෙර පරිද්දෙන්ම පිටත්ව ගියහ. සුමුබද යට කියන ලද ආකාරයෙන්ම සිතා, පරික්ෂා කර කොට්ඨාස තුනකම, බෝසතුන් නොදැක, ඒකාන්තයෙන්ම ඔහුට ඒ හය ඉපදුණේ යයි නැවතී, බිය නොවන්න මහරජ; මම මගේ ජීවිතය පරිත්‍යාගකොට නුඹව මුදා ගන්නෙමිසි, කියමින් බැස, බෝසතුන් අස්වසාලන්නේ මඩ මත්තෙහි හුන්නේය. බෝසත්හු, අනුදහසක් භංසයන් අතර මා හැරදමා,

පලාගිය කල්හි මොහු හුදකලාව ම ආවේ ය. කිම, වැදිපුත්‍රයා පැමිණි කල්හි, මා හැරදමා පලායන්නේද නැතහොත් නැද්දැයි, විමසීම් වශයෙන් ලේ වැකුණු ඇස් ඇත්තේ බැඳුණු මළපුඩුව ස්පර්ශ කරමින්ම ගාථා තුනක් කීවේ ය.

රන්වන් සම ඇති නිසා ස්වර්ණ වර්ණ වූ, සුන්දර මුඛ ඇති සුමුඛ නමින් හඳුන්වන සුමුඛය! බියෙන් තැතිගත් භංසයෝ ඉඟිල යති. ඔබ ද යන්න.

මල පුඩුවෙහි හසු වී තනි වූ මා හැරදමා ඤාතීහු බලාපොරොත්තු රහිතව යති. තනි වූ ඔබ කුමක් හෙයින් නො යන්නෙහි ද?

ශ්‍රේෂ්ඨ පක්‍ෂිය, මල බැඳුණු මා කෙරෙහි යහළු බවක් නො දක්වව. ඔබ නිදුක් බැවින් නො මිඳෙව. සුමුඛය, වහා මෙතැනින් යන්න.

එහි භයමෙනා යනු, බියෙන් මඩනා ලද්දේ, බියෙහි ඇලුනේ, බියට පත්වූයේ තෙවෙනි පදයෙහි හරිතවර්ණ වෙයි. රන්වන් පාට වෙයි. රන්වන් පාට වූයේ ම නිසා, හෙතෙම හේම වර්ණ ඇති බැවින් ඔහුට ඒ ආමන්ත්‍රණය යෙදෙයි. සුමුඛා යනු සුන්දර මුඛක් ඇති අනපෙකධමානා යනු ඔබ ගේ ඤාතීහු නොබලන්නේ, ආලය නැතිව සිට, පනෙවා යනු ඉපදීමය. මා අනිසායා යනු මෙතනින් ගොස් පැමිණියා වූ නිදුක් නිරෝගි බව ඇත්තේ, විරියය පීඩාවට පත් නොකෙළේ ය.

ඒ අසා සුමුඛ මේ භංසරාජයා මගේ ස්වභාවය නොදනියි. අනුප්‍රියභාණී මිතුරකු ලෙස මා සලකයි. ඔහුට සෙනහස පිරිනමන්නෙමිසි, ගාථා සතරක් කීවේ ය.

ධනරට්ඨය; දුකට පත්වූයේ යනුවෙන් සිතා මම ඔබව හැරදා නොයමි. ජීවිතය ද මරණය ද ඔබ සමග ම වන්නේ ය.

ධනරට්ඨය, දුකට පත්වූයේ යනු සිතා මම ඔබව හැර නොයමි. අනාර්යන් ගේ කාර්යයෙහි මා නොයොදනු මැනවි.

මම ඔබ හා සමානව, උපන් බැවින් සමාන කුමාර වෙමි.
එක්ව වැඩුණු බැවින් යහළුවා ද වෙමි. ඔබ සිතැඟි පරිදි
හැසිරෙන සෙන්පති ද වන්නෙමි.

මෙතනින් බේරී මම ගිහින් ඤාතීන් මැද මොනවා කියන්න ද?
ඔබ හැර ගියා වූ මගෙන් ඤාතීහු විමසන්නාහ. ඔවුන්ට කුමක්
කියන්නෙමි ද?

එහි නාභං යනු මහරජ, මම කායික-මානසික දුකෙන් ගැටෙමි.
එය අත්තොහරිමි. අනරියසංයුතෙන යනු මිත්‍රදෝහි වූවාහු ලජ්ජා නැති
බැවින් කළයුතු නිසා අනාර්ය භාවයෙන් යුක්ත වේ. කමෙම යනු එය
අතහැර ඉවත්ව යන්නෙමි. සකුමාරො යනු එක දිනයෙක්හි පිළිසිඳගෙන
එක දවසක අණ්ඩකෝෂය පලාගෙන එකට වැඩුණු කුමාරයා යන අර්ථයයි.
සධාතාසමි යනු ඔබට පිදිය යුතු දේ පුදකරන ප්‍රිය සභායකයාය. සවිතෙන
යනු ඔබ සතුව සිතෙහි මම සිටියේ ඔබ ගේ වසඟයෙහි පවතියි. ඔබ
ජීවත්වන කල්හි ජීවත්වෙමි යන අර්ථයයි. සඤ්චිතෙන යනු පෙළ පාඨයයි.
ඔබ ගේ සිතේ මම සිටියේ මැනවින් පිහිටියේ යන අර්ථයයි. ඤාතො
යන සියළු භංසයන් අතරෙහි යන හැඟීමෙනි. විකක්ඛසං යනු භංසරාජයා
කොහේදැයි විචාරන ලද්දේ, මම කුමක්දැයි කියන්නෙමි. කිං තෙ වකඛාමි
යනු ඔබගේ පුවත විචාරන්නේ භංස සමූහයාට කුමක් කියමි ද?

මෙසේ සුමුඛ විසින් ගාථා සතරකින් සිංහනාද පවත්නා කල්හි,
ඔහු ගේ ගුණය ප්‍රකාශ කරමින් බෝධිසත්ත්වයෝ මෙසේ වදාළ සේක.

සුමුඛය! ස්වාමී වූ ද යහළු වූ ද ඔබ මා හැර යන්නට
උත්සාහ නො කරන්නේ ද, ඒ තෙපි ආර්ය මාර්ගයෙහි පිහිටියාහු ය.
මෙය පුරාතන සද්ධර්ම වන්නේ ය.

නුඹ සමීපයේ ඇති මට බියක් නො දැනේ. මෙසේ වූ මගේ
ජීවිතය ඔබ ලබා දුන්නාක් වැනිය.

එහි ධමෙමා යනු මේ පෞරාණික විසතුන්ගේ සභාවයි. භතතාරං
සධාරං යනු ස්වාමියා ද සභායකයා ද සමාන බවයි. භයං යනු සිතේ
කැළඹීමක් මට නොහට ගනී. විත්‍රකුට පර්වතයේ භංසසේනාව මැද
සිටියේ මෙන් වෙමි. මඤ්ඤං යනු මගේ ජීවිතය මට ලබා දුන්නෙහිය.

මෙසේ ඔවුන් කථා කරද්දී වැදිපුත්‍රයා විල්තෙර කෙළවර සිටියේ ය. හංසයන් කාණ්ඩ තුනක් වශයෙන් පලායන කල්හි දැක කිම මලපුඩුව දෙස බලන්නේ, බෝසත්තෙම මලපුඩුවේ ඇලී එල්බී සිටිනවා දැක, හටගත් සොම්නස් ඇත්තේ, කැසපටෙන් බැඳ මුගුරක් ගෙන, කල්පාන්ත වන්තියක් සේ සිටින්නේ පාදයෙන් මඩනා ලද මඩ පාගමින් වේගයෙන් හංසයන් වෙත එළඹුනේ ය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරන්නා වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

මෙසේ වැතිරී සිටින්නා වූ ආර්ය පැවැතුම් ඇති ආර්ය වූ හංසයන් කථා කරමින් සිටිද්දී ම වැද්දා මුගුරක් රැගෙන පැමිණියේ ය.

එන්නා වූ වැද්දා දැක සුමුඛ තෙම, 'බිය නොවෙව'යි මහ හඬින් කීය. බියපත් වූ හංස රජුට විශ්වාසය ඇති කරවමින් සුමුඛ හංස රජු ඉදිරියට වී සිටියේ ය.

ශ්‍රේෂ්ඨය, බිය නොවන්න. එබඳු වූ බියක් නොමැත. නොප වැන්නෝ බිය නො වෙත්. මම චීර්යවන්න වූයෙමි. ධර්මානුකූල පැවැතුම් ඇති උත්සාහයක් කරන්නෙමි. ඒ පිරිසිදු ක්‍රියා කරණකොටගෙන වහා මලපුඩුව මුදවා හරින්නෙහි, මල පුඩුවෙන් මිඳෙන්නෙමු.

එහි අරියවුහනිතං යනු ආර්ය පැවැතුම් වල නිරතවීමය. භූසං යනු දැඩිසේ, බලවත්ව. අපරිබ්‍රූහයි යනු අනතුරු ගාරාවේ සඳහන් බිය නොවෙව යන වචන කියමින් ගැඹුරු හඬින් මහා ශබ්දයක් නිකුත් කෙළේය. අටඨාසී යනු ඉදින් වැදිපුත්‍රයා රජුට පහර දෙන්නේ ද, මම පහර වලක්වන්නෙමියි ජීවිතය අනහැර පුරෝගාමීව සිටියේය. විසසාසයං යනු විශ්වාසය පළ කරන්නේ. වාචං යනු වාච්ච කිරීමයි. රජුගේ බිය, බිය නොවෙවයි මේ ආදී වචනයෙන් විශ්වාසය පළකිරීමය. තාදීසා යනු නුඹ හා සමාන ඤාණ චීර්ය දෙකෙන් යුක්ත වූ. යෝගං යනු චීර්ය යෝගයයි. යුතං යනු සුදුසුය. ධම්මුපසංහිතං යනු කරුනු ඇසුරුකොට ඇති තෙතපරියා පදානෙත යනු ඒ මා විසින් යොදන ලද පිරිසිදු වූ අදහසින් පමොකඛසී යනු මුදවන්නෙහි යනුවෙනි.

මෙසේ සුමුඛ බෝසතුන් අස්වසා වැදිපුත්‍රයා සමීපයට ගොස්,

මිහිරි මානුෂික වදන් පිට කරන්නේ, මිත්‍රය, ඔබ කවරෙක් නම් වේදැයි විචාරා, ස්වර්ණවර්ණ භංසරාජය, මම බෙමක නම් වෙමියි කී කල්හි, මිත්‍ර බෙමකය, ඔබ විසින් අටවන ලද වැල් මලපුඩුවේ යම්කිසි භංසයකු බැඳුනේ යන සංඥාවක් කෙළේය. අනුදහසක් භංසයන්ට උතුම් වූ, ධනරාෂ්ට්‍ර භංසරාජයා ඒ මලපුඩුවේ බැඳුණේ, ඤාණවන්ත ශීලාවාර ගුණ සම්පන්න කටයුතු කරන පක්ෂියකු වන මෙනෙම මැරීමට නුසුදුසුය. මම ඔබට මේ කළයුතු දෑ ක්‍රියා කරන්නෙමි. මම වනාහි ඔහුගේ වැඩ පිණිස තමා ගේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කරමි. ඉදින් නුඹ ඔහු ගේ පියාපත් ගනු කැමැත්තේ නම් මගේ පියාපත් මගේ ශරීරයෙන් ගන්න. තවද, සම්මස් නහර ඇට ආදී වෙනත් දෙයක් ගනු කැමැත්තේ නම් මගේ ම ශරීරයෙන් ගන්න. තවද ඔහුව ක්‍රීඩා භංසයකු කරනු කැමැත්තේ නම් ජීවත්වීමට විකුණා ධනය උපදවා ගනු කැමැත්තේ නම්, මා විකුණා උපදවා ගන්න. මේ නුවණ ආදී ගුණයෙන් යුක්ත වූවහුට හිංසා පීඩා නොකරන්න. නිරය ආදියෙන් නොමිදුණාහි නිරය බියෙන් සැනසීමට පත්ව, තමන්ගේ මිහිරි කථාව ගෙන්වා ගෙන, යළිත් බෝසතුන්ගේ සම්පයට ගොස් අස්වසමින් සිටියේ ය.

වැද්දා, ඔහුගේ කථාව අසා මෙතුමා තිරිසන්ගත සතෙකු වුවද මිනිසකුට සමානය. මිනිසුන් විසින් කිරීමට නොහැකි දෙයක් කරයි. මිනිසුන් පවා මෙබඳු මිතුරුදම් කිරීමට නොහැකි වෙත්. අහෝ මෙනෙම ඤාණසම්පන්න මිහිරි බස් තෙපළන ධාර්මිකයකැයි මුළු ශරීරයම ප්‍රීතියෙන් හා සතුටින් පිරුණේ, ලොම් ප්‍රහර්ෂණය වූයේ, මුගුර අතහැර දමා හිසෙහි ඇදිලි බැඳ හිරු නමදින්නාක් මෙන් සුමුඛගේ ගුණය වර්ණනා කරමින් සිටියේය. ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

ඒ සුමුඛගේ ඒ සුභාෂිත බස් අසා රෝමෝද්ගමනය වූ වැද්දා
 ඔහුට ඇදිලි බැඳ ප්‍රණාමය පුද කෙළේය

මිනිස් ගුණ ඇති මිනිස් හඬින් කථා කරන පක්ෂියකු මින් පෙර
 මා දැක නැත. මා අසා නැත.

පාසයෙන් නො බැඳුනු ඔබ බැඳුණු මොහු සම්පයෙහි ඉන්නේ ය.
 ඒ ඇයි? ඔබට මේ පක්ෂියා කවරෙක් වෙයිද, අනෙක් පක්ෂීහු
 මොහු හැර ගොස් ය. ඔබ පමණක් කුමක් නිසා නො යන්නෙහි ද?

එහි අඤ්ඤාසයා යනු ඔහුට ඇදිලි බැඳ නමෙ යන ගාථාවෙන් තුනි පුද කරයි. එහි මානුසිං යනු මිනිස් වචන කීමයි. අරියං යනු සුන්දර වූ දෝෂ රහිත වජ්‍රෙනා යනු පිටත් කරන්නේ මෙය මෙසේ කියන ලද්දේ වෙයි. මිත්‍රය, නුඹ පක්‍ෂියෙකු හා සමානය. අද මා විසින් මිනිස් බස් තෙපළන දොස් රහිත වචන කියන, මිනිස් වචන කියන මෙබඳු ආශ්වරියයක් මීට පෙර මා විසින් නො දක්නා ලදි. නො අසන ලදි. කිංනුතාය යනු කිම මේ නුඹ එළඹෙහි ද? ඔබට මේ කුමක්වේද?

මෙසේ සතුවූ සිතැත්තා වූ වැද්දා විසින් විචාරණ ලද්දේ මෙනෙමේ මෘදු වූ සිත් ඇත්තෙකි. දැන් ඔහුට බොහෝසෙයින් සොම්නසට හා මෘදුබවට පැමිණියේ මගේ ගුණය දක්වන්නෙමියි, සිතා කීවේ ය.

පක්‍ෂීන් ගේ සතුරෙකු වූ වැද්දාණනි! මෙනෙම මගේ රජය. මම ඔහුගේ සේනාපති පදවිය දරමි. ඒ පක්‍ෂියා විපතට පත් වේලේ තනිකර මා ගැලවී යන්නට මම උත්සාහ නො කරමි.

මහා භංස සමුහයා ගේ ද මාගේ ද ස්වාමී වූ මෙනෙම තනිව විපතට පත් නොවේවා! යහළු වැදි පුත්‍රය, එය එසේ ම ය. මොහු මගේ ස්වාමියා වේ. මොහු සමීපයේ ම සිත් අලවා මම වෙසෙමි.

එහි නුසසනෙ යනු සමර්ථ නොවෙමි. මහා ගණායා යනු මහත් භංස සේනාවෙන් යුක්ත. මා එකො යනු මා හා සමාන සේවකයකු විද්‍යමාන වන කල්හි හුදකලා වූවකුට විපතක් නො කළේය. තරාතං යනු යම්සේ මම කියමි ද එසේ ඔහුට. සම්මා යනු මිත්‍රයා. භතතායං අභිනො රමෙ යනු බැතිමත් වූයේ මේ මගේ, මම අනියය සතුවූ වූයේ ඔහුගේ සම්පයේ ඇලෙමි, නො කළකිරෙමි යනුයි.

වැද්දා, ඔහුගේ ඒ ධර්මාශ්‍රිත මිහිරි කථාව අසා සොම්නසට පැමිණියේ, සතුවූ ලොම් ඇත්තේ ඉදින් මම මේ ශීලාදි ගුණසම්පන්න භංසරාජයාට පහරදෙන්නේ නම්, සතර අපාවලින් නොමිදෙන්නෙමි. රජ මගෙන් යමක් කැමැති වේද? එය කරවා! මම මේ සුබ්‍රමට දායාද කොට විසඳන්නෙමියි සිතා ගාථාවක් කීවේය.

ස්වාමියාගෙන් ලත් පිණ්ඩාභාරයට පිදීම ආර්යයන්ගේ පැවැත්මකි. ඒ ආර්යයන්ගේ පැවැත්මෙන් යුතු නුඹ සහ නුඹ ගේ ස්වාමියා මම මුදා හරිමි. දෙදෙන ම සුවසේ යවු.

එහි අරියවතකසී යනු මිත්‍ර ධර්මය රැකීම සම්බන්ධ වූ ආචාර ගුණ සම්පන්න වූ. පිණ්ඩමපවායසී යනු ස්වාමියා සම්පයේ ලබන ලද ආහාර පූජා කෙළේය. ගච්ඡුභෝ යනු දෙපිරිසම ජනයෝ කඳුළු පිරි මුහුණින් ඤාති සමූහයා කථා කරමින් කැමැති පරිදි යවු.

මෙසේ පවසා වැද්දා මෘදු වූ සිතින් බෝසතුන් වෙත එළඹ යෂ්ටිය නවා, මඩ මත හොවා, මලපුඩු යෂ්ටිය මුදා ඔසවා විලෙන් බැහැර කොට මෘදු වූ කුසතණ පිට්ටනියේ හොවා, පාදයේ බඳනා ලද මලපුඩුව සෙමින් මුදවා, බෝසතුන් කෙරෙහි සෙනහස උපදවා, මෙමුත්‍රී සිතින් ජලය ගෙන ලේ ඉවත්කොට නැවත නැවත පිරිමැද්දේ ය. ඉක්බිති ඔහු ගේ මෙමුත්‍රී ආනුභාවයෙන් හිසින් හිස, මසින් මස සමින් සම ගැටී පාද ප්‍රකෘතිමත් විය. සියල්ල සුවපත් විය. බෝසත්හු සැපයට පැමිණ, ප්‍රකෘති තත්ත්වයෙන් සිටියාහ. සුමුඛ තමන් නිසා, රජු සුවපත් වූ බව දැන, හටගත් සොම්නසින් මෙසේ සිතුවේ ය. මොහු විසින් අපට මහත් උපකාරයක් කරන ලදී. අප විසින් මොහුට කළ දෙයක් නම් නැත. ඉදින් මෙතෙම, රාජරාජ මහ ඇමතියන්ට හිතවැඩ පිණිස අපව ගත්තේ ය. ඔවුන්ගේ සම්පයට ගෙන ගොස් බොහෝ ධනය ලබන්නේය. ඉදින් තමන්ට වැඩ පිණිස ගත්තේ ය. අපව විකුණා ධනය ලැබෙන්නේ ය. ඔබව විචාරන්නෙමි. ඒතාක් ඔහුට උපකාර කරනු කැමැතිව විචාරන්නේ කීවේය.

මිත්‍රය! ඔබ ඔබගේ ම ප්‍රයෝජනය සඳහා භංසයන්ට හා වෙනත් පක්ෂීන්ට උගුල් අටවන ලද්දේ නම් ඔබගේ මේ අභය දානය අපි පිළිගනිමු.

එසේ නැතිව, ඔබ විසින් උගුල් අටවන ලද්දේ, වෙනත් අයකු ගේ ප්‍රයෝජනය නියමය සඳහා නම්, නුඹ අයිතිකරු නො වේ. ඒ අනුව අප මුදාහරින ඔබ සොරකමක් කරන්නේ ය.

එහි සවෙ යනු මිත්‍ර වැද්දාණෙනි, ඉදින් ඔබ විසින් තමන්ගේ ප්‍රයෝගයෙන් තමන්ට වැඩපිණිස භංසයන්ට ද සෙසු පක්ෂීන්ට ද මලපුඩුව

අටවන ලදී. අනිසසරො යනු ඉසුරුමත් නොවී අපව මුදවන්නේ යමකු විසින් අණකරන ලද්දේ ද, ඔහු ගේ සමීපයට ගන්නේ සොරකම් කරන්නේ ය.

ඒ අසා වැද්දා, මම නුඹව තමන්ගේ අර්ථ සිද්ධිය සඳහා නොගන්නෙමි. බරණැස් රජතුමා විසින් සංයමයෙන් යුතුව ගන්නා ලද්දේ යයි කියා, දේවිය විසින් දක්නා ලද සිහිනයේ පටන් රජු විසින් ඔහුගේ පැමිණීම දක්වා සියල්ල අසා මිත්‍ර බේමකය, එක් භංසයකු හෝ භංසයන් දෙදෙනෙකු අල්ලා ගැනීමට වෑයම් කරමු. ඔබට මහත් යසස දෙන්නෙමියි කියා, පිරිවැය දී යොදවන ලද බව ද දක්වා සියළු ප්‍රවාත්ති දැක් විය. ඒ අසා සුමුඛ මේ වැද්දා විසින් තමන් ගේ ජීවිතය නොසළකා අපව අල්ලාගැනීම නිසා, දුෂ්කර දෙයක් කරන ලද්දේ, ඉදින් අපි මෙතැනින් විතැනට පර්වතයට යන්නෙමු. ධතරවිධි රජුගේ ප්‍රඥානුභාවය නොවේනම් අපගේ මිත්‍ර ධර්මය ප්‍රකට නොවන්නේ ය. වැදිපුත්‍රයා මහත් යසසක් නොලබයි. රජු පංචශීලයෙහි නොපිහිටයි. දේවියගේ මනදොළ මස්තක ප්‍රාප්ත නොවන්නී යයි සිතා, මිත්‍රය, මෙසේ ඇතිකල්හි අප පලවා හැරීම නොලබති. රජුට අපව දක්වන්න. හෙතෙම අපට කැමැති පරිදි ක්‍රියා කරන්නේ යයි මේ අදහස ප්‍රකාශ කරමින්,

ඔබ කිසියම් රජකු ගේ කුලී කරුවකු වසයෙන් ඔබ මෙය කළේ නම් ඒ රජු වෙතට අප ගෙන යවා එහි දී රජු තෙම කැමැත්තක් කරනු ඇත. භංස සේනාධිපති කිය.

යන ගාථාව කීවේ ය.

එහි තසෙසවා යනු ඔහු ගේ ම සමීපයට ගියේය. තනු යනු ඒ මන්දිරයෙහි. යථාහික්කං කැමැති පරිදි අභිමත පරිද්දෙනි.

ඒ අසා වැද්දා සොළුර, තොපට රජු දැකීමට රූපී නොවේවා! රජවරු නම් සමාන බිය ඇති ක්‍රීඩා භංසයන් මෙන් තොප කරන්නාහු, මරන්නාහු, වේයයි කීවේය. ඉක්බිති ඔහුට, සුමුඛ, මිත්‍රය වැද්දාණනි, අප ගැන නොසිතව. මම එබඳු ආකාර වූ කර්කශයන්ට දැහැමි කථාවෙන් මෘදු බවට පත් කරන්නෙමි දනිමි. රජුට කුමක් දැනුම් දෙන්නෙමි ද. රජවරු වනාහි පණ්ඩිතයෝය. සුභාෂිත දන්නෝ වහාම අපව රජුගේ සමීපයට පමුණුවන්න. පමුණුවන විට බඳින්න එපා. මල්ගොමුවේ හොවා

පමුණුවන්න. මල්ගොමුව කරන්නා, ධනරාජ්වට මහත්වූ සුදුනෙළුම් ගැටසුණු ද, මට කුඩා රත්නෙළුම් ගැටසුණු එකක් ද කොට ධනරාජ්ඨ පෙරටුව ද මා පසුපස ද පහත්කොට ගෙන වහාම, පමුණුවන්න. රජුට දක්වන්නැයි කීය. ඔහු ඔහුගේ වචන අසා සුමුඛ රජු දැක මට මහත් යසස දෙනු කැමැත්තේ, වන්නේ යයි හටගත් සොම්නස් ඇත්තේ, මෘදුවූ වැල් ගොමුවක් කොට, පියුම්වලින් වසා, කියන ලද අයුරින්, ඔවුන් ගෙන ගියේය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ කීවේ ය.

මෙසේ කියන ලද වැද්දා, රන්වන් සිව් ඇති රන්වන් වූ භංසයන් දෙදෙනා අතින් ඔසවාගෙන මැදිරිවල තැබීය.

ප්‍රභාස්වර වර්ණවත් වූ ධුතරාජ්වට සහ සුමුඛ යන භංසයන් දෙදෙනා කුඩුවල දමා ගෙන වැද්දා ගෙන ගියේය.

එහි අජ්ඣධවොදහි සීමාවේ තැබීය. හසසර වණනිනෙති යනු, ප්‍රභාසම්පන්න වර්ණයෙන් යුක්ත.

මෙසේ ඔවුහු වැද්දා රැගෙන එනකල්හි ධනරාජ්වට භංසයා, පාක භංසරජුගේ දුව, තමන්ගේ බිරිඳ බව සිහිකොට, සුමුඛ අමතා කෙලෙස් වශයෙන් වැලපුනේය.

ඒ බව මෙනෙහි කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

මෙසේ ගෙන යනු ලබන්නා වූ ධුතරාජ්ඨ නම් භංසයා සුමුඛ භංසයා අමතා මෙසේ කීය. පින්වත් සුමුඛය, රන්වන් වූ මනා සිවිය ඇති භාර්යාව අපගේ මරණය අසා තමාම දිව් නසා ගනු ඇතැයි සිතෙන බියක් මට ඇති වේ.

සුමුඛය! පාක භංසයන්ගේ දියණිය වන රන්වන් මනා සිවිය ඇති 'සුහේමා' (මුහුදෙහි වැටී ස්වාමියා මළ කල්හි) වෙරළෙහි සිට හඬන කොස්වාළිහිණි ධේනුව මෙන් මා ගැන බියපත්ව හඬන්නී යයි සිතමි.

එහි භායාමි යනු මරණයට බිය වෙමි. සාමායා යනු ස්වර්ණ වර්ණයෙන් යුතු. ලකඛණුරුයා යනු අලංකාර සම්පන්න කලවාවලින් පිරි. වධමඤ්ඤායා යනු වධහිංසා දැන මරාවි යන හැඟීමෙන් සිට. විධිසසභී යනු කිම, මට ප්‍රිය ස්වාමියා මළ කල්හි, ජීවත්වුවද මැරෙන්නේය. පාකහංසා යනු පාකහංස රජුගේ දියණියයි. සුභෙමා යනු මෙසේ නම් කිරීමය. හෙමසුතතවා යනු රත්වත් සමාන සුන්දර සමකින් යුතු. රුවණ්භි යනු යම්සේ, ලවණ සහිත මුහුදට බැස ස්වාමියා මියගිය කල්හි, කොඳු පකෂීහු දිළිඳුව හඬයි. මෙසේ ඒකාන්තයෙන් හඬන්නේය.

ඒ අසා සුමුඛ මේ හංසයා අන්‍යයන්ට අවවාද දීමට සුදුසු ය. මාගම නිසා, කෙලෙස් වැඩිමෙන් විලාප දෙයි. ජලය සිඳිගිය කාලයක් මෙන්, ගොස් ගොයම් කන කාලයක් මෙන් නන් දොඩන්නේ ය. ඉදිත් මම තමන් ගේ බලයෙන් මාගමට දොස් පවරා මොහු අස්වසන්නෙමි. සන්සිඳවන්නෙමි යයි සිතා කීවේය.

හංස ලෝකයේ ගෞරවයට පාත්‍ර වූ, ගණ නායක වූ අප්‍රමේය ගුණ ඇති ඔබ එක ම හංස ධේනුවක සඳහා ශෝක කරන්නේ ය. වැළපෙන්නේ ය. එය ඔබ වැන්නෙකුට නො ගැළපෙන්නකි.

මහරජ, සුවද දුගඳ දෙකම නො තෝරා උරා ගන්නා වූ වාතය මෙන් ද, ගසක් යට හිඳ පැසුණු නො පැසුණු සියලු ගෙඩි අතට අසුවන සියල්ලක් ම ගන්නා බාලයකු මෙන් ද, රස තෘෂ්ණාවෙන් ආහාර ගන්නා අන්ධයකු මෙන් ද,

කළ යුත්ත නො කළයුත්ත නො දන්නෙහි ද? අපි දැන් මරණ අවස්ථාවට පැමිණ සිටිමු. මෙහි දී කාරණ කාරණ නොදන්නහු ද? විනිශ්චයන් නො දන්නහු ද? ඔබ අන්ධ බාලයකු සේ මට පෙනේ.

යමෙක් ස්ත්‍රීහු උතුම් යයි යමෙක් හඟින්නේ නම් හෙතෙම අඩක් උමතු වූවෙකු මෙන් කථා කරන්නේ ය. මේ ස්ත්‍රීහු බොහෝ දෙනකුට සාධාරණ වූ සුරාසැලක් මෙනි.

තව ද ස්ත්‍රීහු මායාවක් වැන්න. (පුරුෂයන් රවටන හෙයින්) මිරිඟුවක් වැන්න. (අතට අසු නොවන හෙයින්) කාශ ස්වාස ආදී රෝග පීඩාවන්ට හේතුවකි. කෘරය, ක්‍රෝධ බහුල බැවින්, අන්ධු බන්ධනාදියට හේතු ය. එබඳු ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි යමෙක් විශ්වාස කෙරේ නම් ඔහු අධමයෙකි. (සුමුඛ කිය.)

එහි මහනෙතා යනු මහත් බැවින් සමාන ලෝකසස යනු භංසයන්ගේ ලෝකයයි. අප්පමෙය්‍ය යනු ගුණයෙන් සමකිරීමට නොහැකිවන්නා වූ. මහාගණී යනු මහත්වූ ගණනින් යුක්ත වූ සමූහයට නායක වූ. ඒකඝටී යනු මෙබඳු ආකාර වූ භවයක, එක් ස්ත්‍රියක අනුව ශෝක කරන්නේ ය. ඉදං මේ අනුව ශෝක කිරීම. නපඤ්ඤවනෝමිව ඔබ එහෙයින් මම අද බාලයෙකැයි සිතමි යන අදහසින් මෙය කීවේ ය. ආදේහී යනු ගනියි. ජෙකපාපකං යනු සුන්දර-අසුන්දර ආමක පකකං යනු අමු ද පැසුණු ද. ලෝලො යනු රසලෝලත්වයයි. මෙය ද කියන ලද්දේ වෙයි. මහරජ, යම් සේ සුළඟ නෙළුම් විල් ආදිය ද පහර දී සුවද ද කසළ ගොඩවලට පහර දී දුර්ගන්ධය ද යන දෙකම සුන්දර අසුන්දර වශයෙන් හමා යයි. යම් සේ බාල කුමාරයෙක් අඹ, දඹ ආදී ඵලභරිත ගසක් යට සිට අතින් පහර දී අමු ඵල මේවාය, ඉදිණු ඵල මේවායයි, නො තෝරා අතට අසු වූ දෙයක්ම රස තෘෂ්ණාවෙන් අන්ධ වී අනුභව කරයිද? යම් සේ රසලෝල අන්ධයකු බත් අනුභව කරන කල්හි, යම්කිසි සම වූ ද විෂම වූ ද ආහාර නො තෝරා රස තෘෂ්ණාවෙන් කයි ද? එසේ ස්ත්‍රීහු නම් කෙලෙස් වශයෙන් පොහොසත් ද, දුප්පත් ද, කුලීන ද, කුලහීන ද, මනාරු ඇත් ද, පිරුපී ද, යනුවෙන් නො තෝරා ගනිත්. හජනය කරත්. වාතය හා සමාන වූ පාප ධර්මාශ්‍රිත ස්ත්‍රීන්ට කුමන කරුණක් නිසා වැලපෙන්නෙහි ද, මහරජ, යනුයි. අජෝසු යනු කාරණා අකාරණා වශයෙනි. මඤ්ඤා යනු අද බාලයා ය. පටිහාසිමං යනු මට උපස්ථාන කෙළේය. කාල පරියායං යනු මෙබඳු ආකාර මරණ කාලය පැමිණියේ ද, මේ කාලයේ මෙය කළ යුතුය. මෙය නො කළ යුතුය යන මෙය නො දන්නේ යයි දේවයන් වහන්ස. අඩ්ඪුමමනො යනු අඩක් පමණ සිතා. උදීරෙසී යනු යම්සේ සුරාපානය කොට, පමණ නොදන්නේ මිනිසා යමක් කමක් දොඩයි ද, මෙසේ දෙඩුවේ ය යන අර්ථයයි. සෙය්‍යා යනු උතුම් උත්තම. මායාවෙසා යන ආදියෙහි දේව ස්ත්‍රීහු නම් වෙත්. මැලා වංචා කිරීමෙන් වශයෙන් රැවටීමෙන් මුළාවට පත්වීම. මරීචි ශෝකාදියෙන් යුක්ත බැවින්. සොකො රොගොච්චපඤ්ඤො යනු රෝග ආදී නොයෙක් ආකාර උපද්‍රව ක්‍රෝධ ආදී තදබවින් යුක්ත. බරා ඒවා නිසා අඳුන් බන්ධනාදියේ බැඳුනා වූ. බන්ධනා වෙතා ස්ත්‍රීහු නම් ශරීර ගුහාවෙහි වාසය කරන කාමහේතු කාම නිදාන කාමාධිකරණ කාමයම හේතුකොටගෙන, රජවරු සොරුන් අල්ලාගෙන ආදී අර්ථ දැක්විය යුතුය.

ඉක්බිති ධතරාජට මාගම කෙරෙහි බැඳුණු සිත් ඇත්තේ මව ගේ

ගුණ නොදනිති. පණ්ඩිතයෝම එය දනිත්. එයට ගර්භා නොකළ යුතුයයි ප්‍රකාශ කරමින් මෙය කීවේ ය.

ස්ත්‍රීන් වසයෙන් හඳුන්වන යම් වස්තුවක් වෘද්ධයන් විසින් දන්නා ලද ද? ඒ ස්ත්‍රීන්ට නින්දා කිරීමට කවුරුත් සමත් වේද? ස්ත්‍රීහු නම් ලෝකයේ පළමු කොට උපන්නාහු ය.

ඒ ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි කාය වච් ක්‍රීඩාවෝ පිහිටියහ. පස්කම් ගුණයෙහි ආලය පිහිටියේ ය. යම් සත්ත්ව කෙනෙක් උපදිත් නම් එහි බිජයෝ ඔවුන් කෙරෙහි වැඩෙති. ක්‍ෂේත්‍රය ඔවුහු ම ය. දිවි හැරීමෙන් වුවත් ඔවුන් කෙරෙහි කළකිරෙන්නේ කවර පුරුෂයෙක් ද?

සුඛමය! නුඹ ද ස්ත්‍රීන්ගේ කටයුතුවල යෙදෙන්නාහ. ඒ නුඹට අද මරණ බිය ඇති වූ කල්හි ඒ බිය නිසා ස්ත්‍රීන්ගේ අගුණ දැකීමේ නුවණ පහළ විය.

ජීවිතය පිළිබඳ සැකයට පත් සියළු දෙනාම ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි පිළිබඳ සිතැතිව ඒ බිය ඉවසත්. නුවණැත්තෝ දුකසේ යෙදිය යුතු වැඩවල යෙදෙත්.

මේ සඳහා රජවරු දක්ෂ ඇමතිවරුන් පත් කරති. යම්හෙයකින් දක්‍ෂයෝ ස්වාමියාට පැමිණි ආපදාවන් වළක්වයි ද, ආත්මාරක්‍ෂාවන් එයින් සිදු කෙරේ.

අද රජුගේ අරක්කැමියෝ මුළුතැන්ගෙයිහි දී අප නො කපත්වා. යම් සේ උණ එලය උණ ගහ නසන්නේ ද අපගේ පියාපත්වල වර්ණය ද එසේය. අපගේ විනාශයට එය හේතු වේ.

වැදි පුත්‍රයා විසින් අප මුදන ලද්දේ ද අපි පියඹා යන්නට අකමැති වූවෙමු. අප විසින් ම බන්ධනයට එළඹෙන ලදිමු. එය දැන් ජීවිතය පිළිබඳ සැකයට හේතු වේ. ස්ත්‍රීන්ට නින්දා කිරීම පසෙක තබා අප මිඳෙන කරුණක් ගැන සිතනු මැනව.

එහි යං යනු යම් මාගමක් සම්බන්ධ වස්තුවක් ප්‍රඥාවෙන් වෘද්ධ වූවකු විසින් අනුදන්නා ලද්දේ, ඔහුටම ප්‍රකට වේ. බාලයන්ට ප්‍රකට

නොවේ. මහාභූතා යනු මහත් ගුණ ඇති, මහත් ආනිශංස ඇති උද්දමයෝ සහ
යනු පළමුව කැපවූ කාලයෙහි ස්ත්‍රීලිංගය පළමුව පහළ වූ බැවින්. පළමුව
උපන්නේ යන අර්ථයයි. ත්‍යාග්‍ය යන සුමුඛ ඒ ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි ක්‍රීඩා
විනෝදයක් සමගම කාම ගුණ රතිය ද පිහිටියේ ය. බිජාති යනු බුදු
පසේබුදු ආර්යශ්‍රාවක, වක්‍රවර්ති ආදී බිජයන් ඇලා අතරෙහි වැටෙත්.
යදිදං යනු යම්බඳු ඒ සියළුම සත්ත්වයෝ. පජායරෙ යනු ඒ සියල්ලෝම
ඒ කුසෙහි වැටෙත් යන අර්ථය බබළවයි. නිබබ්ඳෙ යනු කළකිරෙන්නේ ය.
පාණමාසජ්ජ පාණති යනු මෙතෙක් ගුණ ඇති ස්ත්‍රීන් ලැබ කවර නුවණැති
කෙනෙක් ඔවුන් කෙරෙහි කළකිරෙන්නේ ද යන අර්ථයයි. නාඤ්ඤා
යනු සුමුඛ, අන්තිසිවක නැත. අප විසින් විනුකුට පර්වතයේ භංස සමුහයා
මැද සිටින්නේ ම ඔහු නොදැක සුමුඛ ඔබ කොන්දැයි කී කල්හි මේ
මාගම ගෙන, කකුළු ගුහාවේ උතුම් රතිය අනුභව කරන්නේ යයි
කියත්. එසේ ඔබ ම වේ. ටීනං අප්පෙසු යුඤ්ජසි සුදුසු පරිදි වෙහි, අනෙක්
අර්ථයක් නැත. තසසතාපජා යනු ඒ ඔබට අද මරණ බිය උපන් කල්හි,
මේ බයෙන්, මරණ බිය ම යයි සිතමි. මේ මාගම ගේ දොස් දැකීමෙන්
බුද්ධිය උපන් කල්හි, හට ගන්නේ යන අදහසින් මෙය කීවේ ය. සබ්බොති
යනු යම්කිසිවකු. සංසයං පනෙනා යනු ජීවිත සැකයට පැමිණ. හිරු යනු
බියට පත්ව බිය ඉවසයි. මහත්තානො යනු යම් බඳු පණ්ඩිතයෝ වෙත්ද?
මහත්වූ තැනක සිටියේ, මහත්වූ ඔවුන් දොවනු ලැබේ යන අර්ථයෙහි
යෙදෙත්. ගැටෙත්. උත්සාහ කරත්. එහෙයින් බිය නොවව. ටෙට්ඨයවත්
වෙවයි, ඔහු උත්සාහ කරන්නේ මෙසේ කීවේ ය. ආපදං යනු හිමියාට
පැමිණි විපතයි. මේ සුරයා වලක්වාලයි. මේ අර්ථය පිණිස සුර වූ
මන්ත්‍රීවරු කැමැති වෙති. අතනපරියායං යනු තම දියුණුව පිණිස
වැඩකිරීමට සමර්ථ වෙයි යන අදහසයි. විකනතිංසු යන කපා දැමූහ.
මෙය කියන ලද්දේ වෙයි. සුමුඛ තුඹ මා විසින් ඉසුරෙහි පිහිටුවා තබන
ලද්දේ, එබැවින් අද යම්සේ රජුගේ අරක්කැමියා අපව මස් පිණිස
නොකපත්. එසේ කරන්නේ නම් උත්සාහ කරන්නා. තංවධි යනු ඉදින් මේ
වර්ණය, යම්සේ උණ ගසේ පාට ගත් ගෙඩිය නිසා ම උණගස නසයි.
එසේ ඔබත් නොනසාවා! මාත් නොනසාවා! යන අදහසින් මෙය කීවේය.
මුත්තොපි යනු වැද්දා මල පුටුවෙන් අප ගලවා කැමති සේ විනුකුට
පර්වතයට යවයි අප දෙදෙන මුදා හැරියේ නමුත්, අපි එයට කැමති
නො වූවෙමු. සයං රජු දකිනු කැමැත්තේ ම අපිම නැවත බන්ධනයට
පැමිණියෙමු. ඒ නිසා අපට මේ මරණ බිය ඔබ නිසාම ආවේය. සොපජජා
ඒ නිසාම අද ජීවත්වීම පිළිබඳ සැකයට පැමිණියෙමු. අපට ගණනාති මු

මුඛං යනු දැන් යම් ආකාරයකින් මේ මරණ භයින් මිදීමට ගැලවීමට යම්කිසි උත්සාහයක් වේ නම් එය ගනුව. වාතොව ගක්ඛ මාදෙති එසේ නො කොට ස්ත්රීන්ගේ අගුණ කීමෙන් ගැරහීම පිණිස ක්‍රියා නො කරව!

මෙසේ බෝසත්හු මාගම වර්ණනා කොට සුමුඛ දොඩමළු නොවන්නකු කොට, ඔහුගේ නොසතුටු සිත් ඇති බව දැන දැන් ඔහුගේ තිස් ගන්නා කැමතිව මේ ගාථාව කීහ.

යහළු සුමුඛය, ඒ නුඹ පළමු කී දැහැමින් යුත් උත්සාහය යොදව. නොප ගේ ඒ පිරිසිදු උත්සාහයෙන් මාගේ ජීවිතය සෙවීම කරව.

එහි සො යනු එහි සො යනු යහළු සුමුඛය, ඒ ඔබ, තං යොගං යනු පෙර කිසියම් අහං යොගං පසුඤ්ඡසසං යුතතං ධම්මපසංහිතං ඔබගේ ඒ පිරිසිදු උත්සාහය දැන් නැවත යොදවනු. තව පරියාපදානෙන ඔබ ගේ ඒ උත්සාහයෙන් ප්‍රයෝගයෙන් පිරිසිදු ක්‍රමයෙන් පරියොදානෙනානි යනු ද පාඨයි. ආරක්ෂාව ගෙන ඒ යන අර්ථයි. ඔබ විසින් කරන ලද ඔබ සතු වූ, ආරක්ෂිත ක්‍රමයෙන් මාගේ ජීවිතය ආරක්ෂා කරව, සොයව, රැකගනුව යන අදහසයි.

ඉක්බිති ඔහුට සුමුඛ, අතිශයින් මරණ බියට පත්වූයේ, මෙතෙම මගේ බලය නොදැනිය යයි රජු දැක සුළුවෙන් කථාකොට දැනගන්නෙමිසි, අස්වසන්නෙමි, ඒතාක් ඔහු ගැන සිතා ගාථාවක් කීවේ ය.

ශ්‍රේෂ්ඨය, බියට පත් නොවන්න. එබඳු වූ බියක් නොමැත.
මම ධර්මය ඇසුරුකොට ඇති යෝගයෙහි යෙදෙන්නෙමි
මගේ කටයුතු අවසානයේ වහාම දුකින් මුදාහරිමි
එහි පාසා යනු දුක්ඛ නැමැති පාසයයි.

මෙසේ පක්ෂි භාෂාවෙන් කථා කරන්නවුන්ට වැදිපුත්‍රයා කිසිවක් නො කීවේය. හුදෙක් ඔවුහු කඳ රැගෙන බරණැසට පිවිසියේ ය. ආශ්වර්ථය අද්භූත වශයෙන් හටගත් ඇදිලි බැඳි මහජනයා විසින් පිළිගනු ලබන්නේ. හෙතෙම රජ දොරටුව වෙත අවුත් තමන්ගේ පැමිණීම රජුට දැන්වී ය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

ඒ වැද්දා, භංසයා හා කඳ ද රැගෙන රජ දොරටුව වෙත එළඹුණේ ය
ධතරටිය පැමිණියේ යයි රජුට දැනුම් දෙව්!

එහි පටිවෙදෙට්මං යනු බේමක පැමිණියේ යයි මෙසේ රජුට මා
කියවු. ධතරටියායං යනු මේ ධතරටිය පැමිණියේ යයි දැනුම් දෙමු.

දොරටුපාලයා ගොස් දැනුම් දුන්නේ ය. රජු හටගත් සොම්නස්
ඇත්තේ වහාම පැමිණේවායි කියා, ඇමති ගණයා පිරිවරණ ලද්දේ
ඔසවන ලද සුදුකුඩ ඇතිව රජ පර්යංකයේ හුන්නේ, බේමක භංස රාජයා
රැගෙන, උඩුමහලට නැග දැක රන්වන් භංසයන් බලා, මගේ මනදොළ
සම්පූර්ණ වූයේ යයි, ඔහුට කළයුතු වතාවත් කරන ලෙස ඇමතියන්ට
අණ කෙළේය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘෂන් වහන්සේ වදාළ සේක.

තමන් ගේ පිනට අවකාශ ඇති, ශ්‍රේෂ්ඨ සම්මත ඒ භංසයන්
දෙදෙනා දැක අතිශය හික්මීමෙන් යුතු රජතුමා ඇමතියන්ට මෙසේ
කීවේ ය.

වැද්දාට වස්තු ආහාර පාන භෝජන දෙව්
ඔහුට රන් බඩු කැමැතිවන්නේ ඒ කැමැති දෙයක් දෙව්.

එහි පුඤ්ඤසංකාසෙ යනු තමන්ගේ පින හා සමාන. ලකබඤ්ඤ
සම්මතෙ යනු ශ්‍රේෂ්ඨ සම්මත යයි දැන ගන්නේ. බලු යනු නිපාත
පදයකි. ඔහුට, තෙ බලු දිසවා යනු මුල් පදය හා සම්බන්ධ. දෙටා යනු
ආදි රජුට ප්‍රසන්න ආකාරයක් කරමින් කීවේ ය. එහි කාමංකරො
හිරඤ්ඤසස යනු ඔහුට රත්රන්වලින් කළයුතු කැමැති දෙයක් ඇද්ද?
යාවනෙතා යනු යම් පමණ හෙතෙම කැමැතීවේ ද? එපමණ රත්රන්
ඔහුට දෙව් යන අර්ථයයි.

මෙසේ පැහැදුණු ආකාර දක්වා ප්‍රීති සොම්නසින් ඔසවන ලද්දේ,
යවු! හේ අලංකාර ලෙස රැගෙන එව් යයි කීවේ ය. ඉක්බිති හේ, ඇමතියන්
රාජමන්දිරයෙන් බස්සවා, කපන ලද කෙස් රැවුල් ඇත්තේ ස්නානය
කරවා ආලේප කරන ලද සියලු අලංකාරවලින් සරසවා, රජුට පෙන්වීය.

ඉක්බිති ඔහුට රජු වර්ෂයක් පාසා, දසදහස් ස්ථානයක්හි ද, දොළොස් ගමෙහි, උසස් පැවැතුම් ඇති, රථය ද, අලංකාර වූ මහා ගෘහයක් ද, මහත් වූ සම්පත් ද දුන්නේ ය. හෙතෙම මහත් සම්පත් ලැබ, තමන් ගේ ක්‍රියාව ප්‍රකාශ කිරීමට, රජු ද අපි ඒ හංසයා පමණක් ද නොව, අනු දහසක් හංසයන් ද රැගෙන එන ලද්දේ, රජු, ධනරත්න නම් මේ සේනාපතියා, සුමුඛ නැමැයි කීවේ ය. ඉක්බිති ඔහුට රජු කෙසේ ඒ සියල්ල පිළි ගත්තේදැයි විචාළේය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

කසී රට රජු පැහැදුණු මේ වැද්දා දැක
මිත්‍ර බේමකය, ඉදින් අපගේ පොකුණ හංසයන්ගෙන් පිරි පවති නම්,

මනා දැකුම් ඇති හංසයන් මැද සිටියා වූ ද,
හංසයන් විසින් පිරිවරන ලද්දා වූ ද, මේ හංස රාජයා වෙතට
මල පුඩුව ගත් අත් ඇතිව ගියේ ද.
නුඹ හංස රාජයා කෙසේ අල්ලා ගත්තේ ද?

හෙතෙම ඔහුට කියන්නේ මෙසේ කීවේය.

මොහු ගොදු ගන්නා තැන් සොයා යන්නා වූ මට
දවස් හතක් ගතවිය. මම මොහුගේ පියවර සොයමින් වැට අයින්
කුඩුවක සැඟ වී ගත්තෙමි.

මොහු ගොදුරු සොයා යන පියවර මම දිටිමි. එහි උගුල නැබිමි.
මෙසේ මේ පක්ෂියා අල්ලා ගත්තෙමි.

එහි අදදානී යනු ආහාරයෝය. ගොදුරු ගන්නා තැන් යන අර්ථයයි. මෙය ම පෙළපාඨය වේ. උපාසනෝ යනු සම්පයට එළඹෙන්න හුගේ පදං යනු ගොදුරු බිම ඉක්මවන ලද පියවර ඇත්තේ. ඝට්ඨකෝ යනු වැටිය කෙළවර හුන්නේ. අභසසා යනු අනතුරුව සයවෙති දිනයේ මොහුට ආහාර පිණිස හැසිරෙන්නා වූ මොහු ගේ පා සටහන් දුටුවෙමි. එවෙනා යනු මෙසේ ඒවා. දිෂං අගහිං සියළු ගන්නා ලද උපායන් කීවේ ය.

ඒ අසා රජු මෙතෙම දොරටුවේ සිට දැනුම් දෙන්නේ නමුත්, ධනරාත්නගේ ම නම දැනුම් දුන්නේ ය. දැනුත් මේ එයම ගත්තේය යයි කියයි. ඒ කාරණයට හේතුව කුමක්දැයි සිතා ගාථාව කීවේය.

වැද්දාණෙනි, මෙහි පක්ෂිහු දෙදෙනෙක් සිටිති.
 ඔබ එකෙක් ගැනම කියයි. නොපගේ සිත වෙනස් වීද,
 අනෙකා වෙත කෙනකුට දෙන්නට කැමැත්තේ ද?

එහි විපර්යන්තං යනු විපර්යාසයට පැමිණි ආදුකීනනුජ් ගිංසසී
 යනු නැතහොත් කිම සිතන්නේද අනෙකා ගෙන අනෙකෙකුට දෙනු
 කැමැත්තේව සිට සිතුවේදැයි විචාරයි.

ඉක්බිති වැද්දා, දේවයන් වහන්ස, මගේ සිතෙහි විපර්යාසයක්
 නොමැත. වෙත කෙනෙකුට දෙන බවක අදහසක් ද නැත. මා විසින්
 බඳිනා ලද මලපුඩුව එකකුට ම බඳනා ලදැයි සිහිපත් කරමින් මෙසේ
 කීවේය.

යම් පක්ෂියකුගේ රන්වන් රේඛා බබළමින් ගෙළ වටා ගොස්
 උදරයට හැපී සිටිද්ද, ඒ පක්ෂියාම මගේ බන්ධනයට පැමිණියේ ය.

ඉක්බිති මේ ප්‍රභා සම්පන්න පක්ෂියා නොබඳිනා
 ලද්දේ, බඳිනා ලද ස්වාමියා සනසමින් මා සමග මිනිස් තෙපුලෙන්
 කථා කරමින් සිටියේ ය.

එහි ලොහිතකා යනු රතුපාට වර්ණැති. තාළා යනු රැස්. උරංසංභවව
 යනු උරහිස නිසා මෙය කියන ලද්දේ වෙයි. මහරජ, යමෙකුට මේ
 රතුපාට ස්වර්ණවර්ණ වූ මනාසේ පිහිටි රක්තවර්ණ රේඛා තුනක් ශ්‍රීවය
 වටකොට උරහිස දක්වා තිබේ. හෙතෙම හුදෙකලාව මගේ පාසයට
 බඳනා ලද්දේ පැමිණියේය යනුයි. හසසරො යනු පිරිසිදු, ප්‍රභාසම්පන්න.
 ආතුරං යනු දුකට පත් ගිලන් වූ. අටයාසී යනු ධනරාෂ්ට්‍ර බඳිනා ලද බව
 දැන නැවතී මෙහිම අස්වසා මා පැමිණෙන කාලයේ පෙර ගමන් කොට
 අහසේ දී මා සමග පිළිසඳර කථාකොට මිනිස් භාෂාවෙන් ධනරාෂ්ට්‍රගේ
 ගුණ ප්‍රකාශ කරමින් සිටියේය. මගේ හදවත මෘදු කොට නැවත ඔහුගේ
 ඉදිරියේ සිටියේය. දේවයන් වහන්ස, ඉක්බිති මම සුමුඛගේ සුභාෂිත
 වචන අසා, පැහැදුණු සිත් ඇත්තේ, ධනරාෂ්ට්‍රව පිටත් කෙළේය. මෙසේ
 ධනරාෂ්ට්‍ර මලපුඩුවෙන් මිදුණේ, මේ භංසයන් රැගෙන මගේ මෙහි
 පැමිණීම ද, සුමුඛ විසින් ම කරන ලදී.

මෙසේ ඔහු සුමුඛගේ ගුණ කියන ලදී. ඒ අසා රජු සුමුඛගේ දැහැමි කථාව අසනු කැමැත්තේ විය. වැදි පුත්‍රයාට සත්කාර කරන්නේ ම සුර්යයා අවරට ගියේ ය. පහන් දැල්වුවෝ බොහෝ ඤත්‍රියෝ රැස්වුවෝ බෙමා දේවිය, ත්‍රිවිධ නාවිකාවෝ පිරිවරණ ලද්දී රජුගේ දකුණු පැත්තේ හුන්නාය. එකෙණෙහි රජු සුමුඛට කථාකරනු කැමැත්තේ ගාථාව කීවේය.

සුමුඛය, එසේ ඇතිකල්හි ඔබ දැන් නො දොඩා සිටින්නේ ඇයි? මගේ මේ පිරිස දැක බියෙන් කථා නො කරන්නේ ද?

එහි සංභවමා යනු මිහිරිකථා ඇති නුඹ කුමක් නිසා දැන් මුව වසාගෙන සිටින්නෙහිද? ආඥ යනු කිසිවෙකු. භයානීතො යනු පිරිස රජුට බියෙන් බියට පත්වී.

ඒ අසා සුමුඛ අහිත බව දක්වමින් කීවේ ය.

කසී රට අධිපතිය, මම ඔබ ගේ පිරිස මැද බිය නො වෙමි. කථා නො කරන්නේ ද නො වෙමි. සුදුසු අවස්ථාවේ කථා කරමි.

එහි තාදීසෙ යනු තව ද, එබඳු ආකාර අර්ථයක් උපන් කල්හි කථා කරන්නෙමි කියන්නෙමි. සුදුසු අවස්ථාවක් බලමින් හුන්නේ වෙමි යන අර්ථයි.

ඒ අසා රජු ඔහුගේ කථාව වඩනු කැමැත්තේ කවටකම් කරමින් කීවේ ය.

ඔබට රැකවරණ කරන පිරිසක් නො දකිමි. රථ ද පාබල සෙනගක් ද නො දකිමි. ඊපහර වලකන සමක් හෝ යුද සැට්ටියක් නො දකිමි. ධනුර්ධරයන් ද නො දකිමි.

අමුරන් රත්රන් නොමැත. මනාසේ ස්ථාපිත නගරයක් ද නැත දියඅගල් වටකොට පවුරු, දැඩි අට්ටාල කොටු ද නොමැත සුමුඛය, යම්තැනකට පිවිසියේ ද, බියවිය යුත්තෙහි බිය නොවේද, එබඳු තැනක් නො දකිමි. රජු කිය.

එහි අභිසරං යනු රැකීම පිණිස පිරිවරා සිටි ආයුධ ගත් අත් ඇති පිරිස ඔවුන් නො දකිමි. නාසසා යනු මෙහි අස්ස යනු නිපාත මාත්‍රයකි.

වමමං යනු ඊතල සවිකළ සන්තාහයයි. කීටං යනු සැළිය සැළි පාලකයා කියනු ලැබේ. සැළි පාලකයා අත් ඇතිව ඔවුහු සමීපයේ නැතැයි අර්ථ දක්වයි. වමමිනෙ යනු සන්තාහ සන්තද්ධ. නගිරඤ්ඤං යනු යමක් නිසා බිය නොවන්නෙහිද? හේ අමුරන් ද ඔවුහු නොබලමි.

මෙසේ රජු විසින් කිම ඔබට බිය නොවන කරුණක් යයි කී කල්හි ඔහුට මෙසේ කීවේය.

මට රැකවරණ සපයන පිරිසෙන් වැඩක් නැත.
නුවරින් හෝ ධනයෙන් ද වැඩක් නැත.
අහසින් යන අපි අමාර්ගයෙන් මාර්ගය තනාගෙන යමු.

අප නුවණැත්තෝ ය. දක්ෂයෝ ය. කරුණු සිතන්නෝ යයි ඔබ විසින් අසන ලද්දේ නම් ඔබ සත්‍යයෙහි පිහිටි කෙනෙක් වන්නෙහි නම් අර්ථ සහිත වචනයක් කියන්නෙමි.

සත්‍ය විරහිත වූ, අනාර්ය වූ, රෝද ගති ඇති ඔබට කියන ලද සුභාමිතයෙන් වුවත් කවරනම් යහපතක් සලසා ද?

එහි අභිසරෙනා යනු ආරක්ෂක පිරිවරින්. අපෝ යනු මෙයින් මට වැඩක් නැත. කුමක් නිසාද? අපථෙන නුඹලා දිශාවන්හි අමාර්ගයෙන් මාර්ගයක් මවා ගමන් කරමු. අපි ආකාශවාරී වෙමු යනුවෙනි. පණ්ඩිතා ත්‍යමහා යනු පණ්ඩිතයෝ යනු ඔබ විසින් කියන ලද අයුරින් ඒ කාරණයෙන් අපගේ සමීපයෙන් බණ අසනු කැමැත්තේ අපව ගෙන්වා ගත්තේය. සවෙච්චසස යනු ඉදින් ඔබ සත්‍යයෙහි පිහිටියේ, ඔහුට අර්ථවත් කාරණා ඇසුරුකොට වචන භාවිත කරන්නෙමු. අසවච්චසසා යනු සත්‍ය රහිත වූ ඔබට සුභාමිතවචන ඇසීමෙන් කවර ප්‍රයෝජන ය.

ඒ අසා රජතුමා කුමක් නිසා මට මුසාවාදියෙක් අනාර්යයෙක් යයි කියන්නේද? මා විසින් කුමක් කරන ලදදැයි කීවේය. ඉක්බිති ඔහුට සුමුඛ එසේ වීනම් අසවයි කියා කීවේ ය.

මහරජ, ඔබ බමුණන්ගේ වචන අසා මේ බේම නම් විල කැනුවේය. ඔබ විසින් දස දිසාවේ ම අභය දානය ප්‍රකාශ කරන ලදී.

ඔබ ගේ පොකුණට බැස පිරිසිදු වූ, ප්‍රසන්න වූ ජලය ද,
බොහෝ ආහාර ද ලබන්නා වූ පසුබිමට හිංසාවක් නැතැයි
ඔබවිසින් ප්‍රකාශ කරන ලදී.

මෙය අසා ඔබකරවන ලද විලට ආවේමු. ඒ අපි ගේ පාසයෙන්
බැඳුනෙමු.

මුසාවාදය පෙරදැරිකොට, ඉව්ඡා සංඛ්‍යාත ලෝභය කොට
දෙව් මිනිස් ප්‍රතිසන්ධි ඉක්මවා නිරයෙහි උපදින්නේ ය.

එහි තං යනු නුඹයි. බෙමිං යනු එම නම් ඇති පොකුණයි. සුටඨං
යනු කොන් සතරේ සිට සෝභා කරන ලදී. දසධා යනු මේ දශ දිශාවල
සිටියේ ඔබ විසින් අභය දෙන ලදී. ඔගග්ගා යනු බැස ආවාචුන්ගේ
සමීපයේ. පහුතඤ්චාදනං යනු බොහෝ තෙඵම් උපුල් සැල් ආදී ආහාර.
ඉදං සුඛානා යනු ඔවුන් ඔබගේ පොකුණට බැස ආවාචුන්ගේ සමීපයට
මේ අභය ගැන අසා. තවනතිකෙ යනු ඔබගේ සමීපයේ ඔබ විසින් කරන
ලද පොකුණට ආවේමු යන අර්ථයයි. තෙ තෙ යනු ඒ අපි ඔබගේ මල
පුඩුවෙන් බඳනා ලද්දේ. පුරකඛඤ්චා යනු පෙරටුකොට. ඉවඡාලොභං යනු
කැමැත්ත සංඛ්‍යාත පාපී වූ ලෝභකමයි. උභොසන්ධිං යනු දිව්‍ය ලෝකය ද,
මනුෂ්‍ය ලෝකය ද යන දෙකේ පිළිසිඳ ගැනීම මේ පාපී ධර්මයම පෙරටු
කොට හැසිරෙන පුද්ගලයා සුගතිගාමී ප්‍රතිසන්ධිය ඉක්මවා. අසාතං යනු
නිරයේ උපදියි යනුවෙනි.

මෙසේ පිරිස මැදදී ම රජුට ලජ්ජා ඉපද විය. ඉක්බිති ඔහුට
රජතුමා, මම සුමුඛයා, නුඹ මරා මස්කෑමට කැමැත්තෙන් නොගත්තෙමි.
ඔබගේ උගත්කම ගැන අසා, සුභාෂිත බව අසනු කැමැත්තේ, අල්ලා
ගත්තෝයි ප්‍රකාශ කරමින් කීවේ ය.

සුමුඛය, ලෝභකමක් නොසිතුවේමු. ඔබව නොමරමු.
නිපුණ වූ ශ්‍රැතවත් වූ, අර්ථදායක වූ චිත්තනයක් ඔබට ඇතැයි
අසන ලද්දේ වෙමි.

මෙහි අර්ථවත් වචන දොඩමළු වන්නේ නම් යහපති.
එසේ ධර්මය අසනු සදහා මා විසින් කියන ලදුව
වැද්දා තොප අල්ලා ගත්තේ ය.

එහි නාපරජකාමා යනු මියයන්නේ පරාද නොවෙයි නම් අපි නොමැරෙමු. ලොභාවමගහිං යනු මස් කනු කැමැත්තේ සිට ලෝභයක් හෝ නුඹ කෙරෙහි නුපදවීමි. පණ්ඩිතාත්‍යන්දා යනු පණ්ඩිතයෝ යයි අසන ලදී. අත්චිතකතා යන වසාතබන ලද අර්ථයන්ගේ සිතිවිල්ල. අත්චිතියං යනු කරුණු ඇසුරුකොට. තථා යනු එම කාරණයෙන්. චූතෙනා යනු මා විසින් කියන ලද අර්ථය වී. සුමුඛමගහි යනු ආමන්ත්‍රණය කරයි 'ම'කාරය සන්ධිය සඳහා ය. අගහි යනු ධර්මය දේශනා කරවනු පිණිස නුඹ ගත්තේය.

ඒ අසා සුමුඛ සුභාෂිත අසනු කැමැත්තන් විසින් ඔබ අයුක්තියක් කරන ලදී. මහරජ, යයි පවසා කීවේය.

කසිරට අධිපතිය, ජීවිතයේ මරණාසන්නයට පැමිණියෙමි.
බිය නොවෙමි. මරණාසන්නයට පැමිණියත් අර්ථවත්
යමක් ප්‍රකාශ කරමි.

යමෙක් දීපක මුවෙකු උපයෝගී කරගෙන මුවෙකු නසයි ද,
දීපක පක්‍ෂියෙකු නිසා පක්‍ෂියෙකු මරයි ද, නිර්භය යයි ප්‍රසිද්ධ
විලකින්, ධර්ම කවීකයකු යයි අසන ලද කෙනෙකුට හිංසා කරයි ද,
එය අනාර්ය වන්නේ ය.

අනාර්ය ධර්මයෙහි පිහිටියේ යම් සුන්දර වදනක් කියන්නේද?
හෙතෙම මෙලොව පරලොව දෙලොවම ජයගනියි

යමෙක් යසසට පැමිණ මත් නොවන්නේ ද, ජීවිත සංසයට පැමිණිය ද
චිත්ත පීඩාවට පත් නොවන්නේ ද, කටයුතුවල උත්සාහ කරන්නේ ද
තමන්ගේ සිදුරු වසන්නේ ද.

යමෙක් ගුණවෘද්ධ වූයේ, මිනිස්ලොව ඉක්මවා
ජීවිත කෙළවරට පැමිණෙත්ද? මෙසේ කුසල ධර්මයේ හැසිර
ඔවුහු දෙවිලොව පැමිණියාහු වෙති.

කසී රජුනි, මෙය අසා තමන් කෙරෙහි ධර්මය රැකගනුව.
කීර්තිමත් වූ ධුතරාෂ්ට්‍ර නම් භංස රජුව නිදහස් කරන්න.

එහි උපනීතසමිං යනු මරණාසන්නයට එළඹුණු කල්හි කාලපරියායං යනු මරණයේ කෙළවරට පැමිණියේ සමාන වදන් නොකියන්නෙමු. ධර්ම කට්ඨකයකු නොබැඳ මරණ බියෙන් තර්ජනය කොට බණ ඇසීම යුක්ති ධර්මයක් නොවේ. මිගෙන යනු මැනවින් හික්මවන ලද්දේ දීපක මුවකු විසින්. හන්ති යනු නසති. පකබිනා යනු පක්ෂියකු මෙන්. සුතෙන යනු බේම නිර්භය ප්‍රකට වූ බැවින් දිවි මිග පක්ෂීන් හා සමාන පියුම් වීලෙන්. සුතං යනු පණ්ඩිත විසිතුරු කථා ඇති ධර්ම කට්ඨකයා මෙසේ අසන ලදී. කිණේ යනු ධර්මය අසන්නෙමියි මලපුඩු බැඳීමෙන් හෝ යමෙක් මිලදී ගන්නේ ද, හිංසා කරන්නේ ද, බාධා කරන්නේ ද? තතො යනු ඔවුන්ගේ ක්‍රියාවට පෙර, අන්‍ය වූ අනාර්යකර වූ කුමක් ඇත්ද? අරියරුදං යනු මුවින් ආර්ය වචන සුන්දර වචන ප්‍රකාශ කරයි. ධම්මවසසිතො යනු ක්‍රියාවෙන් අනාර්ය ධර්ම ඇසුරුකොට ඇති. උභො යනු දිව්‍යලෝක ද මනුෂ්‍යලෝක ද යන දෙලොවින්ම. ඉධවෙවා යනු මෙලොව උපන්නේ ද, පරලොව උපන්නේ ද, මේබඳු ආකාර වූ සුගති ලෝක දෙකේ ම දුරුකොට, අපායේම උපදියි. පතහසංසයං යනු ජීවිතය සැකය පමණකුදු දුකකට පැමිණ, පීඩාවට පත් නොවන්නේය. සංචරේ විචරානිවා යනු තමන්ගේ සිදුරු වසා, සිදුරු වසන්නේය. වදධා යනු ගුණවෘද්ධ වූ පණ්ඩිතයෝ. අබහ තිකකනතා යනු මේ මිනිස්ලොව ඉක්මවා. පරියායං යනු මරණ කාලය අවසානයට පැමිණ සිට. එවෙනෙ යනු මේ ඒ පිරිස. ඉදං යනු මා විසින් ක්‍රියන ලද, අර්ථ නිශ්‍රිත වචන. ධම්මං යනු කුලසිරිත් ද, සුවරිත ධර්මය ද වේ.

ඒ අසා රජතුමා කීවේය.

මාහැඟි ආසන ද, පාවහන් ද, පා දෝනා දිය ද ගෙන ඒවා,
කීර්තිය ඇති, ධනරටියව කුඩුවෙන් මුදාහරිමි

නුවණැති, පුහුණු වූ, අර්ථදායක, ධීරවන්ත වූ, සැපහෙහි සුවපත් වූ
දුකේදී දුක් වූ, යහපත සිතන්නා වූ ඒ සේනාපතියා ද මුදන්තෙමි.

ස්වාමියාට සුදුසු ආහාර ද, මේ අයුරින්
ලබාදීමට සුදුසු වෙයි. මෙසේ මේ සුමුඛ තෙම හංස රජුගේ
ප්‍රාණ හා සමාන මිත්‍රයෙක් වේද එබැවිනි.

එහි උදකං යනු පාද ධෝවන ඡලයයි. පජ්ජං යනු පාද රැකවරණ පාවහන් වේ. සුබෙ යනු සැප ඇතිකල්හි.

රජු ගේ වචන අසා, ඔවුන්ට ආසන ද ගෙනවුත්, එහි හුන්නවුන්ට සුවදපැන්වලින් පා සෝදවා සියක් වරක් සිඳින ලද තෙල්වලින් සම්බාහනය කළහ.

ශාස්තෘන් වහන්සේ ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් මෙසේ වදාළ සේක

පා අටක් ඇති සිත්කළු, සියළු ලෙස ස්වර්ණ වර්ණ ඇති, කසි වස්ත්‍රවලින් සකස් කරන ලද මෙට්ටයක් ද සහිත වූ පුටුවේ ධනරට්ඨ හිඳගත්තේ ය.

ව්‍යාඝ්‍ර සමීන් කරවන ලද රන්වන්පාටින් බබළන කොවිජ නම් පුටුවේ සුමුඛ තෙමේ ධනරට්ඨට පසුව හිඳගත්තේ ය.

රජු විසින් පඬුරු පිණිස එවන ලද උතුම් භෝජනය කසි රටවැසියන් විසින් රන් බඳුන්වලින් ගෙනවුත් භංසයන්ට පිදුහ.

එහි මට්ඨං යනු මැනවින් ඔපමට්ටම් කරන ලද, කාසික පත්ථිණණං යනු කසිරට වස්ත්‍රවලින් මැනවින් සකස් කරන ලද, කොවජං යනු මැද සකස් කළ ව්‍යාඝ්‍ර සම්වලින් මැනවින් සැකසූ අගමෙහෙසිය මංගල දිනයේ හිඳිනා ලද පුටුව ද, කඤ්චන පතෙහි යනු රන්වන් භාජනවලින්, පුටු යනු මහජනතාවයි. කාසියො යනු කසිරටවාසිහු, අභිභාරෙසුං යනු එළඹවූහ. අගරඤ්ඤො පවාසිනං යනු අටසියයක් රන් භාජනවලින් වටකරන ලද, හංසරජුගේ පඬුරු පුදකිරීම පිණිස කාසිරට රජු විසින් එවන ලද නොයෙක් මාහැඟි රස ආහාර ද වේ.

ඒවා මෙසේ පිරිනැමූ කල්හි, කසිරජු ඔවුන්ට සංග්‍රහ කිරීමට තෙමේ රන් පාත්‍රයක් ගෙන පැමිණියේ ය. අනතුරුව මී විළඳ අනුභව කොට මිහිරි වතුර පානය කළහ. ඉක්බිති බෝසත්තෙම, රජුගේ විශේෂ පුදපුජා ද පැහැදීම ද දැක පිළිසඳර කථා කෙළේය.

ඒ බව ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළහ.

කසී රජු විසින් එවන ලද ඒ උතුම් භෝජන දැක ක්‍රියා ධර්මයන්හි ධර්මයන් විචාළේ ය.

පින්වත, ඔබේ යහපත කෙසේ වේද?
පින්වත ඔබ සුවසේ වෙසේද? කෙසේ වේද?
රටවැසියාට ප්‍රීතියෙන් දැහැමින් අනුශාසනා කරන්නේද?

හංසයාණෙනි, මම යහපත් සේ සිටිමි. නිරෝගි බව ද ඇත.
තව ද මේ රටවැසියන්ට දැහැමින් අනුශාසනා කරන්නේ ය

පින්වත, ඇමතියන් කෙරෙහි කිසියම් දෝෂයක් වේද?
දෝෂයක් විද්‍යමාන නොවේද? ඔවුන්ගෙන් ඔබට අර්ථයක් වේද?
ජීවිතයට හානියක් නැතිද? යුද්ධාදී කාර්යයන්හි දී දිවි නොතකා ක්‍රියා කෙරේද?

තව ද මගේ ඇමතියන් කෙරෙහි කිසිම දෝෂයක්
විද්‍යමාන නොවේ. ඔවුහු මාගේ අර්ථ සිද්ධිය
පිණිස ජීවිතය පුද කරති.

තව ද, ඔබගේ බිරිද මැනවින් ප්‍රියතෙපුල් කියන්නීද,
පුත්‍ර දාරකාදීන්ට සමීප වී ඔබගේ කැමැත්තට
අනුරූපීව වාසය කරන්නීද?

තව ද මට ප්‍රියවචන කථාකරන මා හා සමාන බිරිඳක් ඇත.
පුත්‍රදාරකාදීන්ට සමීප වූ ඇය මගේ කැමැත්තට අනුකූලව සිටින්නී ය.

කිම රටෙහි උපද්‍රව ඇත්ද? කිසියම් බියක් හටගෙන ඇද්ද?
සැහැසිකම් නැතිව ධර්මයෙන් අනුශාසනා ලබන්නේද?
රටවැසියා නො පෙළනු ලැබේ ද?

රට තුළ උපද්‍රවයක් බියක් නැති ගැන්මක් නැත.
සැහැසිකම්වලින් තොරව දැහැමින් පාලනය වන්නේ ය.

කිම සත්පුරුෂ කම් දුරුවේද? අසංවරකම් දුරුවන්නේද?
නැතහොත් ධර්මය ඉවත්වී අධර්මය අනුව පවතින්නේද?
ශීලාදී ගුණයුක්ත තරුණයෝ ඔබ විසින් පුදන ලද්දේ ද?

සත්පුරුෂ කම් දුරු නොවූයේ, අසත්පුරුෂකම් දුරු කරමින්
අධර්මය බැහැරකොට ධර්මානුකූලව පවතියි

ක්ෂත්‍රියාණනි, කිම ඔබේ අනාගතය දිගුකලක් පවතින්නේද?
ආයුෂ මද බව නො සලකන්නේ ද?
මතට ගිපු නොවූයේ පරලොව නොසතුටු වේද?
පරලොව කෙරෙහි බිය නො වන්නේ ද?

අනාගතය ගැන මම දීර්ඝ ලෙස බලමි. ආයුෂ මද බව නුවණින්
සලකමි. දසරාජ ධර්මයන්හි පිහිටියේ පරලොව බිය නොවෙමි.

දානය, ශීලය, පරිත්‍යාගය, සෘජුකම, මැදහත්කම, තපස, අක්‍රෝධය,
අවිහිංසාව, ඉවසීම, අවිරෝධතාවය ද,

මෙසේ මේ මා කෙරෙහි දස කුසල ධර්මයන් අනුව
පිහිටා කටයුතු කරමි. මේ නිසා මට ප්‍රීති සොම්නස්
සහගත බව හටගෙන ඇත්තෙමි

සුමුඛ ද මා ගේ ගුණ සමුදාය නො දැන සිත දුෂ්‍ය වන බව
නො සලකා මට පරොස් බස් කියේ ය.

හෙතෙම කිපුණේ, පියවි සිහියෙන් නොසිට
ඵරුෂ වචන පිට කෙළේය. අප කෙරෙහි යම් වරදක් නැත්තේද,
ඵහෙයින් සුමුඛගේ කීම නුවණැත්තකුගේ කීමක් මෙන් නො වැටහේ.

එහි දීඝවා යනු, ඒ බොහෝ අන්ර්ඝ අගු ආභාරපාන දැක. පෙසිතං
යනු ගෙන්වා ගෙන පිරිනමන ලදී. බතතධම්මානං යනු පළමු ආකාරයෙන්
පිළිසඳර කථාකොට තනො පුවඡ් අනනතරං යනු ඒ කාලයේ.
කච්චිනනුභොතො යනු අනුපිළිවෙළින් විචාළේය. ඒ වනාහි යට කියන
ලද ගඟා හයට අනුකූල පරිද්දෙනි. අනුපපීළං යනු රටවාසීන් උක් මෙන්
නොපෙළෙයි ද යනුවෙන් විචාරයි. අකුතොවි උපද්දවං යනු කිසියම්
උපද්දවයක් හෝ උපද්දව රහිතව සමේන මනුසිසසති යනු කිසියම් වූ ඔබ

විසින් රට දැහැමෙන් සෙමෙන් අනුශාසනා කරයි යනුවෙනි. සනෙනා යනු ශීලාදී ගුණ සම්පන්න සත්පුරුෂයෝ.

නිරං කඛා යනු දුරුකොට. නානාගතං දීසං යනු අනාගතය තමන් ගේ ජීවන පැවැත්ම කෙසේ දීර්ඝවේ ද, යනුවෙන් කල්පනා නොකළේ ය. ආයු සංස්කාරයන්ගේ, අවසන් බව දන්නේදැයි විචාරයි. මදනියෙ යනු මදය මෙන් රූපාදි අරමුණුවල. න සනතසී යනු බියට පත් නො වීය. මෙය කියන ලද්දේ වෙයි. කිම රූපාදි අරමුණුවල පිහිටියේ මත් නොවූයේ අප්‍රමාදී වී. දානාදි කුසල ධර්මයන් කළ බැවින් පරලොච ගැන බියක් නොවේ යනුයි. දසසු යන දසරාජ ධර්මයන්හි දානාදි වශයෙනි. දසවස්තුක චේතනා දානාදිය පඤ්චසීලාදී දසශීල ආදි ප්‍රභේදවල, දියයුතු ධාර්මික වස්තු දානය, පරිත්‍යාගය, ඍජුබව, මෘදුබව, මෑදහත්කම, පෙහෙවස්කර්ම, තපස, මෙමත්‍රී පූර්වාංගම වීම, ක්‍රෝධ රහිත බව, කරුණාව පෙරදැරි වීම, අවිහිංසාව, වාසනාව ඉවසීම, ඤාන්තිය, අවිරෝධිතාවය. අවිනේතකඛා යනු මගේ මේ ගුණ සම්පත්තිය ගැන නොසිතා. භාවදොසං යනු සිතේ දෝෂයයි. අනඤ්ඤායා යනු නොදැන අප කෙරෙහි සිතේ දෝෂයක් නම් නැත. යමෙක් එය දන්නේ නම්, එය නොදැන ඵරුෂ වූ කර්කශ රළු වචන පිට කෙළේය. අයොනිසො යනු උපාය රහිතව. යානසමාසු යනු යම් වැරදි අප කෙරෙහි නොපවතිත් ද, ඒවා ප්‍රකාශ කරයි. න ඉදං යනු එහෙයින් ඔහුගේ මේ වචන. පඤ්ඤාවනාමිව නොවෙයි මිත්‍රය. ඒ හේතුවෙන් ම පණ්ඩිතයකු මෙන් උපස්ථාන නො පිළිගනියි.

ඒ අසා සුමුඛ මහත් ගුණ සම්පන්න වූයේම මා විසින් රජු අප්‍රසාදයට පත් කළේ. හෙනෙම මට කිපුණේ ඔහු ඤාමා කරන්නෙමියි සිතා මෙසේ කීවේය.

රජතුමනි, ධුතරවිඨ හංස රාජයා පාසයෙහි බැඳුණු කල්හි මට විපුල වූ දුකක් ඇතිවිය. ඒ දුක් වේගයෙන් මා විසින් එය පමණ ඉක්මවා කරන ලද ප්‍රකාශයකි.

නුඹ අපට, පුතුන්ට පියකු මෙන් ද, සත්ත්වයන්ට මහපොළොව මෙන්ද, වූයේ අපට උපකාරය. අපගෙන් වූ ඒ දෝෂයන්ට ඤාමා වන සේක්වා!

එහි අභිසාරං යනු පැකිලුණේ, වෙගෙන යනු මම මේ කථාව කරන්නේ වේගයෙන් වහාම කීවෙමි. දුකඛං යනු වෛතසික දුකයි. එය මට මහත් සේ ඇතිවිය. එහෙයින් ක්‍රෝධ වශයෙන් යමක් මා විසින් කියන ලද්දේද, ඒ ගැන මට ඤාමා වන්න. මහරජතුමනි, යනුවෙනි. පුතනානං යනු නුඹ අපට පුතුන්ට පියකු මෙනි. ධරණීරිචා යනු ප්‍රාණීන්ට මහපොළොව මෙන් නුඹ අපට අවශ්‍ය වේය. අධිපතනානං යනු ද්වේෂයෙන් අපරාධයෙන් බැසගත්තා වූ. බමසසු යනු මේ ඔහු ආසනයෙන් බැස පියාපත්වලින් ඇදීලී බැඳකොට කීවේය.

ඉක්බිති ඔහු රජු වැළඳගෙන නැවත රන් පුටුවක හොවා, ඤාමා දේශනය පිළිගත්වමින් කීවේය.

විභංගම වූ පක්‍ෂිය, නුඹ නුඹේ අදහස නො සඟවන්නෙහි ය.
 සිතෙහි සැකය බිඳින්නෙහිය. සෘජු වූයේ අවංක වූයෙහි ය.
 ඒ නිසා නුඹගේ දෝෂය කමා කරමිසි රජු කීවේ ය.

එහි අනුමොදාමා යනු මේ ඔබගේ දොස් ඉටසමු. යං යනු යම් හෙයකින් ඔබ තමන්ගේ සිතෙහි සැඟවුණු බවක් නොපෙන්නුවෙහිය. බිලං යනු සිත් නැමැති කණුව.

මෙසේ කියූ රජු බෝසතුන්ගේ ද ධර්ම කථාවේ ද, සුමුඛගේ සෘජු ගුණයෙහි ද පැහැදී පැහැදුනහු විසින් පැහැදුණු ආකාරය කළ යුතුයයි ඔවුන් දෙදෙනාටම තමන් ගේ රාජ්‍යශ්‍රීය පවරා දෙමින් මෙසේ කීවේය.

කාසි රාජ මන්දිරයේ යම්කිසි රත්න සමූහයක් නිදන්කොට ඇත්තේ ද බොහෝ රිදී ද හටගත් මුතු ද වෛසූර්ය මැණික් ආදිය ද මිණිමුවා බඩු, සක්, මුතු ද, වස්ත්‍ර ද, රත්හඳුන් ද, කසී සඵ ද, අඳුන් මුව සම් ද, දළමුවා භාණ්ඩ ද, තඹ, ලෝහ භාණ්ඩ හා කාල ලෝහමය බඩු ආදී බහුල වූ සම්පත් ද, සිතැඟි පරිදි මේ සියළුම සම්පත් ඔබට දෙමි. තොපට අයත් වේ.
 මේ බරණැස් රාජ්‍යයේ ආම්පතය තොපට පවරා දෙමි.

එහි අඤ්චි යනු තැන්පත් කර ඇති නිධන්තර ඇති, මුතනා යනු සිදුරු කළ සිදුරු නොකළ මුතු. මණයො යනු බොහෝ මාණික්‍ය භාණ්ඩද

වේ. සංඛමුත්තඤ්ච යනු දක්ෂිණාවෘත්ත සක්ඛුවන් ද, නෙල්ලි ගෙඩියක ගැට ඇති මුතු මාණික්‍ය ද වේ. වත්ථකං යනු සියුමැලි කසි සඵ. අජනං යනු අඳුන් මුවසම් ද, ලොභං කාළායසං තඹ ලෝභ ද, කඵලෝභ ද ඉසසරෙං යනු රත්රන් මාලවලින් යුතු සුදු කුඩයක් සමග දොළොස් යොදුනක බාරණසි නගරයේ රාජ්‍යය යයි.

මෙසේ ද කියා, ඒ දෙදෙනාම සුදුකුඩයකින් පුදා රාජ්‍යය පිළිගැන්වීය.

ඉක්බිති බෝසත්හු රජු සමග කථා බස් කරන්නේ මෙසේ කීවේය.

රජතුමනි! ඔබ විසින් අපි පුදන ලද්දෝ වෙමු. සත්කාර කරන ලද්දෝ වෙමු. කුසල් දහම්හි පිහිටා ක්‍රියා කරන්නා වූ අපට ඔබ ගුරුවරයා වුව මැනව.

මහරජ! ආචාර්ය වූ ඔබ විසින් අනුදන්නා ලද අනුමත කරන ලද අපි ඔබ පැදකුණු කොට නෑයන් දකින්නට යමු.

එහි ධම්මෙසු යනු කුසල කර්මපථ ධර්මවල. ආචරියො යනු ඔබ, අප විසින් පිළිගන්නා ලදුව. එහෙයින් අපගේ ගුරුවරයා වන්න. තව ද, දසරාජ ධර්මයන් කියන ලද බැවින් සුමුඛගේ දෝෂ පෙන්වා අතිශයින් ප්‍රතිග්‍රහ කරන ලද බැවින් නුඹ අපගේ ගුරුවරයායි. එහෙයින් දැන් අපට ආචාර ශික්ෂා වශයෙන් ගුරුවරයා වන්නැයි යන අර්ථයයි. පසෙසමරිඤ්ච යනු රජතුමනි, බලමු යනුයි.

ඔහු විසින් ඔවුන්ගේ ගමන අනුදක්නා ලදී. බෝධිසත්ත්වයන්ගේ ධර්ම කියන්නාහුට අරුණ උදාවීය. ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

යම් සේ රාත්‍රිය මුළුල්ලේ ම සිතා සාකච්ඡා කර උතුම් වූ හංසයන්ට නෑයින් දැකීමට යාමට කසිරජ අනුමැතිය පිරිනැමීය.

එහි යථාතථං යනු යම් කිසිවක් තිබේද? ඔවුන් සමග සිතිය යුතු දේවල් ද, කථාබහ කළයුතු දේවල් ද සියල්ල ඔහු සිතා සාකච්ඡා කොට යන අර්ථයයි. අනුඤ්ඤාසී යනු යඵ යයි අනුදැන වදාරණ ලදී.

මෙසේ ඔහු විසින් අනුදක්නා ලද බෝසත්හු රජුට අප්‍රමාදීව දැනුමින් රාජ්‍යය කරන්නැයි පවසා පංච සීලයෙහි පිහිටු විය. රජු ද ඔවුන්ට රත්රන් භාජනවලින් මිපොරි ද, මීපැන් ද, පිළිගන්වා නිමකරන ලද අහර කිස ඇත්තේ සුවද මල් ආදියෙන් පුදා, බෝසතුන් රත්වත් කරඬුවකින් තෙමේ එසවීය. බෙමා දේවිය ද, සුමුඛ එසවීය. ඉක්බිති ඔවුන් සිංහ මැදිරියක රඳවා, හිරු උදාවෙන වේලාවේ යවු. ස්වාමීනි, යයි පිටත් කළහ. ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

අනතුරුව රාත්‍රිය ගෙවියන සඳ සූර්යයා
උදාවන වේලාව විය. කසී රජුගේ භවන
දෙස බලමින් ඒ භංසයෝ අහසට පැන නැංගහ.

එහි විශාහිසුං යනු අහසට පැන නැංගහ.

ඔවුන් අතර බෝසත්තුමා, රත්වත් පෙට්ටියට පැන නැග අහසේ සිට මහරජ, නොසිතව. අප්‍රමාදීව අපට අවවාද දෙන්නැයි රජු අස්වසා සුමුඛ රැගෙන විතුකුට පර්වතයටම ගියේය. අනුදහසක් ඒ භංසයෝ රත්වත් ගුහාවෙන් නික්ම පර්වත තලයේ හුන්නාහු ඔවුන් පැමිණෙනවා දැක පෙරගමන්කොට පිරිවරා ගත්හ. ඔවුහු ඤාති සමූහයා පිරිවරණ ලද්දේ විතුකුට තලයට පිවිසියහ.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

නිරෝගිව එහි පැමිණි, ඒ උතුම් පක්ෂීන් දැක
භංසයෝ කෙකරනාදය මහහඬින්
පවත්වමින් මහා ශබ්ද කළෝය.

මල පුඩුවෙන් මිදුනා වූ ස්වාමියා කරණ කොට ගෙන
සතුටු සිත් ඇති ඒ භංසයෝ ස්වාමී ගෞරවය ඇත්තාහු,
'පක්ෂීහු පිහිට ලද්දෝ යයි' භාත්පස පිරිවරා ගත්හ.

එහි පරමෙ යනු උතුම් යන්නයි. අකරුං යනු මහා ශබ්දයක් පිට කළහ. කෙකෙ යනු තමන්ගේ ස්වභාවයෙන් කෙකෙ යන ශබ්දය කළහ.

හතතුගාරවා පරිකරිංසු යනු ස්වාමියාගේ ප්‍රමුදිත භාවයෙන් ගොස් තමන් විසින් භාත්පස පිරිවරා සිටියහ. ලද්ධපව්වයා යනු ලද පිහිට ඇති.

මෙසේ පිරිවරා ඒ භංසයෝ මහරජ, කෙසේ මිදුණෙහිදැයි විචාලහ. බෝසත්හු සුමුඛ නිසා මිදුණු බව සන්සුන් වූ වැදි පුත්‍රයන් විසින් කරන ලද කර්මය ද කීවේය. ඒ අසා සතුටු වූ භංසගණයා සුමුඛ සේනාපතියා ද රජු ද වැද්දා ද සුවපත්ව නිදුක්ව විරාත් කාලයක් ජීවත්වේවායි කීහ.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරන්නා වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළහ.

මෙසේ කලාණ මිත්‍රයන් ඇත්තවුන්ගේ සියලු අභිවෘද්ධිය සැලසෙන්නේ ය. ධනරට්ඨ භංසයෝ නෑ සමූහයා වෙතට පැමිණියාක් හු මෙනි.

එය වූල්ලභංස ජාතකයේ විස්තර කරන ලද පරිද්දෙනි. ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා ජාතකය නිමකළ සේක. එකල වැද්දා ඡන්ත විය. බේමා දේවිය වනාහි බේමා භික්ෂුණියයි. රජ සාරිපුත්ත තෙරුන් විය. පිරිස බුදුපිරිස වේ. සුමුඛ ආනන්ද ය. ධනරට්ඨ නම් මම ම වෙමි.

මහා භංස ජාතකය නිමි.

21-3

න ගුතතමෙ යන මෙය ශාස්තෘන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරන සේක, එක් දන් දෙනු කැමැති භික්ෂුවක් අරභයා දේශනා කළ සේක. ඔහු වනාහි සැවැත්තුවර එක් කුලපුත්‍රයෙක් ව බුදුරදුන් ගේ දැහැමි කථා අසා පැහැදුණු සිත් ඇත්තේ පැවිදි වී සීලාදියෙහි

පිරිපුන් බව ඇත්තේ ධුතාංග වීර්ය ගුණ සම්පන්න වූයේ, සබ්බමචාරීන් විෂයයෙහි පවත්වන ලද මෙන් සිත් ඇත්තේ, දිනකට තුන්වරක් බුද්ධ ධම්ම සංඝ උපස්ථානයෙහි අප්‍රමාදී වූයේ, ආචාර සම්පන්න වූයේ, දානාධ්‍යායයක් ඇති විය. අර්ථවත් දහම් කථා කරන සුළු වූයේ, තමන් විසින් ලද ප්‍රතිශ්‍රාහකයන් වැඩ සිටිනා කල්හි, සුන් වූ බත් ඇතිව සිට දෙන්නේ ම ය. ඔහු ගේ ඒ දානාශාව දානයේ ඇලුණු සිත් ඇති බව හික්‍ෂු සංඝයා කෙරෙහි ප්‍රකට විය. ඉක්බිති එක් දවසක් ධර්ම සභාවේ කථාවක් උපදවූහ. ඇවැත්නි, අසවල් හික්‍ෂුව දානාධ්‍යාය ඇත්තේ, දානයේ ඇලුණු සිත් ඇත්තේ, තමන් විසින් ලබන ලද අල්ලක් පමණකු දු ලෝභය සිදු සබ්බමචාරීන්ට දෙයි. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේගේ අධ්‍යායයකි. ශාස්තෘන් වහන්සේ ඒ කථාව දිව්‍යශ්‍රෝත ධාතුචෙන් අසා ගදකිළියෙන් නික්ම අවුත් මහණෙනි, කිනම් කථාවකින් යුක්ත වූවෙහි ද? විචාරා, මෙනම් කථාවකින් යයි කී කල්හි මහණෙනි, මේ හික්‍ෂුව පෙර දානයෙහි නොකැමැති වූයේ, මසුරුව තණ අග පිතිබිඳක් පමණකුදු නුදුන්නේ විය. ඉක්බිති ඔහු මම දමනය කොට කළකිරීම ඇතිකොට දානානිශංස වර්ණනා කොට දානයෙහි පිහිටෙව්වේ වෙයි. හෙතෙම අල්ලක් පමණකුදු ජලය ලැබ, නොදී පානය නොකරන්නෙමි යි මා සමීපයේ දී වර දුන්නේය. ඒ ප්‍රතිඵල වශයෙන් දානාධ්‍යාය ඇත්තේ දානයෙහි ඇලුණේ යයි වදාරා අතීතය ගෙනහැර පෑ සේක.

අතීතයේ බරණැස බ්‍රහ්මදත්ත රජු රාජ්‍යය කරවන කල්හි එක් ගෘහපතියෙක් අසුකෙළක් ධනය ඇති මහත් ආදාය සම්පන්න විය. ඉක්බිති ඔහුට රජු සිටු තනතුරේ තැබීය. හෙතෙම රාජපුජිත වූයේ නාගරිකයන් විසින් පුදන ලද්දේ වී එක දවසක් තමන් ගේ සම්පත් බලා මෙසේ සිතුවේ ය. මේ සම්පත් මා විසින් අතීතයේ රැස් නො කරණ ලද්දේ ම කාය දුශ්චරිතාදියෙන් වෙන්වූයේ, ලබන ලද සුවරිත ධර්ම පුරා ලබන ලද්දේ අනාගතයේ දී මා විසින් මට පිහිට පිණිස යමක් කිරීමට වටී යයි, හෙතෙම රජු සමීපයට ගොස්, දේවයන් වහන්ස, මගේ නිවසේ අසුකෙළක් ධනය ඇත. ඒවා ගනීවායි කියා කී කල්හි, ඔබේ ධනයෙන් මට වැඩක් නැත. මට බොහෝ ධනය ඇති එහෙයින් යමක් කැමැත්තෙහි නම් ගනිව් යයි කී කල්හි, දේවයන් වහන්ස කිම, මම ධනය දෙන්නට දෙන්නට ලබමි යි කිවේය. ඉක්බිති රජු කැමැත්තක් කරවයි කී කල්හි නගරයේ සිටි දොරටුවල නගර මැද ද, මන්දිරයේ දොරටුවේ ද දානශාලා හයක් කරවා දිනපතා හයකෝටියක් පරිත්‍යාග කරමින් මහා දානයක් පැවැත් වීය.

ඔහු දිවි ඇති තෙක් දන් දී මේ මගේ දානවංසය නොසිදුවයි, පුතුන්ට අනුශාසනා කොට ජීවිතය කෙළවර ශක්‍රදේවේන්‍ද්‍රයා වී උපන්නේ ය. ඔහුගේ පුතා ද එසේම දන් දී වන්‍ද්‍රයා වී උපන්නේ ය. ඔහුගේ පුතා සුර්යයා වී උපන්නේය. ඔහුගේ පුතා මාතලී වී, ඔහුගේ පුතා පංචසිඛ වී උපන්නේය. ඔහුගේ පුතා අසු කෙළක් සම්පත් ඇති, සයවෙනි මච්ඡරිය කෝසිය සිටු විය.

ඒ මගේ මු මිත්තෝ බාලයෝ වූහ. දුකින් රැස්කරන ලද ධනය ඉවත දැමූහ. මම වනාහි ධනය රකින්නෙමි. කිසිවෙකුට කිසිවක් නොදෙන්නෙමියි සිතා දානශාලා වසා දමා ගින්නෙන් දවා තද මසුරෙක් බවට පත්විය.

ඉක්බිති ඔහු ගේ ගෙදොර යාවකයෝ රැස්වී දැන් ඔසවා, මහ සිටුවුමනි, තමන්ගේ මී මුත්තන්ගේ වංසය නොනසන්න. දන් දෙන්නැයි මහහඬින් වැළපුනාහ. ඒ අසා මහජනයා, මච්ඡරිය කෝසිය විසින් තමන් ගේ වංසය සිදින ලද්දේ යයි ගර්භා කෙළේය. හෙතෙම ලජ්ජාවට පත්වූයේ, මන්දිර දොරටුවේ යාවකයන් සිටින තැන් වැලක්වීමට, ආරක්‍ෂක යෙකු තැබිය. ඔවුහු සම්පත් නොමැතිව යළි ඔහුගේ ගෙදොර දෙස නොබැලූහ. ඔහු එතැන් පටන් ධනය ම රැස්කිරීමේ ඇලුණේ තමන් විසින් ද අනුභව නො කරයි. අඹුදරුවන්ට ද නො දෙයි. සතුන්ට දමන ලද කැඳබත් පමණක් අනුභව කරයි. මුල්ගෙඩි පමණක් කයි. පරණ වූ වස්තූයක් අදියි. කොළවලින් සෑදූ මුදුනක් කරවා දිරාගිය ගොනකු යොදවන ලද රථයකින් ගමන් කරයි. මෙසේ ඔහුගේ අසත්පුරුෂ වූ ධනය බල්ලකු විසින් ලබන ලද පොල්ගෙඩියක් මෙන් විය.

ඔහු එක දවසක් රාජ උපස්ථානයට යන්නේ, දෙවෙනි සිටුවුමා රැගෙන යන්නෙමියි, ඔහුගේ ගෙදරට ගියේ ය. එකෙණෙහි දෙවෙනි සිටු, දූපුතුන් විසින් පිරිවරණ ලද්දේ, නවනීත, ගිතෙල්, වෙඬරු, මී, උක්, සකුරු, කුඩු ආදියෙන් සමන්විත කිරිබතක් අනුභව කරමින් හුන්නේ විය. ඔහු මසුරු සිටාණන් දැක අසුනින් නැගිට, එන්න මහසිටුවුමනි, මේ පුටුවේ ගිදගන්න. කිරිබත් අනුභව කරන්නෙමු යි කීවේ ය. ඔහු ගේ කිරිබත් දැක මුවෙහි කෙළ හටගත්තේ ය. ඔහු මෙසේ ද සිතුවේය. කනු කැමැත්තේ විය. ඉදින් මම කන්නෙමි ද අනුසිටුවුමා මගේ ගෙදරට පැමිණි කල්හි, පෙරළා සත්කාර කළයුතු වන්නේ ය. මෙසේ මගේ ධනය

නැසෙන්නේ ය. අනුභව නොකරන්නෙමියි කීවේ ය. යළි යළිත් ඉල්වනු ලබන්නේ නමුත්, දැන් මම කැමට නොහැකි වෙමියි, නොකැමැති විය. දෙවෙනි සිටුකුමා අනුභව කරන කල්හි ද බලා සිටින්නේ මුඛයේ හටගත් කෙළ ඇතිව සිට, ඔහු ගේ බත් කිස නිමවූ කල්හි ඔහු සමග රාජ මන්දිරයට ගොස් යළිත් තම නිවසට පැමිණියේ කිරිබත් තෘෂ්ණාවෙන් පෙළෙමින් මෙසේ සිතිය. ඉදින් මම කිරිබත් කනු කැමැත්තේ වෙමියි කියමි ද? මහජනයා ද කනු කැමැත්තෝ වන්නෝය. බොහෝ සහල් ආදිය විනාශ වන්නේ ය. කිසිවෙකුටත් නොකියන්නෙමි. හෙතෙම දිවා රාත්‍රී දෙකේ කිරිබත් ගැන ම සිතන්නේ, කල්ගත කරමින්ම ධනය විනාශ වේ යන බියෙන් කිසිවෙකුට නොකියාම පිපාසාව ඉවසිය. පිළිවෙළින් ඉවසීමට නොහැකිව හටගත් පඬුවන් පැහැ ඇත්තේ විය.

මෙසේ ඇතිකල්හි, ධනය නැසීමේ බියෙන් කපා නොකරන්නේ, පසුකාලයේ දුර්වල වී සයනයේ වැතිරී හොත්තේ ය. ඉක්බිති ඔහු ගේ බිරිඳ ළඟට එලඹ, අතින් පිට පිරිමදිමින් කීමෙක් ද ස්වාමීනි, ඔබට අපහසුවක්දැයි විචාළාය. ඔබගේ ශරීරයේ අපහසුවක් කරහි, මට අපහසුවක් නැත. ස්වාමීනි, පඬුවන් පැහැ ඇත්තේ කීමෙක් ද? ඔබට කිසියම් සිතිවිල්ලක් ඇත් ද? නැතහොත් කිසියම් ආශාවක් උපන්නේ ද? එසේය, තණ්හාවක් උපන්නේ ය. ස්වාමීනි, කියන්න. හැකිවන්නෙහි නම් එය රකින්නා යයි. රැකිය යුත්තක් වේනම් රැකගන්නෙමි. මෙසේ ද ධනය හානිවන බියෙන් කීමට උත්සාහ නො කළේය. ඇය විසින් නැවත නැවතත් පෙළනු ලබන්නී කීවේ ය. සොඳුර, මම එක දවසක් අනුසෙට්ඨී (යුවරජු) ගිතෙල් මී හකුරු වූර්ණ සහිතව සකස් කළ කිරිබතක් අනුභව කරනු දැක, එතැන් පටන් එවැනි කිරිබතක් අනුභව කිරීමට කැමැත්තක් හටගත්තේ ය යනුවෙනි. අසත්පුරුෂය, කිම ඔබ දුකට පත්වුණේ? සියලුම බරණැස් නුවර වැසියන්ට ඇති තරම් කිරිබත් උයන්නෙමි යි.

එවිට ඔහුට හිසට මුගුරකින් පහර දෙන ආකාරයක් මෙන් විය. ඔහු ඇයව කුපිත කරවා මම ඔබට මහත් ධනය ඇති බව දනිමි. ඉදින් තිගේ කුල ගෙදරින් ගෙනා ධනය ඇත්තේ නම් කිරිබතක් පිස, නගරවැසියන්ට දෙවයි කීවේය. එසේ වී නම් එක විදියක වැසියන්ට සැහෙන තරම් පිසුණේ කොට දෙමියි. කීමෙක්ද ඔබට ඔවුන් විසින් තමන් සන්තක දේ අනුභව කරන්නාද? එසේ වී නම්, එහෙ මෙහෙ ඇත ගෙවල් හත බැගින්වුන්ට ඇති තරම් කොට? ඔබට ඔවුන්ගෙන් ඇති යහපත කුමක්ද? එසේ වීනම් මේ ගෙදර පිරිවර ජනයාට ඇති තරම්?

ඔවුන්ගෙන් ඔබට ඇති ප්‍රතිඵලය? එසේ විනම් ඤාති ජනනාවට පමණක් ඇති තරම් පිසමි. ඔබට ඒ අය ගෙන් කිම? එසේ විනම් ස්වාමීනි ඔබටත් මටත් පිසමි. තී කවරියක්ද? ඔබට නොවිසි. ස්වාමීනි, එසේ විනම් ඔබට පමණක් හුදකලාවම පිසමි. ගෙදර දී මා වෙනුවෙන් නොපිසව. එසේ පිසන කල්හි බොහෝ කොට පිසත්. මට පාත්‍රයට සහල් හතරෙන් එකක් ද, කිරි ඇති තරම් ද, හකුරු කුඩා පෙට්ටියක් ද, මීපැණි ද එක භාජනයක් ද දෙන්න. වනයට ගොස්, එහිදී පිස අනුභව කරන්නෙමිසි ඇය එසේ කළාය.

ඔහු ඒ සියල්ල මෙහෙකරුවා ලවා ගෙන්වා ගෙන අසවල් තැන සිටුවයි ඔහුව පළමුව යවා හුදකලාව ම වසාගෙන එක්තරා වෙනත් විලාශයකින් එහි ගොස්, නදීතෙර එක් ගසක් මුල උදුනක් කරවා, දර-දිය ගෙන්වා ගෙන, නුඹ ගොස්, එක් මගක සිට කිසිවකු දැක්කේ නම් මට සංඥාවක් දෙන්නැයි මා විසින් අඬ ගසන කල්හි, පැමිණෙන්නැයි ඔහු යවා ගිනිගොඩක් කොට කිරිබත පිසීය.

එකෙණෙහි ශක්‍ර දිව්‍යරාජයා, දසදහසක් යොදුන් අලංකෘත දිව්‍ය නගරයක යොදුන් හැටක් සහිත ස්වර්ණ වීථිය, යොදුන් දහසක් උස වෛජ්‍යන්ත ප්‍රාසාදය, යොදුන් පන්සියයක් වූ සුධර්මාව, යොදුන් සැටක් වූ පාණ්ඩුකම්බල ශෛලාසනය, යොදුන් පහක් පමණ වූ, රත්මල් සුදු කුඩ පිරිවරා ගත් කෝටි සංඛ්‍යාත දිව්‍යාංගනාවන් අලංකාර ලෙස පිළියෙල කරගත් ආත්මනාව ආදී මේ තමන්ගේ ශ්‍රී සම්පත බලා, කුමන හේතුවක් නිසා, මා විසින් මෙම සම්පත් ලද්දේ දැයි සිතා, බරණැස් සිටුවුමා විසින් පවත්වන ලද දානය දුටුවේ ය.

ඉක්බිති, මගේ දූ දරුවෝ කොහේ ඉපදුනෝ වෙත්දැයි බලන්නේ, මගේ පුතා වන්ද්‍ර දේව පුත්‍රයා වී උපන්නේ ය. ඔහුගේ පුතා සුර්යා යයි, සියලු දෙනාගේ උපන්නැන් දැක පංචසිඛයාගේ පුතා, කෙබඳු ආකාරදැයි බලන්නේ තමන්ගේ වංසයාගේ සිඳුණු බව දුටුවේය. ඉක්බිති ඔහුට මෙබඳු අදහසක් පහළ විය. මෙතෙම අසත් පුරුෂ මසුරකු වී තමන්ද අනුභව නොකරයි. අනුන්ටද නොදෙයි. මගේ ඇවෑමෙන් වංශය සිඳුණේ වී අපායේ උපදින්නේ යයි ඔහුට අවවාද දී මගේ වංශය පිහිටුවා මොහුට දිව්‍ය නගරයේ උපදින ආකාරයක් කරන්නෙමිසි.

හෙතෙම වන්දනා ආදීහු කැඳවා එවු! මිනිස් වාසයට යන්නෙමු. මව්පියන් කෝසිය විසින් අපගේ වංශය සිඳින ලද්දේ දානශාලාව ගිනිදවන ලද්දේ, තමා අනුභව නොකරයි. අනුන්ටද නොදෙයි. දැන් වනාහි කිරිබත් කනු කැමැත්තේ වී, ගෙදරදී පිසින කල්හි අනිත් අයට ද දියයුතු වන්නේ යයි අරණ්‍යයට පිවිස, හුදකලාව ම පිසයි. මොහු දමනය කොට, දාන ප්‍රතිඵලය අවබෝධ කරවා, පැමිණෙන්නෙමු. තව ද, අප සියළු දෙනා විසින්, එකට ඉල්ලනු ලබන්නේ එහිදී මීය යන්නේය. මම පළමුව ගොස් කිරිබත් ඉල්ලාගෙන හුන් කල්හි, නුඹලා බ්‍රාහ්මණ විලාශයෙන් අනුපිළිවෙළින් අවුත් ඉල්වවී යයි කියා තෙමේ පළමුවන බ්‍රාහ්මණ වේශයෙන් ඔහු වෙත එළඹ, පින්වත් බියගුල්ල, බරණැසට යන මාර්ගයදැයි විචාළේ ය. ඉක්බිති මව්පියකෝසිය කිම උම්මත්තකයෙක් ද? බරණැසට යන මාර්ගය නොදනිමි. කිම මෙයින් යන්නෙහිද? එතනින් යන්න යයි කීවේ ය. ශක්‍රයා, ඔහු ගේ වචනය නැසුණාක් මෙන් කුමක් කීවෙහිදැයි ඔහු ළඟට සමීප වේද හෙතෙම ද, බොළු බිහිරි බ්‍රාහ්මණය, කිම මෙතනින් එහි ද, අතනින් යන්නෙහි දැයි විචාළේ ය.

ඉක්බිති ඔහුට ශක්‍රයා පින්වත, කුමක් නිසා විරචන්තෙහිද? දුම පෙතේ. ගිනි පෙනෙන කල්හි කිරිබත පිසෙයි. බ්‍රාහ්මණයන්ට ආරාධනා කිරීම විය යුතුය. මම ද බ්‍රාහ්මණයන් අනුභව කරන කල්හි ටිකක් ලබන්නෙමි. කිමෙක් ද? ඔබ තින්දුවට එළඹියේදැයි කියා, මෙහි බ්‍රාහ්මණයන්ට ආරාධනා කිරීමක් හෝ අනුන්ට දීමක් හෝ නොමැති යයි කී කල්හි, එසේ වීනම් කුමක් නිසා කිපෙහිද? ඔබ අනුභව කරන වේලාවේ ටිකක් ලබන්නෙමි කියා ඉක්බිතිව ඔහුට, ඒ මම ඔබට එක මාත්‍රාවකුදු නොදෙමි. ටිකක් මේ මගේ යැපීම් මාත්‍ර වශයෙන් මා විසින් ද ඉල්ලනු ලබන ලද්දේද, නුඹ ඔබට වෙනත් ආභාරයක් සොයාගනුවයි බිරිඳට අයැද ලබන ලද්ද එකතු කරන්නේමයි කියා

මම මීලට නො ගනිමි. නො විකුණමි. මා විසින් රැස් කළ ධනයෙක් ද නැත. දුකසේ ලබන ලද මේ පතක් පමණ වූ බත දෙදෙනෙකුට නො සැහෙයි.
යන ගාථාව කීවේය.

ඒ අසා ශක්‍රයා මම ද නුඹට මිහිරි හඬින් එක ශ්ලෝකයක් කියන්නෙමි. එය අසන්න, යයි කියා මට ඔබගේ ශ්ලෝකයෙන් අර්ථයක් නැතැයි වලක්වන්නේ වලක්වන්නේ,

අල්පමාත්‍ර දෙයින් අල්පමාත්‍ර දෙයක් දිය යුතුය. අණුමාත්‍ර අර්ධයෙන් අර්ධයක් දිය යුතුය. බොහෝ දෙයින් බොහෝ දෙයක් දිය යුතුය. කිසි සේක් නො දී සිටීම නො හොබනේය.

කෝසිය සිටාණනි! එක් කරුණක් ඔබට කියමි. හොඳින් වළඳව. එහෙත් දන් දී වළඳව. වෙළඳම කරව. දන් දී ආර්ය මාර්ගයට පැමිණෙව. තනිවම වළඳන්නා සුවයක් නො ලබයි.

යන ගාථා දෙක කීවේය.

එහි අනුමජ්ඣනො මජ්ඣකං යනු ස්වල්පයක් ගෙන මැදින් කපා, කොටස් දෙකක් කොට, එක් කොටසක් දී, අනතුරුව ඉතිරි කොටස ද යළිත් මැදින් කපා එක් කොටසක්වත් දිය යුතුය යන අර්ථයයි. අදානං න උපපජ්ජති යනු ස්වල්පයක් හෝ බොහෝ හෝ දියයුතු වේවා. නොදීම නම් නො වෙයි. එය ද පරිත්‍යාගයම මහත් ආනිශංස ගෙන දේ ම ය.

ඔහු ඔහුගේ වචන අසා, බ්‍රාහ්මණය, ඔබට මනාප දෙය කියන ලද්දේ, කිරිබත පැසුණු කල්හි ටිකක් ලබන්නෙහි. එතෙක් සිටින්නැයි කීවේය. ශක්‍රයා එකත්පසක හුන්නේය. ඔහු සිටින කල්හි වන්දයා ඒ අයුරින්ම එතනට සමීපව, එලෙසම කථා පවත්වා ඔහු ව වලක්වන්නේ ම වලක්වන්නේ ම,

යමෙක් ආගන්තුකයෙක් ඉන්ද දී තනිවම ආහාර බුදි නම් ඔහුගේ හෝම ගින්න හිස් වෙයි. ධනෝපායන චීර්යය ද හීන වෙයි.

කෝසිය සිටාණනි! එනිසා තොපට කියමි. දන් දෙව. අනුභව කරව. ආර්ය මාර්ගයට පැමිණෙව. තනිව වළඳන්නා සුවයක් නො ලබයි.

යන ගාථා දෙක කීවේය.

එහි සමිහිතං යනු ධනය උපදවන චීර්යයයි.

ඔහු ඔහුගේ වචන අසා, අපහසුව කරදරය ඉවසන්න. එසේ නම් ටික වේලාවක් හිඳින්න. ටිකක් ලබන්නෙහි යයි කීවේය. ඔහු ගොස් ශක්‍රයාගේ සමීපයේ හුන්නේය. ඉක්බිති සූර්ය පුත්‍රයා ද ඒ ක්‍රමයෙන් ම එළඹ එසේම ප්‍රකාශකොට වලක්වන්නේ, වලක්වන්නේ ම.

යමෙක් ආගන්තුකයෙක් සිටින විට ඔහුට ද දී ආහාර ගනිනම්,
ඔහුගේ දානය සත්‍ය වෙයි. ධනෝපායන මාර්ග වැඩෙයි.

කෝසිය සිටාණෙනි! එනිසා ඔබට කියමි. දන් දෙව. තොපද වළඳව.
ආර්ය මාර්ගයට පැමිණෙනු මැනව. තනිවම ආහාර ගන්නා
සුවයක් නො ලබයි.

යන ගාථා දෙක කීවේය.

ඔහුගේ ද වචන අසා අපහසුව කරදරය ඉවසන්න. එසේ වීනම්
හිඳින්න. ආහාර විකක් ලබන්නෙහි යයි කීවේය. ඔහු ද ගොස් වන්දුයාගේ
සම්පයේ හුන්නේය. ඉක්බිති ඔහු වෙත මාතලී ඒ අයුරින්ම එළඹ එපරිදි
කථා පවත්වා, ඔහුව වලක්වන්නේ වලක්වන්නේ ම.

යම් කිසිවෙක් මහ මුහුද හෝ වෙනත් ජලාශයක් තරු පැමිණ
බිලි පූජා කෙරේද? බාහුකා නදිය, ගයා පොකුණ, දෝණ තීර්ථය,
තිබ්බරු තීර්ථය, මහා ජලප්‍රවාහ ආදී තැන්වල බලි පූජා කෙරේද?

යමෙක් අමුත්තකු හුන් කල්හි තමන් තනිව ආහාර නො වළඳ
ආගන්තුකයාට ද දී වළඳ නම් එය ඉහත සඳහන් බිලි පූජා හා
සමාන ධනෝපායන වීර්ය කරන ලද්දේ වෙයි

කෝසිය සිටාණෙනි! එයින් ඔබට කියමි. දන් දෙව, ඔබත් වළඳව.
ආර්ය මාර්ගයට පිවිසෙව. තනිවම බුදින්නේ සුව නො ලබයි.

මේ ගාථා කීවේය.

ඒවායේ අර්ථය :-

යම් මිනිසකු නාග යක්ෂ ආදීන්ට බලිපූජා කරමිසි මුහුදු ලෙන්
පොකුණු ආදියෙහි යම්කිසි විලකට සපැමිණ යාගහෝම පුදපූජා කරයිද?
එහිදී බලිකර්ම කරයි. එසේම බොහෝ කාර්ය ඇති, ගයා නදියේ,
පොකුණක දෝණ නමින් ද, තිම්බරු නමින් ද ඇති තොටුපොළෙහි, ශිඝ්‍ර
සැඩපහර ඇති ජලය වහනය වන කල්හි. අනුවසසා යනු ඉදින් මෙහිදී,
මේ විල් ආදියෙහි, මේ පුරුෂයාට පුද පූජා මෙන්ම ධනය රැස්කිරීම ද

වෙයි. ප්‍රතිඵල සහිත සැප ගෙන දීමක් ද හටගනියි. අත්පිසමිං යො නිසින්නසමිං නෙකො භුඤ්ජති භොජනං මෙහි කිවයුතු දෙයක් නැත. එහෙයින් එය කියමි. කෝසිය දන් ද දෙන්න. තමන් ද අනුභව කරන්න. ආර්යයන්ගේ දාන අභිරතියේ යුක්ත වූයේ බුද්ධාදී උතුමන්ගේ මාර්ගයට ප්‍රවේශ වන්න. එකාසි හුදකලාව ආහාර අනුභව කිරීමෙන් සැපයක් නම් නොලබන්නේ ය.

ඔහු ඔහු ගේ ද වචන අසා පර්වත තලයෙන් බසින්නකු මෙන් කටයුතු ඇත්තේ, එසේ විනම් හිඳින්න. ටිකක් ලබන්නෙහි යයි කීවේ ය. මාතලී ගොස් සූර්ය පුත්‍රයා ගේ සමීපයේ හුන්නේ ය. ඉක්බිති පංචසිඛ ඒ අයුරින්ම එළඹ එපරිදි කථා පවත්වා, ඔහුව වලක්වන්නේ වලක්වන්නේ ම.

යමෙක් අමුත්තෙකු සිටිනවිට තනිවම ආහාර ගනියි ද, ඔහු දිග නූලක් ඇති ඇමක් සහිත බිලියක් ගිල්ලා වැනිය.

කෝසිය සිටාණනි! ඒ නිසා නැවත නැවතත් ඔබට කියමි. දන් දෙව. ඔබ ද වළඳව. ආර්ය මාර්ගයට පිවිසෙ ව. තනිව ම වැළඳීම සැපයක් ගෙන නො දේ.

යන ගාථා දෙක කීවේ ය.

මච්ජරිය කෝසිය එය අසා, දුකෙන් නිමිහිම් නැත්තේ, එසේ විනම් හිඳින්න. ටිකක් ලබන්නෙහි යයි කීවේ ය. පංචසිඛ ගොස් මාතලී සමීපයේ හුන්නේ ය. මෙසේ ඒ බ්‍රාහ්මණයන් පස්දෙනා සිටිනා කල්හි ම කිරිබත පිසුණේ ය. ඉක්බිති එය කෝසිය, උදුනින් බා, නුඹලාගේ භාජන ගනිවු යයි කීවේ ය. ඔවුහු එසේ හුන්නේ ම අන් දිගුකොට, හිමාලයෙන් මාළුවා පත් ගෙනාවෝ ය. කෝසිය ඒවා දැක, නුඹලාට මේ පාත්‍රවල දැමිය යුතු තරම් කිරිබත් නැත. කදිර (කිහිරි) කොල රැගෙන එවූ යයි කීය. ඔවුහු ඒවා රැගෙන ආහ. එක එක කොලය යෝධ පුවරුවක ප්‍රමාණය විය. ඔහු සියලු දෙනාට හැන්දෙන් කිරිබත් දුන්නේ ය. සියලුදෙනාට දන් දෙන කල්හි, සැළියේ අඩුවක් නම් නොපෙනුණි. පස්දෙනාට ම දී, තෙමේ සැළිය ගෙන හුන්නේ ය.

එකෙණෙහි පංචසිඛ නැගිට ආත්මභාවය දුරුකොට සුන්දරයෙක් වී

ඔවුන් ගේ ඉදිරියට මුත්‍රා කරමින් පැමිණියේ ය. බමුණෝ තමන්ගේ කිරිබත්, කොලයෙන් වැසුන කෝසියගේ අතේ පිටපැත්තේ මුත්‍රා බිංදු වැටුණේ ය. බමුණෝ භාජනවලින් පැන් ගෙන, කිරිබත් විසුරුවමින් අනුභව කරන්නාක් මෙන් වූහ. කෝසියද, මටත් ජලය දෙවූ. අත සෝදා අනුභව කරන්නෙමියි කීවේය. ඔබ ජලය ගෙන අත සෝදා ගන්න. මා විසින් නුඹලාට කිරිබත් දෙන ලදී. මට ජලය ටිකක් දෙන්න. අපි පිඬු කිරීම ගුලිකිරීම නම් නො කරමු. එසේ චීනම් මේ සැළිය බලව. අත සෝදා පැමිණෙන්නෙමැයි නදියට බැස්සේ ය.

එකෙණෙහි බල්ලා, සැළිය මුත්‍රාවලින් පිරෙව්වේය. හෙතෙම, උඟ මුත්‍රා කරනු දැක, මහත් වූ දණ්ඩක් රැගෙන, තර්ජනය කරමින් ආවේ ය. හෙතෙම ආජාතීය අශ්වයකු වී, ඔහු ව ලුහුබදිමින් නොයෙක් වර්ණ ඇත්තේ විය. කළුවෙයි. සුදු වෙයි. රත්වන් ද කබර ඇත්තේ ද, උස් ද පහත් ද වෙමින් මෙසේ නොයෙක් වර්ණ වී, මච්ඡරිය කෝසිය සිටු ලුහු බැන්දේය. ඔහු මරණ බියෙන් බිය වූයේ බමුණන් වෙත සමීප වූයේය. ඔවුහු ද උඩට පැන අහසෙහි සිටියෝය. හෙතෙම ඔවුන්ගේ ඒ සෘද්ධිය දැක

මේ බ්‍රාහ්මණයෝ උත්තම වර්ණ ඇතියහ. තොපගේ සුනඛයා වරින් වර විවිධ උස් පහත් පැහැ සටහන් නිර්මාණය කරයි. බ්‍රාහ්මණයිනි, අපට කියව. තෙපි කවුරුද?

ඒ අසා ශක්‍ර දිව්‍ය රාජයා,

සද හිරු දෙදෙන මෙහි ආහ. මේ දේව සාරථී මාතලී ය. අනිත් තැනැත්තා පඤ්චසිඛය. මම දෙදෙව්ලොවට අධිපති ශක්‍රයා වෙමි.

ගාථාව කියා, ඔහුගේ සමීපත් වර්ණනා කරමින්,

අත්පුඩි හඬ ද, මිහිඟු බෙර හඬද, මුරජ බෙර හඬ ද, පණා බෙර හඬ ද, නිදිගත් මොහු පුඬුදු කෙරෙහි. පිබිදියේ තුටු වේ.

යන ගාථාව කීවේය.

ඔහු ඔහු ගේ වචන අසා මෙබඳු ආකාර දිව්‍ය සමීපත් කුමක්කොට ලබන්දැයි විචාළේය. දන් නො දෙනසුළු, පාප ධර්මයේ ඇලුණු මසුරෝ දිව්‍යලෝකයට නොයති. අපායේ උපදින්නාහ යයි දක්වමින්,

යම් කිසි කෙනෙක් මසුරු වූවාහු ද, තද මසුරු වූවාහු ද,
මහණ බමුණන්ට පිරිහෙළා කථා කරන්නාහු ද? ඔහු මරණින් මතු නිරයට යයි.

මේ ගාථාව කියා, ධර්මයෙහි නිරත වූවන්ට දිව්‍යලෝක ප්‍රතිලාභය අත්වන බව ප්‍රකාශ කිරීමට,

සුගතිය පතන කිසිවෙක් වේ නම් ඔහු ශීල ධර්මයෙහි පිහිටිය යුතුය. දන් දීමා දී කටයුතු කළ යුතුය. එසේ කරන්නා මරණින් මතු සුගතියේ උත්පත්තිය ලබයි.

යන ගාථාව කීවේය.

එහි ආස සානා යනු ශුභ පතන්නෝ යම් කිසිවෙක් සුගතිය වර්ණනා කරන්ද? ඒ සියල්ලෝ සංයමයේ පිහිටියේ, දස ශීල ධර්මයෙහි මැනවින් නිරත වූයේ දාන ධර්මාදියේ පිහිටියේ සිට. මෙලොව දී ගරීර සංඛ්‍යාත දේහය බහා තබා ඔහුගේ මරුණින් මතු සුගතියේ උපදිති යන අර්ථයයි.

මෙසේ ද පවසා, කෝසිය, අපි ඔබ සමීපයේ කිරිබත් පිණිස ආවේ නොවෙමු. කරුණාවෙන් ඔබට අනුකම්පා කරමින් ආචෝ වෙමුයි ඔහුට ප්‍රකාශ කිරීමට,

පෙර ජාතියෙහි තොප අපගේ ඤාතියෙක් විය. තොප මේ ආත්මයේ තද මසුරෙක්ව සිටී. රොස් පරොස් බස් ඇති පාප ධර්ම ඇත්තෙක. ඒ නිසා තොපට වැඩ පිණිස පැමිණියෙමි. පාප ධර්ම ඇත්තහු සුගතියට නොයයි. අපායට යයි.

යයි කීවේය.

එහි සො යනු ඒ ඔබ වේ. මා පාප ධර්මයා යනු මෙතෙම අපගේ ඤාතියෙකි. පාපධර්මයෙකි. නිරයට නොපැමිණේවා යන මේ අර්ථයෙන් පැමිණියේ වෙමු යන අර්ථයයි.

ඒ අසා කෝසිය, මොවුහු මට වැඩ පිණිස වේ. මා නිරයෙන් ගොඩට ගෙන ස්වර්ගයෙහි පිහිටුවනු කැමැත්තේ සතුටු සිතැත්තේ,

යම් සේ තෙපි මට අවවාද කරයි ද, මම එසේ පිළිපදිමි. තෙපි මට හිතවත්ය. හිත කැමැතියන් කරන සියල්ල එසේ ම ඉටු කරන්නෙමි.

මම අදම මසුරු බැවින් වෙන් වෙමි. මම කිසිදු පවකුදු නො කරමි. මෙතැන් පටන් කිසිවක් හට නොදී මම දිය පතකුදු නො බොමි. නො දිය යුතු කිසිවක් මට නැත.

සක්දෙව් රජුනි! හැමකල්හි ම දෙන්නා වූ මේ හෝගයෝ කවදා හෝ අවසන් වේ. සක්දෙව් රජුනි! එදිනට මම සියලු කාමයන් හැරපියා පැවිදි වන්නෙමි.

යයි කීවේ ය.

එහි මං යනු මගේ. තෙ යනු ඔබලා. යංමං යනු යමකු විසින් මට මැනවින් අනුශාසනා කළෙහුද, ඒ නිසා මට නුඹලා හිතකාමී වූහ. තථා යනු යම්සේ කියනු ද? එසේ කරන්නෙමි. උපාරමාමී යනු මසුරුබවින් වැලකෙමි. අදෙයාමඤ්චී යනු මෙතැන් පටන්ම මට අලෝභ වශයෙන් දියයුතු වස්තුවක් නම් නැත. තඤ්චාපි දඬා යනු දියබිඳක් හෝ මම ලැබ නොදී පානය නො කරන්නෙමි. බිසිසසනනි යනු ඝෂය වන්නේය. යථොධිකා නී යනු වස්තුකාම ක්ලේශකාම වශයෙන් යම් සේ තුටුණු කොට්ඨාස වේ ම ය.

ශක්‍රයා මච්ඡරිය කෝසිය සිටුවනුමා දමනය කොට නිර්ලෝභී කොට දාන ඵලය දන්වා ධර්ම දේශනාවෙන් පංච ශීලයෙහි පිහිටුවා ඔවුන් සමග දිව්‍ය නගරයටම ගියේ, මච්ඡරිය කෝසිය ද නගරයට පිවිස රජු අනුදැන වදාරා ගන්නා ලද භාජන පුරවා ගනිත්වායි යාවකයන්ට ධනය දී, එකෙණෙහි නික්ම හිමාලයේ දක්ෂිණ පාර්ශ්වයේ ගංගාවේ ද එක් හරස්කඩක පන්සලක් කොට, පැවිදිව වනමුල් ගෙඩි ආහාර කොට එහි විරාත් කාලයක් වාසය කෙළේය. වයසට ද පත් විය.

එකල සක්දෙව්ඉට ආශා, සද්ධා, සිරි, හිරි යනුවෙන් දූවරු සතර දෙනෙක් වෙති. ඇලා බොහෝ දිව්‍ය සුවද මල් රැගෙන ජල ක්‍රීඩා පිණිස,

අනෝතප්පත විලට ගොස් එහි ක්‍රීඩාකොට, හිරියල් තලාවේ සිටියහ. එකෙණෙහි නාරද නම් බ්‍රාහ්මණ තාපසයා තව්තිසා භවනට දිවා විහරණය පිණිස ගොස්, නන්දන වනයේ වික්‍රකුටලතා වනයෙහි දිවා විහරණය කොට පරසතු මලක් කුඩයක් මෙන් සෙවන පිණිස දරනු ලබන්නේ, මනෝසිලා මස්තකයේ තමන් වසන ස්ථානයෙන් රත්රන් ගුහාවට යයි ඉක්බිති ඇලා ඔහුගේ අතේ ඒ මල දැක, ඉල්ලූහ.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරන්නා වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

සක් දෙවිඳුන් විසින් රක්ෂිත දෙවගනෝ උතුම් වූ ගන්ධමාදන පර්වතයෙහි සන්නෝස වෙති. එවිට මුළු ලොවම යා හැකි සෘෂිවරයෙක් හොඳට පිපුණු මලක් රැගෙන ආයේය.

ශක්‍රයා විසින් සෙවුනා ලද දෙවියන් විසින් සත්කාර කරන ලද මේ පිරිසුදු, සුවදැති උතුම් මල දෙවියන් විසින් මිස අසුරයන් විසින් හෝ මිනිසුන් විසින් නො ලද හැකිය. එය දෙවියන්ට ම සුදුසුය.

ස්ත්‍රීන්ට අධිපති වූ රත්බඳු සිවිය ඇති ආසා - සද්ධා සිරි, හිරි යන මේ දෙවගනුන් සතර දෙන නාරද දේව බ්‍රාහ්මණයා වෙත පැමිණ මුනිවරයාට මෙසේ කිය.

මහා සෘෂි වූ බ්‍රාහ්මණය, මේ පරසතු මල ඔබතුමා කිසිවකු සඳහා නො ගෙනෙන ලද්දේ නම්, අපට දෙනු මැනවි. අපට සක් දෙවිඳු යම් සේ ද, ඔබ වහන්සේ ද එසේම වෙත්වා!

නාරද සෘෂිවරයා, ඒ මල ඉල්ලන්නා වූ ඔවුන්ට මෙසේ කිය. මෙය මහත් කලහ වැඩෙන කාර්යයකි. මට මේ මලින් වැඩක් නැත. නුඹලා අතරින් ගුණයෙන් ජ්‍යෙෂ්ඨ වූයේ යමෙක් ද, ඔී නොමෝ මේ මල පැළඳ ගන්නිය. සෘෂිවරයා කිය.

එහි ගිරිවරෙ යනු අතිත කාලයට පර්යාය වචනයකි. දේවවරාහිපාලිතා යනු ශක්‍රයා විසින් රක්ෂා ලද, සබ්බලෝකගු යනු දිව්‍යලෝකයේ ද, මනුෂ්‍ය ලෝකයේ ද, සියලුතැන ගමන් කිරීමේ දක්ෂ. දුමවර සාධමාදියා යනු පරසතු ශාඛාවක් යයි ලබන ලද නම් ඇති මල්

ගෙන. සකකතං යනු කරන ලද සත්කාර ඇති. අමරවරෙහි යනු ශක්‍රයා සඳහා කියන ලදී. අඤ්ඤානු දෙවෙහි යනු දෙවියන් ද, සාද්ධිමතුන් ද, වෙනත් මිනිසුන් විසින් ද, යක්‍ෂාදීන් විසින් ද හැර ලබන ලද. තදාර හංහිදං යනු ඔවුන්ටම එය සුදුසු වූ. කනකතනවූපමා යනු රත්වත් පාටැති උට්ඨායා යනු ආර්යයන් වහන්සේ මල් සුවඳ විලේපනාදියෙන් වැලකුනේ, මල් නොපළඳුන්තේ ය. එක් පෙදෙසක හැර දමන්නේ ය. එවු! එය ඉල්වාගෙන මල් පළඳින්නෙමු යි අත දිගුකොට ඉල්ලනු ලබන්නේ එකසැණින්ම නැගිට ප්‍රමදාවන්ට උත්තම වූ. මුනිං යනු සෘෂිවරයා. අනුද්දිට්ඨං යනු අසවල් නම් ඇත්තාට දෙන්නෙමියි, නොදක්නා ලද්දේ. සබ්බගතිනෙ ඉජ්ඣකු යනු ඒ සියලු සිත් ගතිය, සඵල වේවා! ප්‍රාර්ථනා කරන ලද අයුරින් ලාභ වේවායි ඔහුට ශුභ ප්‍රාර්ථනා කරති. යථෙව වාසවො යනු යම් සේ අප ගේ පියා වූ, වාසවයා කැමැති කැමැති දේ දෙයි ද, එසේ ම අපට ඔබ ද වේවා! තං යනු ඒ පුෂ්පයයි. අභිසමෙකබා යනු දැක. සංකලහං යනු නොයෙක් ගැනීම් ඇති කලහ වර්ධනය වන කථා වැගුරුවේ ය. ඉමෙහි යනු මේ පුෂ්පවලින් නම් මට අර්ථයක් නැත. මල් දැරීමෙන් මම වැලකුණේ වෙමි යන අර්ථයයි. යා යෙව වො සෙය්‍යසී යනු යම්බඳු ඔබලා අතර ජ්‍යෙෂ්ඨවූ, සා පීලයාභට යනු ඇය මෙය පළඳිවා! යන අර්ථයයි.

ඇලා සතරදෙනා, ඔහුගේ වචනය අසා ගාථාවක් කීහ.

උතුම් නාරද සෘෂිවරයා! තුඹ වහන්සේ ම අප බලා, අප අතුරින් යම් තැනැත්තියකට දෙනු කැමති නම් ඇට දෙනු මැනවි.
 සෘෂිවරයාණනි! අප අතරින් යම් තැනැත්තියක් ඔබතුමාගෙන් මල ලබන්නෙහි නම් ඔ අප අතුරින් ශ්‍රේෂ්ඨ තැනැත්තිය වන්නීය.

එහි ක්‍වං නොතතමො යනු උතුම් වූ මහාමුනි වූ ඔබ ම අපට සලකනු මැනවි.

මනා සිරුරු ඇත්තිය! ඒ කීම අයහපත්ය. ඔබලා අතර කලහක් ඇති කිරීමට කිසිදු බ්‍රාහ්මණයෙක් සතුටු නොවෙයි. මෙහි තොප අතරින් උත්තම වූ හෝ අධිම ස්ත්‍රිය කවරිදැ'යි ඔබලාට තෝරා ගැනීම අපහසු නම් ශක්‍රයාගෙන් ගොස් විමසව. සෘෂිවරයා කීය.

යන ගාථාව කීවේය.

එහි අර්ථය නම්: සොඳුර ශුභ ගමන් ඇත්තනි, මේ ඔබලා විසින් කියන ලද වචනය මට අයුක්තියකි. මෙසේ ඇතිකල්හි මා විසින් නුඹලා කෙරෙහි, අතුරින් එකෙකු ශ්‍රේෂ්ඨ වේ. සෙසු අය හීන කරන්නවුන් විසින් කලහයක් වර්ධනය කළේ වන්නේය. කවුරු නමුත් බහාතබන ලද පාප ඇති බ්‍රාහ්මණයකු කලහ ගැන දොඩමළු වන්නේ නම් මෙබඳු ආකාර වූ කලහ වර්ධනය වීම නම් නුසුදුසු ය. එබැවින් මෙතැනින් ගොස් තමන්ගේ පියා වූ නායක වූ ශක්‍රයාගෙන් ම විචාරවූ. ඉදින් උතුම් හෝ පහත් හෝ නොදනිවූ නො සිතමි යනුවෙනි.

එවිට, ශාස්තෘන් වහන්සේ,

නාරද සෘෂිවරයා විසින් කුසුම නො දී කුපිත කරවූ, සක් දෙවිදුගෙන් අසවයි කිවූ, වර්ණ මදයෙන් මත් වූ ඒ අප්සරාවෝ සක්දෙවි සමීපයට ගොස් කවර නම් තැනැත්තියක් ශ්‍රේෂ්ඨදැයි විචාළහ.

යන ගාථාව කී සේක.

එහි පරමපසකොපිතා යනු මල් නොදෙන්නා විසින් අතිශයින් කුපිතව, ඔහුට කිපුණේ වී. උදිරිතා යනු ශක්‍රයාගෙන් ම විචාරවූ යයි කියන ලදී. සහසස වකඛුනො යනු ශක්‍රයාගේ සමීපයට ගොස්, කානු යනු අප අතර කවරෙක් ශ්‍රේෂ්ඨ වේදැයි විචාළහ.

මෙසේ විචාරා සිට :-

දෙවියන්ට ශ්‍රේෂ්ඨ වූ සක්දෙවි උත්සුක වූ සිත් ඇති අප්සරාවන් දැක මෙසේ කීය. මනා සිරුරු ඇති අප්සරාවනි! මේ කලහ ඇති කළේ කවරෙක් ද? තෙපි සිවුදෙනම එක සමාන වන්නෝ ය.

එහි නාදිසවා යනු මහණෙනි, ඒ සතරදෙනාම තමන් ගේ සමීපයට එනු දැක. ආයතනමනා යනු, විරියවඩන කැලඹුණු සිත් ඇති. කතඤ්ජලී යනු නමස්කාර කරන්නා වූ දේවතාවන් විසින් කරන ලද ඇදිලි බැඳ ඇත්තේ. සාදිසී යනු නුඹලා සියළු දෙනාම සමාන වේමය. කො නෙවා යනු මෙසේ කවරෙක්ද? කලහං උදිරයි යනු මේ නොයෙක් රණ්ඩු සරුවල් කථා කෙළේ ය. වර්ධනය කෙළේ ය.

ඉක්බිති ඔහුට ඔවුන් කථා කරමින්,

ධර්මයෙහි පිහිටි මුළු ලොවෙහි හැසිරෙන, සත්‍ය වූ පරාක්‍රම ඇති
යම් තාරද සෂ්ටරයෙක් ගන්ධමාදන පර්වතයේ සිටී ද? හෙතෙම
තොප තොප අතුරෙන් අධම හෝ උත්තම තැනැත්තිය
නොදැනී නම් ශක්‍රයාගෙන් අසව් යයි අපට කීහ.

යන ගාථාව කීහ.

එහි සවච නිකකමො යනු සත්‍යයෙන් හා එඩියෙන් යුතු.

ඒ අසා ශක්‍රයා මේ සතර දෙනා ද, මගේ දුවරු ද ඉදින් මම මේ
අය කෙරෙහි එකකු ගුණ සම්පන්න උත්තම යයි කියම් ද? සෙස්සෝ
කුපිත වෙති. මේ නඩුව විසඳීමට නොහැකි ය. මොවුහු හිමාලයේ කෝසිය
තාපසයා ගේ සමීපයට යවන්නෙමි. ඔහු මොවුන්ගේ නඩුව විනිශ්චය
කරන්නේ යයි සිතා, මම නුඹලාගේ නඩුව විනිශ්චය නොකරමි. හිමාලයේ
කෝසිය නම් තාපසයෙක් ඇත. ඔහුට මම තමන්ගේ දිව්‍යහෝජනයට
යවන්නෙමි. හෙතෙම අනුන්ට නොදී අනුභව නො කරයි. දෙන්නේ ද
පරික්‍ෂා කොට ගුණවතුන්ටම දෙයි. යම්බඳු ඔබලා විෂයෙහි ද එහිදී
ඔහු ගේ අතින් බන් ලැබෙන්නේ ය. එය උත්තම වන්නේ යයි ප්‍රකාශ
කරන්නේ.

දිව්‍යාංගනාවරුනි! ගන්ධමාදන පර්වත වනයෙහි හැසිරෙන
මහා මුනිවරයා අනුන් හට නොදී කිසිවක් නො වළඳන්නේ ය.
ඒ කෝසිය තාපස තෙම පරික්‍ෂා කොටම දන් දෙයි. හෙතෙම
තොපගෙන් යම් තැනැත්තියකට දෙන්නේ නම් ඕ තොමෝ ම
ශ්‍රේෂ්ඨ වන්නීය. ශක්‍රයා කීවේය.

යන ගාථාව කීවේය.

එහි බ්‍රහාරක්ඛදවරො යනු මහා අරණ්‍යවාසී යනුයි.

මෙසේ හෙතෙම තාපසයා ගේ සමීපයට යවා මාතලී කැඳවා
ඔහු ගේ සමීපයට එවන්නේ අනතුරු ගාථාව කීවේ ය.

මාතලිය! යම් තාපසයෙක් දකුණු දිග ගං ඉවුරෙහි හිමවත් පෙදෙසෙහි වාසය කරයිද? ඒ කෝසිය තාපස තෙම දුර්ලභ ආහාරපාන ඇත්තේ ය. ඔහුට සුධා භෝජනය පමුණුව යි කියේය.

එහි සමමති යනු වාසය කරයි. දකිණිං යනු හිමාලයට දකුණු දිශාවෙන් පසමනී යනු පැත්තක.

ඉක්බිති ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

ශක්‍රයා විසින් යවන ලද ඒ මාතලී දෙවී පුත් තෙම දහසක් අසුන් යෙදූ යානයට නැග වහා අසපුවට පැමිණ, නොපෙනී සිට ම සෘෂිවරයාට සුධා භෝජනය දුන්නේ ය.

එහි අදිසසමානෝ යනු මහණෙනි, ඒ මාතලී තෙමේ, ශක්‍ර දිව්‍යරාජයාගේ වචන පිළිගෙන. ආශ්‍රමයට ගොස් අදෘශ්‍යමාන සිරුරින් යුතුව ඔහුට දිව්‍යභෝජනය දුන්නේ ය. දෙමින් ම රාත්‍රියෙහි ප්‍රධන් වීර්ය වඩා අඵයම් කාලයේ ගිනි පූජා පවත්වා රාත්‍රිය පහව ගියකල්හි උදාවන සූර්යයාට නමස්කාර කරමින් සිටියා වූ ඔහුගේ අතේ දිව්‍ය භෝජනය පිහිටුවීය.

කෝසිය එය ගෙන සිටියේ ම ගාථා දෙකක් කීවේය.

උදෘසන ගිනි දෙවියා පුදා ලෝකාන්ධකාරය දුරු කරන්නා වූ උතුම් හිරු වෙත එළඹ සිටි මගේ අත්වල සුධා භෝජනය තැබුවේ කවරෙක් ද? සියලු භූතයන් ඉක්මවා සිටි ශක්‍රයා විසින් ද?

සක් ගෙඩියක් මෙන් සුදු වූ, අසමාන වූ දැකුම් ඇති, පිරිසිදු වූ, සුවදවත් සුධා භෝජනය පියවි ඇසින් නො දක්නා ලද කවරනම් දෙවියෙක් කවර හෙයින් මා අත තැබීද? සෘෂිවරයා ප්‍රශ්න කෙළේය.

එහි උදග්ගි හුතභං යනු අග්නි පූජාව පවත්වා තව ද අග්නි ශාලාවෙන් නික්ම පත්සල් දොරටුවේ සිට, පහංකරං ලොතමොනුදං උතභමං සූර්යා උපතිට්ඨතො මගේ සබ්බානි භූතානි අතිවච නොඉක්මවා පවත්නා කල්හි

වාසවෙ මෙසේ ප්‍රාණීන් අතර දිව්‍ය භෝජනය කුමක්ද? කුමන නමක් මේ දැමීමේදී. සංඛුපමං යන ආදී වශයෙන් සිටියා වූ දිව්‍ය භෝජනය වර්ණනා කරයි.

අනතුරුව මාතලී කීවේය.

මහර්ෂී වූ මහා මුනිවරයා! සක්දෙව් රජුගේ මෙහෙයවීම අනුව, සුධා භෝජනය මම විසින් ගෙන එන ලද්දෙමි. මා දේව සාරථී මාතලී ය. උතුම් බත වළඳනු මැනවි. ප්‍රමාද නො වනු මැනවි.

මේ සුධා භෝජනය වැළඳීමෙන්, බඩගින්න, පිපාසය, නො ඇල්ම, ඇඟේ දැවිල්ල, ක්ලාන්ත ගතිය, කෝපය, බද්ධ වෛරය, විවාදය, කේලාම් කීම, සීතය, උෂ්ණය, අලස බව ය යන දොළොස් පාප ධර්මයන් නැසෙන්නේ ය.

එහි සුධාගිභාසිං යනු මේ දිව්‍යභෝජනය ඔබට පුද කෙළෙමි. ජානාසි නුඹ-මම. මාතලී නම් දේවසාරථී යන අර්ථයයි. මා විචාරයී යනු අනුභව නොකරමිසි ප්‍රතිකේෂ නොකොට අනුභව කරන්න ගැටුමක් නොකරව. පාපකෙ යනු මේ දිව්‍ය භෝජනය වැළඳීමෙන් දොළොස් පාපක ධර්මයන් දුරුවෙත්. බුදුං යනු පළමුව ඔබගේ බඩගිනි බව දුරු කරති. දෙවනුව පැන් පිපාසාවයි. තෙවනුව කළකිරීමයි. සතරවෙනුව කාය දැවිල්ලයි. පස්වෙනුව ක්ලාන්තය, ක්ලාන්ත භාවය, සයවෙනුව ක්‍රෝධය සත්වෙනුව උපනාහය (වෛරය) අටවෙනුව විවාදය, නවවෙනුව පිසුණාවාවාව, දහවෙනුව ශීතල, එකොළොස්වෙනුව උෂ්ණය දොළොස් වෙනුව ප්‍රමාදය, අලස බව මේ උත්තම රස උතුම් රස දිව්‍ය භෝජනය මේ දොළොස් පාප ධර්මයන් වනසා දමති.

ඒ අසා කෝසිය තමන්ගේ වුත සමාදානය මෙනෙහි කරන්නේ,

එම්බා මාතලියා! පළමු කොට නොදී වැළඳීම මට කැප නැත. මෙසේ අනුන්ට දී වැළඳීමේ වුතයක් මට ඇත. හුදෙකලාව වැළඳීම ආර්යයන් විසින් නො පුදන ලද්දකි. බෙදාගෙන නො වළඳන තැනැත්තා දෙව් මිනිස් සුව නො විදියි.

ගාථාව කියා ස්වාමීනී, නුඹලා විසින් අනුන්ට නොදී ආහාර ගැනීමේ දොස් දැක මේ වුතය සමාදන් වූයේයයි මාතලී විසින් විචාරණ ලදුව කීවේය.

සත්‍රින් නසන, අය ද පරදාරාවන් කරා යන අය ද, මිත්‍රද්‍රෝහී අය ද දැහැමි මහණ බමුණන්ට දොස් නගන අවලාද කියන අය ද, මසුරු අය ද යන පස්දෙන ම අධමයෝය. එහෙයින් මම අනෙකකුට නො දී දියවත් නො බොමි.

යම්බදු මම ස්ත්‍රියකට හෝ පුරුෂයකුට, බුද්ධාදීන් විසින් වර්ණනා කරන ලද දානය දෙමිද? මේ ලෝකයෙහි සැදැහැනි ප්‍රතිභාගයන්ගේ වචන දන්නා වූ පහ වූ මසුරු මල ඇති, පුරුෂයෝ උතුම් යයි සම්මතයහ.

එහි පුබ්බෙ යනු පෙර මා විසින් මේ දාන වුතය සමාදන් වූ තැන් පටන්, නුවණැත්තා වූ බුදු පසේබුදු මහ රහත් ආදීන් උතුම් යයි වදාළ මේ දානය දෙන්නේම ය. නොදී ආහාර නො ගන්නේම ය. සුබං යනු දිව්‍ය මානුෂික සැප නොලබයි. ථීසාතකා යනු ස්ත්‍රී ඝාතකයෝ වෙති. යෙවීමෙ යනු මෙයම. සපනනී යනු ආක්‍රෝෂ කරත්. සුබ්බතෙ යනු ධාර්මික ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්. මචජරිපඤ්චමා යනු මසුරුකම පස්වෙති කොට ඇති මේ අය අතර පස්වෙන්නා මසුරා. අධමා යනු මේ අධමයෝ පස්දෙනා නම් වෙති. නසමා යනු යම්හෙයකින් මම පස්වෙති වූ අධම බව නිසා වූ බියෙන්. අදඬා උදකමපිනාසමියෙ අනුභව නොකරන්නෙමියි මේ වුතය සමාදන් වූයෙමි. යො හිත්ථියා වා යනු යම්බදු මම හෝ ස්ත්‍රියක් හෝ. විදුසමපවණණිතං යනු බුද්ධාදි ප්‍රාඥ පණ්ඩිතයන් විසින් වර්ණනා කරන ලද. සුවිසමම සමමතා යනු මේ විශ්වාස කළයුතු ශ්‍රද්ධාවෙන් සමන්විත වූයේ යයි පවසන්නේ, පහවූ මසුරුකම ඇති, මිනිස්සු පිරිසිදු උත්තම සම්මත වෙත් යයි යන අර්ථයයි.

ඒ අසා මාතලී දෘශ්‍යමාන ශරීරයෙන් පෙනී සිටියේය. එකෙණෙහි, ඒ ඒ සතර දෙනා වූ දේව කන්‍යාවෝ සතර දිශාවේ සිටියහ. සිරි නූගෙනහිර දිශාවේ සිටියාය. ආසා, දකුණු දිශාවේ පෙනී සිටියාය. සද්ධා පෙරදිගෙහි ද හිරි උතුරු දිශාවේද වශයෙනි.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරන්නා වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

සක්දෙව් රජු විසින් අනුමත කොට පිටත් කළ, ස්වර්ණවර්ණ සිරුරින් යුත් ආශා, ශ්‍රද්ධා, ශ්‍රී, භරි යන දිව්‍ය කන්‍යාවන් සතර දෙන කෝසිය තවුසාගේ අසපුවට පැමිණියහ.

දැකුම්කළු වර්ණයෙන් ගිනිසිළු මෙන් සතර දිශාවෙහි සිටි ඒ දිව්‍ය අප්සරාවන් සතර දෙන අතිශය ප්‍රීතියට පත් කෝසිය ඍෂිවරයා මාතලී දිව්‍ය පුත්‍රයා හමුවේ මෙසේ කීය.

එම්බා දෙව්දුව! උතුම් ඕසධි තාරකාව මෙන් පෙරදිග බබුළුවන තෝ කිනම් වේ ද? රන් රුවකට බඳු සිරුරු ඇති තී විවාරම්. තී කවරනම් දෙව් දුවක් දැයි මට කියව.

හැම කල්හි අලාමක සත්ත්වයින් විසින් සෙවුනා වූ මිනිසුන් අතර පූජ්‍යත්වයට පත් මම ශ්‍රී නම් වෙමි. සුධා භෝජනය පිළිබඳ විවාදය නිසා ඔබ සමීපයට ආවෙමි. ඒ මට සුධා භෝජනය දෙනු මැනව.

මහා තවුසාණනි! මම යමෙකුට සැප කැමති වෙමි ද, ඔහු සියලු කාම සම්පත්තීන් ලබයි. භෝම කරන්නවුන් අතුරෙන් ශ්‍රේෂ්ඨය. මා ශ්‍රී නමැයි දනුව. මහා ප්‍රාඥයිනි, සුධා භෝජනය මට දුන මැනවි.

එහි අනො යනු ඉක්බිති. මුත්‍රා යනු අනුමත කරන ලද්දේ. ශක්‍ර දේවරාජයා විසින් අනුමත කරන ලද්දේ ද එවන ලද්දේ ද යන අර්ථයයි. සබ්බො පරමපපමොදිනො යනු, ශේෂ නොවී ඉතා ප්‍රමුදිතව. සාමං යන මේ පාඨයයි. ඒ දේවතාවෝ සාමය දැක යන අර්ථයයි. චතුරො යනු දක්ෂ යන මේ පාඨයම වේ. සතර දෙනකුගෙන් සමන්විත යන අර්ථයි. තාරවරා යනු තාරකාවන්ට උතුම් වූ. කඤ්චනවෙලලිවිශාභෙ යනු රනින් නිමකළ රූපයක් හා සමාන ශරීර ඇති. සිරාභං යනු සිරි වූ මම.

තවනතිමාගතා යනු ඔබගේ සමීපයට ආවෝය. භාජයා යනු යම්සේ මා දිව්‍ය භෝජනය ඇසුරු කරයි ද, එසේ කරව. මට දිව්‍ය භෝජනය දෙන්න යන අර්ථයයි. ජානාහී යනු දන්නේය. ජුහතුතමා යනු ගිනි පුදන්නවුන්ගෙන් උත්තම වූ.

ඒ අසා කෝසිය මෙසේ කීවේ ය.

හස්ති ශිල්පාදී ශිල්ප ඥානයෙන් ද, තුන් වේදය සංඛ්‍යාත විද්‍යායෙන් ද, ශීලයෙන් හා බුද්ධියෙන් ද යුත්, ගොවීතැන වෙළඳුම ආදී කර්මාන්ත පුහුණු කර ගත් මිනිස්සු ඔබෙන් තොර වූ විට ස්වල්ප මාත්‍ර වූ සැපතක් වත් නො ලබයි. තී විසින් එසේ කරන ලද යමක් ඇත් ද එය නුසුදුසු ය.

තී විසින් රකිනු ලබන අලස වූ බොහෝ බුදිනසුලු නිව කුලීන මිනිසෙක් වීද, සම්පතින් යුතු සුව දිවියක් ගෙවන ඔහුගේ දාස භාවයට කුලීනයෝ පත් වෙති.

ස්වභාව සත්‍යය නැති, යුක්ති අයුක්ති විභාග නැති ව සෙවුනා පණ්ඩිතයන් පහත හෙළන්නා වූ, මුස් වූ තී හඳුනමි. තී වැන්නෝ අසුනක් පැනක් ලබන්නවත් නුසුදුසුය. සුධා හෝජනය ලැබීමට කෙසේ සුදුසු වේද? මෙතැනින් යව. තී මට රුචි නොවේ. තවුසා කිය.

එහි සිපෙපන යනු ඇත්, අස්, රිය තරු ආදී ශිල්පාදියෙන් යුතු. විජ්ජාවරණෙනා යනු ත්‍රිවේද සංඛ්‍යාත විද්‍යාවන්ගේ ද, ශීලයෙන් ද යුතු. පගුණා සකමමනා යනු තමන්ගේ පුරුෂ චිරයෙන් කරන ලද ගුණ සම්පන්න ගුණයෙන් යුක්ත. කිඤ්චනං යනු කිසියම් අල්පමාත්‍ර වූ හෝ සම්පතක් හෝ සැපයක් නොලබත්. යදිදං යනු යම්බඳු මේ ඉසුරු පිණිස ශිල්ප ආදිය උගෙන, හැසිරෙන්නා වූ ඔබ විසින් විකෘතිව කරන ලද යමක් වේ ද එය සුදුසු නොවේ. අරුපිමං යනු විරුපී යනුයි. තයානුගුතෙනා යනු ඔබ විසින් අනුව රකිනා ලද, ජාතිමං අපි යනු ජාති සම්පන්න වශයෙන් ද ශිල්ප විද්‍යාකලා ආදී බුද්ධිගෝචර ක්‍රියාවලින් සමන්විත වූ. පෙසෙති යනු එවන ක්‍රියාව කරයි. තං තං යනු එබැවින් එය අසවමං යනු ස්වභාවය සංඛ්‍යාත සත්‍යයෙහි නොපිහිටන බැවින් අසත්‍යය. උත්තමගුණ රහිත වේ. අවිහජ් සෙවිනිං යනු නොබෙදා සුදුසු-නුසුදුසු බව නොදැන ශිල්පාදියෙන් සමන්විත වූයේ ඉතිරිය ද සේවනය කරනු ලබන, විදුරානුපාතීනිං යනු වියතුන්ට අනුකූල වියතුන් හෙළාදමා, තළා, පෙළා හැසිරෙන. කුතො සුධා යනු එබඳු ආකාර වූ නිර්ගුණයන් කළ බැවින් දිව්‍ය හෝජනය මට රුචි නොවේ යන බැවින් යව. මෙහි නොසිටුව යනුයි.

ඇය එතනදී ම අතුරුදහන් වූවාය. ඉක්බිති ඔහු ආශා සමග කථාබස් කරමින් මෙසේ කීවේය.

සුදු දත් ඇති, කුණ්ඩලාභරණ පැළැඳි වෙසෙසින් ඔප දැමූ රන්මුවා අඛරණ දරණ වත්කළ දිය දහරක් වැනි දිව දුහුලක් ඇඳ කුසතණින් දැල්වුණු ගිනි සිඵවක් බඳු තෝ කවරේ ද?

වැද්දකු විසින් විදින ලද හී පහර වැරද බියපත් වූ මුව දෙනක ගේ මද බැල්ම මෙන් බලන්නෙහි ය. මද බැලුම් ඇත්තිය! තොපගේ කවර දෙවැන්නෙක් වේද? කානන වනයෙහි තනිවම සිටීමට බය නැත්ද?

එහි විතතංගදා යනු විසිතුරු වූ අඟපසඟ වලින් යුක්ත වූ, කමබුවිමධාධාරිණී යනු රවුම් වූ මුහුණ ඇති රන්වන් පාටින් බබළන, ඔසිතනවණණං යනු ඉසින ලද දියදහරා මෙන් ඇති දිව්‍ය දුහුල් වස්ත්‍ර ඇති, පරිදයනා යනු හැඳ පොරවා, කුසගහිරතනං යනු කුසතණ දිළිසෙන ගිනිසිඵ වර්ණයෙන් යුතු අපීළයන මඤ්ජරිං යනු ළාදළු සහිත අශෝක කර්ණිකාවන් කණෙහි පලඳවාගෙන යයි කියන ලද්දේ වෙයි. සරවාප ධාරිතා යනු වැද්දා විසින්, විරාධිතා යනු විදින ලද පහර මැනුම්ව යනු යම්සේ ඒ මුවදෙන බියට පත්ව වනය කෙළවර සිට ඔහු දෙස මද නෙතින් බලයි මෙසේ බැලුවේය.

අනතුරුව ඇය :-

කෝසිය තවුසාණනි! මෙහි මට දෙවන්නෙක් නැත. මම තව්තිසා දෙව්ලොව උපන්නියක්මි. මගේ නම ආශාය. සුධා භෝජනය පිළිබඳ ආශාවෙන් ඔබ වෙත ආවෙමි. මහා ප්‍රාඥය, ඒ සුධා භෝජනය මට දුන මැනවි.

යන ගාථාව කීවාය.

එහි මසකක සාරප්පභවා යනු තව්තිසා දිව්‍ය ලෝකයේ හටගත්.

ඒ අසා කෝසිය, ඔබ වනාහි යමක් ඔබට රුවි කරයිද, ඔහුගේ

ආශා එලයන් නිෂ්පාදනයෙන් කැමැත්ත දෙන්න. යමක් ඔබට රුචි නොවේද? ඔහුට නොදෙන්න. ඔබ හා සමාන ප්‍රාර්ථනා කළ විනාශකාරී ස්ත්‍රියක ප්‍රකට වන්නේ නැතැයි කියමින් මෙසේ කීවේ ය.

ධනය සොයන වෙළෙන්දෝ ධනාශාවෙන් නැව් නැග මහ සයුරෙහි පරතෙරට යත්. ඔවුහු එහි ගිලෙති. සමහරවිට නැසුහු මාර්ගෝපකරණ ඇත්තාහු පිරිහුණ ධන ඇත්තෝ වන්නාහ.

ගොවියෝ ආශාවෙන් කුඹුරු සාති. බිජු වට වපුරති. උපාය වසයෙන් නොයෙක් දේ කරති. උවදුරු පැමිණීමෙන් හෝ වැසි නො ලැබීමෙන් එයින් කිසි ප්‍රයෝජනයක් නො විදිති.

සැප සොයන්නා වූ මිනිස්සු ආශාව පෙරදැරි කරගෙන තමන් ගේ පාලකයන් පිණිස සතුරන් හා යුද වැදී යුද බිම්හි විරිය කරති. දැඩි වෙහෙස දරා ක්‍රියා කළ ඔහු නැවත කිසිවක් නො ලබා පලා යති.

සමහරු පරලොව සැපවත් තැනක ඉපදෙනු කැමැත්තෙන් වතුපිටි ඉඩකඩම් ධන ධාන්‍ය නැදැයින් හැර ආශාවෙන් බොහෝ කල් තපස් රකිති. ඔවුහුද වැරදි මාර්ගයට වැටී දුගතියට යති.

සත්ත්වයෝ ආශාව නිසා රැවටෙන්නාහයි සම්මතව පවතී. ආශාවෙහි! තමා කෙරෙහි පවත්නා සුධා හෝජන ආශාව දුරු කරනු මැනවි. තී වැන්නෝ ආසන හා ජලය පවා නො ලැබිය යුතු තී සුධා හෝජනය කෙසේ ලබන්නද? තෙපි යව. තී මට නුරුස්නෙහිය. තාපසයා කීය.

එහි පරෙතනි යනු පැන දුවති. ජීනාධනා යනු දිරාගිය ධනය ඇති මෙසේ ඔබේ වශයෙන් එකකු සම්පාදනය කරති. එකෙකු විනාශ කරති. ඔබ හා සමාන පාපී ධර්මතාවයෙන් යුත්තෙක් නැතැයි කියයි. කරොනතු පායසො යනු ඒ ඒ කටයුතු උපායශීලිව කරති. ඊති නිපාතෙන යනු විෂ සුළං මී, පණු හුනු ආදී පණුවන්ගෙන් හටගන්නා සුදු පුස්රෝගය වැනි රෝග හටගැනීමෙන් වූ වෙනත් ආකාර වූ. තතො යනු අනතුරුව ශක්‍ය වශයෙන් ඔවුහු කිසිම එලයක් වින්දනය නොකරති. ඔවුන්ගේ ද ආශා

නසන ක්‍රියා ඔබ ම කරවයි කියයි. අප්‍රභකාරානී යනු යුද්ධ භූමිවල පුරුෂ විරියයෙන් යුතුව. ආසං පුරකඛක්ඛා යනු ඉසුරු සම්පත් පෙරටු කොට. භනතුරුණා යනු ස්වාමියාට හිත පිණිස. අතිගාලුහිතා යනු සතුරන් විසින් දැඩිසේ පෙළෙන ලද මංකොල්ලකන ලද භාණ්ඩ ඇති, පිරිහුණු සේනා හා වාහන සහිතව. පනසසනනි යනු පලා යති. අලද්ධ කිඤ්චනං කිසිම ඉසුරු සම්පත් නොලැබ. මෙසේ මොවුන්ගේ ඉසුරු සම්පත් ඔබ ම කරව යයි කියයි. සගගාධිමනා යනු ස්වර්ගයට පැමිණීමට කැමැති. ලුබං යනු ඕජස් රහිත පංචතාපාදියට අයත් කායික ක්ලාන්ත බව. විරනතරං යනු විරාත් කාලයක්. ආසා විසංවාදික සම්මතා ඉමෙ යනු මේ සත්ත්වයෝ ස්වර්ග ආශාවෙන් දුගතියට යති. එහෙයින් ඔබ ආශා නම් වූ විසංවාද සම්මත වූ විසංවාදයට අයත්ව ගියේ. ආසෙ යනු හේ ආමන්ත්‍රණය කරයි.

ඇය ඒවා ප්‍රතිකෂේප කරන ලද්දේ එතැනදීම අතුරුදන් වූවාය. අනතුරුව "ඉද්ධා" සමග කථාබහ කරන්නේ මේ ගාථාව කිහි.

පරිවාර සම්පතින් දිලියෙමින්, බටහිර දික් හි සිටින යසස් ඇති නි කිනම් වෙහිද? රන් රුවකට බඳු සිරුරු ඇත්තිය, තොපගෙන් විවාරම්. කිනම් දේවතාවක් වෙහිද?

එහි දඳුලලමානා යනු ජලය මෙන්. ජ්ඝඤ්ඤනාමවහයනං යනු පෙර ද, පසුව ද මෙසේ ජ්ඝඤ්ඤ විසින් ලාමක අයුරින් කියනු ලබන්නා වූ. දිසංප යනු කීර්තිමත්ව සිටිය යනුවෙනි.

අනතුරුව ඇය ගාථාව කීවාය.

ප්‍රඥාවන්ත තාපසයන් වහන්ස, මිනිසුන් කෙරෙහි පුජිත වූ, උසස් සත්ත්වයෝ විසින් සෙවුනා ලද මම 'සද්ධා' නම් වෙමි. සුධා භෝජන පිළිබඳ විවාදයෙන් නුඹ වහන්සේ වෙත ආමි. ස්වාමීනි, ඒ සුධා භෝජනය මට දෙනු මැනවි.

එහි සද්ධා යනු යම් කිසිවෙකුට වචන භාවිත කිරීම නිසා ඇය සාවද්‍ය හෝ නිරවද්‍ය වෙයි. පුජිතා යනු නිරවද්‍ය කොට්ඨාස වශයෙන් පුදන ලදී. අපාපසතුපනිසෙවිනී යනු නිරවද්‍ය ශ්‍රද්ධාවෙන් ම ඒකාන්ත

පැතුම් ඉටුකිරීම් වශයෙන් ද ප්‍රාර්ථනා එළිදැක්වීමට සමර්ථ වූ දේවතා වූ මේ නාමයයි.

ඉක්බිති ඇයට කෝසිය, මේ සත්ත්වයෝ ඒ ඒ වචන අදහා ඒ ඒ දේ කරන්නෝ කළයුතු දේ ද, නොකළ යුතු දේ ද, බහුල වශයෙන් කරති. ඒ සියල්ල ඇය විසින් කරන ලද්දේ නම් වෙයි යයි කියා මෙසේ කීවේය.

ඇතැම් කාලයක සත්ත්වයෝ ඔබ හා එක් වී දන් දෙති.
ඉඤ්ඤ දමනය, පරිත්‍යාගය, සිල් රැකීම යනාදිය කරති.
කිසි කලෙක්හි සත්ත්වයෝ තීගෙන් වෙන් වී සොරකම් කරති.
බොරු කියති. කේලාම් කියති. කුට කර්ම කරති.

සමාන ජාති ඇති සිල්වත් පතිව්‍රතා ගුණ ඇති කුල කාන්තාවන් වන භාර්යාවන් කෙරෙහි ගිජු වූ පුරුෂයා ඔවුන් කෙරෙහි ආශාව හැර දමා ගෙදර දාසිය ගේ වචනය අදහා ඇය කෙරෙහි ආශාව දක්වයි.

ශ්‍රද්ධාවෙනි, පුරුෂයා තිගේ වසඟයට පැමිණීමෙන් ම පරදාර සේවනය කරන හෙයින් තී පරදාර සේවනය කරන්නෙහි ය.
පව් කරන්නෙහි ය. කුසල් හිස් කරන්නෙහි ය. තී වැන්නෝ අසුන් හා ජලය (පමණකුඳු) ලැබීමට නො සුදුසු වෙති.
සුධාභෝජනය කොයින් ලැබේ ද? යව. තී මට නො රුස්නෙහි යයි (තවුසා කිය.)

මෙහි දානං යනු වස්තු සහිත පුණ්‍ය වේතනා. දමං යනු ඉඤ්ඤ දමනයයි. චාගං යනු දියයුතු ධර්මයයි. පරිත්‍යාගයයි. සංයමං යනු ශීලයයි. ආදාය සද්ධායා යනු මේ දානාදිය මහානිශංස බැවින් කළ යුතුයයි කියන ලද්දේ වචනයෙන් ශ්‍රද්ධාව මුල්කොට එක ම දින කරත්. කුටං යනු හොර තරාදි ග්‍රාමකුට යනාදියයි. කරොනතිහෙකෙ යනු ඇතැම් මිනිස්සු මෙබඳු ආකාර කාලවල මේ අර්ථය සඳහා සොරකම් ආදිය කළ යුතුය යනු කවර නම් වචනයක් අදහා මෙයම කරත්. පුත විවචුතා තයා යනු නැවත ඇ විසින් නො කරන ලද වැරදි සහිත දුක් විපාක ඇති බැවින්, නොකළ යුතු යයි කියන ලද වචන ප්‍රාර්ථනා නොකරම කරත්. මෙසේ ඔබගේ වශයෙන් තිරවද්‍ය වූ ද, සාවද්‍ය වූ ද දේ කරන ලද්දේ ම ය. සාදිසීසු යනු

ජාති ගෝත්‍ර ආචාරශීලාදී වශයෙන් සමාන වන කල්හි. පෙකඛවා යනු පෙකඛා යයි තෘෂ්ණාවට කියනු ලැබේ. තණ්හා සහිත යන අර්ථයයි. ඡන්දං යනු ඡන්ද රාගයයි. සද්ධං යනු දිය ගෙනෙන දාසියගේ වචනය කෙරෙහිද, විශ්වාසකොට පරදාර සේවනය කරති. ක්වමෙව සද්ධෙ පරදාර සෙවිති යනු යම්හෙයකින් එය ප්‍රාර්ථනා කොට ඔබගේ වශයෙන් පරදාර සේවනය කරන්න. පාපය කරන්න. කුසල අත්හරින්න. එහෙයින් ඔබම පරදාර සේවනය කරන්නී, නුඹ පවිකම් කරති. කුසල් නොසලකා හරිති. ඔබ හා සමාන ලෝක විනාශ කරන, පාප ධර්මයේ නිරත වූවෙක් නැත. යව! මට රුවී නොවේ යනුයි.

ඇය එහිදී ම අතුරුදහන් වූවාය. කෝසිය ද උතුරු දිශාවෙන් සිටියේ 'හිරි' සමග කථා කරමින් ගාථා දෙකක් කීවාය.

රාත්‍රි කාලයේ අවසන්හි අරුණෝද්ගමන වේලායෙහි
 උතුම් රූපයෙන් හා වර්ණයෙන් යුක්ත වූ යම් පූර්ව දිශාවක් දක්නා
 ලැබේ ද, දෙව්දූව, තී එබ්දුය යි මට වැටහෙ යි. තී කිනම්
 අප්සරාවක් දැයි මට කියව.

නියං සමයෙහි පළමුව හටගත් සුළඟින් කම්පා වන්නා වූ ලේවන්
 කොළවලින් පිරිවැරුණු කඵවැලක් සේ මද බැල්මෙන් යුතුව
 කවර නම් තැනැත්තියක් සිටින්නේ ද? කථා කිරීමට කැමැත්ත
 දක්වන්නේ නමුදු වචන නො මුදන්නෙහි ය.

එහි ජ්ඣඤාඤරනිං යනු පශ්චිම රාත්‍රියේ අවසාන වන කල්හි යන අර්ථයයි. උභතෙ යනු අරුණාලෝකය උදාවන කල්හි. යා යනු පෙරදිග දිශාවෙන් රතු ස්වර්ණ වර්ණයෙන් යුතු උතුම් රූප දරන්නෙ වී දක්නට ලැබේ. කාළානිදාසෙරිවා යනු නියං සමයේ කඵවැල් මෙන්. අගගජාතිවා යනු අග්‍රජ, මුදුනින් උපන් ඇය ද මෙසේ පළමුව උපන්නේ මෙන් යන අර්ථයයි. ලොහිත පතනමාලිනි යනු ලොහිත වර්ණ පත්‍රවලින් වටකරන ලද්දේ. කා තිට්ඨසී යනු යම් සේ ඇය කඵවැල් සුළඟට අසුචුනාක් මෙන් බබළමින් ශෝභමානව තිබේ. මෙසේ ඔබ කවර නම් ඇත්තේ නුඹ සිටිති. භාසෙස මානවා යනු මා සමග කථා කරනු මෙන් වෙහි වචන මුදා නොහළෙහි.

ඉක්බිති ඇය ගාථාවක් කීවා ය.

තාපසයන් වහන්ස, මම වනාහි මිනිසුන් කෙරෙහි පූජිත වූ හැම කල්හි අලාමක සත්ත්වයන් විසින් සෙවුනා ලද හිරි නම් දෙවගන වෙමි. සුධා විවාදයෙන් ඔබ වෙත පැමිණි ඒ මම සුධාභෝජන ඉල්ලීමට ද නො හැක්කෙමි. ස්ත්‍රියගේ ඉල්ලීම වූ කලී රහසග පෙන්නීම බඳු හෙයිනි.

එහි හිරාහං යනු හිරි නම් වූ මම. සුධමපි යන ඒ මම දිව්‍ය භෝජනය ඔහුගෙන් ඉල්ලීමට නොහැකි වෙමි. කුමන කරුණක් නිසාද? කොපින රූපා විය යාවනිත්තියා. යම්කිසි ස්ත්‍රියක විසින් ඉල්ලීම නම් රහසග පෙන්නීම මෙන් රහසක් හෙළිකිරීම වැනිය. ලජ්ජා නැතිව මෙන් යන අර්ථයයි.

ඒ අසා තාපසයා ගාථා දෙකක් කීවේ ය.

මනා සිරුරු ඇත්තිය, ස්වාභාවික ක්‍රමයෙන් සුධාභෝජනය ලබන්නෙහිය. ඉල්ලීමෙන් සුධාභෝජනය නො ලබන්නෙහි ය. මේ වනාහි ස්වභාව ධර්මය වේ. එහෙයින් නො ඉල්ලන්නා වූ තිට මම සුධාභෝජනයෙන් නිමන්ත්‍රණය කරමි. එපමණක් නොව තී යමක් කැමති නම් එය ද තිට දෙමි.

ස්වර්ණ රාශියකට බඳු ශරීර ඇත්තිය, ඒ නුඹ අද මා විසින් සිය අසපුවෙහි නිමන්ත්‍රණය කරන ලද්දෙහි ය. තී වනාහි මා විසින් හැම රසයෙන් පිදිය යුත්තී ය. තී පුදා මම ද සුධාභෝජනය වළඳන්නෙමි යි (තාපස තෙම කීය.)

එහි ධමෙමන යනු ස්වභාවයෙන්. ඤායෙන යනු කාරණයෙන්. නහි යාවනා සුධා යනු ආයාවනා කිරීමෙන් සුධා භෝජනය නොලැබේ. ඒ කාරණයෙන් අනෙක් තිදෙනා නොලැබූහ. තං තං යනු එහෙයින් එය. යම්වෂසී යනු හුදෙක් ආරාධනා කිරීමෙන් ම යමෙකු සුධා භෝජනය නොකැමැති වෙහිද? එය ද ඔබට දෙමි. කඤ්චන වෙලලි විගගනෙ යනු රත්රන් රැසකින් සශ්‍රීක වූ ශරීරයේ. පූජියා යනු හුදෙක් අන් සියලු රසයන්ට වඩා නොවේ. ඔබ මා කෙරෙන් පිදිය යුතු වන්නේ යනුයි. අසමීයෙ යනු එය පුදා ඉදින් ඉතිරියක් වන්නේ නම් මම ද අනුභව කරන්නෙමි.

අනතුරුව තවත් සම්මා සම්බුද්ධ ගාථාවකි :-

ආනුභාව සම්පන්න කෝසිය තවුසා විසින් අනුදන්නා ලද ඒ හිරි නම් දිව්‍යාංගනා නොමෝ ඒ ඒ තැන්හි දිය ඇත්තා වූ, නොයෙක් පලතුරුවලින් ගැවසී ගත්තා වූ, නීවරණ දෝෂයෙන් මිදුණු ධ්‍යානලාභීන් විසින් පුදන ලද්දා වූ, අලාමක සත්ත්වයන් විසින් සෙවුනා ලද, ආශ්‍රමයට පිවිසියා ය.

මෙහි වනාහි මලින් හා පලින් සැදුම්ලත්, වෘක්‍ෂ සමූහයෝ බොහෝ වෙති. අඹ ය. මොර ය. කොස් ය. කැල ය. මුරුංගා ය. ලොන් ය. පද්මක ය. කේතක ය. හංග ය. පිපියා වූ එරහැන්ද ය.

සල් ය. ලුණුවරණ ය. දඹ ය. ඇසතු ය. නුග ය. මී ය. හොමුවගු ය. ඇසළ ය. පලොල් ය. නික ය. මනා සුවදැති මීදෙල්ල ය. පංචවිධ කෙතකී වෘක්‍ෂ ය යන මොහු මෙහි බොහෝ වෙත්.

අපරණණ ගණයට අයත් හරෙණුක (නම් ධාන්‍ය) ද වංසවොරක ද වල්මැ ද තියඹරා ද බොඩහමු ද උරුහැල් ද යළි රජමැ ද ඇටිකෙහෙල් ද කෙහෙල් ද හැල් ද නොයෙක් වී වර්ග ද භුජපත්‍ර ද ස්වයංජාත සහල් ද මෙහි බොහෝ වෙති.

ඒ අසපුවට උතුරු දෙසින් හටගත් යහපත් පොකුණෙක් ඇත. ඕ අකර්කශ ය. නො සුන් ඉවුරින් යුතු ය. සුවද දියෙන් සුවදවත් ය.

ඒ පොකුණෙහි නිර්භය වූ ගොදුරු සුලභ වූ නිතොර වෙසෙන සිංගු ය. සවංක ය. සකුල ය. සතවංක ය. රොහිත ය. ආලි ය. ගඟ්ගරක ය. පෙට් ය. කාමවෂ් ය යන මත්සරයෝ වෙති.

එහි නිර්භය වූ සුලභ වූ ගොදුරු ඇති හංස ය, කොස් ලිහිණි ය. මොනර ය. සක්වාලිහිණි ය. ඇටිකුකුළු ය. කොවුල් ය. විසිතුරු පියාපත් ඇති බහුවිභු නම් පක්‍ෂි ය. ඔසවන ලද මුදුන් ඇති මොනර ය. ජීවඤ්ජීවක ය යන පක්‍ෂීහු නිතර වෙසෙති.

එහි බොහෝ වූ මෘග සමූහයෝ පැන් බීමට එති. එනම් සිංහයෝ ද, ව්‍යාසුයෝ ද, උෟරෝ ද, වලස්සු ද, වෘකයෝ ද කළු හිස් වලස්සු ද,

කඟවෙහෙණනු ද, ගවරු ද, මහිසයෝ ද, රොහිත මාගයෝ ද, රුරු මුවෝ ද, එණි මුවෝ ද, වරාහ නම් මුවෝ ද ගෝන්නු ද සමූහ වශයෙන් ඇති නිංක නම් උෟරෝ ද,

කෙහෙල්මුවෝ ද, බළල්ලු ද සාවෝ ද කර්ණක මාගයෝ ද එහි. විසිතුරු මල් අතුරන ලද භූමියෙහි වූ පිටිපහණ පසින් විසින් සෝභා කරන ලද්දේ පසි සමූහයා විසින් සෙවුනා ලද්දේ ද වෙයි.

එහි ජුතිමතා යනු ආනුභාව සම්පන්න වූ. පාවිසියසසමං යනු ආශ්‍රමයට පිවිසියේය. 'ය' කාරය වාඤ්ජන සන්ධි කාරකයෙකි. උදඤ්ඤවනං යනු ඒ ඒ ස්ථානවල ජලය සහිත වූවේ. එලං යනු නොයෙක් ගෙඩි වර්ගවලින් යුක්ත. අරියපුජනං නිවරණ දෝෂ රහිත ධ්‍යානලාභී උතුමන් විසින් පුදන ලද ප්‍රශස්ත වූ. රුකබගහණා යනු ප්‍රචක් දොඹ ආදී ගෙඩි සහිත ගස්වලින් ගහණ. සොභඤ්ජනා යනු මුරුංගා ගස්. ලොද්දමොපි පදමකා යනු ඇද්දෙමට ගස්ද, නෙලුම් ගස්ද වේ. කේකාව හංගා යනු එනම් ඇති ඇසල වර්ගයේ ගස්ද, කරෙරි යනු කන්තේරු ගස්ද, උද්දාලකා යනු පළොල් වර්ගයක්ද, මුවලිඤ් කේතකා යනු මුවලින්ද ආදී පංචවිධ වූ වැටකේ ද, හරෙණුකා යනු පිටරට ඇති ගස්වර්ග ද, වෙච්ඤ යනු උණ වර්ග ද, වෙණු බට වර්ගද, තිඤ්ඤා යනු තිඹොල් ගස් ද, චීනකා යනු රාජ මාංස (බෙහෙන්) මෝවා යනු ඇට කෙසෙල්. සාලියො යනු නොයෙක් ආකාර ලෙස ඉබේ හටගන්නා වූ ඇල්සහල් ද, පච්චයො නොයෙක් ආකාර වී වර්ගද, ආභුජ්නො යනු සර්ප පත්‍ර. නණඩුලා යනු කුඩු රහිත ස්වයංජාත ඇල් සහල්. තස්සව යනු මහණෙනි, ඒ ආශ්‍රමයට උතුරු දිශාවෙන්, පොකබරණී යනු පස්පියුමෙන් ගැවසී ගත් උසස් ලෙස හටගත් පොකුණකි. අකකකසා යනු මත්ස්‍යපිත සෙවෙල් කර්කශ කසල රහිත වූ. අපබහාරා යනු නොසිඳුණු ඉවුරු ඇති සම තොටුපොළ සහිත. අපපටි ගන්ධියා යනු පිළිකුල් රහිත සුවදින් යුක්ත වූ, සුවද ජලයෙන් යුක්ත වූ.

තඨ යනු ඒ පොකුණෙහි. බෙමිනො යනු නිර්භය වූ. සිංගු යන ආදී ඒ මත්ස්‍යයන්ගේ නම් වෙති. කුණාලකා යනු කොටුලෝ. චිත්‍රා යනු විසිතුරු බවට පැමිණි. සිබණධි යනු උඩට එසවෙන මෝරු අනෙක් මහපොළොවේ උපන් පසි වර්ග ද, පාණායමායනහි යනු ප්‍රාණ ඇත්වුන් ලෙස පැමිණෙති. පලාසාදා යනු කඟවේනෝ. ගච්ඡා ගච්ඡා. ගණිනො

යනු ගෝත්‍රු. කණණකා යනු කරණක මුවෝ. ඡමාගිරි යනු භූමිය ඇසුරුකොට ඇති, ගල්තලා ඇති. පුපඵ විචිත්‍ර ස්‍යංතා යනු විසිතුරු මල්වලින් යුක්ත. දිජාහි සුධංගා යනු මිහිරි හඬින් යුතු පක්ෂීන් විසින් මැනවින් මහ හඬින් නාද කරවන ලද්දෝ මෙබඳු ආකාර යම් භූමිතලයක හුන්නේ වේද?

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෝසියගේ ආශ්‍රමය වර්ණනා කළ සේක. දැන් 'හිරි' දෙවිය එහි පිවිසීම් ආදිය දැක්වීමට වදාළ සේක.

මනා සිව් ඇති ඕ තොමෝ නිල්වන් වෘක්ෂ ශාඛාවන් පරාමර්ශනය කරමින් මහාමේඝයක් අතරින් දිස්වන විදුලියක් මෙන් පහළවූවා ය. හොඳින් සම්බන්ධ කළ උෟර්ධවහාග ඇති ඉතා කැමතිවිය යුතු කුශතෘණමය කොවඡ නම් අසුනක් පිරිසිදු සුවදැති අඳුන් දිවිසමකින් සෙවුනා ලදුව පනවා, සුන්දරිය, මේ අසුන සුව වෙයි. මෙහි හිඳගනුව යි හිරි දෙවිදුවට තාපස තෙම කීය.

කොවඡ නම් අසුනෙහි හුන් සුධාභෝජනය කැමැත්තා වූ ඒ හිරි නම් දෙවිදුවට දළමඬුලු අඳුන් දිවිසම් දරන කෝසිය මහතවුස් තෙම තමා විසින් එකෙණෙහි ගෙනෙන ලද නෙළුම්පතින් දක්ෂිණොදකය සහිත සුධාභෝජනය වහා ගෙනවුත් එළවීය.

ඕ තොමෝ එය දැතින් පිළිගෙන තුටු සිත් ඇත්ති තවුසාට මෙසේ කීවාය. 'දැන් මම නුඹවහන්සේ විසින් ඒකාන්තයෙන් පුදන ලද්දෙමි. තවුසාණනි, ජයප්‍රාප්ත වූ මම දෙව්ලොවට යන්නෙමි'යි.

කෝසිය තවුසා විසින් අනුදන්තා ලද ආනුභාවසම්පන්න වූ වර්ණ මදයෙන් මත් වූ ඒ හිරි නම් දෙවිදුව සක්දෙව් රජුගේ සම්පයට ගොස්, 'මේ සුධාභෝජනය වේ, මට දිනුම දෙව'යි කීවාය.

ආදිලි බැඳගත් දෙවිමිනිසුන් විසින් පුදන ලද ඒ හිරි නම් දෙවිදුව යම් කලෙකිහි අඳුන් කොවඡ නම් අසුනෙහි හුන්නී ද, එකල්හි ශක්‍ර තෙමේ ද ඒ උතුම් දෙවගනට පූජා කෙළේ ය. ඉන්ද්‍රයා සහිත සෙසු දෙවියෝ ද (පරසතු මල් ආදියෙන්) ඇය පිදුහ.

එහි සුතතවා යනු සියුමැලි සම. නිල දුමාහිලබ්බිතා යනු හරිත වර්ණ ගස්වල එල්ලී සිට ඒ ඒ හරිතවර්ණ අතු පරාමර්ශනය කරයි යන අර්ථයයි. මහා මේසරිව යනු ඔහු විසින් ඇරයුම් කරන ලද්දේ, මහවැසි වළාකුලක විදුලිය මෙන් ඔහුගේ ඒ අසපුවට පිවිසියේ ය. තසසා යනු ඒ 'හිරි' දෙවිදුවගේ සුසමබන්ධ සිරං යනු මැනවින් සම්බන්ධ වූ හිසක් ඇති කුසාමයං යනු සැවැන්දරා මිශ්‍ර වූ කුස තණවලින් නිර්මිත වූ. සුගන්ධං යනු සැවැන්දරා මෙන් ම වෙනත් සුවදැති තණ ආදියෙන් මිශ්‍රකරන ලද සුගන්ධයයි. අජ්නුපසෙවිතං යනු මත්තෙහි අඳුන්දිවිසමින් සෙවිතා ලද, අනුවඡකොවඡං යනු මෙබඳු ආකාර වූ වේවැල් ආසන පන්සල් දොරටුවේ අතුරා. සුධායිදුමාසනං යනු මේ ආසනයේ සැපසේ හිඳගන්නා ය. යං යනු යම් පමණ. ඉච්ඡමානායා යනු දිව්‍ය භෝජනය කැමැති නිසා, නවෙහි පතෙහි යනු එකෙණෙහි ම පොකුණෙන් ගෙන එන ලද, තෙත් තෙළුම් පත්වලින්. සයං යනු සමග යන අර්ථයෙන්. සහුදකං යනු ආහාර පැන් සහිත. සුධාහිභාසී යනු දිව්‍ය භෝජනය පුද කෙළේය. තුරිනො යනු සොම්නස් වේගයෙන් (තුරිත වූ) සමාන වූ. හඤ යනු වචනය අග නිපාතයකි. ඡතාවතී යනු ජයගෙන පැමිණි අනුමතා දැන් කැමැති පරිදි යයි ද යනුවෙන් අනුදන්තා ලද. උදිරිතා යනු ශක්‍ර පුරයට ගොස් ශක්‍රයාගේ සමීපයේ වේවා දිව බොජුන් යයි ප්‍රකාශ කෙළේය. සුරකඤ්ඤං යනු දිව්‍ය දූවරු. උතතමං යනු ශ්‍රේෂ්ඨ වූ. පඤ්ඤි දේවමනුසස පූජනා ඇදිලිබැඳ සිටිනා දේවතාවන් විසින් ද, මිනිසුන් විසින් ද, පුදන ලද. යදා යනු යම් කලෙක හිදීම පිණිස. ශක්‍රයා විසින් දෙන ලද, අළුත් රත්රන් පුටු. හා සමාන වේවැල් පුටුවේ ඇය හිඳ ගන්නාය. එකල ඇය එහි හුන්නා වූ ශක්‍රයා ද සෙසු දේවතාවෝ ද පරසතු මල් ආදියෙන් පූජා කළහ.

මෙසේ ශක්‍රයා ඔහු පුදා මෙසේ සිතීය. කවර කරුණක් නිසා කෝසිය සෙසු අයට නොදී, මැයට පමණක් දිව්‍ය භෝජනය දුන්නේද? ඔහු ඒ කරුණ දැනගැනීම පිණිස නැවත මාතලී පිටත්කර හැරියේ ය. ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරන්නා වූ, ශාස්තෘෂ්‍යන් වහන්සේ

නැවත දෙවියනට අධිපති වූ දහසක් තෙත් ඇති ශක්‍ර තෙම ඒ මාතලී දෙවිපුත්හට මෙසේ කීය. මාතලිය, කෝසිය තවුසා වෙත ගොස් මාගේ මේ වචනය කියව. 'කොසිය තවුසාණනි, ආසා ය, සද්ධා ය, සිරි ය යන මොවුන් හැර හිරි දෙවිදුව කවර හේතුවකින් සුධාභෝජනය ලැබීදැ'යි අසව යි (කීය.)

යන ගාථාව කීවේය.

එහි සංසී යනු කීවේය යන අර්ථයයි. වාකාං මමා යනු මගේ වචනය කෝසියට පවසන්න. ආසාය සද්ධා සිරියාවා යනු ආසාට ද, ශ්‍රද්ධාට ද, සිරිට ද, හිරිට ද කවර හේතුවක් නිසා දිව්‍ය භෝජන ලැබුවෙහු ද?

හෙතෙම ඔහුගේ වචනය පිළිගෙන වෛජයන්ත රථයට නැග ගියේ ය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරන්නා වූ ශාස්තෘෂත් වහන්සේ මෙසේ වදාළ සේක.

මණ්ඩිත උපකරණයනට අනුකූලව බබළන්නා වූ ගිනිසිළු බඳු දඹරන් මුවා රියහිස හා අටමඟලින් යුත් සරසන ලද ඒ රිය සුව සේ ගමන් සඳහා පිළියෙල කෙළේ ය.

මේ රියෙහි රන්මුවා සඳරූ බොහෝ නෙළන ලද යෑ. රන්මුවා ඇත් - ගව - අස් - චනුරූ - වග - දිවි - ඒණිමුව රූ නෙළන ලද යෑ. මෙහි ඉගිලෙන සැහැවි ලිහිණි රූ ඇත. මෙහි වෙරළ මිණිමුවා මෘගයෝ යුද කෙරෙහි.

බලයෙන් තරුණ ඇතුන් හා සම වූ සරසන ලද රන් දැල්මුවා උරසැදින් යුත්, ආවේලි නම් කර්ණාභරණ ඇති, කෙටිවි පහරක් නැති වෑ ශබ්ද මාත්‍රයෙන් ම ගමන් කරනසුලු වූ, ශිභ්‍රගාමී වූ නිල්වන් අස්රජුන් දහසක් ඒ රියෙහි යෙදූහ.

මාතලී නම් දිව්‍යපුත්‍ර තෙම ඒ උතුම් යානයට නැග මේ දඹදිශාවන් එකනින්නාද කෙළේ ය. අහස ද, පර්වත ද, වන දෙටු ගස් ද සයුර සහිත පොළොව ද කම්පා කෙළේය.

ඒ මාතලී නම් දිව්‍යපුත්‍ර තෙම වහා ම අසපුවට පැමිණ එකස් කොට පොරවන ලද දිව්‍ය වස්ත්‍ර ඇත්තේ බද්ධාඤ්ජලී වූයේ බහුශ්‍රැත වූ ගුණ වෘද්ධ වූ චීනිත පැවැත්මෙන් යුත් දෙවියන් සම බ්‍රාහ්මණයා හට මෙසේ කීය.

කෝසිය තාපසයාණනි, ශක්‍රයාගේ වචනය අසනු මැනවි. මම ඔහුගේ දූතයෙකිමි. ශක්‍ර තෙම ඔබ විචාරයි. 'කෝසිය තාපසයාණනි, ආසාවට ද ශ්‍රද්ධාවට ද ශ්‍රියට ද වඩා කවර හේතුවකින් හිරි තොමෝ සුධාහෝජනය ලැබූ ද' යනු යි.

එහි නං සුපලවත්තං යනු ඒ වෛජයන්ත රථය සැපයෙන් ගමන් කිරීම් අර්ථයයි. උදකාරයී යනු එතර කරවිය. ඔසවා ගමන සරුසාර කෙළේය. උපකිරිය සාදිසං යනු උපකරණවලින් බැඳුණේ හා සමාන එහි ගිනිසිළු හා සමාන වර්ණ පිටවෙයි. එසේ ම දිළිසුණේ යන අර්ථයයි. ජමබුනදීසං හටගත් රත්රන් හා සමාන රතු මැණික්මය. ස්වාමියා කඤ්චනවිතන සනතිකං යනු රත්වත්මය වූ සත්රුවනින් හෙබි සම්පතීන් ද අෂ්ට මංගලාවලින් සමන්විත වූ. සුවණණවඤ්ඤා යනු ස්වර්ණමය මොනර පිල් කලප් මේ රථයෙහි ඇත. හත්ථී යනු රන්, රිදී, මණිමය ඇතුන්, ගවයන් ආදී මේ අයුරින් දතයුතුය. ලංසීමයෙත් පකඛියො යනු මේ රථයෙහි එල්ලෙන්නා වූ විවිධ රුවන්මය පක්‍ෂිහු පිළිවෙළින් සිටියාහුය. යුධායුතා යනු තමන්ගේ යුද්ධය සමග බැඳී සිට දක්වන ලද්දේය. අසසරාජ හරයො යනු රත්වත් සිතීන් උපන් අශ්ව රාජයෝ. සුසුනාගතාදිසෙ යනු බලසම්පන්න වූ තරුණ නාගයන් හා සමාන වූ. කඤ්චනජාලුරච්ඡදෙ යනු රත්වත් දැල් කවුළුවලින් යුතු උරහිස් අලංකාර කිරීමෙන් යුක්ත වූ. ආවෙළිනෙ යනු මල්දම්වලින් යුතු කන් අලංකාර කිරීමෙන් යුක්ත වූ. සද්දගමෙ යනු කෙටිටි පහරින් තොරව ශබ්ද මාත්‍රයෙන්ම ගමනෙහි නිරත වූ. අසංගිනෙ යනු නිසැකයෙන්ම ශිඝ්‍ර ජව සම්පන්න වූ, මේඛදු අශ්වරාජයන් එහි යොදවාලූහ යන අර්ථයයි. අභිනාදයිත්ථා යනු යානාවේ ශබ්දයෙන් එකම නින්තාද කෙළේය. වනසපතීනිව යනු වනස්පතීනි වූ වනලැහැබේ යන අර්ථයයි. පවාප්පයිත්තං යනු කම්පා කළේ, ආකාශ විමාන කම්පා කරමින් ද අහස්තලය කම්පා කරමින් ද යනු දතයුතුය. පාචාර මෙකංසකතො යනු එක අංශයක් පොරවන ලද දිව්‍ය වස්තුව. වද්ධං යනු ගුණයෙන් වෘද්ධ වූ. විනීතවතනං යනු විනීතවත් ආචාර ගුණයෙන් සම්පන්න වූ. ඉච්චබුච්චි යනු රථය අහසේ තබා, බැස මෙසේ කීවේය. දෙව බ්‍රාහ්මණං යනු දෙවියන් සමාන බ්‍රාහ්මණයා.

ඔහු ඔහුගේ වචන අසා,

මාතලිය, ශ්‍රී තොමෝ (ශිල්ප දන්තා නො දන්තා කවුරුනුත් සේවනය කරන හෙයින්) අන්ධ යැයි මට වැටහෙයි. ශ්‍රද්ධා තොමෝ (ඒ ඒ වස්තූන් හැර වෙනත් වස්තූන්හි පිහිටන හෙයින්) අනිත්‍යයැ යි මට වැටහෙයි. ආසාව වනාහි රැවටිලි ඇත්ති යැ යි සම්මත ය. හිරි තොමෝ වනාහි ආර්ය ගුණයෙහි පිහිටියා යැ යි.

යන ගාථාව කීවේය.

එහි අන්ධා යනු ශිල්ප ශාස්ත්‍රාදියෙන් යුක්ත බවද, අසම්පූර්ණ බවද, ඇසුරු කිරීමෙන් ඇය අන්ධ යයි මට වැටහෙයි. අනිවලා යනු 'සද්ධා' වනාහි ඒ ඒ වස්තු හැර දමා වෙනත් වෙනත් දේවල් උපදවමින් සිට අභව්‍ය වශයෙන් අනිත්‍ය යයි මට අවබෝධ වේ. විසංවාදික සමමතා යනු 'ආසා' වනාහි යමෙකු කෙරෙත් ධනය කැමැති වේද, නැවෙත් මුහුදට පැන විනාශයට පැමිණෙන සුළු නිසා විසංවාදික බව මට වැටහෙයි. අරියමහි ගුණ යනු 'හිරි' වනාහි ලැජ්ජා-බිය සංඛ්‍යාත පිරිසිදු ආර්ය ගුණයෙහි පිහිටා ඇත. යනුවෙනි.

දැන් ඇයගේ ගුණ වර්ණනා කරමින් කීවේය.

මාතලිය, ප්‍රවේණි ධර්මය රක්තා වූ කුලගෙහි වැඩෙන කුමරියෝ ය. වැන්දඹු ස්ත්‍රීහු ය. ස්වාමීපුරුෂයන් යටතෙහි සිටින ස්ත්‍රීහු ය යන මේ ත්‍රිවිධ ස්ත්‍රී වර්ගයා ම පරපුරුෂයන් අරමුණු කොට තම සිතෙහි හටගත් ඡන්දරාගය හිරියෙන් වළකාලති.

ඊ පහරින් හා අධියටි පහරින් යුත් යුදබිම්හි පරදිනවුන් ද වැටෙන්නවුන් ද, පලායන්නවුන් ද, අතර ලජ්ජායෙන් යුතු වූවාහු ජීවිතය හැරදමා නවතින්. නැවත ඔවුහු තමන්ගේ ස්වාමියා මුදාගනිත්.

සාගර වේගය වළකාලන වෙරළ මෙන් මේ හිරි තොමෝ ජනයා පවින් වළක්වන්නී ය. දේවසාරථිය, මේ හිරි තොමො මුළු ලෙව්හි පුදන ලද්දීයැ යි ශක්‍රයාට කියව යි තාපසයා කීය.

එහි ජීණණා යනු වැන්දඹුවෝ. සහතතු යනු ස්වාමීවරුන් සහිත තරුණ ස්ත්‍රීහු. අතතනො යනු ඒ සියල්ලෝම වෙනත් පුරුෂයන් විෂයෙහි තමන්ගේ ඡන්ද රාගය උඩට එසවූ බව දැන නුසුදුස්සක් කරන ලදී. 'හිරි' විසින් තමන්ගේ සිත සංසිද්ධා ගනියි. 'හිරි' පවිකම් නොකරයි. පතතං පලායිතං යනු වැටෙන්නවුන්ගේ ද, පලා යන්නවුන්ගේ ද අතර, ජහිත්ථ ජීවිතං යනු යම් ලජ්ජාවන්ත අය සිටිත් ද? ඔවුහු තමන්ගේ ජීවිතය අතහැර ලජ්ජාව නවත්වා ගනිති. තෙ යනු මෙසේ ඒ නතර කරන ලද ඔවුහු. හිරිමනා යළිත් තමන්ගේ ස්වාමියා පිළිගනිත් ද සතුරු අතින් මුදවා ගනිත්. පාපජනං නිවාරණී යනු පාපයෙන් ජනතාව වලක්වා ගත්තේය. මෙය ම පෙළ පාඨයයි. තං යනු ඒ 'හිරි' අරියපුජ්ජනං යනු බුද්ධාදී ආර්යන් විසින් පුදන ලද, ඉන්ද්‍රසස තං වෙදයා යනු යම් හෙයකින් මෙසේ මහත් ගුණ ඇති ආර්යන් විසින් පුදන ලද නිසා එහෙයින් ඇය මෙසේ උතුම් නම් වේම යයි සක්දෙවිඳුට පවසන්න.

ඒ අසා මාතලී

කෝසිය තාපසය, මේ ලබ්ධිය ඔබගේ සිත්හි කවරෙක් පිහිටුවී ද? බ්‍රහ්මයා ද ශක්‍රයා ද නැතහොත් ප්‍රජාපතී නම් දිව්‍ය පුත්‍රයා ද? මහර්ෂිය, ශක්‍රයාගේ දුහිතෘ වූ මේ හිරි තොමෝ දෙවියන් අතර ශ්‍රේෂ්ඨ යැ යි සම්මත වී යැයි මාතලී දෙවිපුත් කිය.

යන ගාථාව කීවේය.

එහි දිට්ඨිං යනු 'හිරි' නම් මහත් ගුණයෙන් යුතු ආර්යන් විසින් පුදන ලද්දී යනුයි. ඔදහි යනු හදවතට සමීප විය. සෙට්ඨසම්මතා යනු ඔබගේ සමීපයේ දිව්‍ය භෝජනය ලද කාලයේ පටන් සක් දෙවිඳුගේ සමීපයේ රත්රන් ආසනයක් ලැබ සියලු දේවතාවන් විසින් පුදන ලද්දේ උත්තම සම්මත බව දැනගනිවු.

මෙසේ ඔහු විසින් කථා කරමින් සිටියදීම ආයු ගෙවී වුතවන ස්වභාවය පහළ විය. ඉක්බිති මාතලී කෝසිය ඔබ ආයු සංස්කාරය හැර දැමුවේ, දාන ධර්මාදියේ සමත් වූයේ, කුමක් නිසා ඔබට මනුෂ්‍ය ලෝකයෙන් දෙවිලොවට යමුදැයි එහි පමුණුවනු කැමැත්තේ වී.

කෝසිය තාපසයන් වහන්ස, එනු මැනවි. මේ දිවියෙන් චූත වන නුඹවහන්සේ මා විසින් ගෙනෙන ලද මේ රියට නැග දෙව්ලොවට ගමන් කරන සේක්වා. ඉන්ද්‍රයාට සම ගොනු ඇති තාපසයන් වහන්ස, ඉන්ද්‍ර තෙමේ ද ඔබගේ පැමිණීම බලාපොරොත්තු වෙයි. නුඹවහන්සේ අද ම ඉන්ද්‍රයා හා එක්ව විසීමට යනු මැනවැ යි මාතලී දෙවිපින් කිය.

යන ගාථාව කීවේය.

එහි මමායිතං යනු ප්‍රියමනාප. ඉන්ද්‍රසගොතතා යනු පෙර භවයෙහි ශක්‍රයා හා සමාන ගෝත්‍ර ඇත්තේය. කංඛති යනු ඔබගේ පැමිණීම කැමැති වන්නේ සැක කරයි.

මෙසේ ඔහු කෝසිය සමග කථා කරන කල්හි ම කෝසිය චූත වී ඕපාපාතික දේවපුත්‍රයෙක් වී නැග දිව්‍ය රථයෙහි සිටියේය. ඉක්බිති ඔහුව මාතලී සක්දෙව්දුන් සමීපයට පැමිණ විය. ශක්‍රයා ඔහු දැක සතුටු සිතැත්තේ තමන්ගේ දියණි 'හිරි' දේවිය ඔහුගේ අගබිසව කොට දුන්නේය. අප්‍රමාණ ඉසුරු සමීපන් ද ඔහුට විය. ඒ අදහස දැන සත්ත්වයන්ගේ උපමා රහිත කර්ම නම් මෙසේ පිරිසිදු වේමය යයි ශාස්තෘන් වහන්සේ අවසාන ගාථාව වදාළ සේක.

පච්ඤා නැත්තෝ මෙසේ පිරිසිදු වෙති. තවද, මනාව පුරුදු කරන ලද කර්මයාගේ විපාකය නො නැසේ. යම් කෙනෙක් ශක්‍රයාගේ සුධාභෝජන දානය දුටුහු ද, ඒ සියල්ලෝ ම ශක්‍රයා සමග විසීමට ගියාහු ය.

එහි අපාපකමනෝ යනු පච්ඤා නොකරන සත්ත්වයෝ මෙසේ පිරිසිදු වෙති. යෙ කෙච් මද්දකඤ්ඤා යනු යම්කිසි සත්ත්වයෙකු ඒ හිමාලය පෙදෙසෙහි එදා කෝසිය විසින් 'හිරි'ට දෙනු ලබන, දිව්‍ය භෝජනය දුටුවාහ. සබ්බෙව තෙ යනු ඒ සියල්ලෝ ඒ දානය අනුමෝදන්වී සිත පහදවා ශක්‍රයාගේ සමීපයට ගියාහුය.

ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැරපා මහණෙනි, දැන් පමණක් නොවේ, පෙරද දාන රතියෙහි නො ඇලුණු තද මසුරන්

සමාන අය මම දමනය කෙළෙමි යයි වදාරා ජාතකය නිමකළ සේක. එකල 'හිරි' දේවතාවා උප්පලවණ්ණා විය. කෝසිය දානපති හික්කුචමය. පංචසිඛ නම් අනුරුද්ධය. මාතලී ආනන්ද වේ. සුර්යා කස්සප වේ. වන්ද්‍රයා මොග්ගල්ලාන වේ. නාරද සැරියුත් තෙරුන් වේ. ශක්‍රයා වනාහි මම ම වෙමි.

සුධාහෝජන ජාතක නිමි.

21-4

එවමකඛායනී යන මෙය ශාස්තෘෂත් වහන්සේ කොටුල් විලක (කුණාල දහෙ) වාසය කරන්නා වූ අකමැත්තෙන් පෙළුණු පන්සියයක් හික්කුත් අරඛයා වදාළ සේක.

එහි මේ අනුපිළිවෙළ කථාවයි.

ශාක්‍ය-කෝළියෝ වනාහි කපිල වස්තු නගරයටත් කෝළිය නගරයටත් අතරෙහි රෝහිණී නම් නදිය එක ම ආවරණයකින් බන්දවා ගොයම් වගාව ආදිය කරති. ඉක්බිති පොසොන් මාසය මුල ගොයම් මිලාන වන කල්හි දෙනුවර වැසි කම්කරුවෝ රැස්වූහ. එහි කෝළිය නගරවාසීහු කීවාහු ය. මේ ජලය දෙපක්‍ෂයම රැගෙන යන්නේ, නුඹලාට ද අපට ද ප්‍රමාණවත් නොවන්නේය. අපගේ ශසා එක ම ජලයෙන් ම නිපදවිය හැකි වන්නේ ය. මේ ජලය අපට දෙවු! යනුවෙනි. කපිලවස්තු එවිට නගරවාසීහු කීවාහු ය. නුඹලා අහර කොටු පුරවා සිටින කල්හි, අපි රත් මැණික් නිල්මැණික් කහවණු ආදිය ගෙන සිඳුණු පසුම්බිය ඇති අත්

ඇත්තෝ ව නුඹලා ගේ ගෙවල් දොරවල්හි හැසිරීමට නො හැක්කම්හ. අපගේ ද ශසය එක ම දියවරෙන් නිපදවන්නේය. මේ ජලය අපට දෙවුල් අපි නොදෙන්නෙමු! අපි නොදෙන්නෙමු යයි මෙසේ කථා වැඩි එකකු නැගිට එකකුට පහර දුන්නේය. ඔහුද අනෙකාට දැයි මෙසේ ඔවුනොවුන් පහරදී රාජ පරම්පරා කුල ගැටී, කලහ වර්ධනය විය. කෝළිය කම්කරුවෝ කියත්. නුඹලා කපිලවස්තු වැසියන් යමෙක් බදු, සිවල් ආදීන් මෙන් තමන්ගේ සහෝදරියන් සමග වාසය කළහ. ඔවුන්ට ඇත් අසුන් ආදීහු ද, පුවරු ආයුධ හෝ ඇත්තේ අපට කුමක් කරන්නාහුද? ශාකා කම්කරුවෝ කියති. නුඹලා දැන් කුෂ්ට සහිත දරුවන් ගෙන යවු! යමෙක් අනාථ වූවෝ ද පිටතට ගියෝ තිරිසනුන් මෙන් ඩෙබර ගසක් යට වාසය කළහ. මොවුන්ගේ ඇත්තු-අශ්වයෝ ආදීහුද, පුවරු ආයුධාදිය ද අපට කුමක් කරන්නාහු ද, ඔවුහු ගොස් ඒ වැඩෙහි නිරතව ඇමතියන්ට කීවාහුය. ඇමතියෝ රාජකුලවලට කීහ. ඉක්බිති ශාකායෝ සහෝදරියන් සමග සංවාසයේ නිරත වූවන්ගේ බලය, එඩිය ද පෙන්වන්නෙමුයි යුද්ධ සඳහා නික්මුණහ. කෝලියෝද ඩෙබර ගස්යට වසන්නවුන්ගේ එඩිය ද-බලය ද පෙන්වන්නෙමුයි යුද්ධ සඳහා නික්මුණහ. පසුව වනාහි ශාකා-කෝලියන්ගේ දාසීහු ජලය පිණිස නදියට ගොස්, ආධාරකය බිම තබා සැප දුක් කථා කරමින් සිටිකල්හි එකියකගේ ආධාරකය එකියක තමන් ගේ යන අදහසින් ගත්තා ය. ඒ නිසා ඔබේ ආධාරකය, මගේ ආධාරකය යයි කෝලාහල පවත්නා කල්හි ක්‍රමයෙන් දෙනුවර වාසී, දාස කම්කරුවෝ ද, සේවක හෝජක අමාත්‍යයෝ, උපරජවරු ද සියල්ලෝ යුද්ධ සඳහා නික්මුණාහයි කියති. මොවුන් කෙරෙන් පෙර පරිදි ම බොහෝ අර්ථ කථා පැමිණියේ, ගතයුතු පියවර හෙට ම ගත යුතුයි. ඔවුහු වනාහි සවස යුද්ධය සඳහා නික්මෙන්නාහ යයි, එසමයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර වැඩවාසය කරන සේක්, අළුසම් කාලයේ ලොව බලන සේක්, මොවුන් මෙසේ යුද්ධය සඳහා නික්මෙන අයුරු දුටු සේක. දැක, අද මා ගිය කල්හි මේ කලහය සංසිදෙන්නේය යයි සලකන්නේ මම එහි ගොස් කලහය සංසිදවීමට ජාතක කථා තුනක් කියන්නෙමි. අනතුරුව කෝලාහල සංසිදෙන්නේය. එවිට සමගිය අර්ථවත් වනු පිණිස ජාතක දෙකක් වදාරා අත්තදණ්ඩ සූත්‍රය දේශනා කරන්නෙමි. දේශනාව අසා උභයනගරවාසීහු අඩක් පමණ අඩක් පන්සියක් කුමාරවරු පහදිත්. මම ඔවුන් පැවිදි කරන්නෙමි. මහත් සමාගමක් වන්නේය යයි කතිකා කොට, ශරීර පිළිදැගුම් කොට, සැවැත් නුවර පිඬු පිණිස හැසිර, පිණ්ඩපාතයෙන් වැලකුනේ සවස් කාලයේ ගදකිලියෙන් නික්ම කිසිවෙකුට නොදන්වා, තෙමේ ම

පාත්‍ර සිවුරු ගෙන දෙසෙනග අතර, අභයෙහි පලඟක් බැඳ ඔවුන්ට සංවේගය ඉපදවීම පිණිස අන්ධකාර කිරීමට කේතු රැස් මාලා පිට කරමින් වැඩ සිටි සේක. ඔවුන්ට සංවේග මනසක් ඇතිවුණි. තමන්ව පෙනෙන සේ, සවණක් බුදු රැස් දැක අපගේ ඤාති ශ්‍රේෂ්ඨ වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ වැඩම කළේනුයි දුටුවේ, අප කෝලාහල කරන බව නිසා යයි සිතා ශාස්තෘන් වහන්සේ වැඩම කළ කල්හි අප විසින් අනුන්ගේ ශරීරයන්ට ආයුධ සැලීමට කෝළිය නගරවැසියන්ට අපව විනාශ කිරීමට හෝ සිඳීමට හෝ නොහැකි යයි ආයුධ ඉවත දැමූහ. කෝළිය නගරවාසීහු ද එසේම කළහ. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බැස රමණීය පෙදෙසක වැලි තලාවක පනවන ලද උතුම් ආසනයක අනුපම බුද්ධශ්‍රීය පතුරුවමින් වැඩසිටි සේක. ඒ රජවරු ද බුදුරදුන්ට වැඳ සිටියහ. ඉක්බිති ඔවුන් මහරජ, කුමක් දැනගෙන පැමිණියේ දැයි දන්නේ දැයි විචාරා ස්වාමීනි, මේ ස්ථානයේ කෝලාහලයක් හටගෙන වැඩම කළේ ද, නදිය දැක ගැනීම සඳහා සෙල්ලම් කිරීම සඳහා වැඩම කළේදැයි නොදනිමි. මහරජ, කුමක් සඳහා තොප කලහ කරහුද? ස්වාමීනි, ජලය නිසාවෙනි. මහරජ, ජලය කෙතෙක් වටනේද? ස්වාමීනි, ස්වල්පයකි. මහරජ, මහපොළොව කිම වටනේද? ස්වාමීනි අනර්ඝය. ඤත්‍රියෝ කෙතෙක් අගිද? ස්වාමීනි, ඤත්‍රියෝ නම් අනර්ඝ ම වෙති. මහරජ, අල්ප වූ ජලය නිසා මහර්ඝ වූ ඤත්‍රියන් නසවුද? කෝලාහලයේ ආස්වාදයක් නම් නැත. මහරජ, කෝලාහල වශයෙන් එක් වෘක්‍ෂ දේවතාවකු කළු සිංහයෙකු සමග බද්ධ වෛරයෙන් පසුවූයේ මේ කල්පය පුරාම එය නො නැවතියේ යයි වදාරා එන්දන ජාතකය දේශනා කළ සේක.

අනතුරුව, මහරජ; අනුන්ගේ කීම් වල පිහිට පැහිමෙක් නම් නො කළ යුතුය. අනුන් කීවා ගිවිසීම හේතු කොටගෙන, එක් භාවෙකු ගේ බස් ගිවිස යොදුන් තුන්දහසක් පළල, හිමාලයේ සිවුපා සමූහයෝ මහමුහුදට පැන්නෝ වූහ. එහෙයින් අනුන් ගේ වචන ප්‍රමාණයෙන් යමක් කිරීම නොවිය යුතුයයි වදාරා, දද්දහ ජාතකය වදාළ සේක. අනතුරුව මහරජ, කිසිදා දුබලයා, මහබලවතාගේ සිදුරු දකියි. කවදා නමුත් බලවතා ද දුබලයාගේ සිදුරු දකින්නේම ය. ගේකුරුව පසමින් ඇත් රජු විනාශ කළේ යයි කියා ලටුකික ජාතකය ද වදාළ සේක. මෙසේ කෝලාහල සංසිද්ධිම පිණිස, ජාතක තුනක් වදාරා සමගිය අර්ථවත් කිරීම පිණිස ජාතක දෙකක් ද වදාළ සේක. මහරජ, සමගි වුවන්ට නම් කිසිදින පසුබැසීමක් දැකීමට නොහැකි යයි වදාරා රුක්ඛධම්ම ජාතකය වදාළ

සේක. එසේ සමගි වූවන්ගේ නම්, මහරජ කිසිදු විවරයක් දැකීමට නොහැකි වේය. යම්කලෙක ඔවුනොවුන් විවාද කළාහුද, ඉක්බිති ඔවුන්ගේ විවාද දත් වැදි පුත්‍රයෝ වටුවන් ජීවිතක්‍ෂයට පමුණුවා තමන්ගේ අභිමතය මුදුන්පත් කළේ යයි ද, විවාදයේ ආස්වාදයක් නම් නැතැයි ද වදාරා වට්ටක ජාතකය වදාළ සේක. මෙසේ මේ ජාතක පහ පවසා, අවසානයේ අත්තදණ්ඩ සූත්‍රය වදාළ සේක. රජවරු පැහැදුණෝ, ඉදින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වැඩිම නොකළේ නම්, අපි ඔවුනොවුන් නසා ලේ සහිත නදියක් පවත්වා ගන්නෙමු. ශාස්තෘන් වහන්සේ නිසා අපගේ ජීවිත ලදැයි ඉදින් ශාස්තෘන් වහන්සේ ගිහිගෙය වාසය කළේ නම්, දොළොස් දහසක් දිවයින් පිරිවරා සතරමහා දිව්‍ය රාජ්‍යය අතට පත් වන්නේය. අතිරේක දහසක් පමණ පුත්‍රයෝ ඔහුට වන්නාහුය. එවිට ක්‍ෂත්‍රිය පිරිවර වන්නේය. මේ සියළු සම්පත් ද හැරදමා නික්ම සම්බෝධියට පැමිණියේ දැන් ක්‍ෂත්‍රිය පිරිවර ම විවර වේවායි දෙනුවර වැසි දෙසිය පණහ, දෙසිය පණහ බැගින් කුමාරවරු පන්සියයක් දුන්හ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔවුන් පැවිදි කරවා, මහ වනයට වැඩියහ. දෙවන දිනයේ පටන් ඔවුන් විසින් පිරිවරණ ලද්දේ, එක් දිනයක කපිල වස්තුවේ ද, එක් දිනක් කෝළිය නගරයේ ද, නගර දෙකේ ම පිඬු පිණිස හැසිරෙති. දෙනුවර වැසියෝ මහත් සත්කාර කළහ. ඔවුන්ගේ ගරු ගෞරවයෙන් තමන්ට පැවිදි වීමේ රුචියක් නොඇලුණු බවක් හටගත්තේ ය. පුරාණ බිරින්දන් නිසා ඔවුන්ට අනභිරතියක් වූයේ යයි, එවි එවි කියා හඬුන් යැවූහ. ඔවුහු වැඩි වැඩියෙන් කළකිරුණාහ. බුදුරදුන් ආචර්ජනා කොට, ඔවුන්ගේ නොඇලුණු බව දැන මේ හික්කුහු මා හා සමාන බුදුකෙනෙකු සමග එකට වාසය කරන්නේ ද, කලකිරෙති. කවර විලාශයකින් ඔවුන්ට දැහැමි කරාවලින් සනසන්නේ යයි සලකන සේක් කුණාල ධර්ම දේශනාව දුටුවේය. ඉක්බිති උන්වහන්සේට මෙබඳු අදහසක් පහළ විය. මේ හික්කුන් හිමාලයට ගෙන ගොස් කුණාල කරාවෙත් ඔවුන්ගේ මාගම දෝෂ ප්‍රකාශකොට අනභිරතිය දුරුකොට සෝවාන් මාර්ගය පෙන්වන්නෙමිසි, උන්වහන්සේ පෙරවරු කාලයේ හැඳ පොරවා පා සිවුරු ගෙන, කපිල වස්තුවේ පිඬු පිණිස හැසිර, සවස් කාලයේ පිණ්ඩපාතයෙන් වැලකුණේ, බන්ධිස වේලාවේ ම ඒ පන්සියයක්. හික්කුන් අමතා මහණෙනි, රමණීය හිමවත් පෙදෙස් දුටුවෝදැයි විචාල සේක. නැත ස්වාමීනි, හිමාලයේ වාරිකාවක යන්නෙහුද? ස්වාමීනි, සෘද්ධිමතුන් නොවූ අපි කෙසේ යන්නෙමු ද? ඉදින් තොපව කිසිවකු හෝ රැගෙන යන්නේ නම් යන්නෙවුද? ස්වාමීනි, එසේය. ශාස්තෘන් වහන්සේ ඒ සියල්ලෝ ම තමන්ගේ සෘද්ධියෙන් රැගෙන

අහසට පැන නැග හිමාලයට වැඩ අහස්තලයේ සිටියේ ම රමණීය හිමාලය ප්‍රදේශයේ, රන් පර්වතය, මැණික් පර්වතය, සිගුල් පර්වතය, අඳුන් පර්වතය, සානු පර්වතය, පුවරු පර්වතය නානාවිධ පර්වතයන් ද, පංචමහා නදීහු ද කණ්ණ මුණ්ඩක, රථකාරක, සීහප්පාත, ඡද්දන්ත, තියග්ගල, අනෝතත්ත, කුණාල යන විල් හතද පෙන්වූ සේක. හිමවත නම් මහා යොදුන් පන්සියයක් උස, යොදුන් තුන්දහසක් පළලය. එහි මේ රමණීය එක ප්‍රදේශයක් තමන් ගේ ආනුභාවයෙන් පෙන්වීය. එහි කරන ලද වාසය කිරීම් ඇති සිංහ, ව්‍යාඝ්‍ර ඇත් කුල ද ඇතුළත් සිවුපා සතුන්ගෙන් එක් ශේෂයක් පෙන් වූ සේක.

එහි රමණීය ආරාමික දේවල් ද, මල් ගෙඩි සහිත වාක්‍ෂ ද, විවිධාකාර පක්‍ෂීන් සමූහයා ද, ජල-ගොඩ මල් ද, පෙරදිගට මුහුණලා ඇති රන් තලාව ද පසුපස හිඟුල් තලාව ද පෙන්වූ සේක. මේ රමණීය පරිසරය දුටු කාලයේ පටන් ඒ හික්‍කුන්ට පුරාණ බිරින්දෑවරුන් කෙරෙහි පිහිටි ඡන්ද රාගය ප්‍රතිණ විය. ඉක්බිති බුදුහු ඒ හික්‍කුන් රැගෙන අහසින් බැස හිමාලයට පසුපස පැත්තේ යොදුන් හැටක් පමණ වූ ගල්තලාවේ යොදුන් සතක් පමණ කැපවූ සල්ගසක් යට යොදුන් තුනක් පමණ හිරියල් තලාවේ ඒ හික්‍කුන් විසින් පිරිවරණ ලදුව සවණක් බුදුරැස් විහිදුවමින් මුහුදු කුස කලඹවන දිළිසෙන සුර්යා මෙන් හිද, මිහිරි හඬ නිකුත් කරමින් ඒ හික්‍කුන් ඇමතු සේක. මහණෙනි, මේ හිමාලයේ නුඹලා විසින් නොදක්නා ලද්දේ විචාරහුද? එකෙණෙහි විසිතුරු කොටුලෝ දෙදෙනෙක් දණ්ඩක් දෙකෙළවරින් මුඛයෙන් ඩැහැගෙන මැද තමන්ගේ ස්වාමියා හිදවා විසිතුරු කොටුලෝ අටදෙනෙකු පෙරටුකොට, අටදෙනෙකු පසුපසින් ද අටදෙනෙකු දකුණින් ද, අටදෙනෙකු වමතින් ද, අටදෙනෙකු යටින් ද, අටදෙනෙකු උඩින් ද, සෙවනකොට මෙසේ ඒ විත්‍ර කොටුලා පිරිවරා අහසින් යයි. ඒ හික්‍කුහු ඒ පක්‍ෂි සේනාව දැක, බුදුරුදුන් විචාළහ. ස්වාමීනි, මේ පක්‍ෂීහු කොහේ සිට පැමිණෙත්ද? මහණෙනි, මගේ මේ පුරාණ වංශයකි. මා විසින් තබන ලද ශ්‍රේණියකි. මම පෙර මෙසේ පිරිවරා සිටියෙමි. එකල මේ පක්‍ෂි සේනාව විශාල වූහ. දහසක් පමණ පක්‍ෂි කන්‍යාවෝ මා පිරිවරා සිටියහ. පිළිවෙළින් පරිහරණය කොට දැන් මේ ජාතියට පත්විය. ස්වාමීනි, මේ වන ලැහැබේ මේ පක්‍ෂි කන්‍යාවෝ නුඹ පිරිවරා සිටියෝ කෙසේද?

ඉක්බිති ඔවුන්ට ශාස්තෘන් වහන්සේ මහණෙනි, අසවු. සිහිය උපදවා. අතීතය ගෙනහැර දක්වන්නෙමිසි වදාළ සේක.

මේ ආදී වශයෙන් පවතින පෘථිවි තලයේ නොයෙක් මල් මාලා විසන්වලින් යුක්ත වූයේ, ගව මහිෂ, සිංහ ව්‍යාඝ්‍ර ආදී සිවුපාවුන්ගෙන් ගැවසුණේ, විවිධ කුරුලනාවන්ගෙන් සහ පක්‍ෂි සේනාවෙන් ද ගැවසුණු මේ රමණීය වනලැහැබේ කුණාල නම් පක්‍ෂියා වාසය කරයි. විසිතුරු පත්‍රවලින් රමණීය වූ එම වන ලැහැබේ කුණාල නම් පක්‍ෂියාට ස්ත්‍රීන් දහසක් පිරිවර ඇත්තෝ ඔවුහු පක්‍ෂි කන්‍යාවෝ වූහ. මේ කන්‍යා පක්‍ෂිහු දෙදෙනෙකු ලී කැබැල්ලක් කපින් ගෙන ඒ කුණාල පක්‍ෂියා මැද හිඳුවා පියාඹති. ඒ කුණාල පක්‍ෂියා ගමන් කරන ඉසව්වේදී ක්ලාන්ත වූයේ, උඩට එසවූහ.

පන්සියයක් පක්‍ෂි කන්‍යාවෝ යටින් යටින් පියාඹති. ඉදින් මේ කුණාල පක්‍ෂියා අසුනෙන් පෙරළෙන්නේ ය. අපි ඌච පියාපත්වලින් රැක ගන්නෙමු. පන්සියයක් පක්‍ෂි කන්‍යාවෝ එහා මෙහා පියාඹති. ඒ කුණාල පක්‍ෂියාට සුළඟින් පීඩාවක් නොවේවා යනුවෙනි. පන්සියයක් පක්‍ෂි කන්‍යාවෝ දෙපැත්තෙන් පියාඹති. කුණාල පක්‍ෂියාට වාතයේ සීතල, උණුසුම, තෘණ, දූවිලි, වාතයෙන් කරදරයක් නොවේවා යනුවෙනි. පන්සියයක් පක්‍ෂි කන්‍යාවෝ පෙරටුව පෙරටුව පියාඹති. ගොපල්ලන්ගෙන් පසුපාලකයන්ගෙන් තෘණ කපන්නන්ගෙන්, දර කඩන්නන්ගෙන්, වන කර්මාන්තකරුවන්ගෙන් දරකෝටු කැට කැබිලිතිවලින් සැතකින්, දණ්ඩකින් කැටකැබිලිතිවලින් පහරක් නොවේවා යන අදහසිනි. මේ කුණාල පක්‍ෂියාට වැල්වලින්, ගස්වලින්, කණුවලින්, ගල්වලින්, බලවත් පක්‍ෂීන්ගෙන් යුද්ධයක් නොවේවා යන අදහසිනි. පන්සියයක් පක්‍ෂි කන්‍යාවෝ පසුපසින් පියාඹති.

අනතුරුව මේ පින්වත් පක්‍ෂි කන්‍යාවෝ ඒ කුණාල පක්‍ෂියා ආරාමයෙන් ආරාමයට ද, උයනින් උයනට ද නදියෙන් නදියට ද පර්වත ශිඛරයෙන් පර්වත ශිඛරයට ද අඹ වනයෙන් අඹ වනයට ද ජම්බු වනයෙන් ජම්බු වනයට ද දෙල් වනයෙන් දෙල් වනයට ද පොල්වත්තෙන් පොල්වත්තට ද වහාම රති ක්‍රීඩාව පිණිස පමුණුවති. පින්වත් කුණාල පක්‍ෂියා ඒ පක්‍ෂි කන්‍යාවන් විසින් දවස නිමාවද් දී මෙසේ අප්‍රසාදයට ප්‍රකාශ කරයි. නුඹගේ වසලියෝ විනාශ කරවු. නසවු. වෞර දුර්භියෝ විනාශ කරවු යනුවෙනි.

මෙහි අර්ථ වර්ණනා මහණෙනි, ඒ වනලැහැබ මෙසේ වර්ණනාවට ලක්වෙයි. සමෙමා සධ්ධරණී ධරෙ යන විස්තරයේ සිට කියනු ලැබේ.

එහි සමෙමාසධධරණී ධරෙ යනු සියළු ඖෂධවලින් යුක්ත වූයේ, මුල්ගෙඩි පත්‍ර ආදිය දරන්නා වූ ඒවායින් යුක්ත වූ යන අර්ථයයි. ඒ වන ලැහැබේ සියළු ආකාරයෙන් සරුසාරව පවතින බව පවතින හෙයින් මේ අයුරින් ප්‍රකාශ කරන ලදී. නෙක පුප්ඵමාලාවිතතෙ යනු නොයෙක් ගෙඩි පිණිස උපන් මල්වලින් ද, පළඳවනු ලබන මල්වලින් ද බබළයි. රුරු යනු රන්වන් මෘගයෝ. උද්දාරා යනු උදුමුවෝ. බීළාරා යනු මහබළල්ලු. මහාවරාහා යනු මහ ඇත්තු. ලියමඩුලුවල ගැවසුණු මහ ඇතින්තියන් සමූහයක් විසින් පිරිවරණ ලද දසවිධ වූ ඇත්කුල් ද, මෙය අධි වචනයෙන් කියනු ලැබේ. ඉසසම්භා යනු කළුසිංහයෝ. වානම්භා යනු මහාවාන මුවෝ. පසදම්භා යනු විත්‍ර මුවෝ. පුරිසලලු යනු වඩවා මුඛි යක්ෂණියෝ. කිම්පුරිසා යනු දේවකිඳුරු සදකිඳුරු දුමකිඳුරු දණ්ඩ මානවක සකුණාදි වශයෙන් පවත්නා කිඳුරෝ. අමජ්ජමඤ්ජරී ධරබ්‍රහ්මධි පුප්ඵ පුපුඤ්ජනනෙක පාදපගණ විතතෙ යනු මොට්ටු දැමීම් වශයෙන් ද, පොකුරු දැරීම් වශයෙන් ද, සුපුෂ්පිත වූ අග පිපුණු මල් ඇති නොයෙක් වෘක්ෂ සමූහයෙන් විසනක් මෙන් යුක්ත වූ. වාරණා නම් ඇත්කඳු ලිහිණි. වෙලාවකා යනු මේ පක්ෂියෝ ම. හේම යනුද කනක යනු ද දෙක ම මැණික් ආදිහු මේ අදුන් ආදි නොයෙක් ද්‍රව්‍ය සියගණනින් ද නොයෙක් වර්ණවලින් ද යුතු අලංකාර ප්‍රදේශයේ. හො යනු ධර්මානුකූල ආමන්ත්‍රණයකි. විතෙතා යනු මුවකුඩ ද යට උදරය කොටස ද විවිත්‍ර වූ. අඩ්ඪුඩ්ඪානි යනු හතරෙන් එකක් තුන්දහස් පන්සියයක් යන අර්ථයයි. අද්ධාන පරියාය පථෙ යනු අද්ධාන සංඛ්‍යාත ගමන් මාර්ගයේ. උබ්බාහෙසථ යනු බාධා කෙළෙහු. උපපච්ඡිසි යනු සමීපයට එළැඹියේ ය. පහාරං අදංසු යනු මෙහි මා නං යන පදයට ස්වාමි වශයෙන් අර්ථ දතයුතුය. සංගාමෙසී යනු රැස්වූයේ ය. සණ්භාසී මට්ටම් වූ. සබ්ලාහි යනු ප්‍රිය වශයෙන්. මඤ්ජරී සිහිල් වශයෙන් මධුරාහි යනු මධුර ස්වරයෙන්. සමුදාවරනනියො යනු ගාන්ධර්ව කාරක වශයෙන් පිරිවරා ගෙන. නෙකරුකබ්විවිධ විකති ඵලං යනු නොයෙක් ගස්වලින් ලැබෙන විවිධ වෙනස් ගෙඩි. ආරාමෙනෙව ආරාමං යනු මල්වතු ආදියෙහි. වෙනත් ආරාම වශයෙන්. වෙනත් ආරාමයකට පමුණුවනි යන අර්ථය යි. උයන් ආදිවලද මේ අයුරින්ම වේ. නාළිකෙර සඤ්චාරි යෙන යනු පොල් වනයෙන් ද වෙනත් පොල්වනයකට. අභිසමොහනි යනු මෙසේ ගෙනගොස් එහි වහාම රනිකෙළිය සදහා පමුණුවන්. දිවසංපරිබ්බුළොහා යනු මුළු දවසම වැයකොට. අපසාදෙති ඔවුහු වනාහි මෙසේ දවස ම පිරිවරා නිවාස ගස්වල බැස පිරිවරා ගස් අකුවල හිඳ මිහිරි වචන ලබන්නෙමු නම් යෙහෙකැයි ප්‍රාර්ථනා කරන්නී මේ යෙදුණු

කාලයේ තමන් වසන තැනට යන්නෙමුයි වාසය කරති. කුණාල රජු ඒ පිටත්ව යන්නේ නැසෙවු! යනාදී අප්‍රසාද වචනයෙන් අප්‍රසාදය පළ කරයි. එහි නසසඵ යනු යවු! විනසසඵ යනු සියළු අයුරින් නැසෙවු! ගෙදර ධනධාන්‍යාදීන්ගේ පවා විනාශ වීමෙන්. වොරියො බොහෝ මායා ඇත්තේ. ධුතනියො නැසීම පිළිබඳ සිතියෙන්. අසනියො අපිරිසිදු නොවූ සිත් ඇති බැවින්. ලහුවිතතායො කරන ලද විනාශය නිසාවෙන් මිත්‍රද්‍රෝහී බැවින්. කතසස අප්‍රසාදියො යනුවෙනි.

මෙසේ ද පවසා මෙසේ මහණෙනි, මම තිරිසන්ගත වුව ද, ස්ත්‍රීන්ගේ අකෘතඥ බව ද, බොහෝ මායා ඇති බව ද, අනාවාර දුශ්ශීල බව ද දනිමි. එකල මම ඇලාගේ වසඟයේ නො සිට ඇලා තමාගේ වසඟයෙහි පවත්වා ගනිමි'යි මේ කථාවෙන්, ඒ හික්කුන්ගේ අනභිරතිය ඉවතලා ශාස්තෘන් වහන්සේ නිශ්ශබ්ද වූහ.

එකෙණෙහි කඵපාට කොටුලෝ දෙදෙනෙක් ස්වාමියාව දණ්ඩකින් උසුලාගෙන යට භාගවල සතරදෙනා බැගින් සිට ඒ ප්‍රදේශයට පැමිණියහ. ඔවුන් දැක ඔවුන් ශාස්තෘන්ගෙන් විචාළහ. මහණෙනි, පෙර මගේ සභායක වූ පුණ්ණමුඛ නම් කෝකිලයෙක් විය. ඔහුගේ වංශය යයි කියා පළමු ආකාරයෙන්ම ඒ හික්කුන් විසින් විචාරණ ලදුව වදාළ සේක.

ඒ හිමාලය පර්වත රාජයා ගේ පෙරදිග දිශාවේ සියුම් ගස්කොළන් -වලින් යුතු හරිත වර්ණ පර්වත අනුව පවතින කඳු මුදුනින් ගලාබසින නදියකින් යුතු ප්‍රදේශයක් ඇත.

එහි සුසුඛුමා යනු සියුම් ලා තණවලින් යුක්ත මනාව සැදුණු කඳු පංතිවලින් යුතු ඒවායින් ප්‍රභව වූ හිමවතින් ගලාබසින හරිත වර්ණ තණ මිශ්‍ර සැටපහරින් යුතු කුණාල වූ මම පැමිණීම නිසා සමීපවත් වූ නිසා සුසුඛුමසුනිපුණ ගිරිප්‍රභවා හරිතතුපයනතියො යනු ලෙසින් මෙබඳු ආකාර වූ නදිහු යම් තැනකින් ගලාබසිත් යන අර්ථයයි.

දැන් ඒ කුණාල නම් වූ මම එතනට සමීප වෙමි. එතැන මල් ආදිය වර්ණනා කරමින් කීහ.

එහි උපුල් කුමුදු පියුම් සුදුපියුම් සකකුප්ප යනාදියෙන් සුවඳවත් වූ මද සුළඟින්ද යුතු මනෝඥ ගින්න සහිත ප්‍රදේශයකි.

එහි උපපලං යනු නිලපුල්ය. නලිනං යනු සුදු තෙළුම්ය. සතපතනං යනු පිරිපුන් සියයක් පෙනි ඇති පියුම්ය. සමපති යනු මේවායින් දැන් වැඩුණා වූ අළුතින් හටගත් සුවදවන් වූ මනෝඥ වූ භෘදය බන්ධනයෙන් සමන් වූ ගිනිදහන ප්‍රදේශයකින් සමන්විත යන අර්ථයයි. දැන් ඒ විලෙහි ගස් ආදිය වර්ණනා කරමින් ප්‍රකාශ කළහ.

කුරුවක මුවලින් ද වැනි වැටකේ, හෝ මුවගු පුවක්, දොඹ, සල්, සපු, අශෝක, නා ගස්, මදටිය ලොත් සඳුන් වනයෙන් ද කළුනික, ඩෙබර, දේවදාර ආදි ගස්වලින් ගහණ වූ අංකොල කර්ණිකා කෝවිලාර කැල දැසමන්, ඉතා මහත් වූ මල් පිපුණු වැල්වලින් ද අලංකාර වූ ප්‍රදේශයේ හංස මොනරු ආදීන්ගේ නාදවලින් නාදිත වූ සිද්ධ විද්‍යාධර තාපස ගණයා විසින් සෙවනා ලද, උතුම් දේව යක්ෂ රාක්ෂස ගාන්ධර්ව කින්තර මහ උරගාදින්ගෙන් ගැවසීගත් මෙබඳු ආකාර සින්කළු වන ලැහැබෙහි පුණ්ණමුඛ නම් දුරුතු මස උපන් කොවුලා මිහිරි හඬින් නාද දෙමින් දෙනුවන් පරයණ විලාසිතාවෙන් යුතුව වාසය කරයි.

පින්වත, ඒ පුණ්ණමුඛ නම් චූස්ස කොවුලාට එක්දහස් පන්සියයක් පමණ ස්ත්‍රී පරිවාරක පක්ෂි සමූහයක් සිටිති. එයින් පක්ෂි කන්‍යාවෝ දෙදෙනෙක් ලී කැබැල්ලක් කටින්ගෙන ඒ පුණ්ණමුඛ නම් චූස්ස කොවුලා මැද හිඳුවාගෙන පියාඹති. ඒ පුණ්ණමුඛ නම් කොවුලා ගමන් කරන මාර්ගයේ දී ක්ලාන්තවූවා උඩට ඔසවා ගත්හ. පනහ බැගින් වූ පක්ෂි කන්‍යාවෝ යටින් පියාඹති. ඉදින් පුණ්ණමුඛ චූස්ස කොවුලා ආසනයෙන් වැටේ යනුවෙන් සිතාගෙන ය. චූස්ස කෝකිලයා ආසනයෙන් වැටෙන්නේ නම් අපි අපේ පියාපත්වලින් පිළිගනිමු යයි, රැකගනිමු යයි පක්ෂි කන්‍යාවෝ පන්සියයක් යටින් පියාඹන්නාහුය. චූස්ස කෝකිලයාට අවිචේන් ඇතිවන පීඩාව වැලැක්වීම සඳහා පන්සියයක් පක්ෂි කන්‍යාවෝ වියතක් මෙන් උඩින් පියාඹන්නාහුය. චූස්ස කෝකිලයාට සීත සුළං ශ්‍රීෂ්ම, රජස් ආදියෙන් වන පීඩාව වලක්වන්නෙමු යයි දෙපසෙහි බැඳී තීර මෙන් කොවුලගනෝ පියාඹන්නාහ. පුණ්ණමුඛ නම් චූස්ස කෝකිලයාට, ගොපලු දරුවන්, හරක් බලන්නන්ගෙන් කැලයේ ගස් යන්නන් ගෙන් ගස් කපන්නන්ගෙන් කැට කැබලි - පොලු මුගුරු -ලී දඬු ආදියෙන් සිදුවන උවදුරු නැති කිරීම සඳහා වැලකීම සඳහා, වෘක්ෂ ලතා පර්වත ආදියෙහි නො ගැටෙන පිණිස දැඩි රැකවල් ගෙන් පන්සියයක් කොවුලගන් හාත්පස නික්මෙන්නාහුය. පුණ්ණමුඛ චූස්ස කෝකිලයා ගස්වල, කණුවල, ගල්වල

හැපීමෙන් හා, වැල්වල පටලැවීමෙන් රැකගනු පිණිස කොවුලගනෝ පන්සියයක් ඉදිරියෙන් ඉදිරියෙන් යන්නාහුය. පිටුපසින් බලවත් පක්ෂීන් විරුද්ධව එන්නේ නම් ඔවුන්ගෙන් ඵ්ස්ස කෝකිලයා රැකගැනීමට කොවුලගනුන් පන්සියයක් පසුපසින් එන්නාහු වෙති. තව ද පන්සියයක් පමණ කොවුලගනෝ පූර්ණමුඛ ඵ්ස්ස කෝකිලයාගේ බඩගින්න නිවීම සඳහා නොයෙක් ගස්වලින් ගෙඩිවර්ග කඩාගෙන එන්නාහුය.

මෙසේ මේ පක්ෂී කන්‍යාවෝ පුණ්ණමුඛ නම් ඵ්ස්ස කෝකිලයා ආරාමයෙන් ආරාමයට උයනින් උයනට ගංතෙරින් ගංතෙරට පර්වත ශිඛරයෙන් පර්වත ශිඛරයට අඹ වනයෙන් අඹ වනයට දඹ වනයෙන් දඹ වනයට, දෙල් වනයෙන් දෙල් වනයට, පොල් වනයෙන් පොල් වනයට දැයි ඵ්ස්ස කෝකිලයාගේ සිත් අලවන ලෙස ඇරගෙන සංචරණය කරන්නාහුය. මෙසේ කිරීමෙන් පසුව පුණ්ණමුඛ ඵ්ස්ස කෝකිල තෙමේ, ඒ කොවුලගනුන් පිරිවරා දවස ගෙවා, ඒ කොවුලගනුන්ට ප්‍රශංසා කරයි. සොහොයුරියනි, හොඳයි ඉතා හොඳයි. හොඳින් තොපගේ කුල දුන් සහෝදරියන් පිරිවරාගෙන ජීවත්වවී යයි ආශීර්වාද කරයි.

ඉක්බිති එක් දිනක් පුණ්ණමුඛ ඵ්ස්ස කෝකිල තෙමේ, කුණාල පක්ෂියා කොතැනක වෙසේ ද, ඔහු දකිනු පිණිස එහි ගියේ ය. කුණාල පක්ෂියාගේ පිරිවර කොවුලගනෝ දුර එන්නා වූ පුණ්ණමුඛ ඵ්ස්ස කෝකිල දැක පෙර ගමන් ගියාහුය. එසේ වෙත එළඹ පුණ්ණමුඛ ඵ්ස්ස කෝකිලයාට මෙසේ කීය. ඔබේ යහළු පුණ්ණමුඛ කුණාල පක්ෂියා ඉතාම ඵරුසය. ඉතාම ඵරුස වචනයෙන් අපට කථා කරයි. ඔබගේ පැමිණීම ඉතා හොඳය. අපි ඔබගෙන් ප්‍රිය කථා වචන අසන්නෙමු. සොහොයුරියනි මැනවැයි කියා පිළිවදන් දී කුණාල පක්ෂියා කොතැනකද, එහි පිවිසියේය. පිවිස කුණාල පක්ෂියා සමග සතුටුසාමිච්චි පිළිසඳරේ යෙදී, එකත්පසෙක හුන්නේ ය. එසේ එකත්පසෙක සිටියා වූ පුණ්ණමුඛ ඵ්ස්ස කෝකිලයා ඒ කුණාල පක්ෂියාට මෙසේ කීය. යහළු කුණාලය, ඇයි ඔබ මේ සුජාත වූ කුණාල කන්‍යාවන්ට මිහිරි කන්කළු වචනවලින් කථා නො කොට අප්‍රිය වූ අමනාප වන්නා වූ, වචනවලින් කථා කරන්නේ මිත්‍රය, මේ කුණාල ධීතුන්ට ප්‍රියමනාප වදන්වලින් කථා කරන්නායි කීය. මෙසේ කී කල්හි කුණාල පක්ෂියා, ඒ පුණ්ණමුඛ ඵ්ස්ස කෝකිලට අප්‍රසාදය පළකළේය. අනාවාරී වූ වණ්ඩාලය, නැසී යවයි කීයේ ය. කවර නම් නුවණැත්තෙක් සක්‍රියකට යටත්ව වසන්නේ ද, මෙසේ නො සතුටු ව දොඩවන වචන ඇති කල කිසිවක් කීමට අපොහොසත්වූ එයින්ම නැවතුනේ ය.

මෙසේ මේ පුණ්ණමුඛ නම් ඵ්‍රස්ස කොවුලාට පසුකාලයක දී නොබෝ කලකින් ලෝභිත පක්ඛන්දිකා නම් වූ වේදනා පවතින මාරාන්තික රෝගයක් හට ගත්තේය. එවිට ඵ්‍රස්ස කෝකිලයාගේ පරිවාර පක්‍ෂි කන්‍යාවන්ට මෙබඳු අදහසක් පහළ විය. මේ පුණ්ණමුඛ නම් කොවුලා ආබාධ වූයේ මේ ආබාධයෙන් සුව වන්නේ නම් යහපති යයි කීවාහුය.

එහි පියකා යනු සුදුමල් හසනා යනු හකාරය සන්ධි වේමය. තිරිටි යනු එක් ගස් වර්ගයකි. වෘක්‍ෂයා යනු සුවද රතු සඳුන්. ඔසවනෙ මේ සැඩ පහරින් ගැටුණු ඒවායින් සමන්විත වනයෙහි දේවදාරුක වොව ගහණෙ යනු දේවදාර ගස්වලින් ද කෙසෙල් ගස්වලින් ද ගහණ. කවචිකාරා යනු එක් ගස් ජාතියක්. කණිකාරා යනු මහා මල්. කණණිකාරා යනු කුඩා මල්ද. කිංසුකා යනු කැළ. යෝධි යනු සීනිද්ද. නවමලික මනංගණමනමජ්ඣ හණ්ඩ සුරුවීර හගිණී මාලා මලයධරෙ යනු දෑසමන් උයනින් ද නිරවද්‍ය භාණ්ඩ ඇති, සිත්කළු වූ නෑ නැගණියන් විසින් ද මල්වලින් දරණ කල්හි, ධනුකාරී යනු දුනු පළොල්. තාලිසා යනු තල්පත් ගස්. කවච විතනෙ යනු මේ සුවද ආදියෙන් ද, පැතුරුණු නදියෙන් ද පර්වත සමූහයෙන් ද යුතු. සංකුසුම්බලතා යනු ඒ ඒ තැන්වල පිපුණු කුසුම්වලින් ද නොයෙක් වැල්වලින් ද ආකීර්ණ වූ අලංකාර ප්‍රදේශයෙහි තාපසසමණගණාධිවුසෝහි යනු මේ ආදී විද්‍යාධරයන් සමූහයෙන් අධිගාහිත වූ පිරුණු මුහුණු ඇති බැවින්. පුණ්ණමුඛො අනුන් විසින් පෝෂණය කළ බැවින්. ඵ්‍රස්ස කොකිලො. විලසිතනය නො යනු විශාල නෙත් ඇති. මනනකෙධා යනු යම්සේ මත්වූ ඇස් රතු වූවා පවතින් මෙසේ රත්තක්ඛ ප්‍රමාණයෙන් යුතු වූ යනුයි. හගිණියො යනු ආර්ය ව්‍යවහාරයෙන් ආමන්ත්‍රණය කිරීමයි. පරිවරෙය්‍යාථ යනු මුළු දවසම ගෙන හැසිරෙවූ යනු ඒ ප්‍රියකථා කොට පිටත්කර හරියි. කිසියම් දිනෙක කුණාල පක්‍ෂියා පිරිවර සහිතව පුණ්ණමුඛ දැකීම පිණිස යයි කිසියම් දිනක පුණ්ණමුඛ කුණාල සමීපයට යයි. එහෙයින් අථ බඳු හො යනුයි. සමමා යනු මිත්‍රයාගේ. ආගමමා යනු නිසා ඇසුරුකොට. ලභෙය්‍යමා යනු ළංවවූ යයි කියමි යනුයි.

සුජාතානං යනු සමාන ජාතිකයන්ගේ. නසසා යනු පලායන්නේය. ජමමා යනු ලාමක. ව්‍යනෙතා ඔබ හා සමාන අනෙකෙකු වැරද් නම් වේ. ජායා ජීනෙනා බිරිද විසින් දිනන ලද. මෙයම පාඨයයි. මෙසේ ස්ත්‍රිය පැරදුණා වූ ඔබ විසින් සමාන කවර හෝ වෙනකකු ඇත්ද? ඒ නැවත මෙබඳු ආකාර වන නොදෙසීම පිණිස අප්‍රසාදය ලක් කරයි. තතොහෙවා

යනු මට කුණාල කිපුණේ යයි සිතා එතැනම නැවතුණේ ය. ඔහු නැවතී, පිරිවර සහිතව තමන් වසන තැනටම පැමිණියේ ය. අපෙචනාමා යනු සැකයෙන් යුතුව මේ ආබාධයෙන් නැගිටින්නේ හෝ නැන්දැයි හෝ මෙසේ සිතා, ඔහු හැර පිටත්ව ගියහ. කුමහං යනු ඔබලාගේ. අපෙචනාමා යනු ඒ ආබාධයෙන් නැගිටින්නේය නැතහොත් අප පැමිණි කල්හි මළේ වන්නේ යයි අපි වනාහි දැන් මොහු මැරෙන්නේ යයි දැන නුඹලා ගේ බිරින්දැවරු විමට පැමිණියෝය. තෙත්පසංකම් යනු මේ ස්ත්‍රීහු ස්වාමියා මියගිය කල්හි ආවා, පිළිකුල් වන්නෙමුයි ඔහු හැර ආවෝ, ගොස් මගේ සහායට මල් ගෙඩි ආදී නොයෙක් බෙහෙත් ගෙනවුත් නිරෝගි කරන්නෙමුයි සිතා නාගබල ඇති බෝසත්හු අහසේ පැන නැග හෙතෙම යම්තැනකද එතනට පැමිණියේ ය. හං යන නිපාතයකි. මැනවින් ජීවත් වෙහිදැයි විචාරන්නේ මෙසේ කීවේ ය. සෙසු අය ජීවත් වෙමිසි කියමින් හං සමමා යනු කීවේය. පායාපෙසී යනු පැමිණියේ ය. පටිපපසමහි කෙළවර වන්නේයි.

ඒ පක්ෂි කන්‍යාවෝ එහිදී නිරෝගී වූ කල්හි, කුණාල ද දින කීපයක් පුණ්ණමුඛට ගෙඩි කුඩා ගෙඩි කවා ඔහු බලවත් බවට පැමිණි කල්හි මිත්‍රය, නුඹ දැන් නිරෝගිය. තමන්ගේ බිරින්දැවරුන් සමග වාසය කරන්න. මම ද තමන් වසන තැනට යන්නෙමිසි කීවේය. ඉක්බිති ඔහුට ධනුට ඔහු මේ දැඩි ගිලන් බව හැර පලා ගියේයයි මට මෙයින් යහපතක් නැතැයි යන අර්ථය කීවේය.

ඒ අසා බෝසත්, එසේ විනම් මිත්‍රය, ස්ත්‍රීන්ගේ පවිකම් කියන්නෙමිසි පුණ්ණමුඛ අල්ලාගෙන හිමවත් ප්‍රදේශයේ මනෝශිලා තලයට පමුණුවා යොදුන් සතක් ඇති සල්මුලෙක්හි මනෝශිලාසනයේ හුන්නේ ය. එක් පැත්තක පුණ්ණමුඛ පිරිවර සහිතව සිටියේ ය. මුළු හිමාලයේ ම දේව සෝභා පැතුරුනේ ය. අද කුණාල පක්ෂි රජු හිමවනේ මනෝශිලාසනයේ හිඳ බුද්ධ ලීලාවෙන් ධර්මදේශනා කරන්නේය. එය අසවු! යනුවෙනි. පරම්පරා සෝභාවෙන් කාමාවචර සදෙවිලෝක දෙවිවරු දැන බහුල වශයෙන් රැස්වූහ. බොහෝ නාග ගුරුලෝ ද ගිජුලිහිණියෝ ද වනයෙහි දෙවිවරු ද ඒ අදහස උද්සෝඡණය කළහ. එකල ආනන්ද නම් ගිජුලිහිණි රජා දස දහසක් ගිජුලිහිණියෝ පිරිවරාගෙන ගිජුකුටයේ වාසය කරයි. හෙතෙම ද, ඒ කෝලාහලය අසා බණ අසන්නැමැයි පිරිවර සහිතව අවුත් එකත්පසක හුන්නේය. පංචාහිඤා වූ නාරද තාපසයා ද, දස දහසක්

තවුසන් පිරිවරා ගෙන හිමාලය ප්‍රදේශයේ වාසය කරන්නේ, ඒ දේවසෝභාව අසා, කුණාල මේ ස්ත්‍රීන්ගේ අගුණ කියන්නා වූ අපිද ඒ දේශනය ඇසීමට වටී යයි තාපසයන් දහසක් සමග සෘද්ධියෙන් එහි ගොස් එකත් පසෙක හුන්නාය. බුදුරදුන්ගේ දේශනය රැස්වූවන්ගේ ජන සමූහයක් හා සමාන මහා සමාගමයක් විය. ඉක්බිති බෝසත්හු ජාති ස්මරණය කරන නුවණින් ස්ත්‍රී දෝෂ කලවම් වූ, අතීත භවයෙහි දුටු කරුණු පුණ්ණමුඛට කාය සාක්ෂි සහිතව තබා කීවේය.

ඒ අදහස ප්‍රකාශ කරමින් ශාසනාභූත වහන්සේ කීවේය.

ඉන් අනතුරුව ඒ පින්වත් කුණාල පක්ෂියා ඒ පුණ්ණ මුඛ නම් පුස්ස කොවුලා ගිලන් වූයේ, දැඩිසේ ගිලන් වූයේ මෙසේ කීවේය. මිත්‍රය, මා විසින් මුව කළුපාටැති මුව ඇති, පියවරු දෙදෙනෙක් ද පියවරු පස් දෙනෙක් ද පුරුෂයන් හයදෙනෙක් ද දක්නා ලදී. කවන්ධ රූපයෙහි සිත ඇලී ගියේ වෙයි. මෙහි අතිරේක වාක්‍යයක්ද වෙයි.

ඉක්බිති අර්ජුන ය, නකුල ය, හිමසෙන ය, යුධිෂ්ඨීර ය, සහදෙව ය යන රජවරුන් වූ මේ සැමියන් පස්දෙන ඉක්මවා ස්ත්‍රියක් කුඳු මිටිටකු සමග ලාමක වූ අනාවාර කර්මයක් කළා ය.

මිත්‍රය, මා විසින්, පුණ්ණමුඛ සච්චනපාචී ශ්‍රමණිය සොහොන මැද වාසය කරන්නී දුටුවේ ය. සතරවෙනි සැමියා වෙනස් කරනු ලබන්නී සමාන පුතකු විසින් පාපයට පත් කරන ලදී. මිත්‍රය, මා විසින් පූර්ණ මුව ඇති කාකාති නම් දේවිය මුහුදු මැද වාසය කරන්නී වේනනෙය්‍යගේ බිරිඳගේ නැසුණු කුවේර විසින් පාපයට පත්කළ බව දක්නා ලදී. මිත්‍රය මා විසින් පූර්ණමුඛ ඇති කුරංගවී නම් ලෝම සුන්දරිය ඒළකමාරක කැමැති වන්නේ ජළංගකුමාර ධනන්තෙවාසී විසින් පාපයට පත් කළේ යයි දක්නා ලදී.

(යම් තැනැත්තියක්) කොසොල් රජ හැරදමා පඤ්චාල වණ්ඩ සමග අනාවාර කර්මය කළා ද, බඹදත් රජු ගේ මව පිළිබඳ වූ තෙල කරුණ මා විසින් දන්නා ලද්දේ ය.

මේ ස්ත්‍රීහු ද අන් ස්ත්‍රීහු ද ලාමක ක්‍රියාව කළාහු ය. එහෙයින් මම ස්ත්‍රීන් විශ්වාස නො කරමි. ඔවුන්ට නො පසසමි. යම්සේ ජගති නම් වූ පෘථිවි තොමෝ සමාන ඇලුම් ඇත්ති ද, ධනය උසුලන්නදී ද, හිත ප්‍රණීත සියල්ලන්ට ම පිහිටවන්නී ද, සියල්ල ඉවසන්නී ද, නො සැලෙන්නී ද, නො කීපෙන්නී ද, ස්ත්‍රීහු ද එසේ වෙති. (නුවණැති) මනුෂ්‍ය තෙම ඔවුන් විශ්වාස නො කරන්නේ ය.

ලේ මස් බුදින, (මුඛය ගාත් සතරය යන) අත් පසක් ඇති, ඉතා දරුණු ව්‍යාල මාග වූ සිංහයා යම්සේ පරහිංසාවෙහි ඇලුණේ බලාත්කාරයෙන් අල්වාගෙන කන්නේ වේ ද, ස්ත්‍රීහු ද එසේ වෙත්. (නුවණැති) මනුෂ්‍ය තෙම ඔවුන් විශ්වාස නො කරන්නේ ය.

මිත්‍රය, වෛශ්‍යා ස්ත්‍රීන් ගමනෙන් අඳුනාගත නොහැකිය. බන්ධන ඇති, වධක වූ මේ වෛශ්‍යා ස්ත්‍රීන් ගමනට හුරුය. සොරු මෙන් ගෙතු හිසකෙස් ඇත. මත්පැන් මෙන් විෂ පොවා ඇත. වෙළෙන්දා මෙන් වචනයේ ආයුධ ඇත්තිය. වලස් අඟ මෙන් වෙනස්වන සුළුය. සර්පයා මෙන් නරක දිවක් ඇත. දියවල මෙන් වැසී ඇත. පාතලය මෙන් නොපිරී ඇත. රාක්ෂිය මෙන් අසතුටුය. මොනරා මෙන් සියල්ල අනුභව කරන්නේ ය. නදිය මෙන් සියල්ල රැගෙන යන්නීය. වාතය මෙන් යමක් කැමැති වන්නේ ද රැගෙන යන්නේය. අවිශේෂ වශයෙන් විෂ රූකක් මෙන් නිතර පැසී ඇත.

මෙහිලා තවත් අතිරේක වැකියක්ද වෙයි.

(ස්ත්‍රීහු නම්) සොරකු මෙන් ද, විෂ මිශ්‍ර සුරාවක් මෙන් ද, (විකිණිය යුතු දැහි අගුණ වසා ගුණ ම පවසන) වෙළඳකු මෙන් ද වෙති. ඉස්ස නම් මුවාගේ අඟ මෙන් වහා පෙරළෙන්නෝ ය. (බොරු කියන හෙයින්) සර්පයකු මෙන් දෙදිවී ඇත්තෝ ය.

(පුවරු ආදියෙන් වැසුණු) අසුවී වළක් මෙන් ප්‍රතිච්ඡන්තයන, (මහ මුහුදෙහි) පාතලය මෙන් දුෂ්පුරයන. යමයා මෙන් ඒකාන්තයෙන් පැහැර ගන්නෝ ය. ගින්න මෙන් ද, සියල්ල උසුලාගෙන (ගසා ගෙන) යන නදිය මෙන් ද වෙති. වාතය මෙන් කැමති තැන හැසිරෙන්නෝ වෙති.

(හිමවනෙහි) නෙරු පර්වතය මෙන් (වෙනට පැමිණි හැම පුරුෂයන්) එකසේ දකිති. (කිමපකක) නම් විෂ රුක මෙන් නිති පල ඇත්තන් ලෙස පැනෙති. (සැමියා විසින් දුකසේ සපයන ලද) රත්නයන්ට අන්තරායකාරී ස්ත්‍රීහු ගෙහි භොගය නසත්.

එහි ගිලානා වුට්ඨිකං යනු පළමුව ගිලාන පසුව වැඩිවීම ද දිට්ඨාමයා යනු අතිතයේ බ්‍රහ්මදත්ත නම් කසිරජු සම්පන්න වූ බලවත් බැවින් යුතුව කෝසල රාජ්‍යය ගෙන කොසොල් රජු මරා, ඔහුගේ අගමෙහෙසිය ගැබක් සහිත වූයේ, ගෙන බරණැසට ගොස් ඇය තමා ගේ අගමෙහෙසිය කළාය. ඇය පසුකල ද්‍රවක වැදුවා ය. රජුට ස්වභාවයෙන්ම ද්‍රවක හෝ පුතකු නැත. ඔහු සතුටුවී, සොඳුර වරයක් ගන්නැයි කීවේ ය. ඇය ගන්නා බව කොට තැබීය. ඇයගේ කුමාරියට කණ්හා යයි නම් කළාය. ඉක්බිති ඇ වයසට ගියකල්හි මව, දරුව, ඔබ ගේ පියා වරයක් දුන්නේ ය. එය මම නොගෙන තැබුවෙමි. ඔබට රුවී නම් වරය ගන්නැයි කීවාය. ඇය මට නොපෙනෙන දෙයක් නැත. ස්වාමියකු ලැබගැනීම පිණිස මට ස්වයංවරය කරවයි කෙලෙස් බහුල බැවින් හිරි-ඔනප් බිඳ මවට කීවා ය. ඇය රජුට දැන්වීය. රජු කැමැති පරිදි ස්වාමියකු ගනිවායි කියා ස්වයංවරය දුන්නේ ය. රාජාංගනයේ සියලු අයුරින් අලංකාර කොට බොහෝ පුරුෂයෝ රැස් වූහ. 'කණ්හා' මල්දාමයක් ගෙන උතුරුසිහ කවුළුවේ සිට බලන්නී එකකුවත් රුවී නොකළා ය. එකල පණ්ඩු රාජවංශයට අයත් අප්පුන, නකුල, හිමසේන, යුධිට්ඨිල සහ දේව යන මේ පාණ්ඩු රාජ පුත්‍රයෝ පස්දෙනා තක්ෂිලාවේ දිසාපාමොක් ගුරුතුමා සම්පයේ ශිල්ප ඉගෙන දේශවාරිත්‍ර දන්තෙමුයි හැසිරෙමින් බරණැසට පැමිණියේ ඇතුල්තුවර කෝලාහලයක් ඇසී, විචාරා ඒ අර්ථය දැන අපිද යන්නෙමු යයි රත්රන් රූප සමාන රූප ඇති ඒ පස්දෙනා ද එහි ගොස් පිළිවෙළින් සිටියහ. කණ්හා ඔවුන් දැක ඒ පස්දෙනා කෙරෙහි ම පිළිබඳ සිත් ඇත්තී පස්දෙනාගේම හිස්වල මල් අතුරන දමා මෑණියනි, මේ ජනයන් පස්දෙනාම වර ලබමිසි කීවා ය. ඇය රජුට දැන්වීය. රජු වරය දුන් බැවින් නොලබන්නේ යයි නොකියා නොසතුටු සිත් ඇතිව කුමන ජාතියක් ද, කාගේ පුත්තු ද දැයි විචාරා පණ්ඩුරාජ පුතුන් බව දැන ඔවුන්ට සත්කාර කොට ඇයට පාදපරිවාරිකාව දුන්නේ ය. ඇය සත්මහල් ප්‍රාසාදයේ ඔවුන් කෙලෙස් වශයෙන් සංග්‍රහ පිළිගත්තීය. ඇයගේ එක් පරිවාරකයෙකුට කුඳු පිය සර්පයෙක් ඇත. ඇය රාජපුත්‍රයන් පස්දෙනා කෙලෙස් වශයෙන් සංග්‍රහ ලැබ ඔවුන් පිටත නික්ම ගිය කල්හි ඉඩක් ලැබ කෙලෙස් වශයෙන්

දැවෙනු ලබන්නේ කුදා සමග පවිකම කරයි. ඔහු සමග කථාකරන්නී මට ඔබ හා සමාන ප්‍රියයෙක් නැත. රාජකුමාරවරුන් මරා ඔවුන්ගේ බෙල්ලේ ලේවලින් ඔබගේ පාද තෙමවන්නෙමිසි කියයි. අනික් අය අතරද, ජ්‍යෙෂ්ඨ සොයුරා විසින් එක්ව හැසිරෙන කල්හි මේ ජනයන් හතර දෙනාට වඩා ඔබ ම මට ප්‍රියජනක වේ. මගේ ජීවිතය ද ඔබ සඳහා ම පරිත්‍යාග කරමි. මගේ පියා ඇවෑමෙන් ඔබට රාජ්‍යය දෙන බව කියයි. අනෙක් අය සමග එකතුවන කල්හි ද මේ අයුරින්ම පවසයි. මේ ඔබලා අපට ප්‍රිය වෙයි. සම්පත් ද මේ මට ඔබ නිසා හටගත්තේ ය. ඇ අභිශයින් සතුටුවෙයි. ඇය එක්දිනක් රෝගී වූවාය. ඉක්බිති ඇය ඔවුන් පිරිවරා එකට හිස් පිරිමදිමින් හුන්නාය. සෙස්සෝ වෙන වෙනම අත්පා හකුළුවා සිටි කුදා පාමුල සිටියෝය. ඇය හිස සම්භාහනය කරන්නා වූ ජ්‍යෙෂ්ඨ සොයුරු අර්ජුන කුමාරයාට මට ඔබට වඩා ප්‍රියතරයෙක් නැත. දිවි ඇතිනෙක් ඔබට ජීවිතය පුද දෙන්නෙමි. පියාගේ ඇවෑමෙන් ඔබට රාජ්‍යය දෙන්නෙමිසි හිසින් සංඥාවක් කරමින් ඔහුට සංග්‍රහ කළාය. අනෙක් අයට ද අත් පාවලින් එසේම සංඥා දුන්නා ය. කුදාට ද, ඔබ හැර මට ප්‍රියයෙක් නැත. ඔබට ම ජීවිතය පුදන්නෙමිසි දිවෙන් සංඥා කළාය. ඒ සියල්ලෝ ම පෙර කියන ලද අයුරින් ඇගේ සංඥාවන්ගේ අර්ථය දැනගත්හ. ඔවුන් අතර සෙස්සෝ තමන්ට දුන් සංඥාව දැනගත්හ. අර්ජුන කුමාරයා ඇගේ අත් පා, දිවේ විකාරය දැක යම්සේ, මට මෙන් සෙසු අයට ද මේ සංඥාව දෙන ලද්දේ වන්නීය. කුදා සමග මැය සංසර්ගයේ යෙදී යුතු බව දැන සොයුරන් ගෙන්වා ගෙන පිටත නික්ම විවාළේ ය. තෙපි දුටුවහු ද? මගේ සැමියන් පස්දෙනාගේ සීස විකාරය දක්වන්නී. එසේය දුටුවෙමු. කරුණු දන්නහු ද? නොදනිමු. මෙහි කරුණක් ඇත. නුඹලාට අත්පාවලින් දුන් සංඥාවගේ කාරණය දැනගනිවු. අපට ද ඒ කාරණයෙන් ම දුන්නේය. කුදාට දිවෙන් දුන් සංඥාවේ කාරණය දන්නහු ද? නොදනිමු. ඉක්බිති ඔවුන් කැඳවා මොහු සමග ද මැය පවිකම කළා යයි කියා ඔවුන් විශ්වාස නො කළ කල්හි කුදා කැඳවා විවාළේය. ඔහු සියළු පුවත් කීවේ ය. ඔවුහු ඔහු ගේ වචන අසා ඇගේ පහව නොගිය ඡන්ද රාග දැන අහෝ ස්ත්‍රිය නම් පාපය. දුශ්ශීලය. අප වැනි ජාති සම්පන්න, සෞභාග්‍යය හැර දමා මෙබඳු ආකාර පිළිකුල් කුදා සමග පවිකම කරයි. කවරනම් උගත් ජාතිකයෙකු මෙසේ ලජ්ජා නැතිව පාප ධර්මයෙන් යුතු ස්ත්‍රියක සමග රමණය කරන්නේ යයි නොයෙක් ආකාරයෙන් ස්ත්‍රියට ගර්භා කොට ගිහිගෙය විසීමෙන් කම් නැත. ජනයෝ පස්දෙනා හිමාලයට පිවිස පැවිදි වී කසි කම් කොට ආයුෂ කෙළවර කම්වූ පරිද්දෙන් පරලොව ගියහ.

කුණාල පක්ෂි රජු එකල අර්ජුන කුමාරයා විය. එහෙයින් තමන් විසින් දක්නා ලද කරුණු දක්වමින් දිට්ඨාමයා යන ආදිය කීවේය.

එහි දෙව පිතිකා යනු කොසොල්රජු ද කාසි රජුගේ ද වශයෙන් කියන ලදී. පඤ්චපතිකායා යනු ස්වාමීවරු පස්දෙනා 'ය' කාරය නිපාත මාත්‍රයකි. පටිබන්ධනනියා යනු බඳිනු ලබන්නාහු. කවණ්ඩු යනු ඔහුගේ බෙල්ල නවා උරහිසින් අල්ලා, එහෙයින් සිඳින ලද හිස ඇතිව මෙයින් විනාශ වේ. පඤ්චමතිවමා යනු මේ පස්දෙනා ඉක්මවා. ධුජ්ජවාමනකෙනා යනු කුඳුටු අගුටුමිට්ටකු විසින්, තවද දක්වන ලද ආකාරය පෙන්වමින් නැවත දිට්ඨා යන ආදිය කීවේ ය.

එහි දෙවෙනි කථා වස්තුව මේ දක්වනු ලැබේ. අතීතයේ බරණැස නිසා සච්චතපාචී නම් සුදු මෙහෙණියක් සොහොනෙහි පන්සලක් කරවා, එහි වසනු ලබන්නී බන් හතරක් ඉක්මවා අනුභව කරයි යනු මුළු නගරයේ ම සඳ-හිරු මෙන් ප්‍රසිද්ධ විය. බරණැස්වැසියෝ දමා ගැසුහු ද, පැකිලී ද සච්චතපාචීට නමස්කාර වේවායි කියති. ඉක්බිති එක්තරා සැණකෙළි සමයක පළමු දවසේ, රන්කාර ගණ බන්ධකයෙකු විසින් එක් ප්‍රදේශයක මණ්ඩපයක් කරවා, මස්මාංශ, සුරා සුවඳ මාලා ආදිය පමුණුවා සුරාපානයක් ඇරඹූහ. ඉක්බිති එක් රන්කරුවකු මුදලක් ඉවතලන්නේ සච්චතපාචීට නමස්කාර වේවායි කියා එක් පණ්ඩිතයකු විසින් අහෝ අදබාලය, වපල වූ සිත් ඇති බැවින් ස්ත්‍රියට නමස්කාර කරහි. අහෝ බාලයා යයි කී කල්හි මිත්‍රය, එසේ නොකියව. නිරයට ඇතුල්වන ක්‍රියාවන් නොකරවයි කීවේ ය.

ඉක්බිති ඒ දුර්බුද්ධික පුරුෂයා නිශ්ශබ්ද විය. දහසකින් ආශ්වර්ය දෙයක් කරව. මම ඔබට සත්‍යවාදියෙක් වෙමි. මෙයින් සත්වෙනි දිනයේ අලංකාරයෙන් පිළියෙල කරන ලද මේ ස්ථානයේම හුන්නේ, සුරා කැබැල්ලක් ගෙන්වා ගෙන සුරාපානය කරන්නෙමි. මාගම සැමදා පවතින සිල් ඇතිව නම් නැතැයි කීහ. හෙතෙම නොහැකිවන්නේ යයි කියා ඔහු සමග දහසින් ඔට්ටුවක් ඇල්ලීය. හෙතෙම අනෙක් රන්කරුවන්ට ද දන්වා දෙවෙනි දිනයේ උදෑසනම තාපස වේශයෙන් සොහොනට පිවිස, ඇය වසන තැනට නුදුරින් හිරු නමස්කාර කරමින් සිටියේය. ඇය පිඬු පිණිස යන්නී ඔහු දැක, මහත් සෘද්ධි ඇති තාපසයකු වන්නේ යයි මම ඒතාක් සොහොන පැන්නේ වසමි. මෙතෙම මැද සොහොනට

අභ්‍යන්තරයේ සත්පුරුෂ ධර්මයෙන් වදින්නෙමි යයි එළඹ වැන්දාය. ඔහු නොබැලුවේය. කථා නොකළේය. දෙවෙනි දිනයේ ද එසේම කළාය. තෙවෙනි දිනයේ වදින කල්හි, අධෝමුඛව යන්නැයි කීවේය. සතරවෙනි දිනයේ කිසිවෙකු පිඩු පිණිස, නොගියේ යයි පිළිසඳර කථා පැවැත් වීය. ඇය පිළිසඳර කථාව නිසා සතුටක් ලදැයි පිටත්ව ගියාය. පළමු දිනයේ බොහෝසෙයින් පිළිසඳර කථා ලැබ, ටිකක් වේලාවක් හිඳ, ආවාඩු සවෙනි දිනයේ වැඳ ඔහු හුන්නේ, නැගණිය අද බරණැස මහා ගිතවාදන ශබ්දයක් කියා කී කල්හි, ආර්ය; නුඹ නොදනිති, නගරයේ සැණකෙළියේ ගැටුනු එහි ක්‍රීඩා කරන්නවුන්ගේ මේ ශබ්දය යයි කී කල්හි මෙය මෙනම් ශබ්දයක් යැයි නොදනිමින් මෙන් සිටියේ නැගණිය, කොතෙක් බත් ඉක්මවන්නෙහිදැයි විචාළේය. ආර්යනි; සතරකි. නුඹ කීයක් ඉක්මවන්නෙහිද? නැගණිය සතකි යයි මේ ඔහු මුසාවක් කීවේය.

දිනපතා මෙය රාත්‍රියේ අනුභව කරයි. ඔහු නැගණිය පැවිදි වී වර්ෂ කීයක්දැයි විචාරා, ඇය විසින් දොළොස් අවුරුද්දක් යයි කියා, නුඹලාට කොපමණදැයි විචාරන්නේ, මේ සවෙනි වර්ෂය යයි කීවේය. නැගණිය, ඔබට කිසියම් විශේෂ වූ සත්පුරුෂ ධර්මයක් ඇත්දැයි කී කල්හි, නැත ආර්යනි, ඔබට ඇත්තේදැයි කී කල්හි මටද නැතැයි කියා නැගණිය, අපි කම්සැප නොලබමු. නෛෂ්ක්‍රමය සැපත ද නැත. කිම අපගේ, මහජනයාට උණුවූ අපාය ලෙස ක්‍රියා කරමු. මම ගිහි වන්නෙමි. මට මව සන්නක ධනයක් ඇත්ද? ධනයක් නොලබමි. දුක් අනුභව කරාවායි කීවේය. ඇය ඔහුගේ වචන අසා තමන්ගේ වපල සිත නිසා ඔහු කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් ඇත්තේ, ඒ ආර්යනි, මමද කළකිරුණේ ඉදින් මා හැර නොයන්න. මම ද ගිහි වන්නෙමියි කීවාය. ඉක්බිති ඔහු ද ඇයට ඔබ අත් නොහරින්නෙමි. මට බිරිඳ වන්නෙහි යයි ඇය නගරයට පමුණුවා සංවාසය කොට සුරාපාන මණ්ඩපයට ගොස්, ඇය ද සුරා පොදක් ගෙන්වාගෙන සුරාපානය කළාය. අනෙක් දහසක දිනන ලද්දේය. ඇය ඔහු නිසා දු පුතුන් ද වැදුවාය. එකල කුණාල සුරාධූර්නයෙක් විය. හෙතෙම ඒ කරුණ ගෙනහර පාන්නේ දිට්ඨා යන ආදිය කීවේය.

තෙවෙනි වස්තුවේ අතීත කථාව වතුක්ක නිපාතයේ කාකානි ජාතක වර්ණනාවේ විස්තර කර ඇත. එකල කුණාල ගුරුළෙක් විය. ඒ නිසා තමා විසින් දක්නා ලද්ද ප්‍රකාශ කරන්නේ දිට්ඨාමයා යන ආදිය කීවේය.

සතරවෙනි කථා වස්තුවේ, අතීතයේ බ්‍රහ්මදත්ත කෝසල රජු මරා, රාජ්‍යය ගෙන, ඔහුගේ අගමෙහෙසිය වූ ගැබිණිය ගෙන බරණැසට පෙරළා ගොස් ඇගේ ගැබිණි බව දන්නේ ම නමුත් ඇය අහු මහේෂිකාව බවට පත් කෙළේය. ඇය පිරිපුන් ගැබ ඇත්තේ, රත්රන් රූපයක් හා සමාන වූ පුතකු වදා වැඩිවිය පැමිණි කල්හි බරණැස් රජු මෙතෙම මගේ පසම්තුරාගේ පුතා. කිම මොහු විසින් මගේ පුතා මරවන්නේ ය. අනුන් අතින් මගේ පුතා නොමරාවායි සිතා කිරිමවට කීවේ ය. මෑණියනි, මේ මගේ දරුවා රෙද්දක අතුරා අමුසොහොනේ අතුරා එන්න. කිරි මව එසේ කොට ස්නානය කොට පෙරළා ආවා ය. කොසොල් රජු ද මියගොස් පුතාට ආරක්‍ෂක දේවතාවෙක් වී උපන්නේය. ඔහු ගේ ආනුභාවයෙන් එක් එළව්වියක් ඒ පාලකයකුගේ එළිවිවියක් ඒ ප්‍රදේශයේ සැරිසරන්නේ එක් එළව්වියක් ඒ කුමාරයා දැක සෙනෙහස උපදවා කිරි පොවා, ටිකක් ඇවිද යළි ගොස් තුන් හතර වතාවක් කිරි පෙව්වාය. එළව්වියකු ඇගේ ක්‍රියාව දැක ඒ ස්ථානයට ගොස් දරුවා දැක පුත්‍ර ස්තේහය උපදවා තමන් ගේ බිරිදට දුන්නේ ය. ඇයට වනාහි පුතුන් නැති බැවින් තනියක් නොවීය. ඉක්බිති ඔහුව එළකිරිවලින් ම පෝෂණය කළාය. එතැන් පටන් දිනපතා දෙතුන් දෙනෙක් එළිවිවියේ මරති. එළව්වියකු මොහු පෝෂණය කරන කල්හි සියළු එළවන් මරන්. මෙයින් අපට කවර ප්‍රයෝජනයක් ද, මොහු එක් මැටි භාජනයක දමා පියනකින් වසා මෑ ඇට වූර්ණයෙන් මුහුණ ආලේප කොට නදියට විසි කළේය. මෙසේ ඔහු ගිලෙන්නේ, තොටුපළ යට රජ මාලිගාවේ දිරාගිය කැලිකසල ගොඩක එක් සැඩොලෙක් භාර්යාව සමග මුහුණ සෝදන්නේ දැක වේගයෙන් ගොස් ගෙන ගංතෙර තබා මේ කිමෙක්දැයි විචාර කොට බලන්නේ දරුවා දුටුවේ ය. ඔහු ගේ බිරිද ද පුතුන් නැති බැවින් ඇයට ඔහු කෙරෙහි පුත්‍ර ස්තේහය උපන්නීය. ඉක්බිති හේ ගෙට පමුණුවා පෝෂණය කෙළේය. ඔහු අවුරුදු හත අටේ පටන් මව්පියෝ රජ ගෙදරට යන්නෝ රැගෙන යති. සොළොස්වියේ පටන් තෙමේ ම බොහෝකොට ගොස් දිරා ගිය තැන් පිළිසකර කරයි. රජුගේ අග මෙහෙසියට ද කුරංගවී නම් එක් දුවක වූවාය. ඇය රූපශ්‍රීයෙන් අනූන ය. ඇය ඔහුව දුටු කාලයේ පටන් ඔහු කෙරෙහි පිළිබඳ සිතැත්ති වී අන් තැනක නොඇලුණේ ඔහු වැඩකරන තැනට ම පැමිණෙයි. ඔවුන්ගේ නිතර දැකීම නිසා ඔවුනොවුන් බැඳුණු සිත් ඇත්තේ රජගෙදර ඇතුළේ සැඟවුණු ස්ථානයක සංවාසය පැවැත්වීය. පිරිවර කාන්තාවෝ, කල්යාණේදී රජුට මේ බව දැන්වූහ. රජු කිසි, ඇමතියන් රැස්කරවා, මේ සැඩොල් පුතා විසින් මෙනම් දෙයක් කරන ලදී. මොහුට කළයුතු දේ දනිවු දැයි කීවේ ය.

ඇමතියෝ මොහු මහා අපරාධකරුවෙකි. නොයෙක් විදියේ කාරනා කාරනා සලකා මොහු මරාදැමීමට වටී යයි කීවාහුය. එකෙණෙහි කුමරුගේ පියා ආරක්‍ෂක දේවතාවා ඒ කුමාරයාගේ ගර්භයේ ආරූඪ විය. ඇය දේවානුභාවයෙන් රජු වෙත එළඹ මහරජ, මේ සැබෝද් කුමරකු නො වේ. මේ මගේ කුසෙහි උපන් කෝසල රජුගේ පුතෙකි. මම මගේ පුතා මළේයයි නුඹලාට බොරු කීවෙමි. මම මොහු නුඹලාගේ පසම්තුරාගේ පුතෙකැයි කිරීමවට දී, අමුසොහොනට ඇද දැමුවෙමි. ඉක්බිති ඔහු එක් එක් පාලකයෙක් පෝෂණය කෙළේය. ඔහු තමන්ගේ එළුවන් මරන කල්හි, නදියට දැමීය. ඉක්බිති ඔහු ගිලෙන කල්හි අපේ ගෙදර, දිරාගිය තැන් පිළිසකර කරන වණ්ඩාලයා දැක පෝෂණය කෙළේය. ඉදින් එය නොඅදහවු නම්, ඒ සියල්ලෝ කැඳවා විවාරා විවාරවු යයි, රජු කිරීමට ඇතුළු සියල්ලන්ම කැඳවා ඒ පුවත දැන ජාතිසම්පන්න කුමාරයකැයි සතුටු වී ඔහු නාවා අලංකාර කොට ඔහුගේ ම දියණිය දුන්නේය. ඔහුට වනාහි එළුවන් මැරූ බැවින් එළකුමාර යයි නම් කළහ. ඉක්බිති ඔහුට රජු සේනා සහිත වාහන දී, යව! තමන්ගේ පියා සතු රාජ්‍යය ගනිවු යයි පිටත් කෙළේය. ඔහුට "කුරංගවී" රැගෙන ගොස් රාජ්‍යයේ පිහිටිය. ඉක්බිති ඔහුට බරණැස් රජු අනුමත ශිල්ප ඇත්තේ ශිල්ප පුහුණු කිරීමට ඡළංග කුමාර නම් ආචාර්යවරයකු කොට එවීය. ඔහු ඔහුගේ ආචාර්යවරයා වේ යයි සේනාපති තනතුර දුන්නේ ය. පසුකාලයේ කුරංගවී ඔහු සමග අනාවාරයේ යෙදුණා ය. සේනාපතියාට ද ධනන්තේවාසී නම් පරිවාරකයෙක් ඇත. ඔහු ඔහුගේ අතෙහි කුරංගවීට අලංකාර වස්ත්‍ර ආදිය යැවීය. ඇය ඔහු සමග ද අනාවාරයේ නිරත වූවාය. කුණාල ඒ කාරණයද ගෙනහැර පාමින් දිට්ඨාමයා යන ආදිය කීවේය.

එහි ලෝම සුඤ්චි යනු රෝම රැසකින් සැරසුණු උදරය ඇති. ඡළංග කුමාර ධනනෙත වාසිනා යනු එළුව මරන්නා ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ නමුත් ඡළංග කුමාර සෙනෙවියා විසින් ද, ඔහු ගේ පිරිවරක වූ ධනන්තේවාසිනා සමගද අනාවාරයේ හැසුරුණා ය. මෙසේ අනාවාර ස්ත්‍රීහු දුශ්ශීලයෝ ය. පාප ධර්මයේ නිරත වෙති. එහෙයින් මම ඇලා ප්‍රශංසා නොකරමියි මෙය බෝසත්හු අතීතය ගෙනහැර පා පෙන්වූහ. හෙතෙම එකල ඡළංග කුමාරයා විය. එහෙයින් තමා විසින් දුටු කරුණු ගෙනහැර පෑවේ ය.

පස්වෙනි කථා වස්තුවේ ද අතීතයේ කොසොල් රජු බරණැස් රාජ්‍යය ගෙන බරණැස් රජුගේ ගර්භණී අගමෙහෙසිය අගමෙහෙසිය කොට

සිය නගරයට ම ගියේ ය. ඇය පසුකාලයේ පුතකු වැදුවා ය. රජු පුතුන් නැති බැවින් ඔහු ව පුත්‍ර ස්තේනයෙන් පෝෂණය කරවා සියලු ශිල්ප පුහුණු කරවා වයසට පැමිණ තමාගේ පියා සතු රාජ්‍යය ගන්නැයි යැවීය. ඔහු එහි ගොස්, රාජ්‍යය විචාළේය. ඉක්බිති ඔහුගේ මව පුතා දකිනු කැමැත්තෙමිසි, කොසොල් රජුගෙන් විචාරා මහත් පිරිවරින් බරණැසට යන්නී, රටවල් දෙක අතර එක් නියමිගමක වාසය කර ගත්තාය. එහි පඤ්චාලවණ්ඩ නම් මනාරු ඇති එක් බ්‍රාහ්මණ කුමාරයෙක් ඇත. ඔහු ඇයට පඬුරු යැවීය. ඇය ඔහු දකිද්දී ම, පිළිබඳ සිතැත්තී ඔහු සමග 'පව්කම' කොට දින කීපයක් එහි ම කල් යවා, බරණැසට ගොස්, පුතා දැක, වහාම නැවතී, යළිත් ඒ නියමි ගමේ නිවාසයක් ගෙන දින කීපයක් ඔහු සමග අනාවාරයේ හැසිර, කොසොල් නුවරට ගියාය. ඇය එතැන් පටන් නොබෝ කලකින් ම ඒ ඒ කරුණු කියා පුතා ගේ සමීපයට යන්නෙමිසි, රජු විචාරා යන්නී ද, එන්නී ද, ඒ නියමි ගමේ අඩමසක් පමණ ඔහු සමග අනාවාරයේ හැසිරුණාය. සම්පූර්ණ මුඛ ඇති ස්ත්‍රීහු නම් දුශ්ශීලය. මුසා බස් බිණින්නියෝය යයි මෙය ද අතීතය ගෙනහැර පාමින් එවං හෙතං ආදිය දේශනා කළහ.

එහි බ්‍රහ්මදත්තසස මාතරං යනු බරණැස් රාජ්‍යය කරන්නා වූ බ්‍රහ්මදත්ත කුමාරයාගේ මව එකල කුණාල පඤ්චාලවණ්ඩ නම් විය. එහෙයින් හේ තමන් විසින් දන්නා ලද කරුණු පෙන්වමින් මෙසේ කීවේ ය.

එතවා යනු මිත්‍ර පුණ්ණමුඛ; මේ ස්ත්‍රීහු පස්දෙනාම පාපය කළහ. අනෙකකු යයි හැඟීමක් නොකළාය. මේ අන්‍යයෝ ද බොහෝ පව්කම් කරන්නෝ මේ ස්ථානයේ සිට ලෝකයේ මනා හැසිරෙන්නවුන්ගේ කථාවස්තු කිව යුතුය. ජගති යනු යම්සේ ජගත් සංඛ්‍යාත මහපොළොව. සමානරතනා යනු පටිසය ස්වභාවයෙන් සියල්ලන් කෙරෙහි සමාන ඇදුම් ඇත්තේ වී ඇ. වසුන්ධරා ඉතරිතරා පතිධ්‍යා උතුම් අය ද, පහත් අය ද පිහිටා තිබේ. එසේ ස්ත්‍රීහු ක්ලේශ වශයෙන් සියල්ලෝ උසස් පහත් වශයෙන් පිහිටා තිබෙත්. ස්ත්‍රීහු ඉඩකඩක් ලැබුණු වහාම කිසිවකු සමග පාපය නොකරන්නී යයි නො වේ. සබ්බසභා යනු යම් සේ ඇය සියළු දෙනාම ඉවසයි. නොසැලෙයි. නොකිපෙයි. එසේ ස්ත්‍රීහු සියළුම පුරුෂයන් ලෝකාස්වා ද වශයෙන් ඉවසති. සභායට ගනිති. ඉදින් ඇලාට කිසියම් පුරුෂයකු සිතෙහි පිහිටියේ ද, ඔහුගේ රැකවරණයට නොසැලෙත්.

කෝලාහල නොකරත්. යම්සේ ඇය නොකිපේ ද? නොසැලේ ද, මෙසේ ස්ත්‍රීහු මෙමුනු ධර්මයෙන් නො කිපෙති. නොසැලෙති. ඔහු කෙරෙන් සම්පූර්ණ වීමට නො හැකිය. වාළමිගො යනු නපුරු මෘගයා. පඤ්චහතෝ වුධයේ ද සෙසු සතරදෙනාගේ ද හැසිරීම් වශයෙන් මෙය කියන ලදී. සුරුදෙධා යනු ශූර වැද්දා, රළු ගති සහිත. තච්ඡචියො යනු යම්සේ සිංහයාට මුඛය ද අත් පා සතර ද පංච ආයුධ වෙති. එපරිදි ස්ත්‍රීන්ට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ යන ඒවා පංච ආයුධ වෙති. මෙසේ ඔහු (සිංහය) තමන්ගේ කෑමට ගන්නාවුන් ඒ පසෙන් ගනියි.

එපරිදි ඇලා ද කෙලෙස් අනුභව කරන්නේ රූප ආදී ආයුධවලින් පහර දී ගනිත්. යම්සේ සිංහයා කර්කශ වූ දේ ගලි වශයෙන් කයිද? එසේ ම ස්ත්‍රීහු ද කර්කශ වූ පොදි වශයෙන් කන්නාහු එ පරිදි, ස්ථිර සීලාදි ගුණයෙන් යුතු පුරුෂයන් තමන්ගේ බලයෙන් පොදි වශයෙන් කොට ගෙන ශීල විනාශයට පමුණුවති. යම්සේ හෙතෙම අනුන්ට හිංසා කිරීමේ ඇලුණේ මෙසේ ඇලා කෙලෙස් වශයෙන් අනුන්ට හිංසා කිරීමේ ඇලුණේ වෙයි. තායො යනු ඇලා මෙසේ අගුණයෙන් සමන්විත වූයේ, මිනිසා විශ්වාස නොකළ යුත්තේය. ගම්ණියො යනු ගණිකාවෝය. මෙය කියන ලද්දේ වෙයි. මිත්‍ර පුණ්ණමුඛය, යම් බදු මේ ස්ත්‍රීන්ගේ වෛශ්‍යා ආදී වශයෙන් මොවුන්ට ස්වභාව වශයෙන් නො කියන ලදී. ඇලා වෛශ්‍යාවෝ නො වෙත්. ස්ත්‍රීහු නම් ගණිකාවෝ නොවෙත්. වද පමුණුවන්නවුන් නම් ස්වභාවයෙන් ම නපුරු තැනැත්තියෝ වෙති. මේ වෛශ්‍යා ස්ත්‍රීහු නම් ගණිකාවෝ යයි කියනු ලැබෙත්. වධිකායො යනු සැමියා ඝාතනය කරන්නියෝ. මේ ඒ අර්ථය මහාභංස ජාතකයේ කී පරිද්දෙන් දත යුතුය. මෙය කියන ලදී.

මෝ මායාවකි මිරිඟුවකි. ශෝකය රෝගය
 උපදවයි. කෘරය, බන්ධනයකි. මර උගුලකි
 ගුහාවකි. මිනිසුන් අතර යම් පුරුෂයෙකු
 ඇලා විශ්වාස කරයිද? හේ පහත් මිනිසෙකි.

වෙණිකතා යනු කරන ලද රැහැන් ඇති. යම්සේ මුදුන බැඳ වනයේ සිටි සොරු ජනතාව මංකොල්ල කති. එ පරිද්දෙන් කෙලෙස් වසඟයට පමුණුවා ධනය මංකොල්ල කති. මදිරාවියදිදා යනු විෂ මිශ්‍ර සුරා මෙන් ඇය විකාර පෙන්වයි. එපරිදි වෙනත් පුරුෂයන් කෙරෙහි මැනවින්

ඇලුණේ කළයුතු නොකළයුතු දේ නොදන්නී අනෙකෙකුට කළයුතු දේ, වෙනත් කෙනෙකුට කරමින් විකාර පෙන්වති. වාචාසනාද්වයො යනු යම්සේ වෙළෙන්දා තමන්ගේ භාණ්ඩයේ වර්ණය ගැනම කථාකරයි. එපරිදි තමන්ගේ අගුණ වසාදමා ගුණයම ප්‍රකාශ කරති. විපරිවතනයො යනු යම්සේ වළඟාගේ අඟ පෙරළා සිටියේ මෙසේ සැහැල්ලු සිත් ඇති බැවින් විපර්යාසයටම පත්වෙති. උරගමිව යනු සර්පයා මෙන් මුසාවාද කියන බැවින් දුෂ්චිතා (නරකදිව) ඇත්තී නම්. සොබහමිව යනු යම්සේ ලෑල්ලෙන් වැසුණු අගුවිවල මෙන් වස්ත්‍රයෙන් අලංකාර වී හැසිරෙත්. කුණුකුසල පිරි ආවාටයක් වැනිය. එය මඩින්තේ පාදයට දුක ඇති කරයි. එපරිදි ම විශ්වාසයෙන් සේවනය කරනු ලබන්නා වූ. පාතලමිව යනු යම්සේ මහමුහුදු යටකොටස නරක දෙයක් පිරුණේ එපරිදි මෙමුද්‍රනයෙන් ජයගනු ලබන හෙයින් අලංකාර කරන්නේ තුන්ආකාර නපුරුවලින් පිරුණු. මහණෙනි, කරුණු තුනකින් මාගම අතෘප්තිකර වේ ආදී වශයෙනි. රකබසිවියා යනු යම්සේ රකුසිය නම් මස්වලට ගිපු බැවින් ධනයෙන් සතුටු කිරීම නොකළ හැකිය. බොහෝ ධනය ප්‍රතිකේෂප කොට මාංශ ම ප්‍රාර්ථනා කරයි. එපරිදි මෙමුද්‍රනයට ගිපු බැවින්, බොහෝ ධනයෙන් සතුටු නො වෙති. ධනය නො ගෙන, මෙමුද්‍රනය ම ප්‍රාර්ථනා කරති. යමොවා යනු යම්සේ 'යම' එතකුදුවත් කිසිවක් පරිහරණය නොකරයි. මෙපරිදි ජාති සම්පන්නා ආදිය අතර කිසිවක් පරිහරණය නොකරති. සියල්ල කෙලෙස් වශයෙන් ශීල විනාශයට පමුණුවා දෙවෙනි සිත් වාරයේදී අපායට පමුණුවති. සිබිරිවා යනු යම්සේ මොනරා පිරිසිදු අපිරිසිදු සියල්ල අනුභව කරයි ද, එපරිදි ඇලා ද පහත්-උතුම් සියල්ල සේවනය කරත්. නදියේ උපමාව මේ අයුරින් දත යුතුය. යෙන කාමඤ්චරා යනු භූමි අර්ථයෙහි කිරීමි වචනයයි. යම් තැනක ඇලාට කාමය වෙයි ද එතැන ම දුවත්. තේරු යනු හිමාලයේ එක් රත්රන් පර්වතයකි. එහි රැස්වුණා වූ කපුටෝ පවා රත්වත්පාවින් සිටිති. යම්සේ හෙතෙම මෙසේ නිරවශේෂ වශයෙන් තමන් වෙත සමීප වූ එකකු සමානකොට බලත්. විසරුකෙබා යනු අඹ සමාන අඹ වැනි විෂ ඇති ගසක එය නිතර ම ඵලදරයි. වර්ණයෙන් බබළන්නේ ද වේ. එහෙයින් එය සැකයෙන් තොරව අනුභව කොට මරණයට පත් වෙති. මෙසේ මෑලා ද රූපාදි වශයෙන් නිතර ඵල ඇත්තී රමණීය මෙන් විනාශ වෙති. සෙවුනා ලබන්නේ ප්‍රමාදයට හෙළි අපායවල වැටෙත්.

එහෙයින් කියන ලදී.

මතු දොස් නොදැන-යමෙක් කාමය සේවනය කරයි ද?
විෂ ඇති අඹ වැනි ගෙඩි කෑවා මෙන් විපාකය කෙළවර
විනාශ වෙති.

යම් සේ විෂ ගසක්, නිතර එල හට ගන්නේ, සැමකල්හි අනර්ථයක්ම
ගෙන දෙයි. එපරිදි ශීලාදී විනාශ වශයෙන් යම්සේ විෂ ගසේ මුල ද,
සම ද (පොත්ත) පත්‍ර ද, මල් ද, ගෙඩි ද, විෂම වේ. නිතර එල ඇත්තේ
එපරිදි ඇලාගේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස ආදිය විෂම වේ. විසරුකෙබ්බා විය
නිවච එලිතා යෝති පත්‍රතතරෙත්ථා යන ගාථා බන්ධනයෙන් ඒ අර්ථය
ප්‍රකට කිරීමට මෙසේ කීවේය. එහි රතනානනනරිත්ථියො යනු ස්වාමිවරුන්
විසින් දුක් ඇතිකරන්නා වූ ඇලෙන්තෝ අනතුරුදායක ස්ත්‍රීහු නම්
වෙති. ස්ත්‍රීහු අනුන්ට දී අනාවාරයේ හැසිරෙති.

මෙයින් පසුව නොයෙක් ආකාරයෙන් තමන්ගේ ධර්මකථා විලාශය
පෙන්වමින් මෙසේ කීවාය. මිත්‍ර පූර්ණ මුඛය මහණෙනි, පරකුලයෙහි
වාසය නොකළයුතු සතරකි. ගොනා, එළදෙන, යානය, බිරිඳ යන සතර
පණ්ඩිතයන් ගෙදර අනුන්ගේ ගෙදර වාසය නොකළ යුතු බව දක්වති.

ගොනා ද දෙන ද යානය ද බිරිය ද යන සතර නෑ කුලයෙක්
නො වැසෑවිය යුත්තේ ය. රියක් නැත්තෝ රිය පරිභෝග කෙරෙති.
අධික බර වහනය කරවීමෙන් ගවයා නසති. අධික දෙවීමෙන්
වසුපැටියා නසති. නෑකුලයන්හි දී බිරිය දූෂණය කරනු ලබයි.

දුනුදිය රහිත දුන්න ද, නෑ කුලයෙහි වූ බිරිය ද, පරකීරයෙහි වූ
නැව ද, කඩ ඇණය ඔුන් යානය ද, දුර සිටුනා මිතුරා ද,
පවිටු මිතුරා ද යන සය වැඩක් පැමිණි කල්හි ප්‍රයෝජනවත්
නො වෙති.

මිත්‍ර පූර්ණමුඛය; ස්ථාන අටකින් ස්ත්‍රිය, ස්වාමියාව අවමානයට
ලක් කරයි. පහත්කොට සිතයි. දිළිඳුකම, ලෙඩවීම, දිරායාම, සුරාසොඬ
බව, ප්‍රමාදවීම, සියළු කාතෘවල අනුව පැවතීම, සියළුම ධනය ඉපදවීමෙන්
මෝඩකම (මුද්ධතා) මිත්‍ර පූර්ණ මුඛය මේ ස්ථාන අටෙන් වනාහි ස්ත්‍රිය
සිය හිමියාව පහත් කොට සිතයි.

තවත් අතිරේක වැකියක්ද වේ.

දිළින්නදා ද, රෝගියා ද, මහල්ලා ද, සුරාසොඬනු ද, ප්‍රමත්ත වූවනු ද, මූළාවට පැමිණි (තමා කෙරෙහි) ඇලුණනු ද කෘත්‍යයන් පිරිහෙළීම කරන්නනු ද සියලු කැමති දෑ දීමෙන් ද (ස්ත්‍රීහු) සැමියාට අවමන් කෙරෙත්.

මිත්‍ර පූර්ණමුඛය, ස්ත්‍රිය ස්ථාන නවයකින් දොස් කිළිටි බවට පැමිණේ. ආරාම ගමන් ඇල්ම වෙයි. උයන්වල ගමනට ප්‍රිය වෙයි. නදී නොටුපළ ගමන් ඇතිවෙයි. ඤාතිකුල ගමනේ ඇලෙයි. වෙනත් කුලවලට ගමන් කරයි. දාස නොවන දූෂ්‍ය නැටුම් ගැයුම් ගමනේ ඇලෙයි. මද්‍යපාන කරන්නී වෙයි. ලෝවැසියන් නොයන තැන්වල ගමන ප්‍රිය වෙයි. නරක හැසිරීම් ඇත්තී වෙයි. මිත්‍ර පුණ්ණමුඛ මේ නව ස්ථානවලින් ස්ත්‍රිය කිළිටි බවට පත්වෙයි.

මෙහි තවත් වැකියක්ද ඇත්තේ වෙයි.

යම් ස්ත්‍රියක් (සැමියා නොවිචාරා) පුෂ්පාරාමාදියට ද, උයනට ද, ගංතොටට ද, නෑකුලයට ද, අන් කුලවලට ද යන ස්වභාව ඇත්තී ද, වස්ත්‍රාදියෙන් සැරසීමෙහි යෙදුනී ද, මත්පැන් පානය කරන්නී ද,

යම් ස්ත්‍රියක් (කවුළු ආදියෙන් නිතර) බලනසුලු ද, යම් ස්ත්‍රියක් (අග පසඟ පෙන්වමින්) දොරකඩ සිටින්නී ද මේ නව කරුණින් ස්ත්‍රීහු සැමියා කෙරෙහි ද්වේෂය එළවන්නෝ යි.

මිත්‍ර පුණ්ණමුඛ, ස්ථාන කරුණු සහළිහකින් ස්ත්‍රී පුරුෂ දෙපක්‍ෂය ම ඉක්මවා යයි. ඇඟ කිළිපොළයි. හකුළුවයි. බබළයි. ලජ්ජා නැති කරයි. නියෙන් නිය ගටයි. පාදයෙන් පාදය ඇක්මවයි. ලීකැබැල්ලෙන් පොළොව කුරුටු ගායි. දරුවා උල්ලංඝනය කරයි. එල්ලා තබයි. සෙල්ලම් කරයි. සෙල්ලම් කරවයි සිඹියි. සිම්බවයි අනුභව කරයි. අනුභව කරවයි. දෙයි. ඉල්ලයි. කරන දේ නැවත කරයි. උස්හඬින් කථාකරයි. පහත් ලෙස කථාකරයි. අපරික්‍ෂාකාරීව කථා කරයි. සැක සිතෙන දේ කථා කරයි. නැටීමෙන්, ගීතයෙන් වාදනයෙන් ඇඬීමෙන්, සිතහවෙන්, අලංකාරයෙන්, සිනාසෙයි, බලයි, ඉඟටිය සොළවයි. සැඟවුණු භාණ්ඩ සොලවයි. කලවා

විවර කරයි. කලවා වසයි. පියයුරු පෙන්වයි. ඉන පෙන්වයි. නැබ පෙන්වයි. ඇස් කසයි. බැම ඔසවයි. තොල් ලෙවකයි. දිව දික්කරයි. දිව ලෙවකයි. වස්ත්‍රය මුදාහරියි. වස්ත්‍රය ගැටගසයි. සිරස හොලවයි. සිරස බදියි. මිත්‍ර පුණ්ණමුඛ මේ ස්ථාන හතළිහෙන් ස්ත්‍රීය පුරුෂයා ඉක්මවා යයි.

මිත්‍ර පුණ්ණමුඛ ස්ථාන, කාරණා විසිපහකින් ස්ත්‍රීය දූෂණය වන බව දහයුතුය. යුවතිය ස්වාමියාගේ වෙන්වීම වර්ණනා කරයි. කියන ලද දෙය සිහි නොකරයි. ආකල්හි නොසතුටු වෙයි. ඔහු ගේ අවර්ණය ගැන කථාකරයි. ඔහු ගේ හැඩය වර්ණනා නොකරයි. ඔහුට වැඩක් නැති දේ කරයි. ඔහු ගේ වැඩ ඇති දේ නොසළකයි. ඔහුට නොකළ යුත්ත කරයි. ඔහුට කළයුතු දේ නොකරයි. පොරවාගෙන නිදයි. මුහුණ වසාගෙන හොවයි. විරුද්ධපද කියන්නේ වෙයි. කොකුම්භානි දීර්ඝ ලෙස ආස්වාදනය කරයි. දුක දන්වයි. අගුවි මලමුත්‍ර නිතර පිටකරයි. විරුද්ධ වූ තැන සැරිසරයි. පරපුරුෂ ශබ්ද අසා කණ ශබ්දය විවරකොට අදහයි. සතුටුවෙයි. සම්පත් අපතේ යවයි. විටීවල සැරිසරයි. ප්‍රතිවාදීන් සමග පිළිසඳර කථාකරයි. පිටතට ගිය පා ඇත්තී වෙයි. ඉක්මවා කටයුතු කරන්නී වෙයි. ස්වාමියා කෙරෙහි අගෞරවයෙන් නරක සිතින් සංකල්පවලින් පිරි නිතර දොරටුව ළග බලාසිටියි. කටිය අඟ පසඟ, පියයුරු පෙන්වයි. දිශාවෙන් දිශාවට ගොස් පරීක්ෂා කරයි. මිත්‍ර පුණ්ණමුඛ මේ පස්විසි කරුණු ස්ථානවලින් යුක්ත ස්ත්‍රීය ඉතා නපුරුයයි දහයුත්තේ වෙයි.

තවත් අතිරේක වාක්‍යද මෙහිලා ඇත.

ඔහුගේ (සැමියාගේ) පිටත වාසය වණයි. බැහැර ගියහු (සැමියා) අනුව ශෝක නො කරයි. ගෙට පැමිණි (සැමියා) දැක සතුටුවීම නො කරයි. කිසි විටෙක සැමියාගේ ගුණ නො කියයි. මේ ප්‍රදුෂ්ට ස්ත්‍රීයගේ ලක්ෂණයෝ වෙති.

සංයම නැත්තී ඔහුගේ අනර්ථය පිණිස හැසිරෙයි. නො කළයුතු දෑ කරන්නී අර්ථය ද නසයි. දැඩි කොට හැඳ විමුඛ ව නිදයි. මේ ප්‍රදුෂ්ට ස්ත්‍රීයගේ ලක්ෂණයෝ වෙති.

ඔබ මොබ පෙරළී කලබල කරන්නී වෙයි. දීර්ඝ ලෙස ආශ්වාස කරන්නී දුක් වේදනා ඇත්තී යැයි කියයි. නිතර මලමුකිස පිණිස යයි. මේ ප්‍රදුෂ්ට ස්ත්‍රියගේ ලක්‍ෂණයෝ වෙති.

විලොම් ව හැසිරෙයි. නො කළමනා කිස කරන්නී වෙයි. කථා කරන පරපුරුෂයන්ගේ ශබ්දය අසයි. නසන ලද හෝග ඇත්තී ක්ලේශ සන්ථවය කරයි. මේ ප්‍රදුෂ්ට ස්ත්‍රියගේ ලක්‍ෂණයෝ ය.

දුකසේ ලද, දුකසේ ගෙනෙන ලද ධනය ද, දුකසේ රැස් කරන ලද වස්තුව ද විනාශ කරයි. අසල්වැසියන් සමග ක්ලේශ සන්ථවය කරයි. මේ ප්‍රදුෂ්ට ස්ත්‍රියගේ ලක්‍ෂණයෝ යි.

(සොර සැමියන් සෙවීම පිණිස) බැහැර කරන ලද පා ඇත්තී ය. වීථි සංචාරය කරන්නී ය. නිතර සිය සැමියා කෙරෙහි ප්‍රදුෂ්‍ය වූ සිත් ඇත්තී (සිය) සැමියා ඉක්මවා හැසිරෙයි. එසේ ම ගෞරව නැත්තී වෙයි. මේ ප්‍රදුෂ්ට ස්ත්‍රියගේ ලක්‍ෂණයෝ යි.

පියොවුරු සහ කිසිලි පෙන්වමින් නිතර දොර ළඟ සිටී. භ්‍රාන්ත වූ සිත් ඇත්තී දිශානුදිශාවන් බලයි. මේ ප්‍රදුෂ්ට ස්ත්‍රියගේ ලක්‍ෂණයෝ යි.

සියලු නදීහු වක් වූ ගමන් ඇත්තාහ. සියලු වනයෝ කාෂ්ටමයහ. රහස් තැනක් ලද කල්හි සියලු ස්ත්‍රීහු පවී කරන්නාහ.

ඉදින් මන්ත්‍රණය කිරීමට සුදුසු අවකාශයක් හෝ එබඳු රහස් තැනක් හෝ ලැබේ නම් සියලු ස්ත්‍රීහු ම අන් පුරුෂයකු නො ලද කල්හි පිළකු සමග හෝ පාපකර්මය (අනාවාරය) කෙරෙත් මැනු.

මිනිසුන්ගේ සිත් ඇලුම් කරන්නා වූ නොයෙක් දෙනා කෙරෙහි පිහිටි සිත් ඇත්තා වූ නිග්‍රහයෙන් හික්මවාලිය නො හැක්කා වූ මේ ස්ත්‍රීහු (මිනිසුන් විසින්) මුළු හිතින් තුටු කරවනු ලබන්නාහු නමුත් වෛශ්‍යාවෝ වෙත් ද (එහෙයින් ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි) විශ්වාස නො කරන්නෝ ය. ස්ත්‍රීහු වනාහි තීර්ථ සම වෙත්.

එහි ගොණං ධෙත්තං යනු ලිංග විපර්යාස වශයෙන් කියන ලදී. ඤාතිකුලෙ පද්දසසති යනු එහි ඇය නිර්භය වී යොවුන් කාලයේ පටන් විශ්වාසවන්ත දාස ආදීන් සමග ඤාතින් දැනගෙනද අනාවාරයේ හැසිරෙයි. නිග්‍රහ නොකරන්. තමන්ගේ අපකීර්තිය ප්‍රචාරය වන්නේ නමුත් නොදන්නියක මෙන් සිටියි. අනාඤ්චාණි ආනිශංස නැත්තේ යන අර්ථයි. අකටයුත්ත කරන්නී යන අර්ථයි. අගුණං යනු දුනුදිය රහිත. පාප සහායකෝ යනු දුර්මිත්‍ර. දළිඳුකා යනු දිළිඳුකමයි. සෙසු ප්‍රදේශවලද මේ අර්ථයම වේ. එහි දිළින්නදා අලංකාර දේ නැති බැවින් කෙලෙස්වලින් සංග්‍රහ කිරීමට නොහැකි වේ යන එය නොදනියි. ගිලන් වුව ද වස්තුකාම ක්ලේශකාම ආදියෙන් සංග්‍රහ කිරීමට නොහැකි වෙයි. ජරාජීර්ණ වූයේ කායික මානසික වාචසික රති බහුලතාවය දක්‍ෂ නො වේ. සුරාවට ලොල් වූයේ ඇගේ අත් පළඳනාදිය ද සුරාගෙදරට ම ගෙන යයි. මෝඩ වූයේ, අදබාල වූයේ රති ක්‍රීඩාවේ දක්‍ෂ නොවේ. ප්‍රමාද වූයේ දාසියට ලොල්වූයේ වී, ගෙදර දාසියන් සමග සංවාසයේ යෙදෙයි. බිරිදට අක්‍රෝෂ පරිභව කරයි. ඔහු විසින් ඇයට අවමන් කරයි. සියළු ක්‍රියාවල අනුව යෙදෙන්නා වූ මෙතෙම තේජස් රහිතව, මා අනුවම පවතියි යන ඔහුට අක්‍රෝෂ-පරිභව කරයි යනුවෙන් සියළු ධනය නූපදවයි ද, දරුපවුල ප්‍රතික්‍ෂේප කරයි. ඔහුගේ බිරිද සියළු ධන සාරය අතට ගෙන ඔහුට දාසයකු මෙන් අවමන් කරයි. කැමැතිවන්නා වූ කවරෙක් ඔබ විසින් ඇත්දැයි ගෙදරින් පවා හේ ඉවතට ඇද දමන්නේ ය. මුද්‍රධපතනං යනු මෝඩබවට පැමිණි. රතනං යනු ප්‍රමාදයයි. පසොසමාහරති ස්වාමියා කෙරෙහි කිළිටි බව ගෙන දෙයි. දුෂිත කරයි. පචිකම් කරයි යන අර්ථයයි. ආරාමගමණසීලා යන ස්වාමියා නොවිචාරා නිතර මල්වතු ආදියෙහි තනිකරව ගොස් එහි අනාවාරයේ හැසිර අද මා විසින් ආරාම වාක්‍ෂ දේවතාවුන්ට බලිපූජා කෙළේයයි ආදිය පවසා ස්වාමීබාල බව හඟවයි. පණ්ඩිතයා වනාහි ඒකාන්තයෙන් මෙන් අනාවාරයේ හැසිරෙයි යයි, යළිත් ඇයට යාමට ඉඩ නොදෙයි. මෙසේ සියළු තැන අර්ථ දතයුතුය. පරකුලං යනු දක්නා ලද හඳුනාගත් ආදීන්ගේ ගෙදරට ඔහුට ඇය අසවල් ගෙදර මා වැඩුනේය. ප්‍රයෝජන ඇත. තාවකාලිකව දුන් දේ ඇත. එය පිරිසිදු කරමිසි ආදිය කියා යයි. නිලෙලාකෙන සීලා යනු වාකවුළු ආදියේ බැලීම් ආදියේ නිරත වූ. පදවාරට්ඨායිනී යනු තමන්ගේ අඟපසඟ පෙත්වමින් ගේදොරකඩ සිටියි. අවාචදති යනු ඉක්මවා හැසිරෙයි. ඉක්මවා කියයි. ස්වාමියා සමීපයේ සිටියේ ද, අන්‍ය නිමිත්තක් දක්වන්නේ යන අර්ථයයි. විජමහති යනු මම ඒ දැක කැළඹීමට පත්වෙමි. ඇගේ සංඥාවෙන් ඉඩක් ඇත්තේ ය

නැත්තේ ය හෝ දැනගන්නේ ය. පළමුව කරන ලද සංකේතයේ සිට හෝ නොකරණ ලද සංකේත ඇත්තේ හෝ වේවා මෙසේ මා කෙරෙහි මෝ බදින්නේ යයි හෝ ස්වාමියා ගේ පසුපස සිටිමින් ම විහිළ තහළ පෙන්වයි. විනම'නි කිසියම් බිමක පනිත කරවා, ඔසවන්නාක් මෙන් නැමී පිට පෙන්වයි. විලසනි ගමන් ආදියෙන් ස්ත්‍රී ඉරියව්වලින් අලංකාර විලාශයක් දක්වයි. විලජ්ජනි යනු ලජ්ජාවෙන් මෙන් වස්ත්‍රයෙන් ශරීරය වසාලයි. කවාටයකට හෝ බිත්තියට ඇලී සිටියි. සැඟවී සිටියි. නබෙන යනු පා නියවලින් පා'නිය ද අත් නියවලින් අත් නිය ද එකට ගටවයි. කටෙයන යනු දණ්ඩකින්. දාරකං යනු තමාගේ හෝ පුත්‍රයකු නැතහොත් අනුන්ගේ හෝ පුත්‍රයෙකු දරුවකු ගෙන උඩට ඔසවයි. කිළිනි යනු තමන් සෙල්ලම් කරයි. දරුවා ලවා සෙල්ලම් කරවයි. සිඹීමෙන් ආදි ක්‍රමවලිනි. දදානි යනු ඔහුට යම්කිසි ගෙඩියක් හෝ මලක් දෙයි. යාවනි යනු එයම නැවත එල්ලයි. අනුකරොති යනු දරුවා විසින් කරන ලද දේ නැවත කිරීමයි. උච්චං යනු මහත් ශබ්දයකින් හෝ ස්වල්පයක් වශයෙන් හෝ උස් හඬින් යනුයි. නීචං යනු මද ශබ්ද වශයෙන් හෝ අමනාප වශයෙන් හෝ පරිහව කිරීම් වශයෙන් හෝ පහත් ලෙස. අවිච්චං යනු බොහෝ ජනතාව මැද විවෘත වීමෙන්. විච්චං යනු රහසේ සැඟවී සිට. නවෙන යනු මේ ආදි නැටුම් ආදිය නිමිති වශයෙන් ගෙන ක්‍රියා කරයි. එහි දී හැඬීම නිමිත්ත වශයෙන් ගෙන රාත්‍රියෙහි වර්ෂාව වසින කල්හි, වාකුළුවෙන් අත යවා සිටුපුත්‍රයා විසින් ගෙන්වා ගන්නා ලද පුරෝහිත බැමිණියගේ කථා වස්තුව කිවයුතුයි. ජගසනි යනු මහා හඬින් සිනහසෙන්නී මෙසේ ද නිමිත්තක් කරයි. කච්ඡං යනු කිහිලි ප්‍රදේශයයි. පලිබනි යනු දත්වලින් ලියවයි. (දත් මිටිකෑම) සිරසං යනු කෙස්වැටියයි. මෙසේ කෙස් මුදාහැරීමෙන් කෙස් එකට පීරා ගැටගැසීමෙන් ද පර පුරුෂයකු නිමිති වශයෙන් ගනියි. අනියමෙන් කිසියම් පුරුෂයකු ගැන කාමයෙන් ඇලෙන්නේ ය. වේදිකබ්බා භවනි යනු මෙතෙම මා කෙරෙහි කිළිවි වුවා කිපී, කුපිත වී මිථ්‍යා හැසිරීම් කරයි යනු පණ්ඩිතයා විසින් දතයුතුයි. පවාසං යනු අසවල් ගමෙහි රැස්කළ ධනය නැසෙන්නේ ය. යව! එය සන්පුරුෂයන් විසින් ව්‍යවහාර කරවයි ආදිය කියා එහි ගිය කල්හි අනාවාරයේ හැසිරෙනු කැමැත්තේ සිය පෙදෙසින් වෙන්වී සිටීම මැනවින් වර්ණනා කරයි. අනඝං යනු අවැඩයි. අකිච්චං යනු අකටයුත්තක් කළයුතුයි යනුවෙනි. පරිදහිකා යනු දැඩි ලෙස පොරවාගෙන. පරාවතත ජාතා යනු ඔබ්බොබ එහාට-මෙහාට පෙරළෙමින්. කුමකුමියජාතා යනු කෝලාහල හටගත්තේ ය. පාමුල හොත්තේ, නැගිටියි. පහන් දල්වාලයි.

නොයෙක් ආකාර කෝලාහල ඇති කරයි. ඔහු ගේ කෙලෙස් රතිය විනාශ කරයි. දුක්ඛං වේදයති යනු හිසේ ඇම්ම වේදනාව හටගනියි ආදිය පවසයි. විලොමං ආවරති යනු සිසිල් ආහාර කැමැති වූ විට උණුසුම් ඒවා දෙයි. ආදී වශයෙන් විරුද්ධකම් කරයි. නිහතභොගා යනු හිමියා විසින් දුකින් රැස්කරන ලද සම්පත් සුරා ලොල්වීම් ආදියෙන් විනාශ කරයි. සන්ධං යනු කෙළෙස් වශයෙන් පිළිසඳර කපා කරයි. නිකඛනන පාදා යනු සොර සැමියාට සැලකීම පිණිස ඉවතට හරවන ලද පා ඇත්තේ සිය හිමියා කෙරෙහි, අගෞරවයෙන්, දූෂිත වූ මනසින් යුතුව ඉක්මවා කටයුතු කරයි යනුවෙනි. සබ්බිඤ්ඤා යනු විශේෂ වශයෙන් හැර, ශරීරයේ හටගත් කෙලෙස් ඇති සෙසු සියලු ස්ත්‍රීහු වරද, පාපය කරන්නාහුය. ලභමානෙ යනු ලබන කල්හි, විද්‍යමාන වන කල්හි යන අර්ථයයි. නිවාතකෙ යනු රහසිගත මන්ත්‍ර සාකච්ඡාවලින් බිඳවැලීමයි. බණං වා රහොව යනු පවිකම කිරීම පිණිස ඉඩකඩක් හෝ සැගවුණු රහසිගත ස්ථානයක් හෝ යනුවෙනි. කරෙය්‍ය නො යනු මෙහි නො යනු නිපාත මාත්‍රයකි. අලක්ඛා යනු නොලැබීමයි. අලද්ධා යන මේ පාඨයම වේ. වෙනත් සම්පූර්ණ, ගැලපෙන පුරුෂයකු නොලැබ මෙහෙකරුවකු සමග හෝ පිහිට කොටගෙන පාපකර්මය කරන්නේ ය. ආරාම කරාසු යනු අහිරතියෙහි නිරතවීමයි. අනිගගහාසු යනු නිග්‍රහයෙන් හික්මවන්නට නොහැකි වන්නාහු ය. තිස්සමා යනු යම්සේ තොටුපොළ උස්-පහත් ආදී වශයෙන් වූ කිසිවකු ස්නානය කරන්නේ නොවලක්වයිද? එපරිදි මෝතොමෝ ද රහසිගතව ක්‍ෂණයක් හෝ නැවතුමකදී වුව කිසිවකු ප්‍රතිකෂේප නොකරන්නී ය. ඒ එසේමැයි :-

අතීතයේ බරණැස උත්තම රූපශ්‍රියෙන් යුතු කණඩරී නම් රජු, ඔහුට දිනපතා ඇමතියෝ සුවද පෙට්ටි දහසක් රැගෙන එති. ඔහු විසින් සිය මාළිගාවේ දී පරිහරණය කොට සුවද පෙට්ටි පලා, සුවද දර වශයෙන් ගෙන ආහාර පිසත්. ඔහුගේ බිරිඳ මනා රූ ඇත්තී වූවාය. නමින් කින්තරා නම් ද වූවාය. ඔහුගේ පුරෝහිතයා ද පඤ්චාල වණ්ඩ නම් වූවේ සම වයසැති බුද්ධි සම්පන්නයෙක් විය. රජු ගේ පැහැදීම නිසා ඇතුළත පවුරේ ජම්බු ගසක් හටගත්තේ ය. ඒ ගසේ අතු ප්‍රාකාරය මත්තෙහි එල්ලෙන්නේ ඒ සෙවනැල්ලෙන් පිළිකුල් වූයේ නරක පැවැතුම් ඇති පීඨ සර්පයකු වාසය කරයි. එකල්හි එක්දිනක් කින්තරා දේවිය වා කවුළුවෙන් බලන්නී, උභ දැක පිළිබඳ සිතැත්තේ රාත්‍රියේ රජුට රති ක්‍රීඩාවෙන් සංග්‍රහකොට ඔහු නිද්‍රාවට බැසගත් කල්හි සෙමින් නැගිට නොයෙක්

අනර්ඝ රසවත් ආහාරපාන රත් පසුම්බියක දමාගෙන ඉතේ ගසා ගෙන සළුව රැහැනක් කොට වාකවුළුවෙන් බැස ජම්බු ගසට නැග අත්තට නැගී, පීඨ සර්පයාට ආහාර දී පවිකම කොට ආවා වූ මාර්ගයෙන් ම ප්‍රාසාදයට නැග සුවද මලින් ශරීරය ආලේප කරවා, රජු සමග හොත්තා ය. මේ උපායෙන් නිතර ම ඔහු සමග පවිකම කරයි. රජු ද නො දනියි. ඔහු එක්දිනක් නගර ප්‍රදක්‍ෂණය කොට මාලිගාවට පිවිසෙන්නේ ජම්බු ගසෙහි සෙවනෙහි නිදාගෙන සිටින්නා වූ ඉතා උසස් ලෙස කාරුණික වූ පීඨ සර්පයා දැක පුරෝහිතයාට කීවේය. මේ මනුෂ්‍ය ප්‍රේතයා බලන්න. එසේය දේවයන් වහන්ස, මෙබඳු ආකාර පිළිකුළක් කිසිවෙකුට වේද? ස්ත්‍රියක ඡන්ද රාග වශයෙන් සලකන්නේය. ඒ කථාව අසා පීඨ සර්පයා මාන උපදවා මේ රජු කුමක් දනියිදැයි සිතයි. තමන්ගේ දේවිය මා කරා පැමිණෙන බව නොදනියි. ජම්බු ගසට ඇදිලි බැඳගෙන පින්වත් ස්වාමිය, ජම්බු ගසෙහි සිටින්නා වූ දේවතාවා හැර අන් කිසිවකු මේ කාරණය නොදනියි යයි කීවේය. පුරෝහිතයා ඔහුගේ ඒ ක්‍රියාව දැක මෙසේ සිතීය. ඒකාන්තයෙන් රජු ගේ අගමෙහෙසිය ජම්බු ගසට ගොස් මොහු සමග පාපකර්මය කරයි. ඔහු රජුගෙන් විවාළේය. මහරජ, ඔබගේ දේවිය රාත්‍රී කාලයේ ශරීර ස්පර්ශය කෙබඳු ආකාරද? මිත්‍රය, අනෙකක් නොදකිමි. මධ්‍යම යාමයේ ඇගේ ශරීරය ශීතල වෙයි. එසේ වීනම්, මහරජ සිටිවා! වෙනත් ස්ත්‍රියක අගමෙහෙසිය කරන්න. ඔබගේ කින්නරී දේවිය මොහු සමග පවිකම කරයි යනුවෙනි.. මිත්‍රය, කුමක් කියහිද? මෙබඳු රූ ඇති උතුම් විලාසිනාවෙන් හෙබි මෑ විසින් අතිශයින් පිළිකුල් සහගත අයකු සමග කිම අහිරමණය කරන්නී ද? එසේනම් ඇයව දේවයන් වහන්සේ පරීක්‍ෂා කර බලන්න. ඔහු යහපතැයි රාත්‍රීයේ ආහාර පිළිගත්තේ, ඇ සමග හොවා පරීක්‍ෂා කර බලන්නෙමියි ස්වභාවයෙන් ම නිදාගන්නා වේලාවේ නිදාවට පත්වූවාක් මෙන් සිටියේය. ඇය ද නැගිට එසේම කළාය. රජු ඇගේ පියවර අනුව ගොස් දඹසෙවන ඇසුරුකොට සිටියේ ය. පීඨ සර්පයා දේවිය කෙරෙහි කිපී, තෝ බොහෝ වේලාව ඉක්මවා පැමිණියේයයි අතින් කණ හරහා පහරක් දුන්නේ ය. ඉක්බිති ඔහුට ස්වාමීනී, නොකිපෙනු මැනවි. රජු නිදා ගන්නා වේලාව බලා සිටින්නී යයි කියා ඔහුගේ ගෙදර බිරිඳ මෙන් සිටියා ය. ඔහු විසින් ඇයට පහරදීම නිසා ආහරණ තුඩක් කණෙන් ගැලවී, රජුගේ පාමුල වැටුණේය. මෙය කොපමණවත් වටී යයි රජු එය ගෙන ගියේය. ඇය ද ඔහු සමග ඇති පමණ හැසිර පෙර පරිද්දෙන් ම ගොස් රජු සමග නිදාගැනීමට පටන් ගත්තාය. රජ ප්‍රතික්‍ෂේප කොට දෙවන දිනයේ ද කින්නරා දේවිය මා

විසින් දෙන ලද සියලු අලංකාරවලින් සැරසී පැමිණේවායි අණ කළේය. ඇය සිහ කුණ්ඩලය රන්කරුවාගේ සමීපයේ යයි පවසා නොපැමිණියාය. නැවත යවන ලද්දේ ම එක කුණ්ඩලයක් සමග පැමිණියාය. රජු ඔබගේ කුණ්ඩලය කොහේදැයි විචාළේය. රන්කරුවාගේ සමීපයේ යනුවෙනි. රන්කරුවා කැඳවා, කුමක් නිසා මැයගේ කන්තෝඩුව නොදෙන්නේදැයි විචාළේය. දේවයන් වහන්ස, මම නොගනිමි. රජු කිපී පච්ඡාර සැඬොලිය, මා සමාන තී රන්කරුවකු විය යුතුයයි කියා ඒ කන්තෝඩුව ඉදිරියට දමා ගසා පුරෝහිතයාට කීවේය. මිත්‍රය, ඔබ විසින් කියන ලද්ද සත්‍යයකි. යව! මැයගේ හිස ගසා දමව මැනවි. ඔහු ඇයව රජමැදුරේ ම එක් පෙදෙසක තබා රජු වෙත එළඹ දේවයන් වහන්ස, කින්තරා දේවියට නොකිපෙන මැනවි. සියලු ස්ත්‍රීහු මෙබඳු ආකාර මය. ඉදින් ස්ත්‍රීන්ගේ දුශ්ශීල භාවය දකිනු කැමැත්තේ නම් පෙන්වන්නෙමිසි, මේ ඇලාගේ පාප කර්මයන් ද බොහෝ මායා ඇති බව ද, එන්න වෙස්වලාගෙන ජනපදයේ සැරිසරමු යයි කීවේ ය. රජු යහපතැයි මවට රාජ්‍යය පවරා දී ඔහු සමග චාරිකාවට පිටත්ව ගියේ ය. ඔවුන් යොදුනක් මග ගෙවා මහා මාර්ගයේ හුන්නා වූ එක් කෙළෙඹියෙකු පුතු සඳහා මංගලයක් කොට එක් කුමරියක සැඟවුණු යානාවක වඩා හිඳුවා මහත් පිරිවරින් යයි. ඒ දැක පුරෝහිතයා කීවේය. දේවයන් වහන්ස, ඔබ කැමැති නම් මේ කුමාරිකාව ඔබ සමග පවිත්‍ර කිරීමට හැකිය. මිත්‍රය මහත් පිරිවර ඇති බැවින් එය නොකළ හැකි ය. මගේ බිරිඳ දරු ගැබ්බර ඇත්තීය. ඇය කුලගෙදරට පැමිණවීමට මාර්ගයට පිළිපන්නේ වෙමි. ඇයට අතරමගදීම විලිරුදාව ඇති විය. ඇය ඇතුළත සැළීමෙන් ක්ලාන්ත වෙයි. කිසිම ස්ත්‍රීයක් සමීපයේ නැත. මට ද එහි යාමට නොහැකිය. නොදනිමි, කුමක් වන්නේද කියා. ඔහු ඇත්තක් කියන්නේ යයි සිතුවේ ය. ලේලිය ද මංගලයකි. මේ කාරණයෙන් ඇය දු පුතුන් වඩවන්නේ යයි තෙමේ ම එළඹ වී ය. ඇය එහි පිවිස රජු දැක පිළිබඳ සිතැත්තේ පවිත්‍ර කළේය. රජු ද ඇයට ඇඟිලි මුද්දක් දුන්නේ ය. ඉක්බිති ඇය කටයුතු නිම කොට නික්ම ආ කල්හි විචාළහ. කිම වැදුවාද? රන්වන් පුත්‍රයෙක්ද? කෙළෙඹියා ඇය රැගෙන ගියේ ය. පුරෝහිතයා ද රජුගේ සමීපයට ගොස්, දේවයිනි, මෙසේ පවිත්‍ර කළ කුමාරිකාව ඔබ දක්නා ලද්දේ ද? ඔහු ඔබට කිසිවක් දුන්නේ ද? එසේය. මුද්දක් දුන්නේ ය. ඇයට එය නොදෙන්නෙමිසි, ඉක්මනට ගොස් යානාවක් ගෙන, මේ කිමෙක්දැයි කී කල්හි, මේ මගේ බැමිණිය උස කොට්ටයක් මත තබන ලදී. මුද්ද ගෙන පැමිණියෙමි. දරුව, මුද්ද දෙන්න. ඇය එය දෙමින් බමුණාගේ අත නියපොත්තෙන් වීද සොරු ගන්නැයි දුන්නේ ය. මෙසේ

බමුණා නොයෙක් උපාය ක්‍රමවලින් අනෙක් බොහෝ ඉක්මවායාම් ඇත්තේ, රජුට පෙන්වා ඔබ මෙහි සිටුව. දේවියන් වහන්ස, අන් තැනකට යන්නෙමුයි කීවේ ය. රජු මුළු දඹදිවම වර්තවල සියළු ස්ත්‍රීහු මෙබඳු ආකාර වන්නාහ. මෑලාගෙන් පමණක් අපට කීම? නවතින්නෙමුයි, බරණැසට ගොස් මෙසේ මහරජ, ස්ත්‍රීහු නම් ස්වභාවයෙන් ම පාප ධර්මයේ නිරත වෙයි. මෑලාට ක්‍ෂමාව දෙන්න. කින්නරා දේවියගේ පුරෝහිතයා විසින් ඉල්ලන ලදුව ක්‍ෂමාව ලැබ රාජ මන්දිරයෙන් ඇය ඉවතට ඇද දැමීය. එම තනතුරෙන් ඉවත් කොට, වෙනත් අගමෙහෙසියක පත් කෙළේය. ඔහුට පීඨ සර්පයා ඉවත් කොට දඹගස මුළුමනින් ම කපා දැමීමේය. එදා කුණාල පඤ්චාල වණ්ඩ විය. මෙසේ තමන් විසින් දක්නා ලද කාරණා ගෙනහැර පාමින් :-

කණ්ඩරි රජ ය, කින්නරා දේවී ය යන මොවුන්ගේ යම් නො ඇල්මෙක් වී ද, එය දැක සියලු ස්ත්‍රීහු ඒකාන්තයෙන් ගෘහයෙහි (ස්වකීය) ස්වාමිවරුන් කෙරෙහි නො ඇලෙහි යි දත යුතු ය. ඒ එසේමැ යි. අන්‍ය වූ පිළි පුරුෂයකු (පීඨසප්පි) දැක එබඳු රජු හැර භාර්යාව පාපකර්මය (අනාවාරය) කළා යැ යි කීයේ ය.

යන ගාථාව කීවේය.

එහි අර්ථය:- බ්‍රාහ්මණ රජුගේ කිඳුරු දේවියට ද මේ කිඳුරු බැමිණියන් ගේ ද විරාග කරනු විය. ඒ දැක සියළු ස්ත්‍රීහු, ගෙදර දී තමන්ගේ ස්වාමිවරුන් රමණය නො කරති. ඒ එසේමැයි. වෙනත් මිනිස් ප්‍රේතයකු පුරුෂයකු දැක ඒ රජතුමා එබඳු රකි ක්‍රීඩාවට මසුරු බව අනහැර බිරිඳ ඒ මනුෂ්‍ය ප්‍රේතයා සමග පවිකම කළාය.

තවද, අතීතයේ 'බක' නම් බරණැස් රජු දැහැමින් රාජ්‍යය කෙළේ ය. එකල බරණැස නැගෙනහිර දොරටුවේ වාසය කරන එක් දිළින්දෙකුට "පඤ්චපාපා" නම් දුවක් වූවාය. ඇය පෙර ද, එක් දිළිඳු දුවක් වූවා, මැටි පිරිමැද ගෙදර බිත්ති ආලේපනය කරයි. ඉක්බිති එක් පසේ බුදුරජෙක් තමන්ගේ කැඩී බිඳී ගිය ගුහාව පිළිසකර කිරීමට කොහෙන් මැටි ලබන්නෙමිදැයි සිතා, බරණැසින් ලබන්ට හැකි යයි පොරවා අතට ගත් පාත්‍රය ඇත්තේ නගරයට පිවිස, ඇගේ නුදුරිහි සිටියේ ය. ඇය කිපී

බලන්නී, ශ්‍රමණය; මැටි නම් නොලැබේ යයි පවසා, මහත් මැටි පිඩක් ගෙන පාත්‍රයේ තැබුවා ය. ඒ බුදුරජ ඒ මැටිවලින් ගුහාව පිළිසකර කළ සේක. ඇගේ මැටි පිඩ දුන් විපාකයෙන් ශරීරය සමෘද්ධ සම්පන්න විය. කිපී බැලූ බැවින් අත, පය, මුඛය, ඇස් ආදිය එම පාපයෙන් විරූපි විය. ඒ නිසා ඇය 'පඤ්චපායා' යන නමින් හැඳින්වූවාය. එක්දිනක් බරණැස් රජු රාත්‍රියෙහි වෙස්වලාගෙන නගරය ප්‍රදක්‍ෂිණා කරන්නේ එම ප්‍රදේශයට ගියේ ය. ඇය ද ගමේ දරුවන් සමග සෙල්ලම් කරන්නී නොදැනීම රජුගේ අතින් අල්ලා ගත්තිය. හෙතෙම ඇගේ අත ගැටීමෙන් ස්වාභාවිකව සිටීමට නොහැකි වන්නේ දිව්‍ය ස්පර්ශයෙන් ගැටුණාක් මෙන් විය.

හෙතෙම ගැටී හටගත් රාග රතිය ඇත්තේ, ඒ අයුරින් ම අත අල්ලා ගෙන කාගේ දුචක්දැයි විචාරා දොරටුවැසියාගේ යයි කී කල්හි අස්වාමික භාවය විචාරා මම ඔබගේ ස්වාමියා වන්නෙමි. යව! මව්පියන් ගේ අනුදැනුම ගන්නැයි කීවේය. ඇය දෙමව්පියන් වෙත එළඹ මම එක් පුරුෂයකුට කැමැතියි පවසා, ඔහු ද දුප්පත් වන්නේ ය. ඉදින් ඔවුන් ද කැමැති වෙයි. යහපතැයි කී කල්හි ගොස් මව්පියන් විසින් අනුදැන වදාළ බව දැන්වීය. හෙතෙම ඒ ගෙදරදී ම ඇ සමග වාසය කොට උදෑසන ම රාජ මන්දිරයට පිවිසියේ ය. එතැන් පටන් රජ වෙනත් විලාශයෙන් නිතර එහි යයි. වෙනත් ස්ත්‍රියක බැලීමට ද අකමැති වෙයි. ඉක්බිති එක්දිනක් ඇගේ පියාට ලේ අතීසාරය වැළඳුනේය. නොඉඳුල් කිරි, ගිතෙල්, උක්සකුරු වලින් යුක්ත කිරිබතක් ඔහුට බෙහෙත් පිණිස අවශ්‍ය වුවත්, ඔවුන් දිළිඳු නිසා එය සකස්කර ගැනීමට නොහැකිවන්නී ඉක්බිති පංචපාපාගේ මව දුවට කීවාය. කිම දරුව, ඔබගේ සැමියාට කිරිබත් ලබාගැනීමට හැකිවන්නේ ද? මෑණියනි, මගේ සැමියා ද අප වගේ දුප්පත් වන්නේ ය. මෙසේ ඇතිකල්හි ද විචාරන්නෙමි. අහිතක් නොසිතාවා කියා, ඔහු පැමිණෙන වේලාවේ සිත නරක් කරගෙන සිටියා ය. ඉක්බිති රජ පැමිණ ඇගෙන් සිත නරක් කරගෙන කීමදැයි විචාරා, එම කරුණ දැන, සොඳුර, මේ තරම් ඉස්තරම් බෙහෙතක් කොහෙන් ලබන්නෙමිදැයි කියා සිතුවේ ය. මා විසින් දිවා කාලයේ මෙසේ හැසිරීම නුසුදුසුය. අතරමග දී පිරිසට දැකගත හැකිය. ඉදින් මැය අන්තඃපුරයට පමුණුවන්නේ නම් මැයගේ ස්පර්ශ සම්පත් නොදන්නා බැවින් අපගේ රජු යක්‍ෂණියක ගෙන ආවේයයි, ක්‍රීඩා කරන්නාහ. සියළු නුවරවාසීහු මැගේ ස්පර්ශය නොදැන ගර්භා කොට මුදවන්නෙමි. ඉක්බිති ඇයට කීවේය. සොඳුර, නොසිතව! ගෙන එන්නෙමි. ඔබගේ පියාට කිරිබත්, යයි

පවසා ඇය සමග රමණය කොට, රාජ මන්දිරයට ගොස්, දෙවන දිනයේ එබඳු ආකාර කිරිබතක් පිළියෙල කරවා කොල ගෙන්වා ගෙන කොටස් දෙකකට බෙදා කිරිබත් දමා එකක සිඵමිණක් තබා බැඳ රාත්‍රියෙහි ගොස් සොදුර, අපි දිළිඳු වෙමු. දුක සේ සම්පාදනය කළ, ඔබේ පියාට අද මේ කිරිබත් ගොටුව අනුභව කරන්න කියන්න. හෙට මෙය අනුභව කරන්නැයි කියන්න යයි කීවේ ය. ඇය එසේ කළාය. ඉක්බිති ඇගේ පියා, ඕජස් සම්පන්න බැවින් කිරිබත ටිකක් අනුභව කොට, තිත්ත බැවින් ඉතිරිය මවට දී තෙමේ ද අනුභව කළේ ඉතා තිත්ත විය. සිඵමිණ සහිත කොල දෙවන දවසට තැබීය. රජු, මන්දිරයට ගොස්, මුහුණ සෝදා, මට සිඵමිණ ගෙන එවූ යයි කියා, එය නොදකිමි රජතුමනි, යයි කී කල්හි මුළු නගරය පරීක්ෂා කරවූ යයි කීවේය. සොයා ද නොදුටුහ. එසේ විනම් නගරයෙන් පිට දිළිඳු ගෙවල බත් මුල් බඳින ලද කොල පරීක්ෂා කරවූයේ පරීක්ෂා කොට ඒ ගෙදර වූඩාමාණිකා දැක ඇගේ මව්පියන් සොරුන් යයි බැඳ ගෙන ගියහ. ඉක්බිති ඇගේ පියා ස්වාමීනී, අපි සොරු නොවෙමු. අනෙකෙක් මේ මැණික ගෙනාවේ යයි පවසා, කවරකු විසින්දැයි විමසන කල්හි මගේ බෑනා යයි පවසා, ඔහු කොහේදැයි විචාළේය. මගේ දුව දන්නේ යයි කීවේය. ඉක්බිති ඇය සමග කීවේය. දරුව, ඔබේ සැමියා ගැන දන්නෙහිද? නොදනිමි. මෙසේ ඇති කල්හි අප ගේ ජීවිතය නැත. පියාණනි, අන්ධකාරයේ පැමිණ, අන්ධකාරයේ ම යයි. එහෙයින් ඔහුගේ රූපය නොදනිමි. අත ස්පර්ශ කිරීමෙන් ම ඔහු හඳුනා ගැනීමට හැකිවෙමි. ඔහු රාජ පුරුෂයන්ට කීවේය. ඔවුහුද රජුට දැන්වූහ. රජු නොදන්නාක් මෙන් සිට එසේ විනම් ඒ ස්ත්‍රිය රජ මිදුලේ ඇතුළත කෙළවරේ තබා තිර රෙද්ද අතක පමණ ප්‍රමාණයක් සිදුරු කරවා, නගරවැසියන් රැස්කරවා අත ස්පර්ශ කිරීමෙන් සොරා අල්ලා ගනිවූ යයි කීවේය. රාජපුරුෂයෝ එසේ කිරීමට ඇගේ සම්පයට ගොස්, රූපය දැක විපිළිපරයට පැමිණ, අනේ වී වී, මැය පිශාවියක් යයි පිළිකුල්කොට ස්පර්ශ කිරීමට වෑයම් නොකළහ. ගෙනවිත් රජ මිදුලේ ඇතුළු තිරය තබා සියළු නගරවාසීහු රැස්වූහ. ඇය ආවා වූ ඔවුනගේ සිදුරින් දිගු කළ අත ගෙන මේ ඔහු නොවේ යයි පවසයි. මිනිස්සු ඇගේ දිව්‍ය ස්පර්ශය හා සමාන ස්පර්ශයේ බැඳී, ඉවතට යාමට නොහැකි වූහ. ඉදින් මැය දඬුවමට සුදුසු දඬුවමක් දී හෝ දැසි කම්කරු භාවයට පැමිණ හෝ මැය ගෙදර රඳවා ගන්නෙමුයි සිතූහ. ඉක්බිති ඔවුන් රාජපුරුෂයෝ දඬුවලින් කොටා පලවා හැරියහ. යුවරජු ඇතුළු සියල්ලෝ උම්මත්තකයෝ මෙන් වූහ.

ඉක්බිති රජු මම කවරෙක් වන්නේදැයි අත දිගු කෙළේය. ඇය, ඔහු අත ගත් කල්හි ම සොරා මා අල්ලා ගත්තේ යයි මහහඬින් කැගැසුවේ ය. රජු ඒ පුරුෂයන්ගෙන් විචාළේය. නුඹලා මැයගේ අත ගත් කල්හි කුමක් සිතුවෙහි ද? ඔවුහු ඇති පරිදි තතු හෙළි කළහ. ඉක්බිති ඔවුන්ට රජු කීවේ ය. මම, මැය තමන්ගේ ගෙදරට ගෙන ඒමට මෙසේ කෙළෙමි. මැයගේ ස්පර්ශය නොදන්නා බැවින් මට පරිභව කළේ යයි සිතා එහෙයින් මා විසින් සියල්ල නුඹලාට දැන්වූයේ යයි, දැන් කවරෙක් මැය ගේ ගෙදර වාසය කිරීමට සුදුසුදැයි විචාළේය. රජතුමනි, නුඹවහන්සේ. ඉක්බිති ඇය අභිෂේක කොට අගමෙහෙසිය කෙළේ ය. ඇගේ මව්පියන්ට ද සම්පත් දුන්නේ ය. එතැන් පටන් ඇගේ සම්මතයෙන් තොරව විනිශ්චයක් නො පිහිටී ය. වෙනත් ස්ත්‍රියක් දෙස නොබැලීය. ඇලා ඇලා අතර නිතර සෙවූහ. ඇය එක් දවසක් අගමෙහෙසියන් දෙදෙනෙකුගේ ස්වභාවය සිහිනෙන් නිමිති වශයෙන් දැක රජුට දැන්වී ය. රජු සිහින නිමිති පාඨකයන් කැඳවා මෙබඳු ආකාර සිහිනයක දකින ලදී. කුමක් වෙයිදැයි, විචාළේය. ඔවුහු, අනෙක් ස්ත්‍රීන්ගේ සම්පයේ අල්ලස් ගෙන මහරජ, දේවිය සියළු දෙනා සුදු ඇතකුගේ ඇඟ උඩ හුන්භාවය නුඹගේ මරණයේ පූර්ව නිමිත්තකි. ඇතාගේ ශරීරය විනාශවීමෙන් සඳු පරාමර්ශනය කිරීමෙන් ඔබගේ පසම්තුරෝ රාජ්‍යයට පත් වෙති යන පෙරනිමිත්තකැයි පවසා දැන්, කුමක් කළ යුතුදැයි කීකල්හි, දේවයන් වහන්ස මැය මරාදැමීම නො කළ හැකිය. ඇය නැවක තබා නදියට මුදාහැරීමට වටීයයි, කීවාහුය. රජු ආහාර වස්ත්‍ර අලංකාරාදිය සමග රාත්‍රී කාලයේ ඇය නැවක තබා නදියට විසි කෙළේය. ඇය නදියේ පාවෙමින් සිටිද්දී, දිය යට නැවෙහි ජලක්‍රීඩා කරන්නා වූ පාවාරික රජු ඉදිරියේ වැටුණේ, ඔහුගේ සෙනෙවියා නැව දැක මේ නැව මගේ යයි කීවේය. රජු නැවෙහි ඇති බඩු මගේ යයි කියා ආවා වූ නැවෙහි සිටි ඇය දැක ඔබ නම් කවර තැනැත්තියක්ද? පිශාවියක සමාන යයි, විචාළේය. ඇය, මද සිතන කොට 'බක' රජුගේ අගමෙහෙසිය බව කියා, ඒ සියලු ප්‍රවෘත්ති ඔහුට කීවේ ය. ඇය 'පඤ්චපාපා' යයි මුළු දඹදිව ප්‍රසිද්ධය. ඉක්බිති ඇයව රජු අතින් ගෙන එසවීය. අල්ලා ගනිද්දී ම ස්පර්ශ වූ රාග රතිය ඇත්තේ අනෙක් ස්ත්‍රීන් අතර ස්ත්‍රියක බව නො හඟවා අගමෙහෙසිය තනතුරේ තැබීය. ඇය ඔහුට පණ හා සමාන වූවාය. බක ඒ පුවත අසා මම ඔහුට ඇයව අගමෙහෙසිය කිරීමට නො දෙන්නෙමි, සේනාව රැස්කොට ඔහු ගේ තොටුපොළට විරුද්ධව නිවෙස්තක් කොට හස්තක් යැවීය. බිරිඳ මට දෙව. නැත්නම් යුද්ධ කරමි යනුවෙනි. ඔහු යුද්ධයට කැමැති විය. දෙපිරිසේ ම ඇමතිවරු මාගමක්

නිසා මරණයට යාම සුදුසු නැත. පළමු සැමියා බැවින් 'බක' ළඟට පැමිණවයි ද? නැවෙත් ලද බැවින් පාවර්ට ද එක එක ගෙදර දින සත බැගින් සිටිවා'යි සාකච්ඡා කොට රජවරු දෙදෙනාට ම දැනුම් දුන්හ. ඒ දෙදෙනාම සතුටු වී තොටුපොළේ ද ප්‍රතිවිරුද්ධව ද නුවරවල් මවා, වාසය කළහ. ඇය දෙදෙනාටම මෙහෙසිය බවට ක්‍රියා කරයි. දෙදෙනාම ඇයට සමසේ ක්‍රියා කළහ. ඇය, එකකුගේ ගෙදර දින හතක් වාසය කොට නැවෙත් අනෙකාගේ ගෙදරට යන්නී, නැව පාකොට, නෙතින් එක් මහළු කොර කේවට්ටයකු සමග නදිය මැද 'පාපකර්මය' කරයි. එදා කුණාල සකුණ රජු 'බක' නම් විය. එහෙයන් මෙය තමා විසින් දුටු දේ ගෙනහැර පාමින් මෙසේ කීවේය.

අන්‍යන්තයෙන් කැමැත්ත අනුව පැවැත්තා වූ බක නම් රජුගේ ද පාවාරික නම් රජුගේ ද භාර්යා වූ පංචපාපා තොමෝ තම සිත බැඳුණු තම වසයෙහි සිටි පණිවිඩකරුවකු සමීපයෙහි ලාමක සේ හැසිරුණීය. (එහෙයින්) ස්ත්‍රී එයින් අන්‍ය වූ කවර නම් පුරුෂයකු ඉක්මවා නො හැසිරෙන්නී ද?

එහි අවචනකාමානුගතසසා යනු අභිගයින් කාමයට ගිජු වූ, අනුගත වූ, අවාචරී යනු අනාවාරයේ හැසිරුණාය. බද්ධ වසානුගසසා යනු තමන් හා බැඳුණු වසගයට ගියේ තමන්ගේ, මෙහෙකරු ගේ සමීපයේ වුවද යනු අර්ථයයි. කරණාර්ථයේ ස්වාමී වචනයයි ඔහු සමග අනාවාරය යෙදුනාය යනු කියන ලද්දේ වෙයි. තදඤ්ඤා යනු කවර නම් අනෙක් පුරුෂයකු ඉක්මවා කටයුතු කරන්නේය යන අර්ථයයි.

තවද අතීතයේ බ්‍රහ්මදත්ත රජුගේ බිරිඳ පිංගියානි නම් වූයේ සිහකවුළුව විවර කොට බලන්නී රාජකීය ඇත්ගොව්වා දැක රජු නිද්‍රාවට බැසගත් කල්හි, වාකවුළුවෙන් බැස ඔහු සමග අනාවාරයේ හැසිර යළිත් ප්‍රාසාදයට නැග, සුවඳ ජාතිවලින් ශරීරය ගල්වා රජු සමග භොක්තාය. ඉක්බිති එක්දිනක් දේවිය කොහේදැයි රජු මධ්‍යම රාත්‍රී කාලයේ නිතර ශරීරය ශීතල යයි, ඇය පරීක්ෂාකර බලන්නෙමිසි එක්දිනක් නින්දට බැසගත්තේ මෙන් සිට ඇය නැගිට යනවිට ඒ අනුව පසුපස ගොස් අශ්ව බදින්නා සමග අභිරමණය කරනු දැක නැවතී යහනට නැංගේය. ඇය ද 'පච්ඡකම' කොට අවුත් කුඩා යහනාවේ භොක්තීය. ඊළඟ දවසේ රජු ඇමතියන් මැදට ඇය කැඳවා, ඒ කෘත්‍යය සිහිපත් කොට සියළුම ස්ත්‍රීහු

පාපධර්මයේ ඇලෙන්තෝ යයි ඇගේ වධබන්ධන සිඳිම් බිඳිම් ආදී දෝෂවලට ක්ෂමාව දී තනතුරෙන් චූන කරවා වෙනත් අගමෙහෙසියක් පත් කෙළේය. එදා කුණාල රජු බුහුමදන්න නම් විය. එහෙයින් ඒ තමන් විසින් දුටු දේ ගෙනහැර පාමින්:-

මුළු ලොවට අධිපති වූ බඹදත් රජුගේ පිංගියානී නම් භාර්යාව තම වසඟයෙහි සිටියකු (අස්ගොව්වකු) සමග අනාවාරයෙහි හැසිරුනී ය. කාමයන් පතන්නා වූ ඕ නොමෝ එය ද (අස්ගොව්වා ද අගමෙහෙසුන් තනතුර ද යන දෙක ම) නොලැබුවා ය.

යන ගාථාව කීවේය.

එහි තංවා යනු ඇය මෙසේ අනාවාරයේ හැසිරෙන්නී හෝ අශ්ව බන්ධකයා සහ අගමෙහෙසිය දෙදෙනාගේ හටයා විය. කාමකාමීනී යනු මෙසේ කාමය ප්‍රාර්ථනා කරන්නී මෙසේ පවිකම් කරන ස්ත්‍රියෝ ය.

අතීත කථා වස්තුවේ ස්ත්‍රීන්ගේ දොස් පවසා තවත් විස්තර වශයෙන් දොස්ම කියන්නේ මෙය කීවේය.

බඳනා ලද සොරුන් කෙරෙහි පවා ඇලෙන ලාමක වූ වහා පෙරළෙන සිත් ඇත්තා වූ අකෘතඥ වූ ද්‍රෝහී වූ ස්ත්‍රීන් ගේ සිල්වත් ස්වභාවය භූතාවිෂ්ට නො වූ පුරුෂයෙක් නො අදහන්නේ ය.

ඒ ස්ත්‍රීහු කළ දෑ නො දනිත්. කළ යුතු දෑ නො දනිත්. මව හෝ පියා හෝ සහෝදරයා හෝ නො දනිත්. ලජ්ජාවිරහිත වූ ඉක්ම වූ ගුණදම් ඇති ඔවුහු තම චිත්තයාගේ වසඟයට ම යෙත්.

බොහෝ කාලයක් එක්ව විසූවා වූ ප්‍රිය වූ මනාප වූ අනුකම්පා ඇති ප්‍රාණ සම වූ ඒ ස්වාමියා ආපදාපන්න අවස්ථාවන්හි ද කටයුත්තක් පැමිණි කල්හි ද හැර දමති. එබැවින් මම ස්ත්‍රීන්ගේ ස්වභාවය විශ්වාස නො කරමි.

ස්ත්‍රීන්ගේ සිත වනාහි වදුරා ගේ සිත මෙනි. උස් පහත් හේදයක් නැතිව වැටෙන ගස් සෙවණ මෙන් ස්ත්‍රීන් ගේ සිත එක තැනෙක නො පිහිටයි. ගමන් කරන රථවක්‍රයා ගේ නිම් වළල්ල මෙන් (ස්ත්‍රීන්ගේ සිත) නොයෙක් අරමුණට පෙරළෙයි.

සොයා බලන්නා වූ ඒ ස්ත්‍රීහු යම් විටෙක පුරුෂයා අයත් ගතයුතු යම් වස්තුවක් දකිත් ද එවිට කාම්බෝජ වැසියන් දියෙහි හටගත් සෙවෙලින් අසකු අල්වාගන්නා මෙන් මෘදු වචනයෙන් ඒ පුරුෂයා තම වසඟයට ගනිත්.

සොයා බලන්නා වූ ඒ ස්ත්‍රීහු යම් විටෙක පුරුෂයා අයත් ගතයුතු වස්තුවක් නො දකිත් ද (එවිට) ගඟ තරණය කළ, ගඟින් එතෙර වූ තැනැත්තා පහුර අත්හරින්නා මෙන් ඒ පුරුෂයා හාත්පසින් දුරු කෙරෙත්.

(පුරුෂයන්ගේ සිත් අලවන හෙයින්) ලාටු බඳු වූ ද, සියල්ල හක්‍ෂණය කරන හෙයින් ගින්න බඳු වූ ද, (වේගයෙන් ගලා යන දිය පහර ඇති නදින් මෙන්) ශීඝ්‍ර (තියුණු) මායා ඇති මේ ස්ත්‍රීහු එගොඩ මෙගොඩ දෙක ම සේවනය කරන්නා වූ නැවක් මෙන් ප්‍රිය වූවහු ද අප්‍රිය වූවහු ද සේවනය කෙරෙත්.

ඒ ස්ත්‍රීහු එකකුට (අයිති) නො වෙති. දෙදෙනකුට ද නො වෙති. විවෘත කරන ලද සල්පිලක් බඳු ය. යමෙක් ඒ ස්ත්‍රීන් මගේ යැයි සිතන්නේ නම් හෙතෙම දැලින් සුළඟ වැළැක්ම ද කරන්නේ ය.

ගංගාව ද මාර්ගය ද, සුරාපාන ශාලාව ද, සභාව ද, පැන්හල ද, යන මොහු යම්සේ වෙත් ද, ලෝකයෙහි ස්ත්‍රීහු ද එබඳු වෙත්. ඔවුනට මර්යාදාවක් (සීමාවක්) නැත.

මේ ස්ත්‍රීහු වනාහි ගින්න හා සම වෙති. කෘෂ්ණ සර්පයකුගේ හිසට බඳු උපමා ඇත්තාහ. (තණ කෑ තැන් අත්හැර) පිටත අලුත් අලුත් තණ සොයා යන ගෙරිත් සේ ස්ත්‍රීහු උතුම් පුරුෂයකු (ධන තැත්තහු හැරදමා ධනවතකු) සොයති.

ගින්න ද ඇතා ද, කෘෂ්ණ සර්පයා ද, රජු ද, සියලු ස්ත්‍රීහු ද, යන මොවුන් මනුෂ්‍ය තෙම සිහි ඇත්තෙක් ව සේවනය කරන්නේ ය. ඒකාන්තයෙන් ඔවුන්ගේ ඇති තතු දැනගැනීම දුෂ්කර ය.

විශිෂ්ට රූ ඇත්ති ද බොහෝ දෙනාට ප්‍රිය තැනැත්ති ද නෘත්‍ය ගීතයන්හි දක්ෂ වූ ස්ත්‍රීය ද අනෙකකුගේ භාර්යාව ද සේවනය නො කටයුත්තිය. ධන හේතුවෙන් ද, සේවනය නො කටයුත්තී ය. මේ ස්ත්‍රීහු පස්දෙන සේවනය නො කටයුත්තාහු වෙති යි කුණාල පක්ෂියා කීය.

එහි බුද්දානං යනු කණවේර ජාතකයේ එන පරිදි මෙන් සොරකු කෙරෙහි බැඳුණු රති ක්‍රීඩාවේ නිරත වූවන් මෙන් කියන ලදී. ලුහුවිතනානං යනු ඒ මොහොතේම පෙරළෙන සුළු සිතක් ඇති බැවින් චුල්ල ධනුග්ගහ ජාතකයේ එන පරිදි මෙය කිවයුතුයි. අකෘතඥ බැවින් මෙය ඒකක නිපාතයේ තක්ක ජාතකයේ එන පරිදි අර්ථ දතයුතුය. නාදෙව සතොතා යනු දෙවියෙකු නොවන සත්වයකු දෙවියකු විසින් නොඇලුණු යක්ෂයකු ලෙස නොගත්, භූතයෙකු ලෙස නොවැටහුණු මිනිසා සිතේ උදාසීන බව නිසා සිල්වතුන් ඇදහීමට සුදුසු නොවේ කැමැති නොවේ. භූතයෙකු ලෙස ආවිෂ්ට වූවකු අදහන්නේය. කතං යනු තමන්ට කරන ලද උපකාරය. කිවමං යනු තමන් විසින් කළ යුතු කෘත්‍යය. නමාතරං යනු සියලුම ඤාතීන් හැරදමා යමෙකු කෙරෙහි පිළිබඳ සිතැත්තේ වෙන් ද, එයම ලුහුබැඳ යන්නේ මොවුහු මව ආදී වශයෙන් නොදනිත් නම් මහාපත්ථක මව මෙනි. අනරියා යනු ලජ්ජා නැති. සසසා යනු ස්වකීය වූ. ආවාසු යනු ආපදා ඇතිකල්හි. කිවෙවසු යනු ඒ ඒ කළයුතු කාර්යවලදී. කනනපකනනං යනු යම්සේ විෂම ප්‍රදේශයකට බැසගත් කල්හි තණ, ගස්සෙවනැලි ගොඩබිම ද වැඩෙයි. තැනිතලාවේ ද මැනවින් වැඩේ. එසේ ඇලාගේ සිත කිසින් උස්-පහත් ලෙස හෝ ඒ බවක් වර්ජනය නොකරයි. වලාවලං යනු එකම තැනක නොපිහිටී. නෙමිවියා යනු රෝදය (කරත්ත) සමග ගමන් කරන නාභිවලලු මෙන් ආදෙයාරූපං යනු ගතයුතු ජාති. විතනං යනු ධනයයි. නයනනී යනු තමන්ගේ වසඟයට පමණුවකි. ජලජෙන යනු ජලයේ හටගත් සෙවලවලින් කාම්බෝජවැසියෝ යම්කලෙක වනය තුළට යනු කැමැත්තේද? එකල එක්තැනක වැට වටකොට දොරවූවක් යොදා අශ්වයන් ජලය පානය කරන නොටුපළෙහි සෙවල සංවර්ධනය කොට, ඉටුරේ, තණ ආදිය කොට පිටවෙන දොරවූවට පිවිසෙත්. අශ්වයෝ පැත්

පානය කොට රස ගිජුකමින් මීමැස්සන් සහිත තණ කමින් පිළිවෙළින් ඒ ස්ථානයට පිවිසෙති. මෙසේ ඔවුහු ජලජ පැලෑටියෙන් වසඟ කරවා අශ්වයන් වසඟයට පමුණුවති. එ පරිදි ධනය දැක එය ගැනීම පිණිස, මියුරු වචනවලින් මිනිසා වසඟයට පැමිණෙති යන අර්ථයයි. කුලලං යනු තරණය පිණිස ගන්නා ලද යම්කිසිවක්. සිලෙපසුමා යනු මිනිසුන්ගේ සිත් බැදීම් වශයෙන් ලාටු හා සමාන. තිකඛමායා යනු තියුණු මායා ඇති ඉක්මණින් රැවටෙන නදීර්වා යනු යම්සේ පර්වතයෙන් නදිය ශිඝ්‍රයෙන් බැසයන්නා සේ මෙසේ වේගයෙන් ගමන් කරයි යන අර්ථයයි. ආපණො යනු යම්සේ දිගුකරන ලද ආපනශාලාව යමෙකුට ධනය ඇද්ද? ඔවුන්ටම උපකාර ඇත. යොතා යනු යම් පුරුෂයකු ඒ ස්ත්‍රීහු. බාධයෙ යනු හෙතෙම වාතයද දැලෙන් බාධා කරන්නේය. වෙලා තාසං නච්ජජති යනු යම්සේ මේ නදී ආදියට අසවල් වේලාවේ මෙය ගත යුතුයයි, වේලාවක් නැත. දිවා-රාත්‍රී දෙකින් කැමැති කැමැති මොහොතේ පැමිණිය යුතුය. අසවල් වේලාවේ කාලයේ යයි සීමාවක් නැත. ඇති-නැති සැමදෙනාටම එසේ පැමිණිය හැකිය යන අර්ථයයි. ඝනාසනසමා යනු යම්සේ ගින්න ඉර්ධන තොරව නොතැවේ ද මෙසේ ඇලා ද කෙලෙස් රතියෙන් යුක්ත වේ. කණහ සප්පසිරූපමා යනු ක්‍රෝධය, බද්ධ වෛරය සෝර විෂ බැවින් තරක දිව ඇති බවද, මිත්‍රද්‍රෝහී බවද යන කාරණා පහෙන් කළ සර්පයකු හා සමානය. එහි බොහෝ රාග ඇති බැවින් සෝර විෂ ඇති බව ද, කේළාම් කීම තුළින් දුජ්විහතා බවද ඉක්මවා කටයුතු කිරීමෙන් මිත්‍රද්‍රෝහී බව ද, දතයුතුය. ගාවො බහි තිණසසා යනු යම් සේ ගවයා කන ලද ස්ථානය හැරදමා පිටත මනාප තැනකට තණ කොළ සොයමින් වරින්වර මඩිමින් අනුභව කරත් ද, එපරිදි ධනය නැත්තා හැරදමා වෙනත් ඇති තැනකටම යන්නීය යන අර්ථයයි. මුදධාහිසිනනං යනු රජවරුය. පමදාව සබ්බා යනු සියලුම ස්ත්‍රීහු. එතෙ යනු මේ ජනයෝ පස්දෙනා වෙති. නිව්වයතෙනා යනු නිතර සංඥාවෙන් යුතු එලඹන ලද සිහිබුද්ධිය ඇත්තේ අප්‍රමාදී වී යන අර්ථයයි. දුබ්බිදු යනු දුර්ජනයාය. සබ්බභාවො යනු අධ්‍යාය අත්තේ විරාත් කාලයක් පුරුදුවීමෙන් පසු ගිනි දවයි. විරාත්කාලයක් විශ්වාස කිරීමෙන් පසු ඇතා ඝාතනය කරයි. විරාත්කලක් පුරුදුවීමෙන් පසු සර්පයා දෂ්ට කරයි. විරාත්කලක් විශ්වාස කිරීමෙන් පසු රජු අයහපත් දේ කරයි. මෙසේ විරාත්කලක් පුරුදු වීමෙන් පසු ස්ත්‍රීහුද විපිළිසර විකාර දේ ප්‍රකට කරත්. නාවචනනවණණා යනු අභිශයින් රූමත් නොවෙයි. න බනුනකනතා යනු අධිකතාසි ගණිකාව මෙන් බොහෝ දෙනෙකුට ප්‍රියමනාප නොවෙයි. දකඛිණා යනු නැටුම් ගැයුම් ගීතයේ දක්‍ෂ වූයේ,

එබඳු ආකාර වූ බොහෝ මිත්‍රයෝ සිටිත්. කුමක් නිසා සේවනය නොකළ යුතුද? න ධනසස හේතු යමෙක් ධනය මුල් කරගෙන ඇසුරු කරයිද?

ඇය අයිති දෙය ලබා නොගැනීමට ද සේවනය නොකළ යුතුය. ඇය වනාහි ධනය නොලැබීම නිසා කීපෙයි යනුවෙනි.

මෙසේ කී කල්හි මහජනයා බෝසතුන්ට අනේ මැනවින් කරන ලදැයි, සාදුකාර දුන්නේ ය. ඔහු ද මේ කාරණාවලින් ස්ත්‍රීන්ගේ අගුණ ප්‍රකාශ කොට, නිශ්ශබ්ද විය. ඒ අසා ආනන්ද ගිඡ්ඤකුට රජු (ගිජුලිහිණි) මිත්‍ර කුණාල රජතුමනි, මම ද තමන්ගේ ඤාණ බලයෙන් ස්ත්‍රීන්ගේ අගුණ ප්‍රකාශ කරන්නෙමියි, පවසා අගුණ කථාව ආරම්භ කෙළේය. එය දක්වමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.

ඉක්බිති පින්වත් ආනන්ද ගිජුලිහිණි රජ, කුණාල පක්‍ෂියාගේ මුල මැද අග කථා දැන ඒ වේලාවේ මේ ගාථා කීවේය.

ඉදින් යම් පුරුෂයෙක් ධනයෙන් සම්පූර්ණ වූ පෘථිවිය සම්මත වූ යම් ස්ත්‍රියකට දෙයි ද, ඕ ඉඩක් ලැබ ඒ පුරුෂයා ද ඉක්මවන්නී ය. එහෙයින් එබඳු ස්මාහි විරහිත ස්ත්‍රීන් ගේ වසයට නො යන්නේ ය.

උත්සාහවත් නො පසුබට පැවතුම් ඇති ප්‍රිය වූ මන වඩන තුරුණු විශේහි සිටි සැමියා පවා විපත්වලදී ද අවැසි කටයුත්තක් පැමිණි කල්හි ද (ස්ත්‍රීහු) යම් හෙයකින් හැර දමත් ද, එහෙයින් ස්ත්‍රීන් ගේ (සදාචාර ස්වභාවය) විශ්වාස නො කරමි.

(මෝ නොමෝ) මා කැමති වන්නී යැයි පුරුෂ තෙම ස්ත්‍රිය විශ්වාස නො කරන්නේ ය. මා සම්පයෙහි හඬා යයි ස්ත්‍රිය විශ්වාස නො කරන්නේ ය. යම් හෙයකින් එගොඩ මෙගොඩ දෙක ම සෙවුනා නැව මෙන් මේ ස්ත්‍රීහු ප්‍රිය අප්‍රිය දෙදෙන ම සේවනය කෙරෙත් ද එහෙයිනි.

පැරණි කොළ ඇතිරිය විශ්වාස නො කරන්නේ ය. පැරණි මිතුරකු වූ භොරා විශ්වාස නො කරන්නේ ය. මගේ යහළුවෙකැ යි රජු විශ්වාස නො කරන්නේ ය. දස දෙනකුන් ගේ මව වුව ද ස්ත්‍රිය විශ්වාස නො කරන්නේ ය.

බාලයන් විසින් ඇලුම් කරනු ලබන, ඉක්මවන ලද සිල් ඇති, අසඤ්ඤත වූ ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි විශ්වාස නො කටයුතු ය. අත්‍යන්ත ප්‍රේමයෙන් යුතු තැනැත්තන්ගේ භාර්යාව ද විශ්වාස නො කටයුතු ය. ස්ත්‍රීන් නිරිථ සම වෙන් ද එහෙයිනි.

(යම් හෙයකින් කිපුණා වූ හෝ අන් පුරුෂයන් කෙරෙහි ඇලුණා වූ හෝ ස්ත්‍රීන්) සැමියා නසන්නාහු සිදින්නාහු සිදුවන්නාහු බොටුව සිද ලේ බොන්නාහු වෙන් ද, එහෙයින් ලාමක අදහස් ඇති සංයම නැති ගංගා නිරිථ බඳු ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි ස්තේහ නො කරන්නේ ය.

ඒ ස්ත්‍රීන්ගේ බොරුව සත්‍යය මෙනි. සත්‍යය බොරුව මෙනි. තණ බිමෙන් පිටත් තැන්හි හොඳ හොඳ තණ සොයන ගවයන් මෙන් (ඔවුන්) අන් පුරුෂයන් සොයත්.

මේ ස්ත්‍රීන් ගමනින් ද, බැල්මෙන් ද, මද සිනාවෙන් ද, නපුරු කොට වස්ත්‍ර හැඳීමෙන් ද, මිහිරි වදන් බිණීමෙන් ද (පුරුෂයන්) පොළඹවත්.

මේ ස්ත්‍රීන් සෙරහ. තද සිත් ඇත්තාහ. දුෂ්ටයහ. හකුරු මෙන් මිහිරි වදන් ඇත්තාහ. මිනිසුන් අතර යම් වංචාවක් ඇත් නම් (එයින්) ඔවුන් නො දන්නා කිසිවක් නැත.

ලෝකයෙහි ලාමක වූ මේ ස්ත්‍රීන් නම් හැම කල්හි රාගයෙන් ඇලුණාහු ය. කායප්‍රගල්භාදියෙන් යුක්ත වූවාහු ය. සියල්ල භක්ෂණය කරන (දවන) ගින්න මෙන් සියල්ල වනසනසුලු ය. ඔවුන්ට සීමාවක් නැත.

ස්ත්‍රීන්ට ප්‍රියයෙක් නම් නැත. අප්‍රියයෙක් ද නැත. එගොඩ මෙගොඩ දෙක ම සෙවුනා නැව මෙන් මොවුන් ප්‍රියයා ද අප්‍රියයා ද සේවනය කෙරෙත්.

ස්ත්‍රීන්හට ප්‍රියයෙක් නම් නැත. අප්‍රියයෙක් ද නැත. ගස ඇසුරු කරන්නා වූ වැල මෙන් ධන හේතුවෙන් (පුරුෂයා) වැළඳගනිත්.

ස්ත්‍රීහු නම් ඇත්ගොව්වා ද, අස්ගොව්වා ද, ගොපල්ලා ද, සැදොලා ද, සොහොන්ගොව්වා ද, කසල ශෝධකයා ද යන මොවුන් අතුරින් කවරකු වුව ද සධනසා (ධන ඇත්තා) කරා යෙත්.

ස්ත්‍රීහු ධනය නැති කුලපුත්‍රයා ද හැර දමති. ධනය ඇති සැදොලා අනුව ද යෙත්. යම් හෙයකින් ස්ත්‍රීහු ධන හේතුවෙන් ම පුරුෂයා අනුව යෙත් ද, එහෙයිනි.

එහි ආදි මජ්ඣකඨා පරියොසානං යනු කථාවෙන් මුල මැද අග දක්වා. ලද්ධා බණං යනු ඉඩකඩක් ලැබ. ඉව්ඡති මං යනු මට මැය කැමැති වේ යනු පුරුෂයා ස්ත්‍රීන් විශ්වාස නො කරන්නේ ය. සාධපුරාණ සත්තං යනු බොහෝසෙයින් හෝ අනුන් ඇසුරින් හෝ පුරාණ කොල අතු නොහෙළේදැයි විශ්වාස නැත්තේ ය. සිහිපත් නොකොට අනුභව නො කරන්නේ ය. එහි දීර්ඝකාලීන ඇසුරකු හෝ පිටිස සිටින්නේ ය. පස මිතුරෙක් ආයුධයක් ගෙන දමා ගසන්නේ ය. මිත්තපුරාණං යනු මාර්ග ගිරි දුර්ගයේ සිටි සොරා මේ පුරාණ මිතුරා යයි විශ්වාස නො කරන්නේය. යම් සොරුන් වනාහි යමකු හඳුනා ගනිත් ද? ඔවුහු ම මරා දමත්. සබාමමං යනු ඔහු වහාම කිපේ ද? එහෙයින් රජවරු මිත්‍රත්වයට පත්වේයයි විශ්වාස නො කරන්නේ ය. දසනන මාතරං යනු මේ මැහැල්ලකැයි දැන් මා ඉක්මවා නොයන්නේ ය. තමන් රකින්නේ යයි විශ්වාස නොකළ යුත්තේ ය. රාමකරා යනු රති කෙළිවල නිරත වූ බාලයන්. අවචනන සීලාසු යනු සීලාදියෙහි ඉක්මවා ගිය. අවචනන පෙමානුගතසසාපී යනු ඉදින් අතිශයින් ළබැදි ප්‍රේමය ඇත්තේ, ඔහුට එපරිදි ඇය විශ්වාස නොකරන්නේ ය. කුමන කරුණක් නිසා ද? තිත්සමාහි නාරියො යන සම්බන්ධයයි. තොටුපොළ මෙන් සියල්ලට සාධාරණ යන අර්ථයයි. හනෙය්‍යං යනු කිපුණේ හෝ වෙනත් පුරුෂයෙකු වෙත රති ආශාවෙන් සිට හෝ සියල්ල විනාශ මුඛයට ඇද දමන්නේ ය. මාදීනකාමාසු යනු හීන අධ්‍යාය ඇත්තකු, කිලීටි පැවතුම් ඇත්තකු කෙරෙහි. භාවං යනු මෙබඳු ආකාර වූ සෙනෙහසක් නොකරන්නේ ය. ගංගතිත්ථුපමාසු යනු සර්ව සාධාරණ වශයෙන් ගංගා තොටපොළවල් හා සමානය. මුසා යනු මුසාවාද බිණීම සත්‍යයක් සේ හැඟෙන පරිදි. ගතෙතා යනු ආදියෙහි පෙනෙන පරිදි ප්‍රකම්පනයෙන්. උම්මාදන්ති ජාතකයෙහි ආ පරිද්දෙන් ද, නළිනිකා ජාතකයේ එන දුහුල් වස්ත්‍රයෙන් ද, මිහිරි බස් බිණීමෙන් ආර්යපුත්‍රය, පැහැදුණු සිතින් පැමිණෙන්නැයි නන්ද තෙරුන්ගේ

කථාවස්තුව ද කිවයුතුය. වොරියෝ යනු ධනය විනාශ කරන බැවින් සොරු. කඩිනා යනු තද හදවතක් ඇති. වාළා යනු දුෂ්ට, ස්වල්ප දෙයින් ද කිපෙනසුළු වූ. ලප සකඛරා යනු නිරර්ථක වූ සංකල්පනාවෙන් සකුරු මෙන් මිහිරි. අසා යනු ඇත යනු නැති ලාමක. සාරතතා යනු සැමදා රතියෙහි ඇලුණු. පගබහා යනු කායික දුබලතා ඇති බැවින් වක් වූ ගමන් ඇති. යථා යනු යම්සේ මොනරා සියල්ල අනුභව කරයි ද එපරිදි සියළු දේ අනුභව කරන. පතිවෙලලනති යනු පිරිස ඇසුරු කරති. සැඟවෙති. වෙහෙස කරති. ලතාවා යනු යම්සේ වැල ගස ඇසුරුකොට ගස වෙළාගනීද? එපරිදි ඇය පුරුෂයා පිරිස ඇසුරු කරති. ධනය ලොල් කරති. ඇත්ගොව්වන් ආදී වශයෙනි. ගො පුරිසෝ ගොපල්ලා කියනු ලැබේ. ජවඩාහකං යනු මළසිරුර ඩැහැගෙන යන සොහොන්පල්ලා කියනු ලැබේ. පුප්ඵච්චිකං යනු මළසිරුර තුඩු තැන සෝදන්නා. සධනං යනු මේ ආකාර වූ ධනය සහිත තැන් අනුගමනය කරති. අකිඤ්චනං යනු ධනය රහිත. ජවකසමසදිසං යනු බලුමස් කන්නා වූ සැඩොලා හා සමාන වූයේ ඔහු විසින් නිරවශේෂ වශයෙන්ම එවැනි පුරුෂයන් ඇසුරු කරති. ඇසුරට යති. යමකට ද, කුමකට ද, ස්ත්රීහු ධනය නිසාම එසේ අනුව වැටෙති.

මෙසේ තමන්ගේ දැනුමේ පිහිටා ආනන්ද නම් ගිජුලිහිණි රජු ස්ත්රීන් ගේ අගුණ පවසා නිශ්ශබ්ද විය. ඔහු ගේ වචනය අසා නාරද ද තමන් ගේ දැනුමේ පිහිටා ඇලා ගේ අගුණ ප්‍රකාශ කළේය. එය ප්‍රකට කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

ඉක්බිති පින්වත් නාරද සෑම බමුණා ආනන්ද ගිජුලිහිණියා ගේ මුල මැද අග දැන ඒ වේලාවේ මේ ගාථාවෝ කීවේය.

පක්ඛිරාජය, මේ සතර දෙනෙක් තෘප්ත නො වෙති. එය ප්‍රකාශ කරන මාගේ වචනය අසව. සමුද්‍රය ද බ්‍රාහ්මණයා ද රජ ද ස්ත්රී ද (යන සතර දෙන ය.)

පොළොව ඇසුරු කළා වූ යම්කිසි ගංගාවෝ වෙන් ද, ඒ සියල්ලෝ ම සයුරට බැස යෙති. ඔවුහු සයුර නො පුරවත්. (දිය පිහිටන තැන් මහත් හෙයින්) උග්‍රතව ම පවත්නා නිසා නො පිරෙයි.

බ්‍රාහ්මණයා ඉතිහාසය පස්වැනි කොට ඇති වෙදය හදාරා මත්තෙහි දු ඉගෙනීමට කැමති වන්නේ ය. හෙ ද (අදහස මහත් බැවින්) උගනව ම වෙසෙන හෙයින් නො පිරෙයි.

රජ ද මුහුදු සහිත වූ පර්වත සහිත වූ අනන්තරත්නයෙන් යුක්ත වූ මුළු පොළොව දිනා (නොයෙක් රත්නයෙන් පූර්ණ ව) වෙසේ ද, එහෙත් මුහුදින් එතෙර ද පතයි. (හෙ ද තෘෂ්ණා මහත්ත්වයෙන් යුතු හෙයින්) උගන හේතුවෙන් ම නො පිරෙයි.

එපරිද්දෙන් ම එක ස්ත්‍රියකට ගුර වූ ද බලවත් වූ ද සියලු කාම රසයන් ගෙනදෙන්නා වූ ද සැමියන් අට අට දෙනා සිටිත් ද, එසේ වුවත් නවවැන්නකු කෙරෙහි ආශා කරන්නී ය. (කාම තෘෂ්ණා මහත්ත්වයෙන් යුතු හෙයින්) උගන බැවින් නො පිරෙයි.

සියලු ස්ත්‍රීහු ගින්න මෙන් සියල්ල කාදමන්නෝ ය. (වනසන්නෝ ය.) සියලු ස්ත්‍රීහු ගංගාව මෙන් සියල්ල වහනය කරන්නෝ ය. සියලු ස්ත්‍රීහු කටුගස්වල අතු වැනි වෙති. සියලු ස්ත්‍රීහු ධන හේතුවෙන් පරපුරුෂයන් කරා යෙත්.

යම් පුරුෂයෙක් ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි සිය රහස් ප්‍රකාශ කෙරේ ද (ඒ රහස් අනුන් හා නො බැණ ස්ත්‍රීන් වෙත රැකුණහොත්) ඒ පුරුෂ තෙම දැලෙන් වානය රඳවන්නේ ය. එක අත්ලෙන් සයුරු දිය හිස් කරන්නේ ය. සිය එක අතින් (ඒ අතට ම ගසා) හඬ නගන්නේ ය.

යම් හෙයකින් ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි සත්‍යය ඉතා දුර්ලභ වේ ද, වෞර වූ බහුබුද්ධික වූ ස්ත්‍රීන්ගේ අදහස දියෙහි මසුන් ගේ ගමන්මඟ මෙන් දැනගැනීම දුෂ්කර ය.

(ගිහි ධර්මවලින්) මෙතෙකින් පමණ යැ යි කීමක් නැති, මොළොක් වචන ඇති, කෙලෙස් රතියෙන් පිරවිය නො හැකි ඒ ස්ත්‍රීහු නදී සමයහ. ඒ ස්ත්‍රීහු සේවනය කළවුන් සතර අපායෙහි ගිල්වත් යැයි දැන දුරින් ම දුරුකටයුතු ය.

අනුන් මෝහනය කරන්නා වූ මහාමායා ඇති, බ්‍රහ්මචර නසන්නා වූ ඒ ස්ත්‍රීහු සේවනය කළවුන් සතර අපායෙහි ගිල්වත් යැයි දැන දුරින් ම දුරු කළ යුත්තාහ.

මේ ස්ත්‍රීහු ප්‍රිය සංවාස වශයෙන් හෝ ධන හේතුවෙන් හෝ යම් පුරුෂයකු සේවනය කෙරෙත් ද (තමා) පහසු ලත් ලත් තැන දවන ගින්න මෙන් වහා ඔහු විනාශයට පමුණුවත් යයි කිය.

එහි දිපපෙති යනු පසුගියේ ශ්‍රේෂ්ඨ වූ කුණාලට ආමන්ත්‍රණය කරයි. සර්වතා යන ආදියෙන් තබන ලද මාතෘකාව ඇසුරු කරන ලද බව කියන ලදී. උභයතාහි යනු මහත් ලෙස ජලය පිහිටා තිබෙන නිසා අඩුවූ. අධිසානා යනු සප්තධායනා කොට. වෛදමකඛානපඤ්චමං යනු ඉතිහාසය පස්වෙනිකොට වෛදය සතරවෙනිවූ. උභයතා යනු ඔහු වනාහි අධ්‍යාය මහත් බැවින් ශික්ෂණය කළයුතු දේ නොපුරයි. අනන්තරත නොවිනං යනු නොයෙක් රත්තවලින් සැරසූ පිරිපුන් උභයතා යනු ඔහු තෘෂ්ණාව මහත් බැවින් නොපුරයි. සියා යනු (සියුං) වන්තේය යන මේ පාඨයම වේ. සබ්බකාමරසාරහා යනු සියලු කාමරසයන් කැඳවන්නා වූ. නවමෙ යනු අටදෙනෙකු විසින් අතෘප්තිකර වූ භාව රසයෙන් දක්වන ලද බව කියන ලදී. දහවැන්නෙකු ද ඊට වැඩි ගණනක් වුව ද ආශා කරන්නේ ය. උභයතා යනු ඇය වනාහි කාම තෘෂ්ණාව මහත් බැවින් නොපිරෙයි. කණ්ඨකානංව සාඛා යනු බාධක සහිත මාර්ගයෙහි, කටු ඇති අතු හා සමාන, යම් සේ අත්තේ එල්ලී අදියි. මෙසේ මැලා රූප ආදියෙන් කඩත් අදිත්. යම්සේ අත්ත, අත් පාවල විදී ඇතී, දුක් උපදවයි ද, එපරිද්දෙන් ස්පර්ශ මාත්‍රයෝම ශරීරයේ ගැටීමෙන් විද මහා විනාශයක් පමුණුවත්. වජනති යනු පර පුරුෂයකු ඇසුරු කරත්ද? පරාමසෙ යනු ගන්නේය. ඔසිඤ්චියා යනු ස්නානය කිරීමට බැස්සේ එක අතකින් මුළු මුහුදේ ජලය ඉසින්නේය. ගෙන ඉවත ලන්නේය. සකෙනා යනු එකකු විසින් තමාගේ අතින් ඔහු ගේ අතට ඇත සෝෂා කරන්නේය. සබ්බභාවං යනු ඔබ කැමැතිය. ඉෂ්ටය. ප්‍රියමනාප යයි කියනු ලබන්නා වූ යම් පුරුෂයකු එය මෙසේ යයි අදහන්නේ තමන්ගේ අභිප්‍රාය ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි පතුරුවන්නේය. ඔහු දැල් ආදියෙන් වාතය සුළඟ අල්ලා ගැනීම ආදිය කරන්නේය යන අර්ථයයි. ගතං යනු ගමනයි. අනලා යනු ගිහි ධර්මයන් විසින් සුදුසුය. කම් නැත. වචන රහිත දුපපුරා යනු යම්සේ මහ නදිය ජලයෙන් පිරී ඇත්තා සේ කෙලෙස් රතියෙන් පිරී ඇත්තේය. සීදනති නං

විදිචානා යනු මෙහි නං යනු නිපාත මාත්‍රයකි. ස්ත්‍රීහු අල්ලාගැනීමෙන් ඇලීමෙන් සතර අපායවල ගිලෙති යන බව දැන. ආවටටනී යනු යම්සේ ආවර්තනී මායාව ජනනාවගේ හදවත මුළාකොට තමන්ගේ වසඟයට සිත යොමුකරයි ද, මෙපරිදි යන අර්ථයයි. විකොපනා යනු නැසීම් අර්ථයෙහිම, ගැනීම් අර්ථයෙහිද බ්‍රහ්මවරියාවේ කපිතව. ඡන්දසාවා යනු ප්‍රිය සංවාස වශයෙන් ද, ධනෙනාවා යනු ධනහේතුව නිසා හෝ. සණයානං යනු යම්සේ උපනින් වෙදකු තමන්ගේ තැන් යම් යම් ප්‍රදේශ අල්ලයි ද, ඒ ඒ තැන දවයි ද, එපරිදි මැලා ද යම් යම් පුරුෂයන් කෙලෙස වශයෙන් අල්වා ගනිති. ඒ ඒ අය අනුව ධාතූන්ගනිත්. මහ විනාශයකට පමුණුවති.

මෙසේ නාරද විසින් ස්ත්‍රීන්ගේ අගුණ ප්‍රකාශ කළ කල්හි, නැවත බෝසතුන් වහන්සේ විශේෂ කොට ඇලාගේ අගුණ ප්‍රකාශ කළහ.

එය ප්‍රකට කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

ඉක්බිති පින්වත් කුණාල පක්‍ෂියා නාරද දේව බ්‍රාහ්මණයාගේ මුල මැද අවසානය දැන ඒ වේලාවේ මේ ගාථා කීවේය.

නුවණැත්තෝ තියුණු මුවහත් කඩුගත් අත් ඇත්තකු සමග කථා කරන්නේ ය. කියුණු පියාවයකු සමග කථා කරන්නේ ය. උග්‍ර තේජස් ඇති සර්පයකු වෙත හිඳිනේ ය. (එහෙත්) හුදෙකලා වූයේ හුදෙකලා වූ ස්ත්‍රීයක සමග කථා නො කරන්නේ ය.

නැටීම ය. ගී කීම ය. බිණීම ය. සිනාව ය යන මේවා අවි කොට ඇති ඒ ස්ත්‍රීහු වනාහි ලෝකයාගේ සිත් මඬින්නාහ. යක්‍ෂද්වීපයෙහි මිනිසුන් පොළඹවා ගෙන කාදමන රකුසියන් මෙන් එළඹ සිටි සිහි නැත්තහු විනාශ කෙරෙත්.

ඔවුන්ගේ හික්මීමෙන් නැත. සංවරයෙක් ද නැත. මත්පැනෙහි හා මස් කෑමෙහි ගිජු වූ සංයම විරහිත ඒ ස්ත්‍රීහු මහ සයුරෙහි මෝරකු ගිලින තිමිංගල නම් මත්සායා මෙන් පුරුෂයා දුකසේ සපයන ලද ධනය වනසත්.

පස්කම්සුව විදීම ගොදුරුකොට ඇත්තා වූ උඩඟු වූ අස්ථිර සිත් ඇත්තා වූ සංයත නො වූ ස්ත්‍රීහු ගංගාවන් ඇදගන්නා සාගරය මෙන් ප්‍රමාද වූවහු සිය වසයට ගනිත්.

ස්ත්‍රීහු ප්‍රේමයෙන් හෝ පංචකාමරතියෙන් හෝ ධන හේතුවෙන් හෝ යම් මිනිසකුට ඇලුම් කෙරෙත් ද, රාග ද්වේෂයන්ගෙන් යුක්ත වූ ඒ ස්ත්‍රීහු (ගුණ සම්පත්තියෙන් යුක්ත හෙයින්) ගින්නක් මෙන් දිලියෙන එබඳු පුරුෂයා විනාශ කරත්.

ආචාර වූ මහත් ධනය ඇති පුරුෂයා දැන සිය ධනයෙන් ද ආත්ම පරිත්‍යාග කරන්නකු මෙන් ද එළැඹෙත්. රාගයෙන් රත් වූ සිත් ඇති ඔහු වෙතෙහි සල්ගස වැළඳගත් මාළුවා වැල මෙන් අතිශයින් වෙළාගනිත්. (වැළඳගෙන පෙළත්.)

සැරසීමෙන් විසිතුරු කරන ලද ශරීර හා මුඛ ඇති, අලංකාර වූ සියගණන් මායාවන්හි දැක් වූ ඒ ස්ත්‍රීහු මායාකාරයකු මෙන් හෙවත් සමබර නම් අසුරයා මෙන් නොයෙක් ආකාර ඇල්මෙන් පැමිණෙත්. මහත්කොට සිනාසෙත්. මදහස කෙරෙත්.

රන් මිණි මුකුවලින් සැරසුණු පතිකුලයන්හි සත්කාර කරන ලද ස්ත්‍රීහු රත්තා ලද වුවත් සැමියා ඉක්මවා හැසිරෙත්. හෘදයාභ්‍යන්තරයෙහි ආරක්ෂිත වූ ස්ත්‍රීය අසුරයා ඉක්ම පැවැත්වීද එමෙනි.

බොහෝ දෙනා විසින් සත්කාර කරන ලද පුදන ලද නුවණැති තේජස්වී පුරුෂ තෙමේ ද ස්ත්‍රී වසඟයට ගියේ රාහු වසයට ගිය සඳ මෙන් නො බබළයි.

කිපුණු දුෂ්ට සිත් ඇති සතුරෙක් තමා වසයට පැමිණි සතුරකුට යමක් කරන්නේ ද, ස්ත්‍රී වසයට ගිය තෘෂ්ණා සහිත පුරුෂ තෙම එයට වඩා බොහෝ වූ විපතකට පැමිණෙයි.

හිසකේ ඇද කැඩීමෙන්, නියවලින් සිරීමෙන්, තර්ජනය කරන ලද්දා වූ, අත් පා කස දඩුවලින් තළන ලද්දා වූ ඒ ස්ත්‍රීහු කුණපයෙහි ම ඇලෙන මැස්සන් මෙන් හීනයා වෙත ම එළඹියාහු ඇලෙත්.

කුලයන්හි හා වීථි අතර ද රාජධානිවල හා නියමගම්වල ද (කෙලෙස්) මරහු විසින් අටවන ලද මලසුඬුවක් වැනි වූ ද දැලක් වැනි වූ ද ඒ ස්ත්‍රීන් නුවණැස් ඇති දෙලෝ සුව කැමති මිනිස් තෙම දුරු කරන්නේ ය.

යමෙක් දෙව් මිනිස් සුව ගෙනදෙන්නා වූ නවුස් ගුණය අතහැර අනාර්ය වූ කාම සේවනය කෙරේ ද, හෙතෙම දෙව්ලොවින් (පෙරළී) නිරයට යෙයි. (මහඟු මිණිරුවන් දී) නො වටනා කදා මිණක් ගන්නා (ලාමක) වෙළෙන්දකු මෙනි.

(ස්ත්‍රී වසයට ගිය) ඒ අනුවණ තැනැත්තා මෙලෝ පරලෝ දෙකිහිම ගර්භිත වූයේ, ස්වකර්මයෙන් විපාක විදීමට එළඹියේ මෙතෙක් කලැයි අනියත වූයේ දෙව් මිනිස් දෙලොවින් ගිලිහි අපායට ම යයි. කුළු ගඳුඬුවකු යොදන ලද රිය නො මගෙහි ම යනු මෙනි.

ස්ත්‍රී වසයට ගිය ඒ තැනැත්තා අතිශයින් තැවීම් ඇත්තා වූ නිරයට ද අයෝමය කටුවලින් යුත් කටුඉඹුල්වන නම් වූ නිරයට ද පැමිණේ. එහි වැස තිරිසන් යෝනිය ද ප්‍රේත විෂය ද කාලකඤ්ජක නම් අසුර විෂය ද නො ඉක්මවයි.

ප්‍රමදාවෝ ප්‍රමාදයෙන් යුත් පුරුෂයන්ගේ නන්දනොද්‍යානයෙහි දිව්‍ය ක්‍රීඩාවන්හි ඇල්ම ද මනුෂ්‍ය ලෝකයෙහි වකුචර්ති රාජ සම්පත්තිය ද නසත්. ඒ පුරුෂයන්ට දුගති දුක ද සලසත්.

යම් කෙනෙක් ස්ත්‍රීන්ගෙන් වැඩෙක් නැතැයි (සිතා බඹසර) හැසිරෙත් ද (ඔවුනට) දිව්‍ය ක්‍රීඩාවන්හි ඇල්ම ද මිනිස් ලොවෙහි සක්විති සැපත ද රන්මුවා විමන් වැසි දෙවගනෝ ද දුලබ නො වෙති.

යම් කෙනෙක් ස්ත්‍රීන්ගෙන් වැඩෙක් නැතැයි (සිතා බඹසර) හැසිරෙත් ද, (ඔවුනට) කාමධාතුව ඉක්මවීමෙන් ලැබෙන රූපහවය පිළිබඳ (උත්පත්ති වශයෙන් වූ) ගතිය ද චිතරාගීන්ට විෂය වූ ශුද්ධාවාසයන්හි උත්පත්තිය ද දුලබ නො වේ.

යම් කෙනෙක් ස්ත්‍රීන්ගෙන් වැඩෙක් නැතැයි (සිතා බලසර) හැසිරෙත් ද ඔවුන්ට නිවන ලද කෙලෙස් ගිනි ඇති පිරිසිදු වූවන් විසින් ලද හැක්කා වූ හැම දුක් ඉක්මවාලන්නා වූ, නිර්භය වූ වෙනස් නො වන්නා වූ කෙලෙසුන්ගෙන් අකම්පා වූ හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් සකස් නො වූ නිර්වාණය දුර්ලභ නොවේ.

එහි සලලපෙ යනු ඉදිත් මා සමග කථා කරන්නෙහි හිස කෙළවරින් බිම හෙළන්නෙමිසි පවසා කඩුවක් ගෙන සිටින්නහු විසින් ද, කථාකරන මාත්‍රයෙන්ම හේ කා, ජීවිත විනාශයට පමුණුවන්නෙමිසි දෝෂයෙන් යුතුව සිටි පියාවයකු සමග වුව ද, කථාබන්ධ එළඹිකල්හි, ඔහු ඩැහැගෙන නසන්නෙමිසි සිටියේ උග්‍ර තේජස් ඇති (විෂ) සර්පයකු වුව ද, විෂ ඇති වුව ද, එකට සිට රහසින් හුදකලා වූ ස්ත්‍රියට ආමන්ත්‍රණය නොකරන්නේය. ලෝකවිතන මථනා යනු ලෝවැසියාගේ සිත් නසන්නා වූ, රකබසී ගණා යනු යම්සේ යක්‍ෂ දිවයිනේ, රාක්‍ෂසී සේනාව මිනිසෙකු වේශයෙන් වෙළෙන්දා කම්පිත කරවා තමන් ගේ වසගයට ගෙන අනුභව කරති. මෙසේ මේ පංචකාම සම්පන්නියෙන් තමන්ගේ වසගයෙහි කොට සත්වයන් මහා විනාශයකට පැමිණෙත් යන අර්ථයයි. විනයො යනු ආචාරයයි. සංවරො යනු සීමාවයි. පාහනං යනු දුකෙන් රැස්කළ ධනයයි. ගිලනති යනු විනාශ කරත්. අනියතා යනු අනියත වූ සිත් සිතිවිලි. ලොණනොයවතියං යනු ලුණු මිශ්‍ර රස ඇති මහමුහුද යන අර්ථයයි. ආපකා යන බැසයාම ආපගා යන මේ පාඨය ම වේ. යම්සේ මුහුදට නදිහු ගලාබසිත් ද, මෙසේ ප්‍රමාදාවන්ගේ පමදා යයි කියනු ලැබේ. ඡන්දසා යනු ප්‍රේමයෙන්. රතියා යනු පංචකාම ගුණයෙන් ඇලීම. ධනෙනවා යනු ධන හේතුවෙන්. ජාතවෙද සදිසං යනු ගුණ සම්පන්නියෙන් ගින්න මෙන් දැල්වෙන්නේ යනුයි. රාගදෝසවතියො යනු රාගයෙන් සහ ද්වේෂයෙන් පීඩාකාර වූ. රාගදොසගතියො යනු මේ පාඨය ම වේ. ඔසරනති යනු මිහිරි වචනයෙන් ඔහු බන්ධනය කරමින් සම්පයට එළඹෙති. සධනා යනු ධනය සහිත මෙය ම පෙළ පාඨය වේ. වස්ත්‍රාලංකාරය පිණිස කිසිවකු තමන්ට ධනය දී සම්පවෙන් යන අර්ථයයි. සහනතනා යනු ආත්මභාවය සමග තමන්ගේ භාවය ද ඔහුට ම පරිත්‍යාග කරන්නේ මෙන් වෙත්. අනිවෙය්යනති යනු ධනය ගැනීම පිණිස, අතිශයින් වෙහෙසෙති. පීඩාවට පත්කරති. විවිධෙන ඡන්දසා යනු විවිධ ආකාරයෙන්. චිත්‍රබ්බමුඛියො යනු අලංකාර වශයෙන් විසිතුරු ශරීර ඇත්තේ විසිතුරු මුහුණු ඇතිව සිට. උභසනතී යනු මහ සිනහවෙන් සිනහවෙති. පහසනති

යනු මද සිතහවෙත් සිතන වෙත්. සම්බරොවා යනු මායාකාර පුරුෂයකු මෙන්, අසුරින් ද මෙන්. දානවං වහදයනතරසසිනා යනු යම්සේ කොතනින් පැමිණෙවුද? පින්වතා එය දනියි. කරණ්ඩක ජාතකයේ හදවත ආශ්‍රිතව සිටි තමන්ගේ උදරයේ ඇති අසුරයා මෙසේ මැනවින් හැසිරෙත්. වංචල වෙත්. රකිනා ලද්දේ යන අර්ථය ප්‍රකට වේ. න භාසනී යනු නොබබළයි. හරිතවර්ණ ලොම් ඇති කස්සප කුස රජුගේ මෙනි. තෙන යනු ඉක්බිති අමිත්‍රයා විසින් කරන ලද ව්‍යසනයෙන්. අතිරේක විපතක් හටගත්තේ යන අර්ථයි. අපෙකබවා යනු තණ්හාව සහිත. කෙසලුනනබජ්නන තජජනා යනු ඇද කෙස්වැටිය නියවලින් සිදුගත් බැවින් තර්ජනය කරන ලදුව ද, පාවලින් තළාපෙළා ද වී යමෙක් සෙල්ලමට මෙන් මෙබඳු විප්‍රකාර කරයිද? එබඳු වූ හීනත්වයට පැමිණි ස්ත්‍රීහු සතුටු වෙති. මෙබඳු විපිළිසර නොකරන, මිහිරි පැවැතුම් ඇති අය කුමන කරුණක් නිසා රමණය(රති) නොකරන්ද? කුණපෙව මකබිකා යම් හෙයකින් පිළිකුල් සහගත ඇත් කුණු ආදියෙහි සිටි මැස්සන් මෙන් ඇලා හීන ජාතිහුම රතිය පිණිස ගනිත් යන අර්ථයයි. ඔසසජ්ඣා යනු දිව්‍යමානුෂික පිරිස් අතර පිහිටි මහා සම්පත්තිදායක තපෝ ගුණය හැරදමා යම් පුරුෂයකු අනාර්ය වූ පංචකාම ගුණයෙහි නිරතවෙමින් රතී කෙළියෙහි ඉක්මවා කටයුතු කරයි යන අර්ථයයි. දෙවතාහි නිරයං නිමිසසනී යනු හෙතෙම දිව්‍ය ලෝකයෙහි පෙරළා දමා අපාය ගන්තේය. ඡේද ගාමිමණියංව වාණිජො යනු යම්සේ බාල වෙළෙන්දෙකු මහාර්ඝ භාණ්ඩ දී බිඳෙනසුළු ලාමක මැණිකක් ගනියි. එබඳු ආකාර වූ මෙතෙම වෙයි යන අර්ථයයි. සො යනු හෙතෙම ස්ත්‍රීන්ගේ වසඟයට ගියේ. අනියනො යනු මෙපමණ කාලයක් අපායවල පැසවන්නේය යනු අනියතයකි. ගලා ගලං යනු දිව්‍යලෝකවලින්ද මනුෂ්‍ය ලෝකවලින්ද ගිලිහී, අපායටම යයි යන අර්ථයයි. යම්සේ කියන ලද්දේ ද වේ. දුට්ඨගුණරථොව උපපථෙ යනු යම්සේ කුටකොටඵවා යුතු රථ මාර්ගයෙන් ඉවත්ව නොමගේ ම යයි. එසේ සතනී සිම්බලිවනං යනු සැතක් (ආයුධ) සමාන වූ කටුවලින් යුක්ත වූ යකඩ සිම්බලි වනයයි. ජේතරාජ විසයං යනු ප්‍රේත විෂය ද, කාලකඤ්ජක අසුර නිකායද යනුවෙනි. පමාදිනං යනු ස්ත්‍රීන්ගේ ඒ ප්‍රමදාවන් කෙරෙහි ප්‍රමාද වූවෝ ඇලාගේ සම්පත්වලට හේතුව කුසල් නොකරත්. මෙසේ ඒ කාන්තාවෝ සියලුදෙනාම තමන් ම නැසෙත් නම් වේ. පටිපාදයං නං යනු මෙබඳු ආකාර වූ පුරුෂයා ඇය ප්‍රමාද වශයෙන් අකුසල් කොට දුගතිය පිළියෙල කරගනිත්. සොණණ ව්‍යමහ නිලයා යනු ස්වර්ණමය විමන්වැසි ස්ත්‍රීයෝ. පමදා හනාච්චා යනු යම් පුරුෂයකු ස්ත්‍රීන් කෙරෙන් අවැඩ සේ සළකා

බුන්මවරියාවේ හැසිරෙත්. සමතිකකමා යනු කාමධාතුව සංසිද්ධවලීමය. රූපධාතූයා හවො යනු යමෙක් කාමධාතුව සංසිද්ධවලයිද, ඒ ගතිය සංඛ්‍යාත රූපධාතුවේ හටගැනීම යනු එය ඔවුන්ට දුර්ලභ නොවේ. චිතරාග විසසුප පනතියා යනු යම් තැනැත්තියක් චිතරාගී වූයේ ශුද්ධාවාස බඹලොව උපදිත්ද එය ද ඇලාට දුර්ලභ නො වේ යන අර්ථයයි. අවචතං යනු කෙළවරට පත්වූ විනාශ නොවූ ධර්මයෙන්. අවලිතං යනු කෙලෙස්වලින් කම්පා නොවූ. නිබ්බූතෙහි යනු නිවුණු කෙලෙස්වලින් යුතු. සුවිහි යනු පිරිසිදු බවට පත්වේ. මෙබඳු ආකාර වූ නිවන ද දුර්ලභ නොවේ.

මෙසේ බෝසත්හු අමාමහ නිර්වාණයට පමුණුවා දේශනාව නිම කළ සේක. හිමාලයේ කිඳුරු මහ උරගාදිහු අහසේ සිටි දේවතාවෝ අහෝ! බුද්ධ ලීලාව යයි කියමින් සාධුකාර දුන්හ. ආනන්ද ගිජුලිහිණි රජා ද, නාරද සෘෂි බ්‍රාහ්මණයා ද, පුණ්ණමුඛ ද, ඵ්ඝ්ඝ කොවුලා ද, තම තමන්ගේ පිරිස ගෙන, කැමැති තැන්වලටම ගියහ. බෝසත්හු සිය ස්ථානයට ගියහ. සෙස්සෝ අතරින් පතර අවුත් බෝසතුන්ගේ සමීපයේ අවවාද ගෙන ඒ අවවාදයේ පිහිටා ස්වර්ග පරායණ වූහ.

ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැරපා ජාතකය නිමාවට පත්කරන්නේ අවසාන ගාථාව වදාළ සේක.

එදා මම කුණාල වූයෙමි උදායී ඵ්ඝ්ඝ කොවුලාය
 ආනන්ද, ගිජුලිහිණියා - සැරියුත් හා නාරද ආදී
 පිරිස බුදු පිරිසමය - මෙසේ සලකවූ ජාතකය මේ

ඒ හිකුණු පැමිණෙන කල්හි, ශාස්තෘ ආනුභාවයෙන් ගොස්, ආපසු එන කල්හි තම තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් ආවෝ ඔවුන්ට ශාස්තෘන් වහන්සේ, මහවනයේ කර්මස්ථාන වදාළහ. ඔවුහු එදවස ම රහත් බවට පැමිණියහ. මහත් දේවතා සමාගමක් ද විය. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහා සමය සූත්‍රය වදාළ සේක.

කුණාල ජාතකය නිමි.

21-5

කසමා තුවං යන මෙය ශාස්තෘන් වහන්සේ ජේතවනයේ වැඩවාසය කරන්නේ අංගුලිමාල තෙරුන් අරභයා වදාළ සේක.

ඔහුගේ උපත ද, පැවිද්ද ද, අංගුලිමාල සූත්‍රයේ කියන ලද ආකාරයෙන් විස්තර වශයෙන් දතයුතුය. ඔහු වනාහි සත්‍යක්‍රියාවේ ගැබ මෝරා මුළා වූ ස්ත්‍රියකගේ සුවපත් භාවය කොට එතැන් පටන්, ආහාර සුලභ වශයෙන් ලැබ, විවේකය විඳින්නේ අපර භාගයේ රහත්ඵලයට පත්ව අභිඥාලාභීන් අසුමහා ශ්‍රාවකයන් අතරට පත්වූ අයෙක් විය. ඒ කාලයේ දම්සභාවේ කථාවක් ඉපදවූහ. ඇවැත්නි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් එබඳු ආකාර වැද්දකු, එනම් ලේ තැවරුණු අන්ඇති, මහාචෝර වූ අංගුලිමාල දණ්ඩකින් තොරව ආයුධ විරහිතව, දමනය කොට, කළකිරීම් කරවන්නේ ඉතා දුෂ්කර දෙයක් කරන ලදී. අහෝ! බුදුවරු නම් දුෂ්කර දේ කරන්නෝ වෙති. ශාස්තෘන් වහන්සේ ගදකිළියේ හුන්නේ ම, දිවකණින් ඒ කථාව අසා අද, මගේ ගමන බොහෝ දෙනෙකුට උපකාර වන්නේ යයි මහා ධර්ම දේශනාවක් පවත්වන්නේ යයි දැන අනූපම වූ බුද්ධලීලාවෙන් දම් සභාවට වැඩ පනවන ලද අයුතේ වැඩසිටි සේක් මහණෙනි, දැන් කවර නම් කථාවකින් යුක්තව සිටියේ දැයි විචාරා මෙනම් කථාවකින් යයි කී කල්හි මහණෙනි, ආශ්චර්යයක් නොවේ. දැන් පරම අභිසම්බෝධියට පත් මා විසින් මොහුගේ හික්මීම පිණිස, ඉදින් පූර්වාචාර්ය වූ ඤාණ තලයෙහි පිහිටියේ යයි මේ අය දමනය කළ සේකැයි වදාරා අතීත කථාව ගෙනහැර පෑ සේක.

අතීතයේ කුරු රට, ඉන්ද්‍රපත්ත (ඉදිපත්) නුවර කෝරව්‍ය නම් රජතුමා දැහැමින් රාජ්‍යය කරවී ය. බෝධිසත්ත්වයෝ ඔහු ගේ අගමෙහෙසිය ගේ කුසේ උපන්නෝ ය. සම්පත් ඇති පුතකු බැවින් හේ සුතසෝම යයි හැඳින්වූහ. රජු ක්‍රමයෙන් හේ වැඩෙන කල්හි දිසාපාමොක් ගුරුතුමා ගේ සම්පයෙහි ශිල්ප ඉගැනීම පිණිස තක්ෂිලාවට යැවී ය. හෙතෙම ගුරුභාගය රැගෙන (උගතයුතු දේ) නික්ම මාර්ගයට පිළිපන්නේ ය.

බරණැස කසී රජු ගේ පුත්‍ර බ්‍රහ්මදත්ත කුමාරයා ද එසේ ම කියා පියා විසින් එවන ලදුව නික්ම මාර්ගයට පිළිපන්නේය. සුතසෝම

මාර්ගයට ගොස් නගර දොරටුවේ ශාලාවේ පුවරුවක් මත විශ්‍රාම පිණිස හුන්නේ ය. බුන්මදන්ත කුමාරයා ද ගොස් ඔහු සමග එක ම පුවරුවේ වාසිවී සිටියේ ය.

ඉක්බිති ඔහු සුතසෝම පිළිසඳර කථා කරන්නේ, මිත්‍රය; මාර්ගයේ වෙහෙසට පත්ව කොහිසිට එන්නෙහිදැයි විචාරා, බරණැස සිට යයි කී කල්හි කවරකු ගේ පුතෙක් ද? බුන්මදන්තගේ ය. නම කුමක්ද? බුන්මදන්ත කුමාරයා වෙමිසි. කවර කරුණක් නිසා ආවේදැයි විචාළේ ය. ඔහු ශිල්ප ගැනීම පිණිස යයි පවසා නුඹ ද මාර්ග වෙහෙසට පැමිණෙන්නේ ඒ අයුරින් ම සෙසු කරුණු ද විචාළේ ය. ඔහු ද සියල්ල කීවේ ය. ඒ දෙදෙනා ම, අපි ක්‍ෂත්‍රියෝ වෙමු. එක ම ආචාර්යවරයකු ගේ සමීපයේ ශිල්ප ගැනීම පිණිස යමුයි, අන්‍යෝන්‍ය මිත්‍ර භාවය ප්‍රකාශ කොට නගරයට පිවිස ගුරු ගෙදර ම ගොස් ගුරුතුමාට වැද තමන් ගේ ජාතිය සිහිපත් කොට ශිල්ප ගැනීම පිණිස ආ බව කීහ. ඔහු යහපතැයි පිළිගත්තේය. ඔවුහු ගුරුපඬුරු දී ශිල්ප ආරම්භ කළහ. හුදකලාව නොව, ඔවුහු ද වෙනත් එකසියයක් පමණ එකල දඹදිව රාජපුත්‍රයෝ ඔහුගේ සමීපයේ ශිල්ප උගනිති. සුතසෝම ඔවුන්ගේ ජ්‍යෙෂ්ඨ ආචාර්යවරයා වී ශිල්ප උගන්වන්නේ නොබෝ කලකින් දියුණුවට පැමිණියේය. ඔහු අනෙක් අය ළඟට ද ගොස් සහාය වෙමු යි පවසා බුන්මදන්ත කුමරු වෙත ම ගොස් ඔහුගේ බාහිර ආචාර්යවරයා වී ශිල්ප පුහුණු කළේය. සෙසු අය ද ක්‍රමයෙන් ශිල්ප නිමකළේ, ඔවුන්ට සුදුසුකම් දී ගුරුතුමාට වැද සුතසෝම පිරිවරා නික්ම ගියහ.

ඉක්බිති ඔවුන් සුතසෝම මාර්ග නියමු තනතුරේ තබා පිටත් වන්නේ නුඹලා තම තමන්ගේ පියවරුන්ට ශිල්ප පෙන්වා රාජ්‍යවල පිහිටාගනිමු! පිහිටියෝ මගේ අවවාද අනුව කටයුතු කරමු! යයි කීවේය. කිම ගුරුතුමනි, මාසේ පෝය දිනවල පෙහෙවස් සමාදන් වී සතුන් ඝාතනය නොකරමු! යයි ද යනුවෙනි. ඔවුහු යහපතැයි පිළිගත්හ. බෝසතුන් වනාහි අංගවිද්‍යා කියන්නකු බැවින් අනාගතයේ බරණැස් කුමරුනිසා මහත් බියක් හටගන්නේ යයි දැන, මෙසේ අවවාද දී පිටත් කෙළේය. ඔවුහු සියල්ලෝම තම තමන්ගේ ජනපදවලට ගොස් පියවරුන්ට ශිල්ප පෙන්වා රාජ්‍යයන්හි පිහිටුවීම පිණිස ද, අවවාදයෙහි පිහිටන බවද, දැන්වීමට පඬුරු සමග හසුන්පත් යැවූහ. බෝසත් ඒ පුවත දැන අප්‍රමාද වෙන්වායි හසුන්පත් යැවී ය.

ඒ අය අතර බරණැස් රජු මස් නැතිව බත් අනුභව නොකරයි. උපෝෂ්ඨ දිනයේ වුවද ඔහු මස් ගෙන යැපෙයි. ඉන් එක් දිනක් මෙසේ තබන ලද මාංශ බත්කරුගේ ප්‍රමාදයකින් රජගහනුවර කොලෙය්‍ය සුභධයන් කෑවේය. (කෝලෙය්‍ය=වංශවත්) බත් පිසන්නා මස් නොදැක කහවණු මිටක් ගෙන හැසිරෙන්නේ මස් සපයා ගැනීමට නොහැකිව ඉදින් මස් නැති බත් පමුණුවන්නෙමි, මගේ ජීවිතය ද නැතැයි කුමක් කරන්නෙමිදැයි සිතා මෙයට උපායක් ඇතැයි, සුදුසු නැති වේලාවේ අමු සොහොනට ගොස් මොහොතක් හිඳ මියගිය මිනිසකු ගේ කලවා මස් ගෙන මනා සේ පිස බත් පිළිගැන්වීය.

රජු මස්කැබැල්ලක් දිව අග තැබූ මොහොතේම සන්දහසක් රස පිනා ගියේය. මුළු ශරීරයම කැලඹී සිටියේය. පෙර නොවූ විරූ දෙයකට කුමන කරුණක්ද? ඔහු පෙර ආත්මභාවයක යකෙක් වී බොහෝ මිනීමස් කෑවේය. ඒ නිසා ඔහුට එය ප්‍රිය විය. ඔහු ඉදින් මම නිශ්ශබ්දවම වළඳන්නේ නම් මට තරම් නොවේ. හෙතෙම මේ මස් කන්නේ යයි සිතා කෙළ සමග බිම හෙළීය. දෝෂයක් නැත. දේවයන් වහන්ස, කනු මැනවයි කී කල්හි, මිනිසුන් නොදැනීම මම මෙහි නිර්දෝෂ බව දනිමි. මේ කුමන මස් වර්ගයක්දැයි විචාළේ ය. දේවයන් වහන්ස, පෙර දිනයේ පරිභෝග කළ මස් ම ය. වෙන කාලවල මේ රසය නැත. දේවයන් වහන්ස, අද මැනවින් පිසන ලදී. පෙර මෙලෙස පිසුවේ ද? ඉක්බිති හේ නිශ්ශබ්දව සිටින බව දැන සත්‍ය ස්වභාවය මට කියව. නැතිනම් ඔබේ ජීවිතය නැත යයි කීවේ ය. ඔහු අභය ඉල්ලා ඇති තකු පරිදි කීවේ ය. රජු ශබ්ද නොකළේ ය. ස්වභාවයෙන් උයන මස් නුඹ අනුභව කොට මට මිනීමස්ම පිසවයි කීවේ ය. දේවයන් වහන්ස, එය දුෂ්කර නොවේද? බිය නොවෙව. එය දුෂ්කර නොවේ. තිබඳව ම කෙසේ ලබන්නෙමි ද? බන්ධනාගාරයේ බොහෝ මිනිස්සු සිටිති. ඔහු එතැන් පටන් එසේ කෙළේ ය. පසුකාලයේ බන්ධනාගාරයේ මිනිසුන් ඤය වූ කල්හි දැන් කුමක් කරමිදැයි කීවේ ය. අතරමග දහස් ගණන් බඩු රැගෙන යන යමෙක් ඇද්ද උන් ගනුවයි, ඔවුන් සොරකු යයි ගෙන මරව. ඔහු එසේ කොට, පසුකාලයේ දහස් බඩු ගෙනයන්නන් බලන්නේ නමුත් නොදැක දැන් කුමක් කරමිදැයි කීවේ ය. කාලය දක්වන වේලාවේ නගරය ව්‍යාකූල වෙයි. නුඹ එක් සතරමං සන්ධියක හෝ සිට මිනිස්සුනට පහරදී මස් ගනුව. ඔහු එතැන් පටන් ස්ථුල මාංස රැගෙන යයි. ඒ ඒ තැන්වල මෘතදේහ දක්නට ලැබේ. මගේ මව නොපෙනේ. පියා ප්‍රකට නො වේ. සොයුරා, සොයුරිය ප්‍රකට නො වේ.

මිනිසුන් ගේ හැඩිම් අසනු ලැබේ. නගරවැසියෝ බියෙන් තැතිගෙන මේ මිනිසුන් සිංහයෙක් හෝ කයි. ව්‍යාඝ්‍රයෙක් හෝ අනුභව කරයි. නැතිනම් යක්‍ෂයෙක් දැයි බලන්නේ, ප්‍රහාර මුඛය දැක එක් මිනිසෙක් කයි යයි සිතයි. මහජනයා රජ මිදුලේ රැස්වී කැගැසූහ. රජ මේ කීමෙක්දැයි විචාළේ ය. මහරජ, මේ නගරයේ මිනිසුන් කන භොරෙක් ඇත. ඔහු අල්ලා ගනිවු යයි කීවේ ය. මම කෙසේ දැනගන්නෙමිද? කිම මම නගරය රකිමින් හැසිරෙමිද? මහජනයා රජු නගරයෙන් අර්ථ විරහිත බැවින් කාළහස්ති සෙනෙවියාට කියන්නෙමුයි පවසා, ඔහුට පවසා සොරා සෙවීමට වටනේ යයි කීවේ ය.

ඔහු සන්දිනකින් පැමිණෙවු! සොයා බලා සොරා පෙන්වමියි, මහජනයාට දන්වා, පුරුෂයන්ට අණ කළේය. දරුවනි, නගරයේ මිනිසුන් කන සොරෙක් ඇත. නුඹලා ඒ ඒ තැන්වල සැඟවී සිට උභ අල්ලා ගනිවු! ඔවුහු යහපතැයි පවසා එතැන් පටන් නුවර රැකවල්ලා සිටිත්. බත් පිළියෙල කරන්නා ද එක් ගෙදොරක් ළඟ සැඟවී සිටිමින් එක් ස්ත්‍රියක මරා ඝනමාංශ කොටස රැගෙන උරය පිරවීමට පටන් ගත්තේය. ඉක්බිති ඒ මිනිස්සු ඔහු අල්ලාගෙන තලා පෙළා අත්පසුපසට තබා බැඳ "මිනිසුන් කන සොරා අල්ලා ගත්තේ" යයි මහත් ලෙස ශබ්ද කළහ. මහජනයා රැස්වූහ. ඉක්බිති ඔහුට සියුම් ලෙස වඩ දී මස් උරය බෙල්ලේ තබා බැඳ සෙනෙවියාට පෙන්වූහ. සෙනෙවියා දැක කුමක් නිසා මෙතෙම මේ මස් කයි ද? නැතහොත් අනෙක් මසත් සමග මුසුකොට විකුණයි ද, නැතහොත් වෙනත් අයකුගේ වචනයෙන් මරන්නේදැයි සිතා ඒ අර්ථය විචාරන්නේ පළමු ගාථාව කීවේය.

එම්බා අරක්කැමිය, තෝ කුමක් හෙයින් මෙතරම් ඉතා දරුණු කම් කරන්නෙහි ද? මුළා වූයේ ස්ත්‍රීන් ද පුරුෂයන් ද නසන්නෙහි. මස් හේතු කොටගෙන ද නැතහොත් ධන හේතු කොටගෙන දැයි (සෙන්පතියා ඇසී ය.)

එහි රසකා යනු බත් පිළියෙල කරන්නාට ආමන්ත්‍රණය කරයි. ඉන් අනතුරුව උක්ත ආබ්‍යාත සම්බන්ධය වචන ප්‍රතිවචන පාළි ව්‍යවහාරයෙන් ම දත යුතුය.

හිමියනි, මෙය තමන් හේතු කොටගෙන නො වෙයි. ධනය හේතු කොටගෙන ද නො වෙයි. අඹුදරුවන් ද යහළුවන් ද ඤාතීන් ද හේතු කොටගෙන නො වෙයි. මාගේ ස්වාමී වූ ඒ හඟවත් රජ තෙමේ මෙබඳු වූ මස අනුභව කෙරේ යයි (අරක්කැමී තෙමේ කීයේ ය.)

ඉදින් ස්වාමියාගේ වැඩෙහි යෙදුණා වූ තෝ මෙබඳු ඉතා දරුණුකම් කෙරෙහි නම් උදෑසන ම අන්තඃපුරයට පැමිණ රජු ඉදිරියෙහි ඒ කරුණ මට කියව (යි සෙන්පති තෙමේ කීවේ ය.)

ස්වාමීනි, කාහඬී නම් සෙන්පතිතුමනි, ඔබවහන්සේ යමක් කියන්නහු නම් මම එසේ ම කරන්නෙමි. උදෑසන ම අන්තඃපුරයට පැමිණ රජු ඉදිරියෙහි එය ඔබට කියමි යි අරක්කැමී තෙම කීවේ ය.

එහි හඟවා යනු ගෞරව වශයෙන් මේ වචනය යොදා ඇත. සවෙනුවට යනු ඉදින් සත්‍යයක් පවසයි ද? නැතහොත් මරණාභිමුඛව බොරුවක් යයි විමසමින් මෙසේ කීවේ ය. එහි සුදාරුණානී යනු මනුෂ්‍ය ඝාතක කර්මයයි සම්මුඛෙනං යනු අභිමුඛයේ සිට කියන්නෙහි ය. ඔහු අභිමුඛව සිටිමින් ගාථාව කීවේ ය.

ඉක්බිති සෙනෙවියා ඔහුව දැඩි බැම්මකින් බැඳ නිදි කරවා රාත්‍රිය ඉක්ම ගියපසු ඇමතියන් ද නාගරිකයන් ද සමග සාකච්ඡා කොට සියළු ම දෙනා එක මතයකට පැමිණි කල්හි, සියළු ස්ථානවල රැකවල් තබා නගරය අත්පත් කොට ගෙන භෝජකයාගේ බෙල්ලෙහි තිබූ මස් පඬුර බැඳගෙන රජමැදුරට යොමු කෙළේය. සියළු නගරවැසියෝ නාද කළහ. රජු බියෙන්, වළඳන ලද ආහාර රසය සවස ද නොලැබ රසකයා දැන් පැමිණෙන්නේ ය. දැන් පැමිණෙන්නේ ය යයි සිතමින් සිටින්නේ ම රාත්‍රිය පහව ගොස්, අද ද රසකයා නො එයි. නාගරිකයන්ගේ ද මහා ශබ්දයක් ඇසේ යයි මේ කීමෙක්දැයි වාකවුළුවෙන් බලන්නේ, ඔහු එසේ ගෙන එන බව දැක, දැන් කරුණ දැනගන්නේ යයි, සිතා දොර්සය උපදවා පලඟෙහි හිඳ ගත්තේ ය. කාළහඬී සෙනෙවියා ද ඔහු වෙත එළඹ මෙසේ කීවේ ය. ඔහුට ඔහු මෙසේ කීවේ ය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

අනතුරු ව රාත්‍රිය ඉක්ම ගිය පසු සුර්යෝද්ගමනයෙහි කාළ නම් සෙන්පති තෙමේ අරක්කැමියා ගෙන රජු වෙත එළැඹියේ ය. එළැඹ රජුට මේ වචනය කීවේ ය.

මහරජ, නුඹ වහන්සේ විසින් ස්ත්‍රී පුරුෂයන් නසව යි අරක්කැමියා පිටත් කොට හරින ලද්දේ ය යන මේ කරුණ සත්‍යය ද? ඔබවහන්සේ මිනීමස් කන්නහු ද?

කාළ (හත්‍රී) නම් සෙන්පතිය, මා විසින් අරක්කැමියා පිටත්කොට හරින ලදී. මාගේ අර්ථය (වැඩය) කරන්නා වූ ඔහුට කුමක් හෙයින් නින්දා කෙරෙහි දැ (යි රජතෙමේ ඇසී ය.)

එහි කාළා යනු කාළහත්‍රී. එවමෙතං යනු තේජවන්ත සෙනෙවියා විසින් අනුයුක්ත වූයේ, මුසා බස් බිණීමට නොහැකිවන්නේ මෙසේ කීවේ ය. එහි තථා යනු මේ පළමු කියන ලද වචනය ම ය. මම අඤා යනු මගේ අභිවෘද්ධියයි. කරොන්තසසා යනු කරන්නා වූ. කීමෙතං යනු කුමක් හෙයින් මොහුට පරිහාස කරහි ද, අහෝ දුෂ්කර දෙයක් කරන්නේය. නුඹ නම් වෙනත් සොරකු අල්ලා නොගෙන මගේ උයන මිනිසාව අල්ලා ගත්තේ යයි ඔහුට බිය දනවමින් කීවේ ය.

ඒ අසා සෙනෙවියා මෙතෙම ස්වකීය මුඛයෙන් අනුදනයි. අහෝ සාහසිකය, මෙපමණ කලක් මොහු විසින් මිනිස්සු කන ලද්දෝය. වලක්වන්නෙමියි සිතා කීවේය. මහරජ, එසේ නොකළ මැනවි. මිනීමස් කන්න එපා. කාළහත්‍රී කුමක් කියහි ද? මට මෙයින් වැලකීමට නොහැකි වෙමි. ඉදින් නොවැලකෙන්නෙහි නම් තමන් ද රට ද විනාශ වන්නේය. එසේ විනාශ වන්නේ නමුත් මට වැලකීමට නොහැකිවෙමියි. ඉක්බිති සෙනෙවියා ඔහුට හික්මීම පිණිස කථාවස්තුව ගෙනහැර දැක් වී ය.

අතීතයේ මහා සමුද්‍රයේ මහා මත්ස්‍යයෝ හයදෙනෙක් වාසය කළහ. ඒ අය අතර ආනන්ද, තිමිත්ද, අජ්ඣායො යන මේ තිදෙනා යොදුන් පන්සියයක් තිමි, තිමිංගල, තිමිරපිංගල යන මොවුහු යොදුන් දහසක්, මේ සියල්ලෝ ගල්පාසී සෙවල අනුභව කරමින් විසූහ. ඒ අය අතර ආනන්ද මුහුදේ එකපැත්තක වාසය කරයි. බොහෝ මත්ස්‍යයෝ දැකීම පිණිස එළඹෙති. එක් දවසක් සියළු දෙනා සිටුවා සතුන්ට රජෙක් සිටියි. අපට රජකු නැත. අපි ද එකකු රජ කරන්නෙමුයි සිතා සියල්ලෝ

ඒකච්ඡන්දයෙන් ආනන්ද රජ කරවූහ. මත්ස්‍යයෝ එතැන් පටන්, ඔහුට උදේ-සවස උපස්ථානයට යති. ඉක්බිති එක් දිනක් ආනන්ද එක් පර්වතයක පාෂාණ සෙවල කමීන් සෙවල බව නොදැන, එක් මාළුවකු කෑවේ ය. ඔහුට ඒ මස් ලොල් විය. රස විය. ඔහු මේ කීමෙක්ද, අතිශයින් මිහිරි බැවින් බැහැර කොට බලන්නේ මස් කැබැල්ලක් දැක මෙපමණ කලක් නොදැන නොකති යයි සිතා තෙමේ උදෑසනම මත්ස්‍යයන්ට උපස්ථාන කොට යන කල්හි මාළු එකකු දෙන්නෙකු අනුභව කරන්නෙමි යි ප්‍රකට කොට කන කල්හි එකකු මා වෙත නොඑළඹෙන්නේ සියල්ලෝ පලා යන්නාහ. සැඟවෙමින් සිට පසුපසින් යන එන්නියන් පහරදී කෑවේ ය. මත්ස්‍යයෝ පරිභානියට යන්නෝ මෙසේ සිතූහ. කවර කරුණක් නිසා ඤාතීන්ට බියක් උපදවන්නෝ ද? ඉක්බිති එක් පණ්ඩිත මත්ස්‍යයෙක් මම ආනන්දගේ ක්‍රියාව රූපි නොකරමි. උතු අල්ලා ගන්නෙමි යි, මත්ස්‍යයන් උපස්ථානයට ගියකල්හි, ආනන්දගේ කණ පැත්තෙන් සැඟවෙමින් සිටියේ ය. ආනන්ද මත්ස්‍යයන් පිටත් කොට පසුපසින් යන්නවුන් කෑවේ ය. ඒ මත්ස්‍යයා එය දැක සෙසු අයට දැනුම් දුන්නේ ය. ඒ සියල්ලෝ ම බියවී පලාගියහ. ආනන්ද එතැන් පටන් මත්ස්‍ය රස ලෝභයෙන් වෙනත් ගොදුරක් නොගනියි. ඔහු බඩගින්නේ ක්ලාන්තවන්නේ ඒ මත්ස්‍යයන් කොහේ ගියාහුදැයි සොයන්නේ, එක් පර්වතයක් දැක, මට බියෙන් මේ පර්වතය ඇසුරුකොට ගෙන වාසය කරති යයි සිතන්නේ පර්වතය වටේට සොයා බලන්නෙමි යි වරලින් සහ හිසෙන් දෙපසින් ම පරීක්ෂා කොට ගත්තේ ය. ඉදින් මෙහි වාසය කරත් නම් පලා යන්නාහ. පර්වතය වටකොට සිටින්නේ තමන්ගේ වරලස දැක මේ මාළුවා මා රවටා පර්වතය ඇසුරුකොට වාසය කරයි යනුවෙන් කිපී, යොදුන් පනහක් පමණ වූ නගුට අල්ලා ගත්තේ ය. වෙනත් මාළුවෙක් යන හැඟීමෙන් අල්ලා ගෙන මුරු මුරු ගාමින් කෑවේ ය. දුක් වේදනා හටගත්තේ ය. ලේ ගදින් මත්ස්‍යයෝ රැස්ව ලුහුබැඳ කමින් හිස දක්වා පැමිණියහ. හෙතෙම මහ ශරීරයක් ඇති බැවින්, නවතා ගැනීමට නොහැකි වන්නේ එහිදීම මරණයට පත්විය. පර්වතයේ හැඩය අටළොසක් පමණ විය. අහසේ හැසිරෙන තවුස් පරිබ්‍රාජකයෝ මිනිසුන්ට කීවාහුය. මුළු දඹදිව තලයේ මිනිස්සු දැනගත්හ. ඒ කථාවස්තුව ගෙනහැර දක්වන්නේ මේ ගාථාව වදාළ සේක.

සියලු මත්ස්‍යයන්ට ප්‍රධාන වූ රසගේධ වූ ආනන්ද නම් මත්ස්‍ය තෙමේ තමන්ගේ පිරිස අනුභව කොට අවසන්ව වූ කල්හි පසුව කථා ද අනුභව කොට මළේ ය.

මෙසේ ප්‍රමත්ත වූ රසගේධයෙහි නියැලී අනුවණ තෙමේ ඉදින් මත්තෙහි වන්නා වූ දුක නො දැනී නම් හෙතෙමේ දරුවන් නසා නැයන් ද හැර දමා පෙරළා තමන් ම අනුභව කෙරේ.

මහරජ, මේ කරුණ අසා ඔබ ගේ ඒ කැමැත්ත දුරු කෙරේවා. රජතුමනි, මිනීමස් අනුභව නො කරව. මහරජ ආනන්ද නම් මත්සායා මෙන් මේ මුළු රට සුන් නො කරව යි සෙන්පති තෙමේ කීවේ ය.

එහි සබ්බමච්ඡානං යනු සියලුම මත්සායන්ට ජ්‍යෙෂ්ඨ වූ. බාදිඤ්ඤා යනු හෙතෙම තමන්ගේ පිරිස අනුභව කෙළේය. බාදියා යනු පසුව තමන්ව අනුභව කොට මිය ගියේය. ආයතීං යනු ඉදින් අනාගතයේ උපදින්නේ දුක නොදැනියි. විධම්මා විධිවංසය කොට, නසා, පුතෙත යනු දු පුත්තු. වජ්ඤාතකෙ ච යනු සෙසු ඤාතීන් දුරුකොට නසන ලද පුතුන් අත හැර ඤාතීන් හෝ යන අර්ථයයි. පරිචතතියා යනු වෙනකක් නොලබන්නේ නැවතී තමන්ව ම අනුභව කරයි. විහෙතු යන පහව යාවා. කෙවලං යනු මුළු රටම. වාරිජොව යනු ආනන්ද මත්සායා මෙන්.

ඒ අසා රජතුමා කාලහතී නුඹ ම උපමා නොදනිති. මම ද දැනීමි යනුවෙන් මිනීමස්වලට ගිජු වූ බැවින් පෞරාණික කථාවස්තුව ගෙනහැර දක්වමින් කීවේය.

එම්බා කාලහතීය, පෙඨ නමින් සුජාත නම් කෙළෙඹියෙක් විය. ඔහුගේ ඕරස පුත්‍රයෙක් විය. හෙතෙම දඹපල කාලය වූ කල්හි ද දඹපල නො ලැබ මළේ ය.

කාලය, එපරිද්දෙන් මම ද උතුම් රස ඇති කෑම අනුභව කොට (ඒ උතුම් රසැති) මිනීමස් නො ලැබ ජීවිතය හරින්නෙමි යි සිතමි යි (රජ තෙමේ කීයේ ය.)

එහි තසසා යනු ඒ සුජාතගේ යනුයි.

අතීතයේ බරණැස සුජාත නම් කෙළෙඹියා ලුණු ඇඹුල් සොයනු පිණිස හිමවත සිට පැමිණියා වූ පත්සියයක් සෘෂි තවුසන් තමන් ගේ

උද්‍යානයේ වස් වසවා උපස්ථාන කෙළේය. ගෘහයෙහි නිතර පනවන ලද ආහාරපාන ඇත්තේ විය. ඒ තාපසයෝ කිසියම් ජනපදවල පිඬු පිණිස හැසිරෙත්. සමහරදින දඹපෙත්තක්වත් ගෙන කන්නෙහි. ඔවුන් දඹපෙති ගෙන අනුභව කරන කල්හි සුජාත මෙසේ සිතුවේය. අද පින්වතුන් දින තුන හතරක් නොපැමිණියේ කොහේ නම් ගියාහුද? හෙතෙම කුඩා පුත්‍රයා ඇඟිල්ලෙන් ඔසවාගෙන (වඩාගෙන) ඔවුන් බත් කීස කරන වේලාවේ එතනට පැමිණියේ ය. එසමයේ මහල්ලන්ට මුව සෝදන වතුර දී, සියළු නවකයෝ දඹපෙති අනුභව කරති. සුජාත තවුසන් වැද සිටියේ ස්වාමීනි; කීමෙක් අනුභව කරන්නෙහිදැයි විචාළේ ය. ඇවැත්නි, මහා දඹ පෙත්තක් (යයි කීවේ ය.) ඒ අසා කුමාරයා පිපාසය ඉපද විය. ඉක්බිති ව සමූහ නායකයා ඔහුට ටිකක් දුන්නේය. ඔහු එය කා, උතුම් රසයේ බැඳී, මට කැල්ලක් දෙන්න, මට කැල්ලක් දෙන්න යයි යළි යළිත් ඉල්ලී ය. කෙළෙඹියා බණ අසමින් පුත්‍රයා; කැගසන්න එපා. ගෙට ගොස් අනුභව කරන්නැයි ඔහු රවටා, මේ නිසා පින්වතුන් කළකිරෙන්නාහු යයි ඔහු අස්වසාලන්නේ ඒ සෑම සමූහයා නොවිචාරා ම ගෙට ගියේ ය. ගිය වේලාවේ පටන් ම ඔහුගේ පුතා මට කැල්ලක් දෙන්නැයි හැඬුවේ ය. සෑමවරු ද බොහෝ කාලයක් ගත කෙළෙමු යයි කීය. හිමාලයට ම ගියහ. ආරාමයේ සෑමවරු ආශ්‍රය කොට සිටි බැවින් අඹ ජම්බු කොස් මොර ආදිය පෙති කොට සකුරු කුඩු මිශ්‍රකොට දුන්න. ඒවා ඔහු ගේ දිව අග තැබූ මොහොතේ ම හලාහල(දරුණු) විෂ මෙන් විය. ඔහු දින හතක් නිරාහාරව සිට ජීවිතක්‍ෂයට පත් විය.

රජු මේ කරුණ ගෙනහැර දක්වමින් මෙසේ කීවේය. තසස සංඛයෙ යනු ඒ දඹපෙති අවසන් වූ කල්හි වෙනත් ආහාරයක් නොගෙන්වා මළේ ය. හකඛං යනු කැපුතු දේ. රසුනනමං යනු උත්තම රසයයි. හෙසසාමී යනු දුරු කරන්නෙමි. හිසසාමී යනුද පෙළ පාඨයම වේ.

ඉක්බිති කාළහත්ථී මේ රජු අභිශයින් රසයේ ගිජුවූයේ පෙර ද තවත් උදාහරණ ගෙන එන්නෙමියි සිතා, මහරජ; නිශ්ශබ්ද වනු මැනවයි කීවේ ය. නොහැකි වෙමි.(කීය) ඉදින් නොවෙන් වන්නේ නම්, ඤාති සමූහයා අතරින් ද, රාජ්‍ය ශ්‍රීයෙන් ද පිරිහෙන්නෙහි ය. අතීතයෙහි ද මෙසේය. බරණැස පන්සිල් රකින බ්‍රාහ්මණ කුලයක් විය. ඒ කුලයට එක් පුතෙක් විය. හෙතෙම මව්පියන්ට ප්‍රියමනාප, පණ්ඩිත ව්‍යක්ත ත්‍රිවේදයේ පරතෙරට පත් විය. ඔහු සමවිය තරුණයන් සමග සමූහ වශයෙන් බැඳී

හැසිරුණේ ය. සෙසු සමූහ පිරිස මස්මාංශ කමින් සුරාපානය ද කරත්. මාණවකයා මස් නොකයි. සුරාපානය ද නොකරයි. ඔවුහු සාකච්ඡා කළහ. මේ මාණවකයා සුරාපානය නොකරන නිසා අපට මුදල් ද නොදෙයි. උපායෙන් ඔහුට සුරාපානය කරවන්නෙමිසි, ඔවුහු රැස්වී "මිත්‍රය, සුදු කෙළින්නෙමු"යි කීවාහුය. නුඹලා සුරා පානය කරවු. මම නොබොමි. නුඹලාම යවු! මිත්‍රය, ඔබට පණ ඉපදවීම පිණිස කිරි ගෙන්වා ගත්තෙමු. ඔහු යහපතැයි පිළිගත්තේ ය. ධූර්නයේ උයනට ගොස් නෙළුම් පත්වල සැර අරක්කු බඳවා, තැබූහ. ඉක්බිති ඔවුන් පානය කරන වේලාවේ මාණවකයාට කිරි ගෙනවිත් දුන්හ. එක් ධූර්නයෙක් පොකුණු මී ගෙනාවෝ යයි ගෙන්වාගෙන නෙළුම් ගොටු යට සිදුරක් සාදා මුවෙහි තබා උරා පානය කෙළේය. මෙසේ සෙසු අය ද ගෙන්වා ගෙන පානය කළහ. මාණවකයා, මේ කිමිදැයි විචාළේ ය. පොකුණු මීනම් වේ. මම ද ටිකක් ලබන්නෙමි? ඔහුට දෙව් යයි දුන්හ. ඔහු පොකුණු මී යන හැඟීමෙන් වෙන් සුරා පානය කෙළේ ය. ඉක්බිති ඔහුට අගුරුවලින් පිසන ලද මස් දුන්හ. ඔහු ද ඒවා කෑවේය. මෙසේ නැවත නැවතත් පානය කරන කල්හි මත්වූ කල්හි, මේ පොකුණු මී නො වේ. මේ සුරා යයි කීවාහුය. ඔහු මෙපමණ කලක් මෙසේ මිහිරි රසය නොදන්නේ ය. පින්වත, සුරා ගෙන එවූ යයි කීවේය. ගෙනවිත් යළිත් දුන්හ. පිපාසාව මහත් විය. ඉක්බිතිව යළි යළිත් ඉල්ලන්නේ කිරි යයි කීවාහුය. ඔහු, බොලේ, එය ගෙනවිත් දෙව් යයි ඇඟිලි මුද්ද දුන්නේය. ඉක්බිති මුළු දවසම ඔවුන් සමග පානය කොට මත්වූයේ රතු වූ ඇස් ඇතිව කම්පාවෙමින් විකාර දොඩවමින් ගෙට ගොස් හොත්තේය. ඉක්බිති ඔහුගේ පියා සුරාපානය කළ බව දැන මදය පහව ගියකල්හි "දරුව, ඔබ අකටයුත්තක් කරන ලදි. බ්‍රාහ්මණ කුලයේ උපන්නකු විසින් සුරා පානය කිරීම නැත. නැවත එසේ නොකරන්නැ"යි කීවේය. පියාණනි, මම සුරාපානය කෙරුවේ ද? මගේ දෝෂයක් ද? දරුව, කුමක් කියහි ද? මෙබඳු ආකාර වූ මිහිරි රසයක් මා විසින් මෙපමණ කලකින් නො ලැබූ විරූය. බ්‍රාහ්මණයා යළි යළිත් ඉල්ලීය. ඔහු ද එය වැළැක්වීමට නොහැකි බව කීවේ ය. ඉක්බිති බ්‍රාහ්මණයා මෙසේ ඇතිකල්හි අපගේ කුලවංශය ද සිඳි යන්නේ ය. ධනය ද විනාශ වන්නේ ය යයි සිතා :-

මාණවකය, තෝ මනා රූ ඇත්තෙහිය. සොභීය නම්
 උතුම් කුලයෙහි උපන්නෙහි ය. පුත්‍රය, නුඹ අනුභව නො කටයුත්තක්
 අනුභව කරන්නට නුසුදුස්සෙහි ය.

යන ගාථාව කීවේය.

එහි අහකබං හකබයෙනෙවෙ යනු නොකැසුනු දෙයක් කැමට, මෙසේද පවසා, දරුව; ඉන් වලකින්න. ඉදින් වැලකීමට නොහැකි නම්, මම මේ ගෙදරින් නික්ම යන්නෙමි. ඔබ රටින් හෝ පිටුවහල් කරන්නෙමියි කීවේ ය. මාණවකයා එසේ ඇතිකල්හි මම සුරාව අත්හරින්නට නොහැකි වෙමියි කියා මේ ගාථා දෙක කීවේ ය.

පියාණෙනි, නුඹ වහන්සේ යම් බඳු රසයකින් මා වළකන සේක් නම් එය රස අතුරින් උතුම් රසයෙකි. ඒ මම යම් තැනෙකහි මෙබඳු රසයක් ලබන්නෙමි නම් එහි යමි.

පීතෘ බ්‍රාහ්මණය, යම්බඳු වූ මාගේ දැකීමෙන් නුඹ වහන්සේ සතුටු නො වන සේක් නම්, ඒ මම නුඹවහන්සේ සමීපයෙහි නො වසමි. මම ම නික්ම යන්නෙමි යි මාණවකයා කීවේ ය.

රසානං යනු ලුණු ඇඹුල් තිත්ත කටුක කාර මිහිරි කෂායවත් පවතින වෙනත් උත්තම රසයෙන් යුක්ත වූයේ, මෙය මද්‍ය නම් වේ. සොවාහං යනු ඒ මම ම වේ. නිපපතිසසාමි යනු නික්මෙන්නෙමි.

මෙසේ ද පවසා, මම සුරාපානයෙන් නොවැලකෙන්නෙමි. යමක් ඔබට රුවිවේ ද එය කරවයි කීවේ ය. ඉක්බිති බ්‍රාහ්මණයා තා කෙරෙහි අප ගේ ඉවත් කිරීමක් ඇතිකල්හි අපි ද ඔබව ප්‍රතිකෂේප කරන්නෙමු යි කියා:-

මාණවකය, අන්‍ය වූ ද පුත්‍ර දායාදයන් ලබන්නෙමු. නීවය, තෝ ද වැනසෙව. යම් තැනකට පැමිණි තා නො අසන්නේ ද?
(එසේ කරව.)

යන ගාථාව කීවේය.

එහි යඤ්චනං යනු යම්තැනකට ගියේ ද, එය අසවල් ස්ථානයේ නම් වෙසේ යයි නොඅසමු. එතැනට යව යනු අර්ථයයි.

ඉක්බිති හේ විනිශ්චයට පමුණුවා, පුතුන් නැති බව පළකොට බැහැර කරවී ය. ඔහු සවස් කාලයේ කිසිවක් නැති දිරාගිය රෙදිකඩක් පොරවා කටුවක් (පොල් වැනි) අතින් ගෙන පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නේ එක්තරා බිත්තියකට හේත්තුවී කලුරිය කෙළේ ය.

මේ කාරණය ගෙනහැරපා, කාළහඪී, රජුට පෙන්වා මහරජ, ඉදින් ඔබ අපගේ වචනය නොකරන්නෙහි නම් ඔබට පබ්බාජනිය (නෙරපීමේ) කර්මය කරන්නේ යයි කියා ගාථාව කීවේය.

නරශ්‍රේෂ්ඨ මහරජ, මගේ වචනය අසනු මැනවි. රා සොඩි තරුණයා යම් සේ රටින් පිටුවහල් කරන ලද්දේ ද, එසේ ම නුඹවහන්සේ ද රටින් පිටුවහල් කරන්නාහ යි සේනාපතියා කීවේ ය.

මෙසේ කාළහඪී උපමාවකින් ගෙනහැර පෑවේ නමුත් රජු ඉන් වැලකීමට නොහැකි වන්නේ තවත් උදාහරණයක් දැක්වීමට මෙය කීවේ ය.

භාවිතාත්ම ඇති සෘෂිත්ගේ ශ්‍රාවක වූ නමින් සුජාත නම් වූ තැනැත්තා දිව්‍යාප්සරාවන් කැමැත්තේ ම නො කෑවේ ය. නො බිච්චේ ය.

යම්සේ කුසතණ අග දිය ගෙන මුහුදු දිය මනින්නේ ද දිව්‍ය කාමයන් හමුවෙහි මානුසක කාමයෝ ද එමෙනි.

කාළහඪීය, රසෝත්තම වූ කෑම කා ඒ මිනීමස් නො ලැබ ජීවිතය හරින්නෙමි යි සිතමි යයි කීයේ ය.

කථා වස්තුව යටකියන ලද පරිද්දෙනි.

එහි භාවිතතනානා යනු භාවිත ඉන්ද්‍රියන් ඇති, ඒ පන්සියයක් සෘෂිවරුන්ගේ. අවජරං කාමයනෙතා යනු ඔහු වනාහි සෘෂිවරුන් මහදඹ පෙත්තක් අනුභව කරන කල්හි නොඑන බව දැන කවර කරුණක් නිසාවෙන් පැමිණෙත් ද? ඉදින් කිසියම් තැනකට ගියේ යයි දැනගන්නෙමි. එසේ නැතිනම් ඉක්බිති ඔවුන් සම්පයේ බණ අසන්නෙමියි, උයනට ගොස් ගණ ජ්‍යෙෂ්ඨයා (පිරිසට නායකයා) සම්පයේ බණ අසමින්, හිරු අස්තයට ගිය කල්හි, පලවාහරින නමුත්, අද මෙහි ම වාසය කරන්නෙමියි කියා සෘෂි සමූහයා වැද පන්සලට පිවිස, හොත්තේ ය. රාත්‍රී කාලයේ ශක්‍ර දිව්‍ය රාජයා දේව සමූහයා පිරිවරණ ලදුව තමන් සමග පරිවාරකාවේ නිරත සෘෂි සමූහයා වැදීමට පැමිණියේ ය. මුළු ආරාමයම එකම ආලෝකයකින් බැබළුණේ ය. සුජාත මේ කිමෙක්දැයි නැගිට පන්සලේ සිදුරකින් බලන්නේ

ශක්‍රයා සෘෂි සමූහයා වැදීමට දිව්‍ය අප්සරාවන් පිරිවරා සිටින බව දැක දෙවඟනන් සමග දැකීමෙන් ම රාගය රන් විය. ශක්‍රයා හිඳ ධර්මකථාව අසා සිය නවාතැනට ම ගියේය. කෙළඹියා දෙවන දිනයේ සෘෂි සේනාව වැඳ විවාලේ ය. ස්වාමීනි; මේ කවරෙක් නම් රාත්‍රී කාලයේ ඔබ වැදීම පිණිස පැමිණියේ ද? ඇවැත්නි, ශක්‍රයා ය. ඔහු පිරිවරා සිටියේ කවුරුන් ද? දිව්‍යාංගනාවෝ වෙති. ඔහු සෘෂි සේනාව වැඳ ගෙදර ගොස් ගිය වේලාවේ පටන් දෙවඟනක් මට දෙව! දෙවඟනක් මට දෙව! යයි වැලපුණේ ය. ඤාතීහු පිරිවරා භූතයෙක් ආවේෂ වූයේ දැයි අසුරුසන් ගැසූහ. මම අසුරුසනක් ගැන නොකියමි. දිව්‍යාංගනාවන් ගැන කියමිනි, පවසා මේ දෙවඟනකැයි අලංකාර කොට ගෙනඑන ලද බිරිඳක් ද, ගණිකාවක් ද බලා, මේ දිව්‍ය අප්සරාවක් නොවේ. යක්‍ෂණියකැයි පවසා, මට දිව්‍ය අප්සරාවක් දෙවූ යයි වැලපෙමින් නිරාහාරව ජීවිතක්‍ෂයට පත් විය. ඒ නිසා කියන ලදී.... අව්ජරං කාමයනෙනාව න සො භුඤ්ජ් න සො පිවි ති සමුද්දෙ උදකං මිනෙ යනු ද මිත්‍ර කාළහත්තිය, යමෙක් කුසතණ අගින් ජලය ගෙන මෙපමණ මුහුද ජලය වන්නේ යයි, ඒ සමග ඇති උපමාවෙන් මනින්නේ ද, ඔහු හුදෙක් මනින්නේ ම කුසතණ අග ජලය වනාහි අතිශයින් ස්වල්පයක් ම ය. යම් සේ ඒ මෙසේ මානුෂික සම්පත් කැමැත්තෝ දිව්‍ය කාම සම්පත් සම්පයෙහි හිඳ, කුමක් හෙයින් ඒ සුජාත තෙමේ වෙතන් ස්ත්‍රියක් දෙස නොබලති ද? දෙවඟනක ම ප්‍රාර්ථනා කරන්නා වූ හෙතෙම මළේය. එවමෙව යනු යම්සේ ඔහු දිව්‍ය කාම සම්පත් නොලබන්නේ, ජීවිතය අත්හළේ ය. මෙසේ මම ද, උතුම් රසැති මිනීමස් නොලබන්නේ ජීවිතය අත්හරින්නෙමිනි කියා යි.

ඒ අසා කාළහත්තියා මේ රජු අතිශයින් රසයට ගිජුවූයේ හැඟීම් දනවන්නෙමිනි, සිය ජාතියට අයත් මස් කා අහසින් හැසිර ස්වර්ණ හංසයා මෙන් විනාශ වේ යයි, දැක්වීමට ගාථා දෙකක් කීවේ ය.

අහසින් ගමන් කරන්නා වූ, ධනරථය නම් හංසයෝ නුසුදුසු පරිභෝගයෙන් සියල්ලෝ ම යම් සේ විනාශයට පත්වූහු ද,

තර ශ්‍රේෂ්ඨ මහරජ, මාගේ වචනය අසනු මැනව. එමෙන් ම නුඹ වහන්සේ ද නො බුදිය යුතු ඒ මිනීමස් අනුභව කරන්නහු ය. එහෙයින් නුඹ වහන්සේ රටින් පිටුවහල් කෙරෙත් යයි සෙන්පති තෙමේ කීයේය.

එහි අවුනනි පරිභොගෙනා යනු තමන් ගේ යහපත් ජීවිතයට අදාළ නොවූ ආහාරපාන අනුභව කිරීම නිසා අඛණ්ඩතං යනු සියල්ලෝ මරණයට පත්වූහ.

අතීතයේ විත්‍රකුට පර්වතයේ ස්වර්ණ ගුහාවේ අනුදහසක් හංසයෝ වාසය කරති. ඔවුහු එහි වාසය කරන්නෝ භාර මාසයකින් නික්ම යත්. ඉදින් නික්ම යන්නාහු, ජලය පිරුණු පියාපත් නිසාවෙන් ඇවිදගෙන යාමට නොහැකිව මුහුදට ම වැටෙන්නාහ. එහෙයින් නික්ම නොයත්. වර්ෂා කාලය එළඹී කල්හි හටගන්නා වූ ස්වංචන හැල්ගෙන ගුහාව පුරවා සැල්සහල් කමින් වාසය කරති. ඔවුන් ගේ ගුහාවට පිවිසි කල්හි ගුහා දොරටුවේ එක් රියසක පමණ වූ මකුළුවෙක් එක එක මාසයෙහි එක එක දැල බැගින් සාදයි. එහි එක එක කුල ගවයන් පමණ හංසයෝ ඒ දැල සිඳින්නාහ. එක් තරුණ හංසයෙකුට කොටස් දෙකක් දෙති. ඔහු ගිය කල්හි දෙදෙනෙකු පෙරටුකොට දැල සිඳියි. ඒ මාර්ගයෙන් සෙස්සෝ යති. ඉක්බිති එක් කාලයක මාස පහක් වැසී රහිත විය. හංසයෝ ගොදුරු හීන වූයේ කුමක් කළයුතුදැයි සාකච්ඡා කොට, ජීවත්වන්නෝ බිත්තර ලබන්නෙමුයි පළමුව බිත්තර කෑහ. අනතුරුව පැටවුන්ද, අනතුරුව වයසක හංසයන්ද කෑහ. මාස පහක් ඇවෑමෙන් වර්ෂාව ඉවත්ව ගියේ මකුළුවා දැල් පහක් සකස් කළේය. හංසයෝ සිය ජාතිකයන් ගේ මස් අනුභව කොට, ස්වල්ප ප්‍රමාණයක් වූ බැවින්, කොටස් දෙකක් ලද තරුණ හංසයා දැලට පහර දී සතරක් බිත්දේ ය. පස්වැන්න බිඳීමට නොහැකි විය. එහි ම ලැග්ගේ ය. ඉක්බිති ඔහුගේ හිස සිඳි මකුළුවා ලේ පානය කෙළේ ය. අනෙක් අනෙක් අය ද පැමිණ දැලට පහර දුන්නේ ය. ඔහු ද එහි ම ලැග්ගේ යයි මෙසේ සියල්ලන් ගේ ලේ මකුළුවා පානය කෙළේ එදින ධතරට්ඨ කුලය විනාශවූයේ යයි කියති. ඒ නිසා කියන ලදී. සබ්බ අඛණ්ඩතංගතා යනු ද, එවමෙතං යනුද යම්සේ ඒ හංසයෝ නොකැයුතු ස්වජාතික මස් කෑවාහු ය. එසේ ම ඔබ ද අනුභව කරති. මහරජ, මුළු නගරය ම බියට පත්වූයේ මාංශ කෑමෙන් වලකින්න. තසමා පබ්බාජයනතිතං යනු යම් භෙයකින් නොකෑ යුතු ස්වජාතික මස් අනුභව කරන්නෙහි නම් එහෙයින් නගරවාසීහු ඒ රට දුරු කරත්.

රජ තවත් උපමාවක් කියනු කැමැත්තේ විය. නගරවැසියෝ නැගිට ස්වාමීනී, සේනාපතිය, කුමක් කරහි, කිම මිනී මස් කන සොරා අල්ලාගෙන වලක්වන්න. වැලැක්විය නො හැකිනම් රටින් ඔහු පිටුවහල් කරන්නැයි

ඔහුට කීමට නොහැකි වූහ. රජු බොහෝදෙනාගේ කථා අසා බියට පත්වූයේ නැවත කීමට නොහැකි විය. නැවත ඒ සෙනෙවියා කිම මහරජ, වැලකීමට හැකිවන්නෙහිදැයි අසා නො හැකිවෙමි යයි කී කල්හි, සියළු ඖරස දු පුතුන් ද, සියලු අලංකාරවලින් අලංකාර වූයේ, පසෙක තබා මහරජ, මේ ඤාති පිරිස ද ඇමති සේනාව ද, රාජ්‍යශ්‍රීය ද බලව. මිනී මසින් වලකව. මනුෂ්‍ය මාංශ නොකව. රජ, මට මේ මනුෂ්‍ය මාංශ තරම් අධික ප්‍රිය වූ කිසිවක් නැතැයි පවසා, එසේ විනම් මහරජ, මේ නගරයෙන් ද, රටින්ද නික්මෙව් යයි කී කල්හි, කාළහත්, මට රාජ්‍යයෙන් අර්ථයක් නැත. නික්මෙමි. එක් කඩුවක් ද, හෝජකයෙක් ද දෙන්නැයි කීවේ ය. ඉක්බිති කඩුවද, මිනීමස් පිසින භාජනය ද පසුපස ඔසවා ගෙන රසකයාට දී රටින් නික්මුණේය.

ඔහු හෝජකයා ගෙන නගරයෙන් නික්ම වනයට පිවිස, එක් නුග ගසක් මුල වාසස්ථාන කොට, එහි වාසය කරමින්, වන මාර්ගයේ සිට මිනිසුන් මරා ගෙනවිත් රසකයාට දෙයි. ඔහු ද ඒ මස් පිස පිරිනමයි. මෙසේ දෙදෙනා ම ජීවත් වෙති. මම බොල, සොරෙක් පෝරිසාදයෙක් යයි පවසා, ඔහු නික්මෙන කල්හි කිසිවකුට සියොලග සිටීමට නොහැකි වෙයි. සියල්ලෝ බිම වැටෙත්. ඔවුන් අතර යමෙකුට කැමැති වේද, ඔහුව උඩුකුරු පා ඇතිව, යටිකුරු කළ හිස් ඇතිව ගෙනගොස් රසකයාට දෙයි. ඔහු එක දවසක් වනයෙහි කිසිම මිනිසකු නොලැබ ගියේ රසකයා විසින් දේවයන් වහන්ස, කීමෙක්දැයි කී කල්හි, උදුන පෝරණුවට නංවාලවයි කීවේය. මස් කොහෙන්ද රජතුමනි, මම මස් ලබන්නෙමි. ඔහු මගේ ජීවිතය දැන් නැතැයි කම්පාවෙන් උදුන ගිනියම් කොට පෝරණුව මත තැබීය. ඉක්බිති ඔහු ව පෝරිසාදයා කඩුවෙන් ගසා මරා මස් පිස කෑවේය. එතැන් පටන් හුදකලා වූයේ, තෙමේ ම පිසගෙන කෑවේ ය. පෝරිසාදයා මාර්ගයේ නසයි යයි මුළු දඹදිව් තලයේ ම ප්‍රසිද්ධ විය.

එකල එක් බොහෝ සම්පත් ඇති බ්‍රාහ්මණයෙක් පන්සියයක් ගැල්වලින් වෙළඳාම කරන්නේ පූර්ව දිහාවේ සිට අපරාන්තයට සංචාරය කරයි. ඔහු සිතීය. පෝරිසාද නම් සොරා මාර්ගයේදී මිනිසුන් මරයි. ධනය දී වනය ඉක්මවා යන්නෙමි යි ඔහු වනාන්තරය අභිමුඛව සිටින මිනිසුන්ට, තමාව වනයෙන් ඉක්මවා ලවු! යයි දහසක් දී ඔවුන් සමග මාර්ගයට පිළිපන්නේ ය. සියළු ගැල් පෙරටු කොට ගෙන යන්නේ ම, නෑමට කැමැත්තේ සියලු අලංකාරයෙන් සරසන ලද, සුදු ගොනුන් ගෙන්

සුසැදි සැප යහනාවේ හුන්නේ, ඒ කරන්න උසුලන පුරුෂයන් විසින් පිරිවරණ ලද්දේ සියළුදෙනා පසුපසින් ගියේ ය.

පෝරිසාදයා ගසට නැග මිනිසුන් දෙස බලමින් සෙසු මිනිසුන් අතර මේ කිනම් එකකු කැයුතුදැයි පහවූ ආශාවෙන් සිට, දුටු වේලාවේ පටන් ම ඔහු කැමට කැමැත්තේ, වැගිරුණු කෙළ සහිතව සිටියේ ය. හෙතෙම තමන්ගේ සමීපයට පැමිණි කල්හි මම බොලේ, පෝරිසාද සොරා නම් වෙමිසි හඟවා කඩුව කරකවමින් ඇසට වැලි ගසන්නාක් මෙන් කැගැසුවේය. එකකු ද ධෛර්ය උපදවා ගැනීමට සමර්ථ වූයේ නම් නැත. සියල්ලෝ උරහිසින් බිම හිඳගන්න. ඔහු, සැප යානාවේ සිටි බ්‍රාහ්මණයා පාදයෙන් ගෙන පිටි අතට තබා හිස නමවා, හිසට වළලුකරෙන් පහරදෙමින් ඔසවා රැගෙන ගියේ ය. මිනිස්සු නැගිට පින්වත් තිස්ස ඵ්ඝසය, අපි බමුණාගේ අතින් දහසක් ගත්තෙමු, කවරනම් අපට පුරුෂ වීර්යයෙන් කරන්නේ හෝ නොකරන්නේ නම් හෝ ටිකක් ලුහුබදිමු යනුයි. ලුහුබැඳ ගියහ. පෝරිසාදයාද නැවතී බලන්නේ කිසිවෙකු නොදැක ඉක්මනින් ගියේය. එකෙණෙහි එක් දක්ෂ පුරුෂයෙක් වේගයෙන් එතැනට පැමිණියේ ය. හෙතෙම ඔහු දැක එක් වැටියක එල්ලෙන්නේ කිහිරි කණුවක් පැගුවේය. කණුව පිටපැන්නේ නික්මීය. ඔහු ලේ ගලන්නේ ම එල්ලෙමින් යයි.

ඉක්බිතිව ඔහුව ඒ මිනිසා දැක පින්වත, මා විසින් මෙතෙම පහ කරන ලද කෙනෙකි. හුදෙක් නුඹලා පසුපස එවූ ඔහුව අල්ලා ගන්නෙමිසි කීවේය. ඔවුහු දුර්වල බව දැන ඔහු ලුහුබැඳ ගියහ. හෙතෙම ඔවුන් ලුහුබදින බව දැන, බමුණා අතහැර තමන්ට යහපත කෙළේය. මෙසේ ගෙන යන්නා වූ බ්‍රාහ්මණයාගේ ලද කාලයේ පටන් කිම අපගේ සොරුන් විසින්දැයි කියා නැවතුනහ. පෝරිසාදයා ද තමන් ගේ නුගගස මුලට ගොස් මුල කුළට පිවිස හොත්තේ, උතුම් වාක්ෂ දේවතාවරුනි, ඉදින් මා දිනහතක් ඇතුළත කුචාලය සුවපත් කිරීමට හැකිවන්නෙහි නම්, මුළු දඹදිව එකසියයක් ක්ෂත්‍රියයන්ගේ බෙල්ලේ ලේවලින් ඔබේ කඳ සෝදා ඇතුළත වටකොට පස් මිහිරි රසයෙන් බලි කර්මයක් කරන්නෙමිසි ආයාචනා කෙළේය. ඔහුට වනාහි ආභාරපාන නොලැබීම යාම නිසා ශරීරය වියළී, ඇතුළත සත් දිනකින්ම කුචාලය සුවපත් වන්නේය. දේවතානුභාවයෙන් ඔහුට පහසුව ලැබී යයි සැලකීය. ඔහු දින කීපයක් මිනීමස් කා, ශක්තිය ගෙන සිතීය. මට මේ දේවතාවා බොහෝ උපකාර

වූයේ, ආයාචනාවෙන් මුදවන්නෙමිසි ඔහු කඩුවක් රැගෙන ගස මුලින් නික්ම රජවරුන් ගෙන එන්නෙමිසි පිටත් විය.

ඉක්බිති හේ පෙර හවයේ යක්ෂ කාලයේ එක් මිනීමස් කන සහායක යක්ෂයෙකු ලෙස හැසිරෙන්නේ ඔහු දැක "මේ මගේ අතීත කාලයේ යහළුවා බව දැන මිත්‍රය, මා හඳුනන්නේදැ"යි විචාළේ ය. නොදනිමිසි. ඉක්බිති ඔහුට පෙර හවයේ කරන ලද කාරණය කීවේ ය. ඔහු හැඳින, පිළිසඳර කථා කෙළේය. කොහි උපන්නේදැයි විචාරා, උපන් රට ද, රටින් පිටුවහල් කළ කරුණ ද දැන් වසන තැන ද, කණුවක වැදුන කරුණ ද, දේවතාවාගේ ආයාචනයෙන් මිදුණු අයුරු ද, ගමන් කරන අයුරු ද සිතට නංවා ඔබ විසින් ද මට ඒ කටයුතු ඉෂ්ට කළයුතුය. "මිත්‍රය, දෙදෙනා ම යමු"යයි කීවේය. මිත්‍රයා මම නොයමි. මට එක වැඩක් ඇත. මම අනර්ඝ පාද ලක්ෂණ මන්ත්‍රය දනිමි. ඔහු බලවත් ද, ජව සම්පන්න ද තේජස් ඇත. දීම ද කරමි. ඒ මන්ත්‍රය ගන්නැයි කීවේය. ඔහු යහපතැයි පිළිගත්තේය. යක්ෂයා ද ඔහුට එය දී පිටත්ව ගියේය. පෝරිසාදයා මන්ත්‍රය ඉගෙන, එතැන් පටන්, සුළං බලය හා සමාන අති ශූරයෙක් විය.

හෙතෙම දින හතක් ඇතුළත එක් සියයක් රජවරුන්, උයන් ආදියට යනවා දැක, වාත වේගයෙන් පැන ගොස්, නම කියා අඩගසා, වර්ගය කියමින් නාද කරමින් බියට පත් කොට පාදයෙන් අල්ලා ගෙන සිරස යටට කොට, පාදයෙන් හිසට පහරදෙමින්, සුළං වේගයෙන් යොමු කොට, අත්තල සිදුරුකොට රැහැනකින් නිග්‍රෝධ ගසමුල එල්ලීය. අග පාදයේ ඇඟිලිවලින් බිම ගැටෙන කල්හි, සුළං හමනා විට, මිලාන වූ කරඬු දාමයකින් පෙරළෙමින් එල්ලී නිබුණහ. සුතසෝම වනාහි, බාහිර ආචාර්යවරයා පැමිණියේ යයි, දඹදිව වැසියෝ හිස් නොවේවායි කැඳවීය.

ඔහු බලිකර්මය කරන්නෙමිසි, හිනි දල්වා උල රත් කරමින් හුන්නේය. වාක්ෂ දේවතාව ඒ ක්‍රියාව දැක, මා උදෙසා බලි පූජාව කරමි. මා විසින් ඔහු ගේ වණය සුවපත් කළේ නැත. දැන් මහා විනාශයක් කරන්නේ ය. කුමක් කළ යුතුදැයි සිතා මම මෙය වලක්වාලීමට නොහැකි වන්නෙමි. වාතුර්මහාරාජික දේවතාවන් ගේ සම්පයට ගොස් කියා එය වලක්වවු යයි කීවේ ය. ඔවුන් විසින් අපි නොහැකිවන්නෙමුයි කී කල්හි ශක්‍රයා වෙත එළඹ ඒ අදහස පවසා එය වලක්වවු යයි කීවේ ය. ඔහු ද මට නොහැකි ය. වැලක්වීමට සමර්ථයකු ප්‍රකාශ කරන්නෙමිසි පවසා, කවරෙක්

නම්දැයි කී කල්හි, දෙවියන් සහිත ලෝකයෙහි අනෙකෙක් නැත. කුරුරට ඉදිපත් නුවර කෝරවා රාජපුත්‍ර සුතසෝමනම් ඔහු සසර කළකිරී දමනය කරන්නේ යයි රජවරුන්ට ද ජීවිතය දෙන්නේ ය. ඔහුව ද මිනීමස්වලින් වළකාලන්නේ ය. මුළු දඹදිව් තලයේ අමාත්‍ය ව්‍යාප්ත කරන්නේ ය. ඉදින් රජවරුන්ට ජීවිතය දෙනු කැමැත්තේ සුතසෝම කැඳවා බලිකර්මය කිරීමට කියනු මැනවි.

ඔහු යහපතැයි වහාම ගොස් පැවිදි වෙසින් ඔහු නුදුරෙහි ගමන් කළේය. ඔහු පා ශබ්දයෙන් කිසියම් රජ කෙනෙකු පලායන්නේ යයි බලන්නේ ඔහු දැක, පැවිද්දෝ නම් ක්‍ෂත්‍රියෝ ය. මොහු ගෙන එකසියය පුරවා බලිකර්මය කරන්නෙමිසි නැගිට, කඩුගත් අත් ඇතිව ලුහුබැඳ ගියේ ය. යොදුන් තුනක් ලුහුබැඳ ගිය ද, පැමිණීමට නොහැකි විය. ශරීරයේ දහඩිය ගලා ආවේය. හෙතෙම සිතුවේ ය. මම පෙර ඇතුන් අසුන් දුවන්නන් ලුහුබැඳ ගනිමි. අද මා පැවිදිව සිය ස්වභාවයෙන් යන්නේ සියළුදෙනා සමග දුවන්නේ නමුත් ගැනීමට නොහැකිවෙමි. එයට හේතුව කුමක්ද?

පැවිද්ද නම් වචන කාරකයම වේ. සිටුවයි ඔහුට පවසා, සිටියේ අල්ලා ගන්නෙමිසි සිතා, ශ්‍රමණය සිටින්න යයි කීවේ ය. මම සිටිමි. ඔබ වනාහි සිටීමට වැයම් කරහි යයි පැවැසී ය. ඉක්බිති හේ, පින්වත, පැවිද්දෝ නම් ජීවිතය හේතු නිසාවත් බොරු නොකියති. ඔබ වනාහි මුසාබස් කියති යයි පවසා ගාථාව කීවේ ය.

එම්බා තපස්විය, ඒ නුඹ මා විසින් සිටුව යි කියන ලද්දෙහි පිටුපා යන්නෙහි ය. නොසිටියා වූ නුඹ සිටියෙමි යි කියන්නෙහි ය. ශ්‍රමණය, මෙය වනාහි තොපට නුසුදුසු ය. කිම, මාගේ කඩුව කුසතණ පතක් කොට සිතති දැ යි පෝරියාදයා ඇසී ය.

එහි සමමුඛො යනු ඉදිරියෙහි

ඉක්බිති දෙවියා ගාථා දෙකක් කීවේය.

මහරජ, මම ස්වකීය වූ කුශල ධර්මයන්හි සිටියෙමි වෙමි.
 මම නාම ගෝත්‍රය නො පෙරළමි. මෙයින් චුත ව අපාගතවනසුලු වූ තෙරයික වූ සොරා වනාහි ලෙව්හි නො සිටියෙකැ යි කියත්.

එම්බා පෝරිසාදය, මෙය විශ්වාස කරන්නෙහි ද? එසේ නම් මෙය අසව, ඉදින් සුතසෝම රජ ගන්නෙහි නම් එයින් යාග කොට මෙසේ ස්වර්ගයට යන්නෙහි ය.

එහි සද්ධමමසු යනු ස්වකීය කුශල කර්මපර්වල නාමගොතනං යනු යම්සේ නුඹ පෙර බ්‍රහ්මදත්තව සිට ඒ නම අතහැර පෝරිසාදයකු වී දැන් කර්මවිපාක ගැන උපන්නේ ක්‍ෂත්‍රිය කුලේ ඉපදුණේ, නොකැපුතු දෑ කෑවෙහි ඉදින් මම එසේ නාම-ගෝත්‍ර නොවීමසන්නෙමි.

වොරඤ්ච යනු අකුශල කර්ම පර්වල සොරා සිටි යයි කියත්. ඉතො වුතං යනු මෙයින් වුතවී නිරය සංඛ්‍යාත අපායටම උපදින්නේ වෙහි. අපායේ පිහිට පනන්නෝ පිහිටක් නම් නොලබයි යනුවෙනි. සුතං යනු පින්වත් පෝරිසාදය, ඔබ විසින් මට මුසාවක් කියන ලදී. සියළු දඹදිව රජවරු ගෙනවුත් බලිකර්ම කරන්නෙමි යනුවෙන් අසන ලදී. දැන් යම්බඳු ඔබ දුර්වල රජවරු ගෙනාවේ ය. දඹදිවී තලයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ වූ සුතසෝම රජතුමා ඉදින් ඔබ නසන්නෙහි නම් වචනයේ කෙළවර මුසාවක් නම් වෙයි. එහෙයින් සුතසෝම අල්ලාගනිවී යනුවෙනි.

මෙසේ පවසා දේවතාවා පැවිදි වේශය අතුරුදහන් කරවා, සිය ස්වභාවයෙන් අහසේ සුර්යයා මෙන් දිලිසෙමින් සිටියේ ය. ඔහු ඔහුගේ කථාව අසා රූපය ද බලා ඔබ කවර තැනැත්තෙකු දැයි ඇසුවේ ය. මේ ගසේ උපන් දේවතාවා වෙමියි. හෙතෙම මගේ ඉටුදෙවියා දැක්කේ යයි සතුවූ වී ස්වාමී දේවරාජය, සුතසෝම ගේ කරුණු ගැන නොසිතව. නමන් ගේ ගසට පිවිසෙනු මැනවයි කීවේ ය. දේවතාවා ඔහු බලා සිටිද්දී ම ගසට පිවිසියේ ය. එකෙණෙහි සුර්යයා අස්තයට ගියේ, වන්දනා පහළවිය. පෝරිසාද වේදය ද වේදාංග ද දන්නේ නැකැත් වාරය දනියි. හෙතෙම අහස දෙස බලා හෙට ඵ්‍රස නැකැත් වන්නේ ය. සුතසෝම ස්නානයට උයනට යන්නේ ය. එහිදී ගන්නෙමි. ආරක්ෂාව වනාහි විශාල වන්නේය. හාත්පස තුන් යොදුනක මුළු දඹදිව වාසීහු රකිමින් සැරිසරන්නේ ය. ආරක්ෂාව එතරම් නැති පළමු යාමයේ ම මුඛ උයනට ගොස් මඟුල් පොකුණේ බැස, සිටින්නෙමියි සිතා ගොස් පොකුණට බැස නෙළුම් මල් පත්‍රයකින් හිස වසාගෙන සිටියේ ය. ඔහුගේ තේජසින් මාළු, කසුබ් ආදිහු පසු බැස ජලය කෙළවර පේළි පේළි සැදී හැසිරුණ හ. මේ අයගේ පෙර හවයේ කළ තේජස කෙසේ ද? ඔහු කාශ්‍යප බුදුරදුන් ගේ

කාලයේ කිරිමිශ්‍ර බතකින් සංග්‍රහ කෙළේ ය. එයින් මහත් ශක්තිය බලය උදා විය. ගිනිහලක් කරවා හික්කු සංඝයාට සීතල දුරුකිරීමට ද, දර කපාගැනීමට පොරවක් ද දුන්නේය. එයින් තේජසින් යුක්ත විය. මෙසේ ඔහු ඇතුළත උයනට ගියකල්හි ඉතා අළුයම භාත්පස යොදුන් තුනක් පමණ රැකවල් ලා ගත්හ.

රජු ද උදෑසනම වළඳන ලද බත් ඇත්තේ, අලංකාර ඇතු පිටට නැගී, වතුරංගනී සේනාව සමග නගරයෙන් නික්මුණේ ය. ඒ අවස්ථාවේ තක්සිලාවෙන් නන්ද නම් බ්‍රාහ්මණයා පූජනීය ගාථා සතරක් ගෙන යොදුන් විස්සක් ඉක්මවා, ඒ නගරයට පැමිණ දොරගම සිට සූර්යයා උදාවූ කල්හි නගරයට පිවිසෙන්නේ රජු නැගෙනහිර දොරටුවෙන් නික්මෙනු දැක අත ඔසවා, ජය පැනී ය. රජ දිශාව දෙස බලමින් සිට යන්නේ උස ප්‍රදේශයක සිටියා වූ බමුණා ගේ දිගු කරන ලද අත දැක ඇතු සමග ඔහු වෙත එළඹ මෙසේ කීවේ ය.

එම්බා බ්‍රාහ්මණය, නුඹ ගේ ජාතභූමිය කිනම් රටෙකින් ද, කිනම් කරුණක් හේතු කොට ගෙන මෙහි පැමිණියෙහි ද, මේ කරුණ මට කියව. කුමක් කැමැත්තෙහි ද? තා විසින් අද පනන ලද්දේ කවරක් ද? එය දෙමි යි සුතසෝම රජ තෙමේ කියේ ය.

ඉක්බිති හෙතෙම ඔහුට ඔහු කීවේ ය

මහරජ, උතුම් සාගරය බඳු වූ ඉතා ගැඹුරු වූ ගාථා සතරක් ඔබගේ ම ප්‍රයෝජනය පිණිස, මෙහි ගෙනාවෙමි. උතුම් අර්ථයෙන් යුත් ඒ ගාථා අසව යි බමුණා කීවේ ය.

යයි පවසා මහරජ, මේ කාශ්‍යප බුදුරදුන් විසින් දේශනා කරන ලද, අනගි ගාථා සතර නුඹ මැනවින් අසා නුඹලාට දේශනා කිරීමට පැමිණියේ වෙමි යි කීවේ ය.

රජ සතුටු සිතැත්තේ වී ගුරුතුමනි, ඔබ යහපතක් කරන ලදී. මා විසින් නැවතීමට නොහැකිව, අද ඵ්‍රස් නැකකිත් හිසට නැමට දවස උදාවී ඇත. අසමී ඔබ කල නොකිරේවායි පවසා, යවු! බමුණා ගේ අසවල් ගෙදර යහනාවක් පනවා කෑම-බීම සම්පාදනය කරවූ යයි ඇමතියන්ට

අණ කොට උසනට පිවිසියේ ය. එය අටළොස් රියනකින් වටකරන ලද ප්‍රාකාරයකින් යුක්තය. එහි ඔවුනොවුන් ගැටීම් ඇති කරගන්නා වූ ඇත්තු වටකොට තැබුහ. ඉක්බිති අශ්වයෝ, අනතුරුව රථ, අනතුරුව දුනුවායෝ පැමිණෙත් යයි කැලඹුණු මහා සාගරය මෙන් නාදකරන බව බලවත් සිරුරින් යුක්ත විය. රජු ඉතා විශාල ආභරණ මුදාහැර රැවුල කැපීම ආදිය කොට පිරිසිදු කරන ලද ශරීරය ඇත්තේ, පොකුණෙන් රූපශ්‍රියෙන් ස්නානය කර පසුව ගොඩට විත් ජලය සනහන සඵව හැද පොරවා සිටියේ ය.

ඉක්බිති ඔහුට සුවදමල් අලංකාරාදියෙන් පිදුහ. පෝරිසාදයා මෙසේ සිතීය. රජු අලංකාර කරන ලද කාලයේ පිරුණු පුද්ගලයෙක් වන්නේ ය. සැහැල්ලු කාලයේ ම ඔහු අල්ලා ගන්නේ ම ය. ඔහු නාද දෙමින්, කරකැවෙමින් විදුලිය මෙන් හිස මුදුනේ කඩුව කරකවමින්, බොල, මම පෝරිසාදයා නම් වෙමි'යි පවසා, ඇඟිල්ල නළලේ තබා, ජලයෙන් නික්මුණේ ය. ඔහු ගේ ශබ්දය අසා, ඇත්ගොව්වෝ ඇතුන්ද අශ්වාරෝහකයෝ අශ්වයන්ද, රියදුරෝ රියද සුදානම් කළහ. බලසේනාව ගන්නා ලද ආයුධ හැරදමා උරහිසින් වැතිර සිටියහ. පෝරිසාදයා සුතසෝම ඔසවා ගත්තේ ය. සෙසු රජවරු පාවලින් අල්ලාගෙන හිස යටට කොට පාදයෙන් හිසට පහර දෙමින් යයි බොධිසත්ත්වයා සමීපයට පැමිණ, නැමී ඔසවාගෙන කදෙහි හොවා ගත්තේ ය. හෙතෙම දොරටුවෙන් ගමන්කිරීම සැක සහිතයයි ඒ ඉදිරියේ ම අටළොස් රියන් උස ප්‍රාකාරයට නැග ඉදිරියෙන් ගිලිහුණු මද ඇතුන්ගේ කුඹල්තල ඉක්මවා පර්වත රාජයෙක් හෙළන්නාක් මෙන් වාතවේගයෙන් අශ්වරත්නයන් පිට ඉක්මවමින් හෙළා, රථ පෙළවල් ඉක්මවා, බඹරකු නාදකරන විලසින් නිල්ගෙඩි සහිත නුගපත් මර්දනය කරන්නාක් මෙන් එකම වේගයෙන් ම යොදුනක් පමණ ගොස්, සුතසෝමට වැඩ පිණිස පසුපසින් පැමිණෙන්නේ දැයි බලමින්, කිසිවකු නොදැක සෙමින් යමින් සුතසෝම ගේ කෙස්වලින් ජලබිංදු තමන් මතට වැටෙන්නා දැක, මරණයට නොබිය වූවෙක් නම් නැත. සුතසෝමද මරණ බියෙන් අඩන්නේ යයි හඟියි සිතා කීවේ ය.

යම් හෙයකින් පණ්ඩිතයෝ අනුන් ගේ ශෝක දුරු කරන්නාහු වෙද්ද, මිනිසුන්හට ඒ ශෝක දුරු කිරීම පරම පිහිටකි. බහුශ්‍රැත වූ බොහෝ කරුනු සිතන්නා වූ සප්‍රාඥයෝ වෙද්ද, එබඳු මහා ප්‍රාඥයෝ ඒකාන්තයෙන් නො හඬති.

කෝරව්‍ය ශ්‍රේෂ්ඨ මහරජතුමනි, නුඹ තමා ද ඥාතීන් ද නොහොත් අඹු දරුවන් ද ධාන්‍යය ද ධනය ද රිදී ද රන් ද යන මේ කුමකට තැවෙන්නෙහි ද යන මේ වචනය තා විචාරම් යි පෝරිසාදයා ඇසී ය.

එහි යං පණ්ඩිතා යනු යම්බඳු ඔබ හා සමාන පණ්ඩිතයෝ වෙනතක් තබා ශෝකයෙන් පසුතැවිලි වෙත්ද, මෙසේ ශෝකය දුරුකිරීම වෙනත් මහා මුහුදේ බිඳුණු නැවට දිවයිනක් මෙන් පිහිට වෙයි. එහෙයින් නුඹ හා සමාන ප්‍රඥාවන්තයෝ නොඅඬන්ද, යන අර්ථයයි. කිමොනු ක්‍රමය නු මිත්‍ර සුතසෝමය, නුඹ හා සමාන මරණ බියෙන් හඬනවිට අන් අදබාලයකු කුමක් කරන්නේද? තවද මේ පුත්‍රාදීන් අතරෙහි ද, එය විචාරම්. කිමොන ක්‍රමය සුතසෝමානු තපෙප යනු කිම මෙසේ ශෝක කරහි, කුමක් සිතහිද යන අර්ථයයි.

සුතසෝම මෙසේ කීවේය.

එම්බා පෝරිසාදය, මම තමන් ගැන ශෝක නො කරම්. අඹුදරුවන් ගැන ද ශෝක නො කරම්. ධනය ගැන හෝ ශෝක නො කරම්. රට ගැන හෝ ශෝක නො කරම්. පුරාණ වූ සන්පුරුෂ ධර්මය පුරුදු කරන ලද්දෙක්මි. බ්‍රාහ්මණයාට වූ ඒ පොරොන්දුව ගැන ශෝක කරම්.

සිය රටෙහි ඉසුරු බවිහි පිහිටියා වූ මා විසින් බ්‍රාහ්මණයකු සමග පොරොන්දුවකට බැඳෙන ලද, බ්‍රාහ්මණයාට ඒ පොරොන්දුව සපුරා සත්‍යය රක්නෙමි නැවත එන්නෙමි යි සුතසෝම රජ තෙමේ කීයේ ය.

එහි අනුඤ්ඤාමි යනු මම නොඅඬම්. මේ දුදරුවන්ගේ වැඩ පිණිස හෝ දුක්බර වචන නොකියම්. ශෝක නොකරම්. තවද සන්පුරුෂ ධර්මය ද, උගතුන් ගේ වර්තවලින් ලද පුරාණ ධර්මතාවයන් ද ඇත. බ්‍රාහ්මණ වූ මම පොරොන්දු දී සත්‍යය නම් රකිමි යන අර්ථයයි. එහි අනුව ශෝක කරම් යන අර්ථයයි. සච්චානුරකබ්බි යනු සත්‍යය අනුව රකිමින්

ඒ බ්‍රාහ්මණයා තක්ෂිලාවේ සිට කාශ්‍යප දසබලධාරීන් විසින් දේශනා කරන ලද, ගාථා සතර රැගෙන ආවේ, ඔහුට ම ආගන්තුක සන්කාරකොට

නා, ආ බව අසන්නෙමි. යම්තාක් මගේ පැමිණීම වේ යයි පොරොන්දු දී ආවේ, නුඹ ඒ ගාථා ඇසීමට නොදීම මා අල්ලා ගත්තේ ය. ඉදින් මා අත හරින්නෙහි නම් ඒ බණ අසා සත්‍යය අනුව රකින්නී, යළිත් ආවර්ජනා කරන්නේය යයි පවසයි.

ඉක්බිති පෝරිසාදයා කීවේ ය.

මරු මුවින් මිදුණු, සුවපත් වූ, මනුෂ්‍ය තෙමේ නැවත සතුරාගේ අතට පැමිණෙන්නේ ය, යන මේ කාරණය මම විශ්වාස නො කරමි. කෝරව්‍ය රටෙහි අධිපති මහරජතුමනි, මා වෙත නො එළඹෙන්නෙහි ය.

කාම සම්පත් කැමතිවන්නා වූ රජතුමනි, නුඹ පෝරිසාදයා ගේ අතින් මිදුණෙහි සිය මැදුරට ගොස් මිහිරි ප්‍රිය ජීවිතයක් ලැබ නැවත මා වෙත කවර කරුණෙකින් පැමිණෙන්නෙහි දැ යි පෝරිසාදයා ඇසී ය.

එහි සුඛී යනු සුවපත් භාවයට පැමිණ. මවුමුඛා පමුතෙතා යනු මා හා සමාන සොරකු ගේ අතින් මිදීමට මරණ මුඛයෙන් මිදීම නම් වී. නහි මං උපෙසී යනු මෙතෙම සම්පයට නොඑළඹෙන්නේ ය. මන්දිරං යනු රාජධානිය හෝ ගෙදර කාමකාමී යනු මෙය ආමන්ත්‍රණය කිරීමයි. කැමැති කැමැති පරිදි යන අර්ථයයි. කුතො යනු කවර නම් කරුණකින්.

ඒ අසා බෝසත්හු සිංහයකු මෙන් නොබියව මෙසේ කී සේක.

පිරිසිදු සිල් ඇත්තේ මරණය කැමති වන්නේ ය. මෙරමා විසින් නින්දා කරන ලද පාපසම්භව ඇත්තෙක් ව ජීවිතය නො කැමති වන්නේ ය. යමක් හේතු කොට ගෙන බොරු කියන්නේ නම් එය ඒ සත්ත්වයා දුගතියෙන් නො මුදාලන්නේ ය.

මහරජ, ඉදින් වාතය පර්වතයක් පුළුන් පොදක් සේ ගෙන යකුදු සඳු හිරු බිම වැටෙතුදු හැම නදීහු උඩු ගං බලා යතුදු මම නම් බොරු නො කියමි යි සුතසෝම තෙමේ කීසේ ය.

එහි මතං වරෙය්‍යා යනු මරණය කැමැති වන්නේය. කැමැති වේවා! ප්‍රාර්ථනා කෙරේවා යන අර්ථයයි. න හි ජීවිතං යනු අකුසල ධර්ම කරන්නා ගර්හිත වූ පිරිහුණු ජීවිතය උතුම් නොවන්නේ ය. එවැන්නක් කැමැති නොවේවා! ඔහු ගේ ජීවිතය පරලොව ද අයහපත් බැවින් දුප්ජීවිත නම් වේ. යසසා යනු යම්බඳු තමන්ගේ වැඩ පිණිස දුසිල් වූ. අලිකං හණෙය්‍ය මේ ආත්මාලාභයට ඒ මිනිසා දුගතිගාමී නොවේයයි, නොරකියි. ගිරිමාවහෙය්‍යා යනු මිත්‍ර පෝරිසාදය, මා සමග එකම ගුරුකුලයක පුහුණු වූයේ, මෙබඳු ආකාර මිත්‍රයෙකු වී, මේ ජීවත්වීම උදෙසා බොරු නොකියන්න. කිම නොඅදහන්නෙහි? ඉදින් පෙර කටයුතු සේ සිතන්න. වාතය නැගී සිට මහත් පර්වතය සෙලවිය නොහැකි සේ, අහසේ දරන්නා වූ දේවල් ද මම මුසාබස් නොකියන්නෙමියි ඔබ විශ්වාස කළ යුතුය. මෙය වනාහි ඔබ නොඅදහාද?

මෙසේ කී කල්හි ද ඔහු නොඅදහන්නේ ම ය. ඉක්බිති බෝසත් මෙතෙම මා විශ්වාස නොකරයි. සපථ කළ කල්හි ද ඔහු විශ්වාස කරවන්නෙමියි සිතා, මිත්‍ර; පෝරිසාදය, කඳෙන් මාව බස්සවන්න. විශ්වාස ලෙස තහවුරු කොට ඔබට අදහා පෙන්වන්නෙමියි කී කල්හි, ඔහු විසින් බස්සවා බිම තබන ලද්දේ, සපථ කරමින් මෙය කීවේ ය.

අහස පැළී ගිය ද, සයුර විසළී ගිය ද, සත්ත්වයන් දරා සිටුනා පෘථිවිය පෙරළී ගිය ද, මහමෙර ඉදිරි වැටෙතුදු මහරජ මම නම් බොරු නො කියමි.

එහි අර්ථය නම්:- ඉදින් කැමැතිවෙහි ද? මෙබඳු ආකාර ආයුධවලින් මනාසේ සංයම වූ රකිත ලද ඤාතිය කුලයෙහි උපන්නී නම් නොවේවායි කඩුවක් හෝ සැතක් පිරිමදිමි. අන් දෙයක් හෝ ඔබ කැමැති වෙහි නම් මිත්‍රය, මම ඔබට ඉන් සත්‍යය පෙන්වමි. යම් සේ මම, ඔබගෙන් මිදුණේ ගොස් බ්‍රාහ්මණයා ළඟ හිඳ සත්‍යය අනුව රකිමින් යළිත් පෙරළා පැමිණෙන්නෙමි.

ඉක්බිති පෝරිසාදයා මේ සුතසෝම ඤාතියන් විසින් නොකළ යුතුවූ ලෙස සපථ කරයි. මොහුගෙන් මට කවරක් ද? මොහු ඒවා හෝ නොවේවා! මම ද, ඤාතිය රජුගෙන් මට ම බාහුවෙන් ලේ ගෙන දේවතාවාට බලිකර්මය කරන්නෙමි මෙතෙම අනිශ්චිත් ක්ලාන්ත වේයයි සිතා කීවේ ය.

යහළු පෝරිසාදය, කඩුව ද සිරිය ද මම පරාමර්ශනය කරමි.
යහළුව මම ඔබට දිවිරීම ද කරමි. නුඹ විසින් මුදන ලද මම
බ්‍රාහ්මණයාට ණය නැත්තෙක් ව, සත්‍යය රක්තෙමි
නැවත එන්නෙමි යි රජතෙමේ කීවේ ය.

යන ගාථාව කීවේය.

එහි පුනරාවචසසු යනු යළිත් පෙරළා පැමිණෙන්නේය යන අර්ථයි.

ඉක්බිති ඔහුට බෝසත්තෙම, මිත්‍රය; නොසිතව. සතර සත්පුරුෂ
ගාථා අසා ධර්මකථිකයාට පූජාකොට, උදෑසන ම පැමිණෙන්නෙමි යි
කියා ගාථාව කීවේ ය.

මහරජ, සිය රටෙහි ඉසුරු බවිහි සිටියා වූ ඔබ විසින් බ්‍රාහ්මණයකු
සමග යම් පොරොන්දු වීමක් කරන ලද ද, ඒ පොරොන්දුව
බමුණාට දී සත්‍යය රක්තෙහි නැවත මෙහි එව යි පෝරිසාදයා
කීවේ ය.

ඉක්බිති ඔහුට පෝරිසාදයා, මහරජ; ඔබ ක්‍ෂත්‍රියන් විසින් නොකළ
යුත්තක් සපථ කරන ලදී. එය සිහිපත් කරන්නෙවු යයි කියා මිත්‍රය;
පෝරිසාදය, නුඹ මා ළදරු කාලයේ පටන් දනිහි. සිනහවෙන්වත් මුසා
නොකිය යුතුය. දැන් මම ඉදින්, රාජ්‍යයේ සිටියේ ධර්මය අධර්මය
දන්නේ කුමක් නිසා මුසා බස් කියන්නෙමිද? මා අදහන්න. මම ඔබට
බලිපූජා කර්මය පමුණුවන්නෙමි යි විශ්වාස කරන නමුත්, එසේ වීනම් යව
මහරජ; ඔබලා අනාගතයේ බලිකර්මයේ සිදු නොවන්නේය. දේවතාවෝ ද
ඔබලා හැර නොපිළිගනියි. මගේ බලිකර්මයට අනතුරක් නොකරාවායි
බෝසතුන් පිටත් කෙළේ ය.

හෙතෙම රාහුගෙන් මිදුණු වන්දයා මෙන් හස්ති බල වීරය සම්පන්න
වූයේ, වහාම නගරයට පැමිණියේ ය. ඔහු ගේ සේනාව ද, සුභසෝම රජු
පණ්ඩිතය. මිහිරි ධර්ම කථිකයෙකි. කථා එකක් දෙකක් හෝ කීමට
ලබන්නේ පෝරිසාදයා දමනයකොට සිංහ මුඛයෙන් මිදුණු මත් ඇතකු
මෙන් පැමිණෙන්නේ යයි රජු පෝරිසාදයාට දී, ආවෝ යයි අපට ගර්භා
කරන්නෝ යයි සිතා නගරයෙන් ඔහු දුරසිටම පැමිණෙනවා දැක, පෙර

ගමන් කොට වැද කීම මහරජ, පෝරිසාදයා දවසින් ක්ලාන්ත නොකළේදැයි පිළිසඳර කථාකොට පෝරිසාදයා විසින් මගේ මව්පියන් විසින් ද කරන ලද දුෂ්කර දෙයක් කරන ලද්දේයයි එබඳු ආකාර, වණ්ඩ සහාසිකයකු මගේ දහම් කථා අසා මා මුදාහැරියේ යයි කී කල්හි රජ අලංකාර කොට, ඇතුළුට නංවා, පිරිවරා නගරයට පිවිසුණේය. ඒ දැක සියළු නාගරිකයෝ සතුටු වූහ. ඔහු ද, ධර්මයට ඇලුණු බැවින් මව්පියන් නොදැකම, පසුව හෝ ඔවුන් බලන්නෙමියි, රාජ මන්දිරයට පිවිස, රාජාසනයේ හිඳ, බමුණා කැඳවා රැවුල් කැපීම ආදිය අණ කරවා, හේ කපන ලද කෙස් රවුල් ඇත්තේ ස්නානයට කැමැත්තේ වස්ත්‍රාලංකාරයෙන් සැරසුණේ ගෙනවිත් දක්වන කල්හි තෙමේ පසුව නා, ඔහුට තමන්ගේ ආහාර දී, ඔහු වැළඳු විට තෙමේ වළඳා ඔහු මාහැඟි පලඟෙහි වඩාහිඳුවා ධර්මයට ගරුකළ යුතු බැවින් සුවදමල් ආදියෙන් පූජාකොට තෙමේ නිවෙස්තේ හිඳුවා ඔබලා විසින් මට රැස්කරන ලද, ගුරුතුමනි, සන්පුරුෂ ගාථා අසමී යයි ආයාචනා කෙළේය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකට කරවමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ සේක.

ඒ සුතසෝම රජ තෙම පෝරිසාදයාගේ අතින් මිදුණේ ඒ බමුණා වෙත ගොස් මෙසේ කීවේ ය. එම්බා බ්‍රාහ්මණය, අසන ලද යම් ඒ ගාථාවෝ හිත පිණිස පවතිද්ද, ඒ සතාරහ නම් ගාථාවන් අසමී යි රජ තෙම කීවේ ය.

එහි එතදවොච යනු මෙසේ කීවේය යන අරුතය.

බමුණා බෝසතුන් විසින් ඉල්ලාසිටින කල්හි සුවදමලින් අත පොඟවා පසුම්බියෙන් මනෝරමය වූ පොතක් ගෙනහැර දැනින් ගෙන, එසේ වීනම් මහරජ; කාශ්‍යප බුදුරදුන් විසින් දේශනා කරන ලද රාගය මදය මර්දනය කරන ආලය ආඝාතය ආදිය ආශ්‍රිත වූ තෘෂ්ණාව ක්‍ෂය කරන්නා වූ විරාගික නිරෝධ වූ අමාමහ නිවන සම්පාදනය කරන්නා වූ, සතාරහ ගාථා සතර අසවයි කියා, පොත බලමින් කීවේය.

සුතසෝම රජුනි, සන්පුරුෂයන් සමග එක් වරක් හෝ එක්වෙයි ද, එය ඔහු රකී. අසන්පුරුෂයන් සමග බොහෝ වූ ද එක්වීම් එසේ නො කෙරේ.

සත් පුරුෂයන් සමග ම එක් වන්නේ ය. සත් පුරුෂයන් සමග ම මිත්‍ර සන්ඵවය කරන්නේ ය. බුද්ධාදී සත්පුරුෂයන්ගේ සද්ධර්මය දැන ශ්‍රේෂ්ඨයෙක් වන්නේ ය. ලාමකයෙක් නො වන්නේ ය.

ඉතා විසිතුරු කරන ලද රාජ රථයෝ ඒකාන්තයෙන් දිරන්. යළි ශරීරය ද, ජරාවට යෙයි. බුද්ධාදී සත්පුරුෂයන්ගේ නිර්වාණ ධර්මය ජරාවට නො යයි. බුද්ධාදී සත්පුරුෂයෝ ඒකාන්තයෙන් ඒ නිවන ප්‍රකාශ කරති.

මහරජ, අහස ද දුර වේ. පොළොව ද දුර වේ. සමුද්‍රයාගේ පරතෙර ද දුරෙහි පිහිටියේ ය. සත්පුරුෂයන්ගේ ධර්මය හා අසත්පුරුෂයන්ගේ ධර්මය අතර ඒකාන්තයෙන් දුරතර යයි කියත්.

එහි සකිදෙව යනු එකපාරටම. සබ්භී යනු සත්පුරුෂයන් විසින්. සා නං යනු ඒ සත්පුරුෂයන් සමග එකතු වේද? රැස්වීම එකවාරයක් හෝ පවත්වාද, ඒ පුද්ගලයා. පාලෙති රකියි. නාසබ්භී යනු අසත්පුරුෂයන් විසින්. බහු දිගුකලක් කරන ලද. සංගමො එක්තැන වාසය පාලනය නොකරයි ස්ථාවර නොවේ යන අර්ථයයි. සමාසෙඨ යනු සමග සිටින්නේ ය. සියළුම ඉරියව්වලින් සිටි පණ්ඩිතයන් සමග පවතින්නේ ය යන අර්ථයයි. සන්ඵං යනු මිත්‍ර සංසර්ගයයි. සතං සද්ධම්මං යනු බුද්ධාදී මහ වියතුන්ගේ සජ්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්ම සංඛ්‍යාත සද්ධර්මයයි. සෙයෙහාහොති මේ ධර්මය දැන වෘද්ධියටම පත්වෙයි. හානියක් නම් නැත යන අර්ථයයි. රාජරථා යනු රජවරුන් නැගී යන රථ. සුවිත්තා යනු මැනවින් පිරියම් කරන ලද. සබ්භීපවෙදයනති යනු බුද්ධාදී සත්පුරුෂයෝ සබ්භී යනු සත්පුරුෂ බවට ගිය, ශෝභන වූ උතුම් නිවන අවබෝධ කරගනිත්. හෙතෙම නිර්වාන සංඛ්‍යාත සත්පුරුෂයා ජරාවට නොපැමිණේ. දීරා නොයයි. නහං යන ආකාශයයි. දුරෙ යනු පොළොවේ මැනවින් පිහිටි, පැතිරුණු ආකාශයයි. නිරාලම්බව, නොපිහිටි යන මේ කරුණු දෙකම ඒකාබද්ධ වූයේ, විසංයෝග වශයෙන් නොපැසුණු යන අර්ථයෙන් දුර නම් වෙති. පාරං යනු එතර-මෙතෙර යනුයි. නදාහු යනු එය කීවාහුය.

මෙසේ බමුණා සතර සකාරහ ගාථා කාශ්‍යප බුදුරදුන් විසින් දේශනා කරන ලද න්‍යායෙන් දේශනා කොට නිශ්ශබ්ද විය. ඒ අසා බෝසත් මට යහපත් වූයේ යයි, සතුටු සිතැත්තේ මේ ගාථා ශ්‍රාවක භාෂිත නො වේ,

සෘෂි භාෂිත ද නොවේ. පණ්ඩිත භාෂිත ද නො වේ. සර්වඥයන් වහන්සේ විසින් ම දේශනා කරන ලද්දේ වෙහි ය. කුමක් නිසා, අන්තර්ස දැයි සිතා මේ මුළු වක්‍රවාටයේ සිට සන්රුවන් පුරවා දෙනු ලබන්නේ, සුදුසු දෙයක් කිරීමට නොම හැකියයි, මම වනාහි යොදුන් තුන්සියයක්, කුරු රටෙහි, යොදුන් සතක් වූ ඉදිපත් නුවර ද, රාජ්‍යය දීමට කැමැති වෙමි. ඔබට රාජ්‍යය ඉසිලීමට භාග්‍යයක් ඇද්ද? අංගවිද්‍යානුකූලව බලන්නේ, නුදුටුවේ ය. ඉක්බිති සෙනෙවි තනතුරු ආදිය සිතා එක් ග්‍රාම පාලකයෙකුගේ ද භාග්‍ය නො දැක, ධනලාභාදිය බලන්නේ, කෝටියක් ධනයේ පටන් බලා, කහවණු භාරදහසක් භාග්‍ය දැක මෙපමණකින් ඔබව පුදන්නෙමියි සාරදහසක් ධනය දී, ගුරුතුමනි, ඔබට හැර වෙනත් ක්‍ෂත්‍රියන්ට මේ ගාථා දේශනා කොට කුමක් ලබනුදැයි විචාළේ ය. මහරජ, මේ අයුරින් කාය එක සියය සියය බැගින් ලැබ ඔවුහු සතාරභා නම් වූයේ යයි කීවේ ය.

ඉක්බිති ඔහුට, බෝසත්, ගුරුතුමනි; තමන් විසින් ගෙන පරිහරණය කරන ලද, භාණ්ඩයේ අගය නොදනිති. මෙතැන් පටන් ඔවුහු සහස්සරභා (දහසක් වටනේය) නම් වෙන්වා'යි කියා ගාථාව කීවේ ය.

බමුණ, මේ ගාථාවෝ සියක් නොව දහසක් වටනාහු වෙති.
එහෙයින් ඔබ සාරදහසක් වහා ගනුව යි සුතසෝම රජ කීවේ ය.

ඉක්බිති ඔහුට එක් සැප යානාවක් දී බමුණාට සොඤ්චිය ගේ ගෙට පිවිසෙවූ යයි පුරුෂයන්ට අණ කොට ඔහු පිටත් කෙළේය. එකෙණෙහි සුතසෝම රජු විසින් සියක්වර අනගි (සතාරභා ගාථා) සහස්සරභා කොට පුදන ලද්දී, සාධු සාධු යයි මහා සාධුකාර හඬක් විය. ඔහු ගේ දෙමව්පියෝ ඒ ශබ්දය අසා මේ කිනම් ශබ්දයක්දැයි විචාරා ඇති තතු පරිදි අසා දැන, ධනයට ලොල් බැවින් බෝසතුන්ට කිපුණෝය ඔහු ද බමුණා පිටත්කොට, ඔවුන් ගේ සමීපයට ගොස් වැද සිටියේ ය. ඉක්බිති ඔහුගේ පියා, දරුව; මෙබඳු ආකාර වූ සාහසික සොරකු ගේ අතින් මිදුණේ දැයි පිළිසඳර කථා මාත්‍රයකුදු නොකොට තමන් ගේ ධනලොල් බව සත්‍යයකි. දරුව, ඔබගේ ගාථා සතර අසා සාරදහසක් දෙන ලදී යයි විචාරා සත්‍යයක් යයි කී කල්හි,

එම්බා සුතසෝමය, අසුවක් වටනා වූ ද, අනුවක් වටනා වූ ද සියයක් වටනා වූ ද ගාථාවෝ ඇතැ යි ඔබ දන්නෙහි ය. දහසක් වටිනා ගාථාවෝ කොහි වෙද්ද? කියා පිය රජ ඇසීය.

කීවේය.

එහි පව්වතනමෙවා යනු තමන් දන්නෙහිය. කුඛඤ්ඤි යනු කොහේ ඇද්ද? යනුවෙනි.

ඉක්බිති ඔහුට බෝසත්, දරුව මම ධනය වර්ධනය කිරීමට අකමැති වෙමි. කැමැති වෙමි යි අසන ලද්දේ නම් කැමැති වෙමි යි හඟවන්නේ මෙය කීවේ ය.

පියාණනි, මම තමා ගේ ශ්‍රැතය පිළිබඳ දියුණුව කැමති වෙමි. ශාන්ත වූ සත්පුරුෂයෝ මා හජනය කෙරෙත්වා! මම වනාහි ගංගාවන්ගෙන් තෘප්ත නො වන්නා වූ මහා සාගරය මෙන් සුභාමිතයෙන් තෘප්ත නො වෙමි.

යම් සේ ගින්න තණ හා දැව දවමින් තෘප්ත නො වේ ද, නදී ජලයෙන් සාගරය හෝ තෘප්ත නො වේ ද, රාජ ශ්‍රේෂ්ඨය එපරිද්දෙන් ම ඒ පණ්ඩිතයා ගේ සුභාමිතයන් අසා තෘප්ත නො වෙමි.

ප්‍රජාධිපති මහරජතුමනි, යම් විටෙක දී සිය දාසයකු ගෙන් වුව අර්ථවත් ගාථාවක් අසමි ද, එය සකස් කොට ම අසමි. පියාණන් වහන්ස, ධර්මයන් විෂයයෙහි මාගේ තෘප්තියක් නම් නැත්තේ ම ය.

එහි වො යනු නිපාත මාත්‍රයකි. සනෙතා යනු මේ මා ඇසුරු කරත්වායි කැමැති වෙමි. සවනතිහි යනු නදී (ගංගා)වලින්, සකසසා යනු නන්ද බ්‍රාහ්මණය, සිටිවා! යම්කලෙක මම තමන් ගේ දාසයකු වන්නෙමි අසමි.

මෙසේ ද පවසා; දරුව, මට ධනය නිසා අපහාස නොකෙරේවා! මම බණ අසා පැමිණෙන්නෙමි යි සහතික කොට ආවේ, දැන් මම පෝරිසාද ගේ සමීපයට යන්නෙමි. මේ රාජ්‍යය තොප ගනිවූ! යයි රාජ්‍යය පවරාදෙමින්.

පියාණෙනි, ධනය සහිත වූ බල වාහන සහිත වූ ආභරණ සහිත වූ සියලු කැමැති සම්පත් ඇත්තා වූ ඔබ ගේ මේ රජය භාර ගනු මැනවි. කාම සම්පත් හේතු කොටගෙන කුමකට මට පරිභව කරන්නෙහි ද, මම පෝරිසාදයා සම්පයට යම් යි සුතසෝම තෙමේ කීවේ ය.

යන ගාථාව කීවේය.

එහි කතෙත යනු සම්පයේ යනුයි.

එසමයේ පියරජු ගේ හදවත උණු විය. ඔහු දරුව, සුතසෝම ඔබ කුමක් මේ කියහි ද? වතුරංගිනී සේනාව විසින් සොරා අල්ලා ගන්නෙමිසි කියා ගාථාව කීවේ ය.

එම්බා පුත්‍රය, ඇතරුවෝ ය. රියසෙනග ය. පාබල සෙනග ය. අශ්වාරෝහකයෝ ය. ධනුර්ධරයෝ ය යන යම් සමූහයක් වෙද්ද, මේ සියල්ලෝ ම ඒකාන්තයෙන් ආත්මාරක්ෂාව පිණිස වෙති. එබැවින් සේනාව යොදවමු. සතුරා තසමු යි පියරජ තෙමේ කීවේ ය.

එහි හනාමා යනු ඉදින් මෙසේ යොදවන ලද්දා වූ සේනාවෝ ඔහු අල්ලා ගැනීමට නොහැකි වෙත්. ඉක්බිති ඔහු සකල රටවාසීහු ගෙන ගොස් විනාශ කරමු. සතුරා මරමු. ඔහු තමා ගේ පසම්තුරා යන අර්ථය යි.

ඉක්බිති ඔහු ගේ මව්-පියෝ කඳුළු පිරුණු මුහුණ ඇතිව, දරුව; යාමට නොලැබේවායි ආයාචනා කළහ. සොළොස් දහසක් නාටක ස්ත්‍රීහු ද සෙසු පිරිවර ජනයා ද, අපව අනාථ කොට, දේවයන් වහන්සේ කොහි යහිදැයි හඬා වැලපුනහ. මුළු නගරයේ කිසිවෙකු සිය ස්වභාවයෙන් සිටීමට නොහැකිවන්නේ පෝරිසාදයාට ප්‍රතිඥා දී ආවේ, දැන් සතර සතාරහ ගාථා අසා ධර්මකථිකයාට සත්කාර කොට මව්පියන් වැද නැවත ඔහු ගේ සම්පයට යන්නේ ය යයි මුළු නගරය එකම කෝලාහලයක් විය. ඔහු මව්-පියන් ගේ වචන අසා:-

නරඳ්‍රේෂ්ඨ වූ පියාණන් වහන්ස, පෝරිසාද තෙම
 මා ජීවග්‍රාහයෙන් (පණ පිටින්) ගෙන හැර දැමී ද
 එසේ කිරීමෙන් හෙතෙමේ සුදුෂ්කර වූවක් කෙළේ ය.
 එබඳු පළමු උපකාරයක් සිහි කරන්නා වූ මම ඔහුට
 කෙසේ නම් ද්‍රෝහ කෙරෙමි දැ යි සුතසෝම ඇසී ය.

යන ගාථාව කීවේය.

එහි ජීවං ගහෙඤා යනු පණපිටින් අල්ලාගෙන තං තාදිසං යනු ඒ
 ඔහු විසින් කරන ලද, එබඳු ආකාර වූ, පුබ්බකිවචං යනු පෙර කරන ලද
 උපකාර. ජනිඤ යනු පියාට ආමන්ත්‍රණය කරයි.

ඔහු මව්-පියන් අස්වසා, මැණියනි, පයාණෙනි, නුඹලා මා ගැන
 නොසිතවූ. කරන ලද යහපත මම ඡටිකාම ලෝකයේ දුර්ලභ නොවෙයි.
 මව්පියන් වැද සෙසු ජනයාට අනුශාසනා කොට නික්ම ගියේ ය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරමින් ශාස්තෘෂත් වහන්සේ ගාථාව කී සේක.

හෙතෙම පියා ද මව් ද වැද නියමිගම් වැස්සන්ට ද
 බලසෙනගට ද අනුශාසනා කොට සත්‍යය කියන්නේ සත්‍යය
 රකිමින් පෝරිසාදයා යම් තැනෙක්හි නම් එහි ගියේ ය.

එහි සච්චනාරකඛමානො යනු සත්‍යය අනුව රකිනු ලබන. අගමාසී
 යනු ඒ රාත්‍රිය, නිවස්නයේ ම නිදිසුව ලැබ දෙවන දවසේ, හිරු උදාවූ
 වේලාවේ මව්පියන් වැද, සෙසු ජනයාට අනුශාසනා කොට, කඳුළු පිරුණු
 මුහුණින් නොයෙක් ආකාර අය හඬා වැලපෙන්නේ ම, රාජ මන්දිරයේ
 සෙසු ජනතාවට අනුශාසනා කරන ලද්දේ, නගරයෙන් නික්ම ඒ ජනතාවට
 නැවැත්වීමට නොහැකිවන්නේ, මහා මාර්ගයේ දණ්ඩකින් හරහට ඉරක්
 ඇඳ මේ මා කෙරෙහි සෙනහසක් ඇත්නම්, මා නොඉක්මවාහු යයි
 කීවේ ය. මහජනයා තෙදවත් සිල්වතා ගේ අණ ඉක්මවීමට නොහැකි
 වන්නේ, මහ හඬින් හඬා වැලපෙමින්, ඔහු සිංහ විලාශයෙන් යන්නා වූ
 අයුරු බලා සිටිමින් සිට, ඔහු ගේ දර්ශන සම්පන්නිය ඉක්මගිය කල්හි,
 එකහඬින් හඬමින් නගරයට පිවිසියහ. හෙතෙම ද ආවා වූ මාර්ගයෙන් ම

ඔහු ගේ සමීපයට ගියේ ය. ඒ නිසාවෙන් කියන ලදී. අගමාසි සොයෙන සොපොරිසාදො යනාදිය.

ඉක්බිති පෝරිසාදයා සිතුවේ ය. ඉදින් මගේ යහඵවා වූ සුතසෝම යනු කැමැත්තේ, පැමිණේවා! රුක්ඛ දේවතාවා නොප නොවලක්වා! මා යමක් කැමැති වේද, එය කරවා. මේ රජවරුන් මරා පස්මිහිරි මාංශයෙන් බලිකර්මය කරන්නෙමියි දරසෑයක් කරවා ගිනි දල්වා අඟුරු පවතීවායි ඔහු ගේ උල පිරිමදිද්දී ම බෝසත් ඔහුගේ සමීපයට ආවේ ය.

ඉක්බිති ඔහුව, පෝරිසාදයා දැක සතුටු සිතැත්තේ මිත්‍රය; ගොස් කළයුතු කාර්ය ඔබ විසින් කළේදැයි විචාළේ ය. බෝසත්, එසේය මහරජ, කස්සප දසබලයන් විසින් දේශනා කරන ලද, ගාථා ඇසුවා වූ ධර්ම කථිකයන්ට සත්කාර කළේ ඒ නිසා ගොස් කළ යුතු කටයුතු කළේ නම් වෙයි යනු දැක්වීමට ගාථා කීවේ ය.

සිය රටෙහි ඉසුරුවැඩිහි සිටියා වූ මා විසින් බ්‍රාහ්මණයකු සමග යම් පොරොන්දුවක් වන ලද ද, එය ඒ බ්‍රාහ්මණයාට දී සත්‍යය රක්තෙමි නැවත මෙහි ආවෙමි. පෝරිසාදය, මා මරා දේවතාවාට යාග හෝ කරව. මාගේ මස් හෝ අනුභව කරව යි සුතසෝම රජ තෙමේ කීවේ ය.

එහි යජසසු යනු මා මරා දේවතාවාට හෝ යාගය හෝ පුද දේවා! මගේ මස් හෝ අනුභව කරනු මැනවි යන අර්ථයයි.

ඒ අසා පෝරිසාදයා මේ රජු බිය නොවෙයි. පහවූ මරණ බිය ඇතිව සිට කථාකරයි. මොහු ගේ මේ ආනුභාවය කුමක්දැයි සිතා අනෙකක් නැත. කාශ්‍යප බුදුරදුන් විසින් දේශිත මේ ගාථා අසන ලද්දේ යයි පවසයි. ඒවායේ ඒ ආනුභාවයෙන් විස යුතුයි. මම ද මේවා කියවා, ඒ ගාථා අසන්නෙමි. මෙසේ මමද නිර්භය වන්නෙමියි සනිටුහන් කොට ගාථාව කීවේ ය.

පසුව ද නුඹ කැමට කිසි බාධාවක් නොමැත. මේ සෑය ද තවම දුම් සහිත ය. දුම් නැති ගින්නෙහි පිසන ලද්ද මනාව පැසුණේ වෙයි. ඒ තාක් මම සතාරහ ගාථාවන් අසමි යි පෝරිසාද කීවේ ය.

උහි බාදිකුං යනු කෑමයි. ඔබ ගේ කෑම මගේ පසුපස හෝ ඉදිරිපස හෝ නොපිරිහෙයි. පසුපස හෝ ඔබ මා කෑ යුතු වෙයි. පවිතං යනු නොදැල්වූ ගින්නෙහි පිසන ලද (පැසවූ) මස්, හොඳම පැසුණු ඒවා නම් වෙයි.

ඒ අසා බෝසත්, මේ පෝරිසාදයා පාපතරයෙකි. මේ ටික ආපසු ගෙන, ලප්ථා කොට කියන්නෙමිසි සිතා කීවේ ය.

එම්බා පෝරිසාදය, නුඹ අධාර්මිකයෙක් වූවෙහි මිනීමස් කරන්නෙහි. උදර පෝෂණය හේතුකොට ගෙන රටින් ද ගිලිහුනෙහි ය. මේ ගාථාවෝ ද නව ලොචිතුරා දහම පවසති. ධර්මය හා අධර්මය කොහි සම වේ ද?

නිතර ලේ වැකුණු අත් ඇති රුදුරු වූ නො දැහැමි නුඹගේ සත්‍යයෙක් නැත. ධර්මයක් කොයින් ද? නුඹ මේ දහම ඇසීමෙන් කුමක් කරන්නෙහි ද?

එහි ධම්මඤ්චා යනු මේ ගාථා නව ලෝකෝත්තර ධර්මයට ප්‍රකාශ කරති. විශේෂයෙන් කියති. කුහිං සමෙහි යනු කොතනක සමාන බවට යයිද? ධර්මය වනාහි සුගතිය ද, අගතිය හෝ වේ. පාපය කරයි. අධර්මය දුගතියකි. කුතො ධමෙමා යනු වචනයෙන් සත්‍යමාත්‍ර වූද, නැත කවර ධර්මයක්. කිං සුතෙනා යනු, ඔබ මේ සූත්‍රයෙන් කුමක් කරන්නෙහි? මැටි භාජනයක් මෙන් සිංහවුරුණු තෙල් භාජනයට නොදමන්නේ ඔබ ධර්මය යයි කියන්නෙහි.

ඔහු මෙසේ කී කල්හිද, නොකිපුණේය. කුමක් හෙයින් ද, බෝසතුන් ගේ මහත් වූ මෙහි ආනුභාවයෙනි. ඉක්බිති ඔබට, මිත්‍ර සුතසෝමය, මෙම අධාර්මික යයි කියා මේ ගාථාව කීවේ ය.

යමෙක් මාංශය හේතු කොටගෙන මුව දඩයමෙහි හැසිරේ ද, ආත්මාර්ථය හේතු කොට ගෙන යමෙක් මිනිසකු හෝ නසයි ද, ඒ දෙදෙනා ම පරලොච සම වෙති. ඔබ කුමක් හෙයින් මා අධාර්මිකයකු කොට කියන්නහු දැ යි පෝරිසාදයා ඇසී ය.

එහි කසමානෝ යනු යමෙක් දඹදිව් තලයේ රජවරු අලංකාර ලෙස පිළියෙල කළ මහත් බලසේනා සහිතව, රථ පිරිවරා ගෙන සතුන් දඩයමේ යක් ද? තියුණු වූ ඊතලවලින් මීගයන් (සතුන්) විද මරන්. ඒවා නොකියා, කුමක් නිසා ඔබ මම ම අධාර්මිකයයි කියන්නෙහිද? ඉදින් ඔබ නිර්දෝෂ නම්, මම ද නිර්දෝෂ වෙමි යන අර්ථය බබළයි.

ඒ අසා මහා සත්ත්වයන් වහන්සේ ඔහු ගේ ඇදහිල්ලට ලද නින්දාවට නින්දා කරමින් ගාථාවක් කීවේය.

කරුණු දන්තා වූ ඤාත්‍රියයකු විසින් නිය තිබෙන පසක් සතුන් අතුරින් පස් දෙනෙක් කෑ යුත්තාහ. මහරජ, නුඹ වනාහි නොකෑ යුතු මිනීමස් කන්නෙහි ය. එබැවින් නුඹ අධාර්මික වේ.

එහි අර්ථය, මිත්‍ර පෝරිසාදය ඤාත්‍රිය ධර්මයන් දන්තාවූන් විසින් පහ පහ බැගින් ඇත් ආදීන් ද, දහයක් සත්ත්වයන් ම මාංශ වශයෙන් නිය අනුභව කරන හෙයින් නිය කෑයුතු වන්නේය. නබොතෙවා යනුම පෙළ පාඨයමය. තවද, න්‍යාය නම්, ඤාත්‍රියා විසින් ඤාත්‍රිය ධර්ම දැනගත යුත්තේය. පංචතබ සත්ත්වයන් අතර, භාවා, ඉත්තෑවා, ඉබ්බා, ඉදිබුවා තලගොයා යන මේ සත්ත්වයෝ පස්දෙනා අනුභව නොකළ යුත්තෝ වෙති. අනෙක් කාරණය නම් ඔබ නොකෑයුතු මනුෂ්‍ය මාංස අනුභව කරති. ඒ හේතුවෙන් අධාර්මික වෙති.

මෙසේ ඔහු නිග්‍රහකොට වෙනත් පිළිසරණක් නොදැක තමන්ගේ පාපය වසා දමන්නේ ගාථාව කීවේය.

කාම සම්පත් කැමති වන්නා වූ රජතුමනි, ඔබ පෝරිසාදයා වූ මා අතින් මිදී නැවත සතුරා වෙතට ආවහු ය. මහරජ, එබැවින් ඔබ ඤාත්‍රිය ධර්මයෙහි දඤයෙක් නො වන්නහු යයි පෝරිසාදයා කීවේ ය.

එහි න බන්ත ධම්මෙ යනු ඔබ ඤාත්‍රිය ධර්මසංඛ්‍යාත වූ නීති ශාස්ත්‍රයෙහි දඤයෙක් නොවෙයි. තමන්ගේ අර්ථාන්තර්ථ නොදන්නෙහි නිකරුණේම ඔවුහු ලොව පණ්ඩිතයන් යයි කීර්තිය පැතුරුණේ මම වනාහි ඔවුහු පණ්ඩිත බව නොදකිමි. අදබාලයෙක් යයි කියයි.

ඉක්බිති ඔහුට මහා සත්ත්වයන් වහන්සේ මිත්‍රය; ක්‍ෂත්‍රිය කුසල ධර්මයෙන් නම් මා හා සමාන විය යුතුය. මම එය දනිමි. එය ඇති තතු පරිදි නොපිළිපදිමි කියා ගාථාව කීවේය.

එම්බා පෝරිසාදය, යම් කෙනෙක් ක්‍ෂත්‍රිය ධර්මයෙහි දක්‍ෂ වෙද්ද, ඔවුහු බොහෝ සෙයින් ම නිරිසත්තු වෙති. එබැවින් මම ක්‍ෂත්‍රිය ධර්මය හැරපියා සත්‍යය රක්තෙමි නැවත මෙහි ආවෙමි.

මා මරා යාගය හෝ කරව. මාංශය හෝ අනුභව කරව යි සුතසෝම රජ තෙමේ කීවේ ය.

එහි කුසලා යනු සැබෑ තතු පිණිස පිළිපදින කුසල් පායෙන යනු බොහෝසෙයින් නිරයගාමී වූවෝ, යමෙක් වනාහි එහි නූපදින් ද ඔවුහු සෙසු අපායවල උපදිත්.

පෝරිසාද කීවේය.

යහළු සුතසෝමය, තුන් සෘතුවෙහි වාසයට සුදුසු ප්‍රාසාද ය. පොළොව ය. ගව අශ්වාදි සත්ත්වයෝ ය. කාම වස්තු වූ ස්ත්‍රීහු ය. කසී සඵ ය. රත්සඳුන් ය යන සියල්ල ඉසුරුවැඩිහි පිහිටි හෙයින් ඒ නගරයෙහි දී නො අඩුව ලබන්නෙහි ය. සත්‍යයෙන් කුමන අනුසසක් දකින්නෙහි ද? කියා පෝරිසාදයා ඇසීය.

එහි පාසාදවාසා යනු මිත්‍ර සුතසෝමය, ඔබගේ සෘතු තුනට සුදුසු වූ දිව්‍යවිමාන වැනි තුන් නිවාස ප්‍රාසාද. පඨවි ගවාසස යනු පෘථිවියද, ගවයෝද, අශ්වයෝද බහුල වශයෙනි. කාමිඤ්ඤියො යනු කාමවස්තු අනුභව කරන ස්ත්‍රීහු කාසික වෘක්‍ෂාඤ්ඤා යනු කසී වස්තුවද, රත්හඳුන්ද වේ. සබ්බං තහිං යනු මේවාද වෙනත් දේද, උපහෝග-පරිහෝග සියල්ල එහි තමන්ගේ නගරයේ ඇති තරම් ලබති. ඒ ඔබ, මේ සියල්ල හැර සත්‍යය අනුව රකින්නේ මෙහි පැමිණෙන්නේ සත්‍යයෙන් කුමන ආනිශංසයක් දකින්නෙහි.

බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ කීහ.

පොළොවෙහි යම් මේ රසයෝ වෙද්ද, ඒ රස අතුරින් සත්‍යය ඉමිතිරි රසය යි. යම් හෙයකින් සත්‍යයෙහි පිහිටා සිටි මහණ බමුණෝ ජාති-ජරා-මරණයාගේ පරතෙරට යෙද්ද, එහෙයින් යි සුතසෝම රජතෙමේ කීවේ ය.

එහි සාදුතරං යනු යම්හෙයකින් සත්ත්වයන්ගේ සියළු රසයන් සියළු කාලයේම තැවෙත්. ප්‍රණීත තර නොවෙත්. එහෙයින් සත්‍යය ඒ රසයන් අතර සාධුතර රසය වේ. යම්හෙයකින් විරහි සත්‍යයද, වචි සත්‍යයෙහිද පිහිටි ජාති, මරණ සංඛ්‍යාත ත්‍රෛභූමික සිත්වලට අයත් වේ. පාරං අමෘතමහා නිර්වාණයයි. තරනති පැමිණෙති. එහෙයින් ඒ නදිය තරණය කරත්.

මෙසේ ඔහුට බෝසතුන් වහන්සේ සත්‍යයේ ආනිශංස වදාළ සේක. ඉක්බිති පෝරිසාද පිපුණු පියුමක් මෙන් ද, පූර්ණ වන්දුයා මෙන් ද වූ මුහුණ ඇතිව බලා මේ සුතසෝම අඟුරු සෑය ද, ඇඳ නූල ද පිරිමදිමින් බලයි. මොහුට සිතේ තැති ගැනීමක්වත් නැත. කිමෙක් ද, මේ සතාරහ ගාථාවන්ගේ ආනුභාවය. නැතහොත් සත්‍යයේ අන්තිසි බලයක්දැයි සිතා ඔහුගෙන් විචාරන්නෙමිසි, විචාරමින් ගාථා කීවේ ය.

කාම සම්පත් කැමති වන්නා වූ මහරජුනි, පෝරිසාද නම් වූ මා අතින් මිදුණා වූ ඔබ සිය භවනයට ගොස් නැවත ද සතුරා අතට ආවහු ය. ජනාධිපතිය, සත්‍යවාදී වූ ඔබ අවංක සිතැත්තාහු මෙහි ආවහු ය. ඒකාන්තයෙන් ඔබට මරණභයක් නැත්තේ යයි සිතමි යි පෝරිසාදයා කීවේ ය.

මහාසත්ත්වයාද ඔහුගේ අදහසට පිළිතුරු දෙමින් කී සේක.

මා විසින් නොයෙක් විදියේ සත්කියා කරන ලදී. ප්‍රශස්ත වූ ද, මහත් වූ ද යම්බඳු යාගයෝ වෙත් නම් ඔවුහු පවත්වන ලද්දහ. පරලොවට යන මග පිරිසුදු කරන ලදී. ධර්මයෙහි සිටි කවරෙක් නම් මරණයට බිය වන්නේ ද? නො වන්නේ මය.

මා විසින් නන්වැදෑරුම් සත්කියාවෝ කරන ලද්දාහ. ප්‍රශස්ත වූ ද මහත් වූ ද යම්බඳු යාගයෝ වෙත් නම් ඔවුහු පවත්වන ලද්දාහ. නො තැවෙමින් පරලොවට යන්නෙමි. පෝරිසාදය, මා මරා යාග හෝ කරව. අනුභව හෝ කරව.

පියා ද මව ද මා විසින් උපස්ථාන කරන ලද්දාහ. මා විසින් දැහැමින් රාජ්‍යානුශාසනා කරන ලදී. මා විසින් පරලෝ මග පිරිසිදු කරන ලදී. ධර්මයෙහි පිහිටි කවරෙක් නම් මරණයට බිය වෙද්ද, නො වෙත් මැ යි.

මා විසින් පියා ද මව ද යන දෙදෙන උපස්ථාන කරන ලද්දාහ. මා විසින් දැහැමින් රාජ්‍යානුශාසනා කරන ලදී. නො තැවෙමින් පරලෝ යන්නෙමි. පෝරිසාදය, මා මරා යාගය හෝ කරව. අනුභව හෝ කරව.

මා විසින් නෑ මිතුරන් කෙරෙහි කළමනා දෑ කරන ලදී. දැහැමින් රාජ්‍යය අනුශාසනා කරන ලදී. පරලෝ මග පිරිසිදු කරන ලදී. ධර්මයෙහි පිහිටි කවරෙක් නම් මරණයට බිය වෙද්ද? නොවෙත්මැයි. මා විසින් නෑ මිතුරන් කෙරෙහි කළමනා දෑ කරන ලදී. දැහැමින් රාජ්‍යය අනුශාසනා කරන ලදී. නො තැවෙමින් පරලොවට යන්නෙමි. පෝරිසාදය, මා මරා යාගය හෝ කරව. අනුභව හෝ කරව.

මා විසින් බොහෝ දෙනාට නොයෙක් ලෙසින් දානය දෙන ලදී. මහණ බමුණෝ සතප්තා ලද්දාහ. පරලෝ මග පිරිසිදු කරන ලදී. ධර්මයෙහි පිහිටි කවරෙක් නම් මරණයට බිය වෙද්ද? නො වෙත් මැයි.

මා විසින් බොහෝ දෙනාට නොයෙක් ලෙසින් දානය දෙන ලදී. මහණ බමුණෝ සතප්තා ලද්දාහ. නො තැවෙමින් පරලොවට යන්නෙමි. පෝරිසාදය, මා මරා යාගය හෝ කරව. අනුභව හෝ කරව.

එහි කල්‍යාණා යනු යහපත් කර්මයෝ. අනෙකරූපා යනු දානාදී වශයෙන් නොයෙක් ආකාර වූ. යක්ඛු යනු දසවිධ දාන වස්තු පරිත්‍යාග ආදී වශයෙන් ඉතා විශාල වූ පණ්ඩිතයන් විසින් ප්‍රශස්ත වූ. යාගහෝම. සිට්ඨා පවත්වන ලදී. ධම්මසීතො යනු මෙසේ ධර්මයෙහි පිහිටි මා වැනි වූ. කවරෙක් නම් මරණයට බිය වන්නේද? අනානුකප්‍යං යනු නොතැවෙනු ලබන්නේ. ධම්මන මෙ ඉසසරියං පසන්ඨං යනු දසවිධ

රාජධර්මයෙන් කෝප නොවී දැහැමින් ම මා විසින් රාජ්‍යය විවාරණ ලදි. කාරා යනු ඤාතීන් විෂයෙහි ඤාති ධර්මයන් ද, මිත්‍රයන් විෂයෙහි මිත්‍ර ධර්මයන් ද වශයෙනි. දානං යනු වස්තු සහිත සිතිවිලි සමුදායයි. බහුධා යනු බොහෝ ආකාරයෙන් බහුනනං යනු පස්වැන්නක් නැති දසවැන්නක් නැති සිය ගණනක්, දහස් ගණනක්, සිය දහස් ගණනකට වඩා දෙන ලද්දේමය. සනතපපිතා යනු ගන්නා ගන්නා ලද භාජන පුරවා මැනවින් සන්තර්පණය කෙළේ ය.

ඒ අසා පෝරියා ද, මේ සුතසෝම රජු සන්පුරුෂයෙකි. ඤාණ සම්පන්න වේ. ඉදින් මම මොහු කන්නේ නම්, මගේ හිස්මුදුන සත්කඩකට පැලෙන්තේය. මට පොළොව ද විවර වන්නේ යයි බියවූයේ තැනි ගත් සිත් ඇත්තේ මිත්‍රය; මා විසින් ඔබ නොකෑ යුතු වන්නේ යයි, පවසා ගාථාව කීවේය.

යමෙක් ඔබ වැනි සත්‍යවාදියකු අනුභව කරන්නේ නම් හෙතෙමේ විෂ බුදින්නේ ය. උග්‍ර තේජස් ඇති දිලියෙන සර්පයකු හෝ ග්‍රීවයෙන් අල්වා ගන්නේ ය. ඔහුගේ මුදුන ද සත්කඩක් ව පැලෙන්තේ ය යි පෝරියාදායා කීවේ ය.

එහි විසං යනු එහිදී ම මරුණයට පත්වන හලාහල විෂ වේ. ජලිතං යනු තමන්ගේ විෂ තේජසින්ම දිළිසෙන එබඳු වූ උගහතෙජං ගිනිකඳක් මෙන් හැසිරෙන. ආසිවිසං ඔහු ග්‍රීවයෙන් ගනු ලබන්නේය.

මෙසේ හෙතෙම බෝසතුන්ට, හලාහල විෂ හා සමාන මා, ඔබ, කවරෙක් හෝ කන්නේදැයි කියා ඒ ගාථා අසනු කැමැත්තේ, ඔහුගෙන් ඉල්ලා, ඔහු විසින් ධර්ම ගෞරවය ඉපදවීමට මෙබඳු ආකාර වූ නිරවද්‍ය ගාථා ධර්මයන් ඔබට බඳුන් නොවේ යයි ප්‍රතිකෂේප කළ කල්හි, මුළු දඹදිව මේ හා සමාන පණ්ඩිතයෙකු නැත. මෙතෙම නම් මගේ අතින් මිදී ගොස් ඒ ගාථා අසා ධර්ම කථිකයාට සත්කාර කොට, නළලින් මාරයා රැගෙන නැවත ආවේ, අතිශයින් යහපත් ආකාර වූ ගාථා වන්නේ යයි බොහෝසෙයින් හටගත් ශ්‍රවණයේ සෙනහස ඇතිව ආයාචනා කරමින් ගාථා කීවේය.

යහළු සුභසෝම රජුනි, මිනිස්සු ධර්මය අසා හොඳ නරක දැනගනිත්. ඒ සභාරහ ගාථාවන් අසා මගේ සිත දහමිනි ඇලෙන්නේ නම් ඉතා යෙහෙකැ යි පෝරිසාදයා කීවේ ය.

එහි අර්ථය:- මිත්‍ර සුභසෝමය, මිනිස්සු නම් බණ අසා යහපත ද, අයහපත ද දැනගනිත්. ඒ ගාථා අසා කුසල කර්මපථ වූ ධර්මයෙහි මගේ සිත සතුටු වන්නේ නම් යෙහෙකි.

ඉක්බිති බෝසත්, දැන් පෝරිසාදයා බණ අසනු කැමැත්තේ යයි, ඔහුට එය කියන්නෙමි යයි සිතා එසේ චිතම් මිත්‍රය; මැනවින් අසනු මැනවි. ඔහු කණට බරකොට නන්ද බ්‍රාහ්මණයා විසින් කියන ලද අයුරින් ම ගාථාවන්ට තුනි පුදකොට කාමාවචර ලෝක සය එක කෝලාහලයක් කොට දේවතාවන් සාධුකාර නාදය පවත්වන කල්හි බෝසත් තෙම පෝරිසාදයාට ධර්මය දේශනා කෙළේය.

සුභසෝමය, සත්පුරුෂයන් සමග එක් වරක් සමාගමය වේ ද, ඒ සමාගමය ඔහු ආරක්ෂා කෙරේ. අසත්පුරුෂයන් සමග බොහෝ සෙයින් කරන ලද සමාගමය ද එසේ ආරක්ෂා නො කෙරේ.

සත් පුරුෂයන් සමග ම එක්ව වාසය කරන්නේ ය. සත්පුරුෂයන් සමග මිත්‍රසන්ධිය කරන්නේ ය. සත්පුරුෂයන්ගේ සද්ධර්මය නම් වූ සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්මය දැන ශ්‍රේෂ්ඨයෙක් වන්නේ ය. පාපියෙක් නො වන්නේ ය.

විසිතුරු කරන ලද රාජ රථයෝ ඒකාන්තයෙන් දිරති. තවද මේ ශරීරය ද ජරාවට එළඹෙයි. බුද්ධාදී උතුමන්ගේ සත් තිස් බෝජැකි දහම් ජරාවට නො එළඹෙයි. සත්පුරුෂයෝ ඒකාන්තයෙන් උතුම් වූ ධර්මය ප්‍රකාශ කෙරෙත්.

අහස ද, දුර වේ. පොළොව ද දුර වේ. සමුද්‍රයාගේ යම් පරතෙරක් වේ ද, එය ද දුර යයි කියත්. මහරජ, සත්පුරුෂයන්ගේ දහම ද, අසත්පුරුෂයන්ගේ දහම ද, ඊටත් වඩා ඒකාන්තයෙන් දුර ම යයි කියති යි කීවේ ය.

ඔහුගේ ඒ මැනවින් කියන ලද්ද, තමන්ගේ පණ්ඩිත භාවයෙන් ඒ ගාථාවෝ සර්වඥ බුද්ධෝත්තමයන් විසින් කියන ලද අයුරින් සිතන්නාට සිතෙන්නාට මුළු සිරුරම පස්වණක් ප්‍රීතියෙන් පිනා ගියේය. බෝසතුන් කෙරෙහි මෘදු සිතක් ඇතිවිය. සුදු කුඩයක් උසුලන පියකු සේ, ඔහු සිතුවේය. ඒ මම සුතසෝමට දියයුතු කිසියම් රන් අමුරන් ආදියක් නොදකිමි. එක එක ගාථාවට එක එක වරය බැගින් දෙන්නෙමි'යි සිතා ගාථාවක් කීවේය.

මහරජ, අර්ථවත් වූ ද මනා සේ ඝටිත අක්‍ෂරයෙන් යුතු වූ ද සුභායිත වූ ද ඔබගේ මේ ගාථා අසා හටගත් සතුටු ඇත්තෙමි. යහපත් සිතැත්තෙමි. ප්‍රීතිමත් වූයෙමි. මම ඔබට සිවු වරයක් දෙමැ යි පෝරිසාදයා කීවේ ය.

එහි ආනන්දී යන සතුව හට ගත්තේ සෙසු ඒවා ද ඒ අයුරින්ම විවරණය කළ යුතුය. සතර ගාථා නිසා සතුවට පත්වූයේ යනුයි.

ඉක්බිති ඔහුට බෝසත් තෙම ඔබට කුමන නම් වරයක් දෙන්නෙහි දැයි නොපැහැදීමෙන් කීවේය.

ලාමක ස්වභාව ඇත්තාණෙනි, යම්බඳු වූ නුඹ තමන්ගේ මරණය නො දන්නෙහි ද? තමහට හිත වූ ද, අහිත වූ ද, අපායට යන්නා වූ කර්මය හා ස්වර්ගයට යන්නා වූ කර්මය ද නො දන්නෙහි ය. මිනීමස් රසයෙහි ගිජු වූයෙහි ද දුශ්චරිතයෙහි පිහිටියෙහි ද එබඳු නුඹ කිනම් වරයක් දෙන්නෙහි ද?

මම ද තොපට වරයක් දෙව යි කියන්නෙමි. නුඹ ද වරයක් මට දී එය දෙව යි කී කල නො දෙන්නෙහි ය. විරුද්ධ වාද ඇති මේ කලහය තමන් විසින් ම දැක්ක හැකි ආදීනව ඇත්තෙක. එය දැන දැන කිනම් පණ්ඩිතයෙක් එයට පැමිණෙන්නේ ද? නො පැමිණෙන්නේ ම ය.

එහි යො යනු, යම්බඳු ඔබ මරණය ස්වභාවකොට ඇත. මම එසේ වෙමි'යි තමන් මරණය අවබෝධ නොකරහි, නොදනිති ද, පවිකම්ම කරන්නේය. හිතාහිතං යනු මේ මා විසින් හොඳ කර්මයක් කරන ලදී.

මෙය අහිතය. නරකයට පමුණුවන්නේය. මෙය ස්වර්ගයට පමුණුවන්නේ යයි නොදන්නෙහි. රසෙ යනු මිනීමස් රසයන්ය. වජ්ජං යනු කියන්නෙමි අවාකරෙය්‍ය යනු වචනයෙන් මට වරයක් දෙවයි කියා, කියන කල්හි නරක ලෙස කරන්නේ යයි නොදෙන්නෙහිය. උපබ්බජෙය්‍යා යනු කවරෙක් මේ කලහය පණ්ඩිතයා වෙත රැගෙන යන්නේද යනුවෙනි.

ඉක්බිති පෝරිසාදයා මෙන් ම මා නොඅදවයි ඔහුව අදහා පෙන්වන්නෙමි යි ගාථාවක් කීවේය.

යම් හෙයකින් වරයක් දී පසුව එය නො දෙන්නේ නම් ඒ සත්ත්ව තෙම එම වරය දීමට නු සුදුසු ය. මිත්‍රය නො පසුබට ව වරය ගනු මැනවි. ප්‍රාණය අත්හැර වුව එය දෙන්නෙමි යි පෝරිසාදයා කීවේ ය.

එහි අවිකම්පමානො යනු කම්පා නො වන ස්වභාවයයි.

ඉක්බිති බෝසත් අතිශයින් ශූර යයි කියයි. මගේ වචනය කරන්නේය වරයක් දෙන්නෙමි. ඉදින් වනාහි මනුෂ්‍යමාංශ නොකැපුකුයයි පළමුව වරයක් ගත්වන්නේ නම් අතිශයින් ක්ලාන්ත වන්නේය. පළමුව අනෙක් වර කුන දී පසුව එය ගත්වන්නෙමි යි සිතා කී සේක.

හැසිරීමෙන් ආර්ය වුවකු හට එබඳු ම ආර්යයකු හා මිත්‍ර ධර්මය සුදුසු වේ. ප්‍රඥාවන්තයකුට එබඳු ම ප්‍රඥාවන්තයකු හා මිත්‍ර ධර්මය සුදුසු වේ. නුඹ සියක් වස් ජීවත් වන්නකු ලෙස දක්නට කැමැත්තෙමි යන වරය වර අතුරින් ප්‍රථම වරය ලෙස ඉල්ලමි යි සුභසෝම රජ කීවේ ය.

එහි අරියසසා යනු ආර්යන්ගේ පැවතුම. සකඛී යනු යහපත් ධර්ම, මිත්‍ර ධර්ම. පඤ්ඤාවතා යනු ඤාණසම්පන්න වූ. සමෙති යනු ගංගා නදියේ ජලය යමුනා නදියේ ජලය හා සැසඳෙයි. වතු ධාතුචලිත් සත්ත්වයෝ එලෙස සංසන්දනය වේ. පසෙසය්‍ය නං යනු, පෝරිසාදගේ විරාත් කල් ජීවිතය කැමැති වන්නේ පළමුව තමන්ගේ ජීවිතයට වරයක් ඉල්ලයි. පණ්ඩිතයාට මම ජීවිතය දෙවයි ඉල්ලීම නුසුදුසුය. තවද හෙතෙම මටම නිරෝගිබව කැමැති වේයයි සිතා සන්තෝෂයට පැමිණෙන්නේයයි මෙසේ කීවේය.

හෙතෙම එය අසාම ඉසුරු සම්පත් ඉවත් කොට, දැන් මස් කනු කැමැත්තේම මොහුට මෙසේ මහ අවැඩ කරන සොරෙක්ම වූ මොහුට මගේ ජීවිතය ම කැමැති වෙයි. අහෝ! මට හිත කැමැති යයි වංචා කොට වරය ගන්නා බව නොදන්නවා ඒ වරය දෙමින් ගාථාවක් කීවේය.

හැසිරීමෙන් ආර්ය වූවකු හට එබඳු ම ආර්යයකු හා මිත්‍ර ධර්මය සුදුසු වේ. ප්‍රඥාවන්තයකුට එබඳුම ප්‍රඥාවන්තයකු හා මිත්‍ර ධර්මය සුදුසු ය. මා සියවස් ජීවත්වන්නකු ලෙස දක්නට කැමැත්තෙහි යන වරය වර අතුරින් ප්‍රථම වරය ලෙස දෙමි යි පෝරිසාදයා කීවේ ය.

එහි වරං යනු වර සතරෙන් පළමු වරයයි.

ඉක්බිති බෝධිසත්ත්වයෝ කීහ.

මේ ලෝකයෙහි මුදුනෙහි අභිෂේක කරන ලද්දා වූ භූමි පාලනය කරන්නා වූ යම් ක්‍ෂත්‍රියයෝ වෙද්ද, එබඳු රජුන් අනුභව නො කරමි යන වරය වර අතුරින් දෙවැනි වරය වශයෙන් ඉල්ලමි යි සුතසෝම රජ තෙම කීවේ ය.

එහි කතනාමධෙය්‍යා යනු මුදුනින් අභිෂේක කළ, කිරුළ පලන් අභිෂික්ත වූයයි නම් දරන ලද, න කාදිසෙ යනු එබඳු වූ ක්‍ෂත්‍රියන් නොකවයි! නොදෙන්නේය.

මෙසේ ඔහු දෙවෙනි වරය ගත්වමින් සියයකට වඩා ක්‍ෂත්‍රියන්ගේ ජීවිත වරය ගැන්වීය. පෝරිසාදයාට එය දෙමින් කීවේය.

මේ ලෝකයෙහි මුදුනෙහි අභිෂේක කරන ලද්දා වූ භූමිය පාලනය කරන්නා වූ යම් ඒ ක්‍ෂත්‍රියයෝ වෙද්ද, එබඳු රජුන් අනුභව නො කරමි යන වරය වර අතුරින් දෙවැනි වරය වශයෙන් දෙමි යි පෝරිසාදයා කීවේ ය.

කිමෙක්ද ඔබට, ඒ ශබ්දය ඇසෙන්නද? නොඇසෙන්නද? සියල්ල නොඇසෙන්න. පෝරිසාදයා විසින්, ගසෙහි දුම්ඳස උඩ යන බියෙන් වලක්වා, දැල්වුණු ගින්නට ද, ගසේ ගින්නට ද අතර හිඳ බෝසත් තෙම

ඔහු සමග කථා කළේය. එහෙයින් සියල්ල නොඇසී හරිඅඩක් පමණ ඇසූහ. ඔවුහු දැන් සුතසෝම පෝරිසාදයා දමනය කරන්නේ යයි බිය නොවෙවු! යයි ඔවුනොවුන් අස්වසාලූහ. එකෙකෙහි බෝසත් තෙමේ ගාථාව කීවේය.

නුඹ විසින් අත්තලවලින් අවුණන ලද්දා වූ කඳුළු පිරුණු මුහුණු ඇති, හඬන්නා වූ සියයකට අධික ඤාණයෙන් ගන්නා ලද්දාහ. ඔවුන් සිය රටවලට යවම. වර අතුරින් මෙය තෙවැනි වරය වශයෙන් ඉල්ලමි යි සුතසෝම රජ තෙමේ කීවේ ය.

එහි පරොසතං යනු සියයකට වඩා අතිරේක. තෙ ගතිතා යනු ඔහු විසින් ගන්නා ලදී. තලාවුතා යනු අත් තලවල සඟවන ලද ආවරණය වූ.

මෙසේ බෝධිසත්ත්වයෝ තෙවෙනි වරය වර ගත්වමින් ඒ ඤාණයන්ට සිය රට පවරණ වරය ගත්තේය. කුමන කරුණු නිසාද? තෙහම අනුභව නොකරන්නේ නමුත් සියල්ලෝ ඉතා බියෙන්. ඔහුට දාසයන් කොට අරණයෙහි හෝ වාසය කරවන්නාහ. මරා හෝ ඉවත දමන්නේය. ප්‍රත්‍යන්ත ජනපදවලට රැගෙන ගොස් විකුණන්නේය. එහෙයින් ඔවුන්ට සිය රට පවරාදෙන වරය වරගැන්වීය. සෙස්සද ඔහුට දෙමින් මේ ගාථාව කීවේය.

මා විසින් අත්තලවලින් අවුණන ලද්දා වූ කඳුළු පිරුණු මුහුණු ඇත්තා වූ හඬන්නා වූ සියයකට වඩා අධික ඤාණයෙන් ගන්නා ලද්දාහ. ඔවුන් සිය රටවල් සමග සම්බන්ධ කරමි යි යන මෙය වර අතුරින් තෙවැනි වරය වශයෙන් දෙමි යි පෝරිසාදයා කීවේ ය.

සතරවෙනි වරය ගත්වමින් බෝධිසත්ත්ව තෙම මෙම ගාථාව කී සේක.

එම්බා පෝරිසාද රජතුමනි, නුඹ විසින් රට සිදුරු කරන ලද. මිනිස්සු ආරක්ෂා ස්ථානවලට පිවිසියාහු ය. රජතුමනි, මිනීමසින් වෙන්වනු මැනවි. වර අතුරින් මෙය සිවුවැනි වරය වශයෙන් ඉල්ලමි යි සුතසෝම රජ කීයේ ය.

එහි ඡේදං යනු ලිහිල්, සන නොවූ වාස භූමියයි. ඒ ඒ ග්‍රාමයන් තැනිගත් බැවින් විවර සහිත වූ. බ්‍යථිතං භයාහි යනු පෝරිසාදයා දැන් පැමිණෙන්නේ යයි ඔබට බියෙන් කම්පා වූ. ලෙණ මනුෂ්‍යවිට්ඨා යනු දරුවන් අත්වලින් ගෙන තෘණ කැලෑ ආදියෙහි සැඟවෙන්නා වූ තැන්වලට පිවිසියේ මනුසසමංසං යනු දුගඳ පිළිකුල් නරක් වූ මනුෂ්‍ය මාංශ දුරු කරන්නේය. නිසැක වශයෙන්ම මනුෂ්‍ය මංශවලින් වැලකෙව යන අර්ථයයි.

මෙසේ කී කල්හි පෝරිසාදයා අතින් පහර දී සිනහසෙන්නේ, මිත්‍රය; සුතසෝමය, මේ කුමක් නම් කියහිද? කෙසේ ඔබට මම මේ වරය දෙන්නෙමිද? ඉදින් ගනු කැමැත්තේ නම් අනෙකක් ගනු මැනවයි කියා ගාථාව කීවේය.

යහළු සුතසෝම රජතුමනි, ඒ ආහාරය මට ඒකාන්තයෙන් ම මන වඩන්නේ ය. මෙය හේතු කොටගෙන ම මම වනයට පිවිසියෙමි. ඒ මම කෙසේ නම් මෙයින් වැළකෙමි ද? වර අතුරින් සතරවැන්න කොට අනිත් වරයක් ඉල්ලව යි පෝරිසාදයා කීවේ ය.

එහි වනං යනු රාජ්‍යය හැර මේ වනයට පිවිසියේ යන අර්ථයයි.

ඉක්බිති ඔහුට බෝසත් තෙම නුඹ මනුෂ්‍ය මාංශවලට ප්‍රිය බැවින්, ඉන් මිදීමට නොහැකි වෙමිසි පවසහි. යමෙක් ප්‍රිය නිසා පවිකම් කරයිද? හෙතෙම 'බාලය'කැයි පවසා ගාථාව කීවේය.

මහරජ, තා වැන්නෙක් තමා ගැන නො සලකා ඒකාන්තයෙන් ම මෙය මට ප්‍රිය යයි ප්‍රිය වස්තූන් සේවනය නො කෙරෙයි. මිනිසාට වනාහි අන්‍ය වූ ප්‍රිය වස්තූන්ට වඩා ආත්මය ම උතුම් වන්නේ ය. දියුණු කරන ලද යහපත ඇත්තනු විසින් පසුව ද ප්‍රිය වස්තු ලැබගත හැකි යයි සුතසෝම රජ කීයේ ය.

එහි තාදිසො යනු රජතුමනි, එබඳු තරුණයකු මනාරු ඇත්තේ මහත් යසස් ඇත්තේ, මේ මට ප්‍රිය යයි ප්‍රිය වස්තුවේ ඇලුනේ තමන්ව පහත් කොට සියළු සුගතිය ද, සැප විහරණද අනහැර නිරයේ වැටී ප්‍රිය දේ සේවනය නොකරයි. පරමාව සෙයො යනු පුරුෂයාට වනාහි අනුන්

සතු ප්‍රිය වස්තූන්ට වඩා ආත්මයම ශ්‍රේෂ්ඨතර වේ. ලබ්‍හා පියා යනු ප්‍රිය නම්, විෂය වශයෙන් ද, පින වශයෙන් ද, ඔව්නතෙථන වැඩුණු බැවින් මෙලොව වශයෙන් ද, පරලොව වශයෙන් ද, දේව මනුෂ්‍ය සම්පත් ලැබීමට හැකිය.

මෙසේ කී කල්හි පෝරිසාදයා, බියට පැමිණියේ, මම සුතසෝම විසින් ගන්නා ලද වරය අත්හරින්නෙමි. මනුෂ්‍ය මාංශවලින් වැලකීමට නොහැකි වෙමිසි, කුමක් නම් කරන්නෙමිද? කඳුළු පිරුණු තෙත්වලින් ගාථාව කීවේය.

සුතසෝම රජතුමනි, මට මිනීමස් ප්‍රිය ය. ඒ බව දැන ගනුව. එයින් වළකින්නට නො හැක්කෙමි වෙමි. මිත්‍රය, අනික් වරයක් ඉල්ලනු මැනවැ යි පෝරිසාදයා කීවේ ය.

එහි විජානහි යනු ඔබද දන්නෙහිය.

ඉක්බිති බෝසත්තුමා කීවේ ය.

යමෙක් වනාහි මෙය මට ප්‍රිය යයි ප්‍රිය දැය ම කැමති වන ස්වභාව ඇත්තේ තමා ගැන ප්‍රිය නො කොට ප්‍රිය වස්තූන් සේවනය කෙරේ ද, හෙතෙමේ විෂ මිශ්‍ර සුරා බදුනක් පානය කොට විපතට පත් වන්නා වූ රා සොඬකු සේ එයින් ම පරලොවිහි දුකට පත්වන්නේ යයි සුතසෝම රජ තෙමේ කීවේ ය.

පෝරිසාද රජතුමනි, මේ ලෝකයෙහි යමෙක් වනාහි නුවණින් සලකා බලා දැනගෙන ප්‍රිය වස්තූන් හැරදමා දුකසේ වුව ද ආර්ය ධර්මය සේවනය කෙරේ නම් හෙතෙමේ අපහසුවෙන් බෙහෙත් පානය කොට සුවපත් වන්නකු මෙන් එයින් ම පරලොව සුව ඇත්තෙක් වන්නේ යයි සුතසෝම රජ කීය.

එහි යො වෙ යනු මිත්‍ර පෝරිසාදය, යමෙක් මේ මට ප්‍රිය වෙත් යයි පාපක්‍රියාවන් තමන් සිදුකොට ප්‍රියවස්තු සේවනය කරයිද? හෙතෙම සුරාවට ලොල් වීමෙන් විෂ මිශ්‍ර සුරාපානය කළ සුරාසොඬකු මෙන් ඒ පාපකර්මයෙන්ම පරලොවදී නිරයාදියෙහි දුකට පත්වෙයි. සංඛායා යනු

දැනගෙන සමතුලිත කොට, පියානි හික්වා යනු අධර්මය හා මිශ්‍ර වූ ප්‍රිය දේවල් හැරදමා.

මෙසේ කී කල්හි පෝරිසාදයා කරුණාව පෙරදැරි කරගෙන ගාථාවක් කීවේ ය.

යහළු සුතසෝම රජතුමනි, මම වනාහි මාපියන් ද මනවඩන පංචකාම වස්තූන් ද හැරදමා මේ හේතු කොටගෙන ම වනයට පිවිසියෙමි. ඒ වරය මම නුඹට කුමක් කොට දෙන්නෙමි දැ යි පෝරිසාදයා ඇසී ය.

එහි එතසසා යනු මනුෂ්‍යමාංශ දක්වයි. කිනතිමහං යනු කුමක්කොට, මම ඒ වරය දෙමිද,

ඉක්බිති බෝධිසත්ත්ව තෙම මේ ගාථාව වදාළ සේක.

යහළු පෝරිසාදය, පණ්ඩිතයෝ එකක් කියා එය වළහමින් නැවත දෙවැන්නක් නො කියන්. ඒ සත්පුරුෂයෝ සත්‍ය ප්‍රතිඥා ඇත්තෝ වෙත් මැ යි. යහළුව කැමති වරයක් ඉල්වවයි, නුඹ මට කීවෙහිය. ඒ හා මෙය සම තත්ත්වයට නො යේ යයි සුතසෝම රජ කීය.

එහි දිගුණං යනු මිත්‍ර පෝරිසාදය, උගත්තු එකක් කියා යළිත් එය වෙනස්කරන ලෙසින් දෙවෙනිවර තව එකක් නොකියති. ඉති මං අවොවා යනු මිත්‍ර සුතසෝම වරයට වරයක් යයි. මෙසේ මට කීවේද, ඉවඳුට්ඨි යනු එහෙයින්, යමක් ඔබ, මෙසේ කීවේද? එය ඔබට දැන් නොගැලපේ.

නැවත ඔහු හඬමින් ගාථාව කීවේය.

යහළු සුතසෝම රජුනි, මනුෂ්‍ය මාංශය හේතු කොටගෙන අපුණ්‍යලාභයට ද පරිවාරා දි සම්පත්වලින් දුරු වීමට ද අපකීර්තියට ද බොහෝ පච්ඤාවලට ද දුශ්චරිතයට ද දුකට ද පැමිණියෙමි. ඒ වරය කෙසේ නම් ඔබට මම දෙන්නෙමි දැ යි පෝරිසාදයා ඇසීය.

එහි පාපං යනු කර්මපථයට නොපැමිණි. දුඛවර්තං යනු කර්ම පථයට පැමිණි. කිලෙසං යනු දුකයි. මනුසස මංසසස කතෙ යනු මනුෂ්‍ය මාංශවලට හේතුවූ. උපාගා යනු පැමිණියෙමි. තං තෙ යනු ඒ ඔබට මම කෙසේ ඒ වරය දෙමිද? මා නොමරාවයි, කාරුණික බවක් මට කරහි ද? අනෙක් වරයක් ගන්නැයි කීවේ ය.

ඉක්බිති බෝසත් තෙම මෙසේ කීවේ ය.

යහළු පෝරිසාදය, සත්ත්ව තෙම වරයක් දී නැවත ගන්නේ නම් එබඳු වරය දෙන්නට නො වටී. ප්‍රාණය අත්හැර වුව දෙන්නෙමි මැ ය, නො පසුබට ව වර ගනීවා යි කියෙහි ය.

මෙසේ ඔහු විසින් පළමුව කියන ලද ගාථාව ගෙනහැර දක්වා වර දානයට උත්සාහ කරමින් කීවේ ය.

සත්පුරුෂයෝ ප්‍රාණය හැරදමති. ධර්මය නො හැර දමති. සත්පුරුෂයෝ සත්‍ය ප්‍රතිඥා ඇත්තෝ වෙති. උතුම් රාජ ශ්‍රේෂ්ඨය. මට වරය දී නැවත වහා නො ගනුව. මේ සත්‍ය කාරණයෙන් යුක්ත වනු මැනවි.

යහළු පෝරිසාදය, යම් නුවණැත්තෙක් ශරීරාංගයන් හේතු කොටගෙන ධනය හැරදමන්නේ ද, දිවි රක්තේ ශරීරාවයව හැර දමන්නේ ද, සත්පුරුෂ ධර්මය සිහි කරන තැනැත්තේ ශරීරාවයව ද ධනය ද ජීවිතය ද යන සියල්ල හැරදමන්නේ ය.

එහි පාණං යනු ජීවිතයකි. සත්පුරුෂයා එසේ ඇතිකල්හි ජීවිතයද දුරුකරති. ධර්මය නො වේ. බීපමවාකරොහි යනු මෙලොව වහාම මට දෙන්න යන අර්ථයයි. එතෙත යනු මේ ධර්මයෙන් ද සත්‍යයෙන් ද, සම්පජ්ජ සම්පන්න වූ, උපන්නා වෙයි. සුරාජසෙධ්ධා යනු ඉන් සංග්‍රහ කරමින් ආමන්ත්‍රණය කරයි.

ධනංවජෙ යනු මිත්‍ර පෝරිසාදය, පණ්ඩිත පුරුෂයා අත් පා ආදී ශරීර අංග සිදු දමන කල්හි ද, එය රැකීම පිණිස, බොහෝ ධනය දුරු කරන්නේ ය. ධම්මනුසසරතෙතා යනු ශරීර අංග, ධනය, ජීවිතය පරිත්‍යාග

කරන්නේ සත්පුරුෂ ධර්මය නොඉක්මවා යන්නෙමියි මෙසේ ධර්මය සිහිපත් කරමින්

මෙසේ බෝධිසත්ත්වයෝ මේ කරුණුවලින් ඔහු සත්‍යයෙහි පිහිටුවන්නේ, දැන් තමන්ගේ ගරුභාවය පෙන්වීමට,

යහළු පෝරිසාදය, යම් මනුෂ්‍යයෙක් යම් කෙනකුත් ගෙන් කුලලාකුල ධර්මය දැනගන්නේ ද, යම් සත්පුරුෂ කෙනෙක් ඒ පුද්ගලයා ගේ සැක දුරු කෙරෙද්ද, හේ ඔහුට පිහිට ද, ආරක්ෂාව ද වෙයි. නුවණැත්තේ ඒ ඇදුරු පුද්ගලයා සමග මිත්‍රකම නො නසන්නේ ය යි සුතසෝම රජ කියේ ය.

යන ගාථාව කීවේය.

එහි යසසා යනු, යම් පුරුෂයකු කෙරෙන්. ධම්මං යනු කුසල-අකුසල ධර්මයන් වෙත වෙතම දැනගැනීමයි. විජ්ඣා යනු දැනගන්නේය. තං හිසසා යනු ඒ ආචාර්ය කුලය මේ පුද්ගලයාට පිහිට පිණිස වෙයි. දීපං උපන්නා වූ බිය අර්ථ වශයෙන් ගතයුතුය. පරායණංවයුත තෙන මිත්‍රිං යනු ඒ ආචාර්ය පුද්ගලයා සමග පණ්ඩිතයා, කිසියම් කරුණක් නිසා මෙෙත්‍රිය. න ජරයෙට විනාශ නොවන්නේ ය.

මෙසේද පවසා මිත්‍ර පෝරිසාදය, ගුණවත්ත ගුරුවරයා ගේ වචනය නම් බිඳීමට නොවටීයි. මම ද යොවුන් කාලයේ පටන් ඔබ ගේ අන්තේවාසික ගුරුවරයා වී බොහෝ කොට ඉගැන්වූයෙමි. දැන් බුද්ධ ලීලාවෙන් සතාරහ ගාථා කීවෙමි. එබැවින් මගේ වචනය කිරීමට සුදුසු බව කීවේ ය.

ඒ අසා පෝරිසාදයා, සුතසෝම මගේ ආචාර්යවරයා ම ය. උතුම් පණ්ඩිත වූ ඔහුට මා විසින් දෙන ලද්ද, කුමක් කිරීමට හැකිවේද? එක ආත්ම භාවයක මරණය නම් නිත්‍යය මිනීමක් නොකන්නෙමි. වරය දෙන්නෙමියි, කඳුළු පිරුණු වනින් නැගිට සුතසෝම රජදරුවන් ගේ පාමුල වැටී වරය දෙමින්, මේ ගාථාව කීවේ ය.

ඒකාන්තයෙන් ම ඒ මිනීමක් කෑම මට මනාපය. එය හේතුකොට ගෙන ම වනයට පිවිසියෙමි. ඉදින් මේ පිණිස මගෙන් ඉල්ලන්නෙහි නම් නුඹට එම වරය ද දෙමි යි පෝරිසාදයා කීවේ ය.

ඉක්බිති ඔහුට බෝධිසත්ත්වයෝ මෙසේ කීහ. මිත්‍රය; ශීලයෙහි පිහිටියහු ගේ මරණය නම් වරය ගනිමි. මහරජ, ඔබ විසින් දෙන ලද වරය, අද පටන්, ආර්ය මාර්ගයෙහි පිහිටියේ ය. මෙසේ ඇති කල්හි ද, එය ඉල්ලමි. ඉදින් ඔබට මා කෙරෙහි සෙනෙහසක් ඇද්ද? මහරජ, පන්සිල් ගන්නැයි කීවේ ය. යහපති මිත්‍රය; මට සිල් දෙන්න. මහරජ යයි, ඔහු බෝසතුන්ට පසඟ පිහිටුවා වැද, එකත්පසක හුන්නේ ය. බෝසතුන් ඔහු ශීලයෙහි පිහිටු විය. එකෙණෙහි එහි රැස්වූ, භූමිගත දෙව්වරු මහාසත්ත්වයා කෙරෙහි ප්‍රීතිය උපදවා, අවිච්ඡේ පටන් භවාග්‍රය දක්වා, අනෙක් පෝරිසාදයන් මනුෂ්‍ය මාංශයෙන් වැලකීමට සමතෙක් නැත. අහෝ! සුභසෝම විසින් දුෂ්කර දෙයක් කරන ලදී. මහත් වූ ශබ්දයෙන් වනය ගටමින් නාද දෙමින් සාධුකාර දුනි. ඔවුන්ගේ ශබ්දය අසා වාතුම්මහා රාජ්කයේ පටන් බුන්ම ලෝකය දක්වා එකම කෝලාහලයක් විය. ගසෙහි වසින ලද රජවරු ද, ඒ දේවතාවන්ගේ ශබ්දය ඇසූහ. වෘක්ෂ දේවතාවෝ ද විමානේ සිටියේ ම සාධුකාර දුන්හ. මෙසේ දේවතාවන් ගේ ශබ්දය ඇසූකල්හි, රූපය නද දෙන්නේය. දේවතාවන්ගේ සාධුකාර ශබ්දය අසා රජවරු සිතුහ. සුභසෝම නිසා ජීවිතය ලද්දේ, සුභසෝම විසින් දුෂ්කර දෙයක් කරන ලදී. සුභසෝම විසින් පෝරිසාදයා දමනය කරන ලදැයි, බෝසතාණන්ට තුනි පුදකළහ. පෝරිසාදයා, මහබෝසතුන්ගේ පා වැද එකත්පසක සිටියේය.

ඉක්බිති ඔහුට බෝසතුන් මිත්‍රය, රජවරුන් මුදා හරින්නැයි කීවේ ය. ඔහු සිතීය. මම මෙබඳු පසමිතුරෝ මොවුන් මා විසින් මුදාහරින ලදුව ගනිවුද? අපගේ පසමිතුරන්ට මං හිංසා කරන්නෙමි හෝ ජීවිතය තොර කරන්නේ නම්, සුභසෝම ගේ අතින් ගන්නා ලද ශීලය බිඳීමට නොහැකි ය. මේ සමගම ගොස් මුදන්නෙමිසි මෙසේ මම ද අභයදානය වන්නේය. ඉක්බිති බෝසතුන් වැද මිත්‍ර සුභසෝමය, දෙදෙනාම ගොස් රජවරුන් මුදා හරින්නෙමුයි ගාථාව කීවේ ය.

යහළු සුභසෝම රජුනි, නුඹ මගේ අනුශාසකයා ද වෙහි.
 මාගේ යහළුවා ද වන්නෙහි. යහළුව, නුඹ ගේ වචනය ද
 මම කෙළෙමි. යහළුව, නුඹ ද මගේ කීම කරව. අපි දෙදෙනා ම
 ගොස් ඒ රජ දරුවන් මුදන්නෙමු යි පෝරිසාදයා කීවේ ය.

එහි සඤ්ඤා යනු ස්වර්ග මාර්ගය දේශනා කළ බැවින් ශාස්තෘෂා නම් වේ. තරුණ කාලයේ පටන් මිත්‍ර වේ.

ඉක්බිති ඔහුට බෝධිසත්ත්වයෝ :-

පින්වත් රජතුමනි, මම නුඹ ගේ අනුශාසකයා වෙමි. යහළුවා ද වෙමි. යහළුව, නුඹ මගේ වචනය කෙළෙහි. යහළුව, මම ද නුඹගේ වචනය කරමි. අපි දෙදෙනා ම ගොස් ඒ රජදරුවන් මුදන්නෙමුයි සුතසෝම රජ කීවේ ය.

පවසා ඔවුහු එයම කීහ.

පින්වත් රජුනි, තෙපි පෝරිසාදයා විසින් වෙහෙසන ලද්දහු ය. අතුල් තලවලින් අවුණන ලද්දහු කඳුළු පිරුණු මුහුණු ඇති ව හඬන්නෝ වූවහු ය. කිසි කලෙකත් මේ රජුට දෝහ නො කරවු. මේ සත්‍ය ප්‍රතිඥාව මට දෙව යි සුතසෝම රජ ඒ රජවරුන්ට කීවේ ය.

එහි කමමාසපාදෙන යනු මේ මහාසත්ත්වයාණන් වහන්සේ උභෝපි ගන්ධාන පමොවයාම යනු පිළිගෙන ක්‍ෂත්‍රියෝ නම් දැඩි මානසෙන් යුක්ත වූවෝය. මුදවන මාත්‍රයෙන් අපව වෙහෙසට පත්කරාවිද? පෝරිසාදයාට තලා පෙළාවිද? ඔවුන් කෙරෙහි දුකක් ඇති නොකරන්නේ ය. මම හුදකලාව ම ගොස් ඔවුන් මුදවන්නේ නම්, ඔවුන් ගනිමියි සිතා එහි ගොස්, ඔවුහු අත්තලවලින් ආවරණය කොට අග ඇඟිලිවලින් පොළොව ස්පර්ශ කරන කල්හි, ගස් අතු වල එල්ලී සිටින කල්හි, වාතය හමන කල්හි ඇතුන් විසින් සොලවන ලද කුඩා පෙට්ටි සමූහයක් මෙන්, පෙරළෙන්නේ දුටුවේ ය. ඔවුහු ද, එය දැක දැන් අප නිරෝගී වේත්වායි එක පහරින්ම මහහඬින් නාද කළහ. ඉක්බිති ඔවුන්ට බෝසත්හු බිය නොවේවායි අස්වසා මා විසින් පෝරිසාද ගෙන් ඔබලාට අභය දානය ගන්නා ලදි. නුඹලා වනාහි මගේ වචනය කරවු! යයි කියා මෙසේ කීවේය. එහි ජාතු යනු එක හෙළා දුකට පත් නොවවු! යනුවෙනි.

ඉක්බිති ඔවුහු කීවාහුය.

පෝරිසාදයා විසින් අපි වෙහෙසන ලද්දෝ වෙමු. අතුල්තලවලින් අවුණන ලද්දෝ කඳුළු පිරුණු මුහුණු ඇති ව හඬන්නෝ වෙමු. කිසි කලෙකත් මේ රජුට දෝහ නො කරන්නෙමු. ඔබට සත්‍ය ප්‍රතිඥාව දෙමු යි රජවරු කීහ.

එහි පටිසසුණාම යනු ප්‍රතිඥාව ඉවසමු. පිළිගනිමු. තවද අපි, ක්ලාන්ත බැවින් කීමට නොහැකි වෙමු. නුඹලා සියළු සතුන්ට පිහිට නුඹලාම කියවු. අපි තොප ගේ වචන අසා ප්‍රතිඥාව පිළිගනිමු. ඉක්බිති ඔවුන්ට බෝධිසත්ත්වයෝ එසේ වීනම් මට ප්‍රතිඥාව දෙවූ යයි කියා

යම් සේ මාපියෝ ප්‍රජාව ගේ දියුණුව කැමැත්තෝ අනුකම්පා ඇත්තෝ වෙද්ද, මේ රජ තෙමේ ද තොපට එසේ ම වේවා. පුත්‍රයෝ යම්සේ වෙද්ද තෙපි ද එසේම වච යි සුභසෝම රජ කීවේ ය.

ඔවුහු ද පිළිගනිමින් මේ ගාථා කීවාහුය.

යම්සේ මාපියෝ ප්‍රජාවගේ දියුණුව කැමැත්තෝ අනුකම්පා ඇත්තෝ වෙද්ද, මේ රජ තෙමේ ද අපට එසේ ම වේවා. පුත්‍රයෝ යම්සේ වෙද්ද, අපි ද එසේ වෙමු යි රජවරු කීහ.

එහි කුමෙහව වො යනු ඔ කාරය නිපාත මාත්‍රයකි.

මෙසේ බෝසත්හු ඔවුන්ගේ ප්‍රතිඥාව ගෙන පෝරිසාදයා කැඳවා මිත්‍රය; එන්න, රජවරුන් මුදාහරින්නැයි කීහ.

හෙතෙම කඩුවක් ගෙන එක රජකු ගේ බැම්ම කැපුවේ ය. රජු සත් දිනක් නිරාහාරව, වේදනාව උසුලමින් බැම්ම කපා හැරීමත් සමගම මිදුණේ බිම වැටුණේය. ඒ දැක බෝසත්, කාරුණික වී මිත්‍ර පෝරිසාදය, එසේ නොසිඳවු. එක් රජදරුවකු අත් දෙකෙන් දැඩිව අල්ලා ගෙන උරහිසින් අල්ලා දැන් බැම්ම සිඳින්නැයි කීවේ ය. පෝරිසාදයා කඩුවෙන් සින්දේ ය. බෝසත්හු දැඩි වීර්ය ශක්ති සම්පන්න බැවින් ඔහු උරහිසෙහි හොවාගෙන ඔාරය පුත්‍රයකු මෙන් මෘදු වූ සිතින් බස්සවා, බිම හොවාලීය. මෙසේ ඒ සියල්ලෝම බිම හොවා කුවාල සෝදා දරුවන් ගේ කණෙහි ලද නූල මෙන්, මොහොතකින් රැහැන ඇද දමා පෙර තුබූ ලේ ද සෝදා කුවාල පිරිසිදු කොට, මිත්‍ර පෝරිසාදයා එක් ගස් පොත්තක් ගලෙහි උරව්විකොට (ගා) ගෙනවැයි ගෙන්වාගෙන සත්‍යක්‍රියා කොට ඔවුන්ගේ අත් තලවල ගැවේය. එකෙණෙහිම කුවාල සුවපත් විය. පෝරිසාදයා ද සහල් ගෙන තරළ පිසීය. දෙපිරිස ජනතාව ඤාතියන් සියයක වඩා කැඳ පෙවුහ. මෙසේ ඒ සියල්ලෝ සන්තර්පණය කරන ලද්දේ, සුර්යා අස්තයට

හිසේ, දෙවෙනි දවසේ උදයේ ම දවල් ද, සවස ද කැඳම පොවවා තෙවෙනි දිනයේ බත් කැඳ ස්වල්පයක්ම පෙවුන. එපමණකින් ඔවුහු නිරෝගි වූහ.

ඉක්බිති බෝසත් තෙම ඔවුන්ට යාමට හැකිවන්නහුදැයි විචාරා යමු යයි කී කල්හි එන්න මිත්‍ර පෝර්සාදය; සිය රටට යමුයි කීවේ ය. ඔහු හඬමින් ඔහු ගේ පාද මූලයෙහි වැටී මිත්‍ර රජවරුනි, ඔබ ගෙන යන්න. මම මෙහි ම මුල් ගෙඩි කමින් වාසය කරන්නෙමියි කීවේ ය. මිත්‍රය, මෙහි කුමක් කරන්නෙහිද? රමණීය වේ. ඔබේ රට, බරණැස් රාජ්‍යය කරවන්න. මිත්‍රය කුමක් කියහිද? මා විසින් එහි යාමට නොහැකි ය. සියළු නගරවාසීහු මගේ වෛරක්කාරයෝ වෙති. ඔවුහු, මගේ මව මොහු විසින් කන ලද්දීය, මගේ පියා ආදී වශයෙන් මට අපහාස කරන්නාහ. මා අල්ලාගනිමි. සොරකැයි, කැටකැබ්ලිවලින් මගේ ජීවිතය විනාශ කරන්නාහ. මම ද නුඹලාගේ සමීපයේ ශීලයෙහි පිහිටියේ, ජීවිතය නිසාවත් මට මින්මතු මැරීමට නොහැකිය. මම නොයමි. මම මිනීමස්වලින් වැලකුණ බැවින් කොපමණ කලක් ජීවත්වන්නෙමිද, දැන් මට නුඹලා ගේ දැකීමක් නැතැයි අධා නුඹලා යවී යයි කීවේය.

ඉක්බිති බෝධිසත්ත්ව තෙම ඔහු ගේ පිට පිරිමැද මිත්‍රය, සුතසෝම නම් වූ මම, මා ද ඔබ හා සමාන්ය. කර්කශය. විනීතය. බරණැස් වැසියන් අතර කුමක් ඇද්ද, මම ඔබ එහි පිහිටුවන්නෙමි. නොහැකි වන්නේ නම් තමන්ගේ රාජ්‍යය දෙකඩකොට දෙන්නෙමි. නුඹලාගේ නගරයේ මට වෛරක්කාරයෝ ඇත්තේ යයි කී කල්හි මොහු විසින් මගේ වචනය කරන්නේ දුෂ්කර දෙයක් කරන ලදී. යමකු විසින් ඒ උපායෙන් පෞරාණික සමීපතෙහි පිහිටුවිය යුතුය. මා විසින් මෙය කළ යුතුයයි සිතා ඔහුගේ පෙළඹවීම පිණිස නගර සමීපත් වර්ණනා කරමින් කීවේය.

යහළු පෝර්සාදය, අරක්කැමියන් විසින් මනාව පිසන ලද හොඳින් පිළියෙල කරන ලද, මනාව නිමවන ලද සිවුපා සතුන් පිළිබඳ වූ පක්ෂීන් පිළිබඳ වූ ද මස් සහිත බොජුන් ශක්‍රයා සුධාහෝජනය වළඳන්නාක් මෙන් වළඳ දැන් එය අත්හැර වනයෙහි හුදෙකලා වූ කෙසේ නම් වසන්නෙහි ද?

රන්වන් රසින් බබළන්නා වූ සිහින් මධ්‍ය ප්‍රදේශ ඇති අලංකාර වූ ඒ රාජස්ත්‍රීහු හාත්පස පිරිවරාගෙන දෙවියන් කෙරෙහි ශක්‍රයා මෙන් ඔබ තුටුකළාහු ය. දැන් ඔවුන් හැර කෙසේ නම් හුදෙකලාව මේ වනයෙහි සිත් අලවන්නෙහි ද?

රතු කොට්ට ඇති බොහෝ එළලොම් ඇතිරි සහිත හැම ඇතිරියෙන් අතුරන ලද, හොඳින් පිළියෙල කරන ලද, සයන මධ්‍යයෙහි සුවසේ සයනය කොට දැන් එය හැර හුදෙකලා ව කෙසේ නම් වනයෙහි සිත් අලවා වෙසෙන්නෙහි ද?

රාත්‍රියෙහි අත්තල ගැසීම ය. කළ පිඹීම ය. එසේ ම පුරුෂයන්ගෙන් අමිශ්‍රිතව පවත්වනු ලබන තුර්යය ද මනාකොට ගයන ලද බොහෝ යහපත් ගී ද මනාකොට වයන ලද බොහෝ යහපත් වැයුම් ද අත්හැර දමා හුදෙකලාව කෙසේ නම් වනයෙහි සිත් අලවා වෙසෙන්නෙහි ද?

බොහෝ මල් ඇති උද්‍යානාංගයන්ගෙන් පිරිපුන් මීගාවර නම් උයනින් යුක්ත වූ ද අසුන්ගෙන් හා ඇතුන්ගෙන් හා රිය වලින් ද යුත් ඉතා සිත්කළු නගරය අත්හැර දමා හුදෙකලාව මේ වනයෙහි සිත් අලවා කෙසේ නම් වෙසෙන්නෙහි දැ යි සුතසෝම රජ විචාළේ ය.

එහි සුකතං යනු නොයෙක් ආකාර වූ මැනවින් නිමකරන ලද, සුනිට්ඨිතං යනු යොදුනක් පමණ වූ දුර මැනවින් යොදන ලද කපේකො යනු එකෙකු කෙසේද? රමසී මුල් ගෙඩි ආදිය කමිත් කෙසේ රමණය කරන්නෙහි. මහරජ, එන්න යන්නෙමු යනුවෙනි. වෙලලිවිලාක මජ්ඣා මෙහි වෙලලි යනු රැස් විලාකමජ්ඣා යනු රැස් මැද උඩට එසවූ සන රන්වන් රැස් ප්‍රභාවෙන්ද මුල මැද අග දක්වයි. දෙවෙසු යනු දෙවිලොව අප්සරාවෝ. ඉඤ්ච රමණීය බරණැස් නුවර පෙර ඒ. පමොදධිංසු ඔවුහු සිට මෙහි කුමක් කරන්නෙහි. මිත්‍රය, එන්න යමුයි. තමබුපධානෙ යනු රතුපාට කොට්ටයෙහි. සබ්බසසයනමහි සියළු තැන රතු පලස් සහිත යහනාවේ. සඤ්ඤානෙ යනු නොයෙක් භූමිකා පෙන්වා අධක් රතුවන් වූ අලංකාර වූ ඔබ පෙර සයනය කළේ යන අර්ථයයි. සුබං යනු එබඳු වූ යහනාවක් මැද සැපසේ සයනය කොට, දැන් කෙසේ වනයෙහි සතුටින්

ගත කරන්නේද? මිත්‍රය, එව යමුයි. නිසිපේ යනු රාත්‍රී කාලයේ. හිත්වා යනු මෙබඳු ආකාර වූ සම්පත් හැරදමා. උයාන සමපනනං පහුතමාලං යනු මහරජ; ඔබගේ උද්‍යානය නොයෙක් ආකාර මල්වලින් යුක්තය. මිගාචීරු පෙනපුරං සුරමමං යනු උද්‍යානය විවිධ සිවුපාවුන්ගෙන් යුක්ත. මැවින් රමණීය වේ. හිත්වා යනු මෙබඳු ආකාර වූ මනෝහර රමය නගරය හැරදමා.

මෙසේ මහා සත්ත්වයාණෝ, මෙනෙම පෙර පරිභෝග කළ පරිහරණය කළ රසය සිහිකොට යනු කැමැත්තේ නම් යෙහෙකි. පළමු භෝජනයෙන් පෙළඹී විය. දෙවනුව කෙලෙස් වශයෙන්ද, තෙවනුව සයනයෙන්ද, සිවුවෙනුව නැටුම් ගැයුම් වැයුම්වලින් ද, පස්වෙනුව උද්‍යානයෙන් ද, නගරයෙන් ද, මේ ආකාර දේවලින් මෙසේ පොළඹවා එනු මහරජ, මම ඔබ රැගෙන ගොස් බරණැස පිහිටුවා පසුව සියරට යමි. ඉදින් බරණැස් රාජ්‍යය නොලැබෙන්නෙම් නම්, රාජ්‍ය අර්ධයක් දෙන්නෙමි. කිමෙක්ද, ඔබේ අරණ්‍යවාසයෙන් ඇති ඵලය. මගේ වචනය කරන්නැයි කීවේ ය. ඔහු ඔහු ගේ කථාව අසා ගනු කැමැත්තේ වී, සුතසෝම, මම වැඩ කැමැත්තේ අනුකම්පා කරන්නෙමි. පළමුව යහපතෙහි පිහිටුවා දැන් පෞරාණික යසසෙහි පිහිටුවන්නෙමියි කියයි. මොහුට පිහිටුවීමට හැකිවන්නේද? මොහු සමග ම යාමට වටියි. මේ අරණ්‍යයේ විසීමෙන් මට කුමන ඵලයක්දැයි සිතා සතුටු සිතැත්තේ. ඔහු ගේ ගුණ නිසා වර්ණනා කිරීමට කැමැත්තේ මිත්‍ර සුතසෝමය; කල්‍යාණ මිත්‍ර සම්පත්තියෙන් යහපත ද, පාපමිත්‍ර සේවනයෙන් පාපතරයෙන් ද නම් නැතැයි කියා කීවේය.

යම්සේ නම් කෘෂ්ණ පක්‍ෂයෙහි වන්දු තෙම දවසින් දවස පිරිහේ ද,
 මහරජ, අසන්පුරුෂයන් ගේ සමාගමය
 කෘෂ්ණ පක්‍ෂයට උපමාකොට ඇත්තේ ය.

අධම පුරුෂ වූ රසක නම් අරක්කැමියාගේ ඇසුරට පැමිණ යම්
 පාප කර්මයක් කරණ කොටගෙන යම්සේ දුගතියට යෙමි ද, එබඳු
 පාප කර්මයක් කෙළෙමි එහෙයිනි.

යම්සේ ශුක්ල (පෙර) පක්‍ෂයෙහි වන්දු තෙම
 දවසින් දවස වැඩේ ද, රජතුමනි, සන්පුරුෂයන්ගේ සමාගමය
 ශුක්ල පක්‍ෂයට උපමා කොට ඇත්තේ ය.

සුභසෝමය, මම කුශල කර්මයක් කරණ කොටගෙන යමිසේ සුගතියට යෙමී ද, මම නුඹ වෙතට පැමිණ කුසල් කෙරෙමී ද එහෙයිනි.

ජනාධිපතිය, යමිසේ ගොඩබිමැ වර්ෂා කළ ජලය අද්ධානක්ෂම නො වන්නේ වැඩිකල් නො පවත්නේ ද, අසත්පුරුෂයන්ගේ සමාගමය ද එපරිද්දෙන් ම වන්නේ ය. ගොඩබිමැ දියමෙන් අද්ධානක්ෂම නො වේ.

ජනාධිපතිය, යමිසේ නම් සමුද්‍රයෙහි වසින ලද ජලය බොහෝකල් පවත්නේ වේ ද, විර්යයෙන් අගතැන්පත් නරශ්‍රේෂ්ඨය, සත්පුරුෂයන් ගේ සමාගමය ද එපරිදි වේ. සමුද්‍රයෙහි වසින ලද ජලය මෙන් බොහෝ කල් පවත්නේ වෙයි.

සත්පුරුෂයන්ගේ සමාගමය වෙන් ව නො යන්නේ වේ. යම්තාක් කල් ජීවත් වේ නම් ඒ තාක් කල් පවත්නේ ය. අසත්පුරුෂයන් ගේ සමාගමය වහා විනාශයට යේ. එබැවින් සත්පුරුෂයන් ගේ ධර්මය තෙම අසත්පුරුෂයන්ගෙන් දුරු වෙයි.

එහි සුවෙ සුවෙ යනු දිනපතා දවස ගානේ අනදධනෙයාං යනු මාර්ගය නොඉක්මවා. සරෙ යනු සමුද්‍රයයි. නරවිරිය සෙට්ඨා මිනිසුන් අතර පවතින ශ්‍රේෂ්ඨ විර්ය. උදකං සරෙවා යනු සමුද්‍රයෙහි පවතින ජලය මෙන්. අව්‍යායිකො යනු දිගුකලක් පවතීවි. යාවමපි තිට්ඨෙය්‍යා යනු යම් පමණ කාලයක් ජීවිතය පවතින්නේද එපමණක් කල් එසේම පවතියි. සත්පුරුෂයන් සමග පවතින මිත්‍ර ස්වභාවය එසේය.

මෙසේ ඒ පෝරිසාදයා ගාථා සතකින් බෝසතුන්ගේ ගුණ වර්ණනා කළේය. හෙතෙමේ ද, පෝරිසාදයා සහ ඒ රජවරුන් ද රැගෙන, ප්‍රත්‍යන්ත ගමට ගියේය. ප්‍රත්‍යන්ත ජනපදවාසීහු බෝසතුන් දැක, නගරයට ගොස් කීවාහුය. ඇමතියෝ බලසේනාව රැගෙන ගොස් පිරිවරා ගත්හ. බෝධිසත්ත්වයෝ ඒ පිරිවර සමගින් බරණැස් රාජ්‍යයට ගියහ. අතරමග ජනපදවාසීහු පඬුරු දී අනුගමනය කළහ. මහත් පිරිවර ඇතිවිය. ඔහු සමග බරණැසට පැමිණියේ ය.

එකල පෝරිසාදයා ගේ පුතා රජ වෙයි. සෙනෙවියා කාළහත්ථිම විය. නගරවැසියෝ රජුට දැනුම් දුන්හ. මහරජතුමනි, සුතසෝම පෝරිසාදයා ව දමනය කොට මෙහි පැමිණෙයි. ඔහුට නගරයට පිවිසීමට ඉඩ නොදෙන්නෙමුයි ඉක්මණින් නගර දොරටු වසා ආයුධ ගත් අත් ඇතිව සිටියහ. මහාසත්ත්වයාණන් දොරටු වැසූ බව දැන පෝරිසාදයා ද, සියයක් රජවරුන් ද හැර, ඇමතියන් කීපදෙනෙකු සමග අවුත්, මම සුතසෝම රජ වෙමි. දොරටු විවර කරවු යයි කීවේය. පුරුෂයෝ ගොස්, රජුට දැනුම් දුන්හ. ඔහු වහාම විවෘත කරවු යයි විවෘත කරවීය. බෝසත් නුවරට පිවිසියේය. රජු ද, කාළහත්ථි ද, පෙරගමන් කොට ගෙන ප්‍රාසාදයට නංවාලූහ.

ඔහු රාජාසනයේ හිඳ පෝරිසාදයා ගේ අගමෙහෙසිය ද, සෙසු ඇමතියන්ද කැඳවා, කාළහත්ථිට කීවේ ය. කාළහත්ථි, කුමක් නිසා රජුට නගරයට පිවිසීමට ඉඩ නොදෙවුද? ඔහු රාජ්‍යය කරවමින්, මේ නගරයෙහි බොහෝ මිනිසුන් කැවේ ය. ඝෛත්‍රියන් විසින් නොකළ යුත්තක් කළේය. සියලු දඹදිව සිදුරු කළේය. මෙබඳු ආකාර පවිකාරයෙකි. ඒ කරුණු නිසාවෙනි. දැන් ඔහු මෙබඳු ආකාර පවිකාරයෙකි. ඒ කරුණු නිසාවෙනි. දැන් ඔහු මෙබඳු ආකාර කටයුතු කරන්නේ යයි නොසිනවු! මම ඔහු දමනය කොට, සීලයෙහි පිහිටුවීම් ජීවිතය නිසාවත් කිසිවෙකු නොපෙළන්නේ ය. ඔබට ඔහුගෙන් බියක් නැත. එසේ නොකරවු! පුත්‍රයන් විසින් නම් මව්පියන් පෝෂණය කළ යුතුයි. මව්පියෝ පෝෂණය කරන්නෝ සුගතියට යති. එසේ නොකරන්නෝ නිරයට යති. මෙසේ ඔහු නිවෙස්නේ සිටින්නා වූ පුත්‍රරාජයාට අවවාද දී, කාළහත්ථිය, ඔබ රජතුමාට සහාය වුම සේවකයෙකි. රජු ද මහත් සම්පතෙහි පිහිටුවීය. ඔබ විසින් ද රජු ගේ අර්ථය දැකීම වටීයයි, සේනාපතියාට අනුශාසනා කොට දේවියනි, නුඹ ද, කුලගෙදරින් අවුත් ඔහු ගේ සම්පයේ මහේෂී තනතුරට පැමිණ දුපුකුන් වැඩිවිය පමුණුවා ඔබ විසින් ද ඔහුට අර්ථ වරියාවේ නිරතවීමට වටී යයි දේවියට ද අවවාද දී ඔහුගේ අභිලාෂය මස්තකප්‍රාප්ත කිරීමට ධර්මය දේශනා කරමින් කීවේ ය.

යම් රජෙක් නො දිනිය යුතු මා පියන් දිනා ද, හෙනෙමේ රජෙක් නොවේ. යමෙක් යහළුවා දිනා ද, හෙනෙමේ යහළුවෙක් නොවේ. යම් ස්ත්‍රියක් ස්වාමීපුරුෂයාට බිය නැත්ති ද ඔ නොමෝ භාර්යාවක් නො වන්නී ය. යම් දරු කෙනෙක් ජරාජීරණ වූ මාපියන් පෝෂණය නො කෙරෙද්ද, ඔවුහු පුත්‍රයෝ නො වෙත්.

යම් සභාවෙක්හි පණ්ඩිතයෝ නො වෙද්ද, ඒ සභාවක් නො වන්නීය. යමෙක් ස්වභාව ධර්මය නො බෙණෙත් ද, ඔවුහු පණ්ඩිතයෝ නො වෙති. රාගය ද ද්වේෂය ද මෝහය ද හැර හිතානුකම්පිව ධර්මය කියන්නාහු නම් පණ්ඩිතයෝ නම් වෙත්.

බාලයන් හා මිශ්‍ර ව වෙසෙන කථා නො කරන්නහු පණ්ඩිතයා යයි නො දනිත්. අමෘත පදය දෙන්නා වූ කථා කරන්නහු ම පණ්ඩිතයෝ යයි දනිත්.

පණ්ඩිත පුරුෂ තෙම ධර්මය කියන්නේ ය. ධර්මය බබුළුවන්නේය. සෘෂිත්ගේ ධ්වජය දැඩිකොට ගන්නේ ය. සෘෂිවරු සුභාෂිතය ධජ කොට ඇත්තෝ ය. ධර්මය වනාහි සෘෂිවරුන්ගේ ධ්වජය වේමැයි.

එහි අචේය්‍යං යනු අචේය්‍යා නම් ඒ මවිපියන් දිනාගත් බැවින් රජු නම් නොවෙයි. ඉදින් නුඹ ද පියා සතු රාජ්‍යය ලැබ සතුරක් මෙන් විය. කටයුතු නොකරන්නෙකු නම් වන්නෙහිය. සබාරං ජිනාති යනු කුට අර්ථයෙන් දිනයි. ඉදින් කාළහත්ථී, නුඹ රජු සමග මිත්‍ර ධර්මය නොපුරහි ද? අධර්මිෂ්ටයකු වී අපායේ උපදින්නෙහිය. න විභෙති යනු බිය නොවෙයි. ඉදින් නුඹ රජුට බිය නොවෙහිද? භාර්යා ධර්මයෙහි සිටියෙක් නම් නොවෙත්. ජිණ්ණං යනු මහලු බවයි. ඒ කාලයේ පෝෂණය නොකරන්නෝ දරුවෝ නම් නොවෙත්. සනෙතා යනු පණ්ඩිතයෝ ය. යෙන භණ්නති ධම්මං යනු යමෙක් ස්වභාවය විචාරද්දි නොකියති. ඔවුහු පණ්ඩිතයෝ නොවෙත්. ධම්මං භණ්නෙතා යනු මේ රාග ආදිය දුරුකොට අනුන්ට හිතානුකම්පික වී ස්වභාවය කියන්නේම පණ්ඩිතයෝ නම් වෙති. න භාසමානං යනු නොකියනු ලබන්නා වූ. අමනං පදං යනු අමෘත මහා නිර්වාණ දේශනා කරන්නා වූම පණ්ඩිත යයි දැනගනිත්. එපරිදි පෝරිසාදයා මා ගැන දැන පැහැදුණේ, වර හතරක් දී පඤ්ච සීලයෙහි පිහිටුවන ලද්දේය. භාසයෙ යනු පණ්ඩිත පුරුෂය, ධර්මය කියන්නේද, බුද්ධාදී උතුමන්ව බබළවන්නේය. ඉසයො යම්භෙයකින් ධර්මය ඔවුන්ගේ ධජයයි. එහෙයින් සුභාසිත ධජා නම් සුභාෂිත ගනිත්. බාලයෝ වනාහි සුභාෂිත ගැනීමක් නම් නැත යනුවෙනි.

මේ ඔහුගේ දැහැමි කථාව අසා රජුද සෙනෙවියාද, සතුටුව, යමු; මහරජ, ඔහු රැගෙන එන්නෙමුයි නගරයේ බෙරහඬි හසුරුවා නාගරිකයන්

රැස්කරවා කුඹලා බිය නොවවු! රජු ධර්මයෙහි පිහිටියේ, එවු! ඔහු රැගෙන එමු යයි මහජනයා රැගෙන බෝසතුන් පෙරටුව රජු ගේ සමීපයට ගොස් වැද කැප දෙයින් උපස්ථාන කොට, කපන ලද කෙස් රවුල් ඇත්තේ, නැමට අවශ්‍ය උපකරණ දී, වඩා හිඳුවා අභිෂේක කොට නගරයට ප්‍රවිෂ්ට කන. පෝරිසාද රජු සියයකට වඩා වැඩි රජවරුන්ටද මහ බෝසතුන්ටද සත්කාර කළේය. සුතසෝම නිරිඳු විසින් පෝරිසාද දමනය කොට රාජ්‍යයේ පිහිටුවන ලද්දේ යයි මුලු දඹදිව තලයේ මහා කෝලාහලයක් හටගත්තේ ය. ඉදිපත් නුවරවාසීහු රජු පැමිණෙන්නවායි දූතයෙකු පණිවිඩ යැවූහ. ඔහු එහි මාසයක් පමණ වාසයකොට, මිත්‍රය; යමු. අපි නුඹ අප්‍රමාදී වෙව. නගර දොරටුවලද, රාජ මන්දිරයේ ද දොරටුවේ ද, දානශාලා පහක් කරවීය. දසරාජ ධර්මයන් නොඉක්මවා, අගතිගමන දුරුකරවයි. පෝරිසාදයාට අවවාද කෙළේය. රාජධානි සියයකට වඩා බලසේනාව බොහෝසෙයින් රැස්වුණේ ය. ඔහු ඒ බලකායෙන් පිරිවරණ ලද්දේ බරණැසින් නික්මුණේ ය. පෝරිසාදයාද නික්ම මාර්ගයේ අඩක නතරවීය. බෝසතුන් වාහන නැති රජවරුන්ට වාහන දී සියල්ලෝ යැවීය. ඔවුහු ද ඔහු සමග සතුටුවී සුදුසු පරිදි සඳුන් ආලේපාදිය කොට තමන්ගේ ජනපදයට ගියහ.

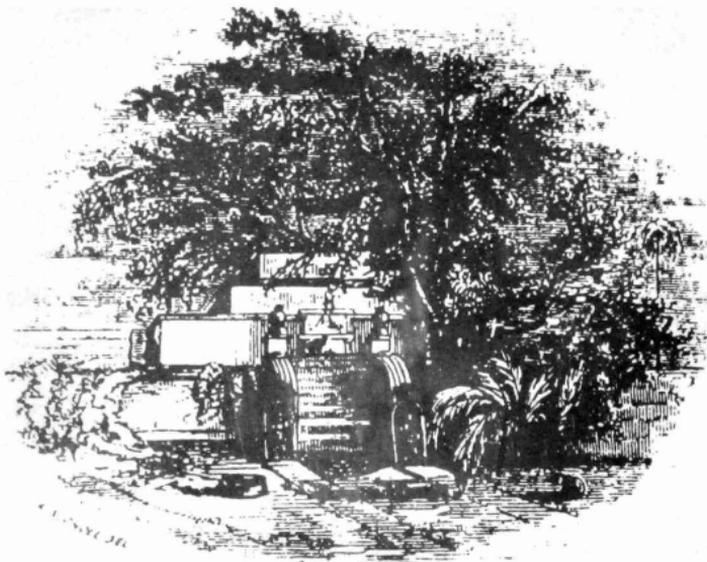
බෝසතුන් ද, නගරයට ගොස් මහත් ඉසුරින් ඉදිපත් නුවරවාසීන් විසින් දේව නගරයක් මෙන් අලංකාර කළ නුවරට පිවිස, දෙමව්පියන් වැද පිළිසඳර කථාකොට මහාතලයට (මාළිගාවේ) නැංගේ ය. ඔහු දැහැමින් රාජ්‍යය කරමින් සිතුවේ ය. රුක්ඛ දේවතාවා මට බොහෝ උපකාර කළේ යයි, බලි කර්මයක් ඔහුට කරන්නෙමියි, ඔහුට නුගරුක ආසන්නයේ මහත් පියුම් විලක් කරවා බොහෝ කුල ඒවා ගමක් ස්ථාපිත කෙළේ ය. ගම විශාල විය. අසුදහසක් පමණ කඩපිල්වලින් යුක්ත විය. ඔහුද ගස මුල අතුපතර සිට සමතලා කරවා, වටකරන ලද වේදිකාවක්ද, තොරණක් සහිත දොරටුවක්ද කෙළේය. දේවතාවා පැහැදුණේය. කම්මාසපාද දමනය කළ ස්ථානයේ පිහිටවූ බැවින් ඒ ගම කම්මාසදම්ම නිගම නම් විය. සියළුම රජවරු බෝසතුන්ගේ අවවාදයේ පිහිටා දානාදී පින්කම් කොට, ස්වර්ග පදය පිරවූහ.

ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර පා, මහණෙනි; දැන් පමණක් නොව, පෙරත් අංගුලිමාල දමනය කෙළෙමි යයි ජාතකය නිමකළ සේක. එකල පෝරිසාද රජු අංගුලිමාල විය. කාළහත්‍රී නම්

සාරිපුත්තයෝය. නන්ද බ්‍රාහ්මණයා ආනන්ද විය. වෘක්ෂ දේවතාවා කස්සප නම්. ශක්‍රයා අනුරුද්ධයෝය. සෙසු රජවරු බුදුපිරිස. මව්පියවරු මහාරාජ කුලයයි. සුතසෝම රජු නම් මම ම වෙමි.

මහා සුතසෝම ජාතකය නිමි.

අසුවෙනි නිපාත වර්ණනාව නිමියේ ය.

THE BO-TREE AT ANARAJAPOORA.

වෙනත්ව 1859

හදන්ක බුද්ධසොභාවාසීපාදයන් අනුරාධපුර
ශ්‍රී මහා බෝධිය අසල ප්‍රදේශයෙහි වැඩවසමින්
සිහලධාකරා පාලියට පරිවර්තනය කළ බව
බොහෝදෙනාගේ විශ්වාසයයි

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය
125, ඇන්ඩර්සන් පාර, නැදීමාල, දෙහිවල.
දුරකථන: 2734256, 2728468, 2726234 ෆැක්ස්: 2736737
විද්‍යුත් තැපෑල: bcc456@sltnet.lk, info@buddhistcc.com
www.buddhistcc.com

ISBN 978-955-1604-24-0